STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 11190

HAVANER LEBN ALMANAKH



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org



אַלמאַנאַך 5713

(צענטער באַנד)

רעדאַקציע:

ס. מ. קאַפלאַן און א. י. דובעלמאַן

אַרויסגעגעבן פון „האַוואַנער לעבן" — סאַל 153, האַוואַנא, קובא.

— סעפטעמבער —

תשי"ג — 5713 1952-53

תשי"ג — 5713

1952 — 1953



צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע לייענער
פון „האָוואַנער לעבן", דער אידישער
קאָלאָניע אין קובא און כלל ישראל!

רעדאקציע און אַדמיניסטראַציע פון
„האָוואַנער לעבן"

ת ש י " ג — 5713 1952 — 1953

די רעדאקציע און אדמיניסטראציע
פון „האוואנער לעבן" באדאנקען

אלע אידישע סוחרים און אינדוסט־
ריעלער, די אינסטיטוציעס, די געזעל־
שאפטלעכע טוער; די זעצער און מא־
שיניסטן, און ספעציעל די אידישע
שרייבער פון קובא, ווי אויך פון אויס־
לאנד, וועלכע האבן דערמעגלעכט דעם
ערפאלג פון דער אונטערנעמונג ארויס־
צוגעבן דעם „האוואנער לעבן אלמא־
נאך" 5713, לכבוד ר א ש ־ ה ש נ ה .

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

אינהאלט:

זייט

לוח ת ש י " ג 6

א יאָר אידיש לעבן אין קובא— בן צבי 9

דער אייביקער אָפגרונט... (דערציילונג) — א. י. דובעלמאַן 33

לידער — אליעזר אַראַנאָווסקי 49

אידן און אידישקייט אין דרום אַמעריקע — דר. אריה טאַרטאַקאָווער 57

ימים נוראים — ז. ברושי 65

וועגן דער פרעסע אין ישראל — שמחה גיבוסר 73

דער קאַמף פאַר דעם געגאַסיד־אָפמאַך — דר. רפאל לעמקין 81

דער אידישער שול־וועזן אין מעקסיקע — קלמן שוואַרצאַפל 91

די דריי צויבער־קעניגן... (דערציילונג) — אשר שטשוטשינסקי 97

נאַפט אויסזיכטן אין ישראל — ש. אבראמסקי 107

נאַציס קוקן דיך אָן! — לייזער ראַן 119

מיטן פנים צום נייעם יאָר — דוד וו. אוטיאַנסקי 133

מיין קאַלום — א. י. ד. 141

50 יאָר קובאַנער אומאָפהענגיקייט — סעבאַסטיאן קאַנאַ 145

יום־טוב־דיקע טעג אין קובא — וו. דוד 154

טרערן און בלומען... (דערציילונג) — אליעזר אַראַנאָווסקי 161

עגיפטן און מזרח סודאָן — א. י. בראָווער 177

דער פרץ יאָר אין קובא — ל. ר. 183

לידער — א. ז. וויינשטיין 197
אידן אין היינטיקן דייטשלאנד — פנחס קאדישזאן 205
אַ שטאַך מיט דער פּען... — א. דיבוק 213
אַ שטאַט פון דריי מיליאָן מענטשן וואָס זינקט
אין דער ערד — חיים לאַזדייסקי 221
ראש השנה — דר. י. אונטערמאַן 257
דער באַרג אַרויף פון דער אידישער מדינה — דאנא אדאמס שמידט 263
אין די ערנסטע טעג (א בילד) — גרשון מינקאָוויטש 265
כל נדרי מיט דרייצן יאָר צוריק — פנחס שטיינוואקס 269
רעזומען פון געזעלשאפטלעכן לעבן אין בילד 273

שפּאַניש אַפּטיילונג:

זייט

ראש השנה און יום כפור — סעלווין דושיימס 5
דער פופציקסטער יובל פון דער קובאנער רעפובליק — (רעדעס פון
ס. מ. קאַפלאַן און א. ז. וויינשטיין) 11
ישראל — נעסטאָר סואַרעז פעליו 17
די עפאָפּייע פון אידישן געניוס — דר. יעקב מינקין 19
בני ברית אין קובא — מאַרקאָ פּיטשאַן 28
דער אידישער ישוב אין קובא — דר. יעקב שאצקי 33
די ציוניסטישע באוועגונג — דר. נחום גאָלדמאַן 43
אַ פּראָנציסקאנער אין הייליקן לאנד — פּראָי לואיס דע זאבאלאַ 51
קאַרפאַראַל איסאַק באַנדאַר ע"ה 58

לוח תשי״ג 1952-53

1952 Tishri תשרי תשי״ג

Sept. Rosh Hashanah	20	S	א	א דראש השנה	שבת
Rosh Hashanah	21	S	ב	ב דראש השנה	זונטאג
Fast of Gedaliah	22	M	ג	צום גדליה	מאנטאג
	23	T	ד		דינסטאג
	24	W	ה		מיטוואך
	25	Th	ו		דאנערש.
	26	F	ז	ליכט בענטשן 6.29	פרייטאג
הפ׳ שובה ישראל	27	S	ח	שובה. האזינו	שבת
ליכט בענטשן 5.26	28	S	ט	ערב יום כפור	זונטאג
Yom Kippur	29	M	י	יום כפור	מאנטאג
	30	T	יא		דינסטאג
Oct.	1	W	יב		מיטוואך
	2	Th	יג		דאנערש.
ליכט בענטשן 5.18	3	F	יד	ערב סוכות	פרייטאג
Succoth 1st day	4	S	טו	א דסוכות	שבת
Succoth 2nd day	5	S	טז	ב דסוכות	זונטאג
Chol - Moed	6	M	יז	א דחול המועד	מאנטאג
	7	T	יח	ב דחול המועד	דינסטאג
	8	W	יט	ג דחול המועד	מיטוואך
	9	Th	כ	ד דחול המועד	דאנערש.
Hoshana Rabba	10	F	כא	הושענא רבה ל״ב 5.06	פרייטאג
Shemini Atzereth	11	S	כב	שמיני עצרת יזכור	שבת
Simchath Torah↓	12	S	כג	שמחת תורה	זונטאג
Columbus Day	13	M	כד	איסרו חג	מאנטאג
	14	T	כה		דינסטאג
	15	W	כו		מיטוואך
	16	Th	כז		דאנערש.
	17	F	כח	ליכט בענטשן 4.55	פרייטאג
הפ׳ מחר חודש	18	S	כט	בראשית מבה״ח	שבת
	19	S	ל	א דר״ח חשון	זונטאג

דער מולד איז מוצאי שבת קודש 52 מינוט 6 חלקים נאך 9

1952 Heshvan חשון תש״ג

Oct.	20	M	א	ב דראש חודש	מאנטאג
	21	T	ב		דינסטאג
	22	W	ג		מיטוואך
	23	Th	ד		דאנערש.
	24	F	ה	ליכט בענטשן 4.45	פרייטאג
הפ׳ רני עקרה	25	S	ו	נח מברכין בה״ב	שבת
	26	S	ז		זונטאג
	27	M	ח	תענית שני קמא	מאנטאג
	28	T	ט		דינסטאג
	29	W	י		מיטוואך
	30	Th	יא	תענית חמישי	דאנערש.
	31	F	יב	ליכט בענטשן 4.36	פרייטאג
Nov. הפ׳ לכה תאמר	1	S	יג	לך לך	שבת
	2	S	יד		זונטאג
	3	M	טו	תענית שני בתרא	מאנטאג
Election Day	4	T	טז		דינסטאג
	5	W	יז		מיטוואך
	6	Th	יח		דאנערש.
	7	F	יט	ליכט בענטשן 4.28	פרייטאג
הפ׳ ואשה אחת	8	S	כ	וירא	שבת
	9	S	כא		זונטאג
	10	M	כב		מאנטאג
Armistice Day	11	T	כג		דינסטאג
	12	W	כד		מיטוואך
	13	Th	כה		דאנערש.
	14	F	כו	ליכט בענטשן 4.21	פרייטאג
הפ׳ והמלך דוד	15	S	כז	חיי שרה מבה״ח	שבת
	16	S	כח		זונטאג
	17	M	כט	ערב ר״ח	מאנטאג
	18	T	ל	א דר״ח כסלו	דינסטאג

דער מולד איז מאנטאג בייטאג 38 מינוט 6 חלקים נאך 10

1952 Kislev כסלו תש״ג

Nov.	19	W	א	ב דראש חודש	מיטוואך
	20	Th	ב		דאנערש.
	21	F	ג	ליכט בענטשן 4.16	פרייטאג
הפ׳ משא דבר ה׳	22	S	ד	תולדות	שבת
	23	S	ה		זונטאג
	24	M	ו		מאנטאג
	25	T	ז		דינסטאג
	26	W	ח		מיטוואך
Thanksgiv. Day	27	Th	ט		דאנערש.
	28	F	י	ליכט בענטשן 4.13	פרייטאג
הפ׳ ויברח יעקב	29	S	יא	ויצא	שבת
	30	S	יב		זונטאג
Dec.	1	M	יג		מאנטאג
	2	T	יד		דינסטאג
	3	W	טו		מיטוואך
	4	Th	טז		דאנערש.
ליכט בענטשן 4.11	5	F	יז	צו מעריב טל ומטר	פרייטאג
הפ׳ חזון עובדיה	6	S	יח	וישלח	שבת
	7	S	יט		זונטאג
	8	M	כ		מאנטאג
	9	T	כא		דינסטאג
	10	W	כב		מיטוואך
	11	Th	כג		דאנערש.
ליכט בענטשן 4.11	12	F	כד	אינטם חנוכה ליכט	פרייטאג
Chanukah — הפ׳ רני ושמחי	13	S	כה א	וישב מבה״ח	שבת
Chanukah	14	S	כו ב	חנוכה	זונטאג
Chanukah	15	M	כז ג		מאנטאג
Chanukah	16	T	כח ד		דינסטאג
Chanukah	17	W	כט ה	ערב ר״ח טבת	מיטוואך
Chanukah	18	Th	ל ו	א דר״ח	דאנערש.

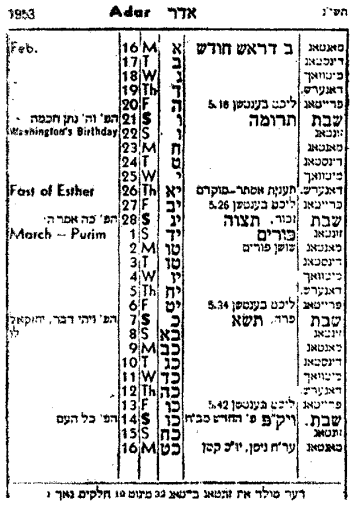
דער מולד איז דינסטאג ביינאכט 20 מינוט 7 חלקים נאך 11

1952-'53 Teveth טבת תש״ג

Dec. ל״ב 4.13 Chanukah	19	F	א ז	ב דר״ח	פרייטאג
Chanukah הפ׳ ויעש חירום	20	S	ב ח	מקץ—זאת חנוכה	שבת
	21	S	ג		זונטאג
	22	M	ד		מאנטאג
	23	T	ה		דינסטאג
	24	W	ו		מיטוואך
	25	Th	ז		דאנערש.
	26	F	ח	ליכט בענטשן 4.17	פרייטאג
הפ׳ ויהי דבר ה׳	27	S	ט	ויגש	שבת
Fast of 10th of Teveth	28	S	י	תענית עשרה בטבת	זונטאג
	29	M	יא		מאנטאג
	30	T	יב		דינסטאג
	31	W	יג		מיטוואך
Jan. New Year 1953	1	Th	יד		דאנערש.
	2	F	טו	ליכט בענטשן 4.22	פרייטאג
הפ׳ ויקרבו ימי דוד	3	S	טז	ויחי	שבת
	4	S	יז		זונטאג
	5	M	יח		מאנטאג
	6	T	יט		דינסטאג
	7	W	כ		מיטוואך
	8	Th	כא		דאנערש.
	9	F	כב	ליכט בענטשן 4.28	פרייטאג
הפ׳ הבאים ישרש	10	S	כג	שמות. מבה״ח שבט	שבת
	11	S	כד		זונטאג
	12	M	כה		מאנטאג
	13	T	כו		דינסטאג
	14	W	כז		מיטוואך
	15	Th	כח		דאנערש.
ליכט בענטשן 4.36	16	F	כט	ערב ר״ח שבט	פרייטאג

דער מולד איז דאנערשטאג בייטאג 4 מינוט 8 חלקים נאך 12

לוח תשי"ג 1952-53



תש"ג	שבט Shevat	1953		
שבת	17	$	א	ואארא, ר"ח שבט
יזנטאג	18	S	ב	
מאנטאג	19	M	ג	
דינסטאג	20	T	ד	
מיטוואך	21	W	ה	
דאנערש.	22	Th	ו	
פרייטאג	23	F	ז	ליכט בענשן 4.44
שבת	24	$	ח	בא
יזנטאג	25	S	ט	
מאנטאג	26	M	י	
דינסטאג	27	T	יא	
מיטוואך	28	W	יב	
דאנערש.	29	Th	יג	
פרייטאג	30	F	יד	ליכט בענשן 4.52
שבת	31	$	טו	שירה. בשלח
יזנטאג	1	S	טז	
מאנטאג	2	M	יז	
דינסטאג	3	T	יח	
מיטוואך	4	W	יט	
דאנערש.	5	Th	כ	
פרייטאג	6	F	כא	ליכט בענשן 5.01
שבת	7	$	כב	יתרו
יזנטאג	8	S	כג	
מאנטאג	9	M	כד	
דינסטאג	10	T	כה	
מיטוואך	11	W	כו	
דאנערש.	12	Th	כז	
פרייטאג	13	F	כח	ליכט בענשן 5.10
שבת	14	$	כט	משפטים שבה"ח א דר"ח
יזנטאג	15	S	ל	

Jan. הש' כה אמר ה'

Jewish Arbor Day

Feb.

הש' ודבורה אשה

Lincoln's Birthday

הש' ויכרת יהודית

דער מולד איז פרייטאג נאכט 48 מינוט 9 חלקים נאך 12

תש"ג	אדר Adar	1953		
מאנטאג	16	M	א	ב דראש חודש
דינסטאג	17	T	ב	
מיטוואך	18	W	ג	
דאנערש.	19	Th	ד	
פרייטאג	20	F	ה	ליכט בענשן 5.18
שבת	21	$	ו	תרומה
יזנטאג	22	S	ז	
מאנטאג	23	M	ח	
דינסטאג	24	T	ט	
מיטוואך	25	W	י	
דאנערש.	26	Th	יא	תענית אסתר–מוקדם
פרייטאג	27	F	יב	ליכט בענשן 5.26
שבת	28	$	יג	זכור. תצוה
יזנטאג	1	S	יד	פורים
מאנטאג	2	M	טו	שושן פורים
דינסטאג	3	T	טז	
מיטוואך	4	W	יז	
דאנערש.	5	Th	יח	
פרייטאג	6	F	יט	ליכט בענשן 5.34
שבת	7	$	כ	פרה. תשא
יזנטאג	8	S	כא	
מאנטאג	9	M	כב	
דינסטאג	10	T	כג	
מיטוואך	11	W	כד	
דאנערש.	12	Th	כה	
פרייטאג	13	F	כו	ליכט בענשן 5.42
שבת	14	$	כז	ויקי"פ פ' החדש פכ"ח
יזנטאג	15	S	כח	
מאנטאג	16	M	כט	ער"ח ניסן, יו"ט קטן

Feb.

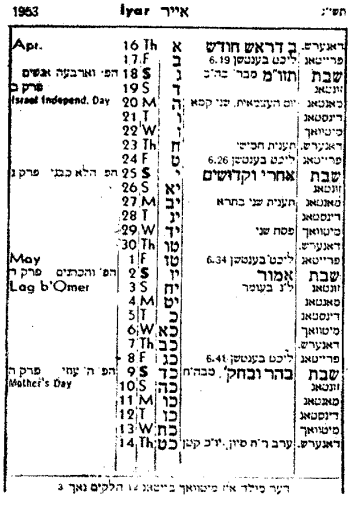
Fast of Esther

הש' כה אמר ה'

March – Purim

הש' ויהי דבר, חזקאל לו

דער מולד איז מיטוואך 2 בייטאג 33 מינוט 19 חלקים נאך 1



תש"ג	ניסן Nisan	1953		
דינסטאג	17	T	א	ראש חודש ניסן
מיטוואך	18	W	ב	
דאנערש.	19	Th	ג	
פרייטאג	20	F	ד	ליכט בענשן 5.49
שבת	21	$	ה	ויקרא
יזנטאג	22	S	ו	
מאנטאג	23	M	ז	
דינסטאג	24	T	ח	
מיטוואך	25	W	ט	
דאנערש.	26	Th	י	
פרייטאג	27	F	יא	ליכט בענשן 5.56
שבת	28	$	יב	תזריע צו
יזנטאג	29	S	יג	אותם בדיקת חמץ
מאנטאג	30	M	יד	ערב פסח
דינסטאג	31	T	טו	א דפסח
מיטוואך	1	W	טז	ב דפסח
דאנערש.	2	Th	יז	א דחול המועד
פרייטאג	3	F	יח	ב דחול המועד
שבת	4	$	יט	ג דחול המועד
יזנטאג	5	S	כ	ערב יו"ט ליכט ב' 6.08
מאנטאג	6	M	כא	שביעי של פסח
דינסטאג	7	T	כב	אחרון של פסח
מיטוואך	8	W	כג	אסרו חג
דאנערש.	9	Th	כד	
פרייטאג	10	F	כה	ליכט בענשן 6.12
שבת	11	$	כו	שמיני. סבה"ח פרק א
יזנטאג	12	S	כז	
מאנטאג	13	M	כח	
דינסטאג	14	T	כט	ערב ראש חודש
מיטוואך	15	W	ל	א דר"ח אייר

March

הש' עם זו יצרתי

Pesach 1st day

Pesach 2nd day

Chol Ha'Moed

Pesach 7th day

Pesach 8th day יזכור

הש' ויוסף עוד דוד

דער מולד איז דינסטאג פארטאג 16 מינוט 11 חלקים נאך 2

תש"ג	אייר Iyar	1953		
דאנערש.	16	Th	א	ב דראש חודש
פרייטאג	17	F	ב	ליכט בענשן 6.19
שבת	18	$	ג	תזו"מ סבה"ח
יזנטאג	19	S	ד	
מאנטאג	20	M	ה	יום העצמאות, יום קמא
דינסטאג	21	T	ו	
מיטוואך	22	W	ז	
דאנערש.	23	Th	ח	תענית חכמים
פרייטאג	24	F	ט	ליכט בענשן 6.26
שבת	25	$	י	אחרי קדושים
יזנטאג	26	S	יא	
מאנטאג	27	M	יב	תענית שני בתרא
דינסטאג	28	T	יג	
מיטוואך	29	W	יד	פסח שני
דאנערש.	30	Th	טו	
פרייטאג	1	F	טז	ליכט בענשן 6.34
שבת	2	$	יז	אמור
יזנטאג	3	S	יח	ל"ג בעומר
מאנטאג	4	M	יט	
דינסטאג	5	T	כ	
מיטוואך	6	W	כא	
דאנערש.	7	Th	כב	
פרייטאג	8	F	כג	ליכט בענשן 6.41
שבת	9	$	כד	בהר ובחק. סבה"ח
יזנטאג	10	S	כה	
מאנטאג	11	M	כו	
דינסטאג	12	T	כז	
מיטוואך	13	W	כח	
דאנערש.	14	Th	כט	ערב ר"ח סיון, יו"ט קטן

Apr.

הש' וארבעה אנשים פרק ה

Israel Independ. Day

הש' הלא כבני פרק נ

May

הש' והכתים פרק ח

Lag b'Omer

Mother's Day הש' ה' קנני פרק ח

דער מולד איז מיטוואך 2 בייטאג 14 מינוט 21 חלקים נאך 3

לוח תשי"ג 1952-53

תשי"ג	Sivan סיון 1953				
פרייטאג	ראש חודש סיון	א	15	F	
שבת	במדבר	ב	16	S	
זונטאג			17	S	
מאנטאג			18	M	
דינסטאג	ערב שבועות	ג	19	T	
מיטוואך	א דשבועות	ד	20	W	
דאנערש	ב דשבועות יזכור	ה	21	Th	
פרייטאג	אסרו חג ליכט ב׳ 6.54	ו	22	F	
שבת	נשא פרק א	ז	23	S	
זונטאג			24	S	
מאנטאג			25	M	
דינסטאג			26	T	
מיטוואך			27	W	
דאנערש			28	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.00		29	F	
שבת	בהעלותך פרק ח	ח	30	S	
זונטאג			31	S	
מאנטאג			1	M	June
דינסטאג			2	T	
מיטוואך			3	W	
דאנערש			4	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 8.05		5	F	
שבת	שלח פרשה השמ		6	S	
זונטאג			7	S	
מאנטאג			8	M	
דינסטאג			9	T	
מיטוואך			10	W	
דאנערש			11	Th	
פרייטאג	ערב ר"ח. ליכט בענ׳ 7.09		12	F	
שבת	קרח, א דר"ח		13	S	

דיעך טולך אין פריייטאג פאריטאג 44 מינוט 13 חלקים נאך 3

תשי"ג	Tamuz תמוז 1953				
זונטאג	ב דר"ח חודש	א	14	S	June
מאנטאג			15	M	
דינסטאג			16	T	
מיטוואך			17	W	
דאנערש			18	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.13		19	F	
שבת	חקת פרק ה		20	S	הס׳ ויפתח הגלעדי
זונטאג			21	S	Father's Day
מאנטאג			22	M	
דינסטאג			23	T	
מיטוואך			24	W	
דאנערש			25	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.14		26	F	
שבת	בלק		27	S	הס׳ ותרי כאריות פרק ו
זונטאג			28	S	
מאנטאג			29	M	
דינסטאג	תעית שכיבה עשר		30	T	Fast 17 of Tamuz
מיטוואך			1	W	July
דאנערש			2	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.13		3	F	Herzl Memorial Day
שבת	פינחס הס׳ דברי ימי		4	S	Ind. Day פרק א
זונטאג			5	S	
מאנטאג			6	M	
דינסטאג			7	T	
מיטוואך			8	W	
דאנערש			9	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.10		10	F	
שבת	מטו"מ מבוא אב		11	S	הס׳ שמעו דברי ה׳ פ"ב
זונטאג	ער"ח אב יום כמוך קטן		12	S	

דיעך טולך אין שבת קודש 28 מינוט 14 חלקים נאך 4

תשי"ג	Av אב 1953				
מאנטאג	ראש חודש אב	א	13	M	July
דינסטאג			14	T	
מיטוואך			15	W	
דאנערש			16	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.07		17	F	
שבת	חזון דברים		18	S	הס׳ חזון ישעיהו פ"ן
זונטאג			19	S	
מאנטאג			20	M	
דינסטאג	תענית תשעה באב		21	T	Fast of 9th of Av
מיטוואך			22	W	
דאנערש			23	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 7.02		24	F	
שבת	נחמו ואתחנן		25	S	הס׳ נחמו נחמו פרק ד
זונטאג			26	S	
מאנטאג	חמשה עשר באב		27	M	
דינסטאג			28	T	
מיטוואך			29	W	
דאנערש			30	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 6.55		31	F	
שבת	עקב הס׳ ותשמר ציון		1	S	Aug. פרק ה
זונטאג			2	S	
מאנטאג			3	M	
דינסטאג			4	T	
מיטוואך			5	W	
דאנערש			6	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 6.48		7	F	
שבת	ראה סבה"ח		8	S	הס׳ עניה סוערה פ"ו
זונטאג			9	S	
מאנטאג	ער"ח		10	M	
דינסטאג	א דר"ח אלול		11	T	

דיעך טולך אין מאנטאג פאריטאג 12 מינוט 35 חלקים נאך 5

תשי"ג	Elul אלול 1953				
מיטוואך	ב דראש חודש	א	12	W	Aug.
דאנערש			13	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 6.38		14	F	
שבת	שפטים		15	S	הס׳ אמכי אנכי פרק א
זונטאג			16	S	
מאנטאג			17	M	
דינסטאג			18	T	
מיטוואך			19	W	
דאנערש			20	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 6.28		21	F	
שבת	תצא		22	S	הס׳ רצי עקרה פרק ב
זונטאג			23	S	
מאנטאג			24	M	
דינסטאג			25	T	
מיטוואך			26	W	
דאנערש			27	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 6.18		28	F	
שבת	תבא		29	S	הס׳ קוסי אורי פ"ג-ד
זונטאג			30	S	
מאנטאג			31	M	
דינסטאג			1	T	Sept.
מיטוואך			2	W	
דאנערש			3	Th	
פרייטאג	ליכט בענטשן 6.07		4	F	
שבת	נצבים וילך		5	S	הס׳ שוש אשיש פ׳ ח-ו
זונטאג	א דשלישות		6	S	
מאנטאג			7	M	Labor Day
דינסטאג			8	T	
מיטוואך	ער"ח. ראש השנה תש"ד		9	W	
	ליכט בענטשן 5.50				

דיעך טולך אין דינסטאג פאריטאג 44 מינוט 16 חלקים נאך 6

א יאָר אידיש לעבן אין קובא

(תשי"ב — 5712)

פון **בן צבי**

פאַרקויף פון ישׂראל באָנדס

דאָס יאָר תשי"ב האָט זיך אָנגעפאַנגען ביי אונז מיט דעם פאַרקויף פון די ישׂראל באָנדס. אויף צו אָרגאַניזירן די דאָזיקע וויכטיקע ארבעט איז צו אונז געקומען דער דירעקטאָר פון לאָטיין אַמעריקאַנער דעפּאַרטאַמענט פון די ישׂראל באָנדס, אין ניו־יאָרק, ה' מירָאן שעסקין. דער חשובער גאַסט האָט זיך געשטעלט אין קאַנטאָר מיט אלע קרייזן פון דעם ישוב און אים איז געלונגען אַריינצוציען פיל נייע כוחות אין דער דאָזיקער ארבעט. אין שפּיץ פון דעם באַנד דרייוו האָט זיך געשטעלט ה' אַדאָלפּאָ קויץ, איינער פון די אָנגעזעענסטע אידישע ביזנעס לייט און געזעלשאפטלעכער טוער. כדי צו דערלייכטערן דעם פאַרקויף פון די ישׂראל באָנדס איז באשלאָסן געוואָרן דורכצופירן אַ גרויסע מאַסן פאַרזאַמלונג אין „טעאַטער אוידיטאָריום" און אלס גאַסט רעדנער איז איינגעלאָדן געוואָרן אַמבאַסאַדאָר משה טוב, מיטגליד פון דער ישׂראל דעלעגאַציע אין דער יו־ען.

פאַר דעם מיטינג איז אָבער אויפגעקומען אן ערנסטע שוועריקייט און קאַמפּליקאַציע. דער פאַטראַנאַט האָט אַריינגעשיקט אַ בריוו צום ישׂראל באָנד קאַמיטעט, אין וועלכן זיי פאַרלאַנגען, אז דער פאַרקויף פון די באָנדס זאָל אָפּגעלייגט ווערן ביז מערץ 1952, וויל זיי דאַרפן האָבן די צייט אויף צו שאַפן נאָך צוויי חודעשן טויזנט דאָלאָר אויף צו קענען פאַרזעצן די בוי ארבעט פון בנין. עס איז פאַרגעקומען אַ צוזאַמענטרעף פון פאַרשטייער פון פאַטראַנאַט און פון ישׂראל באָנד קאַמיטעט, אין האָטעל נאַסיאָנאַל, כדי צו פאַרהאַנדלען וועגן דעם ענין. די פאַרשטייער פון באָנד דרייוו האָבן דערקלערט, אז די ישׂראל באָנדס זענען ניט קיין קאַמפּיין אָדער צדקה, נאָר א אינוועסטמענט, וואָס ברייגט אינטערעסן און דערפאַר קען עס ניט און עס דארף ניט שטערן קיין שום אַנדער פילאַנטראָפּישע אָדער געזעלשאפטלעכע זאַמלונג. צו קיין הסכם איז מען ניט געקומען אויף יענעם צוזאַמענטרעף. די פאַרשטייער פון באָנד האָבן דערקלערט, אז אין אַוונט אויפן מיטינג וועט אָפּיציעל

פּראָקלאָמירט ווערן דער אָנהויב פון באָנד פּארקויף און די פּאָרשטייער פון פּאטראָנאט זענען אַוועק מיט דער דראָאונג, אז אויב דאָס וועט געטאָן ווערן, וועט דער פּאטראָנאט אַרויס־טרעטן קעגן באָנד דרייוו און רופן זיינע מיטגלידער ניט צו קויפן קיין ישראל באָנדס.

אין אזא אָטמאָספערע איז מען געגאנגען צו דעם פּראָקלאָמירונגם מיטינג אין „טעאטער אוידיטאָריום", דעם 11־טן אָקטאָבער. די פּאָרזאָמלונג איז געווען זייער אן ענטוזיאָסטישע. אָבּבאָסאָדאָר טוב האָט מיטגעטיילט, אז דער ציוניסטישער פּאָרטיי־פּראָפּאָר האָט מיראן שעסקין געוארעט ביי די טפּרדים, אין דער ציוניסטישער פּארייניקונג, ביי דער „וויצאָ", אין אידישן צענטער פון מאריאנאָ א. א. וו. וועג מ. שעסקין איז אָפּגעפּאָרן זענען געקומען מיטהעלפן אין דעם פּארקויף פון די ישראל באָנדס, דר. הערמאן גלאט און שפּעטער יצחק המאירי.

ישראל באָנדס זענען געקויפט געוואָרן דורך אידן פון אלע סעקטאָרן, ווי די אמעריקאנער, ספּרדים און אשכנזים. אויך איז באזונט געוואָרן די גאָנצע פּראָווינץ. דער אלגעמיינער אָפּרוף איז געווען זייער א גוטער, און די מערסטע קויפער זענען געווען שטאָרק ציפרידן און באגייסטערט. וואָס אין א קורצער צייט נאָך דעם וי זיי האָבן געקויפט ישראל באָנדס, האָבן זיי שוין באקומען אַריינגעשיקט די דיווידענדן, דורך דער „טשיים נעשאָנאל באנק". בסך הכל האָבן געקויפט ישראל באָנדס 513 אידן אויף א סומע פון קרוב 250 טויזנט דאָלער. דאָס באווייזט, אז עס זענען נאָך פּארבליבן הונדערטער אידן, וועלכע קענען און דארפן קויפן די ישראל באָנדס און מיטהעלפן ישראל צו דערגרייכן וואָס שנעלער איר עקאָנאָמישע זעלבסטשטענדיקייט.

זענען אָפּגעהאלטן געוואָרן אין אלע קריזיז פון ישוב. אמבאסאדאר טוב איז נאָך אויפגעטראָטן מיט רעדעס אויף דער רעפּובליק, וואָס איז לכבוד אים איינגעאָרדנט געוואָרן אין דער פּריוואטער היים פון איזידאָרא אָבּארבאָנעל; אויף א באנקעט פון דער בני־ברית לאָזשע, אין אָמעריקאנער טעמפּל און אין לאָקאל פון דער ציוניסטישער פּארייניקונג. נאָך זיין אָפּפאָר האָט מיראן שעסקין געוארעט ביי די טפּרדים, אין דער ציוניסטישער פּארייניקונג, ביי דער „וויצאָ", אין אידישן צענטער פון מאריאנאָ א. א. וו. וועג מ. שעסקין איז אָפּגעפּאָרן זענען געקומען מיטהעלפן אין דעם פּארקויף פון די ישראל באָנדס, דר. הערמאן גלאט און שפּעטער יצחק המאירי.

ישראל באָנדס זענען געקויפט געוואָרן דורך אידן פון אלע סעקטאָרן, ווי די אמעריקאנער, ספּרדים און אשכנזים. אויך איז באזונט געוואָרן די גאָנצע פּראָווינץ. דער אלגעמיינער אָפּרוף איז געווען זייער א גוטער, און די מערסטע קויפער זענען געווען שטאָרק ציפרידן און באגייסטערט. וואָס אין א קורצער צייט נאָך דעם וי זיי האָבן געקויפט ישראל באָנדס, האָבן זיי שוין באקומען אַריינגעשיקט די דיווידענדן, דורך דער „טשיים נעשאָנאל באנק". בסך הכל האָבן געקויפט ישראל באָנדס 513 אידן אויף א סומע פון קרוב 250 טויזנט דאָלער. דאָס באווייזט, אז עס זענען נאָך פּארבליבן הונדערטער אידן, וועלכע קענען און דארפן קויפן די ישראל באָנדס און מיטהעלפן ישראל צו דערגרייכן וואָס שנעלער איר עקאָנאָמישע זעלבסטשטענדיקייט.

קרן-היסוד — פאר־יניקטער ישׂראל־קאמפיין

די צוגרייטונגען צום קאמפיין האָבן זיך אָנגעפאנגען אינמיטן חודש פעב־רואר. יוסף טכאָרניצקי, דירעקטאָר פון לאָטיין אַמעריקאנער דעפארטא־מענט פון קרן־היסוד איז ירושלים, האָט געווייזט אין האוואנא א וואָך צייט, אויף זיין דורכריזע אין אָנדע־רע לאָטיין אַמעריקאנער לענדער. ער האָט אויסגענוצט זיין וויזיט צו אָפ־האלטן בראטונגען מיט אלע ציונים־טישע גרופירונגען, מיט די ספרדים און דער יוגנט. אויסער די ענגע צווא־מענקופטן האָט ער אויך געהאט עטלעכע עפנטלעכע אויפטריטן און האָט געהאָלפן אויסארבעטן אן אר־בעטס פראָגראם פאר דעם פאַרשטיי־ענדן קאמפיין. לויט דעם נייעם פרא־גראם, האָט דער קאמפיין קאָמיטעט געדארפט צעטיילט ווערן אין דריי גרופּן, וואָס זאָלן ארבעטן פאראלעל, כדי צו געווינען צייט. די ערשטע גרופּע האָט געדארפט באארבעטן בא־שטייערער פון 250 דאָלער אויף וויי־טער; די צווייטע גרופּע: באשטייע־רער פון 100 ביז 250 דאָלער; און די דריטע גרופּע: אלע באשטייערער ביז הונדערט דאָלער.

עס איז ביי דער געלעגנהייט אויך פעסטגעשטעלט געוואָרן, אז די פראָק־לאָמירונג זאָל פאָרקומען דעם 18־טן מערץ; אלס ספעציעלע שליחה אָנצו־פירן מיט דעם קאמפיין זאָל קומען פרוי שפרה ליפסאָן און אלס פעסט־רעדנער צום פראָקלאָמירונגס אקט זאָל קומען ישׂראל ריטאָוו.

וועגן עם איז געקומען דער מאָמענט פון פראָקלאָמירן דעם קאמפיין האָט מען געמוזט ענדערן די אויסגעארבע־טע פּלענער, ווייל די מיליטערישע איבערקערעניש פון 10־טן מערץ האָט געשאפן אזעלכע באדינגונגען אין לאנד (45 טעג) וואָס עס איז ניט מעגלעך געווען אָפצוהאלטן קיין גרוי־סע עפנטלעכע פארזאמלונגען. עס זע־נען געווען מיינונגען, אז דער קאמ־פיין זאָל בכלל אָפגעלייגט ווערן אויף א צוויי אָדער דריי חדשים ביז די אל־געמיינע פאָליטישע לאגע וועט זיך נאָרמאָליזירן. אָבער די ספעציעלע שליחה פון ישׂראל, וואָס איז געקומען אָנצופירן מיט דעם קרן־היסוד קאמ־פיין, פרוי שפרה ליפסאָן איז באשטאָ־נען, אז די ארבעט זאָל זיך אָנפאנגען אין דעם באשטימטן טאָג, אפילו ווען אן א גרויסן פראָקלאָמירונגס מיטינג. ווי מען איז עס געוואוינט צו טאָן.

די פירערשאפט פון קאמפיין קאָמי־טעט, פאראנטוואָרטלעך פון אירע אויפגאבן האָט אויך אַזוי פארשטאָ־נען די זאָך און דער קאמפיין האָט זיך אָנגעפאנגען מיט קלייניע צוזא־מענקופטן אין פריוואטע היימען. דער ערשטער צוזאמענקופט איז פאָרגע־קומען אין דער היים פון דער פרעזי־דענטין פון דער וויצע, פרוי דאָרא בענעם (באקומענדיק דערפאר א ספע־ציעלע דערלויבעניש פון דער פאָלי־ציי) דעם 18־טן מערץ. דאָרט איז גע־לייגט געוואָרן דער פונדאמענט פון קאמפיין. שפעטער זענען פאָרגעקומען עלעכע צוזאמענקונפטן אין די חיי־מען פון ענריקע בייקאָוויטש, פון הרב מאיר ראָזענבוים און אָנדערע.

די ספעציעלע שליחה, פרוי שפרה ליפסאָן, וועלכע איז אן עקזעקוטיוו מיטגליד פון דער ציונישטישער פרוי־ען אָרגאניזאציע „וויצע" האָט אָרויס־געווינן אויסערגעווינלעכע אקטיוויי־

טעם און האָט צוגעצויגן א גרעסערע גרופּע עסקנים צו דער פּראקטישער זאמל ארבעט. פרוי ליפסאָן האָט באַזוכט אין באנלייטונג פון קאָמיסיעס. פיל פון די גרעסערע באשטייערער; זי איז אויפגעטראָטן אויף א גרעסערע צאָל פארזאמלונגען און מיט איר וואָרט געמונטערט און געווען אלע אירן צו דערפילן וויכטיק זייער חוב צום נאציאָנאלן קאמפיין, וואָס העלפט מיט מדינת ישראל אין דער אויפנאמע און איינגלידערונג פון דער עליה, וואָס שטראָמט פון אלע וועלט טיילן. זי האָט אפילו באגלייט די קאָמיסיעס, וואָס האָבן דורכגעפירט די זאמלונגען אין די וויטסטע פּראָווינצן.

א באזונדערן קרעדיט פאר דער שנעלער און דערפאָלגרייכער דורכפירונג פון קרן היסוד פאריניקטן ישראל קאמפיין, קומט בלי שום ספק, דעם עקזעקוטיוו פון קאמפיין קאָמיטעט, וואָס איז געווען צוזאמענגעשטעלט דורך דעם באקאנטן ציוניסטישן עסקן ישראל לוסקי, אלם פרעזידענט; נחום ראָזענצווייג, אלם סעקרעטאר און מאנאלאָ ראָזענבערג, אלם קאסיר.

פרוי שפרה ליפסאָן האָט געמוזט צוריקפאָרן אין חודש מאי קיין ישראל, ווו זי איז אַרויסגערופן געוואָרן צוליב דעם ערנסטן געזונט צושטאַנד פון איר זון. זי איז געזונגט געוואָרן אויף אן אָפּשיידנם אָוונט, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 14-טן מאי. נאָך איר אָפּפאָר איז די ארבעט נאָך געפירט געוואָרן אויניקע וואָכן און דער קאמפיין איז אָפּגעשלאָסן געוואָרן מיט אן אונטערנעמונג אין דער ציוניסטישער פאריניקונג דעם 3-טן יולי. דער קאמפיין קאָמיטעט האָט פון זיך אויסגעטיילט א ליקווידאציע קאָמיסיע, וואָס האָט געהאט די אויפגאבע איינצומאָנען די פארבליבענע חובות, און באזוכן נאָך א 75 מענטשן, כּיי וועלכע מען האָט ניט ענגומען קיין באשטייערונגן, וויל זיי זענען צוליב די זומער מאָנאטן געווען אין אויסלאנד אדער אויף וואקאציע.

דער קרן־היסוד — פאריניקטער ישראל קאמפיין איז געווען איינער פון די שענסטע קאפיטלען פון ארבעט אין דעם פארגאנגענעם יאָר תשי"ב. טראָץ אלע ניט גינסטיקע אָביעקטיוע באדינגונגען איז דער יערלעכער ישראל קאמפיין געקרוינט געוואָרן מיט דעם גהאריקן דערפאָלג — זאמלענדיק כמעט אזוי פיל ווי אין פאָריקן יאָר — און דער עיקר פארענדיקנדיק די ארבעט אין דרי חדשים צייט.

די ציוניסטישע באוועגונג אין קובא

די ציוניסטישע באוועגונג אין קובא אלס גאנצע האָט אין דעם פארגאנגענעם יאָר באוויזן צו שטיין אויף דער הויך פון אירע אויפגאבן און צו פארשטאַרקן אן אויסבריטערן אירע אקטיוויטעטן אויף אלע געביטן פון ארבעט. עס איז פאר קיינעם קיין סוד ניט, אז די אָרגאניזירונג פון פארקויף פון ישראל באָנדס, איז פאָרגעקומען אויף דער איניציאטיוו פון דער ציוניסטישער באוועגונג און די אקטיוויסטן פון אלע ציוניסטישע גרופּירונגען האָבן מיטגעארבעט אין דעם באָנד קאמיטעט. דאָס זעלבע איז אויך געשען ביים דורכפירן דעם קרן־היסוד — פאריניקטער ישראל קאמי־

פֿיין, וואו די גאנצע באוועגונג האָט זיך מאָבילִיזירט, כדי צו פארזיכערן דעם דערפאָלג און די שנעלע דורכפירונג פון דער ארבעט.

ציוניסטישע פאַרייניקונג

די פארוואלטונג פון דער ציוניסטישער פארייניקונג וואָס איז דערוויילט נעוואָרן דעם 9־טן דעצעמבער, האָט גלייך נאָך איר קאָנסטיטואירונג אויסגעארבעט א נייעם ארבעטס פּראָגראם, באזירט אויף די באשלוסן פון 23־טן ציוניסטישן קאָנגרעס, צו פארשטאַרקן די יוגנט אַקטיוויטעטן און די ציוניסטישע קולטור ארבעט.

די ציוניסטישע פאַרייניקונג האָט אויסגענוצט די באזונדערע פון די ישראל געסט, וואָס זענען געקומען אין שייכות מיטן באָנד דרייוו און דעם קרן־היסוד קאמפיין צו ארגאניזירן לעק־ציע און עפנטלעכע אונטערנעמונגען. אַזוי איז כדאי צו דערמאָנען די לעק־ציע פון קאפיטאַן יעקב ווילאַן, דעם 6־טן יאנואר, אויף דער טעמע: „דער קאמף גייט אָן", מיט א ישראל פילם „יום העצמאות"; דעם 4־טן פעברואר איז פאָרגעקומען א קבלת פנים אוונט לכבוד יוסף טכאָרניצקי; דעם 19־טן פעברואר האָט יוסף טכאָרניצקי געהאלטן א רעפעראט אויף דער טעמע: „מדינת ישראל, ציוניזם און די אידן פון די תפוצות"; פרוי שפרה ליפסאַן איז אויפגעטראָטן מיט אייניקע רעפעראטן; עס זענען פאָרגעקומען צוזאמענקונפטן מיט דער באטיילִיקונג פון אַמבאַסאַדאָר טוב, מיראן שעסקין און אַמבאַסאַדאָר לוריע, דעם 27־טן אויגוסט האָט שמחה גינוסר געגעבן דעם ערשטן רעפעראט אויף דער טעמע: „די פאָליטישע לאגע אין ישראל ערב דער סעסיע פון דער „יו־ען".

די ציוניסטישע אויפקלערונגס אַרבעט איז באזונדערס פארשטאַרקט געוואָרן פון דעם מאָמענט וועו עס איז אָנגעקומען אין האוואנא דער ספּעציעלער דעלעגירטער פון דער קרן־היסוד צענטראַלע אין ירושלים, דער באקאנטער קולטור טוער, דעדנער און שרייבער שמחה גינוסר. הגם ער איז נעקומען חויפטזעכלעך אין די אינטערעסן פון קרן־היסוד, ווידמעט ער אָבער זיין גאנצע צייט צו פארשטאַרקן און פארטיפן די אַקטיוויטעטן פון דער ציוניסטישער פארייניקונג. ער האָט מיטגעהאָלפן רעאָרגאניזירן די ראדיא שעה, וואו עס ווערן לעצטנס טראנסמיטירט אינטערעסאנטע פּראָגראמען, עס ווערן איבערגענעבן ספּעציעלע אידישע און שפּאניש פּראָגראמען פון דער אידישער אגענטור און קאָמענטאַרן וועגן אקטואלע ישראל פראָבלעמען. ש. גינוסר שרייבט פערמאָנענטע אַפּטיילונגען אין „האוואנער לעבן", אין וועלכע ער באלייכט אויף א זייער אינטערעסאנטן און אָריגינעלן אופן דערשיינונגען און געשעענישן פון דער אידישער מדינה. ער וועט האלטן פערמאָנענטע לעקציעס און אויך מיטהעלפן דער יוגנט און זאָרגן, אז עברית זאל מער געלערנט און גערעדט ווערן אין האוואנא.

אויך דער געביט פון דער יוגנט האָט אין פארנאנגענעם יאָר באקומען א באזונדערע אויפמערקזאמקייט. די ציוניסטישע פאריינקונג האָט אַראָפּגעבראכט א יוגנט שליח, אין דער פערזאָן פון בן גפן. ער איז אָנגעקומען אָנפאנג חודש פעברואר און צוזאמען מיט א ספּעציעל געשאפענעם

קאָמיטעט פאר יוגנט ענינים (אין באשטאַנד פון חיים שיינוק, י. בור־שטיין און ס. מ. קאפּלאַן) זענען אויס־גערבעט געוואָרן פּראָיעקטן ווי אזוי צו ארגאניזירן די יוגנט פאר דער ציוניסטישער באוועגונג און ישראל. די דאָזיקע ארבעט האָט שנעל אָנגע־הויבן געבן רעזולטאַטן. עס איז אייני־גע־שטעלט געוואָרן א סעמינאר, אין וועלכן אַרום 25 יוגנטלעכע זענען צוגעגרייט געוואָרן אלס יוגנט מדרי־כים. דער קורס האָט געדויערט מער ווי דריי חדשים צייט און מען האָט מיט זיי געלערנט די געשיכטע פון אי־דישן פאָלק, פון ציוניזם, ישראל־אַגראפּיע, העברייאישע לידער, ישראל־טענין, פּארשיידענע שפּילן א. א. וו. די דאָזיקע יוגנט מדריכים זענען נעווען דער קערן פון א נייער חלוצי־שער יוגנט אַרגאניזאציע „הנוער הציו־ני". וואָס איז דערעפנט געוואָרן דעם 7־טן אויגוסט און ציילט שוין היינט איבער הונדערט יוגנטלעכע אין עלטער פון 10 ביז 15 יאָר.

כדי צו לייזן די פראגע פון די עלטערע יוגנטלעכע, פון 15 יאָר אויף ווייטער איז געשאפן געוואָרן די יוגנט אַרגאניזאציע „בני ציון", אין חודש אפריל אין וועמענס אָפיציעלע דערעפענונג עס איז פאָרגעקומען דעם 31־טן מאי. די אַרגאניזאציע ציילט אויך קרוב צו הונדערט מיטגלידער אין אירע ריינן.

פּארשטייענדיק, אז די יוגנט נוי־טיקט זיך אין פירער, האָט די ציו־ניסטישע פארייניקונג באשלאָסן אָפּ־צושיקן פיר יוגנטלעכע, וועלכע זאלן דורמאכן א קורס, אין אינסטיטוט פון דער אידישער אגענטור אין ירושלים, אלס יוגנט מדריכים. די פיר יוגנט־לעכע, וואָס זענען אָפּגעפאָרן פון הא־וואנא דעם 10־טן אויגוסט זענען: פּאָפּיר און רפאל דאָזענבערג פון „בני ציון" און „הנוער הציוני"; סאי־לא קרוגלאק פון „השומר הצעיר"; און בארדאָקאס פון דער ספרדישער יוגנט. נאָך זייער צוריקקער פון אינסטיטוט וועלן זיי פארזיכערן די אנטוויקלונג פון א נאָרמאלער און געזונטער ציוו־ניסטישער יוגנט באוועגונג אין קובא.

וו י צ א

אין מארגאנגענעם יאָר האָט די „וויצא" ווידער דעמאָנסטרירט איר פארצווייגטע און איבערגעגעבענע ער־בעט פאר ישראל און ציוניזם. דער דערפאָלג פון דער „וויצא" דאַרף ניט בלויז צוגעשריבן ווערן די פארווא־טונגס מיטגלידערינס, נאָר אויך דער גרויסער מאסע פון נאָענט צו 1.500 מיטגלידער, וואָס זענען אָרגאניזירט אין די פּארשיידענע סעקציעס, ווי גרופּע א', גרופּע ב', ספרדישע גרופּע, „יאָנג וויצא" און חנה סענעש יוגנט גרופּע. דער אלגעמיינער אינטערעס פון דער אידישער פרוי צו אלע נא־ציאָנאלע ענינים, האָט דערמעגלעכט, או די „וויצא" זאל אויסער אירע נאָרמאלע אקטיוויטעטן אויך קענען מיטהעלפן אין קאָנפערירן אין די יש־ראל באָנדס, און קרן היסוד קאמפיין און ביי אלע וויכטיקע ציוניסטישע אונטערנעמונגען. די טיי אָוונטן פון דער „וויצא" זענען באקאנט געוואָרן ווי וויכטיקע קולטורעלע אונטערנע־מונגען. דאָרט טרעטן אויף אלע נעסט וואָס באזוכן אונזער ישוב און אויך לאָקאלע קרעפטן, וועלכע רעדן צו די אידישע פרויען וועגן אלע פראָבלע־מען פון אידישן פאָלק און מדינת ישראל.

עם דאדף דערמאָנט ווערן, אז באזונדערס האָט די „ווייצ" אויסגע־נוצט דעם באזוך פון פרוי שפרה ליפ־סאָן, וועלכע איז א פראָמינענטע פירערין פון דער „ווייצ" אין יש־ראל. פרוי ליפסאָן האָט געווידמעט פיל צייט און ענערגיע צו אויסאר־בעטן פאלענער פאר דער צוקונפטיקער „ווייצ" ארבעט אין קובא.

אין לעצטן יאָר איז ווייטער געווען טעטיק ביי דער „ווייצ" די ניי שטוב, וואו עם זענען אויסגעארבעט געוואָרן קליידער און וועש פאר די נייע עולים קינדער און פרויען אין ישראל. א גרעסערע גרופּע פרויען קומט יעדן נאָכמיטאָג ארבעטן און א דאנק זייער איבערגעבנקייט איז מען־לעך געווען אפצושיקן א גרויסן טראנספּאָרט, וואס האָט ענטהאלטן קאָמפּלעטע קליידונג פאר טויזנט קינדער און אנדערע וועדטפולע זאכן.

די ווייצ אָרגאניזאציע אין קובא — דורך אלע אירע גרופּן און דורך אלע דורכגעפירטע אונטערנעמונגען — האָט באוויזן צו שאפן אין לעצטן יאָר איבער דרייסיק טויזנט דאלער פאר דעם אלגעמיינעם בודושעט פון דער אָרגאניזאציע אין ישראל. און דאָס איז א זייער גרויסע דערגרייכונג מיט וואס די „ווייצ" מעג באמת זיין שטאָלץ.

ליגע פאָר דער הסתדרות

פארנומען מיט די אלגעמיינע ציוניסטישע אויפגאבן האָט די ליגע פאר דער הסתדרות זיך ניט אויסגע־צייכנט מיט קיין באזונדערס גרויסע אקטיוויטעטן. דאָך איז דורכגעפירט געוואָרן אויף א שיינעם אופן דער טראדיציאָנעלער דריטער סדר, אין לאָקאל פון אמעריקאנער טעמפּל, מיט דער באטייליקונג פון דעם ספּע־ציעלן גאסט דערנער, דער באקאנטער ציוניסטישער ארבעטער פירער פון ניו יאָרק ה' לואים סיגאל. אין חודש יוני האָט באזוכט האוואנא, דורך־רייזנדיק, דוד ווערטהיים, דער דירעק־טאָר פון לאטיין אמעריקאנער דעפּאר־טאמענט פון דעם הסתדרות קאמ־פּיין און ער האָט געהאלטן א רעפע־ראט אויף דער טעמע: „אונזער חשבון הנפש".

לאָנד-דירעקטאָריום פון קרן קימת

דער לאנד־דירעקטאָריום פון קרן קימת האָט אין תשי"ב דורכגעמאכט אן אינערלעכן אָרגאניזאציאנעלן קרי־זיס. דער איבערגעגעבענער עסקן ברוך שאמעם, וואס האָט פארנומען די פרע־זידענטשאפט פון דער קערפערשאפט במשך פון אייניקע יאָר כסדר, האָט צוליב געזונט צושטאנד, ניט געקענט ווייטער אנהאלטן דעם אמט. אלע פארזוכן צו לייזן דעם קריזיס האָבן זיך ניט איינגעגעבן. ערשט אין אָנ־פאנג פון חודש אויגוסט האָט דער ה' יוסף בלומענקראנץ צוגעשטימט איבערצונעמען דעם פרעזידענט אמט צייטווייליק, אדער ביז די נעקסטע וואלן אין דער ציוניסטישער פארייני־קונג וואס דארפן פאָרקומען סוף דעם יאָר.

טראָץ דעם אינערלעכן קריזיס זע־נען אָבער די וויכטיקסטע אקטיווי־טעטן ניט פארנאכלעסיקט געוואָרן. דער לאָנד דירעקטאָריום האָט דורכ־געפירט דעם חנוכה אוונט; שפּעטער דעם פורים באזאר און דעם אסתר המלכה שיינקייט קאָנקורס, ווי אויך

ארויסגעבן די ספעציעלע אויסגאבע „קול האדמה", געווידמעט דעם פוס־ציקסטן יובל פון קרן קימת. עס זע־נען אנגעגאנגען די נארמאלע אקטיווי־טעטן, ווי זאמלונגען אויף שמחות; פושקעס, ספר־הזהב, ספר־בור־מצות, ספר הילד, בוימער א. א. וו. אויך אין די שולן איז דורכגעפירט געוואָרן דער חודש פון קרן קימת. די הכנ־סות האבן אנגעהאלטן כמעט דעם זעלבן ניוואָ ווי אין פאריקן יאר.

דער קרן קימת לאנד דירעקטאָר־יום האָט במשך פון יאר געהאט ספע־ציעלע געמט, ווי טוביה רעזניקאָוו, יעקב גילון און לעצטנס מ. קארין. אלע געכט זענען אויפגענומען גע־וואָרן אויף א פייערלעכן אופן און זיי האבן געהאט געלעגנהייטן אויפצו־טרעטן אין דער עפנטלעכקייט און רעדן וועגן דער ראל און באדייטונג פון קרן קימת אין איצטיקן מאמענט.

השומר הצעיר

דער „השומר הצעיר" האָט אין תשי"ב געדונגען א פאָר צימערן אין אידישן צענטער, כדי בעסער צו קע־נען אנטוויקלען זיינע אקטיוויטעטן, הגם דער סעקרעטאריאט פונקציא־נירט אין לאקאל פון דער ציוניסטי־שער פארייניקונג. דעם 8־טן יולי איז א גרופע פון פינף חברים אפגע־פאָרן אין די שטאָטן, וואו זיי מאכן דורך הכשרה, און וועלן איינגיכן פאר־זעצן זייער רייזע קיין ישראל, כדי צוואמען מיט אנדערע לאטיין אמע־ריקאנער חלוצים אויפשטעלן א נייי־עם קיבוץ. לויט דער איניציאטיוו פון „השומר הצעיר" איז געשאפן געוואָרן א יוגנט קאמיטעט וואס האָט זיך גע־שטעלט די אויפגאבע איבערצושיקן א קאמיאָן ווי א מתנה צו דער גרופע פון קובאנער חלוצים, וואס געפינען זיך שוין זייט עטלעכע יאָר אין קיבוץ „גיש". מראָץ דעם וואס דער קאמי־טעט האָט אויך געהאט די הילף און קאָאָפעראציע פון עטלעכע ציוניסטי־שע חברים איז די געפלאנטע סומע פון זיבן טויזנט דאָלער ניט געשאפן געוואָרן. ביז איצט געפינט זיך אין קאסע עטוואס מער ווי דריי טויזנט דאָלער און דאָס וועט אינגיכן אפגע־שיקט ווערן. אין חודש אויגוסט איז צום „חשומר הצעיר" געקומען א שליח פון ישראל, יהושע קציר און זיין פרוי. זייער אנוועזנהייט וועט זיכער פיל שטאָרקן די דאָזיקע חלוצי־שע יוגנט אָרגאניזאציע.

פערטער יום העצמאות פון מדינת ישראל

אונטערן אויפזיכט פון ציוניסטישן פלענום ראט האָט די גאנצע ציוני־טישע באוועגונג אויך מיטגעווירקט אין דער ארגאניזירונג און דורכפי־רונג פון די פייערונגען צום פערטן יום העצמאות פון מדינת ישראל.

ווי אין די פריערדיקע יאָרן זענען דורכגעפירט א גאנצע רייע אונטער־נעמונגען וואס האבן ארומגענומען אלע קריזן פון ישוב. דעם 30־טן אפריל האבן די פייערונגען זיך אנ־געפאנגען מיט אקטאָ־סיוויקאָס אין די שולן, וואו די לערער האבן גע־רעדט וועגן דער באדייטונג פון יום העצמאות און די קינדער האבן אויס־געפירט ספעציעלע נומערן געווידמעט דער דאטע. קאמיסיעס פון דער „ווי־צא" האבן ביי דער גלעגנהייט פאר־טיילט זיסוואָרג צו די שול קינדער.

דעם זעלבן טאג מיטאג צייט איז געלייגט געוואָרן א קראנץ בלומען ביים מאָנומענט פון קובאנער פריי־היטס קעמפער באָסע מארטי, ביי דער באמיילונג פון פּאָרשטייער פון אלע אידישע אינסטיטוציעס און די שול קינדער. ביים מאָנומענט האָבן געדעדט דער פּאָרשטייער פון דער אידישער אגענטור ס. מ. קאפלאן און דר. קאליקסטא מאָססא, פּראָפעסאָר פון דער נאַציאָנאלער אוניווערזיטעט.

אין אוונט איז פּאָרגעקומען א גרויסער פּאָלקס מיטינג אין טעאטער זאל פון „וואלדעס ראָדריגעז". וואו עס זענען אויפגעטראָטן מיט רעדעס די ישראל שליחה שפרה ליפסאָן, הרב מאיר ראָזענבוים, איסאק בע־רעזדיווין, ס. מ. קאפלאן און אַנדע־רע. עס זענען אויף דעם אוונט אויך געווען א קאָנצערט טייל מיט דער בא־טיליקונג פון דער שוישפּילערין קלא־רא האבערמאן.

די רעליגיעזע שוהלן האָבן אויך אָפּגעהאלטן ספעציעלע תפילות. אין אמעריקאנער מעמפּל פּרייטיק צו־נאכטס און אין די אַנדערע שבת אינ־דערפרי.

די פייערונגען זענען אָפּגעשלאָסן מיט א טאַנץ באל פון דער יוגנט, וואָס איז פּאָרגעקומען שבת דעם 3־טן מאי, אין רוף גארדען פון הא־מעל סעוויא.

צו דער גלעזענהייט פון יום העצ־מאות האָט די קובאנער פּרעסע ניט בלויז געגעבן פּלאַץ צו אינפאָרמירן וועגן די פארשידענע אונטערנעמונ־גען, נאָר עס זענען דערשינען א רייע ארטיקלען און קאָמענטאַרן וועגן די

דערגרייכונגען פון דער אידישער מדינה אין די ערשטע פיר יאָר פון איר עקזיסטענץ.

באַזוך פון בענאָ ווייזער

סוף יולי האָט געוויילט פיר טעג צייט אין האוואנא דער דירעקטאָר פון לאָטיין אַמעריקאנער דעפּארטא־מענט פון דער אידישער אגענמור אין ניו יאָרק ה' בענאָ ווייזער. ער איז אויפגענומען געוואָרן אויף א ספע־ציעלער זיצונג פון ציוניסטישן פּלע־נום ראט, און גערעדט אויף דער ציו־ניסטישער ראדיאָ שעה. די הויפּט פון זיין מיסיע איז געווען צווישן ניט אידן. אין שייכות דערמיט האָט ער באזוכט די וויכטיקסטע צייטונגען און זשורנאלן און געבעטן ביי זיי קאָאָפּעראציע ביים העלפן אויפ־קלערן און פּאָפולאריזירן די ישראל פּראָבלעמען. די צייטונגען האָבן מיט אים געמאכט אינטערוויוען און אים פּריינטלעך אויפגענומען. בענאָ ווי־זער האָט אויך פארהאַנדלט, אז די קובאנער ראדיא סטאַנציעס זאָלן טראנסמיטירן די ספעציעלע פּראָגרא־מען פון ישראל מוזיק, וואָס ווערן צוגעגרייט דורך דעם לאָטיין אַמעריי־קאנער דעפּארטאַמענט פון דער אידי־שער אגענטור און דעם ישראל אינ־פאָרמאציע אפיס אין די פאריניקטע שטאַטן.

ביתר — חירות

די דאָזיקע צווייי גרופירונגען זע־נען אין תשי"ב ווייטער געבליבן אָפּ־געזונדערט פון דער אלגעמיינער ציו־ניסטישער באוועגונג. זייערע אקטי־ויטעטן באשטייען פון קליינע קול־

טורעלע אונטערנעמונגען אין זייער אייגענעם לאקאל, וואס וועלן אפגעהאלטן פון צייט צו צייט. זיי פירן דורך זאמלונגען פאר של"ה. לעצטנס האט די ביתרישע יוגנט ארויסגעגעבן א צייטונג אין שפאניש אונטערן נאמען „העראלדא דע איזראעל".

דער אידישער צענטער

אין דעם פארגאנגענעם יאר תשי"ב איז אויף דעם בולטסטן אופן דער מאנטרירט געווארן, אז דער אידישער צענטער — טראץ אלע פארזוכן אים אוועקצומאכן מיטן האנט — גענייסט א פולע און טיפע סימפאטיע פון די אידישע פאלקס־מאסן און איז פייאיק — ביי אביסל גוטן ווילן און אינטערעס — צו פארנעמען דעם פלאץ וואס עס קומט אים ביים דורכפירן קולטורעל געועלשאפטלעכע אקטיוויטעטן, אין די אינטערעסן פון גאנצן אידישן ישוב.

דער בעסטער באוויז פון דעם צענטערס פאפולאריטעט איז געווען די יובל־אקאדעמיע און פאלקס־באנקעט צו 25 יאר אידישער צענטער, וואס איז דורכגעפירט געווארן מיט גרויס פייערלעכקייט און ביי דער אנווענדונג פון א גרויסן עולם, דעם 4־טן נאוועמבער. עס איז כדאי צו דערמאנען די ספעציעלע אויסגאבע, וואס איז צו דער געלעגנהייט דערשינען, אונטערן נאמען „המשך אויף קובאנער ערד", אונטער דער רעדאקציע פון דעם באקאנטן קולטור טוער און שרייבער און עקזעקוטיוו סעקרעטאר פון אידישן צענטער, ח' לייזער ראן. די אויסגאבע האט אנטהאלטן א רייכן ליטעראריש־מאטעריאל און פיל דאקומענטן און פאקטן, וואס וועלן אמאל דינען דעם היסטאריקער, וואס וועט וועלן שרייבן די פולע געשיכטע פון אונזער ישוב. „המשך אויף קובאנער ערד" איז אויפגענומען געווארן מיט פארשטענדעניש און לויב פון דער קריטיק אין דער גאנצער אידישער וועלט.

כמעט אין א וואך שפעטער — דעם 11־טן נאוועמבער — זענען פארגעקומען די אלגעמיינע יערלעכע וואלן אין צענטער. און ווידער איז די מיטגלידערשאפט געקומען צום שטים קאסטן און אויסגעוויילט דעם פולן קאנדידאטן צעטל פון יענע עסקנים, וועלכע האבן פארזיכערט אויפצוהאלטן דעם אידישן צענטער, און בלייבן טרייַ זיינע פרינציפן פון א דעמאקראטישער פאלקס־אינסטיטוציע.

די נייע פארוואלטונג, אונטער דער פרעזידענטשאפט פון קולטור טוער און שרייבער אשר שטשוטשינסקי, האט באווירן צו פארשטארקן די קולטורעלע אקטיוויטעטן, דורכפירנדיק א רייע זייער וויכטיקע אונטערנעמונגען. עס איז ביים צענטער פארמירט געווארן א קולטור ראט, וועלכער האט צוואמען מיט דער שרייבער גרופע פון דער געזעלשאפט פריינט פון „ייוואָ" מיטגעהאלפן אין די פארשיידענע אקציעס. לטובת דער אידישער קולטור, דעם אידישן בוך א. א. וו. פאפאריריגדיק מיט די שליחים, וועלכע זענען פאר די צוועקן געקומען צו אונז. דער קולטור ראט האט מיטגעהאלפן דורכפירן די אקציעס און אויך ארגאניזירט לעקציעס מיט די געסט.

מיר וועלן דא פארצייכענען אייניקע פון די דאזיקע אקציעס.

אין חודש נאוועמבער איז דא געווען צו גאסט דער דיכטער יעקב

גלאנץ, אין די אינטערעסן פון „ייוואָ". עס איז געשאפן געוואָרן נאָענט צו צוויי טויזנט דאָלער פארן אידישן ווישנשאפטלעכן אינסטיטוט. דעם 23-טן נאָוועמבער האָט דיכטער יעקב גלאנץ געהאלטן א לעקציע אויף דער טעמע: „היינטצייטיקע קיום פראָבלעמען פון אידישן פאָלק" דעם 30-טן נאָוועמבער האָט ער געהאלטן א צוויטע לעקציע אויף דער טעמע: „די פרץ השפעה אויף דער אידישער ליטעראטור".

דעם 1-טן פעברואר איז אנגעקומען אין האוואנא דער פּעדאגאג און קולטור טוער יעקב לעווין, אין די אינטערעסן פון ביכער פארלאג ביים „ציקא". אין אייניקע וואָכן זענען פארקויפט געוואָרן הונדערטער אידישע ביכער. דעם 11-טן פעברואר האָט יעקב לעווין געהאלטן א רעפעראט אין אידישן צענטער אויף דער טעמע: „י. ל. פרץ — דער אידישסטער פון אלע אידישע שרייבער".

סוף אפריל האָט באזוכט האוואנא דער דיכטער משה ראלניק אין די אינטערעסן פון דער אידישער ענציקלאָפּעדיע. עס איז אים געלונגען צו פארשפרייטן נייע הונדערט נענג פון דער ענציקלאָפּעדיע, טראָץ דעם וואָס פון פריער זענען שוין געווען פארשפרייט ארום 125 נענג. דער דיכטער ראלניק איז אויפגעטראָטן מיט א רעפעראט וועגן י. ל. פרץ אויף דער פייערונג פון 50 יאָר קולטור-אנער רעפובליק און 100 יאָר פרץ, וואָס איז פארגעקומען דעם 22-טן מאי, אין די זאלן פון אידישן צענטער.

דעם 15-טן יולי האָבן מיר געהאט צו גאסט דעם דיכטער און נייעם רעדאקטאָר פון „טאָג" אשר פען, וועלכער איז דאָ געקומען אין די אינטערעסן פון אלוועלטלעכן אידישן קולטור קאָנגרעס. ער איז דאָ פאר-בליבן בלויז צוויי וואָכן צייט אין געשאפן איבער טויזנט פינף הונדערט דאָלער פארן קולטור קאָנגרעס. אשר פען, אלס א געוועזענער קובאנער תושב און איינער פון די גרינדער פון „האוואנער לעבן", האָט געהאט א שיינעם קבלת פנים אין צענטער דעם 23-טן יולי אין ער האָט געהאלטן ביי דעו געלעגנהייט א רעפעראט אויף דער טעמע: „25 יאָר אידיש לעבן אין קובא". מיט קורצע ווערטער וועגן לאָקאלע קולטור פראָבלעמען זענען אויך אויפגעטראָטן הי-גע שרייבער. עס איז אויך פאָרמירט געוואָרן א פערמאנענטער קאָמיטעט פארן אידישן קולטור קאָנגרעס.

אויסער די דאָזיקע קולטור שליחים האָט דער אידישער צענטער אויך איינגעלאדן און אויפגענומען די פאָלגנדע אידישע קולטור טוער און שרייבער: מארק יואוויליר, שליח פון „ייוואָ", וועלכער האָט געהאלטן א רעפעראט אויף דער טעמע: „אידן און אידישקייט אין מדינת ישראל, אייראָפּע און אמעריקע"; (דעם 26-טן פעברואר); ברוך שעפנער, מיטארבעטער פון „פארווערטס", וועלכער האָט געהאלטן א רעפעראט אויף דער טעמע: „די קוואלן פון אידישן הומאָר" (דער גלעזעטער ביי שלום עליכם), (דעם 29-טן פעברואר); חנה גאָטעסמאן, מיטארבעטער פון „פארווערטס", וועלכער האָט געהאלטן א רעפעראט אויף דער טעמע: „פון בראָדווייי ביז תל אביב" (דעם 21-טן מערץ).

דער קולטור ראט ביים צענטער האָט פראָקלאָמירט ד ע ם יאָר

1952 אלס דעם פּרץ יובל יאָר. אין שייכות דערמיט איז אין יאנואר חודש דערשינען א פּרץ זאמלהעפט, „די לעגענדע פּרץ", צוואמענגעשמעלט דורך לייזער ראן. צוואמען מיט דעם העפט איז דערשינען א שפּאניש ביילאגע, וואָס איז פּאר־טיילט געוואָרן צווישן אלע שול־קינ־דער, צוזאמען מיט א פּרץ זשעטאָן. אויסער די פּארשיידענע לעקציעס וועגן י. ל. פּרץ איז דעם 22־טן מאי פּאָרגעקומען א יובל אָקאָדעמיע צו 100 יאָר פּרץ, מיט דעם אָנטייל פון רייכטער מישה ראָלניק און די אידיש ארגענטינער שרייבערין סאָפיא ראָ־פאלָוויטש, הערמאן קלאצקין און נתן קלינגער, וועלכע האָבן אויסגע־פירט א פּראָגראם פון פּרץ נומערן. (מער מער פּרטים זע דעם ארטיקל אין הייַנטיקן אלמאנאך וועגן פּרץ יאָר אין קובא).

דער אידישער צענטער האָט אויך אָרגאניזירט א יזכור־אָקאָדעמיע צום נייַנטן יאָרצייט פון די געטאָ אויף־שטאַנד, דעם 22־טן אפּריל. צו דער געלעגנהייט איז ארויסגעגעבן געוואָרן א רוף צו אלע אידן, אונטערגעשריבן פון כּמעט אלע אידישע אינסטיטו־ציעס, וועגן צינדן די זעקס יאָרצייט ליכט, אין אָנדענק פון די זעקס מיל־יאָן אומגעקומענע קדושים. צו דעם יזכור אקט איז ארויסגעגעבן געוואָרן א קלייַנע בראָשור „זאָג ניט קיין מאָל", מיט מאטעריאלן און דאָקו־מענטן וועגן די געטאָ אויפשטאַנדן.

די אינאָנאָמע שול־ע בייַם אידישן צענטער האָט צו פּארצייכענען בא־דייטנדן פּראגרעס. ניט בלויז איז די צאָל שילער פּארגרעסערט געוואָרן, נאָר עס זענען דורכגעפירט געוואָרן רעפּאָרמען אין אייַנענעם בנין, למובת דעם וואוילזיין פון די תלמידים. די שול־ע האָט במשך פון יאָר דורכגע־פירט דעם טראַדיציאָנעל חנוכה אָוונט און א גראדואיר און סוף־שול־יאָר אָוונט. תלמידים פון דער אויטאָ־נאָמער שול־ע האָבן זיך באטיילִיקט אין די פייערונגען פון פערטן יום העצמאות פון מדינת ישראל; אין דער יזכור־אָקאָדעמיע נאָך די נעטאָ קעמפער, אין די פּרץ פייערונגען און די פייערונגען צום פופציקסטן יובל פון דער קובאנער רעפובליק.

דיאם קאָמיטעט

אין חודש דעצעמבער זענען איבער־געריסן געוואָרן די באציאונגען צווישן אידישן צענטער און דעם חיאם, בא־ציאונגען וואָס האָבן אָנגעהאלטן מער ווי 25 יאָר. דר. חיים שאָשקעס, דער פּארשטייער פון חיאם איז געקומען אין האוואנא מיט דער אויפגאבע דורכצופירן א קאמפּיין פאר דער אינסטיטוציע. נאטירלעך, האָט ער זיך געווענדעט נאָך הילף צום אי־דישן צענטער, אלס דער פארטרעטער פון חיאם. די פארוואלטונג האָט אים אָבער אויפגעקלערט, אז דער מאָמענט איז ניט קיין פאסיקער פאר אזא אק־ציע און די פארוואלטונג איז פאר־נומען מיט אנדערע אקטיוויטעטן. ניט צופּרידן מיט דעם ענטפער האָט דר. חיים שאָשקעס פּארמירט א זעלבסט־שטענדיקן היאם קאָמיטעט און אָרגא־ניזירט א באזונדערן אפּיס. אלס פרע־זידענט פון חיאם איז באשטימט ג־ווארן ה' ענדריקע פאלושין און מיט אים ארבעטן מיט א רייע געזעלשאפט־לעכע טוער פון פארשיידענע קרייזן פון ישוב.

דער היאם קאָמיטעט האָט דורכגע־
פירט די אקציע און געשאפן נאָענט
צו פינף טויזנט דאָלער. א טייל פון
דעם געלט גייט אויף אויסצוהאלטן
דעם זעלבסטשטענדיקן היאם אָפיס
אין האוואנא.

דער פּאַטראָנאַט
און דער בנין

דער פאטראָנאט צו בויען א בנין
האָט אין תשי"ב ניט באוויזן אַריינ־
צובריינגן מער קלאָרקייט אין דער
פראגע וועגן דעם אינהאלט און כא־
ראקטער פון דער קערפערשאפט, וואָס
וועט דארפן אָנפילן מיט געזעלשאפט־
ליכן לעבן דעם בנין. בעת די אלגע־
מיינע וואלן אין אידישן צענטער,
וואָס זענען פאָרגעקומען דעם 11־טן
נאָוועמבער, האָט די פירערשאפט
פון פאטראָנאט ארויסגעשטעלט אן
אייגענעם וואל צעטל, אָבער ליידער
האָבן זיי ניט געקענט דערווייַלן קיין
אין מיטגליד אין א פארוואלטונג
פון אכצן דירעקטאָרן. שפעטער זענען
געוויסן געוואָרן אויף דער איניציא־
טיוו פון פאטראָנאט צוויי געזעל־
שאפטלעכע קאָנפערענצן פון פאָר־
שטייער פון אידישע אינסטיטוציעס
און אויך געלאדענע יחידים, כדי
אויסצוארבעטן א פּראָיעקט וועגן א
פאריניקטער צענטראלער קערפער־
שאפט, באזירט אויף דער אויפלייי־
זונג פון אלע עקזיסטירנדע אידישע
אינסטיטוציעס. אזוי ווי דער פּראָ־
יעקט האָט זיך אָנגענארפן מיט א
שארפער קריטערישאפט פון די וויכ־
טיקסטע אינסטיטוציעס איז מען צו
קיין פּראקטישע רעזולטאטן ניט דער־
גאנגען. אויף דער קאָנפערענץ פון
23־טן יאנואר האָט זיך געפילט אזא
אָנגעצויגענע שטימונג און עס איז
געקומען צו פערזעלבע באלייריקונ־
גען און אָנגריפן אויף דער אידישער
פרעסע, וואָס האָט געפירט רערצו, אז
די קאָנפערענץ זאָל פאקטיש אויפגע־
ריסן ווערן.

אונטער די דאָזיקע באדינגונגען
האָט די פירערשאפט פון פאטראָנאט
אָנגענומען א נייע מאקטוק, זיך אָפּ־
זאָגנדיק פון וועלכע עם איז ווייטער־
דיקע געזעלשאפטלעכע דיסקוסיעס און
קאָנצענטרירנדיק די גאנצע אויפ־
מערקזאמקייט דער בוי ארבעט. אויף
דעם געביט, דארף אָנערקענט ווערן,
איז זייער ארבעט געקרוינט געוואָרן
מיט מער דערפאָלג. די בוי ארבעט
איז באדייטנד פאָרגעשריטן. די אוי־
סערלעכע וועגט זענען שוין אויפגע־
שטעלט און מען ארבעט שוין אויף
די אינעווייניקסטע לאָקאלן און צי־
מערן. דעם 17־טן יוני, פונקט צום
ערשטן יאָרטאָג פון לייגן דעם גרונט־
שטיין איז שוין אין בנין דורכגעפירט
געוואָרן אן אלגעמיינע פארזאמלונג.
אויך א חתונה שמחה האָט מען שוין
דאָרט איינגעאָרדנט.

אין דער
רעליגיעזער וועלט

אין אונזער אזוי גערופענער רעלי־
גיעזער וועלט איז אין דעם פארגאנ־
גענעם יאָר פאָרגעקומען א שטילע
אבן שנעלע רעוואָלוציע. „די אידישע
קהילה פון האוואיא און פּראָווינץ",
וועלכע האָט געשטרעבט צו קאָנטראָ־
לירן דאָס גאנצע רעליגיעזע לעבן, איז
אלץ מער אריינגעטראָטן אין עקאָנא־
מישע שווערקייטן. אין חודש יוני
זענען געמאכט געוואָרן צוויי פארזוכן
צו רופן אלגעמיינע פארזאמלונגען און

די מיטגלידער זענען ניט געקומען. די אומצופרידנהייט צווישן די רעליגיעזע אידן קעגן דער פאליטיק פון דער קהילה האט געהאלטן אין וואקסן. ווען הרב ראזענבוים איז אפגעפאלן אויף וואקאציע אין די פאריניקטע שטאטן, האבן די גרופע מתפללים פון „עדת ישראל" געראפן אן אלנע־מיינע פארזאמלונג און באשלאסן צוריק אויפצולעבן די אינסטיטוציע און איבערריכן מיט דער קהילה. עס איז געוויילט געווארן א פארוואל־טונג און מען גלייך אנגעהויבן ווערבירן נייע מיטגלידער פארן „עדת ישראל". די מתפללים פון „כנסת יש־ראל" זענען געבליבן מיט דער קהילה, און אין מיטן אויגוסט, האט דער כנסת ישראל געדונגען א פלאץ צום דאוונען אין לאקאל פון אידישן צענ־טער, וואו עס זענען שפעטער אריבער־געפירט געווארן די אפיסן פון דער קהילה. סוף אויגוסט האט די קהילה דורכגעפירט וואלן, דערווייל א נייע פארוואלטונג און הרב ראזענבוים איז דארט געבליבן אלס גייסטיקער פירער.

דער „עדת ישראל" איז איצט טע־טיק אלס א רעליגיעזע אידישע קהילה, וואס גיט חופה וקדושין, גייט אן מיט דער שוהל צום דאוונען און אנדערע רעליגיעזע אקטיוויטעטן.

די אידישע האנדלס־קאמער

די אידישע האנדלס קאמער האט אין לעצטן יאר זיך באטייליקט אין די וויכטיקסטע געזעלשאפטלעכע אק־טיוויטעטן פון ישוב און באזונדערס געווען וואכזאם ווען עס האט זיך גע־האנדלט וועגן די ספעציפישע אינטע־רעסן פון דעם אידישן האנדלס און אינדוסטריע קלאס. ביי אייניקע גע־לעגנהייטן זענען אין דער אידישער האנדלס קאמער אפגעהאלטן געוואָרן אויסערארדנטלעכע באראטונגען, כדי צו נעמען שריט אין פאלן, וועו עס זענען אנגעגריפן געווארן אינטערעסן פון געוויסע בראנזשן, ספעציעל פון דער טעקסטיל בראנזש. די האנדלס קאמער באטייליקט זיך וויטער אין די עקאנאמישע קערפערשאפטן פון לאנד, וועלכע האבן פיל צו זאגן בייס באשטימען די עקאנאמישע און פינאנסיעלע פאליטיק פון דער רעגי־רונג.

בני ברית לאזשע

די בני ברית לאזשע פון האוואנא האט אויף א נארמאלן אופן דורכגע־פירט איר ארבעטס פראגראם. אין חודש אקטאבער פון 1951, איז פאר־געקומען א שיינער באנקעט אין דער פינקע „טאפעקא", צו דער געלעגנ־היט פון 108־טן יובילי פון דעם אָרדן. אלס הויפט רעדנער האט זיך באטייליקט אמבאסאדאר משה טוב, וועלכער איז געווען דאן צו גאסט אין האוואנא. די לאזשע האט דורכגע־פירט א רייע קולטורעלע אונטערנע־מונגען מיטן אנטייל פון געלאדענע גאסט, קובאנער אינטעלעקטואלן און א. וו.

אין פאריקן יאר האט די בני ברית לאזשע באשלאסן אויפצושטעלן א מאנומענט, וואס זאל פאראייביקן דעם אידישן אנטייל אין דער קובא־נער פרייהייטס מלחמה. די איניציא־טיוו איז אויפגעקומען אין שייכות מיט דעם פופציקסטן יובילי פון דער קובאנער רעפובליק. פארלעל וועלן געפירט צווי אקטיוויטעטן: פון איין

זייט וועלן געוואלט אלע מאטעריאלן און דאָקומענטן וועגן דעם אידישן בייטראג צו קובא'ס אומאפהענגיקייט און פון דער צווייטער זייט וועלט געפירט א זאמלונג צווישן אלע אידן, כדי צו שאפן דעם נויטיקן פאָנד אויף צו קענען אויפשטעלן דעם מאָנומענט.

די לאָזשע בני ברית גיט אָרויס יעדן חודש א מיסיאָנאַרישן ביולעטין, וואָס וועלט צושיקט נית בלויז צו די מיטגלידער, נאָר צו איבער טויזנט פינף הונדערט אידן פון "שמאָט און פראָווינץ.

די פילאַנטראָפישע

אינסטיטוציעס

אונזערע צוויי פילאַנטראָפישע אינסטיטוציעס, דער אידישער פרויען פאריין און דער אנטי טובערקולאָז קאָמיטעט, האָבן אין דעם פארגאַנגענעם יאָר געמאכט פאָרשריט אין זייער ארבעט, און ספעציעל אויף דעם שוועלן געביט פון שאפן זייערע בורדשעטן. די פילאַנטראָפישע אינסטיטוציעס האָבן ביז דעם לעצטן יאָר כסדר געמוזט אלארמירן וועגן דעפיציטן, און דראָען מיט אָפשטעלן די שטיצע. אין פארגאַנגענעם יאָר האָט מען דאָס מער ניט געהערט.

די איצטיקע פארוואלטונג פון פרויען פאריין, וועלכע האָט אין אירע ריען א גרופע רייכע פרויען, האָט געדענקט דעם בורדשעט דורך ארגאניזירן במשך פון יאָר אייניקע בריזדוש־פארטיס, אונטערנעמונגען און טאנץ־אָבנט. יעדער אונטערנעמונג האָט אריינגעבראכט גרעסערע סומען און דאָס האָט דערמעגלעכט אָנצוגיין נאָר מאל מיט דער ארבעט. דער יערלעכער בורדשעט פון פרויען פאריין דערגרייכט צו 25 טויזנט דאָלער.

פאראַלעל מיט דעם פרויען פאריין האָט ענטוויקלט א שיינע ארבעט די ליי קאסע. אין תשי"ב האָט שוין דער גרונט קאפיטאל פון דער ליי קאסע דערגרייכט צו איבער 31 טויזנט דאָלער און דאָס האָט דערמעגלעכט צו געבן הילף צו מער ווי הונדערט פאמיליעס. אין הלואות פון הונדערט ביז פינף הונדערט דאָלער.

דער אנטי טובערקולאָז קאָמיטעט האָט אין תשי"ב געפייערט זיין זילבערנעם יובל, דאָס איז געווען א ספעציעלע געלעגנהייט פאר אונטערנעמונגען און פארגרעסערן די הכנסות פון דער אינסטיטוציע. אין שייכות מיט דעם זילבערנעם יובל איז דורכגעפירט געוואָרן א גרויסער אקט אין די זאלן פון אידישן צענטער, וועלכער האָט באווייזן, אז די ברייטע עפנטלעכקייט שאצט אָפ די מענטשן, וואָס גיבן אָפ זייער צייט און מי פאר דער פילאַנטראָפישער ארבעט אין ישוב. אין אייניקע וואָכן שפעטער איז אויך פארגעקומען אן אייגנ בריוו איז „טראָפיקאנא", וואָס האָט אריינגעבראכט א באדייטנדע הכנסה.

לויט דעם לעצטן פינאנס בריכט, וואָס נעמט ארום א פעריאָד פון אנדערהאלבן יאָר ארבעט, זעט מען, אז דער אנטי טובערקולאָז קאָמיטעט, האָט פארגרעסערט זיין בורדושעט אויף דרייסיק טויזנט דאָלער א יאָר. די פארוואלטונג מעג שטאָלץ זיין מיט אזא רעקארד.

טרויער אקט נאך די קדושים

אויף דער איניציאטיוו פון דער גע־ זעלשאפט „בית החיים" איז דעם 27־טן אפריל, אפגעהאלטן געוואָרן דער טרויער אקט נאך די געפאלענע אידישע קדושים אין דער לעצטער מלחמה. דער טרויער אקט איז פאר־ געקומען אויפן בית עולם פון „בית החיים", וואו עס געפינט זיך דער מא־ נומענט אין אנדייגק פון די קדו־ שים, וואס איז מיט איניקע יאר צו־ ריק אויפגעשטעלט געוואָרן דורך דער אויבנדערמאנטער געזעלשאפט.

ספרדישער סעקטאר

דער ספרדישער סעקטאר האט אין תשי"ב ניט אריסגעווייזן קיין באזונ־ דערע אקטיוויטעטן אויף דעם אלגע־ מיינעם געזעלשאפטלעכן נעביט. דער פּראָיעקט וועגן בנין פארן „שבת אחים" איז נעבליבן אויפן פאפיר. קיין פראקטישע זאכן זענען ניט גע־ טאָן געוואָרן, כדי דער פּראָיעקט זאל רעאליזירט ווערן. דערפאר דארף אבער דערמאנט ווערן, אז וואס אנבא־ לאנגט די ציוניסטישע אקטיוויטעטן איז די ספרדישע גרופע געווען זייער אקטיוו. זיי האבן זיך באטייליקט אין דעם פארקויף פון די ישראל באנדס אזן גלייך נאך דעם דורכגע־ פירט דעם יערלעכן קרן היסוד — פא־ רייניקטער ישראל קאמפיין. דער ספעציעלער שליח שבתי דינאר, וואס האט זיי מיטגעהאלפן אין קאמפיין, האט דארט אריינגעבראכט פיל אויפ־ לעבונג מיט זיינע עפנטלעכע אויפ־ טריטן און רעפעראטן. דער ספרדישער ק. ק. קאמיטעט האט זיך באטייליקט אין די גרויסע אונטערנעמונגען פון לאנד דיורעקטאריום און ספעציעל אין פורים באזאר און דעם אסתר המלכה קאנקורס. באזונדערס דער־ פרייענד איז דער פאקט, וואס עס איז אויפגעלעבט געוואָרן די יוגנט דורך שאפן א „יוגנט ארגאניזאציע" ביים קאנסעלא פּראָ איזראעל. אין דער אויפלעבונג פון די יוגנט אקטיווי־ טעטן האט פיל מיטגעהאלפן דער ספעציעלער יוגנט שליח פון דער ציוניסטישער פארייניקונג בן גפן. לעצטנס פירט די ספרדישע יוגנט נאָרמאלע קולטורעלע אקטיוויטעטן און האט אנגעהויבן ארויסגעבן א מאגאזין זשורנאל אונטערן נאמען „נאטיסיאט".

ארטיסטן־נעסט

אין פארנאנגענעם יאר איז אונזער ישוב באזוכט געוואָרן פון אייניקע אויסלענדישע ארטיסטן געסט, וועלכע האבן דורכגעפירט א רייע קאנצערטן, וואס זענען גאנץ פיין באזוכט גע־ וואָרן. אין די חדשים אקטאבער־דע־ צעמבער האט גאסטראלירט דער יש־ ראל טענאר אורי צפרוני, ער האט געגעבן אייניקע קאנצערטן פון ישראל געזאנג, אידישע פאלקס לידער און קלאסישע נומערן. דער ערשטער קאנ־ צערט איז פרעזענטירט געוואָרן דורך דעם אידישן צענטער און דער ציוני־ טישער פארייניקונג; דער נעזעגע־ נונגס קאנצערט איז פארנעקומען אין לאקאל פון דער קובאנער קולטור געזעלשאפט „לסעאום לאון טענים", פון וועדאדא.

דעם 26־טן מערץ איז אין לאקאל פון אידישן צענטער פארנעקומען א קליין קונסט פארשטעלונג פון די ארטיסטן בן יעקב און מרים נערי, וועלכע זענען דא פארבייגעפארן אויפן

וועג קיין ישראל. גלייך נאך זייער אפפאר איז געקומען קיין האוואנא די שאפערין פון דער „מאנאדראמע" קלארא האבערמאן, אין באגלייטונג פון איר מאן יוסף האבערמאן. זי האט געגעבן צוויי פארשטעלונגען. דעם 17-טן אפריל האט זי אויפגעפירט די פיעסע „ישראל'ס טאכטער" און דעם 26-טן אפריל: „די אייביקע נאראנים" און „די שחיטה". דער אי־דישער טעאטער סעזאן האט זיך פארענדיקט מיט דער גאסטראלירונג פון די אידיש ארגענטינער שוישפי־לער סאפיא ראפאלאוויטש, הערמאן קלאצקין און נתן קלינגער. דעם 24-טן מאי האבן זיי געגעבן א פארשטע־לונג אין זאל פון צענטער אונטערן נאמען „שלום עליכם אירן" און דעם 30-טן פון זעלבן חודש א צווייטע פארשטעלונג אונטערן נאמען „זינג מיין פאלק". זיי האבן זיך אויך בא־טיליקט מיט צוגעפאסטע נומערן אין דער פייערונג צום הונדערטסטן געבורטסטאג פון י. ל. פרץ.

געסט

אויסער די געסט וואס מיר האבן שוין אויסגערעכנט, איז אונזער ישוב אויך באזוכט געווארן אין פאריקן יאר דורך דר. י. גאטליב, פארשטייער פון אידישן וועלט קאנגרעס און קלמן שווארצבאלד, איינער פון די גרינדער פון „האוואנער לעבן" און איינער פון די פיאנערן פון אונזער ישוב, וועל־כער וואוינט לעצטנס אין וועניעזוע־לא.

פופציק יאר קובאנער זעלבסטשטענדיקייט

א רייע אידישע אינסטיטוציעס האבן זיך באטיליקט אין די פייע־רונגען וואס זענען ארגאניזירט ג־ווארן לכבוד דעם פופציק יאריקן יובילייאום פון דער קובאנער זעלבסט־שטענדיקייט. דער ישוב איז ניט אויפגעטראטן אלס גאנצער צוליב ג־שאפענע מיספארשטענדענישן און אן איניציאטיוו פון א גרופע יחידים צו שאפן א קאמיטעט, וואס זאל ארגא־ניזירן די פייערונגען. הגם עס זענען פארגעקומען פארהאנדלונגען צווישן דער פריוואטער איניציאטיוו און פארשטייער פון די וויכטיקסטע אי־דישע אינסטיטוציעס, איז מען צוליב דער קורצער צייט צו קיין הסכם ניט געקומען.

אין גרויסע יובל פייערונג איז אר־גאניזירט געווארן דורך דעם אידישן צענטער, דעם 22-טן מאי. אין דער פייערונג האט זיך באטיליקט דער קובאנער יוסטיץ מיניסטער, דר. מי־גל אנכל סעספעדעס, דרא. אפעליא דאמינגעז, סעקרעטארין פון דער קו־באנער געזעלשאפט פון די פאריניק־טע פעלקער און א פארשטייער פון האוואנער אלקאלדע.

דעם 19-טן מאי, נאכמיטאג, האבן פארשטייער פון אידישן צענטער, דער ציוניסטישער פארייניקונג, שרייבער־קרייז, אויטאנאמע שולע און אנדערע געלייגט א קראנץ בלומען ביים מא־נומענט פון כאפע מארטי, אין פארק צענטראל.

דעם 19-טן מאי אין אוונט איז אויך פארגעקומען א יובל־פייערונג צום פופציקסטן יובילי פון דער קו־באנער רעפובליק, אין „שבת אחים", די צענטראלע אינסטיטוציע פון די ספרדישע אידן. אלס הויפט רעדנע־

דין איז דאָרט אויפגעטראָטן דראָ. אָפּעלירט דאָמינגעז.

די אויטאָנאָמע שולע פון אידישן צענטער האָט דורכגעפירט א ספּעציעלן אקט געווידמעט דעם יובל פון דער קובאנער רעפובליק — דעם 20-טן מאי.

די ראדיא שעה פון דער ציונים-טישער פארייניקונג האָט געווידמעט א ספּעציעלע טראנסמיסיע דער דאָזיקער דאטע.

די בני ברית לאָדזש האָט אין שייכות מיט דער דאטע באשלאָסן אויפצושטעלן א מאָנומענט, וואָס זאל פאראייביקן דעם אָנטייל פון אידן אין קובאנער פרייהייטס-קאמף.

באָטיליקונג פון ישראל אין די פייערונגען פון 50 יאָר קובאָנער רעפובליק

צו די וויכטיקסטע געשעענישן פון אידישן לעבן אין פארגאנגענעם יאָר נעהערט בלי שום ספק די באטיליקונג פון ספּעציעלן ישראל אמבאסאדאָר אין די פייערונגען פון פופציק יאָר קובאנער רעפובליק, וואָס איז פאָרגעקומען צווישן 14-טן און 20-טן מאי.

אמבאסאדאָר ארטור לוריע האָט פאָרטרעטן די ישראל רעגירונג צו די פייערונגען. ער איז אָנגעקומען אין האוואנא, אין באגלייטונג פון זיין חשובער פרוי דעם 13-טן מאי. אין לופט פאָרט איז ער אָפּגעווארט געוואָרן דורך א פאָרשטייער פון קובאנער אויסלאנדס מיניסטעריום און א מיליטערישן עדעקאן. אויך פאָרשטייער פון אלע אידישע אינסטיטוציעס זענען געקומען מקבל פּנים זיין דעם אמבאסאדאָר פון ישראל.

אמבאסאדאָר ארטור לוריע האָט פרעזענטירט זיינע קרעדענציאלן פאָרן פרעזידענט פון דער רעפובליק, געענטראל פולבענסיא באטיסטא און זיך באטיליקט אין אלע אָפיציעלע אקטן און אויפנאמעס, וואָס זענען דורכגעפירט געוואָרן במשך פון דער גאנצער וואָך פון פייערונגען.

אויסנוצנדיק זיין באזוך אין האוואנא, האָט דער ציוניסטישער פלענום ראט אָרגאניזירט לכבוד דעם אמבאסאדאָר ארטור לוריע און פרוי א פייערלעכע רעסעפשאָן אין „האָטעל נאסיאנאל". זונטיק דעם 18-טן מאי, ביי דער אָנוועזנהייט פון די עקזעקוטיוו מיטגלידער פון אלע אידישע אינסטיטוציעס.

אמבאסאדאָר לוריע איז אויך אויפגענומען געוואָרן אין לאָקאל פון דער ציוניסטישער פארייניקונג, ביי דער אָנוועזנהייט פון אלע אקטיוויסטן.

דערעפענונג פון ישראל קאָנסולאט אין קובא

צום סוף פון תשי"ב איז אויף א פייערלעכן און אָפיציעלן אופן דערעפענט געוואָרן דער ישראל קאָנסולאט אין קובא. אין שייכות מיט דער וויכטיקער געשעענים זענען פאָרגעקומען צוויי באזונדערע אונטערנעמונגען. מיטוואָך דעם 10-טן סעפטעמבער האָט דער ציוניסטישער פלענום ראט אָרגאניזירט אין לאָקאל פון אידישן צענטער א האָמענאזע לכבוד דעם

קאַנסול פון ישראל ה' ס. מ. קאפלאן, מער ווי פינף הונדערט מענטשן האָבן זיך באטייליקט אין דעם יום טוב. עס איז געווען א אָפיציעלע טייל פון רעדעס און באגריסונגען און צום סוף האָט מען זיך הארציק משמח געווען ביי א רייכן בופעט פון געטראַנקען און צוביסעלע, ביז אזייגער איינם פארטאָג.

זונטיק דעם 14־טן סעפטעמבער, 11 פארמיטאָג, האָט דער קאַנסול פון ישראל און זיין חשובע פרוי, אַרגאַניזירט אן אויפנאמע לכבוד די פאַרשטייער פון אידישע אינסטיטוציעס, רבנים, אידישע שרייבער און די פערזאָנען וואָס האָבן בייגעטראָגן צום פאַנד אויף צו עטאַבלירן די קאַנסולארע אָפיסן פון ישראל אין האוואנא. ביי דער געלעגנהייט זענען רורכגעפירט געווארן אייניקע צערעמאָניעס, וואָס האָבן איבערגעלאָזן א געוואלדיקן איינדרוק אויף אלע אָנוועזנדע, ווי די צערעמאָניע פון אַרויפקלאפן די מזוזה; איבערשניידן די סימבאָלישע באנד; אויפהויבענען די ק. ק. פושקע, און דאָס אַרויפציען פון דער ישראל פאָן, וואָס איז באגלייט געווארן מיט דעם געזאַנג פון „התקוה". ביז צווויי אזייגער נאָכמיטאָג האָט דער עולם פארבראכט זיך ווינטשנדיק מזל־טוב.

דעם זעלבן טאָג, אזייגער פיר נאָכמיטאָג, זענען די קאַנסולארע אָפיסן געעפנט געווארן פאר אלע אידן. און ווידער זענען הונדערטער אידן געקומען באזוכן דעם ישראל קאַנסולאט. דער קאַנסול און זיין חשובע פרוי האָבן פערזענלעך אויפגענומען און באַגריסט אלע געסט.

CERVEZA

CRISTAL

LA MAS SABROSA

CORTESIA

DE LA

Perfumería

Seydel

CHRYSLER **FARGO** **PLYMOUTH**

JORRIN MOTORS, S. A.

Productos CHRYSLER CORP.

HOSPITAL No. 3, esq. a 23 **TELF. U-6096**

גוט באקאנטע אין דער איד. קאלאניע.

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 5713 — תשי"נ

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD



SUCESORES DE CARDIN Y CIA.

Almacenistas de Papelería en General

MURALLA 212 **TELEFONO M-3553**

HABANA

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קלינטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ERNESTO WALKHOFF

(SEGUROS LARREA)

Agente General de

GENERAL ACCIDENT FIRE AND LIFE ASSURANCE CORP., LTD.
Perth, Escocia.

LAW UNION AND ROCK INSURANCE COMPANY, LTD.
Londres.

THE POTOMAC INSURANCE COMPANY OF THE DISTRICT OF COLUMBIA.
Filadelfia, E. U. A.

Seguros Contra Incendio (Ciclón y Motín); Automóviles; Accidente Personal; Transporte (Marítimo y Terrestre); Etc. Etc.

LAMPARILLA 110. **TELFS.** **A-2154** **A-2155** **A-2156**

איך בעט אלע אלטע קליענטן, אז זיי זאלן האבן דעם זעלבן צוטרוי ווי זיי האבן געהאט צו „סעגוראס לארראצ".

מיר באגריסן אלע קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער קאלאניע, און ווינטשן אלעמען א גליקלעכן דערפאלגרייכן יאר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

TROPICAL MOTORS, S. A.

BELASCOAIN Y SAN LAZARO — TELF. U-2555

SUCURSAL:

AUTO RIVIERA, S. A.

10 DE OCTUBRE 1559 — TELF. I-8090

Agentes: CADILLAC — OLDSMOBILE — CHEVROLET

אַ גליקלעכן אוֹן צופרידענעם יאָר וויינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט אוֹן
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

JUGO Y PURE DE TOMATE

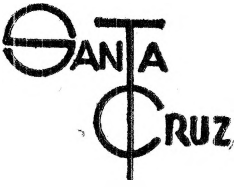
PEREZ GALAN

La calidad internacional a precio nacional

ALIMENTO FRESCO Y DE GRAN RIQUEZA VITAMINICA

PIDALO

a los almacenes de víveres al por mayor y en la bodega de la esquina de su casa



FABRICANTES DE MUEBLES Y TAPICERIA

דאָם בעסטע און אויסשליסלעכע אין
ע ל ע ג א נ ט ע מ ע ב ל

שוין אַ האַלבן יאָרהונדערט צופרידנשטעלנדיק סיי דעם דעליקאַטן ווי דעם סאַמע עקסטרעמען געשמאַק, זענען מיר אין אַ לאַגע צו גאַראַנטירן אונזערע מעבל ווי אין דעם מאָדערנעם אָזוי אין דעם סאַמע אויסערגעווײנלעכן זין.

אייגענע ווארשטאטן פון מעבלעריי, טאַפיסעריי און דעקאָראַציעס צו קענען צופרידנשטעלן דעם ראַפינירסטן געשמאַק פון קויפער.

שוין אויסמעבלירט אַ צאָל אידישע היימען, וועלכע זענען צופרידן מיט אונזער אַרבעט און מיט די פרייזן.

באַזוכט אונז:

SAN MIGUEL 263 entre SAN NICOLAS y GALIANO
TELEFONO M-8373 HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובא, און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

דער אייביקער אַפּגרונט

(דערציילונג) פון א. י. דובעלמאַן

— 1 —

— דו גייסט? — האָט אַנטאָניא א שטעק געטאָן דעם קאָפּ צו די גראָ־טעם פון מיין פענסטער. די שפּרענקעלעך פון יונגן געוויכט האָט זיך ביי אים געבלעטלט, זיך אָפּגעשלאָגן אין גלאַנציקויט פון שוויים אויפן טונקל־הויטיקן פּנים.

— דו גייסט אויפן „וועלאָריא"? מערסעדעס איז שוין געשטאָרבן. קום! מען דאַרף צוגיין אונטערזיצן אין דער נאַכט. קום, דו האָסט דאָך נאָך ניט גע־זען קיין „וועלאָריא"! עס וועט דיר אינטערעסאַנט זיין! מען גיט קאַווע און צי־גארן! און אז עס וועט זיין מזל'דיק, גיט מען נאָך געבראָטן פלייש אויך! מען זאָגט, אז מערסעדעס טאטע האָט אן אָקס געלאָזט קוילענען פאר די אלע וואָס קומען מנחם אבל זיין . . .

א גרופּע חברים זענען צוגעקומען, גארסיאַ, ראָדריגעז, גוטיערעס.

— דו גייסט, פּאַלאַקאָ? דו האָסט דאָך איר אויך געקענט מערסעדעס'ן! די פאַמיליע האלט זיך דאָך זייער גוט מיט דיר! איז וואָס שטייסטו נאָך און טראַכסט? מען דאַרף צוגיין! עס איז ניט שיין!

איך האָב א טראכט געטאָן: מען לעבט זיך זייער גוט אין דעם קובאַנער פּראָווינץ שטעטלעך. שוין אזויפיל יאָרן אז מען קען זיך! די צוועלף יעריקע מערסעדעס איז אפּטמאל אַריינגעקומען עפּעס קויפן, זיך געדונגען ווי א גרויסער מענטש און געזאגט: דו בארקויפסט ניט אזוי ביליק ווי מען זאָגט, פייליישער!... עס איז באמת א רחמנות וואָס מערסעדעס איז געשטאָרבן! אזא יונג קינד! יא, מען דאַרף צוגיין אונטערזיצן א פּאָר שעה. מ'וועט אויך דאַרפן גיין אויף דער לויה מאָרגן!

איך האָב זיך א לאָז געטאָן מיט דער גרופּע באַקאַנטע. אויפן וועג האָבן זיי אפילו געמאכט פארשיידענע שפּאַסן וואָס האָבן מיר שטאַרק שאָקירט. איך האָב א טראכט געטאָן: מען גייט מנחם אבל זיין און עס זעט זיך ניט דער טרויער . . . ווי קען מען עס זיין אזוי? ...

מיר האָבן אריבערגעשפּרייזט די באַן ליניע, פון ווייטנס האָט זיך שוין אַנגעזען די הייזקע, ווּאָס האָט אַרויסגעלויכטן אין דער פינסטערקייט צווישן די צוקער־פעלדער. אויפן הימל האָט אלע ווייַלע א בליץ געטאַן, זיך אָפּגע־שלאָגן אין דער הייסער לופט און ווידער איז א טיפע פינסטערניש אויפגעקומען.

— היט דיר, פּוילישער, דאָ איז א גרוב! — האָט אַנטאַניאָ צו מיר א זאָג געטאַן. צו די איבעריקע האָט ער אויך א זאָג געטאַן מיט א ווּאַרנונג:

— הערט שוין אויף דאָרט צו פּלאַפּלען פון דעם עסן, מיר שטייען דאָך שוין בייַ דער שטוב! לאָזט שוין אָפּ דאָס געבראָטנס! קאָוונ'אלייַן איז פאר אייך וווייניק? ...

מען איז צוגעקומען צו דער שטוב, אלע זענען געוואָרן זייער ערנסט, די פּנימער האָבן אָנגענומען אויסדרוקן דעם מיטלייד. ווּאָס עס פאָרט זיך אין אַזעלכע מאָמענטן. מען האָט אָנגעהויבן דריקן די הענט פון די קרובים, זאָגן־דיק דערבייַ, אז מען נעמט אָנטייל אין דעם טרויער. מען קלאַפּט זיך דערבייַ אין די פּלייצעס, דאָס אלץ קומט פאר זייער שטיל, דערנאָך גיט מען א קוק אויפן ארון אין מען טוט א קרעכץ.

אָרום די ווענט שטייען אויסגעשטעלט א סך שטולן. אלעווייַלע האלטן אין איין צוקומען נייע געסט. מען וועצט זיך אויפ אָרום די שטולן, א טייל שטייען שוין אויף דער גאס, אנדערע גייען דערווייַל אוועק אין קומען ווידער. עס פארבינדן זיך פארשיידענע שמועסן צווישן די געסט. מען רעדט פון פּאָלי־טיק, פון פארשיידענע קראַנקהייטן, אָנדערע דערציילן אויסטערלישע מעשות. מען הערט אפילו פון צייט צו צייט פארשיידענע וויצן, ווּאָס ווערן דערציילט אזוי שטיל אין נאָך מער שטילער אויפגעכאפט. עס באווייזט זיך ביי א טייל א שטילער קוים איינגעהאלטענער שמייכל. מען פארגעסט אינגאנצן, אז מען זיצט ביי דער באַוואַכונג פון א טויטן.

מערסטעדעס ליגט אין קאסטן שיין אויסגעפוצט, עס זעט זיך ניט קיין סימן פון טויט. דאָס פּנים איז באדעקט פון פודער, די בעקלעך זענען מיט רויטער קראסקע אָנגעשמירט ווּאָס מאכן די באקן פול בלוטיק, די ליפּן זענען מיט א העל־רויטער שמינקע אָנגעשמירט. די בחורים ווארפן אלעווייַלע בליקן צום ווייס באַפּוצטן קאסטן, דער ריח פון פרישע בלומען שלאָגט אין די נאָזלעכער. די בחורים האלטן זיך אין איין שושקעוונען צווישן זיך, אז מערסטעדעס זעט איצט אויס ווי א גאנצע פרייליך ... ווען זי וואָלט איצט געלעבט? ...

די אויגן גלאַנצן מיט גלוסטעניש, ווארפן זיך פון קאסטן צו די שטוביקע פרויען ווּאָס זיצן אויסגעוועצט אויף די בענקלעך און הויבן אָן אינסטינקטיוו צו ציען די שמאל־ענגע קלייַדלעך ... די פרויען זענען אין דעם פאל מער סענ־טימענטאל, זיי כאפן אויף די בליקן פון די הונגעריקע בחורים, ווּאָס עסן זיך אוין אין זייער לייב דורך די קלייַדער. א שטילער פארדראָס וויגט זיך דורך די מחשבות: אין אזא צייט ליגט זיי אינזינען אזעלכע זאכן! ... ווי מאָדנע די מע־נער זענען !... אינצווישנצייט ווארפט זיך אָדורך ביי די פרויען א פילבארע אומרואיקייט, ווּאָס טוט אויך ערגער א צי ביי דער נשמה און איז אזוי אָנגע־

נעם ... נאָר די דאָזיקע געדאנקען זוכן די פרויען פון זיך צו פארגאָנג ווי מען פארגאָנגט אַ שלעכטן גייסט ... אויגן באגעגענען זיך, פארשעמען זיך נאָך דעם ווי איינער לייענט איבער ביי דער צווייטער די געדאנקען. מען הויבט זיך אָן רויטלען, דאָך ווערן די מענער פרעכער און צודרינגלעכער, עם בלייבט ניט מער ווי ווידער א צי צו טאָן דאָם קלידל וואָם האָט זיך ווידער א קאטשע גע־טאָן. עם שפילט זיך אָפּ די שטילע אונטערדריקטע ליבע פון מאָן צו פרוי, פון פרוי צו מאָן, וואָם בלויז די טויטע מערסעדעס ״ שטערט און רייצט צו דער זעלבער צייט מיט איר הערלעכן לויאלקישן אויסזען, וואָם ניט קוקנדיק אויף איר יוגנטלעכקייט, מאכט עם איר איצט אויסזען ווי א פולקאָמע פרוי וואָם בלישטשעט מיט איר אומשולד ...

פון צייט צו צייט, הערט זיך פון א זייטיקן צימער א פארשטיקטער גע־ווין פון די פאמיליאַרן, וואָם דערמאָנט אומרירעקט אלעמען, אז זיי געפינען זיך אויף א ״וועלאָריא״. קאוע טיילט מען שוין צום וויפלטן מאָל. ציגארן האָט מען שוין אויך פארטיילט. בלויז דאָם געבראָטענע פלייש איז געווען א ליגן. דאָם האָט עמיץ אויסגעטראכט און אַזוי האָט זיך עס פארשפרייט. וועו עס וואָלט געווען געבראָטן פלייש, וואָלט עס שוין לאנג צוריק געדארפט גע־טיילט ווערן. עס איז שוין צוועלף ביינאכט. א טיל מענטשן האָבן שוין אָנגע־הויבן אוועקגיין, עס זענען אויך דאָ אַנדערע וואָס קומען גראד צו זיצן אין דער שפעטער שעה.

מיט איינמאָל איז אריינגעקומען איינער פון די בחורים, ער האָט אוועק־גערופן אָנטאָניאָן מיט א בלויזן וואונק פון אויג, זיי האָבן זיך עפעס אזוי שטיל און געהיימניספול א סודה געטאָן, ביסלעכווייז האָט דער זעלבער סוד אָנגעהויבן ארומשוועבן צווישן גארסיאַ, ראָדריגעז, גוטיערעס ... יעדער אין־נער פון זיי האָט עפעס א שמייכל געטאָן, אזוי שטיל, ממש ניט אויפצוכאפן. בלויז זיי אליין פארשטייען די באדייטונג ...

גוטיערעס האָט זיך אויך צו מיין אויער צוגעבויגן און איינגעריימט.

— דו גייסט ארוים אויפן גאס כאפן אביסל לופט? עס איז דאָ א גוטע זאָך! א נייעס ... פרעג ניט! קום ארוים פארן טיר.

איך בין ארוים פארן טיר, מיר זענען אָפּגענאנגען עטלעכע טריט אין דער פינסטערניש. ראָדריגעז האָט א פרעג געטאָן:

— האָסט אים שוין געזאָגט?

— נאָך ניט!

— איז וואָס שווייגסטו? דו קענסט ניט דעם ״פאָליאקאָ״? ער קען דאָך קאָליע מאכן! אין די זאכן איז ער דאָך א נאָר ... זיי זענען דאָך נאָר אַנ־דערש די פוילישע ...

אנטאָניאָ האָט איבערגעשלאָגן:

— וואָס גייט איר, און וואָס דרייט איר א קאָפּ מיט רעדערן.

— פאָליאקאָ, גייסטו מיט? דו ווייסט וואו מיר גייען? מיר גייען צו א שקאפע !...

— א מיידל? ...

— גיין, טאקע צו אן אמת'ער שקאפע! ... העט ווייט אריבער דער ליניע וואו די רעלסן גייען. זיך פאנאנדער האָט פארבלאָנדזשעט פערנאנדעזעם קליאטשע, קוקאראטשע הייסט וי, זי פאשעט זיך דאָרט מיט דער ראסיקער גראָז. קום פוילישער, ביי דיר דאָרט ווייסט מען ניט פון אַוועלכע זאכן ...

איך האָב זיך אינסטינקטיוו א רוק געטאָן אויף צוריק און אויסגעשפּיגן.

— דאָס בעסטע שפּייסטו אויס ... וואָס ווייסטו?

— א שקאפע גאָר? ...

— נו וואָס איז? עס איז ניט דאָס ערשטע מאָל! ... נו וואָס ווארטן מיר? מיר וועלן נאָך צולויב אים פארלירן די געלעגנהייט! עס וועט ליכטיקער ווערן ... איר זעט ניט, אז דער פוילישער איז אינגאנצן קיין מענטש ניט? ...

— נו, וואָס טראכסטו כאָטש? וועסט זיך איצט גיין צוריקציען? מיר שטייען דאָך שוין ביים וועג!

— איך וועל ניט גיין! ניט שיין! ...איר מעגט זיך שעמען!

— אָט האָסטו דיר! דער פוילישער זאָגט אונז מוסר! ... ניט געדארפט אים אפילו רופן; דו קענסט אוועלכן אפילו קיין מובה ניט טאָן! אַזוי זענען זיי די אויסלענדער ...

— איז וואו גייסטו, פוילישער?

— איך וועל צוריקגיין צום „וועלאָריא"!

— זאָג דאָרט קיינעם גאָרניט! ...

— האָב ניט קיין לאנגע צונג, פאלאָקע! ...

— מיר וועלן באלד זיין צוריק, וואָרט אויף אונז!

— 2 —

איך בין אריין צוריק. אין דעם צימער וואו מערסטעם איז געלעגן, דער רויך פון אָנגערויכערטע פאפּיראָסן. און ציגארן האָט זיך געלאָזט פילן אין אלעווינקעלעך. דער עולם איז שוין געווען אביסל מיד פון רייזן, זענען זיי געזעסן און זיך צוגעהערט צו אן אלטן קובאנער, וואָס האָט געהאלטן אין דערציילן עפעס א געשיכטע מיט א פארבאָרגענעם אוצר. אלעוויילע האָט ער זיך פארטוסט, אויסגעשפּיגן א שטיקל טאָבאק וואָס ער האָט מער געקייעט ווי גערויכערט, און ווידער פארגעזעצט:

— האָט מיין פאָטער ווידער א גראָב געטאָן אין דער ערד, און עס האָט א בלישטש געטאָן. ביי גאָט! גאָלדענע רענדלעך! ער הויבט אויף דעם ריידל, טוט אים ווידער א זעץ אריין פון א זייט, אָבער א סך טיפער, גאנצע גרודעס גאָלדענע רענדלעך ... ער הויבט אָן אַרויסלייגן אין די קעשענעס, קוקט זיך אָרום צו קיינער זעט ניט. גאָרניט! אפילו א הונט זעט מען ניט פאר די אויגן! דער טאטע איז אינגאנצן צעטומלט געווארן ... ער האָט צוריק אויסגעלייקט די קעשענעס. עס איז א געפאר צו גיין מיט די קלינגענדיקע קעשענעס. ער וועט גיין בריינגען א זאק, וועט אים אנפילן, וועלן מענטשן זען, אז ער טראָגט א זאק, וועלן זיי מיינען, אז דאָס זענען פרוכטן פון דער ערד און אַזוי וועט ער בילעכווייז אהיימטראָגן דאָס גאנצע גאָלד.

ער האָט זיך ווידער שטאַרק פארהוסט. די נייגעריקע האָבן אומגעדולדיק אָנגעהויבן פרעגן, כאָטש די געשיכטע איז זיי טייַוויייז שוין געווען באקאנט.

— וואָס עס איז געשען? ער איז צוריקגעקומען אויפן פּלאַץ און מער דעם אוצר ניט געקענט געפינען! ער איז אויסגערונען געוואָרן! א גאנצע טאָג גע־זוכט דעם פּלאַץ, אויך ביינאכט איז ער ניט אהיימגעקומען שלאָפן, די גאנצע ערד אַדורכגעגראָבן, מיט די פינגער אפילו געניטערט. אָט שטייט ער דאָך ביים זעלבן פּלאַץ: דער סימן איז דאָ, נאָר דער אוצר איז פארשוואונדן גע־ווארן, בלויז איין גאָלדן רענדל האָט ער געפונען אין בלישטשענדיקן אָפּשיין פון דער לבנה ... ער איז געווארן אויסער זיך: וואָס קען עס באדייטן? אויסער זיינע טריט באַמערקט זיך ניט, איז ווי אַזוי האָט עס דער אוצר געקענט פאר־שווינדן? ניט אַנדערש ווי די שדים האָבן אים געקענט אָפּטאָן אזא מין זאך! מיר האָבן אים ארומגעזוכט, שוין ניט געוואוסט וואָס איבערצוטראכטן. וועו מיר האָבן אים אויפן צווייטן טאָג געפונען, האָט ער אַ פארצווייפלטער דער־ציילט די געשיכטע און געבעטן רחמים מיר זאָלן העלפן זוכן דעם אוצר. מיר האָבן אלע געמוטמעט זוכן, ביסלעכווייז זענען אויך אנדערע פון דארף געקומען, געמוטמעט זוכן אויפן פעלד אין אָנגעהויבן זאָגן מוסר מיין פאָטער, אז וועו מען גיפינט אַן אוצר, טאָר מען פון אים ניט אוועקגיין! מען ווערט דערפאר באַ־שטראָפט פון הימל און דער אוצר ווערט אויסגערונען! ... ווי וווייסט עס אַ מענטש ניט פון אזעלכע זאכן? האָסט געהערט א מעשה? א מענטש האָט שוין אָנגעשטופט פולע קעשענעס און ליידיקט עס צוריק אויס, גייט גאָר א זעלבּ ברייגעו! לאכן דארף מען דאָך! ווי איז עס א מענטש אזא מין נאָר?

— אלע קוקן אויפן טאָטן ווי ער שטייט מיט די צעשוויבערטע האָר, די אויגן קוקן עפעס אזוי מאָדנע, די מענטשעלעך טאַנצן אים ארום, אָט גלאַצן זיי און ווערן גרויס און אָט ווערן זיי גאָר אייגנעשרומפן. אונטער די אויגן איז טיף אונטערגעהאקט, א רעגנבויגן פון א שווארצן צייכן האָלט זיי עפעס אַרומגערינגלט, א מאַמענט בלויז שטייט ער אין א פארלעגנהייט און פּלוצ־לינג פארגייט ער זיך אין א הילכיקן געלעכטער און חויבט אָן שרייען מיט א מאָדנער שטימע: איך האָב אים געפונען! אָט איז ער! נעמט ניט! קיינער זאָל ניט דערוועגן זיך אַראָפצובויגן! איך וועל דערשטעכן! ער חויבט אָן לייגן פולע הענט ערד און שיט אין די קעשענעס אריין! וואָס שטייט איר, דעם זאָק גיט אַהער! גולכ׳ס וואָס איר זייט! דער אוצר! גאָלד! ... ניט רירן! כ׳וועל דער־הרגענען! עס האָט וועָר זיך אראָפגעבויגן, דער פאָטער האָט פלינק א וואַרף געטאָן דאָס מעסער, א שכן איז אומגעפאלן. בלוט און ערד האָט זיך אָנגעהויבן אויסמישן ... מען האָט דעם טאָטן געבונדן, אוועקגעפירט אין א משוגעים הויז. שוין נעבעך קיינמאָל צו זיך ניט געקומען! ביז אין טויט אריין האָט ער ניט אויפגעהערט רעדן פון דעם אוצר.

דער אלטער האָט זיך ווידער גוט אויסגעהוסט, א שפייז געטאָן א שטיקל צעקייעטן טאבאק וואָס האָט שוין כמעט געבריט אין די ליפן. א צווויי־טער האָט אינצווישנצייט אריינגעוואָרפן א וואָרט:

— נו געווים, מיט קיין אוצר שפילט מען זיך ניט! געדארפט נעמען ווי עס

לאָזט זיך אין אלע קעשענעם! דאָס איבעריקע זאָל דער טייוול נעמען! זאָל די ערד צוריק איינשלינגען!

א פרוי האָט צווישן די ליפן געפּרואווט אַרויסצוריינגען:

— אפשר איז עס אינגאנצן גענוגן אַן אייגנערדעטע זאך? אפשר האָט זיך אייער פאָטער בלויז אויסגעוויזן? עס קען דאָך זיין, אז עס איז ניט אמת?

— מיין פאָטער איז ניט גענוגן קיין ליגנער! ער וועט ניט אָפּנארן!

— ווייבער דארפן אינגאנצן ניט רעדן וועמען מענער רעדן!

— פאָר דיאָם! ביי גאָט! גאָרניט געמיינט חלילה! ניט געוואָלט באליידיקן! געוואָלט בלויז זאָגן, עס איז דאָך מעגלעך, אז אייער פאָטער איז שוין גענוגן גערירט פון זינען פון פריער ...

— צום טייוול מיט די ווייבער! וואָלסטו שוין א מאן געווען וואָלט איך זיך מיט די געשלאָגן! ... אָט זיך צוגעטשעפּעט! האָסט געקענט מיין טאָטן? איז וואָס באלאקאטשעסטו דאָרט? !... הערסט דאכט זיך גאנץ גוט די געשיכטע: דער טאטע האָט אָפּגענעמען, געגאנגען אויפן פעלד ארבעטן, פונקט ווי יערן טאָג. איז עס דען דאָס ערשטע מאָל וואָס מענטשן געפינען אוצרות? דער טאטע האָט בלויז ניט געוואוסט, ווייזט אוים, אז מען געפינט אן אוצר, טאָר מען אים ניט איבערלאָזן!

— אָבער ...

— וואָס דרייסטו דאָרט א קאָפּ? וועז מיר וואָלטן איצט ניט געזעסן אויפן „וועלאָריא" וואָלט איך דיר עפעס געזאָגט! נאָר פאר א טויטן דאָרף מען האָבן דרך ארץ! דו ...

א צווייטער רייסט איבער די אומאָנגענעמע סיטואציע. ער הויבט אָן צו דערציילן די געשיכטע פון זיינם א פעטער.

— אנטקעגן דעם וואָס איר זאָגט אן אוצר. ניט שטענדיק ברייננט גלעט גליק! מיין פעטער גייט איינמאָל צווישן די בערג, ער טוט א קוק צווישן די בערג, פון איינעם זעט זיך ארויס גרידקעלעך ערד וואָס אין איינעם פאָרמירן זיי דאָס בילד פון דער הייליקער „קאָריידאָד דעל קאָבראָ". ער גייט צו, הויבט זיך אָן צלמען, לאָזט זיך אראָפּ אויף די קני, עס הויבט אים אָן בריען ווי מען וואָלט אים פייער אונטערגעלייגט, ער שפרינגט אויף, טוט ווידער א קוק, דער מאנטאָ ווייזט! — יא טרערן רינען פון דעם פלאץ ... ער האָט דאָך עפעס געבעטן ביים מאנטאָ. עס האָט אים עפעס א קלאפ געטאָן אין מח ... דו האָסט געוואוגען! 15027! דאָס איז דאָך דער נומער פון דער לאָטעריי! צען טויזנט דאָלאָר! היינט שפּילט דאָך די לאָטעריי! דער פעטער לויפט אהיים, טוט א קוק! עס איז ריכטיק! טאקע געוואונען צען טויזנט דאָלאָר!

די אָנוועזנדע הויבן זיך אָן איבערצלמען. מיט א פארכאפטן אָטעם הערן זיי ניט אויף זיך צו וואונדערן:

— כעסום!

— סאַנטא מאריאַ!

— אַן אמת'ער מילאַגראַ! אַ גאָר גרויסער נס.

— עס איז נאָך ניט דאָס! — זעצט פאָר דער דערציילער. — דער פע־טער ברויגט די געלט, האלט דאָס באהאלטן און טרעט ניט אַרויס פון שטוב ביז ער וועט עפעס אויסטראכטן וואָס צו קויפן פאר דעם געלט. ער שלאָפט אומרואיק ביינאכט, ווי ער וואָלט עפעס געהאט א פאַרגעפיל ... עס איז שפעט ביינאכט, ער הערט עפעס ווי די ווייב שושקעט זיך מיט עמיצן ... א מענער שטימע, יאָ, עס איז כולי־אַן! ... ער טוט זיך אַ ריר פון בעטל, די ווייב טוט אַ פליסטער: אנטלויף כולי־אַן! ער גיט א פרעג: און דאָס געלט? אָט איז דאָס געלט! ... דער פעטער שפרינגט שנעל ארָאָפּ פון בעט, כולי־אַן כאפט עפעס אין דער האנט אַריין, נאָר דער פעטער איז פלינקער. — אָט האסטו בעסטיע! ... עס פאלט ארויס דאָס פעקל געלט און טונקט זיך אין א ריטשקעלע בלוט ... דעם פעטערס ווייב הויבט אָן לויפן און שרייען, דער פעטער יאָגט זיך נאָך איר מיט א גלאַנציקער „מאטשעטע" (אַ מין קאסע). די שכנים ראטעווען איר. עס האָט זיך דערנאָך ארויסגעוויזן, אז דעם פעטערס ווייב האָט געהאט אַ גע־לִיבטן און זיי זענען געקומען אים באַ־גנב'ענען די געלט און אנטלויפן. דער פעטער האָט דערנאָך די גאנצע געלט פארשיכורט ... ווי האָט ער זיך נאָר גע־קענט פאַרשטעלן, אז די ווייב זיינע זאָל נאָר האָבן א געליבטן? ... דער אומ־גליקלעכער פעטער.

— כעסום!

— סאַנטא באַרבאַראַ!

— ווירכען דע לאַ קאַריראַד!

— ווי עס נעשעען אלץ זאכן!...

אן אלטיטשקער האָט אַנגעהויבן פילאָזאָפירן:

— אז מען לעבט דערלעבט מען זיך! ... בלויז ביי לעבעדיקע מענטשן גע־שעען די אלע זאכן!

ער האָט מיט אַ פינגער אָנגעווינקט אויפן ווייסן ארון וואו מערסערדעס איז געלעגן און ווייטער פאַרגעזעצט:

— ביי איר קען שוין קיין זאך ניט געשען! עס איז די אומשולד אַליין! קיינער קען איר שוין קיין שלעכטס ניט טאָן און זי וועט שוין אויך קיינעם קיין שלעכטס ניט טאָן! דער מענטש געפינט זיך אין אייביקן אָפגרונט! ... אך די וועלט! וואָס פאר א וועלט עס איז! ...

— די וועלט ניט! די וועלט איז גוט! די מענטשן! ...

— נו יאָ, די מענטשן! ... אָט איצט די מלחמה! היטלער! ... מ'זאָגט, אז ער האָט אויסגעראָטן, פארגאזט און פאר'סמ'ט מיליאָינען כודיאָם (אידן)!

— פארוואָס?

— אַ דאגה פארוואָס! ...

— אָבער די אידן זענען דאָך ווערט געווען! זיי זענען דאָך שולדיק אין אַלע אומגליקן!

— פארוואס זענען זיי שולדיק?

— זיי האָבן אריינגעכאפט דעם גאנצן וועלט קאפיטאַל!

— ניין ניט פאר דעם! זיי זענען אַלע קאָמוניסטן!

— עס איז נאָרישקייטן! אז מען דארף האָבן אויף וועמען צו וואַרפן די שולד! זיי דארפן די מלחמות צוליב אַנדערע צוועקן! א מענטש צו א מענטש איז א זוּאַלף! ... אזוי איז עס!

דאָס לעצטע האָט אריינגעוואָרפן פּימענטאן, א מאן פון עטלעכע פערציק יאָר, וואָס האָט אמאל שטודירט אין אוניווערזיטעט. ער האָט נאָך מער צוגעגעבן:

— דאָ אין קובא זענען אויך דאָ כודיאָס! ...

ער האָט פון א זייט א קוק געטאָן צו מיר, נאָר מיר האָט זיך ניט געוואָלט אריינצוגיין אין א שמועס אין דער אַנוועזנהייט פון דער געשטאַרבענער מערסעדעס, הגם די וועלטער האָבן זיך אַנגעהויבן ארויסרוקן אויף דער צונג ...

עמיץ האָט א קוק געטאָן צום סטודענט מיט א פראגע.

— דו זאָגסט אז אויך דאָ אין קובא זענען פאַראן כודיאָס?

— נו גאָוויס! מען רופט זיי פאַלאַקאָס! ...

— די פאַלאַקאָס? ...

אַלעמענס פנימער האָבן זיך א וויג געטאָן צו מיין זייט. ביי מיר האָט די האַלז קנאַפּקע אַנגעהויבן שטיקן. דער מענטש וואָס האָט פריער גערעדט שלעכטס אויף די כודיאָס האָט זיך געפילט ווי שולדיק קעגן מיר. ער האָט ארויסגענומען א פּעקל ציגאַרעטן און עס אויסגעשטעקט צו מיר:

— דו וועסט פארדויכערן, כאָסע! איך האָב דיר ניט געמיינט! מיר האָבן צו דיר גאָרניט! ... איך האָב געלייענט פון דאָרט! ... די אַנדערע ... כ'מיין ...

ביי מיר האָט אַנגעהויבן עפעס נאָס ווערן אין די אויגן. עס האָט זיי אַלע־מען אין דעם מאָמענט א נעם געטאָן. עס האָט זיך מיר אין דעם מאָמענט אויסגעווייזן אז די אַלע וואָס זיצן איצט דאָ, זיצן ניט צוליב דער יונג פאר־שטאַרבענער מערסעדעס, נאָר צוליב מיר דעם פרעמדן פון ווייטע לענדער. איך האָב אפילו געפרואווט אויספלאסטערן א געצוואונגען שמייכעלע, וואָס האָט זיך מיר מסתמא ניט איינגענעבן, ווייל מען האָט מיר אַנגעהויבן פאר־וואַרפן מיט מיטלייד פראגן:

— מיינע עלטערן האָט ער אויך אומגעבראַכט, דער מערדער?

— די מוטער!

— א מוטער! א מוטער! פאַברעסיטאַ! (א רחמנות נעבעך)

— דעם ברודער אויך!

— אזוי? אַזוי! שרעקלעך!

— א גאַנצע פאַמיליע?

— וואָס פאר א וועלט! אָבער פארוואָס? ...

— נו טאָקע, פארוואָס?

דער געוועזענער סטודענט האָט ווידער אריינגעווארפן א פאָר ווערטער.

— ביז די מענטשן וועלן זיך ניט פארשטיין, ביז די מענטשן וועלן ניט אַנדערש ווערן, וועלן נאָך א סך זאכן געשען! עס איז דער אָפּגרונט! ... די פּאָליטיקער וואָס האלטן אין איין פארפירן ... מען לעבט אין כסדר'דיקע אינטריגעס. אָט האָט דאָ פריער סעניאָר סאנטשעס, געוועדט אז די אידן זענען וועדט געווען מען זאָל זיי אויסראָטן! אז די אידן זענען דאָס אומגליק פון דער וועלט! די וואָס האָבן אים געהערט, זענען דאָך שוין באלד גרייט געווען צו גלויבן אין דעם! א טייל פון אייך האָט דאָך שוין אפילו צוגעשאָקלט מיטן קאָפּ, אז זיי זענען מסכים, אז עס איז אמת ... ניט אזוי? איך וועל אייך זאָגן, אז די אידן האָבן גאָר א טובה געטאָן אונזער לאנד! זייט די כודיאָס זענען געקומען אין קובא, האָט זיך אָנגעהויבן א בעסער לעבן! מיר האָבן היינט אויך גענע אינדוסטריעס! פריער אז מיר האָבן געדארפט עפעס קויפן, האָט עס געמוזט זיין אימפּארטירט און מען האָט געדארפט באצאָלן א סך געלט דערפאָר! היינט באקומען מיר עס אויפן פלאָץ און א סך ביליקער!

— טאָקע ריכטיק!

און ווידער האָבן די בליקן זיך א קער געטאָן אין מיין זייט ...

— וואָס שווייגסטו, כאָסע!

— עס וויל זיך מיר ניט רעדן בשעת עס ליגט א טויטער! אויס רעספּעקט! אָזוי פירט זיך ביי אונז ... מען רעדט ניט פון קיין אַנדערע זאכן! יעדע זאך־האָט איר באשטימטע צייט!

— טאָקע גערעכט! ...

א שטילשווייגעניש האָט אויף א מאָמענט ארומגענומען די אַנוועזנדע, א טייל האָבן אָנגענהויבן אונטערשאָקלען נערווייאיש מיט די קני, ניט געקענט אויסהאלטן די שטילקייט, אַלעווייל האָט זיך געקענט הערן א פרויען קרעכץ פון א גאָר נעאָנטן פאָמיליאר פון דער פארשטאָרבענער.

די בחורים, גארסיא, גוטיערעז און ראָדריגעז האָבן זיך איינציקווייז אָנגעהויבן אריינשאָרן, די בעקלעך האָבן געבליט מיט רויטקייט, פון די לייבער זייערע האָט זיך געפילט א מאָדנער ריח פון שווייס. אָנטאָניא האָט זיך צוגעשארט צו מיר און שטיל א פרעג געטאָן:

— מען האָט שוין לאנג ניט געטיילט קיין קאוועע?

איך האָב זיך אינסטינקטיוו פון אים א רוק געטאָן און ניט געענטפערט. פון ווייטן האָט זיך געהערט דער פייף פון א אָנקומענדער באן, וואָס האָט מיר דערמאָנט אין עפעס וואָס איך האָב שוין באלד געהאט פארגעסן ...

אָנטאָניא האָט ווידער א פליסטער געטאָן:

— דו גייסט שוין, פוילישער? עס איז שוין שפעט!

— ניין, איך גיי ניט! איך וועל נאָך בלייבן!

איך האָב ניט געפילט ווי צו גיין מיט זיי ... איצט געווים ניט. איך האָב זיך נעשעמט מיט זיי דעם ערשטן טריט ארויסצושטעלן.

עס איז שוין געווען שפּעט אין דער נאכט, ווען איך בין אהיימגעקומען פון „וועלאָריא". די אויגן האָבן זיך געקלעפּט און דאָך האָב איך ניט געקענט איינשלאָפן. פארשיידענע מחשבות האָבן זיך געפלאָנטערט: וואָס דער מענטש איז? גאָרסיא, גוטיערעז, ראָדריגעז ... זייער לעכצן און באָגערן צו דער פרוי ... אלץ איז פרוי! ... דער אייביקער אָפּגרונט ...

פלוצלינג וואכט אויף פאר מיר א בילד וואָס איז פארבונדן מיט דער אלטער היים. עפּעס פון דעם ווען איך בין נאָך א קליינער אינגל געווען, וואָס איז מיר ניט געווען פארשטענדלעך, פול מיט נעפּל. איצט הויבט עס אן פאר מיר קלאָר ווערן ... פון קליינערהייט אן האָט מיר געמאטערט עפּעס וואָס איך האָב אויפגעכאפט און ניט באגריפן. שוכן בהימה מות ימת. אז מען שלאָפט מיט א בהימה קומט טויט שטראָף, האָב איך געלערנט אין די הייליקע ספרים. ניט איך און ניט מיינע חברים האָבן עס באנומען. בפרט נאָך ווען מיר האָבן אלע געוואוסט אז עליע באלעגאָלע שלאָפט אין שטאָל.

מיט איינמאָל האָט זיך עפּעס געמומען רודערן ביי אונז אין שטעטל. מיר האָבן עפּעס אויפגעכאפט און ניט פארשטאַנען ... ביי ר' שמואל תבואה סוחר איז עפּעס געשען מיטן זון דעם לערנער ... דער פאָטער האָט אים אזוי שטאַרק געשלאָגן אז ער ליגט קראנק. פארוואָס, האָבן מיר ניט געוואוסט. צו דער דאָזיקער געשיכטע האָט זיך אויך פארבונדן, אז ר' שמואל האָט ביי זיך אויפן הויף א לעבעדיק קעלבל באָגראָבן ... מען טאָר מער דאָס קעלבל ניט שחטן ... מען טאָר מער ניט מאכן קיין ברכה בעת שחיטה ...

ניט באנומען האָב איך עס דאָן, עס איז פארבליבן אין נעפּל. ניט שיין איז אפילו וועגן דעם צו רעדן. ר' שמואלס זון האָט מען א שטיק צייט אפילו פאר די אויגן ניט געזען. ווען ער האָט זיך דאָס ערשטע מאָל אין בית המדרש ווידער באוויזן, א נעם געטאָן א ספר און זיך פארטיפט, מער אויף אָפּצוטאָן די בליקן פון אים, האָט ער זיך געפּרואוועט פארגיין אין א גמרא ניגן, האָט א צווייטער יונגערמאָן אים איבערגעשריגן אין א העכערן גמרא ניגן: בר שנגך את הפּרה ... די בית המדרש בחורים האָבן אויפגעריסן די אויגן פון די ספרים, א שטילער שושקעריי איז איבערגעגאנגען פון איינעם צום צווייטן:

— דאָס קעלבל איז דאָ! ...

ער האָט עפּעס דערפילט, זיך אויפגעהויבן פון פלאָץ צוגעגאנגען צום ארין קודש און אריינגעשטופט דעם קאָפּ. עס האָט זיך דערהערט א שטילער געווויין.

—שטיל זאָל זיין! ער טוט תשובה! — האָט איינער פון די בחורים א געשריי געטאָן צו די איבעריקע.

מען האָט אָנגעהויבן צו מאכן קאָמענטאָרן:

— דער יצר הרע האָט אים באָוועלטיקט!

— די זינד וועלט אָפּגעווישט, אויב ער טוט תשובה!

— מען קען ניט וויסן! עס קען מעגלעך זיין אז ער איז דאן געווען אין געפאנגענשאפט פון די שדים ...

א צווייטער האָט אריינגעווארפן:

— מען האָט גאָר אפשר געדארפט איבערקוקן ביי זיי די מזוזות! ...

— אויף ימים נוראים, שמועסט מען, וועט דער פאָטער מיט אים פארן צום רבין!

— ער וואָלט געדארפט צוטיילן א סך צדקה!

— שמועסט מען טאקע וועגן דעם. ווי דער רבי וועט הייסן.

— מען וואָלט אים געדארפט מקרב זיין!

— אזוי גיך? פאר זינד דארף מען אפקומען! אז מען קומט אפֿ געזונ גלוסט זיך מער ניט צו זינדיקן!

דער בחור הלל ר' שמואלס האָט א קוש געטאָן דעם פרוכת און איז צוריק אַרויסגענאנגען פון בית המדרש. ער איז געגאנגען און געטראכט. אין די שליימ האָבן ניט אויפגעהערט קלאפן די אויפגעכאפטע ווערטער וואָס האָבן אים געקאטעווענט דאָס לייב: דאָס קעלבל! עס האָט זיך אים אָנגעהויבן אויסוויזן, אז מען האלט אים אויפן וועג אין איין שפייען אין פנים און שרייען: דאָס קעלב גייט! דאָס קעלב! דאָס קעלב! ...

מיט איינמאל האָט ביי אים אויפגעבליצט א געדאנק. ער וועט אוועקגיין פון שטעטל! ער וועט גיין אפריכטן גלות! גיין, אויך דאָס ניט! ער מוז אוועק איינאנצן, ניט נאָר פון שטעטל, נאָר פון לאנד! משנה מקום משנה מזל! ... ער טאָר זיך מער ניט געפינען דאָ! ... עס וועט אים נאָכגיין די שרעק און די בושה. ער קען מער דעם פאָטער אין די אויגן ניט קוקן! פון דער מוטער גאָר ניט! זי האָט דאָך שוין באקומען רויטע אויגן פון ווייטן! ער מוז אוועק פון דעם דאָזיקן גהינים! ער דארף אנהויבן א נייַ לעבן אין א נייַ לאנד! ס'וועט בעסער זיין פאר אים און פאר זיי! ... די סביבה איז צו ענג, ממש דערשטיקט צו ווערן. מען וועט דאָך אפילו ניט קענען טאָן קיין שידוך! ...

הלל האָט אָ צופֿ געטאָן א האָר פון בלאָנדן בערדעלע וואָס האָט ביי אים געשפראָצט ווי ווילד גראָז. די האָר האָט אים ווי ערות געזאָגט, אז דער באשלום איז א באשלום און קיין זאָך וועט עס מער ניט אויבערבייטן. מיט דעם מאָמענט אָן, האָט ער זיך דערפילט א געזיכערטער, א גראָטעווטער. ער האָט זיך אליין צוריק געפונען. ער איז געווען ביי זיך זיבער, אז דער פלאָן וועט אויך געפעלן ווערן די עלטערן. ווי אזוי איז עס אים נאָרניט פריער אייַנגעפאלן? ווי אזוי איז ער גאָר צוריקגעגאנגען אין בית המדרש אריין? אך, ווי די אויגן פון די חברים האָבן עס אויף אים געקוקט? מיט מעסערס, האָבן זיי דאָך אים געשניטן שטיקער פלייש ... מיט נאָדלען געשטאָכן ביז די טיפענישן פון דער נשמה ... ער איז מער ניט גרייט זיך צו לאָזן פייניקן! נענוג שוין אָפּגעקומען פאר עפעס וואָס ער שעמט זיך איצט אליין אפילו

אין די רעיונות צו דערמאָנען, געוואָר! ... חרטה אַליין הייַלט ניט! ... מענטשן לאָזן ניט פארגעסן! דאָס מענטשלעכע אויג ווייסט ניט פון פארגעבן! עס לע־כערט דורך ווי א קויל פון א ביקס! ... זיי באהאלטן דורך דעם זייערע אייגענע שוואכקייטן! ... נאָר אזוי איז עס! פינגער טייטלען זיך: אותו האיש! ... דאָס איז דער מענטש ... איך וועל מער ניט קעמפן קעגן זיך; איך וועל גיין מיט מיר ... דער מענטש טאָר זיך אליין ניט אומבריינגען! ניט פאר דעם איז ער באשאפן געוואָרן! פון היינט אָן, פיר איך זיך אַליין ... איך וועל דערגרייכן! עס איז מיינס א סוד וואָס וועט איינגעשלאָפן ווערן. איינער שלעפט איין פארמעגנס און איינער זיין סוד.

אין עטלעכע טעג ארום האָט מען אין שטעטל אָנגעהויבן דערציילן אז ר' שמואל האָט אוועקגעשיקט הלל'ן ערגעץ אין דער וועלט אריין. קיינער האָט ניט געוואוסט וואוהין. מען האָט בלויז געוואוסט צו דערציילן אז איבער ים'ען איז ער געפאָרן. אינצווישנצייט האָט ר' שמואל אליין אויך אויספאר־קויפט די געשעפטן און זיך איבערגעצויגן אין א גרעסערער שטאָט.

— 4 —

א צירק איז געקומען אין שטעטל. בלויז עטלעכע שעה נאָך דעם ווי מערסערעסעס לויה איז פארבייגענאנגען. האָט מען אָנגעהויבן אדורכפירן איבער דער לענג און בריים פון שטעטל די פארשיידענע חיות וואָס דארפן אָנטיילנעמען אין דער ביינאבטיקער פאָרשטעלונג. א טראָמפייט מיט א פויקער זענען נאָכגעפאָרן און כסדר געצויגן די אויפמערקזאמקייט פון די שטעטלדיקע. עס איז באמת געווען א געשעעניש אין דעם שטעטל, פון וועלכן מען האָט געהאלטן אין איין רערן. מען האָט דערציילט אז אין איינעם פון די נומערן ווייזט זיך ווי מען צעשניידט א פרוי אויף צווייי העלפטן, דאָך קומט זי דערנאָך ארויס א לעבעדיקע. אַנדערע האָבן געוואוסט צו דערציילן, אז דער העלפאנט טאָנצט א וואַלץ און אז דער דאמאדאר שטעקט אריין דעם גאנצן קאָפּ אין מויל אריין פון א ווילדן לייב פון אפריקע.

אויך איך האָב זיך געגרייט צו דער גרויסער געשעעניש, וואָס איז אזוי זעלטן אין דעם קליינעם פארוואָרפענעם שטעטל. דער צירק האָט אזוי ארום שנעל געמאכט פארגעסן אין דעם נעכטיקן „וועלאָריא", וואָס איז בלויז אן ענין פון דער נאָענטער פאַמיליע.

די צירק ארבעטער זענען געשטאַנען אויפן לידיקן פלאץ און אָנגעהויבן פארוואַרפן די שטאַנגען. ריזיקע פלאַנדעקעס האָבן זיך אָנגעהויבן אויסלייגן און זענען פארצויגן געוואָרן מיט ריזיקע שטריק. פארנאכט האָט זיך אָנגע־הויבן באווייזן אן א שיער ליכט וואָס האָט געהאלטן אין איין אָנזאָגן די שטעטלדיקע קובאנער אז אלץ איז פארטיק און מען וואַרט בלויז אויף דעם חשובן פובליקום וואָס דארף קומען פון שטעטל און ארום דעם שטעטל.

דער אַרקעסטער האָט געהאַלטן אין איין שפּילן לעבעדיקע מאַרשן וואָס האָבן אָנגעווּאַרפן אַ שטאַרקן חשק צו זען וואָס גיכער די פּאַרשטעלונג. אין אַ קורצער צייט אַרום איז שוין דער גאַנצער צירק געווען אויסגעפּילט. אַלעווייַלע איז מיט שנעלע טריט אַדורכגעלאָפן א בלאָנדער מאַן פון אַ יאָר פערציק און אפשר עפּעס וווייניקער נאָך. ער האָט געהאַלטן אין איין געבן אָרדערס. צווישן פובליקום האָט מען געשמועסט אז ער איז דער גאַנצער באַלעבאָס פון צירק, ער איז וווייט אוים אן אַמעריקאַנער, אָדער פון אן אַנדער לאַנד! ער רעדט אפילו א גוטן שפּאַניש, נאָר מיט אַן אויסלענדישן אקצענט.

ער האָט א מאַך געטאָן מיט דער האַנט צו איינעם. דער איינער האָט געגעבן א פייף. עס איז געווען דער סימן אז די גרויסע פּאַרשטעלונג גייט שוין אָנפאַנגען. דער באַלעבאָס פון צירק איז דער ערשטער אַרויסגעגאַנגען און אָנגעהויבן שמייכלען צום פובליקום, לאָנדיק וויסן דורך זיין אויסלענדישן אקצענט, אז דאָס איז דער גרעסטער צירק אין דער וועלט, און אז בלויז דריי טעג וועלן זיי דאָ שטיין, צו געבן אַ געלעגנהייט אלע שמעטלדיקע צו זען דאָס גרעסטן צירק. ער בעט אויך אז קיינער זאָל זיך ניט שרעקן און לאָזן אַדורכפירן די נומערן אין וועלכע עס נעמען אָנטייל די גרעסטע קינסטלער.

דער באַלעבאָס האָט געהאַלטן אין רעדן. מיינע אויגן האָבן זיך פון וווייטנס איינגעגעסן אין אים. עפּעס איז ער מיר געווען קענטלעך, כ'וואָלט געשוואוירן אז איך האָב אים ערגעץ געזען. איך האָב אים וואו באגעגנט! נאָר איך קען זיך בשום אופן ניט דערמאָנען. דאָס פנים, די גרויסע אויגן ... עפּעס פלאָנטערט זיך אין די געדאנקען: ער איז געווים אַ אידל! ער האָט דאָך אינגאנצן א אידישן אויסזען. אָבער זיין נאָמען? עס שטייט דאָך אָנגעשריבן קלאָר און דייטלעך: העגלא בעמקא! וואָר וווייסט פון וואנען דער דאָזיקער נאָמען איז? ניטאָ אזא מין אידישער נאָמען!

עס באווייזן זיך די אקראבאטן, זיי הויבן אָן קלעטערן ביז דעם שפּיץ, וואַרפן זיך איינע צום אַנדערן, כאפן זיך אַזוי פלינק, אז עס פארכאפט אזש דעם אָטעם. דער מענערזשער שטייט אין א זייט ווי אונטער א פארהאנג. ער קוקט אינגאנצן ניט צו די אקראבאטן, נאָר צום פובליקום. יעדעס מאָל ווען עס קומען די ריזיקע אפּלאָדיסמענטן פון עולם, טוט ער פאר זיך אַ שמייכל, אָפּטמאָל דאכט זיך מיר, אז ער שמייכלט אויך צו מיר, כאָטש ער זעט מיר אינגאנצן ניט. עפּעס אן אומרואיקייט לאָזט מיר ניט רואיק צוזען די פּאַרשטעלונג. עס מאטערט מיר דער גערדאנק: עס איז א איד! ... עפּעס איז ער מיר אזוי קענטלעך! כ'וואָלט געשוואוירן ... עס האָט מיר פלוצלינג א קלאפ געטאָן אין קאָפּ ... ער איז דאָך אזוי ענלעך צו אים, צו הלל'ן, צום קעלבל ...

עס האָט מיר אַ הויב געטאָן פון פּלאַץ:

— וואָס זיצסטו ניט רואיק, פּוילישער! לאָז זען! ... האָבן זיך געהערט

טיילוויז שטימען פון פובליקום, וואס זענען ווייזט אויס געשטערט געוואָרן דורך מיין באוועגן זיך.

איך האָב געפרואווט איינזיצן, זיך פאראינטערעסירן אין די פארשיידענע נומערן, נאָר גלייך האָט ווידער דער געדאנק מיר ניט געלאָזט זיין רואיק.

— יאָ, דאָס איז ער! אָן צווייפל! עס קען דאָך ניט זיין אזא מין ענלעכקייט! שוין ניט געזען אים פופצן יאָר ... אָבער וואָס מאכט עס אויס? ער האָט זיך געענדערט, אָבער דאָך? ער איז עס!

איידער נאָך די פֿאַרשטעלונג האָט זיך געענדיקט, האָב איך זיך אָנגעהויבן אַרויסרוקן, זוכנדיק א וועג ווי אַזוי צוצוקומען נאָענטער צום מענדושער. איך האָב אזוי געמאניעווירט איך זאָל שטיין אנטקעגן אים, ער זאָל מיר אָנקוקן. אפשר וועט ער אויך מיר דערקענען. אונזערע בליקן האָבן זיך ענדלעך באָגעגנט, ער האָט זיי אָבער צוריק אוועקגענומען ווי עפעס א צופעליקייט. איך האָב געפרוואט אויסדריקן מיין באקאנטשאפט צו אים דורך א שמייכל, ער האָט צוריק געשמייכלט, פונקט אזוי ווי ער טוט עס צו יעדן אייגענעם פון נייגעריקן פובליקום. איך בין צוגענאנגן נאָענט צו אים, אייגענעסן זיך אים אין די אויגן און שטיל א זאָג געטאָן:

— הלל! ...

ער האָט א צי געטאָן מיט די אויגן. אויף א מאָמענט האָט ער אפילו זיך א דריי געטאָן מיט פארוואונדערונג. איך האָב אין שפאניש א זאָג געטאָן:

— איך קען אייך!

— נו געווים! ווער קען מיר ניט?

— ניין, כ'מיין ... ביסט א איד ...

— וואָס זאָגסטו? ...

— א איד! דו ביסט הלל! ...

— איך פארשטיי דיר ניט, לאָז צורו! ...

די לעצטע ווערטער וואָס ער האָט אַרויסגעזאָגט זענען געקומען מיט א באוועגונג, ווי ער וואלט פון זיך א פליג א טרייב געטאָן.

איך האָב זיך אויף א מאָמענט פארלאָרן, דאָך האָט מיר די נייגעריקייט געשטויסן און איך האָב א געשריי געטאָן:

— קעלבל! הלל קאַלב! ...

ער איז רויט געוואָרן און געמאכט א באוועגונג מיט דער האנט, וואָס ער האָט גלייך צוריקגעכאפט און שטיל א פליסטער געטאָן שוין אויך אין אידיש:

— ווי קומסטו אַהער? דו ביסט יאָסל האכט זיך! ... פריער דיר ניט דערקענט! ... דו האָסט מיר דערקענט! א גוטן זכרון האָסטו! אָבער לאָז מיר אַרויסענדיקן, דערנאָך ווילן מיר זיך אָפזונדערן און שמועסן. עס לוינט מיר ניט אז די ארבעטער מיינע זאָלן וויסן אז איך בין א פוילישער ... דו פארשטייסט מיר? ...

איך האָב אָפגעענטפערט:

— ווי דו ווילסט! אויב דו ווילסט, קען איך שוין איננאנצן אַוועקגיין. עס האָט מיר בלויז געמאטערט די נייגעריקייט.

— גיין! בלייב! אויב מיר האָבן זיך שוין יאָ באַנעגנט, איז ווילט זיך אַ שמועס טאָן מיט אַ לאַנדסמאַן. די נייגעריקייט איז טאקע גרויס ... עפעס האָט זיך אין מיר שוין געביטן ביי דער דאָזיקער געשעענים ...

טיף אין דער נאכט האָבן מיר אַרומגעשפאַצירט. ער האָט מיר אויסגע־פרעגט וועגן אונזער שטעטל אין דער אלטער הײם. ער האָט אויך דערציילט ווי ער האָט זיך געמאטערט ביז ער האָט דערגרייכט צום צירק. ער האָט גענו־מען אויספרעגן פארשיידענע עפיזאָדן און דעראינערונגען. נאָך מער פון אלץ האָט ער געוואָלט וויסן וואָס מען האָט גערעדט אין שטעטל פון אים, נאָך דעם ווי ער איז נעלם געוואָרן ... איך האָב אים דערציילט אז איך האָב דאָן ניט פארשטאַנען די גאנצע געשיכטע מיטן קעלבל ... בלויז אויפגעכאפט קלאנגען און ווערטער ... קלאָר געוואָרן איז עס ערשט פאר מיר נעכטן ביינאכט. איך האָב אים דערציילט די געשיכטע פון „וועלאָריא", וועגן גאַרסיאַ, ראַדריגעז, גוטיערעז און די שקאפע ...

ער האָט אויסגעשפיגן מיט עקל און אַנגעהויבן פליסטערן מער צו זיך ווי צו מיר.

— דער אייביקער אָפגרונט! ... א זומפ ... דער אייביקער אָפגרונט ... פו פו ... פו ... זאָל עס ווערן ...

ער האָט ווידער אויסגעשפיגן.

CRUSELLAS Y CIA.. S. A.

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

א גליקלעכן און צופרידענעם יאר ווינטשן
מיר אלע אונזערע קליענטן, פרײַנט און
דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

—0—

COMPETIDORA GADITANA

EL CIGARRO INIGUALABLE

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ

Y PROSPERO AÑO NUEVO

לידער . . .

פון אליעזר אראנאווסקי

דער פאַסטוך ...

וויסע, געקרויזטע, סטאַדעם פון שאַף
ציען איבער די פעלדער פון הימל;
מען זעט ניט קיין פּאַסטוך! —
איך זע — די שאַף וויי ער טרייבט...

שטילע זיך פּאַשן, פון באַגינען ביז אַוונט,
פון מזרח צום מערב געפירט;
מען זעט ניט קיין פּאַסטוך! —
איך הער — אויף דעם פייפל ער שפּילט...

סטאַדע נאַך סטאַדע געטריבן פוןווינטן
ערגעץ פּאַרשווינדן אין נאַכט-האַריאָנט;
מען זעט ניט קיין פּאַסטוך! —
איך הער — אַ פּאַרבייזקטער ער זינגט...

נאַכט איז אַריבער און וויידער איז טאָג,
די שאַף וויי געצוואָגן אין ליכט זיך שפּריט.
מען זעט ניט קיין פּאַסטוך! —
איך זע — אין געבלענד וויי ער גייט...

דו ביזט אין ערגעץ דאָ

דו ביזט אין ערגעץ דאָ.
איך זוך דיך ניט אַרום.
איך וויים, אז אויך פון מיר
זינגסטו — כאָטש איך בין שטום...

און ניט פון מיר אַליין —
נאָר פון אַלץ אין וועלט;
ווער עס קען פֿאַרשטיין —
בינסט אים ניט פֿאַרשטעלט...

ער פילט אין יעדער זאַך,
אין דעם קלענסטן שטויב.
דעם געטלעכן באַריר
פון דעם מינדסטן דרויב...

און ווער עס זוכט דיר אום —
דער געפינט דיך ניט!...
וויל אין דעם שורש לינט
פֿאַרבאַרגן שוין דער צוויט...

און דער וואָס לעבט און וויים
הויבט ער אָן פון זיך;
און ער פילט דיין זיין
אין זיין אייגן דיך...

און ער לעבט מיט דיר.
עס שרעקט אים ניט דער טויט;
וויל דו אַ טייל פון אים.
אין דער אייביקייט זיך שפּרייט...

פרילינג ווינטן

פרילינג-ווינטן, פון בליטן פאַרשיכורט,
פון פאַרבן פאַרכישופט טאַנצן אַרום.
שפּילן אויף פייפלאַך פון אויסגעהוילטע צווייגן
אַזוי ווי דער פאַסטוך — פאַר׳חלומ׳ט, פרום...

דאָס איז די תפילה צו דעם באַשעפער
וואָס קיינער אים זעט ניט, קיינער אים הערט,
נאָך פלוצלינג דערפילט מען אין זיך אַזאַ ביינקשאַפט, —
די האַרץ זי ציטערט, און אויג — זי טרערט...

און ליפן זיי שעפּטשען, קוים צו באַמערקן,
אַ תפילה בלחש צום בורא פון וועלט;
און נאָך דעם דערשפּירסטו זיך לייכט, ווי געטובל׳ט
אין קוואַלן פון קרושה, לויטער, באַזעלט...

און אַלע די בייזע מחשבות, די שוערע,
ווי זיי וואַלטן דיר קיינמאָל געדריקט און געמאַטערט;
און אַלץ אַרום דיר — אַ טרוים, אַ כימערע...
שטיל ווי אַ טויב אין זון-ליכט פלאַטערסט...

פרילינג-ווינטן פון בליטן פאַרשיכורט,
פון פאַרבן פאַרכישופט דערפרישן דער וועלט;
עם עפענען זיך קוואַלן פון נייע ניגונים,
וואָס זענען ביז איצטער געווען פאַרשטעלט...

אונזער טאָג איז יונג און שיין

אונזער טאָג איז יונג און שיין!
בלאָנדע שטראַלן אויסגעצוואָגן;
וויפל טעג איז מיר באַשערט
אָט אַזוינע צו פאַרמאָגן?

איבער וויטן, הימל-בלאָ —
וויסע-טויבן פלאַטער;
און דו זעסט זיך ניט אַרום —
אַוונט זינקט אַ מאַטער...

וואָלט זיך וועלן אָט דעם טאָג
ליינגער צו פאַרהאַלטן;
פאַרשפילסטו זיך מיט אים — און אויס! —
די זון האָט זיך פאַרבאַהאַלטן...

איך זע פון וויט דעם פאַווע-קרוין,
דעם אָפּגלאַנץ פון איר פאַרבן-עק;
אַלץ וואָס איך האָב נאָר געמרוימט
איז מיט איר פון מיר אַוועק...

אונזער טאָג איז יונג און שיין,
בלאָנדע שטראַלן אויסגעצוואָגן.
וויפל טעג איז מיר באַשערט
אין מיין לעבן צו פאַרמאָגן?

נעפטונא

כוואַליעם לעבעדיקע בלומען —
בלאַנד, ברונעט, סאַטין, מולאַטע,
קערפערס — שלאַנקע טוליפאַנען,
קעפ — קנאַספען אויפגעריסן,
פיסלעך — ווינדיקע שוואַנען.

אויגן — פייער-פונקען, פלאַמען,
ליפן — צייטיקע צום קושן,
בריסט, ווי טויבן צו דעם הימל
רייסן זיך אַרויס צו פליען,
פרויען-שטערן אין געוויטל...

מענער שטייען אויף די ראַנגן,
ווי די הונגעריקע וועלף,
פאַרוואַרפן זיי מיט קאַמפלימענטן
אין אַ בלומען שפראַך פון ליבע,
פון פאַרצויבערטע מאַמענטן...

ציען פעדים זיך פון בליקן,
שפינען-אויס דעם בלויען חלום
פון פאַרכישופטע דיוואַנען,
וועלכע שוועבן אין די הימלען,
ווי פאַרליבטע קאַראַוואַנען...

אַוונט ביינקשאַפט, הימל שקעה׳ט,
זון און אויגן זיך באַגעגנט. —
וועמעס פייער איז דאָ שטאַרקער,
וועלכע שטראַל איז מער צעגליטער
אין דעם פאַרביקן געוויטער?

פֿרויען-רייץ אוּן יונגע-בלוטן.
אַ פֿאַרפֿלייץ פֿון טראַטוּאַרן.
ס׳הַאַט די זון אַראַפֿגענידערט
אויסצוגליען זיך מיט אַלע.
ווי דער חתן מיט דער כלה...

ווי אַ כוס די זון אין מערב.
אַנגענאַסן פֿול מיט ווין.
גאַט אין הימל איז מקדש
די וועלט פֿון די פֿאַרליבטע.
אוּן פֿאַרשפּרייט אויף איר זיין שיין...

שיינקייט - איז אמת פֿון קערפֿער

שיינקייט — איז אמת פֿון קערפֿער.
אמת — איז שיינקייט פֿון גייסט;
פֿון ביידן איין געטלעכער פֿונק
פֿון אַל-דעם באַשאַפֿן זיך באַווייזט...

שיינקט ער די פּרוי אַ פֿאַר אויגן
וואַס זענען פֿון הימל די פֿענסטער. —
בלענדעט ביי טאָג דאַרט די זון.
ביינאַכט — דער שטערן, דער גרעסטער...

טאַקט ער איר אוים אַזאַ קערפּער.
פון ווייסינקע מאַרמאָר — אַ פּראַכט! —
און פּורעמט איר אוים אַ פּאָר בריסט.
וואָס האָט נאָך קיין קינסטלער פּאַרטראַכט.

גיסט איר אַן פייער אין בלוטן.
שפּרייזט זי מיט פונקען אין טראָט.
און אַ מויל פון פּערלנע ציינער.
וואָס נאָר דער ים אין זיך האָט...

שמייכלט — איז וועלט אין באַגינען.
לאַכט — איז אין מיטן פון טאָג.
אומעטיק — אָוונט-געשפּינען...
טרויערט — נאַכט און געקלאָג.

בליט אויף דער פּרילינג אין איר —
ווערט וועלט פון איר שיינקייט פאַרבלענדט.
וואו דופט. וואו בלום און געזאַנג
צו איר נאר. צו איר נאר געוועגדט...

שיינקייט — איז אמת פון קערפּער.
אמת — איז שיינקייט פון גייסט.
דאָס איז די קראָפט פון דעם מענטשן.
וואָס צו די הימלען אים רייסט...



SOLE AGENTS FOR CUBA

Compañía Nacional de Alimentos

HABANA

אידן און אידישקייט אין דרום אמעריקע

(א פאר פונדאמענטאלע באמערקונגען)

פון דר. אריה טארטאקאווער

איך האב ניט בדעה אין איצטיקן ארטיקל ארויינצוגיין אין פרטים פון אידישן לעבן אין דרום אמעריקע; דאס לאזט זיך אודאי ניט טאן אין ראמען פון אזא ארטיקל. איך וועל זיך אפילו ניט אפשטעלן אויף יענע דערשיינונגען, וואס זענען אמשטארקסטן כאראקטעריסטיש פאר דעם אינדוסטריעלן לעבן פון דאזיקן דאם פון דאזיקן לעבן און וואס זענען מער אדער ווייניקער באקאנט אין דער אידישער וועלט, הגם ניט תמיד ווערן זיי ווי געהעריק אפגענשאצט, ווי צ. ב. דער גאר יונגער עלטער פון די דאזיקע ישובים, די אומזיכערקייט פון זייער פאליטישער און עקאנאמישער סיטואציע, זייער אויסגעשפראכן גרויס שטאטישער כאראקטער א. א. וו. וועגן דעם וואלט זיך אודאי געלאזט נאך א סך זאגן, ווייל ניט אלץ וואס איז ביז איצט געזאגט און געשריבן געווארן, איז געטאן געווארן מיט א געהעריקער פארשטענדעניש פאר די ענינים. אבער ווי געזאגט ניט דאס בין איך איצט אויסן; לאמיר מאכן א פרואוו ארויינצודרינגען עפעס מער אין די טיפענישן פון א י נ ע ר ל ע כ ן לעבן פון די דרום אמעריקאנער אידן און ארויסגעפינען אין וואס באשטייט דער מהות פון דאזיקן אידנטום און זיין פאזיציע אין דער היינטיקער אידישער וועלט. די באמערקונגען מיינע נעמען אין אכט אין ערשטער ריי דעם ארגענטינער אידנטום, וואס איז נומעריש און אויך פסיכאלאגיש דער שטארקסטער טייל פון דאזיקן ציבור, אבער אלץ אדער כמעט אלץ וואס וועט דא געזאגט ווערן, איז ריכטיק אויך פאר אנדערע ישובים אויף דעם דאזיקן קאנטינענט און, הגם עס מעג אויסזען פארהאקאסאל, איז עס א סך מאל ריכטיקער דוקא פאר די קלענערע ישובים, אויידער פאר די רעלאטיוו גרויסע.

לאמיר אנהויבן מיט דעם פונדאמענטאלן פראבלעם פון אידישקייט אין דאזיקן קאנטינענט. אידישקייט

אין טאָפלטן זין: אין זין פון צונויפ־
געבונדנקייט מיט דעם אידישן פאָלק
אין גאָר דער וועלט און אין זין
פון צונויפגעבונדנקייט מיט דער אי־
דישער קולטור. און דוקא דאָ שטויסן
מיר זיך אָן אויף דער ערשטער כא־
ראקטעריסטישער דערשיינונג אין
דרום אַמעריקאנער אידישן לעבן —
אין דרום אַמעריקע איז אזא טאָפּלט־
קייט כמעט ווי ניט באקאנט. ביידע
טיילן פון אידישקייט זענען דאָ אזוי
צונויפגעפלאָכטן איינער מיט דעם
אַנדערן, אז ניט נאָר דער דורכשניט־
לעבער מענטש, נאָר אפילו דער פאָר־
שער פון סאָציאלן לעבן ווערט ניט בא־
ווייזן זיי פאָנאַנדערצורייסן. אין אי־
דישער געשיכטע און אויך אין היינ־
טיקן אידישן לעבן זענען דאָ ענגע
פאָלן — היינט זענען זיי כמעט ווי
געווארן א כלל — פון שטאַרקער סאָ־
לידאריטעט מיט אנדערע טיילן פון
פאָלק, ניט געקוקט אויפן פראָצעס פון
מעבאנישער אַסימילאציע און פון אלץ
גרעסערע אידישער עם הארצישקייט.
עס זענען פארקערט דאָ פאלן, א סך
זעלטענערע, פון טיפער צונויפגע־
בונדנקייט מיט אידישן ווסן, אָבער
אָן אידישער פאָלק סאָלידאריטעט
אָדער אפילו אין קעגנערשאפט צו איר.
דער באקאנטסטער פאל פון דעם מין
איז דאָס דייטשישע אידנטום אין פּער־
יאָד פון „וויסנשאפט פון אידנטום",
אָבער פאראן ביישפילן גענוג אויך
אין אַנדערע, דער עיקר מערב אייראָ־
פּייאישע לענדער.

אין דרום אַמעריקע איז אזא אויס־
וואל כמעט ווי ניט באקאנט. מ'האָט
ליב אידן אין גאָר דער וועלט, אָבער
די דאָזיקע ליבשאפט איז אין דער
זעלבער צייט א ליבשאפט פון אידישן
וואָרט און פון אידישן גייסט. אביסל
סכעמאטיש ווי אין אלע קורצע פאָר־
מולירונגען, וואָלט מען געקענט זאָגן:
אין די מיסטע לענדער פון דער
וועלט קען מען ריידן היינט וועגן
אידישער פאָלקס סאָלידאריטעט (ניט
וועגן סאָלידאריטעט סתם; דער פּער־
יאָד פון רחמנות סאָלידאריטעט האָט
זיך ברוך השם שוין געענדיקט), אין
דרום אַמעריקע דארף מען ריידן וועגן
אהבת ישראל. פון דעם איז אודאי
ניט נעדרונגען, אז א יעדער דרום
אַמעריקאנער איד איז א תלמיד חכם,
גאָר ווייט פון דעם. אָבער א יעדער
אָדער כמעט א יעדער וויים וואָס
הייסט אידישע קולטור און איז גרייט
אונטערצושטעלן די פּלייצע כדי זי
צו פארשפרייטן. אין דעם זין איז דער
אידישער ציבור דאָ א יורש פון די
מזרח אייראָפּייאישע אידן — דער
איינציקער יורש וועמען מען רעדט
וועגן דעם פאָלק אין גלות — הגם
מיט זייער קולטור ניוואָ לאָזט ער
זיך אידאי ניט פארגלייכן.

פון דעם נעמט זיך אויך דער
צווייטער כאראקטעריסטישער סימן
פון דאָזיקן אידנטום: **די זעלבסט־
פארשטענדלעכקייט פון זייער אידיש־
קייט.** די דרום אַמעריקאנער אידן
האָט מען ניט געדארפט צוריקרופן
צו זייער נאַציאָנאל־ער באוואוסטזי־
ניקייט מיט ציוניסטישער צי אידיש
נאַציאָנאל־ער פראָפאַגאַנדע, זיי האָבן
די דאָזיקע באוואוסטזיניקייט קיינ־
מאָל ניט פארלוירן, כלל הפחות ניט
די וואָס זענען געקומען פון מזרח־
אייראָפּע, זיי און זייערע קינדער.

אַסימילאציע איז זין פון וועלן
אוועקלויפן פון אייגן פאָלק אָדער

אפילו פון זיין גלייכגילטיק צו אידי־
שע ענינים, איז דאָ ניט באקאנט;
אפילו שפראכלעך - אסימילירטע,
גרויס בירגערלעכע און אינטעלעקטו־
עלע עלעמענטן, וואָס אין אנדערע
לענדער רעקרוטירט זיך פון זיי די
מחנה פון גאנצע און האלבע אסימי־
לאטאָרן, בלייבן דאָ אין אידישן
לעבן און אידישער אקטיוויטעט. דאָס
זעלבע איז חל אויף די „פראָגרעסי־
וע", וואָס היטן דאָ א סך שטאַרקער
אָפּ זייער אידישן כאראקטער איידער
אין אנדערע לענדער. צוליב דעם קען
גאָרנישט געמאָלט זיין, ביי די באַדינ־
גונגען פון דרום אמעריקאנער אידישן
לעבן, די פלוגתא וועגן יאָ גלות
אָדער, ניט גלות, מיט וועלכער מען
קערט איצט וועלטן אין נאָרד אמערי־
קע. גלות־באוואוסטזיין איז פאר די
דרום־אמעריקאנער אידן פונקט אזוי
זעלבסט־פארשטענדלעך, ווי זייער
אידישקייט. דאָס נעמט זיך ניט פון
א שוואכער צונויפגעבונדנקייט מיט
זייערע איצטיקע וואונן־לענדער; די
אידן דאָ זענען — בפרט אין עלטע־
רע ישובים — ניט וויניקער צונויפ־
געבונדן מיט זייער לאנד, אויידער אין
נאָרד־אמעריקע, הגם דער אמאָל גא־
מירנדער כוח פון דער לאטיין־אַ־ערי־
קאנער קולטור איז ניט אזוי גרויס
ווי פון דער אנגלא־אמעריקאנער,
וועגן וואָס עס וועט נאָך שפעטער
זיין די רייד. אָבער דאָס האָט נאָר
קיין שייכות ניט צו זייער גלות־בא־
וואוסטזיין. די דיסקוסיע וועגן דעם,
צי איז נאָרד־אמעריקע (אָדער אן אנ־
דער לאנד) יאָ גלות אָדער ניין, איז
א פועל יוצא, צי וויל מען עס אנער־
קענען אָדער ניט, פון דער אפשוואָ־
כונג פון אידישן פאלקס־געפיל, אָדער
בעסער געזאָגט פון אידישן פאלקס־
אינסטינקט, אין וועלכן די דערקענטע־
ניש אז מיר זענען אין גלות —
אפילו ווען די אויסערלעכע באדינגונ־
גען זענען געווען גאנץ גוטע ווי צ.
ב. אין אראבישן שפאניע — איז
תמיד געווען א אינטעגראלער בא־
שטאַנדטייל און וויל דער דאָזיקער
פאלקס־אינסטינקט איז געבליבן גאנץ
אין דרום־אמעריקע, איז דאָרט ניטאָ
קיין פלאץ פאר אזעלכע חילוקי
דעות. עס איז אויך כאראקטעריס־
טיש פון דעם דאָזיקן שטאַנדפונקט,
אז אויך יענע ק ר י ז ן פון
אינטעלעקטואלן אין די דאָזיקע לענ־
דער, וואָס שפילן א באדייטנדע
ראָלע אין אלגעמיינעם קולטור־לעבן,
זענען דאָ אין די מייסטע פאלן —
אין קעגנזאץ צו דער סיטואציע אין
אַנדערע לענדער — געבליבן געטריי
צו אידן און אידישקייט. ס'איז ג־
נוג צו דערמאָנען נעמען ווי אלבערטאָ
גערשונאָוו, צעזאר טיעמפאָ, שמואל
אייזענבוים א. א. אין אַנדערע לענ־
דער האָט אזעלכע מענטשן צוריקגע־
פירט צו אידישקייט — אויב זיי
האָבן בכלל צוריקגעפונען דעם וועג
— דער אומגליק פון זייער פאלק
אדער זייערע פערזענלעכע טראגער־
יעס. אין דרום־אמעריקע איז דאָס
ניט נעווען נויטיק, די פאלבונדנקייט
מיט דעם פאלק האָט דאָ עקזיסטירט
פון סאמע אנהויב אָן, אויב אפילו
כיעז האָט געשאפן אין ניט קיין אידי־
שער שפראך און פאר ניט קיין אי־
דישער קולטור.

ווי א דריטער כאראקטעריסטישער
סימן פון דרום־אמעריקאנער אידנטום
דארף באצייכנט ווערן זיין אָרגאני־
זירטקייט און זיין אקטיוויטעט. ניטאָ
א סך לענדער, וואו אידן זאָלן זיין

אזוי גוט ארגאניזירט, ווי אין דרום־אמעריקע. אודאי האבן זיי שטארקע „קאנקורענטן" אויף דעם דאזיקן גע־ביט אין ענגלאנד און נאך מער אין די בריטישע דאמיניעס, ווי קאנאדע, דרום־אפריקע און אויסטראליע; פא־ראן אבער פאַרט ניט קיין קלייגער פסיכאלאגישער חילוק צווישן די בי־דע פאלן. אין יענע לענדער האט דע־צידירט, אין פראצעס פון ארגאניזי־רונג, דער בריטישער חוש פון ארדע־נונג און דיסציפלין; דאס אידישע לעבן איז דארט פונקט אזוי ארגאני־זירט ווי דאס לעבן פון דער ארומי־קער באפעלקערונג.

אין דרום־אמעריקע קען וועגן אזא השפעה ניט זיין קיין רייד, ווייל די דארטיקע באפעלקערונג צייכנט זיך נאריט אוים מיט א ספעציעלן חוש פון דיסציפלין; די ארגאניזירונג איז דא אריוסגעוואקסן פון דעם ווילן פון דער אידישער באפעלקערונג צו דערהאלטן איר נאציאנאלן קיום. זי פולסירט צוליב דעם א סך מער מיט לעבן, איידער אין די ענגלישרעדנ־דע לענדער און זי איז א מאסן־אר־גאניזאציע מיט אלע אירע מעלות און חסרונות, מיט א סך קאנפע־רענצן און ויצונגען און פארזאמלונ־גען און פון ציט־צו־צייט אויך קרי־נערייען. א ניט - געזעלשאפטלעכער מענטש איז א זעלטנקייט אין דרום־אמעריקאנער אידישן לעבן. דא איז אויך אריוסגעוואקסן דער ספעציע־לער טיפ פון א אידישן עסקן, וואס ער און ניט דער באאמטער, ווי אין נארד־אמעריקע אדער אין די בריטי־שע לענדער, פירט אן מיט די אינס־טיטוציעס. ניט תמיד איז דאס גוט פאר די פראקטישע אינטערעסן פון דער זאך, ווייל ניט תמיד האט אזא עסקן די אינטעליגענץ און די פאס־קענטענישן, וואס איז נויטיק פאר דער טאג־טעגלעכער ארבעט, אבער א באווייז איז דאס פאר דעם כח פון אידישן געזעלשאפטלעכן לעבן אויף דעם דאזיקן קאנטינענט. צוליב דעם האט זיך אויך אנטוויקלט אין דרום־אמעריקע — אין ערשטער ריי אין ארגענטינע — פון דאסניי דער אל־טער איראפייאישער שטייגער פון א אידישער קהילה, וואס נעמט ארום דאס גאנצע געזעלשאפטלעכע לעבן, איינשליסנדיק אויך פראגן פון קול־טור און דערציאונג, זייענדיק אבער באזירט אין דעם פאל ניט אויף די פארשריפטן פון דער מאכט, נאר אויף דעם פריייען ווילן פון דער אי־דישער באפעלקערונג.

פון וואנעט נעמען אויך זיך די דאזיקע אזוי כאראקטעריסטישע סימ־נים פון דרום־אמעריקאנער אידישן לעבן? כדאי צו גיבן א קלער וועגן דעם, ווייל אויך דאס איז א אינטע־רעסאנט קאפיטאל אין אידישער סאציאלאגיע. אודאי האבן אויסער־לעבע פאקטארן געשפילט דא ניט קיין קלייניע ראל. די לאטיין - אמע־ריקאנער פעלקער צייכענען זיך אוים מיט זייער ספעציעלער פסיכאלאגיע און קולטור, וואס איז אמעטראל פארשיידן פון די אנגלא־זאקסישע פעלקער. די קולטור פון לאטיין־אמע־ריקע הגם אויך הויך געניג, לאזט זיך ניט פארגלייכן מיט דעם עלטער און דער אינטענסיוויטעט פון דער אנגלא־זאקסישער, וואס באהערשט אלץ, ניט מיט איר פיזישן כח, ווייל פון דעם האלטן די אנגא־זאקסן ווייניק, נאר מיט איר געוואלטיקער אי־

נערלעכער פֿאטענץ. פונקט פארקערט איז די פֿאטענץ פון דער לאטיין־אמעריקאנער קולטור א קלענערע, אבער דער יצר צו מאכן פון איר די א י נ צ י ק ע קולטור פון דער גאנצער באפעלקערונג, אפילו מיט גע־זעצלעכע אדער אדמיניסטראטיוע צוואנגס מיטלען, איז גאר א גרויסער. די אידן האבן אלזא ריין פסיכאלאגיש די פייאקייט אפצוהיטן זייער אייגענע קולטור און אין ערשטער ריי טאקע זייער אייגענע שפראך, בשעת די פֿרואונז צו צווינגען זיי מיט געוואלד זיך צו באנוצן נאר מיט דער שפראך פון לאנד, האבן אויך דאָ ווי אין אנדערע פאלן, במעט תמיד אַ קנאפּע השפּעה.

אבער א סך וויכטיקער איידער די דאזיקע אויסערלעכע גורמים, זענען פונדעסטוועגן די וואָס וואקסן ארויס פון אידישן לעבן, דער ערשטער צוויישן זיי איז דער אפּשטאם פון די דרום־אמעריקאנער אידן. דער גרויסער רוב זייערער זענען מזרח־אייראָפּייאישע, אין די מייסטע פאלן פוילישע אוז בעסאראבישע אידן, וואָס האבן מיטגעבראכט מיט זיך די ספּעציפישע מענטאליטעט פון יענעם צייבור אוז קודם כל די גרויסע גייסטיקע רירעוודיקייט און די געוואלטיקע אידישע לעבנסאפט. אבער רייכדיק וועגן אפּשטאם דארפן מיר דערמאָנען נאָך צוויי אנדערע סימנים, וואָס קענען אויסזען אביסל פאנטאסטיש אין ערשטן מאמענט, אבער שפּיגלען פונדעסטוועגן אפּ אין גיט קיין קליינער מאָס די ממשות'דיקע סיטואציע. ערשטנס דארף דערמאָנט ווערן די נאָר אלטע געשיכטע פון דרום־אמעריקאנער אידנטום, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן אין אמת'ן גיט מיט א פּאָר יאָרצענדליקן, נאָר מיט א פּאָר יאָרהונדערטן צוריק, ווען עס האָבן זיך באַווויזן אויף דעם דרום־אמעריקאנער באָדן די ערשטע מאראנען. פיזיש איז פון זיי היינט קיין זכר גיט נעבלִיבן אוז גיטאָ קיין דירעקטער צוזאמענהאנג צווישן זיי אוז דעם היינטיקן אידישן ציבור. דער ברוטאלער כוח פון דער אינקוויזיציע האָט זיי דערגרייכט אויך דאָ. אוז די וואָס זענען גיט פארברענט געוואָרן אויף שייטערהויפֿנס, זענען פארשוואונדן אין גאנצן אין דער ארומיקער באפעלקערונג. אבער אויב דער גוף פון די מאראנען איז גיט געבלִיבן, איז געבלִיבן זייער ג י י ס ט, דער שטאלצער קעמפערישער אידישער גייסט, וואָס איז איבערגענומען נעוואָרן דורך די נייע אידישע אימיגראנטן.

פונקט אזוי גיט באוואוסטזיניק, אבער אויך אזוי שטארק ווירקט, בפרט אין ארגענטינע, דער קאלאָניסטישער אפּשטאם פון א גרויסן טייל פון דער אידישער באפעלקערונג. די פראקטישע רעזולטאטן פון דער אידישער קאלאָניזאציע זענען גיט קיין גרייסע אין אלץ מער אוז מער פארקלענערט זיך די באפעלקערונג פון די דערפֿער. אבער אויך דאָ איז געבלִיבן דער גייסט, גיט אומזיסט רעקרוטירט זיך א גרויסער טייל פון דער אידישער אינטעליגענץ אין ארגענטינע פון קאלאָניסטישע זין; דער פאקטאָר, צי דער אדוואָקאט אדער דער שרייבער וואָס איז געבאָרן אדער דערצויגן געוואָרן אין דער קאלאָניע, וועט נאָר אין די סאמע זעלטנסטע פאלן אוועקגיין פון אידישקייט. דאָס איז חל אויך אויף טויזנטער אוז

צענדליקער טויזנטער, וואָס האָבן אמאל געלעבט אין קאָלאָניעס אָדער האָבן זיך לכל הפחות געפונען אונטער זיין השפּעה. דאָס האָט אגב א באדייטונג ניט נאָר פּאַרן אידישן תוכן פון לעבן, נאָר אויך פּאַר דער צונויפגעבונדנקייט פון מענטש מיט מענטש, די טיפע פּויערשע סאָלידאריטעט, וואָס דער דייטשער סאָציאָלאָג פערדינאנד טענניעס האָט אמאל געשריבן וועגן איר אין אָנהויב פון יאָרהונדערט, זענדריק אין איר איינע פון די צוויי הויפּט פאָרמען פון מענטשלעכן צוזאמענלעבן, איז צוליב דעם געבליבן כאראקטעריסטיש פאר גרויסע טיילן פון דרום־אמעריקאנער אידנטום, אויך וועגן די מענטשן זענען שוין אוועק פון דאָרף.

און נאָך איין מאָמענט שפּילט דאָ א ראָל, הגם אויך ער איז ניט תמיד גאנץ קלאָר אין באווּאוסטזיין פון די דרום־אמעריקאנער אידן: דאָס איז די זאָרג פאר זייער נאָציאָנאלן קיום און דער אומבאדינגטער ווילן אים אפּצוהיטן ווי שוואר עס זאָל ניט זיין די אויסערלעכע באדינגונגען. די אידן אין דרום־אמעריקע זענען א קליינער מיעוט אין דער באפעלקערונג און וועלן, זעט אוים, שוין ניט ווערן גרעסער, זיכער ניט אין די נאָענטע יאָרן. די אימיגראציע האָט זיך פאקטיש כמעט ווי אפּגעשטעלט, סיי צוליב דעם וויל די לענדער האָבן זיך פארמאכט — בעיקר האָבן זיי זיך פארמאכט פאר א י ד י ש ע ר אימיגראציע — און סיי צוליב דעם ווייל די צאָל קאנדידאטן איז היינט ניט קיין גרויסע; און די נאטירלעכע פארמערונג פון דער אידישער באפעלקערונג איז גאָר א קליינע, א סך קלענער אויידער פון דער אָרומיקער באפעלקערונג. אָן א גרויסער און כסדר'דיקער אָנשפּארונג פון נאָציאָנאלן ווילן וועט זיך ביי אזעלכע באדינגונגען ניט ראטעווען דער אידישער קיום. וועגן זעלבסט־פאָרשטעלעכן פון אידיש לעבן, ווי זי עקזיסטירט צווישן די מילאָיאָנען נאָרוד־אמעריקאנער אידן, ניט גוקט אויפן פּראָצעס פון זייער שפּראָכלעכער און קולטור־אסימילאָציע, קען אין דרום־אמעריקע ניט זיין קיין רייד, אפילו ניט אין אנדערע לענדער. דאָס דערקלערט אונז אין א גרויסער מאָס די אינטענסיווקייט פון אידישן געפיל און אידישער געזעלשאפטלעכער ארבעט, ניט נאָר אין די רעלאטיוו גרויסע, נאָר אויך אין די סאמע קלענסטע ישובים אויף דעם דאָזיקן קאָנטינענט. דאָס וואָס די קליינטשיקע אידישע קהילות אין באָלייוויע אָדער אין פערו טוען היינט אויף, איז א סך מאל אינציקארטיק אין אידישן לעבן. זיי טוען דאָס ווייל זיי וויסן אָדער פילן אז א ניט וועט אלץ צוזאמענבערעכנן. דאָס דערקלערט אויך די שטאַרקע צונויפגעבונדנקייט פון די אלע ישובים סיי מיט ציוניזם און סיי מיט דעם אידישן וועלטקאָנגרעס. ווייל קיין זעלבסט־פארשטענדלעכקייט פון אידישן קיום איז ניט פאראן אין די דאָזיקע לענדער, קומט די זעלבסטפארשטענדלעכקייט פון זייער צונויפגעבונדנקייט מיט דעם אָרגאניזירטן אידישן פאלק אין דער וועלט.

אודאי איז די דיאגנאָזע פון איצטיקער ארטיקל חל נאָר אויף דער איצטיקער שעה און נאָר אויף דעם

דערוואקסענעם אידישן דור. קיינער קען היינט קיין נביאות ניט זאָגן וועגן דעם וואָס וועלן ברייננען די קו־מענדיקע יאָרן. פֿונקט ווי עס איז שווער אַרויסצוזאָגן דעם ענטגילטיקן פּסק וועגן דעם דור וואָס וואקסט דאָ אַרויס, אין א סך פאַלן אָן אידי־שער דערציאונג און אָן אידישער סביבה. וועגן דעם שווערן, גאָר שווערן פּראָבלעם פון דער צווייטער אידישער געניעראציע, איז א סך שוין געשריבן געוואָרן און איך וועל זיך ניט אָפּשטעלן אויף אים אין מיין איצטיקן ארטיקל. לאָמיר דאָ נאָר אונטערשטרייכן, אז אויך אין דער דאָזיקער באציאונג איז די סי־טואציע אין דרום־אַמעריקע, ווי שווער זי זאָל ניט זיין אָביעקטיוו, א סך בע־סער איידער אין די מיסטע אַנדערע לענדער און אז דער פּראָצענט פון דער ציוניסטיש אָרגאניזירטער און בעיקר פון דער חלוצישער יוגנט איז דאָ אָן א שיער גרעסער, איידער אין נאָרד־אַמעריקע, הגם אויך ער איז ווייט ניט קיין געגונדער. דער הויפּט פּראָבלעם איז נאטירלעך, ווי אַזוי זאָל מען אריבערפירן די מענטאַלי־טעט, וואָס איז ביז איצט געשילדערט געוואָרן, אויף דער יונגער גענעראַ־ציע. דאָס איז אן ערשטקלאַסיקער דערציערישער פּראָבלעם, וואָס פאר־לאַנגט זייער א טיפן און זייער אח־ריות'פולן אַנאַליז. איך וועל זיך אפשר אָפּשטעלן אויף אים א צווייט מאָל.

Automotriz Ania S.A.

AGENCIA OLDSMOBILE Cadillac CHEVROLET

EXHIBICION: EL RECODO - MALECON Y G
Vedado - Telf. F-9991

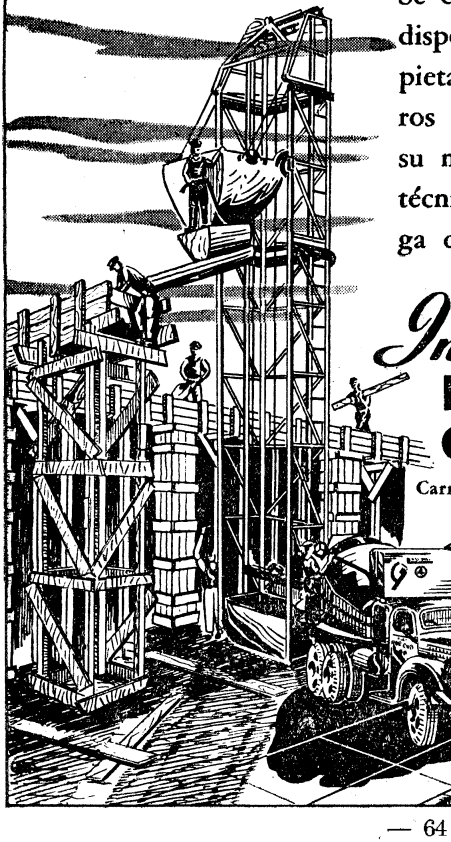
DEPOSITO: BELASCOAIN 857 - HABANA
Telfs. U-1611 y U-2204

Cable y Telégrafo "Ogramat"

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברייננען פרייד פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Industrias
HORMIGON CUBANO, S. A.



Se complace en ponerse a la disposición de los señores Propietarios, Arquitectos, Ingenieros y Contratistas, brindándoles su más completa cooperación técnica, en la fabricación y entrega de hormigón pre-mezclado.

Industrias
HORMIGON CUBANO, S. A.

Carretera de Rancho Boyeros, km. 3 Tel. I-8558

CALIDAD Y CANTIDAD GARANTIZADAS

1H-3-52

ימים נוראים

פון ז. **ברושי**

* * * *

דער יום טוב ראש השנה — ווי אויך יום כפור — האָט געשפּילט אַ וויכטיקע ראָל אין נאַציאָנאַל־רעליגיעזן אידישן לעבן. ער האָט פאַרשטאַרקט דאָס אחדות געפיל ביים פאָלק, דערנענטערט יחיד צו יחיד און האָט געלערנט דעם איד, אז מאָראַליש איז ער פאַראַנטוואָרטלעך — ווי א טייל פון מענטש־לעכן מין — פאר די שלעכטס וואָס דער מענטש באגייט לגבי זיין חבר. אין דעם טאָג פון „חרת עולם" — ביים געבורט פון דער וועלט — מאכט דער איד א חשבון הנפש וועגן לעבן און תכלית פון באשאַף. ער זעט: די וועלט האָט פגימות, מען דאַרף זי מתקן זיין און אָנהויבן מזו מען פון זיך גופא: מאַכן דאָס לעבן טיפער און עטיש מאָראַלישער.

דער נאָמען

די אור־שפורן פון ראש השנה, זענען אומבאקאנט. אין חומש געפינען מיר צוויי שטעלן: „אין זיבעטן חודש אין ערשטן טאָג פון חודש זאָל זיין ביי אייך א רואונג, א דערמאָנונג דורך שאַלונג" — זכרון תרועה (ויקרא כג', כד'), „און אין זיבעטן חודש אין ערשטן טאָג פון חודש זאָל זיין א הייליקע צונויפרופונג ביי אייך, א טאָג פון שאַלונג זאָל עס זיין — יום תרועה (במדבר כט', א). שפּעטער האָבן די חכמי התלמוד א נאָמען געגעבן דעם טאָג „פון דערמאָנונג און שאַלונג" — ראש השנה.

אין תנ"ך ווערט ניסן באַצייכנט ווי דער ערשטער חודש אין יאָר, ווייל אין דעם חודש זענען אידן אויסגעלייזט געוואָרן פון מצרים. פון דעמאָלט אָן ווערן די חדשים געציילט לויט דער דאָזיקער אָרדענונג. תשרי איז בכן דער זיבעטער חודש און אין אים פאלט אויס ניי יאָר.

לויט א מסורה האָבן אירן זיך אומגעקערט אין דעם חודש פון בבל קיין ארץ ישראל. די א וויכטיקע געשעעניש האָט נעמוזט פארהיילקט און אָפּגעהיט ווערן אין פאָלקס זכרון און מען האָט עס פארבונדן מיטן באשאַף: נאַציאָנאַלע דערלייזונג מיט וועלט נעבורט!

יום הדין

אויב אין תשרי איז באשאפן געוואָרן די וועלט, האָט דער טאָג ניט גע־קענט זיין קיין נעווייניקער. די רבנים האָבן דעריבער דערהויבן ראש השנה צום סימבאָל פון יום הדין. „וועו איז ראש השנה?" — פרעגט די פּמליא של מעלה דעם רבונו של עולם.

— איר פרעגט מיר? לאָמיר בעסער פרעגן דעם בית הדין של מטה. וועו זיי אויף דער ערד וועלן אויסרופן דעם אָנקום פון ראש השנה, וועלן מיר, די דרי מעלה, באשטימען א בית דין פאָרן יום הדין" (ירושלמי, ראש השנה, א).

די הכנות

היות ווי ראש השנה איז א יום הדין האָט מען פאָרוואָנדלט דעם לעצטן חודש פון יאָר — אלול — אין א צייט פון תשובה טאָן. דאָס שופר בלאָזן יעדן טאָג אין די בתי מדרשים האָט באצוועקט אויפצוועקן דעם איד ער זאָל מפשפט במע־שים זיין, ער זאָל מאכן א שטיקל חשבון הנפש, וואָרפן א בליק אין דער אייי־גענער נשמה און זען צי ער איז ריין מיט זיין אייגענעם געוויסן.

תשובה

לויט דער רעליגיעזער אידישער אויפפאסונג איז תשובה אייגע פון די העכסטע מדרגות, וואָס א בשר ודם קען דערגרייכן. וואָרום דורך איר באווייזט דער מענטש, אז ער קען זיך ארויסהויבן פון זיין מאָראַלישער ירידה, איז בכח זיך צו באפרייען פון די בלינדע אינסטינקטן און ארויפצווינגען אויף זיי ז יי ן רצון. אויפן גרונט פון דער מענטשלעכער נשמה הויערן אוממאָראַלישע עלעמענטן, וואָס קענען זיך אָנטפּלעקן אין א גראָבער פאָרם. יעדער צדיק בפועל איז א רשע בכח און יעדער רשע בפועל איז א צדיק בכח. אָבער די טויערן פון תשובה זענען תמיד אָפן. דער זינדיקער איז קיינמאָל ניט קיין פארפאלענער. אלע וועגן פירן צו גאָט דורך דעם מענטש.

סליחות זאָגן

וועו די לעצטע וואָך פון חודש אלול דערנענטערט זיך, שטייט דער איד אויף באגינען און גייט אין שוהל זאָגן סליחות.

סליחות זענען הארציקע תפילות, וואָס אידישע דענקער האָבן געשריבן מיט בלוט און טרערן. עס איז דאָס ליד פון אונזער פיין געטראָגן איבער דער גרויסער פיינטלעכער וועלט. אין דער נאכט שטילקייט הערט זיך דער שטומער וויטאָק פון נאציאָנאלן אומגליק, דער שטילער צער פון מענטשלעכן עלנט און אומבא־האָלפנקייט, וואָס האָט אָבער אין זיך גרויס רחמים און טרייסט.

....וואָרף אונז ניט אָוועק פון דיר
און דיין הייליקן גייסט טו ניט אָפּ פון אונז.
אויף דער עלטער פאָרלאָז אונז ניט,
וועו דער כוח אונזערער גייט אויס —

דערווייטער זיך ניט פון אונז,
„...פרייד איז פון אונז פאַרטריבן,
אונזער שטרעבונג איז צו ניט געוואָרן,
אונזער גלאַנץ איז פאַרטונקלט.
אונזער בית המקדש — צעשטערט,
אונזערע פאַלאַצן — פאַרווויסט,
די שיינע ערד אונזערע — אין פרעמדע הענט".

(פון די תפילות)

ראש השנה

נאָך א חודש הכנות קומט ראש השנה. דער איד ווייסט, אז ער מוז אָפגעבן א חשבון פאר זיינע מעשים. ער קען נאָרניט פארלייקענען, ווייל דער ריכטער איז נאָט אַליין, וואָס איז א יודע מחשבות און ער משפט מיט גערעכטיקייט. יעדער איינער באגרייפט ווי נישטיק ער איז אויף דער ערד: „ווי א גראָז וואָס פארדארט, ווי א בלום וואָס וועלקט, ווי א שאָטן וואָס פליט אוועק, ווי א חלום וואָס פארשווינדט". דאָס לעבן פון א איד איז נאָך מער אומזיכער. **ער איז שוואַך ווי א מענטש און נאָך שוואַכער ווי א איד.**

דער מחזור

דער מחזור פון ראש השנה און יום כפור אַנטהאלט אן אוצר פון תפילות אין וועלכע עס קומען צום אויסדרוק די פונדאַמענטאַלסטע מענטשלעכע און רעליגיעזע אידייען. עס ווייעט פון צווישן די שורות השתפכות הנפש און פילאָזאָפישע באַטראַכטונגען. זיי רופן ארוים טיפע שטימונגען און מאַראַלישע מסקנות. דאָ ווערט פייערלעך דערקלערט, אז אלע מענטשן זענען קינדער פון נאָט.

„וואַרף דיין פחד איבער אלע דיינע מעשים,
און דיין אימה איבער אלץ וואָס דו האָסט באַשאפן,
און אלע צומאָל זאָל ווערן א בונד,
אום צו טאָן דיין רצון מיט א גאנץ האַרץ".

(ובכן תן פחדך)

אין דעם יום הדין ווען רער איד איז מתפלל, **אז דער מעכטיקער זאָל זיין רעכטפארטיק** און **דער רעכטפארטיקער זאָל זיין מעכטיק,** פארגעסט ער ניט זיין באזונדער גורל צווישן די פעלקער. ער דערמאָנט זיך אין טאָג פון וועלט באשאפן, אז זיין אידישע וועלט איז צעבראָכן. קען די וועלט באקומען א תיקון כל זמן זיין **וועלט** איז חרוב? קען א יחיד זיין גליקלעך ווען דאָס פאָלק צו וועלכן ער געהערט איז ניט פריי? קען א פאָלק זיין צופרידן ווען אן אנדער פאָלק איז פארשקלאפט? קען דער מענטש געניסן פון פרייד בעת זיין חבר שמאַכט אין הונגער? דעריבער טאקע קוואלט זיין געליטערטע תפילה:

קער אום דעם כבוד צו דיין פאָלק,
שמחה צו דיין לאנד און פריידן צו דיין שטאָט,

אוֹן זאָלסט אויסשפּראָצן די הערשאפט פון דוד דיין קנעכט,
אוֹן אָנצינדן דאָס ליכט פון בן ישי— דיין געזאלבטן.
אוֹן די רשעות וועט ווי אַ רויך פאַרשווינדן
וועָן דו וועסט געוואָלט פארטיליקן פון דער ערד.
בלאָז מיט אַ גרויסן שופר אוֹן זאָג אָן אונזער דערלייזן
אוֹן הויב אויף אַ פאָן צונויפקלייבן די פארטריבענע פון אונז.
נעם צוזאמען אונזערע פאַרשטויסענע פון צווישן די פעלקער,
אוֹן אונזער פארשפרייט זאָמל איין פון אלע עקן וועלט,
אוֹן ברייגג אונז אין ציון דיין שטאָט מיט געזאנג,
אוֹן צו ירושלים — וואו דיין בית המקדש איז — מיט אן
אייביקער פרייד".
(תקע בשופר גדול)

ניי יאָר וואונטשן

די טראדיציאָנעלע ברכה „לשנה טובה תכתבו" איז באזירט אויפן תל־מוד: „ר' יוחנן האָט געזאָגט: דריי ספרים וועלן אויפגעעפנט ראש השנה — איינער פון די פולשטענדיקע רשעים, איינער פון די פולשטענדיקע צדיקים אוֹן איינער פון די מיטלמעסיקע. די פולשטענדיקע צדיקים וועלן פארשריבן אוֹן גע־חתמ'ט גלייך אויפן ארט צום לעבן, די פולשטענדיקע רשעים וועלן פאר־שריבן אוֹן גע'חתמע'ט באלד צום טויט אוֹן אויף די מיטלמעסיקע וואַרט מען ביז יום כפור".

(ראש השנה, טז)

דאָס שופר בלאָזן

חכמים אוֹן מקובלים האָבן פאַרשידנארטיק געפרואווט דערקלערן די כוונה פון שופר בלאָזן. ר' סעדיה גאון אַליין גיט אָן צען מאָטיוון צווישן זיי געפינען מיר די פאָלגנדיקע פיר:

א. היות ווי ראש השנה איז דער טאָג פון באשאַף אוֹן נאָט איז גע־וואָרן מלך אויף דער וועלט, אוֹן דער שטייגער פון מלכים איז מכריז צו זיין וועגן זייער מלכות מיט האָרנס אוֹן טרומייטן.

ב. אין אָנדייַנק פון עקידת יצחק.

ג. דער שופר דערמאָנט אונז חורבן ירושלים.

ד. משיח וועט מיטן האָרן אָנזאָגן וועגן גאולת ישראל.

יום כפור

דער הויך פונקט פון די עשרת ימי תשובה איז יום כפור, וואָס פאלט אויף דעם 10־טן טאָג אין חודש תשרי אוֹן ווערט באַצייכנט אין דער תורה מיט „שבת שבתון". יום כפור מיינט: דער טאָג פון פארגעבן, פון מוחל זיין די זינד.

זינד

פילאָזאָפן און פסיכאָלאָגן זענען אין דער מיינונג, אז איטלעכער מענטש איז באַהערשט פון צוויי קעגנערישע כוחות: דער אימפּולס צו טאָן גוטס און דער אימפּולס צו טאָן שלעכטס. די חכמי התלמוד האָבן די ביידע כוחות באַצייכנט מיט די וואָרטער יצר טוב ויצר רע, צווישן וועלכע עס קומט פאָר א געראַנגל. דער מענטש איז מחויב צו העלפן דעם יצר טוב. אָבער א מענטש איז דאָך מער ניט ווי א מענטש, ער האָט זיינע שוואַכקייטן, ליידנשאפטן, שטימונגען. ניט תמיד קען מען זיך אָפהיטן פון די אויסגעשפּרייטע נעצן און מיר פאַלן אַריין...

חרטה

חרטה אַליין איז ניט געזונ. ס'פאַדערט זיך תשובה — זיך אומקערן פון פאַלשן וועג און דורך מעשים זיך באַנייען. פאר א פרומען איד איז יעדער טאָג א יום הדין, אין וועלכן ער מאַכט א חשבון הנפש צי ער לעבט וועדליק די פאָרשריפטן פון דער אידישער מאָראַל — די תורה. אָבער פארן רוב פון פאַלק איז באַשטימט געוואָרן א טאָג אין יאָר פאר דעם קאַלעקטיוון חשבון הנפש.

עבירות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו

עבירות וערן איינגעטיילט אין צוויי טיילן: לגבי גאָט און לגבי אונזער מיט־מענטש. די חכמים — וואָס האָבן אין יעדן רעליגיעזן צערעמאָניאַל תמיד אונטערגעשטראָכן דעם סאָציאַלן, מאָראַלישן און מענטשלעכן עלעמענט — האָלטן אז יום כפור איז מכפר אויף רעליגיעזע זינד. אויב אָבער מיר האָבן עמיצן באַליידיקט, אָפּגענארט, בארויבט, פארפאַלגט — מוזן מיר זיך אָנטשולדיקן, בעטן מחילה. אין אונזערע אלטע ספרים געפינען מיר אזא אויסטייטש: אין פאַל פון רעליגיעזע עבירות איז גאָט דער באשולדיקער און ריכטער. ער קען זיין מילד און מוחל זיין. אין פאַל פון אן אומרעכט וואָס איינער איז באגאנגען לגבי א צווייטן איז גאָט בלויז דער ריכטער. אויב דער ריכטער וועט זיין נעגאַדיק און מילד וועט זיין משפט ניט זיין יושר'דיק לגבי דעם באַ'עוולה'טן.

דער תענית

דער תענית איז באשטימט געוואָרן ווי א פרואוו שטיין פון זעלבסט־באַהערשט: דער מענטש זאָל קענען גובר זיין מיט זיין רצון דעם פיזישן באַלאַנג צו עסן און טרינקען. אָבער כדי דער תענית זאָל ניט שלעכט אויסגעטייטשט ווערן פון פאַלק, ווי אויך די תפילה זאָל ניט ווערן א מצוות אנשים מלומדה, האָבן תמיד אונזערע חכמים געלערנט, אז תענית, תפילה און צדקה האָבן ניט קיין האַפט אויב זיי ווערן ניט באַגלייט דורך מעשים טובים. ס'מבאַליק און ריטואַל מוזן פאַרקערפערט ווערן אין ממשות'דיקע ווערטן. דער וועג צו גאָט — צו א מאָראַליש לעבן — פירט דורך דעם מענטש.

אין דעם טאָג וואָס מיר בעטן מחילה ביי גאָט מוזן מיר אויך מוחל זיין

פאר די עוולות וואָס זענען באגאנגען געוואָרן צו אונז. מיר דארפן עס ארויס־רייסן פון האַרץ און פאַרגעסן. מיר דאַרפן פאַרשטיין מענטשלעכע שוואַכ־קייטן, און פארשטיין הייסט מוחל זיין. די תורה האָט אונז אָנגעזאָגט: „רו זאָלסט ניט האָסן דיין חבר אין דיין האַרץ" (ויקרא י"ט, י"ז) עס איז גוט, אז מען האָט ניט קיין שונאים אָבער ס'איז אפשר ערגער צו זיין א שונא און האָסן אונזער מיט־מענטש. דאָס געפיל פון שנאה פאַר'סמ'ט אונזערע נאָ־בעלע געפילן.

כל נדרי

ערב יום כפור. אין דער אידישער היים הערשט א הייליקע פייערלעכ־קייט. טרערן אויסגעמישט מיט פרייד. טאַטע־מאַמע זענען נאָרוואָס געקומען פון מנחה, זיך מתוודה געווען מיט א געבראָכן נעמיט. די קערות פאר פארשיי־דענע צדקות, די באזונדערע קערה פאר ישוב ארץ ישראל — דאָס זענען געווען סימבאָלן, וואָס האָבן גערעגט די פאנטאָזיע פון אידישן קינד. איצט זיצט מען ביי דער סעודה המפסקת. איטלעכער איז שטיל פארטראכט. מען פארשטייט זיך אויפן וואונק. די טריט געמאָסטן, די ווערטער — געוואויזן. זיי ווערן ארויסגעשפטשעט מיט צערטקייט. איטלעכער איז פארנומען מיט זיינע מחש־בות. מען דערווארט דעם הייליקסטן טאָג, אין וועלכן עס ווערט באשטימט דער גורל פון אַלע באשעפענישן. וועט די גאנצע משפחה איבעראיאר אויך זיצן צו־זאמען ביי איין טיש? דאָס לעבן אין גלות האָט נאָך שארפער געמאכט די דאָ־זיקע אומעטיקע געדאנקען. וועט מען ניט דארפן נעמען דעם וואַנדער שטאָק און זיך לאָזן אויפן וואָגל וועג צו זוכן א שטיקל נייעם מקום מקלט?

די סעודה המפסקת איז געענדיקט. טאַטע־מאַמע צוקושן זיך מיט די קינ־דער, מ'בענטשט זיי, אז זיי זאָלן זיך אויסבעטן א גוט יאָר. מען געזעגנט זיך מיט שכנים און מען בעט מחילה, דערביי ווערן פארגאָסן הייסע טרערן.

די לעצטע זונען שטראלן פאַלן אויף די בוימער, אין די פענסטער, און כיושן זיך אוים מיט דעם שטילן שיין פון די לאנגע וועקסענע ליכט. אידן שטיי־גן איינגעוויקלט אין טלית און קיטל און מ'זאָגט שטיל די „תפילה זכה". פון ארון קודש ווערן ארויסגענומען אלע ספרי תורה'ס. דער חזן מיט די זקני העיר מאַכן הקפות ארום דער בימה זאָגנדיק דערביי: „א ליכט איז אויסגעשפרייט פארן צדיק און פאר די גראד האַרציקע פריידן". די ריינים זאָגן דרויי מאָל: על דעת המקום — אין נאָמען פון גאָט און אין נאָמען פון דער עדה, מיט דעם צו־שטים פון בית דין של מעלה און מיט דעם צושטים פון בית דין של מטה זענען מיר מתיר מתפלל צו זיין מיט די אלע וואָס זענען עובר אויפן געזעץ". נאָכדעם זאָגט מען דרויי מאָל „כל נדרי".

די דאָזיקע תפילה אַדער ריכטיקער: עפנטלעכער דערקלער איז געשריבן אין אַראַמיש. אין דעם סידור פון ר' עמרם איז זי פארפאסט אין העברייאיש: כל נדרין ואיסורין ושבועות... דער אינהאלט פון כל נדרי איז, אז אלע נדרים, שבועות אַדער צוזאָגן וואָס א איד האָט געטאָן אויף זיך זאָלן ווערן בטל.

ס'איז ניט איננאנצן קלאָר דער מקור פון דעם דאָזיקן דערקלערונג. ווייל ווי אַזוי האָט מען עס דערלויבט אין אוא הייליקן טאָג זיך צו באציען מיט אזא לייכטזיניקייט צום אייגענעם וואַרט און לכתחילה אנולירן א נדר וואָס מען האָט ברעה צו טאָן אין משך פון קומענדיקן יאָר? די גאונים ר' נטרונאי, ר' האי און דער כלבו האלטן, אז מען דארף בכלל ניט זאָגן כל נדרי. ביי ר' עמרם גאון איז דער נוסח אַזוי: **מיום כפורים שעבר עד היום הכפורים הזה הבא עלינו".**

די אָנגענומענע מיינונג איז, או כל נדרי איז אנטשטאַנען אין באזונדערע שוועריקע אומשטענדן פארן אידישן פאָלק. אין די קריסטלעכע לענדער זענען אידן געווארן געצוואונגען זיך אָפצוזאָגן עפנטלעך פון אידישקייט. אין גהיים זענען זיי געבליבן אידן. יום כפור זענען די דאָזיקע מאַראַנען דערשינען אין די גהיימע קעלערן וואו מען פלעגט אָפריכטן די תפילות צוואמען מיט אי־**בעריקע אידן**, וואָס זענען געבליבן ביי דער אידישער אמונה. עס איז אויפגע־קומען א געוויסן פראגע: צי דערלויבן די דאָזיקע עברינים זיך אָנשלוסן אין כלל? אדער מוזן מיר זיך תמיד האלטן ביי דער נאָרמע פון „יהרג ואל יעבור"? דער רב און די דיינים האָבן דערקלערט, או אידן וואָס האָבן אונטערן צוואנג אָנגענומען אן אנדער גלויבן קען מען יא מצרף זיין צום כלל ישראל.

א באזונדער כח פארמאָגט דער ניגון פון „כל נדרי". ווער עס האָט אים אמאל געהערט וועט אים ניט פארגעסן, אידן וואָס זענען שוין געווען ווייט פון אידישקייט, משומדים און קאַנטאָניסטן — די אידישע קליינע קינדער, וואָס מען האָט פארשיקט פאר סאָלדאטן אין רוסלאנד אנהויב 19־טן יאָרהונדערט — האָבן דורכן ניגון פון כל נדרי אדער פון קול שופר זיך דער־מאָנט זייער פארגאנגענהייט און געפונען דעם וועג צוריק.

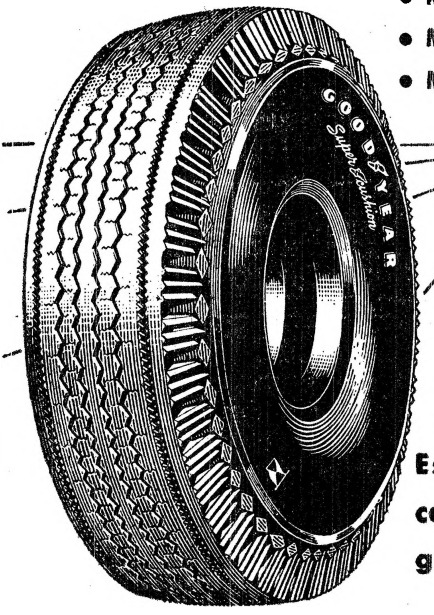
נעילה

די לעצטע זונען שטראלן וואַרפן א מאַטן אָפשיין אויף די פארבליכטע פנימער פון די מתפללים. דער ארון קודש איז אָפן. א גאנצע עדה אידן שטייט און איז מתפלל, או גאָט זאל ניט שליסן די טויערן פון רחמים. עס איז א שטימונגספולע שעה. און אָט שטייגט אויף די תפילה:

סיברויזט אויף דאָס הארץ אין מיר, וועז איך דערמאָן מיין גאָט,
כ'זע אויפגעריכט און שטאָלץ און רייך איז יעדע שטאָט;
נאָר דיין שטאָט ליגט אין אָפגרונט טיף, אין טיפן שטויב,
און דאָך, אויף דיר נאָר קוק איך אויס און האָף אוף גלויב...

ס'הערט זיך דער לעצטער בלאָז פון שופר. דער איד פראָקלאָמירט אחדות הבורא און פארענדיקט מיט לשנה הבאה בירושלים. מיט א באנייטן מוט און מיט א ריין הארץ טרעט ער אריין אין דעם נייעם יאָר.

¡Sin rival en el mundo!



- MAS TRACCION
- MAS KILOMETRAJE
- MAS ECONOMIA

Es imposible comprar mejor goma!

GOODYEAR

Industria Nacional

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרוינט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובא. און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

וועגן דער פרעסע אין ישראל

פון שמחה גינוסר

די העברייאישע פרעסע אין א"י הויבט אָן איר געשיכטע מיט דער דערשיינונג פון „הלבנון" צוריק מיט איבער 90 יאָר. דער „הלבנון" האָט זיך באצייכנט: „כמקשר שלום ירוש־לים משמיע חדשות מהארץ הקדושה בכלֿה מודיע נעלֿמות — — — וכל דבר אשר ישתוקק איש ישראל לדע־תו" (אלס פארבינדער (מיטן גאנצן פאָלק) איבערן וואויל־זיין פון ירוש־לים, מאכט הערן נייעס פון חיל־יקן לאנד אין אלגעמיין, מעלדעט אומבא־קאנטהייטן און יעדע זאך וואָס א איד גלוסט צו וויסן"). אָבער דער „הלבנון" איז ניט געווען קיין טעגלֿע־כע צייטונג און אויף זיין ערשטער זייט האָט זיך געזאָגט: „יוצא לאור, לע"ע, פעם אחת בחודש וכל איש אשר יחפוץ לאספו אל תוך ביתו, לדעת משלום ירושלים יוכל להשיגו על ידי כל פאָסטאמט" (דערשיינט צייטווייליק, איינמאל אין מאָנאט און יעדער מענטש וואָס וועט אים וועלן אַרייננעמען צו (האָבן ביי) זיך אין שטוב כדי צו וויסן וועגן וואויל־זיין פון ירושלים וועט אים קענען קריגן דורך יעדן פאָסטאמט"). אין די באַ־דינגונגען פון יענע צייטן אין ירוש־לים, איז דער עצם דערשיינונג פון דעם „הלבנון" געווען אַ גרויסע נייעס, און אויך א וויכטיקער פאק־טאָר פאר דער פראָפעסיאָנעלער און עקאָנאָמישער אנטוויקלונג פון דער שטאָט.

זייט דער דערשיינונג פון „הלבנון" ביז היינט איז פיל וואסער געפלאָסן אין ירדן...

אין ישראל דערשיינען היינט 20 טעגלֿעכע צייטונגען, 46 וואָכן בלֿע־טער, און מער ווי 200 פעריאָדישע אויסגאבן, פון זיי די מערהייט מאָ־נאַט־שריפטן און דריי - מאָנאט שריפטן, און א צאָל צווויי און דרי־י טעגלֿעכע צייטונגען אין אידיש, פוי־ליש, פראנצויזיש און אַנד. שפּראכן. די צאָל פון די לֿעצטע צייטונגען איז דעם שרייבער פון די שורות ניט באקאנט.

אין דעם קורצן ארטיקל און זייע־דיק ווייט פון די קוועלן וועט זיך נאָר ריידן וועגן דער טעגלֿעכער פרעסע און דאָס אויך נאָר זייער קורץ.

די אנטוויקלונג פון דער העברייאי־שער טעגלֿעכער פרעסע הויבט זיך אָן באלד נאָכן ערשטן וועלט קריג מיט דער דערשיינונג פון „חדשות מהארץ" אונטער דער רעדאקציע פון ב. בינה, אַרויסגעגעבן דורך דער ענג־לישער ארמיי הויפט קוואַרטיר אין קאַירא, מיט זאץ און ארבעטער וואָס זענען געבראכט געוואָרן פון א"י. אין

יוני 1919 איז די צייטונג „אריבערגע־פירט געווארן קיין ירושלים און געענ־דערט איר נאָמען אויף „חדשות הא־רץ" (אן דער באטייליקונג פון דער ענגלישער הויפט קאָמאנדאטור...) און שפּעטער אויף „הארץ". (עס איז כדאי צוגעבן, אז אין דעם נאָמען פון דער צייטונג און זיינע ענדערונגען איז איינגעוויקלט א טייל פון לאנגן און היסטאָרישן געראנגל פון דער ציוניסטישער באוועגונג און א"י ישוב מיט דער ענגלישער מאכט וועגן דעם גורל פון א"י. די אידישע פירנדע אינסטאַנצן אין א"י האָבן ג־וואָלט פון אָנפאנג, אז די צייטונג זאל זיך רופן „ארץ ישראל". די ענג־לענדער האָבן אין דעם געזען א פּא־ליטישע געפאר... די ענדערונגען אין נאָמען פון דער צייטונג שטעלן מיט זיך פאר דעם פּערמאנענטן געראנגל קעגן דער ענגלישער מיליטערישער מאכט, וואָס האָט געהערשט אין א"י ביזן יאָר 1922. און דאן אויך קעגן דער ענגלישער „ציוויל־ער" מאנדאטא־רישער מאכט ביזן 14־טן מאי 1948...)

א טייל פון די ערשטע דרוק־ארבע־טער און וועצער פון „הארץ" ארבעטן אין דער צייטונג זייט איר ערשטער גרינדונג אונטערן נאָמען „חדשות מהארץ" ביזן היינטיקן טאָג.

די טעכניש באַדינונגען פּארן ארויסגעבן אַ העבריאישע צייטונג אין ארץ ישראל גלייך נאָכן ערשטן וועלט קריג זענען געווען שרעקלעך שווערע. עס האָבן געפעלט פאַסיקע מאַשינען און אפילו קיין פּאַסיקער זאץ האָט זיך נאָך דאן ניט געפונען. די ערשטע דרוק מאשין פּאר דער צייטונג האָט מען אַפּגעקויפט פון א גריכישן מאַנאסטיר. די דרוק מאשין האָט ניט געהאט קיין מעכאנישן און ניט קיין עלעקטרישן מאָטאָר. די ראָד פון מאשין האָט מען געדרייט מיט דער האנט... און כדי דער „דרייער" זאל ניט פאלן פון די פּים, האָבן אים פון צייט צו צייט פּארבינען די האנט־זעצער און אפילו די רעדאקציע מיט־גלידער... יעדן צייטונגס בויגן האָט מען געמוזט אַרײַנלאָזן אין מאשין מיט די הענט, און אויף דער גאס, לעבן רעדאקציע, זענען געשטאַנען הונדערטער מענטשן און געדולדיק געווארט אויף דער געלעגנהייט צו „כאפן" א צייטונג. דאָס דרוקן די צייטונג האָט געדויערט 4 שטונדן! און יעדע „קעפּל" אין דער צייטונג, צוליב דעם וואָס עס איז נאָך ניט גענוגן קיין צינקאגראפיע אין לאנד, האָט מען געמוזט האָבן אויסגעשניצט אין האַלץ.

היינט האָט ישראל, ווי געזאגט, 20 טעגלעכע צייטונגען, פון זיי 17 פּרימאָרגן צייטונגען און 3 אָוונט צייטונגען. צווישן די פּרימאָרגן צייטונגען זענען פּאראן 11 אין העבריאיש און 6 אין אַנדערע שפּראכן. די אָוונט צייטונגען זענען אלע אין העב־רייאיש. די מאָרגן צייטונגען זענען: (לויט זייער טיראַזש) „דבר", „הארץ", „אומר", „הבוקר", „על המשמר", „הצפה", „חרות", „קול העם", „המו־דיע", „שערים", „הקול". די העבריי־אישע אָוונט צייטונגען זענען (לויט זייער טיראַזש): „מעריב", „ידיעות אחרונות", „הדור". די זעקס פּרעמד שפּראכיקע צייטונגען זענען: „יערי־זאלעם פּאָסט" (ענגליש), „ידיעות חדשות" (דייטש), „ידיעות היום" (דייטש), „אוי קעלעט" (אונגאריש),

„ל'עקו ד'ישראל" (פראנצויזיש), „אל יום" (אראביש). אין אידיש זענען פאראן צוויי צייטונגען, וועלכע דערשיינען אבער ניט טעגלעך נאר דריי מאל א וואך („לעצטע נייעס" און „אונזער היינט") וויל זיי האבן ניט גענוג לעזער.

אלע צוואנציק טעגלעכע צייטונגען ווערן פארקויפט טעגלעך צוזאמען אין דריי הונדערט טויזנט עקזעמפלארן, אומגעפער. פון די 300.000 טעגלעכע געקויפטע צייטונגען זענען 240.000 אין העברייאיש און א 60.000 אין פארשיידענע פרעמדע שפראכן.

דעם גרעסטן טיראזש האט די אוונט צייטונג „מעריב": א 45-48 טויזנט אין די וואכן טעג און א 55-60 טויזנט, ערב־שבת און ערב די ימים טובים. דעם קלענסטן טיראזש פון די דריי אוונט צייטונגען האט „הדור" מיט 10.000 טעגלעך פארקויפטע קאפיעס.

צווישן די פרימארגן צייטונגען האט דאס ערשטע ארט דער „דבר" מיט א — 40.000 קאפיעס און דאס צווייטע ארט פארנעמט דער „הארץ" מיט כמעט דעם זעלבן טיראזש און ערב־שבת און ערב־יום־טוב, מיט אפילו א גרעסערן טיראזש פון „דבר". דער „דבר" האט א גרעסערע צאל אבאנענטן פון „הארץ", אבער דער „הארץ" ווערט פיל מער פארקויפט אין די קיאסקן.

דאס לעצטע ארט צווישן די פרימארגן־צייטונגען פארנעמט דער „הקול" מיט אומגעפער 1.000 קאפיעס א טאג.

דער דורכשניט פון די צייטונגען אין ישראל אין הינזיכט פון טיראזש איז אומגעפער 15.000 קאפיעס, אבער די מערהייט צייטונגען דערגרייכן אפילו ניט דעם דורכשניט.

העכער פון אויבנדערמאנטן דורכשניט האבן: „דבר", „הארץ", „הדור", „הבקר", „על המשמר" — פון די העברייאישע פרימארגן צייטונגען, און „מעריב", „ידיעות אחרונות" — פון די אוונט צייטונגען.

פון די פרעמד שפראכיקע צייטונגען האבן העכער פון דעם דורכשניטס טיראזש: „יערוזאלעם פאסט" (ענגליש — 25.000 טעגלעך פארקויפטע קאפיעס) און „ידיעות חדשות" (דייטש — מיט 18.000 טעגלעך פארקויפטע קאפיעס).

דעם קלענסטן טיראזש צווישן די פרעמד שפראכיקע צייטונגען האט די פראנצויזישע צייטונג „ל'עקו ד'ישראל" מיט 1.500 טעגלעכע קאפיעס. די אראבישע צייטונג „אל יום" שטייט פאר לעצטן ארט צווישן די ניט העברייאישע צייטונגען מיט 6.500 טעגלעך פארקויפטע קאפיעס. „אל יום" ווערט געלעזן דורך אראבער אבער אויך דורך א טייל ארייענטאלע אידן. א טייל אראבער לייענען העברייאישע צייטונגען. די פרעמד שפראכיקע פרעסע געפינט זיך אין א שטענדיקן מצב פון ארונטערגאנג. פון די 20 טעגלעכע צייטונגען דערשיינען 17 אין תל אביב און דריי („יערוזאלעם פאסט", „המודיע" און „הקול") אין ירושלים.

א טייל פון די צייטונגען אין ישראל געהערן צו פאליטישע פארטיין אדער צו געזעלשאפטלעכע קערפערשאפטן און א טייל געפינען זיך אין פריוואטן באזיץ.

„דבר" איז דער אָרגאן פון דער „הסתדרות".

„הארץ", איז א פריוואטע צייטונג, געהערט צו דער שאקאן פאמיליע, און ווערט באטראכט ווי דער ישראל „טיימס"...

„אומר" — ווערט אַרויסגעגעבן דורך דער הסתדרות, מיט נקודות, ווערט גערוקט אין „דבר" און איז ספעציעל געמאכט פאר די נייע עולים און פאר אלע די ווָאס קענען נאָך ניט גוט העברייאיש.

„הבקר" איז דער אָרגאן פון דער פארטיי: „צענטרום — אלגעמיינע ציוניסטן".

„על המשמר" איז דער אָרגאן פון „מפ"ם.

„הצפה" איז דער אָרגאן פון „מזרחי" און „הפועל המזרחי".

„חרות" איז דער אָרגאן פון דער חרות פארטיי.

„קול העם" איז דער אָרגאן פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין ישראל, איר טיראזש 0.9% פון דער גאנצער טעגלעכער פרעסע אין ישראל.

„המודיע" איז דער אָרגאן פון „אגודת ישראל" (הרב יצחק מאיר לעווינ'ס טייל).

„שערים" איז דער אָרגאן פון „פועלי אגודת ישראל".

„הקול" איז דער אָרגאן פון א שפלטער גרופע פון „אגודת ישראל" אין ירושלים.

„מעריב" איז א פריוואטע צייטונג, געהערט צו א קאָאפעראטיוו פון זשורנאליסטן און דרוק אַרבעטער, ווערט רעדאגירט פון דר. עזריאל קארלבאך, האָט ניט קיין באשטימטע ליניע און ענדערט אפט אירע מיינונגען און שטעלונגען אין פארשיידענע פראגן.

„ידיעות אחרונות" — געהערט צו דער פאמיליע מאָזעס, און אין איר איינשטעלונג איז זי ענלעך צו „מעריב".

„הדור" איז דער אָרגאן פון מפא"י. דערביי מוז מען אָבער גיכדיינקען, אז מפא"י איז אן אבסאלוטע מערהייט אין „הסתדרות" און „דבר" איז דער אָרגאן פון דער „הסתדרות".

אלע פרעמר שפראכיקע טעגלעכע צייטונגען, מיטן אויסנאם פון „יעדיעות אחרונות" פון „אל יום", זענען פריוואטע צייטונגען. „אל יום" ווערט אַרויסגעגעבן מיט דער הילף פון דער „הסתדרות" און „יערווא־לעם פאָסט" ווערט באטראכט אין א גרויסער מאָס ווי א מפא"י צייטונג, כאָטש זי געהערט ניט צו מפא"י, נאָר צו א געוועלשאפט, וועמענס מערהייט אקציעס געהערן צו פארשיידענע „הסתדרות" קערפערשאפטן. דער גרינדער פון דער צייטונג איז גרשון אגרון וועלכער רעדאגירט זי ביז היינט.

די גרעסערע העברייאישע צייטונגען פארעפנטלעכן אויך פיל אָנדערע אויסגאבן.

אזוי למשל ווערן געדרוקט אין „דבר": „אומר", „דבר לילדים", „דבר השבוע", „דבר הפועלת", „במחנה", ביכער א. א. וו.

אין „הארץ": „הארץ שלנו" (א קינדער וואָכן בלאט), ביכער א. א. וו.

אין „על המשמר" — „על המשמר לילדים". אָנדערע וואָכן בלעטער און ביכער.

אין „הבקר" — „הבקר לילדים", און אנדערע פריוואטע דרוק ארבעטן.

אין „הצפה" — „הצפה לילדים", און ביכער.

די גרעסערע צייטונגען האבן גרויסע דרוקערייען און דרוקן אויך פיל פריוואטע ארבעטן און ביכער.

אין פארגלייך מיט 30 יאר צורים איז די ישראל פרעסע ווואונדערבאר אויסגעשטאט. פיל פון די צייטונגען האבן די מאדערנסטע און בעסטע מאשינען און א טייל אויך אייגענע געבויידעם. אזוי למשל „דבר" א גרויסע געבויידע פון דריי שטאק, מיט די מאדערנסטע איינריכטונגען: גוטע ליכט פאר די ארבעטער, און א עם זאל שוין איינגעארדנט, טישן, גוטע פלעצער פאר בייטן די קליידער א. א. וו. אויך „הארץ" האט אן אייגענעם בנין מיט די מאדערנסטע איינריכטונגען.

די גרעסערע צייטונגען זענען אייגעריכטעט מיט די בעסטע און מאדערנסטע לינאטיפן, אונטערטיפן, פלאכע דרוק מאשינען, דופלעקסן, ר א ט א צ י א נ ג ס מאשינען, וואס דרוקן 30.000 קאפיעס פון דער צייטונג אין איין שעה, — מאנאטיפן, לאדלאו מאשינען, אפסעט מאשינען, הידראלישע פרעסן א. א. וו.

כמעט אלע גרעסערע צייטונגען (מארגן און אוונט צייטונגען) האבן אייגענע טעלעפרינטער אין ירושלים, חיפה און תל אביב און די ידיעות ווערן איבערגעגעבן פון ארט צו ארט מיט דער גרעסטער שנעלקייט, ממש אין משך פון סעקונדן. אזוי למשל זיצט דער מיטארבעטער פון א צייטונג אין ירושלים'ער אפיס און שרייבט אויף דעם טעלעפרינטער ווי אויף א שרייב מאשינקע און די ידיעות קומען ארויס אין דער חויפט רעדאקציע פון דער צייטונג אין תל אביב אויף א שמאל פאפיר, אזוי ווי אין טעלעגראף.

אלע צייטונגען האבן קארעספאנדענטן איבערן גאנצן לאנד און אויך אין די ווייטסטיקע צענטערן פון דער וועלט, ווי: ניו יארק, וואשינגטאן, לאנדאן, פאריז א. א. וו. אלע צייטונגען קריגן די ביולעטינען פון „יונייטער פרעס", „אסאסייטעד פרעס", „איטא", „רויטערס, פראנצויזישע טעלעגראפן אגענטור, און אחרון אחרון פון עתי"ם, — א ישראל נייעס אגענטור וועלכע געהערט צו די צייטונגען אליין און ארבעט אויף דעם זעלבן סיסטעם ווי „יונייטער פרעס", כאטש זי „דעקט" דערווייל נאר ישראל אליין.

היינט האבן „דבר", „הארץ", און די אנדערע גרעסערע צייטונגען די מעגלעכקייט דרוקן 30.000 קאפיעס פון זייער צייטונג אין איין שעה... און דערפאר קען דער נאכט רעדאקטאר „שלימן" די צייטונג אזוי שפעט ווי 2 אזייגער פארטאג, און ערשט דאן זי לאזן אין די דרוק מאשינען...

„דבר" באשעפטיקט 270 מענטשן, פון זיי 92 אין רעדאקציע איבערן גאנצן לאנד און די אנדערע אין אדמיניסטראציע א. א. וו.

„הארץ" באשעפטיקט 242 מענטשן פון זיי 77 אין רעדאקציע איבערן גאנצן לאנד.

„הדור" — 179 (74 אין רעדאקציע.)

„יערוזאלעם פאסט" 143 — (51 אין רעדאקציע).

„ידיעות אחרונות" 124 (71 אין רעדאקציע).
„הצפה" 106 (39 אין רעדאקציע).
„חרות" 93 (44 אין רעדאקציע).
„מעריב" 87 (53 אין רעדאקציע).

ישראל רעכנט זיך פאר א זייער אנטוויקלט לאנד אויפן געביט פון צייטונגס וועזן. עס האָט אויך פאר־העלטנים־מעסיק א גאָר הויכן פּראָצענט פון צייטונגס לעזער. וועז מען געדיינקט, אז ישראל האָט א באָפעלקערונג פון 1.700.000 נפשות, פון זיי פיל נייע עולים, וואָס לייענען נאָך בכלל ניט קיין צייטונגען, א טייל אנאלפאבעטן, און די אראבער וועלכע לייענען זייער ווייניק און דאן קינדער, גאָר אלטע און קראנקע א. א. וו. — און דאָך וועלן טענלעך פארקויפט 300.000 קאָפּיעס איז דאָס א צייכן פון א זייער הויכן קולטור ניוואָ.

עס קומט אויס אז אויף יעדע 1.000 נפשות פון דער באפעלקערונג וועלן געקויפט 180 צייטונגען! כדי צו פארשטיין ריכטיק די אלע ציפערן איז כדאי זיך אריינצוטראכטן אין דער פאלגנדער טאבעלע, וואָס איז פארבעריטערט געוואָרן דורך „אונעסקא" אין 1951:

	טענלעכע צייטונגען
אין די פארייניקטע שטאָטן	
וועלן געקויפט אויף יעדע 1.000 נפשות	354
ענגלאנד	354
יאפאן	596
פראנקרייך	224
אויסטראליע	259
ארגענטינע	455
קאנאדע	209
אבער, אין:	245
איטאליע	
פוילן	98
רומעניע	122
אינדיע	141
שפאניע	6
בראזיל	56
מעקסיקע	30
גריכנלאנד	48
טשילע	102
קובא	80
עגיפטן	87
פערו	17
טערקיי	39
פאקיסטאן	16
בולגאריע	2
יוגאסלאוויע	102
אונגארן	81
קאלומביא	108
פארטוגאל	55
איראק	58
סיריע	10
לבנון	19
	81

און וועז ישראל האָט איצט 180 געקויפטע טענלעכע צייטונגען אויף יעדע 1.000 איינוואוינער איז דאָס א זייער שיין פּלאץ, וואָס וואלט נאָך געווען פיל העכער וועז מען נעמט אין באטראכט נאָר די אידישע באפעלקערונג פון לאנד.

אויסער דעם מוז מען נאָך נעמען אין באטראכט, אז ישראל ליידט, ווי אויף פיל אנדערע געביטן, אויך פון אַ גרויסן מאנגל אין פאפיר. די פרי מאָרגן צייטונגען האָבן אין די וואָכן טעג נאָר 4 זייטן און ערב־שבת און יום־טוב פון 8 ביז 10 זייטן. די

אוונט צייטונגען דערשיינען אין א קלייגעם פֿארמאט, 4 זייטן אין וואָכן טעג און 8 ביז 10 זייטן ערב שבת און יום טוב. כמעט אלע וויכטיקערע צייטונגען דרוקן זיך אין „פֿעטיט", כדי אריינצופֿרעסן אין זיי וואָס מער מאטעריאל. די רעדאקציעס, ספּעציעל אין די ערנסטערע צייטונגען, האָבן די שווערסטע פֿראָבלעם פון אָפּווארפן מאָטעריאל, אָפּטמאל זייער גוט מאטעריאל, צוליב מאנגל אין פּלאץ...

די גרעסערע צייטונגען, ווי „דבר" און „הארץ" האָבן פון 7 ביז 8 טויזנט אינטש א מאָנאט אנאנסן, מער קענען זיי ניט אָננעמען, ווייל זיי האָבן קיין פּלאץ ניט. אין יעדער צייטונג גייט אָן א שטענדיקער גע־ראנגל פאר פּלאץ. דער מאנגל אין אָפּפיר און די באגרענעצטע צאָל זייטן ווי אויך די העכערע פּרייזן פון פּאפּיר, האָבן גורם געווען, אז די צייטונגען אין ישראל זענען זייער טייער, אין פארגלייך מיטן לעבנס ניוואָ און מיט די פּרייזן פון לעבנס מיטל. א וואָכן טאָג צייטונג קאָסט 70 פּרוטות, וואָס איז אין ישראל פיל מער ווי 7 סענט, און א ערב שבת אָדער ערב יום טוב נומער פון א צייטונג קאָסט 100 פּרוטות! און דאָך האָט ישראל 180 קויפער (איינ־שליסנדיק די אראבישע באפעלקע־רונג און די נייע עולים!) פון צייי־טונגען אויף יעדע 1.000 נפשות פון דער באפעלקערונג.

אין דער ישראל פּרעסע באטייליקן זיך, אויסער די זשורנאליסטן און פּוב ליציסטן אויך די בעסטע פּאָעטן און שריפטשטעלער ווי: ג. שופמאן, א. שלאָנסקי, ז. שניאור, ג. שיינ־בערג, ד. שמעונוביץ, נתן אלטערמאן, מאקס בראד, א. צ. גרינבערג א. א. וו. און אויך די בעסטע ליטעראטור און קונסט קריטיקער.

די ישראל פּרעסע, שטייט, ניט קוקנדיק אויף דער שארפער פּאָליטי־שער פּאָלעמיק, אויף א זייער הויכן ניוואָ און האָט געגלעך ניט קיין שונד אָדער „רייץ" מאָטעריאל. איינ־מאל אין וואָך, ערב שבת, ווידמען די פּריפּאַרגן צייטונגען א גאנצע זייט פּאר איבערדרוקן געקליבענע ארטיק־לען, די בעסטע, פון דער גאנצער וועלט פּרעסע. פּארשטייט זיך, אז יעדע צייטונג האָט מער ווייניקער איר פּאָליטישע איינשטעלונג און איר „געשמאק" און יעדע צייטונג זעצט איבער און דרוקט די ארטיקלען וואָס זענען איר אוים צו זיין די בעסטע.

די פּרעסע אין ישראל איז גענצלעך פּריי. עס איז נאָר דאָ א צענזור אויף מיליטעריש ויבערהויפּט אָנגעלעגן־הייטן. ליטן פּרעסע גיט מוז אויך יעדע צייטונג זיין זייער פּאָרזיכטיק (אזוי ווי אין ענגלאנד), ספּעציעל שרייבנדיק וועגן פּערזאָנען און קער־פּערשאפטן. דאָס אזוי גערופענע אין ענגליש „לייבל" געזעץ וועלט שטאַרק אָפּגעהיט.

אין אלגעמיין קען מען זאָגן, אז נאכן זען די פּרעסע אין פארשיידענע לענדער, שטייט די ישראל פּרעסע אויף א זייער הויכן מאָראלישן ניוואָ, און דאָס, פּארשטייט זיך, האָט א דערציערישן איינפלוס אויף דער גע־זעלשאפט ווי אויפן פּרט. קיין „גע־קויפטע" פּרעסע איז אין ישראל ניטא!

a MIAMI
en Aviones Trasatlánticos
Cuatrimotores
de CUBANA



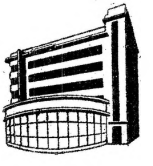
Disfrute de las mejoras de este cómodo y rápido servicio.

$36.00

IDA Y VUELTA

(Más impuestos)

Válido por 30 días



CUBANA DE AVIACION, S.A.

Agente de: PAN AMERICAN WORLD AIRWAYS

Calle 23, No. 105 entre O y P. Tel. U-4911.

151-0

דער קאַמף פאַר דעם ענאַסיד־נעזעץ

(אַ קאַפּיטל פון מיינע זכרונות)

פון דר. רפאל לעמקין

פון אַרטיקל 2, פון ענאַסיד - אַפּמאַך:

„ענאַסיד באדייט די פֿלאַנמעסיקע פארניכטונג פון נאַציאָנאלע גרופּן, ראַסן־און־רעליגיע גרופּן דורך אזעלכע מעשים ווי: הרוגה, פארקריפּלונג, צעשטערן דעם פארשטאַנד, שאפן לעבנס באדינגונגען וועלכע פארניכטן אזעלכע גרופּן, אָפּשטעלן געבורטן און גנב'ענען קינדער פון די אויבנדערמאַנטע גרופּן.

דאָס ארטיקל וואָס מיר פאר־עפנטלעכן דאָ איז אן אַריינפיר־קאַפּיטל צו דר. רפאל לעמקינס אויטאָביאָגראפיע, אין וועלכן דער וועלט־באריימטער יוריסט רעדט זיך אַראָפּ פון האַרצן, וועגן דעם אומ־דערמידלעכן קאמף, וואָס ער האָט אָנגעפירט צו שאפן אן אינטערנא־ציאָנאלן געזעץ קעגן דער אויס־שלאכטונג פון פעלקער (ענאַסיד).

דאָס איז ניט נאָר דאָס ערשטע מאָל, וואָס אזא ארטיקל ווערט פארעפנטלעכט אין אידיש, נאָר דאָס איז דאָס סאמע ערשטע מאָל, וואָס דר. לעמקין באקענט די וועלט מיט דעם הינטער־קוליסן קאמף אַרום דעם ענאַסיד־געזעץ, און מיט די הארצווייטאָקן און ענטוישונגען וואָס אים איז אויסגעקומען אָנצו־טרעפן אויף דעם שוועדן באַרג־אַרויף, אין זיין פאַרזוך איבערצו־צייגן די וועלט, אז מען מוז זיך באַוואָרענען קעגן א ווידערהאָלונג פון די גרויליקייטן, וואָס די וועלט האָט דורכגעלעבט אין די שוידער־לעכע היטלער יאָרן.

דר. לעמקין איז געווען פראָפּע־סאָר פון געזעץ אין אזעלכע וועלט־באַקאַנטע אוניווערזיטעטן, ווי דיוק, יעיל און שטאַקהאָלם. דאָס וואָרט ענאַסיד האָט ער געשאַפן און עס אַריינגעבראכט אלס א יורידישן באַגריף אין אינטערנאַציאָנאלן גע־זעץ. ביז איצט האָבן שוין 38 פעל־פעלקער ר א ט י פ י צ י ר ט דעם ג ע נ א ס י ד - א פ מ א ך. דר. לעמקין האָט פאר זיינע פאַר־דינסטן לטובת דער מענטשהייט געקראָגן דעם סטיפענדיום פון אַמעריקאַנער אידישן קאָנגרעס פאר 1950. ער איז נאָמינירט גע־וואָרן אלס קאַנדידאט פאר דעם 1952 נאָבל־פרייז פאר פרידן.

רעד.

פון מיין פריסטער יוגנט אָן, האָב איך זיך אינטערעסירט מיטן גורל פון נאַציאָנאַלע, ראַסן און רעליגיע־מינדערהייטן, און איך האָב כסדר גע־טראַכט, ווי אַזוי זיי צו שיצן קענן אויסראָטונג.

פון דער וועלט געשיכטע זענען כּיר געווען בּאַקאַנט פון אַזעלכע גענוג בּיישפּילן פון אַוראַלכע אויסראָטונגען. חורבן ירושלים, אין וועלכן עס איז ניט נאָר פאַרניכ־טעט געוואָרן די ארמיי און אָפּגע־וויגט געוואָרן די רעגירונג, נאָר עס איז אויך פאַרטיליקט געוואָרן א גרויסער טייל פון דער באַפעלקערונג, איז געווען איין מוראַ'דיקער בּיי־שפּיל. נאָך א בּיישפּיל איז געווען די פאַרניכטונג פון קאַרטאַגען דורך די רוימער, און זייער פאַרזוך אויסצו־ראָטן די ערשטע קריסטן. די געשיכטע פון מיטלאַלטער און פון אונזערע אייגענע פינסטערע צייטן איז פאַר־שריבן מיט אידיש בלוט און טרערן. אָבער איז עס דען בלויז אַן ענין פון אידן, אראַבער, קאַטאָליקן, פּראָ־טעסטאַנטן, אָדער בודיסטן? עס האַנדלט זיך אין גורל און אין דער זיכערקייט פון אַלע רעליגיעס און אַלע נאַציאָנאַליטעטן. וועלכער נאַציאָנאַליטעט איז ניט געדיינקט אין די צאַרישע פּאָגראָמען? די אוים־ראָטונג פון א מיליאָן און 200 טויזנט ארמענער, אין 1915? און וועלכע וועט זיך דערוועגן צו פארגעסן היטלער'ס פאַרניכטונג פון 6 מיליאָן און זיבן הונדערט טויזנט אידן?

דער לעצטער בּיישפּיל איז א דערישטערנדיקער באַווייז, אז גענא־סיד (פעלקער מאָרד) איז א סך ג־פערלעכער פון מלחמה. נאָך א פאַלק צוריק אויפבויען אירע טעכנישע און פינאַנ־ציעלע אפּאַראַטן און קען באַווייזן זיך צוריקצושטעלן אויף די פים. אָבער די וואָס זענען אָפּגעווישט געוואָרן, אין אכזריות'דיקן פעלקער־מאָרד, זע־נען פאַרלאָרן אויף אייביק. מלחמה פאַרלוסטן קענען צוריקגעשטעלט ווערן, אָבער קען מען דען גוטמאכן די שוידערלעכע פאַרלוסטן פון גענא־סיד?

אין 1933, וען היטלעריזם איז נאָך געלעגן אין די וויקעלעך, האָב איך בּיי א קאָנפערענץ פון עקספערטן, איבער אינטערנאַציאָנאַלן געזעץ, וועלכע האָבן געארבעט האַנט אין האַנט מיט דער פעלקער־ליגע, צוגעשטעלט אן אויסגעארבעטן פלאַן, וואָס האָט פאַר־געשלאָגן צו דערקלערן פאר אן אינ־טערנאַציאָנאַלן פארברעכן די פארניכ־טונג פון נאַציאָנאַלע, ראַסן און רעלי־גיע גרופּן. איך האָב זיך גלייך גענו־מען צו טאָן אויפקלערונג ארבעט פאר מיין פלאַן אין פיל אייראָפּייאישע הויפּט שטעט. פון דעם מאָמענט וועו היטלער איז געקומען צו דער מאכט, האָט מיין פלאַן פאר א גענאָסיד־אָפּ־מאך געוואונען מער און מער אָנהיינ־גערס, אָבער עס האָבן זיך אויך אָפּגע־זוכט א סך יוריסטן, וואָס זענען פלוצ־לינג געשלאָגן געוואָרן מיט א ג־וואלטיקן אָפּטימיזם. זיי האָבן ג־טענה'ט, אז אזעלכע געזעצן זענען אב־סאָלוט אומנויטיק, אז היטלער נוצט בלויז אויס זיין האס־פראָפּאגאנדע פאר פאָליטישע צוועקן, כדי צו באפעס־טיקן זיין אייגענע פארטיי; אז ער האָט אפילו ניט בדעה צו פארניכטן די אידן.

מען האָט געגומען גיסן קאלט וואַ־סער אויף מיין פלאַן און מען האָט

מיר געזעצט, אז איך זאל זיך אַרויסשלאָגן פון קאָפּ די אלע מורא־דיקע און פאנטאסטישע שרעקן, ווייל אין היינטיקע „פּאָרגעשריטענע" צייטן זענען אזעלכע „אלטפרענקישע" געזעצן אינגאנצן ניט נויטיק, ווייל אזעלכע פּאַרברעכנס פון טאָטאַלע פּאַרניכטונגען און אויסראָטונגען פון גאנצע פעלקער זענען א זאך פון דער ווילדער פּאַרגאַנגענהייט און זיי געשעען זייער זעלטן אין דער גע־שיכטע.

אין 1939, ווען די ערשטע באָמ־בעס האָבן געגומען פאלן אויף ווער־שע, די שטאָט וואו איך האָב גע־וואוינט, האָב איך גלייך איינגעזען, אז דאָס איז מער ווי גלאט אזוי א מל־חמה, אז עס איז דער אָנהויב פון פעלקער־מאָרד אויף א בריטן און שוידערלעכן מאסשטאָב. מיר איז אויסגעקומען צו שטיין עטלעכע חד־שים פּנים אל פּנים מיטן טויט, ביז איך האָב זיך דערקליבן קיין שוועדן און פון דאָרט קיין אַמעריקע.

אין שוועדן האָב איך געזאמלט א סך דאָקומענטן, וועלכע זענען אַרויס־געשמוגלט געוואָרן פון טעריטאָריעס וואָס די דייטשן האָבן אָקופּירט. דאָס זענען מיסטנס געווען אָקופאציע גע־זעצן. פון די ערשטע, רויע געזעצן איז שוין קלאָר געווען, אז עס איז צונעגרייט געוואָרן א טייוולשער פּלאַן צו פארניכטן אינגאנצן אָדער טייוולוויי פעלקער, וועלכע זענען אריינגעפאלן צו היטלערן אין די הענט אריין. איך האָב געהאלטן, אז די דאָקומענטן, וועלכע היטלער אָדער זיינע ראטגעבערס האָבן פערזונלעך אונטערגעשריבן, ווילן מיט זיך פאָר־שטעלן אומבאשטרייטבארע באווייזן, און קיינער וועט ניט קענען זאָגן, אז איך פארנעם זיך מיט טרייבן גרויל פּראָפּאגאנדע.

אַזוי גיך ווי איך בין געקומען קיין אַמעריקע, האָב איך צוגעשטעלט די דאָקומענטן צום קריגס דעפּאַר־טאַמענט און אָנדערע רעגירונגס אגענ־טורן, אונטערשטרייכנדיק כסדר, אז דאָס וואָס עס קומט פאָר אין אייר־ראָפּע איז ניט בלויז מלחמה נאָר עס איז גענאָסיד. א יאָר שפּעטער בין איך באשטימט געוואָרן אלס ראָטגע־בער איבער אויסלענדישע ענינים, ביים אַמעריקאנער קריגס דעפּאַר־טאַמענט, און אין דעם אמט האָב איך אויפגעפּאָדערט די אַמעריקא־נער רעגירונג צו נעמען שריט קעגן געאָסיד. אין 1945 בין איך דעלע־גירט געוואָרן דורכן קריגס דעפּאַר־טאַמענט קיין לאָנדאָן, אלס יורידי־שער יועץ צו ריכטער דושעקסאָן, צו העלפן שרייבן די אָנקלאגע שריפט קעגן די נאצים.

כ'בין געשטאָנען אין פארבינדונג מיטן אידישן וועלט קאָנגרעס, ספּע־ציעל מיט זיין פּרעזידענט דר. סטי־פען וויז, וועלכער האָט ענטוזיאס־טיש געשטיצט דעם עטישן באָגריף פון מאָנען אחריות פאר געזאָסיד. איך בין אויך געשטאָנען אין קאָנ־טאקט מיט דעם דעמאָלטדיקן יורי־דישן פאָרשטייער פון אידישן וועלט־קאָנגרעס אין לאָנדאָן, דר. יעקב רא־בינזאָן. ביידע, דר. וויז און דר. רא־בינזאָן, זענען מיר געווען זייער באָ־הילפיק, ביים קריגן די שטיצע פון דער ענגלישער רעגירונג, בנוגע דער איינגלידערונג און באטאָנונג פון דער

געגאסיד קלאגע ביי די נירנבערגער פראצעסן. אלץ האט אויסגעזען צו גיין פאַרויס זייער דערפאלגרייך, ביז דער געגאסיד קלאגע קעגן די נאצי־פארברעכערס, ביז עס האט פלוצלינג געגומען גיין בארג אראפ.

דער טריבונאל האט נאך א לאנגער אן פארצויגענער זיצונג באשלאסן, אז פארברעכנס, וואס קענען אנגע־רופן ווערן געגאסיד, קענען באשטראפט ווערן בלויז, אויב זיי זענען א פועל יוצא פון אן אגרעסיווער מל־חמה. פשוטער גערעדט, געגאסיד איז פאר זיך אליין ניט קיין פארברעכן, נאר עס איז געווארן א צוגעטשעפע־טער טייל פון מלחמה. וויבאלד גע־גאסיד מוז צוגעטשעפעט ווערן צו מלחמה, האט שוין דערפון געפאלגט, אז פארברעכנס וואס היטלער איז באַ־גאנגען פארן קריג זענען ניט באַ־טראכט געווארן פאר געגאסיד. אבער דאס איז נאך ניט אלץ. דער גאנצער באגריף פון אגרעסיע, אדער וואס עס איז אזוינס אן אגרעסיווער קריג, איז קיינמאל ניט קלאר אויסגעטייטשט געווארן דורך דעם נירנבערגער טריי־בונאל. ביזן היינטיקן טאג האבן וי־ריסטן פון די פארייניקטע פעלקער און אנדערע אינטערנאציאנאלע קער־פערשאפטן נאך אלץ ניט באווייזן צו דעפינירן, וואס מען מיינט אזוינס מיט אגרעסיע.

לאנג און שווער האט איך געארי־בעט, כדי צו אויבערציגן די וועלט, אז געגאסיד איז בפירוש אן אינטער־נאציאנאל פארברעכן, הן אין קריג און הן אין פרידן. אבער אין נירנ־בערג האט דאס גאנצע פראבלעם, ווי אויבן געזאגט, בלויז געקראגן א טיילווייזע באהאנדלונג. דער רעזול־טאט פון זייער ענטשיידונג איז ג־ווען, אז פאר פארברעכער אקטן פון פעלקער מאדר, אין צייט פון פרידן, זענען אינטערנאציאנאלע מערדער ניט פאראנטוואָרטלעך, און זיי זענען בלויז טיילווייז פאראנטוואָרטלעך פאר פארברעכנס אין מלחמה צייט, אויב מען קען קלאר אנווייזן און איבער־צייגן, אז די פארברעכנס זענען באַ־גאנגען געווארן, אין פארבינדונג מיט אן אגרעסיוון קריג. דער ענין אגרע־סיע איז אבער געווארן אזוי פאר־פלאנטערט, אז מען האט באדארפט זיין גאר א גרויסער חכם צו טרעפן וואס עס באדייט.

עס איז גארניט אזוי שווער אויי־צוזען, אז רעגירונגען קענען כסדר טענה'ן, אז אין צייט פון מלחמה האבן זיי געמוזט האנדלען אין זעלבסט פארטיידיקונג, אפילו אויס־שלאבטנדיק גאנצע פעלקער. די ג־שיכטע איז פול מיט ביישפילן, אז דוקא די רעגירונגען, וועלכע האבן דערקלערט קריג, האבן שטענדיק ג־האט א גרייטן תירוץ, אז זיי זענען נעבעך אטאקירט געווארן און זענען חלילה ניט געווען די אנפאלערס נאר די קרבנות.

אין אט דער פארלענגהייט מיינער האב איך מיין גאנצע אויפמערקזאמ־קייט געווענדעט אויף די פארייניקטע פעלקער. איך בין גיך צוריקגעקומען פון נירנבערג קיין ניו יארק, און איך האב אין משך פון עטלעכע טעג גלייך געקראגן די גוטהייסונג פאר דעם ג־נאסיד פארשלאג פון קובא, אינדיע, און פאנאמא. זיי האבן געשטיצט מיין רעזאלוציע, אז געגאסיד דארף בא־

טראכט ווערן אלס אן אינטערנאציאנאלער פארבערעכן אן שום קוואליפיקאציעס פון מלחמה אדער פרידן. און אז ס׳פעציעלער אפמאך זאל געשאפן ווערן.

דער וועג צו דערפאלג איז געווען א לאנגזאמער און א שווערער. אויב דער פלאן פאר אן אינטערנאציאנאלן גענאסיד אפמאך האט געהאט מזל ביי אין רעגירונג, האט ער אננעטראפן שוועריקייטן ביי אנדערע. אבער איין רעגירונג האט עקשנות׳דיק באקעמפט דעם גראנק פון א גענאסיד אפמאך, ניט געקוקט אויף דעם מערקווירדיקן פאקט, וואס יענע רעגירונג האט געשטימט פאר דעם תוך פון דער גענאסיד רעזאלוציע, ביי דער אסעמבלי זיצונג פון 1946.

די דאזיקע רעגירונג איז געווען ענגלאנד. די ענגלישע דעלענאטן האבן שטענדיק געהאלטן אין איין באטאנען, אז זיי זענען ממש אויפגעשוידערט פון פעלקער־מארד פאר־ברעכנס, אבער דער ענגלישער דעלענאט וועלכער איז געווען דער עפנט־לעכער אנקלענער ביי די נירנבערגער־פראצעסן, האט קאטעגאריש דער־קלערט, אז מען דארף ניט קיין גענא־סיד־אפמאך, וויבאלד מיר האבן די נירנבערגער אנטשיידונגען.

איך האב גיך איינגעזען, אז איך בין מאכטלאז צו האנדלען מיט ענג־לאנד, און איך האב זיך געווענדעט נאך הילף צו אויסטראלישן אויסערן מיניסטער דר. הערבערט עוואט. מיר האבן זיך באגעגנט אין זשענעוע, אין 1948, בעת א זיצונג פון עקאנאמישן און סאציאלן ראט פון יו־ען. ער האט מיר גלייך פארשטאנען, און 3 טעג נאך אונזער צוואמענטרעף האט דר. עוואט געהאלטן א שטארקע רעדע, ביים עקאנאמישן און סאציאלן ראט, און געפאדערט, אז די דאזיקע קער־פערשאפט זאל רעקאמענדירן צום גע־נעראל אסעמבלי פון דער יו־ען, די אקצעפטירונג פון גענאסיד־אפמאך.

כ׳וויל זיך דא ניט ארייגלאזן אין די פרטים פון דער ארבעט, ביי דער אסעמבלי ארום דעם גענאסיד־אפ־מאך. עס איז געגנג צו זאגן, אז עס איז ניט געווען פון די לייכטע זאכן זיך צו זען מיט באזונדערע דעלע־גאטן, צוגוגרייטן פאר זיי מעמאראנ־דומס און אויפקלערן יעדן פונקט פון געפלאנטן אפמאך. איך בין געווען איינער אליין, אן א סעקרעטאר און אן פינאנציעלער הילף. כ׳האב כסדר גע־מוזט שטיין אויף דער וואך און זען, אז מען זאל אין דעם אפמאך ניט ארויינשמוגלען קיין פאסטקעס, וואס זאלן אויטאמאטיש שטערן די ראטי־פיצירונג, אדער צונישט מאכן דעם גאנצן פלאן. א סך געפארן זענען אויסגעמיטן געווארן, אבער די ענגלי־שע רעגירונג האט פארט באוויזן איינצושלאפן אין דעם אפמאך אן אר־טיקל 16, וועלכער באשטייט דע־רויף, אז יעדער מיטגליד פון אפמאך האט א רעכט צו פאדערן א רעוויזיע פון אפמאך, אויב ער ווענדעט זיך, מיט אזא פאדערונג זוכ גענעראל סעקרעטאר פון די פארייניקטע פעל־קער. דאס שטעלט מיט זיך פאר אן ערנסטע געפאר פון דעם גאנצן אפ־מאך. אונטער נארמאלע באדינגונגען וואלט עס ניט אויסגעמאכט, אבער אזא פונקט קען אויסגענוצט ווערן אויף א כיטרען אופן דורך דער אפא־

זיצע.

אין משך פון די לעצטע וואכן פון דעם געגנערשן אסעמבלי פון 1948, איז פלוצלינג אנטשטאנען א נייע נעפאר, פאר דעם געגנאסיד־אפמאך פון אן אנדער ווינקל. א קליינע אבער אינפלוסרייכע גרופע פארשטייער פון געווייסע ארגאניזאציעס, וועלכע זענען געווען אינטערעסירט אין די מענטשן־רעכט פראיעקטן פון יו־ען, האבן פלוצלינג געזומען ארויסווייזן אפאזיציע צום געגאסיד־אפמאך. זיי האבן צוגעגרייט א רעזאלוציע, וועלכע איז קעגנעריש צום גאנצן פלאן און געזוכט די אינדאסירונג פון פיל ארגאניזאציעס, כדי די שעדיקערישע רעזאלוציע זאל קענען צוגעשטעלט ווערן צו די דעלעגאטן. צום גליק האב איך זיך באצייטנס דערוואוסט פון די אלע צעשטערערישע פלענער און איך בין געווען דערפאלגרייך זיי צו באקעמפן.

כ'האב גלייך איינגעזען, אז אין מוז האלטן אן אויג אויף די פארשיידענע הינטער־קוליסן טעטיקייטן פון געווייסע ארגאניזאציעס. אין פאריז בין איך געווארן, אז געווייסע ענגלישע ארגאניזאציעס ארבעטן מעשים און זוכן צו מאכן יד אחת מיט געווייסע אמעריקאנער ארגאניזאציעס, וועלכע זענען זיך משתדל פאר מענטשן רעכט, אז דער געגאסיד־אפמאך זאל ניט ראטיפיצירט ווערן, נאר זאל צעפיצלט ווערן אויף צוויי פראיעקטן.

די אסעמבלי אין פאריז האט גלייכצייטיק אנגענומען דעם געגאסיד־אפמאך. איבער דער גארער וועלט איז עס באגריסט געווארן אלס א טריאומף פאר אינטערנאציאנאלן געריכטיקייט און מענטשלעכקייט. וואן איך האב זיך געוענענט מיטן פרעזידענט פון דער אסעמבלי אין פאריז, האט ער מיר געזאגט: „אייך שטייט נאך פאר א שווערער קאמף פאר דער ראטיפיקאציע. אידער איר וועט פארטיק ווערן, וועט אייך נאך אויסקומען צו קעמפן מיט א האלבער וועלט". מיך האט קיינמאל ניט געשראקן קיין קאמף. אבער א מענטש איז ניט אלעמאל גענוג באוואפנט פאר אלע מינים גראנגלען, ספעציעל וואן די קעגנער־שאפט איז א באהאלטענע, און דער קאמף נעמט אן דעם כאראקטער פון א פארטיזאנער מלחמה. אבער דאס, וואס איז אויף אן אמת פארגעקומען, האט איבערגעשטיגן מיין פאנטאזיע. א קאמיטעט פון ארגאניזאציעס, וועלכע איך האב געהאלפן אויפבויען אין א געווייסן לאנד לטובת דער ראטיפיקאציע, האט גאר גענומען ארבעטן מעשים און לייגן שטיינער אויפן וועג פון ראטיפיקאציע. אין אנדליק פון אט די אלע שוועריקייטן האב איך באשלאסן צו ענדערן מיין סטראטעגיע. איך האב פארגעזעצט מיינע באמיאונגען פאר דער ראטיפיקאציע, דא אין אמעריקע. אבער איך האב קאנצענטרירט אלע מיינע אנשטרענגונגען אין דער ריכטונג פון דערגרייכן ראטיפיקאציע ספעציעל אין אנדערע לענדער, כדי צו שאפן אויף אזא אופן א דרוק פון דער עפנטלעכער מיינונג פון דער וועלט, ארום דעם דאזיקן ענין. מיט קליינע אויסנאמען האט זיך די סטראטעגיע ארויסגעוויזן פאר ריכטיק.

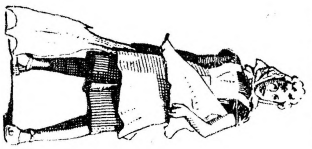
דער געגאסיד־אפמאך האט געשפרייזט פארוים. ער איז פאקטיש געווארן אן עקזיסטירנדיקער אינטער־

נאציאָנאלער געוועז, און עס האָט אויסגעזען אז מען קען עס מער ניט צוריקהאלטן. אָבער גאָר גיך האָב איך אויסגעפונען, אז עס ווערט גע־מאכט א פארמעסט אָפצושטעלן די גענאָסיד־אָפמאך. פוילן, טשעכאָסלאָ־וואקיע, אונגארן, רומעניע, בולגאריע, האָבן ראטיפיצירט די גענאָסיד־קאָנ־ווענץ מיט געוויסע באשרייבונגען. אונטער נארמאלע אומשטענדן איז א ראטיפיקאציע מיט תנאים ניט קיין וויכטיקער פראָבלעם פאר דער עקזיס־טענץ פון טראקטאטן. די מלוכות, וועלכע ראטיפיצירן א פולן אָפמאך, אונטער נארמאלע באדינגונגען, דארפן בלויז אויסדריקן זייער הסכמה צו די רעזערוואציעס, וואָס ווערן פארגע־שלאָגן דורך אָנדערע צדדים פון דעם טראקטאט. אָבער, אין דעם געגעבע־נעם פאל, האָט די בריטישע רעגי־רונג אריינגעטראָגן צו דער ירען א מעמאראנדום, אין וועלכן זי לייגט פאָר א נייע יורידישע פראָצעדור פאר דער באהאנדלונג פון די רעזערוואָ־ציעס. מיטאמאל האָבן א סך רעגי־רונגען אָנגעהויבן צו דערלאנגען איינוועדונגען קעגן די רעזערוואָ־ציעס, אזוי אָרום איז דער ענין אויף א קינסטלעכן אופן קאָמפליצירט גע־ווארן. ענגלאנד, די פאריניקטע שטאָטן, דער סאָוועטן פארבאנד און אָנדערע פעלקער האָבן געשטימט פאר א רעזאָלוציע צו פארלאנגען פון דעם אינטערנאַציאָנאלן טריבונאל פאר גערעכטיקייט אין האג, ארויסצוטראָגן א מיינונג וועגן דעם ענין רעזערוואָ־ציעס.

איך האָב אומזיסט אָפעלירט קעגן דעם דאָזיקן שריט. מחמת דער גרויס־טער אָנשטרייַנגונג האָב איך צוזא־מענגעבראָכן אויף דער זיצונג פון דער אָסעמבלי, און מען האָט מיר אָוועק־געפירט אין א שפיטאָל, וואו איך האָב דורכגעמאכט אן ערנסטע אָפעראַ־ציע. אין דער נאכט פאר דער אָפע־ראציע, האָב איך ארויסגעשיקט טע־לעגראמעס צו וואָסערע 40 דעלעגא־ציעס און צום גענעראל סעקרע־טאר, בעטנדיק צו רעווידירן דעם בא־שלוס, אָבער מיין מי איז געווען אומזיסט. (איך האָב זיך שפעטער דערוואוסט, אז די טעלעגראמעס זע־נען אָנגעקומען צו שפעט) וועו איך האָב פארלאָזן דעם שפיטאָל אין עט־לעכע חדשים אָרום, בין איך נאָך אלץ געווען צו שוואך, כדי אָנצוגיין מיטן קאמף אין פולן פארנעם. וועלנדיק שא־נעווען מיינע כוחות, האָב איך זיך באַמיט ניט צו לאָזן זיך אויסשעפן אין די נייע ראנגלענישן, ביז וואנען איך וועל ניט קומען אינגאנצן צו די כוחות. גלייכצייטיק, אָבער, האָב איך פאָרגעזעצט צו ארבעטן אין דער ריבטונג פון וויטערדיקע ראטיפיקא־ציעס. דאָס האָב איך געטאָן אויף א מער פאָרזיכטיקן אופן ווי פריער, דאָס מאָל האָב איך שוין אינפאָרמירט מיינע פרייַנט אין אויסלאנד וועגן די ספעציפישע שווערקייטן און דעם אופן, ווי אזוי די גענאָסיד־קאָנווענץ ווערט באקעמפט. דער מעטאָד האָט זיך אריינגעזוזן צי זיין זייער באַ־הילפיק, אין די צאָל ראטיפיקאציעס איז דערגאנגען ביז 38. די נייסטע ראטיפיקאציע איז פאָרגעקומען אין איטאַליע, דעם 4־טן יוני. עטלעכע ארגאניזאציעס זענען מיר געווען באהילפיק, ספעציעל דער אידישער וועלט קאָנגרעס, און די וועלט אָרגא־ניזאציע פון די פרויען. דער קאמף איז, אָבער, נאָך ניט פארענדיקט.

יעדער טאָג ברויגנט נייע מניעות, אָבער גלייכצייטיק ווערן פארצייכנט נייע דערפֿאָלגן. די יו־יאָרן מענטשן רעכט קאָמיסיע, וועלכע גרייט איצט צו א קאָנוועניר - פֿראָיעקט איבער מענטשן־רעכט, האָט פֿאָרמולירט אר־טיקל 3, וועגן רעכט אויף לעבן, אין אָנוועלכע ברייטע טערמינען, אז דאָס איז עלול צו פארטומלען דעם ענין פון געוואָלד. דעם 25־טן מאי האָב איך אָפּגעלירט צו דער יו־יאָרן קאָמי־סיע, מען זאָל אַרויסבריינגען קלאָר־קייט אין ארטיקל 3, אָבער דאָס איז מיר בלויז טיילוויזיי געלונגען.

דער איצטיקער ארטיקל איז בשום אופן ניט קיין אויסשעפּנדיקער בא־ריכט וועגן דעם געוואָלד־אָפּמאך. דאָס שאפן פון א געזעץ ווי דער גע־וואָלד־אָפּמאך, אין א וועלט וואָס איז צעריסן פון פּאָליטישע קאָנפליקטן, איז ניט קיין לייכטע זאך. מיר האָבן דאָ צו טאָן מיט אן ענין, וואָס אָן אים היינגט אָפּ דער סאמע מהות פון אונזער ציוויליזאציע. דער ענין איז אָבער אַזוי דראמאטיש, אז ניט געקוקט אויף די פּאָליטישע קאָנ־פליקטן, וועלן אלע רעגירונגען זיך מוזן אונטערווארפן דעם דאָזיקן גע־זעץ, וועלכער איז געשריבן געוואָרן מיט בלוט און טרערן פון אַזויפיל מיליאָנען מענטשן. דער זייגער פון דער וועלט געשיכטע קען ניט צוריק־גערוקט ווערן, און דעריבער וועט דער גענאָסיד־אָפּמאך, ניט געקוקט אויף אלע געשילדערטע שוועריקייטן און שטערונגען, ענדלעך באזיגן די גלייכ־גילטיקע וועלט און וועט אויסשפרייטן זיינע וואכזאמע פליגלען איבער די שוצלאָזע און ליידנדיקע פעלקער אין מינדערהייטן פון דער וועלט.



Raoul Wallenberg
Le Homme

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

* * *

Cía. Comercial Gancedo, S. A.

EFECTOS SANITARIOS
Especialidad en Baños de Color
Azulejos de todas clases

Cía. Destiladora Gancedo

DESTILERIA DE ALCOHOLES Y AGUARDIENTES
FABRICA DE LICORES Y VINOS

Cía. de Maderas Gancedo, S. A.

ALMACEN DE MADERAS CON PLANTA
DE ELABORACION Y FERRETERIA

¡Un sueño hecho realidad!



Y una realidad que convence es la gran duración y calidad de los **soc**ar-pines y calcetines (Todo Nylon) de Casino. ¡Cómodos! ¡Elegantes! ¡Inigualables!

Casino TODO NYLON

MARCA ELITE DE LA CALCETERIA NACIONAL

Saludamos sinceramente a nuestros clientes y amigos de la Colonia Hebrea de Cuba en la fecha de su Año Nuevo y hacemos votos por su progreso, bienestar y propsperidad.

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קלינענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

דער אידישער שול-וועזן אין מעקסיקע

פון קלמן שוואַרצאַפּל

קיין מעקסיקע בין איך געקומען מיטן נעדאנק זיך אפצורוען. איך וועל זען, הערן און שוויגן.

אין מעקסיקע געפינט זיך אבער אונזער אלעמענס פון קובא אלטער פרייַנט, הרב דוד ראפאלין. טאָ ווי גייט מען ניט זען אזא חשובן פרייַנט?

רער איך מיט הרב ראפאלין און פון זיין סאמעט־ווייכער שטימע פיל, איך, אז ער איז זייער שטאלץ מיטן מעקסיקאנער שול וועזן ספעציעל מיט דער „יבנה" שולע.

רעם נעקסטן טאג אינדערפרי האב איך אריינגעשפאצירט אין א גרויסער געביידע. הרב ראפאלין האט מיך אנגעפאנגען ארומפירן איבער די שול צימערן, וואו עס געפינען זיך רער קינדער גארטן, די פאלקס שולע קלאסן, מיטל שולע און פרעפארא־טאריע. מיט יעדער שטאק וואס מיר שטייגן העכער פיל איך, ווי מיין ענטוזיאזם שטייגט און איידער איך גיב זיך רעכענונג, האלט איך א פען אין האנט און פארצייכן געוויסע דאטעס:

מיט 10 יאר צוריק האט זיך גע־גרינדעט די „יבנה" שולע ביי רער רעליגיעזער גרופע אידן אין מעקסי־קע „נדחי ישראל". הרב ראפאלין איז שוין דאן געווען מיט רער ארגאניזא־ציע און עס איז איבעריק צו זאגן, אז די שולע האט גלייך פון אנפאנג גע־האט א גוטן וועג־וויזער. דערצו האט די שולע ניט געדארפט דורכ־גיין די פינאנציעלע שוועריקייטן וואס אנדערע שולן האבן אין די פרי־ערדיקע יארן אדורכגעלעבט.

„נדחי ישראל" האט געקויפט א הויז אויף יוקאטאן 15 און אנגעפאנ־גען די „יבנה שולע" מיט 40 קינדער. צווויי יאר שפעטער האט די „יבנה שולע" שוין געדארפט מער פלאץ.

צו יענער צייט האט א קיעווער איד, ביי דעם נאמען מאשינסקי, גע־וועזן אריינגעטאן אין רער שולע מיט לייב און לעבן. האט די פאמיליע מא־שינסקי געגעבן אלס געשאנק די ער־שטע הונדערט טויזנט פעזאם צום בויען א נייע שולע און די אלטע נע־ביידע איז פארוואנדלט געווארן אין א שול צום דאוונען.

די נייע חיים פאר דער שולע איז א פראכטפולע דריי שטאקיקע געביידע מיט וואס טראגט דעם נאמען „מאשינסקי". דאס פלאץ אויף וועלכן די געביידע שטייט איז ארום 5.000 סקווער מעטער גרויס. פאראן א גרויסער שפיל פלאץ און א קיך פאר וואס דערמע מאלצייטן פאר די קינדער. זיי האבן אויך 6 באסעם צום ברייגען און צוריקפירן די קינדער.

— — וואס זענען די „א" און „ב" צייכנס צום אריינגאנג פון די קלאסן — האב איך געפרעגט.

— דאס זענען פארשידענע גרופן — ענטפערט דער רב. עס זענען דא פאראן צוויי און זיבן קלאסן דריי פראשידענע גרופן.

די קלאסן וועלן פארטיילט ווי פאלגנד:

שפאניש: קינדער גארטן, פאלקס שולע, מיטל שולע און פרעפארא־טאריא.

די שולע איז אנערקענט פון דער רעגירונג. נאכן ענדיקן די „יבנה", אדער די „אידישע שולע", קען דער שילער מיט זיין דיפלאם גלייך אריינטרעטן אין א מעקסיקאנער אוניווערזיטעט פארצושטן זיין שטודיום.

אין די פארנעשריטענע קלאסן לערנט מען: 1) פילאזאפיע און לעטראם. 2) כעמיע. 3) פיזיק און מאטעמאטיק (אינושענעריע). 4) ווייסנשאפט און ביאלאגיע (מעדיצין).

די צאל שילער וועלן איינגעטיילט ווי פאלגנד:

איבער 100 שילער אין קינדער גארטן; 400 — פאלקס שולע; 120 — מיטל שולע; 20 — פרעפארא־טאריא. צוואמען לערנען איבער 640 קינדער.

רעליגיעזע נאציאנאלע לימודים:

העברייאיש, אידיש, געשיכטע, חומש מיט רש"י, גמרא, דינים, מוסר היהדות.

עס לערנען 60 שפאניש און 10 אידיש לערער. אידישע און רעליגיעזע לימודים לערנט מען פון 2 ביז 3 שעה א טאג.

די „יבנה" האט צוויי יוגנט ארגאניזאציעס. די גרעסערע גרופע רופט זיך „בני עקיבא" און ציילט 200 חברים, באלאנגען צום הפועל המזרחי און שבת האבן זיי אן אייגענעם מנין. די שולע האט אויך א פאר קורס צוואמען מיטן „ארט". דאס איז א קורס אויסער די רעגולערע לערן שטונדן פון שולע און ווערט באזוכט פון אייגענע שילער און פון קינדער אויסער דער שולע.

פארלויפיק לערנט מען זיי צוויי פאכן, וואס זענען ענלעך אין די פונדאמענטאלע פרינציפן: עלעקטריציטעט און טעלעפאן.

איך בין ניט אין גאנצן זיכער, אבער, אויב איך געדיינק ריכטיק, איז אויך פאראן אן אוונט קורס, וואס הייסט „ישיבה אור ישראל" וואס ווערט באזוכט פון אייגענע שילער וואס האבן געענדיקט די שולע און אויך פון אנדערע.

מען האלט איצט אין איינארדענען צוויי לאבאראטאריע צימערן. איך האב געזען די רעכענונגען וואס האבן זיך גראדע געפונען אין אפיס אין באטרעף פון קרוב צו הונדערט טויזנט פעזאס.

ביים געזעגענען זיך האָב איך געמוזט געבן מיין וואָרט צום הרב ראפאלין, אז איך וועל באשטימט באזוכן אויך די אידישע שולע. הרב ראפאלין רעדט ניט בלויז פאר דער „יבנה" שולע, ער רעדט מיט באניימטערונג וועגן שול וועזן אין מעקסיקע, דאָס הייסט וועגן אלע אידישע שולן.

צוזאמען זענען פאראן אין מעקסיקע 4 שולן: די אידישע שולע, יבנה, תרבות וואָס איז בלויז העבריאישע און די „נייע אידישע שולע".

0 0 0

נעקסטן טאָג, זענען מיר, דאָס הייסט, מיין פרוי, איך און א אידיש אמעריקאנער לערער אין ען ענגלישער שולע, באזוכט די אידישע שולע. דער דירעקטאָר פון שולע דר. ב. שולגאסער, וואָס איז אין דעם אָמעניגסטן גענוען באשעפטיקט מיט אנדערע געסט, וואָס זענען געקומען בעפאר, האָט אונז פריינטלעך באגריסט און אונז געגעבן איינעם פון די לערער ה' ישראל סענדלער, וואָס האָט אונז געוויזן אלע אפטיילונגען פון דער שולע.

די פלאָאנירונג פון דער אידישער שולע איז אין מאדערנעם סטיל, אויסגעלייגט אין דער פארם פון א גרדוקטן „בית" אזוי, אז די צימערן פון אלע דריי זייטן קריגן אזוי פיל ליכט ווי מעגלעך און פון דער אפענער זייט געפינט זיך א ריזיק שפיל פלאץ פאר די שילער און א גרויסע פיסינא צום שווימען.

דאָ האָבן מיר אויך אנגעהויבן מיטן קינדער גארטן, וואו די לערערין האָט געהאט א רייע צייכענונגען אויף א שווארצן טאָוול, אילוסטרירנדיק די העלדן פון דער פורים געשיכטע פאר די קינדער.

אויך דאָ איז דער אריינגאנג צו יעדער קלאָס געווען באצייכנט מיט א ב און ג. דאָס זענען די פאראלעלע גרופן. (אין פערזענליע איז אנגענומען אז אום כדי א לערער זאל קענען געבן גוטע אויפמערקזאמקייט צו זייער שילער, מוז א קלאָס האָבן א באשרייבנקטע צאל שילער. אין פאל עס זענען פאראן מער ווי די באשטימטע צאל, שאפט מען פאראלעל גרופן).

א גרויסע זאל מיט א בינע פאר פערשטעלונגען, לאבאראטאריעס און אנדערע אינריכטונגען. צו ענדע האָט ה' סענדלער אונז פערגעשטעלט דעם פארוואלטער ה' עליעזר פיינזילבער אן אינטעליגענטער יונגערמאן, וואָס איז ערשט ארום 4 יאר אין לאנד.

ה' פיינזילבער האָט מיר געגעבן כיערערע אינפארמאציע:

אין דער אידישער שולע זענען באשעפטיקט 92 שפאנישע לערער און 23 אידישע. אין דער שולע לערנען קרוב צו 1.000 קינדער. ס'זענען פאראן פילע פאראלעלע גרופן אזוי צום ביישפיל זענען פאראן אין פאלקס שולע אליין 20 פאראלעל גרופן. ענלעכעם איז פאראן אין קינדער גארטן, אין דער הויך שולע און אין דער פרעפאראטאריע. עס זענען אויך פאראן ספעציעלע קלאסן פאר קינדער, וואָס האָבן זיך נאך ניט אריינגע-

פֿאסט אין דעם נאָרמאַלן פֿראָגראָם פֿון דער שולע. די ספּעציעלע קלאַסן באשטייען פון קינדער, ערשט אַרי־ בערגעקומענע פון אויסלאַנד, וואָס קענען נאָך ניט קיין שפּאניש, אדער פון קינדער פון דער פּרא־ ווינץ, וואָס זענען פֿאַרנעשריטן אין שפּאניש. אָבער זיי זענען הינטער־ שטעליק אין די אידישע לימודים.

די צייט פֿאר אידישע לימודים און די פֿראָגראָם איז ענלעך צו דער „יבנה" שולע, נאָר אזוי ווי די אידי־ שע שולע האָט ניט קיין רעליגיעזע אָפּטיילונג, קען, די עקסטרא צייט אויסגענוצט ווערן פֿאר א מער איג־ טענסיווער, מאָדערנערער, העברייאיש אידישער דערציאונג.

עס זענען פֿאראן 45 שול צימערן, קאלטע און הייסע מאָלצייטן און באָסעם פֿאר טראנספֿאָרטאַציע.

איצט ווערט פֿראָיעקטירט א „ער החינוך", וואָס וועט באשטיין פון די דירעקטאָרן פון דריי אידישע שולן: „די אידישע שולע", „יבנה" און „תו־ בות". אונטער דער פֿאָרזיצערשאפט פון הרב דוד ראפאלין. דער „ועד החינוך" וועט דארפן אָרגאניזירן און אָנפירן מיטן סעמינאר, וואָס וועט דארפן ערציען אידישע לערער אין דער נאָענטער צוקונפט, פֿאר דעם אידישן שול ווען אין מעקסיקע.

עס איז מעגלעך אז מאנכע אייגענ־ הייטן זענען אויסגעלאָזט געווארן צוליב דעם, ווייל יעדע מינוט זענען אַנדערע שילער אריינגעקומען, ווער צו קיפּן א אידיש בוך און ווער צו מאכן אייגענלונגען, אונטערבערעכנ־ דיק מיין געשפּרעך מיט ה' פֿיינזיל־ בער.

באַמערקנדיק אז איך בין, וואר־ שיינלעך, ניט געקומען אין דער ריכ־ טיקער צייט, האָב איך געפרעגט ה' פֿיינזילבער'ן, צו ער האָט עפּעס א געדרוקטן מאַטעריאל פון וועלכן איך וואָלט מיר אליין געקענט שאפן א באגריף וועגן דער שולע. ער האָט מיר גלייך דערלאנגט דריי ביכער, פֿאר וואָס איך בין זייער דאנקבאר ה' פֿיינזילבער'ן, ווייל איך האָב ווירק־ לעך געקראָגן געגנוג מאטעריאל און וואָס איז אוממעגלעך צו דרוקן אין א צייטונגס ארטיקל.

איך גלויב, אז פֿאר דעם קובאנער אידישן לייענער וועט זיין אינטערע־ סאנט צו באקענען זיך מיט דער אנט־ וויקלונג פון דער איצט גרעסטער אידישער שולע אין מעקסיקע און איך גלויב, אויך די גרעסטע פון דעם מין אויף דעם אמעריקאנער קאָנטי־ נענט:

דעם 25־טן דעצעמבער 1924 האָבן א גרופּע אידן זיך פֿארזאמלט אין „נדחי ישראל" צו דיסקוטירן די פֿרא־ גע וועגן אן אידישער שולע. אויף יענער פֿארזאמלונג איז באלד אַרויס־ געשטאנען די פונדאַמענטאַלע פֿרא־ גע: איז מעקסיקע א טראנזיט פּלאַץ פון וואנען די אידן וועלן ־ארפן פֿארזעצן זייער עמיגראציע ערגעץ ווייטער, אדער איז דאָס די צוקונפטי־ קע היים פֿאר דעם ישוב...

בדעה אחת איז באשטימט גע־ ווארן, אז די שולע מוז זיין ניט קיין פֿריוואטע אונטערנעמונג, נאָר מוז געבויט ווערן אויף געזעלשאפט־

לעבע יסודות.

אויף די נעקסטע פארזאמלונגען פון עלטערן און לערער האָט מען זיך ניט געקענט אייניקן צו די שולע זאָל זיין א חדר, א מאָדערנע שולע, א תלמוד תורה, וועלטלעך־העברייאיש אָדער אידיש.

געזיגט האָט די העברייאיש־רעליגיעזע גרופּע, אָבער שפּעטער זענען זיי איינגענאנגען אויף א קאָמפּראָמיס מיט דער מינדערהייט און האָבן אַרייַנגענומען אין זייער פּראָגראם אויך אידיש און ענגליש.

הגם די שולע האָט געהאט א רעליגיעזן נאַציאָנאלן פּראָגראם, דאָך בינדט זי ניט שטאַרק צו צו זיך „נדחי ישראל", די פאָלקטיש גרינדער אירע. נאָך פיר חדשים, צוליב מאנגל אין מאטעריעלע מיטלען, לאָזן זיי איבער די שולע אויף נאָטס באראָט.

די ערשט אָרגאניזירטע ציוניסטישע אָרגאניזאציע, נעמט איבער די שולע אונטער איר אויפזיכט, אָבער א מאָנאט שפּעטער, גיט זי איר אויך אויף, צוליב די זעלבע מאָטיוון.

אין יוני 1925, אויף אן אלגעמיינער עלטערן פּארזאמלונג, שאפט זיך א שול קאָמיטעט מיטן ה' טאָפּעלאָוו אלס פּאָרזיצער און עס פאנגט זיך א ניי קאפּיטל אידיש שול וועזן אין מעקסיקע. באלד נאָך דעם הויבט די שולע ווידער אָן ליידן עקאָנאָמיש און עס גייט פון שלעכט צו ערגער. אויסער דעם ווערט די שולע באאַמפּט פון אסימילאטאָרישע און ראדיקאלע עלטערן מענטן און דער לערן יאָר פון 1926 פאנגט זיך אָן מיט 23 קינדער.

די שולע קריגט אן איינמאָליקע שטיצע פון ניו יאָרקער היאם פון 200 דאָלער און עטלעכע פופציקער פּעזאָס פון בני ברית. עס ווערן געשאפן רעטונגס אקציעס, אָבער די שולע גייט אלץ בארג אַראָפּ.

דעם 1־טן נאָוועמבער 1927 ווערט געהרופן א פּאָלקס מיטינג. די ראדיקאלע עלמענטן קריטיקירן די שול אומב'רחמנות'דיק. עס קומט צו פּערזענלעכע באליידיקונגען און שיער ניט צו געשלעגן. צוליב די טעמים איז קיין אויספירלעכער פּראָטאָקאָל ניט פארצייכנט געוואָרן און אין 1928 לערנען אין שולע 88 קינדער. אין 1929 פאלט די צאָל ווידער צו 63 קינדער. אין סעפטעמבער חודש ווערט אַרויסגעגעבן אן אויפקלערונגס בולעטין און די צאָל קינדער פארגרעסערט זיך ווידער. אין 1930 הויבט די שולע גיין בארג אַראָפּ ניט מיט ווייניק שטערונגען.

ה' סעם ראָזען — אן אקטיוואר מיטגליד פון דעם שול קוראַטאָריום פאראינטערעסירט מיט דער שול אר־בעט די צוויי אידישע מנדבים די ה"ה מיאר קאץ און צבי בארוי און זיי דריי בויען אויס, א וואונדערבארן בנין פאר דער אידישער שולע, אלס מתנה פאר דעם ישוב.

דעם 11־טן אויגוסט 1935 איז געליגט געוואָרן דערווינקל שטיין פאר דעם בנין.

פון די עטלעכע פאקטן געדרוקט אין דעם שול באריכט צום 20 יאָריקן יובילייאום פון דער אידישער שולע אין מעקסיקע, זעען מיר, אז דער

מעקסיקאנער אידישער ישוב, האָט אין דעם ערשטן צענדליק יאָר פון זיין עקזיסטענץ, דורכגעלעבט א גרויסע געזעלשאפטלעכע צעשפליטערונג, א ישוב, וואָס האָט אימער געציילט דאָפּלט די צאָל אידן ווי קובא און וואָס האָט פינאנציעל, פיל שנעלער זיך סטאַביליזירט ווי דער קובאנער אידישער ישוב, דאָך איז אין דעם קובאנער שול וועזן, קיינמאָל ניט געווען אזא י ר י ד ה אין די ערשטע צענדליק יאָר פון זיין עקזיסטענץ. פארקערט, אין דעם ליכט פון מעקסיקאנער אידישער שול געשיכטע, האָט דער קובאנער קלענערער ישוב אפילו א בעסערן רעפּוטאַציע. טא ווי קומט עס, וואָס דער קובאנער אידישער ישוב האָט ניט פארגעוועט זיין גוטן רעפּוטאַציע און ניט דערהויבן די אידישע שולע צו א העכערער שטופע אויף וועלכער זי שטייט היינט.

האָוואַנא האָט א גאנץ גוטע אידישע שולע, אָבער די מעקסיקאנער אידישע שול סיסטעם, ווי געזאָגט, איז א מוסטער אפילו פאר די פאריזיניקסטע שטאָטן פון אַמעריקע.

די הויפּט צווייי מעקסיקאנער אידישע שולן זענען געקומען צו דער גוטער שטופע א דאנק דעם אינטערעס פון איינצלנע פערזאָנען פון גוטן עקאָנאָמיישן שטאַנד.

אין קובא זענען היינט פאראן א גאנץ גוטע צאָל אידן, וואָס קענען זיך ערלויבן צו באשטייערן גרעסערע סומעס פאר געזעלשאפטלעכע און קולטורעלע צוועקן, ווי עס זעט אוים, איז נאָך ניט געקומען צו דער אויבערפלאך פון געזעלשאפטלעכן לעבן די פערזענלעכקייט, וואָס זאָל קענען ערווענקן אין די דאָזיקע מענטשן דעם ענטוזיאזם פאר עפעס גרויסעס און בכבודיקעס.



La comodidad depende de lo que tenga un colchón interiormente. En el colchón corriente los muelles están sujetos unos a otros... sostienen su cuerpo en forma curva. En el colchón Beautyrest cada muelle cede independientemente... proporcionando comodidad uniforme.

Compre un

BEAUTYREST

con facilidades de pago

SIMMONS

MONTORO No. 114
U-2120 U-1470

די דריי צויבער - קענינן...

(דערציילונג) פון **אשר שטשוטשינסקי**

כילבערטיקע איז א ברוינינקער; ברוין ווי געברענטע קאפע, ניט ווייל די זון האט אים אפגעברענט, נאר ווייל ער איז אזוי געבאָרן געוואָרן. ווען ער וואלט ניט אנגעהויבן ארויסגיין אין גאס, זיך דערשלעפן ביז צום ראג און אמאל פארקריכן ביז צום שפיטאל פארק, וואלט ער דאָס גארניט געוואוסט. אין גרויסן סאָלאר, אוואו ער וואוינט מיט זיין טאטן און מאמען, זענען אלע קינדער ברוינע, פאראן נאָך טונקעלערע ווי ער... פאראן נאר איין מיידעלע דאָרטן א וויסערע, האט ער שוין א פאר מאל געפרענט זיין מאמען פארוואָס דאָסיטע האט א קאליר פון געקאכטע קארטאפל...

— ווייל זי איז אזוי געבאָרן געוואָרן! — האט די מאמע אים קורץ געענטפערט.

אויף די עלטערע איז אים גארניט איינגעפאלן צום פרעגן...

כילבערטיקע איז אונטערגעוואקסן און זיך אנגעהויבן ארומשלעפן אין בערן דורכגאנג פון סאָלאר, ארויסקריכן פון טיר. ער איז שוין אלט געווען א יאר זיבן, כאטש ער האט נאָך אנייסגעקוקט פון פינף. די קורצע פיסעלעך אונטערן גראָבן בייבעלע האָבן אלע מאל זיך פארטשעפעט אן די אויסגעריסענע שטיינער פון גרויסן הויף און אים אומגעוואָרפן אויף דער ערד. ער פלעגט א קרעכץ טאָן און זיך רוקן ווייטער. אז דער ווייטאק איז געווען גאר שטארק, פלעגט ער זיך ארומקוקן צו קיינער זעט ניט, א וויש טאָן מיט די שמוציקע פינגערלעך אונטער די רויטינקע אויגן. די הענטל איז געוואָרן פייכט און ער האט זיך געשארט ווייטער, אבי קיינער זעט ניט. מער פאר אלע האט ער מורא געהאט טאמער דערזעט די מאמע, זי וועט אים נאָך גוט אנקלאפן און ניט לאָזן מער ארויסגיין פאר דער טיר. פאר דער מאמעס קלעפ האט ער געציטערט, זי שלאָגט שטארק און שרייט נאָך שטארקער... ווען די מאמע שלאָגט אים בעט ער נאָט, אז דער טאטע זאל שוין גיכער אנקומען. דערהערט זי נאָר דעם טאטנס טריט, הערט זי אויף צום שלאָגן און פארענטפערט זיך, דער טאטע האט זיך שוין ניט איינמאל אנגענומען פאר אים און געשלאָגן דער מאמען, ווייל ער האט געטראָפן ווי ס'גיסט זיך בלוט פון כילבערטיקאָס מויל.

שטייענדיק לעבן טיר פון סאָלאר איז כילבערטיקאָן פלוצלינג ווי פון דער העלער הויט אַריין א גערענק. ער האָט א הויב געטאָן די הענטלעך צו די אויגן:

זע נאָר, איך בין א טונקעלער. דאָס איז אינגעלע וואָס איז פארבייגעגאנגען איז אנדערש, אַזוי ווי מען וואָלט אים אָפּגעבאָרן אין מילך, נאָך ווייסער פון ראָסיטען. ער האָט א קוק געטאָן אויף זיינע באָרוועסע פיסלעך. וואָס זענען געווען שטאַרק שמוציק און זיך אַראָפּגערוקט פון שוועל צוריק אויף אינעווייניק אין סאָלאר.

כילבערטיקאָ איז צוגעקומען צום טיר פון וואָסיטעס צימער און דאָרט אַריינגעקוקט. ראָסיטעס מאמע איז געשטאַנען און געפרעסט. אויף א קעסטל דערנעבן איז געלעגן א בארג מיט אויסגעוואשענע צעקנייטשטע וועש. זי האָט זיך א בויג געטאָן צום טיר און איבערגעביטן דעם אייזערנעם פרעסל אויף א צווייטן, וואָס האָט זיך געווארעמט אויף צעפלאָמטע קוילן אין א גרויסער פיר־קאנטיקער פייערקע, וואָס איז געשטאַנען אויף א פוס אויף דער ערד.

כילבערטיקאָן איז אדורך א געדאנק: „זי איז דאָך אויך אוא ווייסע ווי ראָסיטא". די פרוי האָט אים דערזען אנטקעגן טיר און פריינטלעך געפרעגט:

— וואָס ווילסטו שווארצינקער?

— גאָרנישט... האָט ער געענטפערט ווי פון חלום און זיך אוועקגעשארט וויטער צום לעצטן צימער. גייענדיק האָט זיך א־ם געפלאָנטערט אין קינדערשן מוח׳ל: „איך בין א שווארצינקער... ראָסיטע איז א ווייסע"...

כילבערטיקאָ איז אריין אין צימער און זיך אוועקגעזעצט אויף זיין בייק־קעלע — א פירקאנטיקע הילצערנע קעסטלע. אויפן קאָלירטן פאפיר וואָס האָט פארדעקט אירן זייט, זענען געווען אויסגעמאָלן עטלעכע גרויסע שפּל, פון קעסטלע האָט געשלאָגן א ריח פון פרוכט, ער האָט געלאָסן באטראכט זייער הענט, אַראָפּגעקוקט צו די באָרוועסע פיסלעך און געטראכט וועגן זייער קאָליר...

אין טיר האָט זיך באוויזן דער טאטע.

— וואָס זיצסטו אַזוי? מען האָט דיר געשלאָגן?

— ניין, טאטע! ניין! קיינער האָט מיר ניט געשלאָגן, די מאמע איז ניטא. ער האָט שטאַרק צעעפנט די רויטינקע אויגלעך און אנגעקוקט דעם טאטן... אין קינדערשן מוח׳ל האָבן זיך געפלאָנטערט דער מאמעס רייד: „מיר זענען אַזוי געבאָרן געוואָרן"...

* * * *

יום טוב׳דיקע טעג האָבן זיך אויסגעלייגט אין די טונקעלע, פייכטע צימערלעך פון אלטן סאָלאר. עפעס האָבן די רייד געמאכט העלער די גרויע וועגט פון וועלכע עס האָט זיך אומאויפהערלעך געשאָטן דער צעטריקנטער זאמד און ליים. עמיצער האָט אויפן זונטיק־פרימאָרגן אָפּגעמאָלכט די שטיקל

וואנט אַרום דער טיר. האָבן אים די שכנים געבעטן אַנטלייען דעם עמער און דעם פּענזל, וועלן זיי אויך קויפן אַביסל וואַפּנע און אים נאָכטאָן.

צימער נאָך צימער, האָט יעדער פּארקאַלכט די גאנץ יאָריקע גרויקייט אַרום די טיר לעבער. אָבער די צעברענטע ברויגע פּארב אויף די צעטריקנטע אלטע טירן איז געווארן נאָך גרויער, נאָך שווארצער, ווי עס וואָלט אויף זיי אַרויפגעשאָטנט די עלטער און זיי נאָך מערער צעקראצט און צעקארבט.

א סוף יאָריקע זון האָט א לייכט געטאָן אויף די פּארפּארבטע שטיקער וועגט איבער דעם ווייסן קאָלך און אויסגעגאָסן די פּרייד פון אָפּגעלעבטן, איבערגעקומענעם יאָר און די האָפּענונג אויף א בעסערן...

די קולות פון די שכנים האָבן געקלונגען פּרייִעבער. דאָס „ניי יאָר" וואָרט האָט זיך געפּלאָנטן אין אלע רייד און זיי געמאכט חיציקער, היימער.

פון מאָל צו מאָל האָט מען געזען עמיצן אַריינטראָגן א פּעקעלע אין הויף אייגנעוויקלט אין פּרישן פּאפּיר. קיינער האָט ניט געדארפט פּרעגן — אלע האָבן געוואוסט, דאָס איז אויף ניי יאָר.

ערב ניי־יאָר פּרימאָרגן איז דער הויף געוואָרן א בינשטאָק. קיינער איז ניט אייגעשטאַנען אויף אן אָרט, אַריין און אַרויס, דער אלטער סאָלאר איז אַנגעפּילט נעוואָרן מיט זיסע ריחות, ווי עס וואָלט דאָרטן געווען א בעקעריי אַדער גאָר א בשמים קראָם. עס האָבן געשלאָגן ריחות פון צעווירעענעם וויין, פון געפּילטן כאלווא, פון געמאָלענע ניס, פון אלץ וואָס דער גומען קען זיך גאָר דערמאָנען.

כילבערטיקע האָט זיך אַרומגעדרייט איבערן אָפּגעפּרישטן הויף און געמאָסטן מיט די באָרווסע פיסלעך די שטייגער וואָס א גוטער שכן האָט אַריינגעפּאָסט צוריק אויף זייער אמאָליקן אָרט און האָט אַריינגעאָטעמט די גוטע ריחות אלץ טיפער...

אויפן קליינעם טישעלע אין זייער צימער זענען שוין אויך געלעגן עטלעכע פּעקעלעך, גוט אַרומגעבונדענע. כילבערטיקע האָט זיך צוגערוקט, זיי א טאָפּ געטאָן מיט די שוואַרצע פינגערלעך, געקלאפט מיט די שפּיצן פון די פינגער אין פּאפּיר, אן א טאָוולנער קעסטעלע, צוגערוקט דעם פּלאטשיקן נעזעלע צום פּעקל, א פּארצי געטאָן דעם אָטעם און געטראכט: ס'איז פּאר אונז...

— כילבערטאָ! כילבערטאָ! האָט אים גערופן ראָמאָנסיטאָ. דעם שכנ'ס אינגעלע — קום אַרויס וועסטו עפּעס זען א זאָך!...

כילבערטאָ איז אַרויסגעלאָפן פון צימער.

ראָמאָנסיטאָ איז געשטאַנען מיט א פּאריסענע קאָפּ און אויסגעקוקט העכער ווי שטענדיק. וועג ער זעט ניט זיין פּנים וואָלט ער אים געווים ניט דערקענט... ער האָט געטראָגן א פּאָר בלויע מעקאניקער הויזלעך מיט שלייקעם פון דער זעלבער סחורה איבערגעקרייצט איבער די אקסלען.

— מען האָט דאָס דיר געשאָנקען, ראָמאָנסיטאָ?

— מען האָט דאָס מיר געקויפט, כילבערטאָ, און שיך אויך... מאָרגן איז דאָך ניי יאָר. מיין טאטע זאָגט, אז די „רעיעס" וועלן מיר בריינגען נאָך א סך זאכן וואָס איך וועל בעטן...

ר א מ א נ ס י ט א האָט זיך געשטויסן צום ריידן נאָך. אָבער כילבערטיקאָ האָט זיך אויסגעדרייט — ווי ער וואָלט מער ניט קיינען אויסהערן — און זיך אַריינגערוקט אין צימער. ער האָט נאָך אמאָל באטראכט די פּעקלעך אויפן טיש און צו זיך געקלערט: „וואָס קען דאָרטן זיין? אפשר שיך פאר מיר... באלד וועט קומען די מאמע"... ער האָט זיך אוועקגעזעצט אויפן קעסטעלע — זיין ביינקעלע, געקוקט אויף זיינע באַרוועסע פיסלעך, אויף די צוויי ברוינע לאטעס אין די קני פון די גרויע הייזלעך, געקוקט און געשווינגן. אין די אויערלעך האָט אים נאָך אלץ געקלונגען: „מען האָט דאָס מיר געקויפט"!

כילבערטיקאָ האָט דערהערט האסטיקע טריט איבערן שטיינערנעם הויף, ער האָט זיך א הויב געטאָן פון קעסטעלע און געלאָפן צום טיר.

פון הויף האָט זיך געהערט דער מאמעס קול:

— כילבערטיקאָ! וואו ביסטו? קום אהער! קום וועל איך דיר אָנמעסטן די נייע שיך...

כילבערטיקאָ איז געוואָרן ווילד. ער האָט א כאפ געטאָן דעם איינגעוויקלטן שאכטל און זיך ווילד פאנאנדערגעשרייגן:

— ראָמאָן! ראָמאָנסיטאָ! וואו ביסטו? קום, וועסטו זען... מיינע נייע שיך!

ער איז נאָכגעלאָפן דער מאמען ביז צום טיר, געשפּרונגען שרייענדיק און רופנדיק...

ראָמאָן — זיין חבר — איז אים נאָכגעלאָפן און געריפן:

— און די „רעיעס" וועלן דיר בריינגען נאָך זאכן? וואָס האָט געזאָגט דיין מאטע?...

* * * *

— מיר וועלן די „רעיעס" בריינגען שיך! — האָט ראָסיטע דורך די איירזערנע גראָטעס פון נידעריקן פענסטער אַרויסגערעדט צו די אינגלעך וואָס זענען געשטאַנען אויפן הויף און זיך דערציילט איינע די צוויטע וואָס זיי וועלן בעטן ביי די „רעיעס מאגאָס" (צויבער קעניגן).

— הע, איך דארף ניט קיין שיך! מיר האָט מען שוין געקויפט שיך אָן די רעיעס. איך וועל זיי בעטן א פּאָר „פּאטינעס". און אויב זיי וועלן האבן... פאר מיר א ביסקלעס. אי, וואָלט איך דאָס געוואָלט!... נאָך בעסער ווי די פּאטינעס. מען טאָר אָבער ניט בעטן צופיל... מיינסט טאקע, אז זיי זענען גוטע... זיי ווערן אמאל אין כעס בריינגען זיי גאָרניט, כ'וועל בעסער בעטן „פּאטינעס" אליין, וועל איך זיין זיכערער...

— ווער האָט דיר געזאָגט ראמאָנסיטאָ, אז ווען די רעיעס ווערן אין כעס בריינגען זיי גאָרניט? איך קען דאָס ניט גלויבן. עפעס בריינגען זיי דאָך פאר יערן קינד... ווען ניט וואָלטן דאָך א סך קינדער געווויינט... — האָט כילבערטיקאָ מיט אן אומויכערער שטים געזאָגט.

— מיין טאטע האָט דאָס מיר געזאָגט. דו מיינסט, אז ער וויים ניט?

— מיין טאטע האָט מיר גאָרניט געזאָגט, — האָט כיל׳בערטיקע ווי זיך פארענטפערט און זיך געקליבן אוועקגיין.

— גייט ניט אוועק! שטייט בעסער דאָ, מיין מאמע האָט אוועקגעטראָגן א פעקל וועט האָט זי פארמאכט די טיר... שטייט בעסער דאָ... האָט ראָסיטא געזאָגט צו די קינדער דורך די גראטעס.

— פארוואָס פארמאכט מען דיר שטענדיק אין שטוב, ראָסיטא?

— איך וויים ניט... מיין מאמע זאָגט, אז מען דארף זיך ניט וואלגערן אויפן הויף. מיר האָבן געוואוינט אין אן אנדער שטוב, אין א גרויסער. איך געדינק דאָס, נאָר מיין טאטע איז אוועקגעפאָרן, דארפן מיר וואוינען דאָ...! וואָס וועלן דיר בריינגען די רעיעס? כיל׳בערטא!

— איך וויים ניט...

— דיין טאטע האָט דיר ניט געזאָגט? וואָס וועסטו בעטן?

— גאָרניט, זאָלן זיי בריינגען וואָס זיי ווילן...

—דו ביסט גערעכט כיל׳בערטא, בעסער ניט בעטן, זאָלן זיי בריינגען וואָס זיי ווילן. טאָמער בריינגען זיי גאָרניט...

אין דער אָפענער טיר׳ל פון גרויסן הילצערנעם טויער האָט זיך באוויזן ראָסיטעס מאמע מיט א פעקל וועט אונטערן אָרעם. די קינדער האָבן זיך אָפגעדרוקט פון פענסטער און זיך פאנאנדערגענאנגען אין די צימערן.

* * * *

א קאלטער, פייכטער ווינט האָט געבלאָזן אין דער אָפענער טיר פון אלטן סאלאר, געוויקט די צעהאנגענע וועש אויף די פארצויגענע שטריקלעך ביי די אָרייננגענג פון די צימערן, פאנאנדערגעבלאָזן די קוילן אין דער פייערקע וואו עס האָבן זיך געווארעמט די פרעם אייזנס, וואָס ראָסיטעס מאמע האָט יעדער וויי׳ל געטוישט אויף א הייסערן.

כיל׳בערטא איז ווי מיטן ווינט אָרייננעפאלן אין טיר און געבליבן שטיין, ער האָט זיך אָרומגעקוקט און אוועקגעשפאנט מיט זיינע הארטע שיך צו ראמאנס צימער. ראָמאָן איז אים אנטקעגנגעקומען.

— ראָמאָן! קום אהער! — האָט כיל׳בערטא אים א שלעפ געטאָן וווייטער פון דער טיר, — דו האָסט שוין אמאל׳ געזען די צויבער קעניגן?

— פארוואָס פרעגסטו דאָס?

— אזוי, וויי׳ל כ׳וויל וויסן...

— ניין כ׳האָב ניט געזען... און דו?

— יע, איך האָב זיי געזען... וויי׳לסט זיי זען? וווייסט אוואו?

— זאָג מיר...

— גיי אָריבער דעם פארק, אויף יענער זייט גאם איז דאָ א געשעפט פון שפיל׳צייג, אין פענסטער שטייען זיי... ראָמאָן...! איינער איז אזא ווי איך... אזא ווי דו... ער בריינגט אויך... ער וועט בריינגען פאר אונז...

— אלץ פרעגסטו ביי מיר, היינט ביינאכט קומען זיי, מיינע „פאטי־נעס"... זיי וועלן ברייננגען? וואָס האָסטו געבעטן?

— ראמאָן, די ווייסע קומען אויך צו אונז?

— וואָס האָסטו געבעטן האָב איך דיר געפרעגט, וועסט ניט בעטן וועלן זיי דיר גאָרניט ברייננגען...

— איך האָב נאָך גאָרניט געבעטן... ווי בעט מען? מיין טאטע האָט מיר גאָרניט געזאָגט.

— דיין מאמע גייט! האָט ראמאָן א זאָג געטאָן צו כילבערטאָן און זיך אַריינגערוקט אין טיר פון צימער.

— מאמע! ראמאָן זאָגט, אז היינטיקע נאכט קומען די „רעיעס". איך דארף זיי עפעס בעטן?

אירע רויטע דיקע ליפן האָבן זיך עטוואָס צעעפנט און אַרויסגעשטעלט ווייסע לאנגע ציין, דער לשון איז אָבער געבליבן שטעקן אין האלז. זי האָט זיך צוגעבויגן צום קינד און אים געקושט איבערן ברוינעם שטערן:

— דער טאטע וועט דיר זאָגן... ווען ער וועט קומען...

זי איז א וויילע געבליבן שטיין, געקוקט אויפן קינד און געטראכט: — וואר וויים וואָס וואלעריאן וועט היינט ברייננגען. די טעג נאָך די יום טובים זענען אזעלכע שלעכטע, קיינער פאָרט ניט קיין „קאַרערא", אלע האָבן זיך אויסגעליידיקט... די רייכע האָבן אייגענע מאשינען... ווען עס מאכן זיך עטלע־כע „קארעראס" וואָלט דאָס קינד אויך געמעגט בעטן ביי די „רעיעס".

— כילבערטאָ! — האָט זי ניט ווילנדיק אים א פרעג געטאָן, — וואָס וועסטו בעטן?

כילבערטאָ איז אויפגעשפרונגען:

— אָבער איך מעג בעטן?

אלגע האָט זיך א וואקל געטאָן אויף אירע פיס, פאר אירע אויגן האָט א שוועב געטאָן די געשטאלט פון איר טאטן. ער שטייט און שניצט פון א ברעטל א קאָפּ פון א פערדל אַרויפגעוועט אויף א לאנגן שטעקן. דאָס וועט זיין די מתנה וואָס עס וועלן ברייננגען די „רעיעס" פאר איר... פאר אלגען. אזעל־כע מתנות ברייננגען די ציבער קעניגן צו די אָרעמע קינדער אין פארוואָר־פענע דערפלעך, אוואו עס וואוינען אין אייננעפאלענע כאלופעס, די קאַניע שניטער. אָט דערמאָנט זי זיך, שלעפט איר די מומע פארן האנט: קום! קום! וועל איך דיר קויפן שיך און אוועקפירן ארבעטן, א מויד פון צוועלף יאָר! אין דיין עלטער האָב איך שוין געהאָדעוועט דער מאמעס פינף קינדער.

אין צימער איז שוין געווען גאנץ פינסטער, איבערן פארצויגענעם פאָר־האנג מיט אָפּגעקראָכענע בלומען האָט זיך געטונקלט א פייכטער פארנאכט וואָס האָט געשמעקט מיט רעגן.

— „נעמט אריין די וועש"! „נעמט אריין די וועש"! — האָט זיך געהערט איבערן גאנצן הויף א רופערייַ. „ס'גייט רעגענען", „ס'רעגנט שוין"... פין

דער דערבייאיקער טיר האָבן זיך געהערט ביטערע רייד: „געקלערט נאָך היינט אויספרעסן די וועש און אוועקטראָגן. אויס רעיעם, האָט ראָסיטעם מאמע — מיט אַ זיפצן געברומט צו זיך אליין. „אויס רעיעם", זע אַ מזל".

גראָבע טראָפנס רעגן האָבן זיך אָפגעשלאָגן אָן שטיינערנעם הויף און זיך צעשפריצט אַרום מאכנדיק אלץ נאַס... אלץ נאַסער...

אָלגע האָט צוגעצויגן דאָס קינד צו זיך, אים צוגעטוליעט צו איר פלאָכער ברוסט און שטילערהייט אים איינגערויכט:

— „מעגסט בעטן! כילבערטאָ, מעגסט בעטן".

— מאמע! איך וויל א ביינקעלע, אזא ווי ראָסיטעס... זיך צום קענען וויגן און מער וויל איך גאָר... „פאטינעס", ווי די וואָס די רעיעס וועלן ברייגען פאר ראמאָנסיטאָן...

דער רעגן איז געוואָרן שטאַרקער, דורך דער טיר אונטערן פאַרהאנג האָט אריינגעשפריצט אין שטוב און פייכט געמאכט די צעראצטע פאָדלאָגע.

כילבערטאָ האָט זיך א הויב געטאָן פון דער מאמעס שויס, א שפרונג געטאָן צום טיר און מיט צער אויסגעשריגן:

— „מאמע! פארוואָס האָבן זיי געמאכט א רעגן?... ווי וועלן זיי קומען, די רעיעס?"

— קינד מיינס, וויל ס'רעגנט וועלן זיי צו אונז אויך קומען...

CORTESIA DE

Cía. Litográfica de la Habana,

S. A.

Deseamos a la Colonia Hebrea un feliz y próspero

Año Nuevo.

Esté al tanto de la hora...



al llamar por Larga Distancia...

Desde las 7 P. M. cada día de la semana y durante todo el día del domingo las tarifas de Larga Distancia son más económicas.

Durante esos periodos, en que recesan las actividades comerciales, los circuitos están más expeditos.

Desde su casa, de su finca, de la playa o de cualquier otro lugar donde usted se encuentre, puede obtener la comunicación deseada con rapidez y economía.

LDN-18
12-49

Cuban Telephone Company

TABACALERA CUBANA, S. A.

Fabricantes de los Cigarros

LA CORONA

DISEÑO MODERNO

Felicita calurosamente a sus numerosos clientes hebreos en particular y a la colonia Hebrea de Cuba en general, con motivo del Año Nuevo.

S and W

Los productos de la "S. and W." se diferencian de todos los demás por su calidad **FANCY** inigualable.

¡PRUEBELOS!

S&W FINE FOODS, INC.

San Francisco California

¡QUE SUERTE TIENE el CUBANO!

Un
Highball
Sabroso
Noble
Perfecto





añejo BACARDI

Unico en el Mundo

364

נאפט אויסזיכטן אין ישראל

פון ש. אבראמסקי

דער נאפט געזעץ, וואס איז אריינגעטראגן געוואָרן אין דער כנסת פירט אונז אריין — על כל פנים טעארעטיש — אין דעם נאפט קריזיז פון מיטעלן מזרח. דערמיט זענען פארבונדן א סך פראבלעמען: 1) די עקאנאמיש רענטאבלע עקספלאָטאציע, 2) די באציאונגען צווישן די פרעמדע געזעלשאפטן און דער מדינה, 3) נוצן פאר דער מדינה און עקספּאָרט קיין אויסלאנד, 4) פאלי־טישע און אפשר אפילו מיליטערישע פראבלעמען, מיט וועלכע עס איז ביי היינטיקן טאג פארבונדן די מעג־לעכקייט פון נאפט עקספלאָטאציע אין אזא עמפּפינדלעכן געביט, ווי עס איז דער געביט פון מיטלענדישן ים. יעדנפאלס זענען מיר ארויס פון דער תקופה פון סענסאציעס און פום־טע קלאנגען. די באמיאונגען צו גע־פינען נאפט אין ישראל האבן באקו־מען אן אפיציעלן שטעמפל, זענען פארמולירט געוואָרן מיט פראפעסיא־נעלער עקזאקטקייט אין יורידישע פראגראפן.

די באדייטונג פון דעם „נאפט געזעץ"

דער געזעץ פארשלאג אנטהאלט בערך 80 פאראגראפן, וואס זענען נוגע קאנצעסיעס פון פאראינטערע־סירטע געזעלשאפטן. פארלויפיק האנדלט עס זיך, אז די קאנצעסיעס וועלן פארטיילט ווערן אין דריי קא־טעגאריעס: 1) דערלויבעניש אויף א געאלגישן איבערזיכט; 2) דערלוי־בעניש אויף עקספּערימענטאלע גרא־בונגען; 3) דערלויבעניש אויף עקס־פלאָטאציע ממש. די דאזיקע פארמו־לירונג איז אן און פאר זיך געגוג, כדי צו באווייזן, אז מיר שטייען נאך אין אנהויב פון דעם נאפט קאפיטאל אין ישראל. נאך אלע ביז איצטיקע פאר־שונגען איז נאך פארען א גרויסער ארט פאר געאלאגישן און געאפיזישע אונטערזוכונגען. עס איז אנגענומען אין דער וועלט, אז די דאזיקע פאר־שונגען בילדן אן אינטעגראלן טייל פון די נאפט זוכונגען און זייערע הוצאות זענען לכתחילה איינגעשלאסן אין דעם בודזשעט פון די נאפט גע־זעלשאפטן. מען קען זיך שווער פארשטעלן, אז א וועלכע ניט איז געזעלשאפט וועט קענען אנהויבן ער־בעטן אן א געוגנדיקן פינאנציעלן רעזערוו.

דאס גאנצע לאנד וועט פארטיילט ווערן אויף 4 געאגראפישע באצירקן,

וואָס וועלן איינגעטיילט ווערן אין סוב באַצירקן. אין אייך באַצירק וועט אַ קאָנצעסיאָנער קענען באקומען גראָבונג דערלויבענישן נאָר אין דריי סוב באַצירקן, און אין יערן סוב באַצירק ניט מער ווי 400.000 דונאם. אויב א קאָנצעסיאָנער וועט אנטדעקן נאפט, וועט ער דאַרפן איבערגעבן 150.000 דונאם דער רעגירונג און וועט קענען פאָרזעצן גראָבן נאָר אויף דעם איבעריקן שטח. די קאָנצעסיעס וועלן נעגעבן ווערן ניט מער ווי אויף 30 יאָר, מיט אַ מעגלעכקייט צו פארלענגערן זיי אין באַשטימטע פאלן אויף ווייטערדיקע 19 יאָר. די אָפּצאָלונגען פאר דער רעגירונג — „ראיאלטיס" — וועלן דערגרייכן 12½ % פון דעם ווערט פון דעם פּראָדוצירטן נאפט, אויסער הכנסה שטייערן און ספּעציעלע אָפּצאָלונגען פארן געפּאכטעטן באָדן. די ספּעציעלע אָפּצאָלונגען וועלן יעדעס יאָר פארגרעסערט ווערן, כדי ניט צו קאָנצענטרירן באָדן שטחים אין די הענט פון פעכטער אין משך פון א צו לאנגער צייט. די רעגירונג וועט האָבן פרייא־ריטי רעכט ביים קויפן נאפט פאר די באדערפענישן פון אינערלעכן מארק.

מען קען געווינען א סך דיסקוטירן אַרום דעם פּאָליטישן זין פון דעם געזעץ. אָבער יעדער אָביעקטיווער דענקער ווייסט, אז כדי היינט צו געפינען און גראָבן נאפט איז נויטיק א סך געלט. אלע קלייניע מדינות, וואָס איז זייער באָדן איז פארבאָרגן נאפט, דארפן אָנקומען צו פרעמדע קאָפּיטאָליסטישע געזעלשאפטן. דאָס פּראָבלעם איז — ווי אַזוי אָפּצוהיטן די אינטערעסן פון דער מדינה אין די דאָזיקע אָביעקטיווע אומשטענדן.

די באגרענעצונגען, אַזוי ווי זיי זענען פּארמולירט אין דעם געזעץ פּאָרשלאָג, זענען קלאָר: 1) גראָגראפישע באשרייבונג פון דעם גראָבונגם שטח; 2) פארפאכטונג אויף א באָגרענעצטער צייט; 3) זיכערונג פון א געהעריקן ריווח פאר דער מדינה; 4) סטימולירונג פון קאָנקורענץ צווישן די קאָנצעסיאָנערן; 5) זארג פאר אינערלעכן מארק. זעלבסטפּאר־שטענדלעך אנולירט דעם נאפט גע־זעץ אלע קאָנצעסיעס, וואָס זענען זיינערצייט געגעבן געוואָרן פארשיי־דענע געזעלשאפטן דורך דער מאַ־דאט רעגירונג.

די כוונה פון דעם געזעץ איז ניט אַזוי די הויך פון די „ראיאלטיס", ווי פארקירצן די צייט פאר זוכן און פּאָרשן. די רערלויבענישן פון דער צווייטער קאטעגאָריע — עקספּערי־מענט גראָבונגען — זענען באַ־שרייבט אויף בלויז דריי יאָר און באַצווען צו פארשנעלערן דעם טעמ־פּא פון דער ארבעט און איר פאר־נעם. אויך די סטימולירונג פון דער קאָנקורענץ צווישן די קאָנצעסיאָנערן באצווען א פארשנעלערונג פון דער ארבעט; דאָס ניט צולאָזן פון מאָנא־פּאָליסטישע קאָנצעסיעס באצווען צו סטימולירן די פארשיידענע אָנ־שויאונגען אויפן געאָלאָגישן געביט, כדי צו פארגרעסערן די אויסזיכטן פאר נאפט אנטדעקונג.

די באָדן סטרוקטור

עס בלייבט אָבער די עיקר'דיקע פראגע: וואָס פאר א אויסזיכטן זע־נען פאראן צו אנטדעקן נאפט, ריכ־טיקער געזאָגט, פאר א רענטאבלער נאפט עקספּלאָאַציע אין ישראל?

דער ענטפער פון די געאָגראפן און געאָפיזיקער איז באקאנט: עס איז ניטאָ קיין שום גרונט, פארוואָס עס זאָל זיך ניט געפינען קיין נאפט אין ישראל... פאָרלויפיק קען מען מער ניט זאָגן.

גלייכצייטיק עקזיסטירן געוויסע פארבאדינגונגען, אז מען זאָל יאָ קענען דאָ געפינען נאפט. ארץ ישראל געהערט צו איינעם פון די רייכסטע נאפט געביטן אין דער וועלט. אין צפון פון איר געפינט זיך דער קאוואָקאָז; אין מזרח און דרום — פערסיע, סאָאודיע, קוואוויט און באהריין. מען דארף אָבער געדינקען, אז לגבי דעם געוואלדיקן שטח געפינט מען נאפט נאָר אין באשריינקטע באציערקן. די האָפענונג פאר ישראל קען פארשטאָרקט ווערן דורך דעם פאקט, וואָס לעצטנס זענען געפונען געוואָרן נאפט מקורות אויך אין מזרח פון מיטללענדישן ים, וואָס וועלט באטראכט אלס א פארהעלטניסמעסיק ארעמער געביט. דער נאפט אויף דעם סינישן האלב אינזל קען דערמוטיקן די אויסזיכטן פאר ישראל אין צוויי הינזיכטן: א) די געאָגראפישע שכנה'שאפט און ב) די ענלעכקייט צווישן די געאָלאָגישע שיכטן אויפן סינישן האלב אינזל און אין ישראל.

די באָדן שיכטן אין נגב זענען געפאלדעוועט. אין די שכנות'דיקע לענדער, איראק, פערסיע אויפן אראבישן און סינישן האלב אינזל — וואָס זענען געבויט אויף אן ענלעכן אופן האָט מען אנטדעקט גרויסע נאפט אוצרות. דייטלעכע פאלדן פון דעם מין זענען אנטדעקט געוואָרן בעיקר אין דער סביבה פון ממשית־קורנוב, אין דער סביבה פון דעם גרויסן שטויל און פון דעם רמון שטויל. נאָכמער, די פאלדן אין סיני זענען אייגנטלעך א פארזעצונג פון די פאלדן אין נגב.

עס עקזיסטירט טראָץ דעם א געוויסע שווערקייט. דורך א נאטירלעכן פראָצעס שטייגט דער נאפט צוזאמען מיט די מינעראלן, וואָס באגלייטן אים, אין די אויבערשטע שיכטן פון די פאלדן. אָבער אין ארץ ישראל זענען די פאלדן צעבראָכן און צעברעקלט, א טייל פון זיי איז צעשטערט געוואָרן דורך די ווירקונגען פון ווינט, רענן און וואסער. עס קען, דעריבער, זיין, אז די אויל שיכטן זענען אין משך פון דער צייט פארלאָרן געגאנגען. מען דארף יעדנפאלס נעמען אין באטראכט, אז אין די באָדינגונגען זענען די נגב פעלזן ווייניקער פאסיק פאר אנטהאלטן ערד אויל, ווי די פעלזן פון פערסיע און אראביע. עס קען אָבער אויך זיין, אז דוקא אין ברעג ים פאס זענען פאראן בעסערע אויסזיכטן. דער געאָלאָג ל. פיקארד האלט, אז עס קען זיין, אז די אויל אוצרות אין ברעג ים פאס האָבן זיך אראָפגעלאָזן, זענען ארויינגעדרונגען אין אינגערע שיכטן און אָפגעראטעוועט געוואָרן פון צעשטערונג. עס זענען ווירקלעך געפונען געוואָרן צייכנס, אז אין ברעג ים פאס געפינט זיך נאפט; מען האָט אפילו געפונען קלייניע כמותן נאפט, באזונדערס אין דער סביבה פון כרכור.

אויסערלעכע סימנים

עס עקזיסטירן אויך נאָך דייטלעכע אויסערלעכע סימנים, וואָס זאָגן עדות וועגן באשטימטע נאפט פאר-

מען אין ישׂראל׳דיקן באָדן. אין א ברונעם, וואָס איז געגראָבן געוואָרן אויפן ברעג ים פֿאָס, איז געפונען געוואָרן ערד גאָז. ערד גאָז האָט מען געפונען אויך ביי עזה און אין דער סביבה פון ים המלח. עס איז באַקאַנט, אז דער דאָזיקער גאָז באַגלייט אין א סך ערטער נאָפט מקורות און איז א סימן, אז עס איז דאָ נאָפט. נאָכמער, מיט אַ שטיקל צייט צוריק פֿלעגט מען די גאָזן פֿאַרברענען אין די ראָפינעריעס, ווייל מען האָט זיי געהאַלטן פֿאַר ווערטלאָז; היינט בילדן זיי א ווערטפולן מאָטאָריאל פֿאַר סינטעטישע שטאָפֿן, וואָס זענען אָזוי וויכטיק אין דער מאָדערנער אינדוסטריע. ווי באַקאַנט, געפינען זיך מזרח צו פון עזה אויפן מצריישן גרענעץ שוועבל גרובן. אויב דער שוועבל איז אויך דעם דאָזיקן געביט פֿאַרבונדן מיט ביטומען, איז עס ווידער א סימן, אז אין דעם דרום׳דיקן ברעג ים פֿאָס געפינט זיך אַ געווייסע נאָפט פֿאַרמאָציע.

בולטע סימנים פון מינעראַלן, וואָס זענען פֿאַרבונדן מיט נאָפט, געפינען זיך ביים ים המלח. אויפן גאַנצן שטח זענען פֿאַרשפּרייט ביטומען און אספאַלט. אספאַלט טרעט אויף בעיקר אין דער פֿאַרם פון בלאָקן, וואָס שווימען אין דרום׳דיקן טייל פון ים המלח נאָך אַן ערד ציטערניש. אספאַלט איז, אייגנטלעך, ניט מער ווי קאָמפּאָקטער ביטומען; ער האָט אַ ריח פון רוי נאָפט און א גלענצנדיקן שוואַרצן קאָליר. עס איז ניט באַקאַנט, פון וואַנען דער אספאַלט נעמט זיך — פון שיכטן אונטערן ים גרונט אָדער אספאַלט שטיינער אויפן מערב׳דיקן ברעג פון ים המלח. צאָלרייכע אספאַלט בלאָקן זענען געפונען געוואָרן ביים אויסגוס פון טייך ארנון און אין דער סביבה פון עין גדי. יעדנפאַלס, איז עס א דייטלעכער סימן, אז עס איז פאראן ערד אויל. י. בראָסלאָווסקי ווייזט אָן אין זיין ווערק „הידעת את הארץ" אויף פאקטן, וועלן אספאַלט איז דייטלעך אויפגעטראָטן. נאָך אין יאָר 1874 האָט א טוריסט אנטדעקט א פעטע ברוינע פֿליסיקייט דרום צו פון טייך ארנון. די ארבער האָבן געוויזן דעם אָרט „ביר אל חמר" — אספאַלט ברונעם. אן אנדער רייזנדיקער פֿאַרשער האָט געזען אין צמון פון טייך זערקא אן אויל קוואל, וואָס טריפט פון די פעלדער. אויך אין עין אמה דרום צו פון טייך ארנון איז אנטדעקט געוואָרן אן אספאַלטישער אויל. אָבער די אלע דערשיינונגען דארפן פֿאַרלויפיק באַטראַכט ווערן בלויז אלס עפיזאָדן, וואָס זענען באַשרייבט נאָר אויף א קליינעם שטח. דאָס זענען צייכנס פון נאָפט, אָבער מען קען גאָרנישט זיין זיכער, אז מען וועט ווירקלעך געפינען נאָפט אוצרות אין דעם דאָזיקן געביט. עס קען וייזער זיין, אז די גראָבונגען וועלן פירן צו אספאַלט אוצרות... א קאָמפּאָקטער נאָפט פֿאַרמאציע.

געאָפיזישע פֿאַרשונגען

מען האָט לעצטנס דערמאָנט די רעזולטאַטן פון די געאָפיזישע פֿאַרשונגען בנוגע נאָפט אין ישׂראל. די עיקר׳דיקע געאָפיזישע ארבעט איז דורכגעפירט געוואָרן דורכן וויצמאן אינסטיטוט. לויט דער מיינונג פון ח. פעקערים זענען אנטדעקט געוואָרן געאָלאָגישע שיכטן, „וואָס זענען פאָסיק פאר דער אקומולאציע פון

נאפט". לויט דער מיינונג פון עקס־פערטן, זענן די ארץ ישראל־דיקע באדן שיכטן באקוועמער פאר סיים־מישע פארשונגען, ווי די נאפט ריי־כע באדן שיכטן אין מצרים, אבער אין דער ווייסשאפטלעכער וועלט זענען נאך עד היום פאראן חילוקי דעות וועגן דער עקזאקטקייט פון די געפיזישע קאלקולאציעס. יעדנפאלס, זענען די נבואות געווים ניט אבסא־לוט ריכטיק.

די באריכטן פון די עקספערטן זע־נען בדרך כלל אפטימיסטיש. לויט דער מיינונג פון דר. וואלטער פעהר, דעם באקאנטן שווייצארישן געאלאג, וואס האט גרויסע דערפארונג אין גראבונגען אוף פארשונגען אין מי־טלען מזרח, דארף ישראל צעטיילט ווערן אויף 9 נאפט באצירקן. די גרא־בונגען דארפן זיך ניט באשרייבנקען בלויז אויפן נגב, נאר דארפן געמאכט ווערן אויך אויפן ישראל'דיקן ברעג פון מיטלעלענדישן ים אויף א לענג פון 188 קילאמעטער. חיות אבער די גראבונגען אויפן ברעג ים פאס זענען פארבונדן מיט הוצאות, וואס זענען 6 מאל אזוי גרויס, ווי די גראבונגען אין נגב, דארפן זיי געמאכט ווערן שפעטער. לויט דער מיינונג פון דר. פעהר, קען מען באטראכטן די נאפט כמותן אלס לוינענדיק אין ווירט־שאפטלעבער הינזיכט, מען קען אבער ניט דערווארטן קיין פאזיטיווע רע־זולטאטן פאר 1954. מען וועט ביי די גראבונגען דערגיין אפשר ביז צו 10.000 פוס די טיף.

אויך דער באקאנטער געאלאג באל, וואס האט פארבראכט אין ישראל אויף דער איינלאדונג פון דער רעגי־רונג, איז גענייגט צו א פארזיכטיקער פאזיטיווער מיינונג. אין דער העלפט פון די געאלאגישע באצירקן, וואס אנטהאלטן נאפט, זענען די אויסזיכטן גוטע, אין 25% פון זיי — נעפלדיקע און אין די איבעריקע 25% — קליי־נע. לויט באל'ס מיינונג פארגרע־סערן זיך די אויסזיכטן פון דרום צו צפון און פון מערב צו מזרח. זייער קלייניע אויסזיכטן זענען אין דער סביבה פון אילת: עס זענען פאראן האפענונגען צו געפינען נאפט סיי אין נגב, סיי אין גליל, אין די בערג און אין די טאלן.

ענגליש אמעריקאנער קאנקורענץ

עס איז אינטערעסאנט צו באציי־כענען, אז די געשיכטע פון נאפט גראבונגען אין ישראל איז גאנריט אזא „מארערנע". שוין אין סוף פון 19־טן יארהונדערט מערקט מען א קענטיקע פאראינטערעסירונג אין דער נאפט עקספלאטאציע אין ארץ ישראל. דייטשן, טערקן, ענגלענדער און אמעריקאנער האבן ארויסגע־זאגט זייער מיינונג וועגן די נאפט אויסזיכטן אין לאנד. ענגלישע אינ־זשענירן האבן נאך פאר דער ער־שטער וועלט מלחמה געפרואווט גראבן נאפט אין ירמוק טאל. די אמעריקאנישע „סטאנדארט אויל קאמ־פאני" האט געפרואווט צו גראבן אין יאר 1914. עם זענען געמאכט גע־וואָרן אלע הכנות פאר גראבונגען אין דער סביבה פון ממשית־קורנוב. אבער די ערשטע וועלט מלחמה האט געמאכט א סוף צו אט די ערשטע עקספערימענטן.

נאך דער ערשטער וועלט מלחמה האט אן אמעריקאנישע געזעלשאפט ווידער געפרואווט באקומען א קאנ־

צעסיע פון דער מאנדאט רעגירונג, זי האָט אָבער ניט געהאט קיין דער־פאָלג. אין די דאָזיקע יאָרן האָט זיך שוין אָנגעהויבן די קאָנקורענץ צווישן ענגלאנד און אַמעריקע אויף די נאפט מקורות אין דער וועלט. אין יאָר 1920 אי באקאנט געווארן די ענגלישע באהערשונג פון די איראקי־שע נאפט פעלדער. נאָך ענערגישע באַמיאונגען מצד די אַמעריקאנער אין משך פון לאנגע יאָרן זענען די ענגלענדער געווען געצווואונגען נאָכ־צוגעבן און אין יאָר 1927 האָבן זיי מסכים געווען צו באטייליקן די אַמעריקאנער אין דער איראקישער נאפט געזעלשאפט מיט 23.75%.

אינצווישן זענען די אַמעריקאנער אין די 30־קער יאָרן אריינגעדרונגען אין די וויסטענישן פון אראבישן האלב אינזל. אין יאָר 1941 האָבן די אַמעריקאנער געאַלאַנגן מיטגעטיילט, אז די נאפט רעזערוון אין סאָודיע דערגרייכן ביז צו 22 מיליארד פע־סער, דאָס הייסט א כמות, וואָס איז גלייך צו די רעזערוון אין אלע איבע־ריקע טיילן פון דער וועלט, אויסער אַמעריקע. טראָץ דעם אַמעריקאנישן דרוק אין מיטעלן מזרח, האָט ענג־לאנד אויך געפֿרואווט צו האלטן זיך ביי די אוצרות פון דעם „שווארצן אויל" אין דעם דאָזיקן וועלט טייל. די איראקישע נאפט געזעלשאפט האָט אין די דאָזיקע יאָרן באקומען קאָנ־צעסיעס אין סיריע, לבנון, קפריסין, אדען און ארץ ישראל. די קאָנצע־סיעס פון די ענגלישע געזעלשאפטן אין ארץ ישראל אין סוף פון די 30־קער יאָרן שטייען, אלזאָ, אין צוזא־מענהאנג מיט דער ענגלישׂ אַמערי־קאנישער קאָנקורענץ אויף נאפט אין מיטעלן מזרח.

קאָנצעסיעס

אין דער ציים פון מאַנדאָט

דעם 24־טן דעצעמבער 1937 איז געגרינדעט געוואָרן א ספעציעלע גע־זעלשאפט, וואָס האָט געהייסן „ארץ ישראל'דיקע געזעלשאפט פאר נאפט אנטוויקלונג", מיט א קאפיטאל פון 1.620.000 פונט. דאָס איז געווען א טאכטער געזעלשאפט פון דער אירא־קישער נאפט געזעלשאפט. נאָך אין יאָר 1933 האָט די איראקישע נאפט געזעלשאפט באקומען א דערלויב־ניש צו פֿארשן דעם דרום'דיקן ברעג ים פאס. אין יאָר 1938 האָט די מאנ־דאָט רעגירונג פארעפנטלעכט א גע־זעץ וועגן אויל גראָבונגען. אין משך פון דער נאנצער ציים פון מאנדאָט רעזושים האָט די רעגירונג ניט דער־לויבט צו זוכן נאפט אין ארץ ישראל. איצט האָט זיך דער שטיין געריבט פון אָרט. אין יאָר 1939 האָט די איראקישע נאפט געזעלשאפט באקו־מען 11 קאָנצעסיעס און די ארץ ישראל'דיקע געזעלשאפט פאר נאפט אנטוויקלונג — 18 קאָנצעסיעס אויף נאפט זוכונגען. די באַצירקן, וואָס זענען געשטאָנען אין רשות פון דער איראקישער געזעלשאפט, האָבן אַרומ־גענומען די סביבה פון עזה, באר־שבע און דעם ברעג ים פאס ביז עכו; צו דער טעריטאָריע פון דער ארץ ישראל'דיקער געזעלשאפט פאר נאפט אנטוויקלונג האָט געהערט דער נאנצער נגב, אויסער דער סביבה פון דער אילת בוכטע. צוויי וויטערדיקע קאָנצעסיעס זענען אין דעם זעלבן יאָר געגעבן געוואָרן דעם ארץ ישראל'דיקן גרובן סינדיקאט", וואָס איז געווען פארבונדן מיט דער

פֿאטאש געזעלשאפט. ווי באקאנט, האבן זיך בעת דער צווייטער וועלט מלחמה פארייניקט דריי געזעלשאפטן: די עלעקטריציטעט געזעלשאפט, פֿאטאש געזעלשאפט און „נשר" אין דער געזעלשאפט „הירדן" פֿאר נאפט זוכונגען אין ארץ ישראל. די צוויי קאנצעסיעס אין דעם גרובן סינדיקאט זענען געווען חל מערב צו פון ים המלח אויף א שטח פון 980 קמ. דער סינדיקאט האט איבערגענעבן די קאנצעסיעס דער געזעלשאפט „הירדן".

אויפן געביט פון מערב ארץ ישראל האט די מאנדאט רעגירונג ארויסגעגעבן 31 קאנצעסיעס. עס איז קלאר, אז דער געזעץ פֿארשלאג פון דער ישראל רעגירונג שאפט אפֿ די אלע קאנצעסיעס.

די רעזולטאטן פון די גראָבונגען אין דער מאנדאט צייט

די געזעלשאפטן, וואס האבן באקומען די קאנצעסיעס, זענען צוגעטראָטן צו פראקטישער ארבעט. דעם 25-טן סעפטעמבער 1947 האט מען אנגעהויבן גראָבן אין כולייקאט אויפן וועג קיין נגב. צוערשט איז מען געקומען צו א קאלך שטיינער שיכט, דערנאָך צו א פומפּ שיכט. 416 מעטער די טיף אין א טאל פארפלייצט מיט וואסער. נאָך דעם, ווי מען האט גובר געווען אלע שוועריקייטן, האט מען אנהויב 1948 דערגרייכט א טיפעניש פון 1.500 מעטער. די ארבעט איז אבער איבערגעריסן געוואָרן צוליב דער באפרייאונגס מלחמה. עס זעט אויס, אז די דאָזיקע גראָבונג האט ניט געבראכט קיין שום ממשות'דיקע רעזולטאטן.

אנדערע גראָבונגען זענען דורכגעפירט געוואָרן ביי ממשית־קורנוב און אין דער נעגבֿ פון דעם גרויסן שטויסל. די רעזולטאטן פון די דאָזיקע גראָבונגען זענען ניט פארעפנטלעכט געוואָרן. די ארץ ישראל'דיקע געזעלשאפט פאר נאפט אנטוויקלונג האט זיך, זעט אויס, געגרייט אויף גראָבונגען אין משך פון א לאנגער צייט אין דער דאָזיקער נעגבֿ. מען האט אויפגעשטעלט א קעמפּ און אפילו אָנגעזאמלט וואסער אין דעם טייכל ממשית.

פון די דאָזיקע גראָבונגען זענען איבערגעבליבן 2 שרידים. ביז צום היינטיקן טאָג שטייט נאָך אין כולייקאט דער גראָבונגס טורעם. דער צווייטער שריד איז דער „נאפט וועג" צווישן אסלודזש און דעם גרויסן שטויסל, וואס די געזעלשאפט האט אויסגעבויט נאָך דער צווייטער וועלט מלחמה אויף א לענג פון 25 קילאָמעטער. ערשט אין מדינת ישראל איז דער וועג אויסגעבעסערט און אספאלטירט געוואָרן.

אויך די גראָבונגס עקספּערימענטן אין דער סביבה פון הר־סדום זענען געבליבן אָן דערפאָלג.

וואס קען מען לערנען פון די דאָזיקע ערשטע עקספּערימענטן? מען קען צוגעבן צו זיי נאָך א נעגאטיוון דערשיינונג. אין די טויזנטער וואסער ברונעמס. וואס זענען געגראָבן געוואָרן אין ארץ ישראל, זענען ניט געפונען געוואָרן קיין סימנים פון נאפט מכיש. און טראָץ דעם זענען די אלע פאקטן ניט אנטשיידנדיק.

די ביז איצטיקע גראָבונגען אין

ארץ ישראל זענען ניט געווען אזוי טיף, ווי מען איז זיך נוחג ביי נאפט גראָבונגען אין אַנדערע לענדער. די גראָבונג אין קוליקאט האָט דערגרייכט ביז צו 1.000 מעטער. כדי צו דערגרייכן דעם געוואונטשענעם העזולטאַט, דארף מען גראָבן צוויי מאָל אזוי טיף. אין סיני האָט מען אַנטדעקט נאפט אין דער טיף פון 2.000 מעטער: די רייכסטע נאפט מקורות אין דער וועלט, אין כּאָוד־יע, זענען אנטדעקט געוואָרן אין דער טיף פון 2.200 מעטער. די עקספערי־מענטן אין הר־סדום זענען, לויט דער מיינונג פון די געאָלאָגן, דורכגע־פירט געוואָרן דוקא אין ערטער, וואו עס זענען פאראן קליינע אויסזיכטן אויף ערך אויל.

אויפן הינטערגרונט פון מיטעלן מזרח

דאָס איז א פראגע פון געניעער פאָרשונג, זוכונגען און עקספערי־מענטן. דאָס הייסט: א סך הוצאות. אין הינזיכט פון הוצאות וועלט דער נגב באטראכט אלס א זייער בילליקער באָציטק. עס האַנדלט זיך וועגן אוים־געבן מיליאָנען פונטן, אן אכּסאָלו־טער זיכערהייט, אז עס וועט געפונען ווערן רוי נאפט. דאָס איז די נאָרמא־לע רעזולט ביי די נאפט געזעלשאפטן אין דער וועלט. דער דורכשניט איז — איין געלונגענע גראָבונג אויף 9 ניט־געלונגענע. אָבער די דאָזיקע אייניציקע געלונגענע גראָבונג קען קאָמפענסירן פאר די דורכפאלן און אפילו נאָכמער...

עס בלייבן באשטיין צוויי פאקטן: ארץ ישראל געהערט צו דעם גרויסן נאפט פעלד, וואָס היסט „מיטעלער מזרח". עס האַנדלט זיך ניט וועגן אַזעלכע וועיטע לענדער, ווי איראק און סאָודיע; נאפט איז אנטדעקט געוואָרן אין מצרים ניט נאָר אין הורכאדא, ראסאריב און ביים ים סוף, נאָר אויך אויפן סינישן האלב אינזל, וואָס איז נענטער צו ישראל. עקספערימענט גראָבונגען וועלן גע־מאכט אויך אין דעם שכנות'דיקן לבנון. די איראקישע נאפט געזעל־שאפט האָט באקומען א קאָנצעסיע אויף 75 יאָר, כדי צו זוכן נאפט אין סיריע אין צפון פון דמשק. „די ארץ ישראל'דיקע געזעלשאפט פאר נאפט אנטוויקלונג" פאָרשט און זוכט נאפט אין עבר הירדן.

מען דארף באצייכענען, אז אויך אין מצרים זענען נאפט זוכונגען געפירט געוואָרן אין משך פון א לאנגער צייט אָן קיין שום דערמאָלג צוליב דער קאָמפליצירטער סטרוק־טור פון די געאָלאָגישע שיכטן. אין אָנהויב זענען אנטדעקט געוואָרן בלויז 4 נאפט פעלדער; צוויי אַנדערע זע־נען פאראָן געוואָרן צוליב דער קליינער פראָדוקציע און ווירטשאפט־לעכער ניט רענטאָביליטעט. ביי היינ־טיקן טאָג טרעט מצרים אויף וואָס וועיטער אלץ מער אלס א נאפט פאק־טאָר אין מיטעלן מזרח. דורכפאלן אין אָנהויב זענען נאטירלעך ביי נאפט גראָבונגען אין דער גאנצער וועלט.

געביטן מיט נאפט אויסזיכטן אין מיטעלן מזרח ציען צו די נאפט גע־זעלשאפטן. דער מיטעלער מזרח פארנעמט דעם צווייטן אָרט נאָך די פאריניקטע שטאָטן אלס נאפט רע־זערוואָאר אין דער וועלט. אין די פלענער פון די געזעלשאפטן צו אַנטדעקן נייע נאפט מקורות אין דעם

דאזיקן געביט פארנעמען דעם אויבן אן דריי לענדער: ישראל, סיריע און לבנון. די מקורות אין מיטעל מזרח בילדן 42% פון די וועלט רעזערוון. דער נאפט פון מיטעלן מזרח האט אפילו מעלות לגבי דעם נאפט אין די פאריניקטע שטאטן. דער גאנצער נאפט אין מיטעלן מזרח ווערט גע־שעפט פון 250 ברונעמס, און פון די פאריניקטע שטאטן — פון 500.000 ברונעמס. מיט אנדערע ווערטער: יעדער ברונעם אין מיטעלן מזרח לי־פערט דורכשניטלעך 1.400.000 פע־סער נאפט א יאר, און יעדער ברונעם אין די פאריניקטע שטאטן — בלויז 4.660. אין צענטראל אמעריקע — 59.000 פעסער א יאר. די פראדוק־ציע הוצאות אין מיטעלן מזרח זענען דעריבער קלענערע און די עקספלאטא־ציע איז רענטאבלער.

די סיבות פון דער נאפט קאנקו־רענץ אין מיטעלן מזרח זענען פאר־שטענדלעך; די דאזיקע קאנקורענץ פארשארפט זיך פון יאר צו יאר. אלע שאצונגען וועגן די נאפט אוצ־רות אין מיטעלן מזרח ווערן שנעל ניט אקטועל. אויך די פראדוקציע וואקסט אין א געוואלדיקן טעמפא. די מערב לענדער באטראכטן דעם מיטעלן מזרח אלס דעם עיקר'דיקן נאפט מקור פאר זייערע עקאנאמישע און סטראטעגישע באדערפענישן.

מדינת ישראל געפינט זיך אויך אין דער דאזיקער ראם. די עקאנאמי־שע רענטאביליטעט פון דעם נאפט, וואם וועט געפונען ווערן אין ישראל, וועט זיך באזירן אויף 2 פאקטארן: די ראפינערייעס אין חיפה, און די נאענטקייט פון מיטלענדישן ים, ד. ה. איינשפארן טראנספארט הוצאות



En pruebas de resistencia hechas por la United States Testing Company, el colchón Beautyrest duró 3 veces más que los otros colchones que fueron sometidos a las mismas, eligiendo 17 de las mejores marcas.

Compre un
BEAUTYREST
con facilidades de pago
SIMMONS
MONTORO No. 114
U-2120 U-1470

און טויזנטער טאן שטאל אויף ערן. אבער ביז צו יענער צייט וועלן זיך זיכער דערוועקן ווירטשאפטלעבן, פא־ליטישע און סטראטעגישע פראגן, אויף וועלכע עם איז נאך צו פרי זיך אפצושטעלן.

וויזיטירט אונזערע דעפארטאמענטן און איר וועט אין זיי געפינען
דעם בעסטן אויסוואל אין ארטיקלען פון קוואליטעט!

BAZAR INGLES

Galiano y San Miguel Habana

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

LA INDUSTRIA GENERAL CARTONERA

Fabricantes de Envases de Cartón Corrugado, Tubos, Estuches plegables, etc.

Figuras No. 60 **Telf. M-7895**

Habana

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

SEGUROS DE TODAS CLASES—EXCEPTO DE VIDA

Trust Insurance Agency

AGENTES GENERALES

The Employers' Liability Assurance Corp. Ltd.
de Inglaterra.

Fidelity and Deposit Company of Maryland
de los Estados Unidos

The Patriotic Assurance Company, Ltd.
de Irlanda

National Union Fire Insurance Company
de los Estados Unidos

Queensland Insurance Company Limited
de Australia

Cable y telégrafo: "Trustseg" Apartado 2492
Teléfonos: A-1901, A-1902 y A-1903 — Aguiar 362, Habana

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

PAN AMERICAN STANDARD BRANDS

Fabricantes de

Levadura Fleischmann, Polvo Fleischmann para hornear, Diamalta, Esencias y Colorantes Fleischmann

Manteca hidrogenada y para pasteles, Leche en polvo, Coco rallado, Azúcar, Lustre y otros

——0——

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD.

נאצים קוקן דיך אן!

פון לייזער ראן

נאכן ערשטן טרויעריקן ראנדעוואו מיטן חורבן אין אונזער אויסגעאידישטער שטאט, איז דער שוועדישער אומדערוואַרטסטער סיורפריז; דער פלוצלינגדיקער באגעגן מיט די מערדער. די געפאנגענע דייטשישע זעלנער־קאמאנדעס, וואס איילן זיך פאמעלעך מיט בראוו דייטשישע לידער פון אן צו דער רוים און בוי־ארבעט אין שטאט.

וועו כ'האב דערזען די ערשטע נאצישע זעלנער־קאלאנע מיט דעם טונקעלן שאטן פון אראפגענומענעם אויגן־שטעכיקן האקנקרייץ, וואס זעט אויס ווי א פארבארגענער סקארפיאן אין די פאלבן פון דייטשישן מונדיר, האט מיר פארפעלט אטעם.

זיי זענען דא!

זיי, וואס האבן נעבעך פארשפילט דעם קריג און געבליבן — אז וואויל איז זיי — מיט זייערע קריגער.

און מיר, וואס האבן פארלאזן דאס פאלק אויף דער עקידה פון קריג און נישטאי דערגאנגען צום זיג — אז ווי איז אונז — צווישן די מעכטיקע זיגער.

דעם 13־טן יולי 1944, האט מען די פארכאפער ענדגילטיק פון ווילנע פארטריבן, און — עס איז פול די שטאט מיט זייער נאצישער לופט, מיט אונזער אידישן בראך און מיט זייערע האפענונגספולע רויטשישע לידער.

וועו איך וויים ניט, אז דאס ווערן שוין די דייטשן באשטראפט און עקספלאָטירט ביי דער אפראמונג און אפבויאונג פון דער דורך זיי צושטערטער שטאט, וואלט איך געווען זיכער, אז דאס איז א פארדיע דערויף, אזא מין דייטשישע פורים שפיל.

פיר געזונטע דייטשוקעס טראגן א הילצערנע טראג ברעטל אויף ווילכע עם ליגן פיר־פינף ציגל שטיקער. א דייטשישער בריגאדיר גייט פארוים און צוויי דייטשן מיט לאפעטעס שלעפן זיך פון הינטן — דויטשישע פאסטנאכטשפילן אין ווילניוסער געפאנגענן לאגער.

עך, וואו נעמט מען דעם גרעסטן אידישן פוילענצער — אבער טאקע דעם גרעסטן! — וואס איז געפאלן אונטער דער לאסט, אדער פארקאטעוועט געוואָרן אויף דער דייטשישער קאטארגע. ער זאל ארויסקענלן מיט די

דייטשן די תורה פון אידישער פויליענצערי אונטערן נאציזן בייטוש. די דייטשישע וואוין נעטא אין וויליניום איז אויטאנאם אין איר אינערליעבער אדמיניסטראציע. די געפאנגענע זענען קאשאירט אין זייער מיליטערישער אדרעסונג. די זעלנער זענען וויידער זעלנער און זייערע אפיצערן קאמאנדאוון וועז וויידער מיט זיי. בראש פון לאגער שטייט א דייטשישער פאלקאוויניק. דער אייניציקער פון זיי אלע, וועלבער האט ניט דאס רעכט פון באוועגונג אויסערהאלב דעם געפאנגענן לאגער. אבער, דאס הארץ זיך אפצוועסן דערפון דארף ער ניט, דער אומגליקליעבער דייטשישער פאלקאוויניק. די אונטער־אדרנטע ארבעטס קאמאנדעס באזארגן און פארזארגן שוין זייער פיורער מיט אלעם נויטיקן. טאמער די פרעמדע פארזארגונג איז אים וויניק מאכט ער אליין קונקל מונקל געשעפטן מיט די ציווילע באאמטע, וואס קומען נעמען ארבעטס קראפט פאר פארשיידענע ארבעטן אין שטאט, אדער פירן אן מיט די אינערליע־כע ארבעטס ווארשטאטן אין לאגער גופא.

עטליכע אידלעך, זענען שוין אויך דא צווישן די פארזארגער, וואס פירן דורך פארשיידענע וואליומע טוויש־טראקטאציעס פאר די דייטשן מיט גרויס רווח. ווי שנעל, די אידליקעס האבן שוין באווזיזן צו פארגעסן די אנטווערטונגען אין געטא. פון וואס פארא „קוועלן" זיי שעפן זייערע גאלדענע פארדינסטן און נאך אלע פארדינסטן, פאר וועמען זיי שטעלן זיך וויידער אין פרייוויליקן רינסט.

טעגליך האב איך זיי געזען און טעגליך האב איך געמוזט אויפסניי אנקוקן די גרויסע דייטשישע ארבעטס קאלאנעס אויפן גאס, אדער קלענערע אויף די טראטוארן, ווי זיי מארשירן מיט געזאנג אין דער דייטשישער געטא געפאנגען לאגער. און פארוואס זאלן זיי ניט זינגען, אז פון קיין אקציע אין פאנאר, וויסן זיי ניט. אלע טראגן גרויסע לאבנס ברויט און פארשיידענע שפייז פא־קעטן אונטערן ארעם. פאפיראסן שאכטלען שטעקן פריי פון קעשענעס ארוים אן — וואונדער איבער וואונדער: קיינער פון זיי האט ניט מורא, אז א מורער וועט שטיין ביים געטא גרייט מיט זיין אויטא, צו פירן די שפייז שמוק־לער קיין פאנאר. אדער, אז זייערע אייגענע פאליציאישע הינט מיט א לעוואס־אויסוואורף בראש, וועלן זיי באגעגענען ביים טויער ארומטאפן און קאנפיס־קירן די מיט מסירת נפש איינגעשאפענע פראדוקטן און נאך צוצאלן מיט א פארציע שענדלעבע שמיז.

וועז איך האב געזען דאס בילד, ווי די דייטשן גייען אין לאגער, האב איך פארשטאנען דעם טרויס, מיט וועלכן די לעבנגעבליבענע וויליגער געטא אידן באגלייטן די דייטשן אין זייער וויליגער געטא:

ער, וועז זיי וואלטן דאס א ו נ ז געפירט צו אזעלבע אויך־מיר־מלאכות און געלאזן, אזוי באלאדן מיט כל טוב פון דער ארבעט צו קומען אהיים, וואלט דאך אונזער גאנצע געטא דערלעבט צו גיין אויף היטלערס לויה.

די געציילטע פארבליבענע חסידים פון סאוועטישן רעזשים זענען צופרידן דערמיט, וואס די דייטשישע וואוין געטא אין וויליניום איז — ווי זיי זאגן — צו באווזיזן די שטראפנדע האנט פון דער גערעכטיקייט, איינגעקווארטירט דוקא אין איינעם פון די פיר לעצטע אידישע ארבעטס לאגערן אין וויליע.

וואָס זיי מאכן זיך נעבעך פארגעסן דערבייַ, אין, אז: צו ווייט איז די שטראָפנדיקע גערעכטיקייט ניט געקראָכן. ניט אין די שמוציקע, פארוואָרלאָזטע הייזלעך פון אידישן וואוינ־געטאָ, וואו די אויפנעיאָגטע אידישע באפעלקע־רונג האָט זיך עדריקט און געשטיקט, געמאטערט און געפלאָגט אין ענגשאפט, דחקות, הונגער, נויט און טאָג טעגלעכע טויט אקציעס. האָט מען באזעצט די געפאנגענע מערדער פון הערנפאלק. נאָר אין די נעמויערטע 7 שטאָקיקע בנינים פון די געווועזענע אידישע „ביליקע הייזער" אויף סובאטש 37. אין בעסטן אי־דישן ארבעטס לאגער ה. ק. פ. וואו די לעצטע אָנדערהאלבן טויזנט ווערטע יודישע ארבעטס קרעפטע, האָבן נאָך דערשקלאפט געציילטע עטלעכע חדשים נאָך דער נעטאָ ליקווידאציע. און — 10 טעג פארן אריינמארש פון דער רויטער ארמיי (דעם 2־טן און 3־טן יולי) אויסגעשאָסן געוואָרן ביזן לעצטן.

ווער עס ווייל געבן אביסעלע א טראכט, קומט לייכט צו גאָר אנדערע מס־כנות פון לאגער אויסוואל, אז ניט קיין „אידישע מאָטיוון" האָבן דאָ געשפילט א וועלכע עם איז ראָל, נאָר אויסשליסלעך סאָוועטישע. דאָ אין די „ביליקע הייזער", איז במשך פון דער דייטשישער אקופאציע, געווען דער געפאנגענ לאגער פון די משפחה מיטגלידער פון די סאָוועטישע מיליטער לייט און באמטע. און זיי און בלויז זיי, האָבן געקענט זיין דער מקור פאר דער סימ־באָלישער שטראָפנדער גערעכטיקייט.

מיר זאָגן, סימבאָלישע, ווייל דער דייטשישער וואוינ און טיילווייז אר־בעטס לאגער, איז בלויז אויסערלעך ענלעך צו דעם געוועזענעם רוסישן גע־פאנגען לאגער אָדער דעם לעצטן אידישן ה. ק. פ. דער זעלבער הויבער פאַרקאָן מיט די פארראָסטע שטעכל דראָט פון אויבן. די זעלבע קאָנטראָל ביידל ביים אריינגאנג. ווייטער, הויבט זיך אָן דער פורים שפיל פון דער דייטשישער לאגער אויטאָנאָמיע. דער פורים שפיל וואָס פירט אין מוז דערפירן צום בא־קאנטן טראגישן פון „דויטשלאנד איבער אלעם" — פינאל.

וועג מען פירט אין די א ו י ס נ א מ י ק ע לאגער אָרדענונג וואָס ווערט אָנגעוועגדעט לגבי דעם פארהאסטן בלוטיקן פאלקס שונא און לאנד פארכאפער, און די געווייגלעכע סאָוועטישע ארבעטס לאגערן און קאָלאָניעס. פאר די היימישע פארזינדיקטע בירגער. וואָלט די גרויסע מערהייט פון די סאָוועטישע לאגערניקעס, אויפגעהערט צו דאגה'נען אויף וייער פארלאָרענער סאָוועטישער פרייהייט. און א געוג גרויסער פראָצענט, וואָלט נאָך באמת געדאנקט און געלויבט דעם טאטן פון די פעלקער, פאר די איבערדערציאונגס מעטאָדן. ו ע ן — א סאָוועטישער ארבעטס לאגער זאָל כאטש צו דעם דייטשישן געפאנגענן לאגער אין ווילניום ענלעך זיין.

דער סוד פון דער אומפארשטענדלעכער סאָוועטישער האנדלונג לגבי די דייטשישע פארניכטער פון רוסישן לאנד, לעבן און דריי צענדליק יאָר אָנגע־שטריינגטע בויאונג, איז אין ווילניום פאר קיינעם קיין סוד ניט, פאר די דייטשישע געפאנגענע איינשליסלעך.

די אָפגעקליבענע און קאָנטראָלירטע דייטשישע געפאנגענע, וענען דאָס באשטימט אלס ערשטע קאנדידאטן אויף אומצוקערן בויען א דעמאָקראטישן

דייטשישן רייך אונטער סטאלינס השגחה. דורך זייערע דייטשישע מיילער, דארף אין פאטערלאנד ארייגקומען לויב און דאנק צו דעם לעבנס וואוילן אין רוסלאנד און באוואונדערונג פארן מילדן, רעמאקראטישן מלוכה פיר, אפילו לגבי געפאנגענע שונאים.

די דייטשן לויפן ניט און אנטלויפן ניט פון געפאנגען לאגער. זיי ווייסן גוט, אז עס דערווארט זיי ניט קיין בעסערס אין צעווארפענעם פאטערלאנד. און דאס וואס זיי האבן צו דערווארטן, קען זיי נאר א דאנק דעם חסד פון גוט־האַרציקן נעכטיקן שונא און מארגנדיקן פארבינדעטן.

די רעזולטאטן פון דער גוטפריינטשאפט פאליטיק מיט די דייטשן?

אומשולד — פארוואנדשאפט און נאצישע חוצפה, דאס זענען די גרונט שטריכן פון די סטאציאנירטע דייטשישע געפאנגענע אין ווילניום.

שטריכן פון די סטאציאנירטע דייטשישע געפאנגענע אין ווילניום.

א ו מ ש ו ל ד —

איך האב נאך ניט באגעגנט דעם יעניקן, וואס זאל דאָ האבן אנגעטראפן אויף א שולדיקן דייטש.

די זעלנער, זענען געווען נ י ט מ ע ר ווי זעלנער.

די אפיצערן — אפיצערן און — נ י ט מ ע ר .

קיינער פון זיי, איז ביזן געפאנגען לאגער ניט געווען אין ווילניום. מארד אליבי: זיי האבן גערויבט און געמארדעט ערגעץ אנדערש, אין פראנק־רייך, בעלגיע, האלאנד, אפריקע, הכלל — אומעטום וואו די נאצישע לאפע האט געגרייפט. זיי האבן „געקעמפט און אפגעוואוסט אין פארשיידענע געגנטע, ראיאנע אונד שטעדט".

אפילו אין געפאנגענשאפט זענען זיי אויך כ מ ע ט פרייוויליק געקומען. זיי האבן שוין א פארטיקע געפאנגען פאבל, די בעזיגער פון אייר־דאפע, צו וועלכן זיי דארפן בלויז צופאסן א באליבטן דויטשישן ניגון, א שטייגער פון הארסט וועסעל ליד, און — זיי וועלן דעם העלדן פינאל פון זייער נאצישער ניבעלונגען עפאפייע, קענען זינגען און באזינגען אין א געמיטלעכער שטונדע ביי א קופל ביר.

אלס אונזערע גרופע
וואר אים קעסעל אייזנגעשלאסען,
האבען ווייר ניכט מער געקעמפפט
אונד ניכט מער געשאסען.
ווייר קאמען זאפארט
צום געמיינזאמען בעשלוס:
ה י ט ל ע ר ק א פ ו ט !
אונד העגדע האך —
זיך ערגעבען דעם רוסס.
זא קאם דער פארפלוכטע קריג,
צום גליקליכן שלוס.
און די מארשל, — זאגט משה נאדיר: —
אונד ווייר בליבען אם לעבען"...

וואר זשע, האָט דאן געמאַרדעט און צעתוהו ובוהוט די וועלט? שאָען זי מאל רונד אונד רום, ני?

אך אום גאָטעם ווילען, פילן זיך די פּריינס געטראָפן אין זייער נאַציאַנאַל אומשולד, ווער זינד ניכט קיינע פּיראטן נאָר זאָלדאטן. דאָס איז דאָס וועלק דער פּערריקטען געסטאַפּע לויטע אונד די פערפלוכטע עס־עס שטורם טרופּער.

ניט איך! זאָגט ושתי, ס'איז קלעצל. קלעצל זאָגט: עס איז קאָטער. און קאָטער, ווייזט אויף שמיר־מיר־נאָך — —

אָלץ שטימט געניו, לויט מאָטל פּייסי דעם חזנ'ס באשרייבונג. עס פּעלט ב ל ו ז , אונזער גוטער שכן משה דער איינבינדער, וואָס זאָל אַוועקלייגן אָלע קונדסים און אריינטשאָכטשענען מיטן פּארבלייבענעם הארטן טאָוול פון אונזער מחזור, וואָס זיי האָבן צעריסן און פּארברענט. אז זיי זאָלן איינמאָל פּאר אָלעמאָל, פּארלירן דעם חשק צו פּראָווען זייערע שקישע שטיק מיט א יתום. אי, וואו נעמט דעם קלוגן שכן משה דעם איינבינדער, אין דער וועלט פּאָליטיקע?!

פ א ר ו א נ ד ש א פ ט —

די פּארבלייבענע שכנים — די גרויסע מערהייט פון דער ליטווישער באַפעלקערונג — זענען גאָר די דייטשישע הערצנסטרויע פערוואנדטע, וואָס לאָזן זיי ניט פאלן אין דער נויט.

ווי נאָר דער דייטשישער ארבעטס טאָג פאנגט זיך אָן, הויבט זיך אָן די טעגלעכע ליטווישע הילפּס דינסט.

יערע דייטשישע ארבעטס איינהייט האָט שוין אירע בעזאָרגונגן אַרעפענט, אין שכנות פון זייער ארבעטס פּלאַץ, אדער אויפן וועג אהין, וואוהין זיי כאָפן זיך אריין אין דער נויטיקער צייט. ז יי , דארפן נ י ט אַראָפּנעמען די דייטשישע מאָרד לאטע פון זיך און שטעלן דאָס לעבן אין קאָן. ניין, ז יי דארפן זיך ניט פּארשטעלן אויף דער ליטווישער זייט; זיי דאַרפן זיך ניט גנב'ענען דורך לעבער, בויעמער, מאלינעס קיין סדום. און ציטערן פאר עס־עס מענער, געסטאַפּע, איפּטאניגא, כאפונעס, מוסרים, פאר א נאנצע שטאָט מיט מערדער און שמאלצאוניקעס־שאָטאזשיסטן.

פ ר א נ ק א ו ן פ ר י — די נאציש פּראוואנדשאפט ג י ט איבער א ל ע ברענן און גיסט זיך אריבער אין איר דעמאָנסטראטיווער קריסטלעכער גוטסקייט אין אָפענעם דרויסן ארוים.

אויף א ראָג פון דער טויטער רודניצקער גאס קלאפט א כמורנער דייטשוק אין א טרויב, צוויי מאל לאנג און איין מאל קורץ. אָפּגעוואַרט און ווידער: צוויי מאל קורץ און איין מאל לאנג. ביז — עס עפנט זיך א פענסטערל און ס'וואכט אויף סאלטע הייזלע. און א שטריק מיט א פּעקעלע שנירלט זיך אַראָפּ צו אים. דאנקע שוין, פּראָ פּארסיוקאוסקאס! אויף ווידערזען; — אויף ווידערזען!

א יונגער זעלנער מארשירט הין און צוריק ביי דעם קענאיבער דעם שול הויף נאנצן הייזער און קירכע בלאָק פון דער דייטשישער גאס און פייפט זיך אונטער א זעלנער ליד.

— פּסס... פּסס... א יונגע לימוושע מיידל שפּאַנט זי אים מיט אַ פּעקלע און — צעזעגנט זיך מיט אַ קניקס...

לימוושע באַאמטע אייליקן זי דער ארבעט אין די סאָוועטישע אנשטאַלטן.

אויף דאָג ווילנער און טראָקער איז אן אויפגעלאפ פון דייטשישע זעלנער. ווי מען וואָלט געפּאקט א איד אין א לאטע אויף דער פּארבאַטענער אריישער זייט. די באַאמטע, האָבן מסתמא באַמערקט אזא סצענע פון נאַצישער פּאר־וואַנדשאפט און תיכף רעאגירט, קאָנטראָלירט און ארעסטירט. לויף איך אַנ־קומן דעם וואוגדער.

טעות'ן זענען מענטשלעך: א פּאָר אָפּגעפּרעסענע בייכער, פּאָרטפעלן אונטערן אַרעם און גלות'דיקע פנימער פון וואזשנע שיקסעס, פארטיילן פּאָפּי־ראָסן צווישן די דייטשישע געפאנגענע און שמייכלען פריינטלעך פון עפעס אן אָנגענעמען דאנק אויסדרוק.

און איך, איך זויג איין אין זיך דעם נומער פון פענסטער פון וואנען דער שפּייז פּאקעט מיטן ליבלעכן שמייכל איז גרייט צו יעדן ווידערזען. איך פּאָלג נאָך דאָס יונגע מיידל, וואָס האָט אויף מיין וואון גאס אירע טעגלעכע שפּייז ראנדוואון מיטן שונא. איך פארהאלט זיך און גיי נאָך ווי א שאָטן די הוי־כע סאָוועטישע באַאמטע און דערגיי ביז זייער ארבעטס שטעלע אין שטאָטישן קאָמיטעט פון דער באָלשעוויסטישער פּארטי.

צוריק — צוויי דייטשן טראָגן פריישע לעבלעך ברויט אַרויס פון א טוי־ער אנטקעגן די פארשלאָסענע טירן פון געוועזענעם אידישן פּאָלקס טעאטער. ביים אריינגאנג פון דעם צאָן דר. גירשאָווסקי, געזעגענען זיך צוויי שמייכ־לענדיקע דייטשן, ניט מיט דר. גירשאָווסקים פרוי. מען וואַרט שוין אויף זיי. מען טראָגט זיי די הילף אנטקעגן. מען באזאָרגט און פארזאָרגט זיי, די טעווטא־נישע אָקופּאנטן, די אייביקע שונאים פון ליטוויש שטאָם און מלוכה.

שלעפּ איך זיך א נאָרישער, אינזאמער איד, אויף דער אַרישער זייט א הילפלאָז רעזיגנירטער, באהאָגלט מיט דער אומבאשעדיקטער נאַצישער פּאר־וואַנדשאפט צווישן די ליטווישע און דייטשישע מערדער שותפים פון מיין פּאָלק.

שפּעטער, א סך שפּעטער, פרואוו איך אַרויסבאקומען ביי די „פארוועסענע אידן", ענטפערט אויף די מאטערנדע פראגן.

— פּרואווט די סאָוועטנמאכט טאקע גאָרניט פארנעמען, קעגן דער פּערמא־נענטער פּאָלקס דעמאָנסטראציע פון נאצי פארוואנדשאפט?

— ב מ ע ט גאָרנים. דעם גאנצן ליטווישן פּאָלק, קען מען נאָר דער „געמיינזאם" געוואונענער מלחמה, קיין מלחמה ניט דערקלערן.

— און אידן, אידן האָבן אויך גאָרניט געפּרואווט רעאגירן?

— א שאלה אביסל, אויב מען האָט געפּרואווט, ביז — מען האָט א ו נ ז זיך נעהייסן בארואיקן...

וועג דער דעמאָביליזירטער רויט ארמייער ש. ב. האָט זיך צום ערשטן מאל אויפגעטראָפן אויף א סצענע, ווי א יונגע, שמייכלענדיקע ליטווישע מיידל האָט צוגעטראָגן א דייטשישן זעלנער א פולן קעסטל פאפּיראָסן אויפן מיטן

גאס, איז ש. ב. אזוי ארויס פון די כלים, אז ער האט ארויסגערופן דאס שאכטל ביים דייטש צעטראגן מיט די פיס און געוואלגן די פאפיראסן דער מיידל אין פנים, צוזאמען מיטן זידל אויף די העכסטע אקטאווע:

— דיין קורווישן הינטן גיב אים, דו נאציש צויג, אבער ניט קיין סאווע־טישע פאפיראסן! וו א ן ! — האט ער איז דערלאנגט מיטן פוס, ביז איך צעשפאלט אייך ביידן ניט די קעפ. דער סווינינעמונדער העלד, האט זיך אפגע־טראגן דער ערשטער.

די פורית, און דער רויטארמייאישער שינעל, וואס האט זיי פאריאגט האט אים א צעהיצטן געטראגן, וואו מען דארף אויפקלערן די זאך:

— איר וויסט חברים, וואס פארא שענדלעכע סצענעס עס שפילן זיך אף אויף די גאסן פון אונזער באפרייטער שטאט, פון אפענער פארברידערונג מיטן שונא?

— וואס איז געשען, זעצט זיך, בארואיקט זיך און דערציילט...

— אך בלויז, ד א ס , מ י ר וו י ס ן . די סאוועטישע זיכער־הייטס מאכט קאנטראלירט און דיסקאנטירט די פאקטן.

— ווי קען מען אבער לאזן אזא אפענע, נאצישע חוצפה ניט רעאגירט, האט ש. ב. געזובט יושר. מיט וואס, וועז און ווי אזוי צו רעאגירן, דאס געהערט אינגאנצן צו דער סאוועטישער זיכערהייטס מאכט. און אויך חבר דעמאבילי־זיטרער, וואלענען מיר, דערוועגט זיך ניט מער איבערצוהזרן די נאריישקייטן, ד א איז ניט דער פראנט, פארשטאנען?

דאס איינציקע וואס האט פארשטאנען, איז — או מען מ ו ז פארשטיין, קוקן און שווייגן.

די ל ע צ ט ע האפענונג איז געבליבן אויף דער שוין פיל מאל אויס־געפראוואוטער נ. ק. נ. ב.'שער דיפלאמאטיע, פון דורך כלומרשט פארקוקן, נאכקוקן און אריינגארן איר אומפארזיכטיקן קרבן אין זאק, די נ. ק. ג. ב. וואס קוקט מיט טויזנט אויגן, זעט און פארשרייבט. און — פארשוויגט קיינעם קיין־מאל ניט, זיינע עלטסטע עבירות קענן דער ראטנמאכט. או די פאסיקע צייט וועט קומען דערצו, טרייסטן זיך אירן אין ווילניוס, וועלן „יענע" באצאלן פאר אלץ כפל כפלים. וועד, עס קען ניט וואכטן אויף יענער גוטער צייט און דער־ווייל קוקן און שווייגן, אנטלויפט וואו די אויגן טראגן.

די אונטערשטע שורה פון סאוועטיש לימוזישן גוט פרייטשאפטלעכן בא־ציאונגם באלאנס מיט די דייטשן, איז: נ א צ י ש ע ח ו צ פ ה !

אין נאס, אין מארק, ביי זייערע ארבעטס שטעלן, ווייזן די געפאנגענע שוועלבעלעך א פארטויטן שפיץ פון זייערע שפארבערשע נעגעלעך.

מיט דער חוצפה, קומט דער אפעטיט. זיי וועגן זיך שוין נאך הילף אפילו צו אידן.

אבט פרי, וועקט אונז אויף א קלאפעריי אין טיר.

א דייטש איז אויף דער שוועל. ער באטראכט מיין אידישן נאז און פאר־

וואונדערטע אויגן און באשטייט אנטשלאָסן אויף דאָס אים נויטיקע: ערלאובן זי, איין צינדהאָלץ, ווייר וואָלען אנראובען. א צווייטן מאָל לאזירט זיך אריין א יעקע, נאָך „איין טעפּכען ריינעם וואסער". און מיר, דער עם קשי עורף, דער־ צויגענע אויף דער שרעקלעכער תורה פון עין תחת עין ושין תחת שין, וואָס האָבן אזא גרויסן רעכענונג פון נקמת דם, טראָגן זיי אנטקעגן פייער צום פאַרויכן און ניט פאַרברענט צו ווערן. וואסער צו שטילן דעם דאָרשט און ניט דער־ טרונקען צו ווערן. אלע מיינע פעסטע באשלומן, אָנצושפייען אין חזר'שן פר־ צוף און אוועקצוגאָגן ווי א קרעציקן הונט, זענען צערונען וועג נאָר איך בין געשטאָנען פנים אל פנים מיט א געשלאָגענעם דייטש מערדער אין לבוש פון א געפאלענעם מענטשן, דער פארשאָלטענער אידישער רחמנות, האָט איבער־ געלעבט פאָנאָר!...

אויף ווינגרי 12, אין גאנץ געבליבענעם מויער וואו עס האָט געוואוינט מיין שוועסטער זענען אצינד „רעפּאראציאָנס ווערקשטעטע" פון טופיצערייי.

צענדליקער, הונדערטער מענטשן שטיק צעקאלייטשעטע בשעת אנטי אי־ דישע אקציעס, זענען דאָ אויפגעזאמלט געוואָרן פון אָפּגערייניקטע אידישע וואוינונגען וועלכע דייטשן האָבן פאר דער צייט געוצט געבראכט אָהער, וואו זיי ווערן אויסגעפארבט דורך דייטשישע געפאנגענע און איבערגעגעבן צום באנוץ פאר די אָנקומענדע רוסישע באאמטע.

די רויטארמייאישע וועכטער זיצן רעכטס אין פארטער וואוינונג וואָס האָט איר אריינגאנג אין טויער דורכגאנג, און היטן דעם ארויס און אריין.

— וו א ו ה י ן ? באטראכט מיט אָפּשיי דער שינעל מיין לאנגן לעדער מאנטל.

— אין מיין געוועזענער פאר'מלחמה'דיקער וואוינונג.

— ליידער בירגער, איז דאָרט קיינער און קיין זאך ניט געבליבן פון יענער צייט.

— איך שטעל מיר פאָר. איך וויל בלויז אָנקוקן א לעצטן מאָל פארן אָפּפאָרן.

— אָבער, דאָרטן ארבעטן געפאנגענע און עס איז מיט זיי פאַרבאָטן יעדער פארקער.

— איך וויל זען די וואוינונג און ניט די הינטישע זין.

— לאדנא, זאָגט ער ענדלעך נאָך א היפשער קווייטל, אָבער מאכט דאָס שנעל.

טרעט איך אויף די מיט גלאָז און ים האָר פארשאָטענע טרעפ פון די אויסגעלייקטע אידישע וואוינונגען.

דעם לעצטן חורש אין מיין היימשטאָט, האָב איך דאָ געוואוינט הינטער א כלומרשט פארשלאָסענע טיר. אָט עפן איך זי ווידער אויף. אין עס צימער הובלט א יונגער זעלנער א ברעטל און פייפט צו וואגנערס א טראָמ־ פייטן מארש.

אין קיך, פאָרעט זיך א דייטש ביי קליי פארקאָכן. א צווייטער קלעפט

א פוס צו פון א ווייכן שטול. אין דורכגאנג נייען צווי עלטערע זעלנער א וואנט פון א דיוואן.

איך קוק אן שטאַרק די יורשים פון מיין שוועסטערס הויז.

— גוט מאָיען — רייסט דער יונג ביים הובל טיש איבער מיט זיין טמא־דיקן וואונטש דעם טרויעריקן בילד. די אַנדערע ארבעטן פלייסיק און קוקן פון דער זייט אן מיין אידישן נאָז אין קאָמיסאריאט מאנטל.

פ א ר ב י י .

אין שלאָף צימער ליגן ברעטער פון צעטומענע מעבל. אן ארבעטס טיש און אן אומעט פילן אן דעם הדר'ל.

איך קוק אַרויס דורכן פענסטער אין גאָרטן וואָס איז פארבליבן אַזוי ווייניק געענדערט פון יענע טעג, וועו איך בין דאָ אין דער לעצטער שעה געשטאַנען ערב דעם צעזעגן אויף אייביק.

איז דאָס, דער אייניציקער צייכן פון דער אָפּגעוויישטער אידישער היים?

מיין האַנט טאַפּט אן א קנאָפּ אויפן פענסטער. א גרינער קנאָפּ פון א דייטשישן שינעל מיט א קייזערשן אָדלער. אפשר איז דאָס, דער לעצטער צייכן?

אַצינד ליגט ער אויף מיין טיש, דער לעצטער גרום פון מיין שוועסטערס חרובער היים: דער נאציישער אָדלער שפייט מיט גרינער גאל אין פנים און לאָזט ניט פארגעסן: נ א צ י ס ק ו ק ן מ י ר א ן !

א קאפיטל פון בוך: „אש פון ירושלים דליטע"



1952 — 1953 תשי"ג — 5713

THE ROYAL BANK OF CANADA

PONE AL SERVICIO DE SUS CLIENTES TODA CLASE DE FACILIDADES BANCARIAS



מיר באַגריסן אַלע קלייענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע, אוןווינטשן אַלעמען אַ גליקלעכן דערפאָלגרייכן יאָר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !



B·O·A·C *cuida bien de usted...*

אין האוואנא און אין פּאריז, אין מעלבורן און אין מאדריד, אזוי אויך אין ניוייארק און אין ריא — איבעראל צייכענען זיך אויס די מאנשאפטן פון **באאק** מיט זייער לייסטונגס פיייאיקייט און העפלעכקייט צו די פאסאזשירן. האט דאך שוין **באאק** א רע־קארד פון 34 יאר פון אינטערנאציאנאלע פליגן. און די 34 יאר פון דערפארונג לאזן זיך שפירן אין דער פייאיקייט פון די מאנ־שאפטן און אנגעשטעלטע אין אלע לינייעס פון די 51 לענדער, וואס דעקט די **באאק**.

פארן מיט דער **באאק** איז גענישן פון אנגענעמע מאמענטן: די ספעציעלע אויפמערקזאמקייט בעת דער גאנצער רייזע, אויסגע־קליבענער לייגן מאטעריאל, ערשטקלאסיקע שפייזן, פיינע גע־טראנקען וווי א געשאנק פון דער קאמפאניע... און די שוין באקאנ־טע ענגלישע העפלעכקייט — דאס אלץ פארוואנדלען די רייזע דורך **באאק** אין אן אנגענעמען צייט פארטרייב.

B·O·A·C 1,000 rutas alrededor del mundo

Para reservaciones e informes,
visite a su agente de pasajes, o a
BRITISH OVERSEAS AIRWAYS CORPORATION
Trocadero 55, bajos del Hotel Sevilla - La Habana
Telfs. W-4944 y W-5260





MANTEQUILLA

OTERO

crema pura de
pura crema de leche...

די פּוטער

„אָטעראָ"

אָן זאַלץ. איז דערפאַר גאַראַנטירט פאַר איר פּרישקייט און גוטן קוואַליטעט.

די אידישע באַלעבאָסטעס וועלכע וויסן וואָס גוט איז, נוצן שטענדיק די פּוטער וויי די קעז פון דער מאַרקע „אָטעראָ".

צו באַקומען אין אַלע אידישע באָדעגעס.

איטורמע און יאמא, די פאַרשפּרייטער פון די פּראָדוקטן „אָטעראָ" באַגרוסן אַלע אידן צום נייעם יאָר און ווינטשן אַלעמען אַ סך גליק און פּרייד.

Distribuidores: ITURBE Y LLAMA

Monte 909 - Habana



FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CERVEZA

POLAR

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר
אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן
אידישן ישוב פון קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייננען
פרייד פאַר אַלע אידן אויף
דער גאַנצער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

מיטן פּנים צום נייעם יאר

פון דוד ווּ. אוטיאַנסקי

האָבן מיר דען אַן אַנדער ברירה, ווי האַלטן אין זייַן די יאָרן? מיט אַ קרעכץ און בייַנקשאַפט באַגלייטן מיר דאָס אַלטע יאָר און מיט א שרעקנדיקן שמייכל און ברוך הבא גייען מיר דעם נייעם יאָר אנטקעגן.

יעדעס נייע יאָר איז עלטער פּאר דאָס אַלטע יאָר. א מאַדנער פּאַראַדאָקס: דאָס נעכטיקע איז אינגער פּאר דאָס היינטיקע, פּאַרן מאָרגן.

אויך מיר, מענטשן, מעגטשן פון נעכטן און היינט, אַן די פּון אויף־מאָרגן נאָך אונז, לויפן דעם זעלבן פּאַראַדאָקסאַלן שטייגער און אמת. ווי עס ווייזט אוים איז דאָך טאקע מענטש און צייט אומטיילבאר אין באַגריף און פּראַפּאָרציע.

קובא, די אידישע קובא, רייסט אויך אַראָפּ יעדן ראש השנה דעם לעצטן בלעטל פון אַן אנטלאָפענעם יאָר. ווי דער שטייגער אומעטום, אַזוי אויך אין קובא, וועלט אין די דאָזיקע טעג אונטערגעצוינגן א סך הכל.

עס וועלן אַנדערע אויך היי יאָר זיך א גריבל טאָן אין די נעכטיקע מעג; מען וועט באַלאַנסירן, מיט גרויסע ציפערן: סומירן דאָס אויפגעטאָע־נע, דאָס דערגרייכטע; מען וועט אביסל אויפבלאָזן און פּארגרעסערן דעם חשבון; מען וועט שוין מיט גאָטס הילף זיך באמיען צוצוגעבן דעם פּארשטאַרבענעם יאָר (זאָל ער האָבן א ליכטיקן גן עדן) געגנוג חשיבות און אימפּאָרטאַנץ, אלץ צוליב דעם, אז מיר אליין זאָלן פון דעם באַלאַנס אַרויס מיט א גוט פּארשעמטן פּנים.

איך אויך, איינער פון אלע, פון אַלע טאָג, אן עודת ווי אַנדערע פון א גאנצן יאָר, וועל דעם באַלאַנס פון נעכטן אָבער ניט מאכן. איך וועל ליבער אויפן סמך פון דאָס געזעענע, אַדורכגעמאכטע און מיטגעלעבטע פון א גאנצן פּארגאַנגענעם יאָר, מיר פּרובירן מאכן א בילד, ווי וועלן מיר אויסזען מאָרגן?

איז עס חלילה ביי מיר ניט דער דראנג צו נביאות, ניט קיין משוגה'נע ענגאזוכעניש פון שטעלן זיך אויף א בערגל און קוקן צו וועלט אראָפּ און פּאַרויסזאָגן ווי וועט געבוירן ווערן דער מאַרגנדיקער טאָג.

איז עס א סימן פון אלטקייט? פון פּחדנות? וועלן וואָס שנעלער פּאר־געסן און אנטלויפן פון דעם נעכטן?... אַדער איז דער נעכטן פון היינטער דער פּלייצע אזא אַרעמער? און פון

ארעמקייט ווײל מען דאָך טאקע וואָס שנעלער אנטלויפן און פארגעסן...

אלטקייט און ארעמקייט. אבער ניט מיינע אלײן. דער אוצר געהערט דעם גאנצן ישוב. דאָס איז דאָס אפּגעשפּארטע פּאָרמעגן פון ישוב פאר עפּעס מער ווי א פערטל יאָרהונדערט.

אונזער אידישקייט אין קובא: די אידישע געזעלשאפטלעכקייט און געזעלשאפטלעכע אידישקייט, איז פאר א סך יאָרן געווען יונג און רייך. אין יענע ערשטע יאָרן האָט מען מיט אימפּעט, אחריות און געזעלשאפטלעכן אויפריכטיקן דראנג געפלענט און געהאָדעוועט אידישע קולטור אין קובא: נאציאָנאלן פּאָליטישן באוואוסטזיין; דערציאונג; מיט איין וואָרט: געזאָרגט פאר המשך ישראל. אין אזוינע יאָרן איז לייכט געווען ראש השנה צו מאכן באלאנסן פון דאָס אלטע יאָר. די פעדער איז פאר רחבות געשפּרונגען און געשטיפט; עס האָט ארויסגעזונגען פון די צווישן שורות דער געזאנג פון רייכע פארגאנגענע טעג.

איך וואָרף אריבער אין מיין פארנעפלטן זכרון אָט יענע אמאָליקע יאָרן; בלעטער זכרונות; אמאָליקע ראש־השנה'דיקע ארטיקלען פון מיין פארגעלטן אביסל פארשימלטן ציטונגס־ארכיוון. און עס כאפּט אָן א שרעק: כסדר'דיקער בארג־אראָפּ; וואָס א יאָר, ווייטער דער אָפּגרונט, די געזעלשאפטלעכע ארעמקייט אלץ גרעסער און גרעסער...

און מיט דער ניבטערקייט, חלילה ניט פארצווייפלונג, זאָל מיר דערלויבט זיין אנווארפן א בילד. ראטש א בלייכע פערעפעקטיוו, ווי אזוי מיר וועלן מארגן אויסזען.

וועלכע זענען די געזעלשאפטלעכע הויפט־פאקטארן, וואָס וועלן פירן אונזער אידישן לעבן דאָ אין לאנד פארן קומענדן יאָר? וועלכע פון די אידישע אָרטיקע אינסטיטוציעס וועלן דעם כראָנישן געזעלשאפטלעכן קריזיס גובר זיין און באאיינפלוסן די קומענדיקע טעג פון נייעם יאָר?

איז מען ווידער ניט קיין אומ'רח־מנות'דיקער אחזור, וועט מען נעמט צונויף א רייַ אידישע אינסטיטוציעס; מען גיט זיי א וואָרעמע ברודערלעכע האנט, ווינטשנדיק זיי **דערפאָלג און** מזל ברכה פארן קומענדן יאָר און פטור... עם וועט וועלט ניט אונטערגיין, וועט טובערקולאָז קאָמיטעט, פרויען פאריין, אידישע האָנדלם קאמער; רעליגיעזע אינסטיטוציעס וויי: עדת ישראל, כנסת ישראל, די נייע קהילה שטאָט אויף צו לחכעים, לייַ קאסע, דער האלבער מנין ספּרדישע אינסטיטוציעס און די פּאָר פּאוואמעריקאנישטע אידישע אינסטיטוציעס, אפילו ניט פארגעסנדיק אָן דעם חסד של אמת (א געזעלשאפט אזא וואָס מיר אלע וועלן נאָך הונדערט צוואנציק יאָר באנוצן — וועט פריער, וועט אביסל שפּעטער) און נאָך אנד. וועלן, ווי געוואָגט, אוועקגעשטעלט ווערן אָן א זייט פון די יערלעכע איבערזיכטן, אפּשאצונגען און קריטיקס און זיי לאָזן אנגיין דעם פאר יאָרן אויסגעטראטענעם מאָנאָטנעם וועג. די אלע דערמאָנטע געזעלשאפטן און אינסטיטוציעס, ווי מען זאָל זיי ניט רופן, אונטערליגן ניט קיין דיזעקטער געפאר חלילה פון אונטערגאנג, זיך שלייסן און ליקווידירן, — פונקט ווי זיי וועלן מיט זייער עקזיסטענץ און לעבן אויף דער אידישער גאס אויך ניט שטאַרק גודם זיין. אָדער באַאיינפלוסן דעם בארג ארויף אָדער דאָס

זינקען פון אונזער קולטור־געזעל־שאפט־לעבן.

בלייבט נאָך א ווינקל אין ישוב, וואָס מ'קען דערווייל אדורכלאָזן: דעם פּאטראָנאט וואָס בויט די רעלי־גיעזע און געזעלשאפט־לעבע געבוידע. ניט צוליב איר ווייניק וויכטיקייט; נאָר ווייל עס איז נאָך דערווייל אומ־קלאָר און פּשוט צוליב דעם, וואָס עס איז נאָך פּראָנען צייט. איבערראָר ערב ראש השנה, וועו די געבוידע וועט שוין זיין נאָענטער צום פּארענ־דיקן, וועט נאָך צייט זיין איבער דעם ענין צו שמועסן און קאָמענטירן. דערווייל זאָלן מיר אים, דעם פּאטרא־נאט, נאָר ווינטשן דערפאָלג און א שנעלערן טעמפּ אין זיין ארבעט.

אידישער צענטער און ציוניסטישע פּאריניקונג — דאָס איז די אקטו־עלע טעמע פון אונזער געזעלשאפט־לעכן טאָג אַרדענונג. דאָס איז די אקס, אָרום וועלבער עס דרייט זיך אונזער נאָציאָנאלע אידישקייט און אָן וואָס עס איז דירעקט און אומ־פּארמיידלעך אפּהענגיק אונזער קול־טור־געזעלשאפט־לעבער מאָרגן, אונ־זער דערנענטערונג צו ישראל'ס ווירקלעכקייט; דער וועג פון דער יוגנט, ווי בכלל דער המשך פון עפּעס אידישקייט.

דער אידישער צענטער האָט, לויט מיין מיינונג, דעם שווערסטן קריזים פּאר די אלע יאָרן פון זיין עקזיסטענץ דוקא דאָס יאָר גובר געווען בעת די לעצטע וואָלן. עס איז געווען א פּאר־נעם און ווילן פון א קליינער גרופּע, וועלבע האָט געהאלטן — איידער א גוסס'דיקן צענטער, וואָס יעדן טאָג שטאָרבט ער, בעסער איננאנצן ניט אזא צענטער. די דאָזיקע טענדענץ איז דורכנעפאלן. דער חוש פון פּאלקס־איד האָט באוויזן צו זיין עפּעקטיוועו, שטאָרקער און אידיש־לעך אהריותפולער. עס האָט שפּעטער אפּילו ניט געהאָלפן א מין שטילער באיקאָט קעגן אידישן צענטער מיטן אוועקנעמען די גראָשנדיקע מיט־גלידס־אָפּצאָל, כדי כאָטש אזוי אָרום דעם צענטער צו פּארשילסן, אָדער... אָדער אין בעסטן פאל, אים, דעם אידישן צענטער, צו „טראנספּע־רירן" צו נייע משיחים... (דערווייל אָן א פּנים און אָן אינהאלט).

אט די דאָזיקע שטילע וואלזפּרא־בע האָט באדארפט דינען ווי דער עקספּערימענט פּאר דעם צענטערס וויטאלן כח פון אויף ווייטער דינען ווי די איינציקע צענטראלע אידישע פּאלקס־אינסטיטוציע פּארן ישוב. עס איז אזוי אָרום נאָך אמאל אין אונזער באלד דרייסיק יאָר געשיכטע קובא באשטעטיקט געוואָרן די פּא־טענציעלע מעגלעכקייט און אויטאָרי־טעט גלייכצייטיק פון דער ערשטער און ביז היינט איינציקער אידישער פּאלקס־היים — דער אידישער צענ־טער.

פּארמאָגט דער אידישער צענטער אין פּערספּעקטיוו, פּארן קומענדן יאָר א באזע, א פּלאטפּאָרם פון אוים־געברייטערטער טעטיקייט? פּארמאָגט די אינסטיטוציע, בעסער געזאָגט — גרופּירט אָרום זיך דער צענטער, מענטשן, קולטור־געזעלשאפטלעכע כו־חות, שטאָרקע נענוג, מיט וועמען צו קענען אונטערנעמען א ווייט־פּאר־צווייגטע קולטור - געזעלשאפטלעכע טעטיקייט פּארן קומענדן יאָר? דער אויספּיר און ענטפער דארף זיין א צופּרידנשטעלנדער. פּריער אויף דעם צווייטן באדינג: אין דער היינטיקער פּירערשאפט פון אידישן צענטער

שטייען גוט־אויספרובירטע געוועלשאפטלעכע פאלקס־מענטשן, וועלכע קענען, באגלייט פון גוטן וויל, ארויסשלעפן דעם צענטער פון די כראנישע דעפיציטן, זענען פייאיק צו מאביליזירן די עפענטלעכע מיינונג לטובת דעם צענטער; זענען בארופן גלייכצייטיק צו אריינטרין און ארגאניזירן אונזערע צענטראלע און וויכטיקסטע פראבלעמען פון ישוב און זענען, דוכט מיר, אין רער פולסטער מאס באראבטיקט צו פרעטענדירן אויף דעם צוטריט און אנערקענונג פון דער בריטיטער עפנטלעכקייט.

אין דער זעלבער צייט גרופירט זיך ארום צענטער די אידישע קולטור־מישפחה: אידישע שרייבער, פאעטן, זשורנאליסטן, דערציער, און אנד. קולטור־כוחות. מעג די דאזיקע קולטור מישפחה ווי קליין און ארעם זיין, אבער זי איז די איינציקע און קולטור־שעפערישע אין קובא און שטייט איין דוקא אין אידישן צענטער. איך מיין אינשטיין ניט אין באדייט פון פיר ארומגעצאמטע וועלט, נאר אין גייסט און עצם וועזן פון אידישן צענטער. נו, און דער צווייטער באדינג: די באזע און פעלד פאר א גאנץ יאר ארבעט?... ליגט פאר מיינע אויגן א פראגמענט נאר פון א פלאן און פון נאר א קליין גרופע קולטור־טוער ביים צענטער. זאל נאר א טייל פון דאס אנגעמערקטע פארווירקלעכט ווערן פארן נייעם קומענדן יאר, וועם אויך שוין געווג יום טוב'דיק זיין אין אונזער אידיש שטעטל.

עס דארף לויטן פלאן, אינערהאלב דעם שוין לויפנדן פרץ־יאר, פראקלאמירט ווערן א יאר פייערונגען צו דער געלעגנהייט פון 30 יאר אידישע מאסן איינוואנדערונג און 25 יאר אידיש קולטור־געוועלשאפטלעכן לעבן אין קובא.

די דאזיקע פייערונגען דארפן אריינגענעמען א פאלקס־מענטשן, (צענזום). דער ערשטער אין קובא, דער ערשטער אידישער צענזום נאטירלעך. זאלן מיר ניט בלאנדזשן ארום ציפערן פון 25 טויזנט אידן אין קובא אמאל, 15 טויזנט לויט מיינונגען פון יארן, און לעצטנס זיך ארומטראגן מיט אן אמת אין קעשענע פון זיבן־אכט טויזנט אידן.

אן אויסגאבע אין בוך־פארם, געווידמעט 25 יאר קולטור־געוועלשאפטלעכן שאפן. א זאמל בוך פון די בעסטע לידער, ארטיקלען, עסייען, דערציילונגען אין אנדערע שאפונגען פון די אידיש־קובאנער שרייבער און דיכטער. אן אויסגאבע אין בוך־פארם וועגן כאטש מארטי — איבערזעצונגען פון שפאניש אין אידיש פון די בעסטע פאפיטלען פון מארטי'ס שאפונגען, און וועגן די שענסטע טעג און מאמענטן פון זיין נאציאנאלן פרייהייטס־קאמף, וואס כאטש מארטי האט געשריבן און דאס בעסטע, וואס איז איבער אים געשריבן געווארן.

ארגאניזירן אין לויף פון דעם יאר, אויף א גרויסן נאציאנאלן פארנעם, א ישראל אויסשטעלונג: ישראל'ס אויפקום, קאמף און בויען.

מיטווירקן און סטימולירן די אויטאמע שול ביים צענטער און אירע שול־טוער אייניצופירן אין די העכסטע צווייי אדער דריי גראדן א צופרידנשטעלנדן פראגראם פון עבריית און געשיכטע פון ישראל. זארגן גלייכצייטיק פאר ספעציעלע קורסן פאר די שילער־יוגנט שנדיקן די שול — פאר די דערמאנטע צוויי קענשטאנדן: עבריית אין געשיכטע פון ישראל.

איינפירן יערלעכע פּרעמיעס פּאר די בעסטע גראדואירטע שילער פון די עקזיסטירנדע אידישע שולן פּאר אידישע קענטענישן.

א יערלעכע פּרעמיע פּאר דאָס בעסטע ליד, דערציילונג און ארטיקל, פּארעפנטלעכט אין דער אידישער פּרעסע אָדער אין בוך־פאָרם.

א האָמענאכע - אונטערנעמונג צו דער געלעגנהייט פון 20 יאָר „האַווא־נער לעבן".

א האָמענאכע פּאר אלע עקס־פּרע־זידענטן, עקזעקוטיוו־מיטגלידער און דירעקטאָרן פון אידישן צענטער פּאר דער צייט פון זיין עקזיסטענץ.

א ספּעציעלע האָמענאכע פּאר אלע עקס־שילער פון דער שול ביים צענ־טער און פּאר דעם דירעקטאָר פון דער שול, פּרייזע עליאוויטש.

א האָמענאכע פּאר די אידישע פּראָפעסיאָנאלן, מיט דער באמיאונג גלייכצייטיק, צו דערנענטערן די זעל־בע צו אונזער אידישער געזעלשאפט־לעכקייט. אויסשטעלן אין אידישן צענטער א גאָלדענעם בוך פּאר א גאנץ יאָר, מיט דעם צווועק צו פּאר־אייביקן אין אים אונטערשריפטן פון אלע אידן פון אונזער דור אין קובא.

רעאָרגאניזירן די ביבליאָטעק און אָנפאנגען דעם פּראָקלאָמירטן יובל־יאָר מיט א קולטור און פּרעסע אויס־שטעלונג און א פופצן טויזנט דאָלער קולטור פאָנד.

דאָס דערמאָנטע, אין אלגעמיינע שטריכן, באדארף זיין דער פונדאָמענט און קאָלענדאר פון דעם צענטערס טע־טיקייטן פּארן קומענדן יאָר.

ס'איז ניט קיין אילוזיע און וויסטע אויסטראכטעניש פון א קראנקן גע־הירן, די פּאָטענציעלע מעגלעכקייטן פּאר די דערמאָנטע טעטיקייטן לעבן און עקזיסטירן אין און ארום צענטער. עס פעלט נאָר אביסל גלויבן און ווילן צו ארבעט. סימנים פּאר דעם האָט דער אידישער צענטער פּארן אוועקגייענדיקן יאָר טעטיקייטן באַ־ווייזן. דאדף אונז דערפּאר די אָנגע־צייכנטע פּערספּעקטיוו פּארן צענ־טער צום נייעם יאָר ניט אָפּנארן.

אזוי ווילן מיר האָפן!

דער צווייטער ניט וויניק וויכטי־קער פּאקטאָר איז די ציוניסטישע באוועגונג. די ציוניסטישע באוועגונג אומעטום, אויך אין קובא, איז, ספּע־ציעל פּאר די לעצטע פּינף יאָר, זייט דעם אויפקום פון מדינת ישראל, בכלל די וואָג־שאָל פון אידישן קיום אין גלות. ביי אונז אין קובא איז ניט אנדערש. דער טערמאָמעטער — פּאר אידישקייט קען דינען די באציאונג פון ישוב צו ישראל אין אלע הינ־זיכטן, ווייל נאָר א נאָציאָנאל־באַ־וואוסטזיניקער ישוב מיט א געהערי־קער מדרגה פון קולטור קען מיטלעבן מיט ישראל'ס ווירקלעכקייט און זיך שאפן א פּערספּעקטיוו פון ישראל'ס מאָרגן.

אויב, און מאקע ניט אנדערש ווי מעשים, דארפן זיין די עלעמענטן און סימנים פון די מאָרגנדיקע האָרי־זאָנטן פּאר דער ציוניסטישער באוע־גונג דאָ ביי אונז, זענען די זעלבע פּארן לעצטן יאָר עפּעם מער ווי צו־פרידנשטעלנדע. דער נענוג דער־פּאָלגרייכער כמעט פּארענדיקטער באָנד דרייוו און דער חיי יאָר פּאריי־ניקטער ישראל קאמפּיין — באלד הונדערט טויזנט דאָלער אין דריי מא־נאטן, האָבן געטראָגן די בראקטע־ריסטיק פון א פּאָלקס מאביליזאציע. אויף א פּאָלקסטימלעכן אופן וואָלט מען געקענט זאָגן: ישראל'ס אקציעס

און פֿרעסטיוש האָבן זיך געהויבן אין די אויגן פון אונזער ישוב.

דער זייער געלונגענער פֿרואוו פון ארגאניזירן א באדייטנדן טייל פון אונזער יוגנט אין ישראל'ס גייסט דורך דעם האלב־יאריקן וויילן אין קובא פון א יוגנט שליח ח. גפן; דער אויפטו פון השומר פון בריינגען דעם אינסטרוקטאָר יהושע קציר און זיין פרוי, וועלכע וויילן שוין ביי אונז א פאָר מאָנאט; דאָס אַוועקשיקן דריי האָוואָנער אידישע יוגנטלעכע קיין ישראל פאר א ספּעציעלן אינסטרוקטאָרן קורס, און צום סוף יאָר, דער גרויסער אויפטו און באדייטונג הן פאר ישראל, הן פארן ישוב, פון איינשטעלן קעגנזייטיקע קאָנסולארע באציאונגען צווישן ישראל און קובא, ווי אויך א דאנק דער באמיאונג פון דער ציוניסטישער **באוועגונג, די** פראקטישע דערמעגלעכונג און טעכניש איינריכטונג פון די **קאָנסולארע** ישראל אפּיסן אין האוואנא; ווי אויך דאָס וויילן אין קובא פון ח' שמחה גינוסר, פאָרשטייער פון קרן היסוד — המגבית המאוחדת אין ירושלים, וועלכער דארף זאָרגן פאר דעם פערמאָנענטן קאָנטאקט צווישן ישוב קובא מיט ישראל, — דאָס אלץ צוזאמענגענומען זענען פאקטאָרן, וועלכע זענען אימשטאַנד אָנצוצייכענען א מער אדער וויניקער, פערעפֿעקטיוו פאר א דערפאָלגרייכן נייעם יאָר אר־בעט, פאר דער היגער ציוניסטישער פארייניקונג. און בעת איך זאָג — פאר דער ציוניסטישער פארייניקונג, פארבינד איך מיט איר אויך אן נאטירלעכן און ארגאנישן אופן דעם גאנצן ישוב אלס אזעלכן וויל אין תוך און עצם אינהאלט פון די אלע טעטיקייטן, בראש פון וועלכע עס שטייט די ציוניסטישע פארייניקונג, איז דער אין איינציק אויסשליסלעכער קאנדינאלער פאקטאָר ישראל; און מיטן גורל פון ישראל זענען ניט נאָר ארגאניזירטע ציוניסטישע פאָליטישע גרופּירונגען פאראינטערעסירט, נאָר כל ישראל אן אונטערשייד און אויסנאם.

זענען עס, ווי געזאָגט, אָט די צוויי אינסטיטוציעס: דער אידישער צענטער און די ציוניסטישע פארייניקונג; — צוויי אינסטיטוציעס, וועלכע זענען ניט אין קאָנקורענץ אָדער ווי דערשפּרוך צווישן זיך, נאָר פארקערט דערגענצן איינע דער צווייטער, — צוויי בריידערלעכע אינסטיטוציעס, וועלכע האָבן פאר זיך בריטע האָריזאָנטן און צעהאָקערטן באָדן פאר אַיים פון טעטיקייטן; און די פערעפֿעקטיוון פאר דער רעאליזירונג פון די זעלבע זענען וויט ניט קיין אומעטיקע און יאוש'דיקע, נאָר פריילעך־צוזאָגנדע און דערמוטיקנדע.

דער שליסל צו א דערפאָלגרייכן יאָר פון אויפטו און בארג־אַרויף אין אונזער אידישן לעבן אין קובא ליגט אין שוים פון די דערמאָנטע אינסטיטוציעס: אידישער צענטער און ציוניסטישע פארייניקונג, און אין דער הענט פון צוויי מנינים אידן — די פירערשאפֿט פון ביידע.

זענען מיר א פאָלק פון גלויבן און האָפענונג. דערפאר מיין גלויבן אזוי שטאַרק אין זיכער, אז דער דרייפּיקטער יאָר אידיש לעבן אין קובא וועט ניט זיין קיין יאָר פון זינקען און ליקווידאציע, נאָר דורכאוים פון בארג־אַרויף אין דערפאָלג פארן המשך ישראל אין גלות און פאר דער פאר־שטאַרקונג פון קיום ישראל — מדינת ישראל.

א רעפריכעראַטאָר פאַר 20 יאָר

אין גלייכמעסיקער און פולשטענדיקער איינפריערונג, אין טעגלעכער עקאָנאָמיע במשך פון יאָרן, אין פלאַץ פאר דערהאלטן וואָס מער שפייז־פראָדוקטן, פארלייכטערונגען אויף אפלאָזן די קעלט און אין דער גרויסער מאָס פון גאראנטיע **איז ניט פאַראַן אַ רעפריכעראַטאָר וואָס איז גלייך צו דזשענעראל עלעקטריק**

אין 1927 האָט די **דזשענעראל עלעקטריק** ארויסגעלאָזן אויפן מאַרק דעם ערשטן רעפריכעראַטאָר מיט א מאָטאָר אין א פאַרמאַכטער פאָרם. ביי וועמען עס איז ניט דערעסן געווארן צו נוצן דעם מאָדעל, פונקציאָנירט ער נאָך היינט.



בלויז דזשענעראל עלעקטריק גיט אייך דעם באַוויז פון ווידערשטאַנד און קוואַליטעט.
פינף יאָר פון גאַראַנטיע

זעט אונזערע רעפריכעראַטארן אין די אגענטורן פון דזשענעראל עלעקטריק, אדער אין אונזער סאלאָן פון אויסשטעלונג און פארקויף, וואָס איז איינגעשטעלט מיט אקאנדיסיאָנירטער לופט, אויף פראדאָ און אַנימאס.

GENERAL ELECTRIC CUBANA, S. A.

EDIFICIO GENERAL ELECTRIC — ESTRADA PALMA 556
Prado y Animas, La Habana — Santiago de Cuba



SERVICIO COMO PARA UN REY



י ש ר א ל

(דורך אמסטערדאם)

דער פאסאזשיר איז ווי א קעניג אויף דעם פראכטפולן לופט שיף קאנסטעליישן פון דער **קא. עלע. עמע.** ספעציעל צוגעגרייטע מאל־צייטן, קאקטיילס און ליקארן, אויסערדעם די אויסערגעווייניעכע אויפמערקזאמקייט מיט וועל־כער עם צייכנט זיך שטענדיק אוים די באדינונג פון דער **קא. עלע. עמע.**

Para más informes diríjase a las Agencias de Viajes reconocidas o a KLM, Prado 251, Telf. W-5670

LA PRIMERA LINEA AEREA DEL MUNDO
FUNDADA EN 1919

KLM
COMPAÑIA REAL HOLANDESA DE AVIACIÓN

מיין קאלום

פון א. י. ד.

דער 20-טער יוביליי פון „האוואנער לעבן"

מיט היינטיקן נומער פון ראש השנה אלמאנאך 5713 פארצייכענען מיר די דאטע פון צען יאר אלמאנאכן. דאס מיינט: צען ביכער וואס זענען ערשינען יאר אין, יאר אוים. איז עס געווים פאר אונז די רעדאקטארן און אדמיניסטראטאר א גרויסער יום טוב. מיר האלטן אבער, או דער יום טוב איז ניט אונזערער אליין, נאר געהערט אויך צום אידישן ישוב וואס האט דערמעגלעכט, או אזעלכע יום טוב ביכער זאלן דערשיינען ביי אונז אין ישוב. מיר האלטן אויך, או דער יום טוב געהערט צו די אלע זשורנאליסטן און שרייבער וואס האבן מיטגעווירקט מיט זייער פען אין דער דאזיקער אונטערנעמונג.

דער „האוואנער לעבן אלמאנאך", האט דורך די ארעמע כוחות, אבער מיט גרוים אונטערנעמונגס-גייסט באווייזן אפצושאצן, אפצושפיגלען אונזער קולטורעלן מצב און געזעלשאפטלעכע איניציאטיוו — זי זאל ארויסגעבראיינגט ווערן דורך דעם געדרוקטן ווארט, צו סטימולירן די וויטערדיקע ארבעט אין אונזער אידישער קאלאניע. אונזער אמביציע איז שטענדיק געווען צו גרופירן די שאפנדע אידישע כוחות אין ישוב, אין דער שרייבער משפחה פון „האוואנער לעבן", כדי אין אידישן ישוב זאל געהערט ווערן דאס ארויסגעטרעטע ווארט, וואס בינדט זיך פארלעלע צו דאס געזעלשאפטלעכע פון אונזער אינסטיטוציע לעבן.

יעדעס יאר ווען דער אלמאנאך דערשיינט, געפינען די לייענער א וועלט מיט פארשיידענע אינטערעסאנטע מאטעריאלן, לידער, דערציילונגען און ארטיקלען, וואס גיבן דעם ליכטיקן אויסזען פון אונזער ישוב און וויזן אן אויף די בלויזן. דער אלמאנאך גיט פרעסטיזש דעם ישוב, ניט נאר אין קובא, נאר אויך אין אויסלאנד.

קלייבן מיר זיך היי יאר צו פיערן דעם יום טוב פון 10 בענדער האוואנער לעבן אלמאנאך, מיט א ספעציעלן אוונט און ספעציעל גרעסערע אויסגאבע און מיר פארבינדן עם מיט

נאָך א גרעסערע דאטע, דאָס איז 20 יאָר „האָוואָנער לעבן".

דעם 11-טן נאָוועמבער 1952, ווערט צוואנציק יאָר זינט עס איז דערשינען דער ערשטער נומער „האָוואנער לעבן". 20 יאָר אין לעבן פון א אידישע צייטונג איז א גרויסער אָפּשניט, א גרויסע דערגרייכונג און א גרויסער אויפטו. דערפאר ווילן מיר די דאָזיקע פייערונג פארוואנדלען אין א יובילי פון אידישן ישוב, וואו די צייטונג האָט דערלעבט די 20 יאָר פון שאפונג, פון אָריענטאציע, פון באלייכטן דאָס אידישע לעבן אין ישוב און אלע זיינע פאָזן, א ישוב דארף און מוז האָבן א פּרעסע ארגאן און דער „האָוואָנער לעבן" איז געווען דער פּרעסע ארגאן צו דינסט דעם ישוב.

אריינגעבן א צייטונג איז איינע פון די שווערסטע זאכן, ספּעציעל ווען מיר נעמען אין אָנבאטראכט, אז עס האָנדלט זיך ווען א אידישן ישוב וואָס איז יונג, האָט זיך ערשט אָנגעהויבן פאָרמירן, שטעלן די ערשטע טריט, — איז דער „האָוואָנער לעבן" געווען פאר די צוואנציק יאָר דער גרעסטער געווינם פון ישוב.

די צוואנציק יאָר וואָס זענען פארבּאר, איבער ווילכע עס ווערט אונז אלעמען נאָך אויסקומען א סך צו שרייבן, טאקע אין דער ספּעציעלער אויסגאבע וואָס מיר פלאנען אריינצוגעבן צו דער פייערונג פון דעם יובילי, — דאָס זענען געווען יאָרן פון מוסר-נפש'דיקייט פאר דער עקזיסטענץ פון א פּרעמאנענטער פּרעסע אין ישוב. עס איז ניט געווען קיין פּרואוו, נאָר א מוז, אין אלם אזעלכּעם פאל א גרעסערע דאטע, דאָס איז 20 יאָר „האָוואָנער לעבן".

דעם 11-טן נאָוועמבער 1952, ווערט צוואנציק יאָר זינט עס איז דערשינען דער ערשטער נומער „האָוואָנער לעבן". 20 יאָר אין לעבן פון א אידישע צייטונג איז א גרויסער אָפּשניט, א גרויסע דערגרייכונג און א גרויסער אויפטו. דערפאר ווילן מיר די דאָזיקע פייערונג פארוואנדלען אין א יובילי פון אידישן ישוב, וואו די צייטונג האָט דערלעבט די 20 יאָר פון שאפונג, פון אָריענטאציע, פון באלייכטן דאָס אידישע לעבן אין ישוב און אלע זיינע פאָזן, א ישוב דארף און מוז האָבן א פּרעסע ארגאן און דער „האָוואָנער לעבן" איז געווען דער פּרעסע ארגאן צו דינסט דעם ישוב.

אריינגעבן א צייטונג איז איינע פון די שווערסטע זאכן, ספּעציעל ווען מיר נעמען אין אָנבאטראכט, אז עס האָנדלט זיך ווען א אידישן ישוב וואָס איז יונג, האָט זיך ערשט אָנגעהויבן פאָרמירן, שטעלן די ערשטע טריט, — איז דער „האָוואָנער לעבן" געווען פאר די צוואנציק יאָר דער גרעסטער געווינם פון ישוב.

די צוואנציק יאָר וואָס זענען פארבּאר, איבער ווילכע עס ווערט אונז אלעמען נאָך אויסקומען א סך צו שרייבן, טאקע אין דער ספּעציעלער אויסגאבע וואָס מיר פלאנען אריינצוגעבן צו דער פייערונג פון דעם יובילי, — דאָס זענען געווען יאָרן פון מוסר-נפש'דיקייט פאר דער עקזיסטענץ פון א פּרעמאנענטער פּרעסע אין ישוב. עס איז ניט געווען קיין פּרואוו, נאָר א מוז, אין אלם אזעלכּעם פאל כעם האָבן מיר עס אויפגעהאלטן אונטער די שווערסטע באדינגונגען, זיך ניט אָפּשטעלנדיק אויף קיין זאך.

דער „האָוואָנער לעבן" איז די קולטור אינסטיטוציע אויף דער אידישער גאם. עס איז דאָס ליכטל וואָס טריפט מיט חלב און גיט דאָך ליכט צו דעם און דאָס וואָס נויטיקט זיך אין דעם... עס איז א מין נר-תמיד וואָס האלט אין איין דערמאָנען, אז מיר זענען דאָס „עם הספר", וואָס לאָזט זיך ניט פארשווייגקען פון בלויז עולם הזה... עס איז דאָ ביי אונז דער גייסטיקער קולטור שוואונג וואָס האלט אונז פארבונדן מיט די אידן איבער גאָר דער וועלט, און העלפט אונז שפּינען ווייטער אונזער אידיש לעבן, זוכן פאָרצוזעצן דעם גאנג פון אונזערע עלטערן צו טראָגן דעם פאקל פון אייביקן אידיש פאָלק, וואו מיר זאָלן זיך ניט געפינען.

מיר קומען אינקורצן צום ישוב מיט דער פייערונג פון 20 יאָר „האָוואָנער לעבן" און 10 יאָר יערלעבער אלמאנאך און ווילן האָפן, אז דער ישוב וועט עס אויפנעמען ווי געהעריק און אלע אין איינעם וועלן מיר פייערן די וויכטיקע דאטע פון גאנצן אידישן ישוב, צוואנציק יאָר אידישע פּרעסע אויפן אינזעלע קובא, וואו אידן אימיגראנטן האָבן אויסגעבויט זייער היים אין ברודערלעבער פריינטלעכקייט מיטן קובאנער פאָלק.

דער יובילי פון אונזער צייטונג וועט געווים ווערן דער יובילי און יום טוב פון אידישן ישוב, ווייל די אידן פון קובא האָבן שטענדיק אָפּגעשאצט און אריסגעוויזן פארשטענדעניש צו זייער פּרעסע ארגאן ווי עס איז געווארן דער „האָוואָנער לעבן".

מיר געפינען זיך היינט אין יובילי יאָר פון „האַוואַנער לעבן". עס דאַרף איבעראַל באטאָנט ווערן און אונטערגעשטראָכן ווערן די וויכטיקסטע דאטע פון 20 יאָר קולטור שאפונג און פּרעסע ווען ישוב.

די אידישע שול ביים צענטער

די אידישע שול ביים צענטער האלט אין איר בלי עפאָכע. ענדלעך האָבן אידן איינגעזען, אז די אויטאָנאָמע שול איז איינע פון די בעסטע דערציאונגס אנשטאַלטן. פון טאָג צו טאָג, פון יאָר צו יאָר באקומט זי מער חשיבות. היי יאָר האָבן א סך עלטערן געהאט די געלעגנהייט זיך צום ערציאונג אז ווען א קינד ענדיקט די אידישע, שול ווערט עס זייער לייכט אָנגענומען אין אינסטיטוט. דאָס איז לערנען שטערט ניט דאָס שפּאָנישע און דאָס גלייכן פארקערט. עס שטערט גיכער דער פּראָפעסיע וואָס א טייל אידן האָבן צו אידיש און אין אלגעמיין צו א אידישער שול. עס זענען דא ניט אידישע נעמען פון שולעס וואָס קלינגט זיי בעסער אין די אויערן. עס ווערט זיי אמאל באנג טאָן, דערפאר וואָס זיי פּרעמדן פון זיך אפ זייער אייגן קינד.

די אויטאָנאָמע שול ביים צענטער, האָט גראד היי יאָר אריינבאקומען כיער אידישע קינדער. מ'קען נאָך ניט וויסן געוויס בלי. די רעגיסטראציע איז אין פולן גאנג. אין פארגלייך מיט פארגאנגענע יאָרן, זעט זיך אַרויס, אז היי יאָר ווערט די אידישע שול זיין א גרויסער דערפאָלג.

שעפּן מיר נחת פון דער אידישער שול. נאָר ניט דאָס בין איך אויסן. אז א איד אָדער א אידישע פרוי ווערט אייך קומען מיט רכילות אויף דער אידישער שול, זאָלט איר ווייסן, אז דאָס איז ניט אייערס קיין פריינט און נאָך וווינקער פון דער אידישער שול. איז לאָזט זיך ניט באאיינפלוסן אָדער פארפירן. איר דארפט אינזיינען האָבן איין זאך, און דאָס איז, אז איר דארפט זיך ניט שפּילן מיט דער דערציאונג פון אייער קינד.

א קינד וואָס באקומט א אידישע דערציאונג, איז נאָענט צו אייך, נאָענט און פארשטענדלעך צו אייערע געפילן און אידישלעך טראָדיציאָנאל אין דער באנעמונג.

מאכט א שטיקל חשבון הנפש אין די טעג פון ימים נוראים. זיצנדיק ראש השנה און יום כפּור אין שוהל, האָט איר צייט זיך אריינצוטראכטן... פארטראכט זיך אין דעם וואָס עס רעדט צו אייך א אידישער שרייבער — אין דעם וואָס עס רעדט א איד צו א איד. איר דארפט ווירקן אויף אייערע אויסגעבענע קינדער. אז אויך זיי זאָלן שיקן די קינדער אין א אידישער שול. ווען דאָס קינד ווערט אייך א רוה טאָן זיידענוי, ווערט אייך אזוי אָנגענעם קלינגען אין די אויערן דער זיסער רוה. איר ווערט שעפּן פולע עמערס מיט נחת פון אייער אייניקל.

פון א גוי א איד צו מאכן איז א סך שווערער ווי פון א איד א גוי... אייערע עלטערן האָבן מיט פארגעניגן אויסגעטראָגן די שווערע לאסט פון אייער אידישקייט.

טוט א טראכט אין די טעג פון ימים נוראים.

Las fotos son inapreciables—

SAQUE BUEN PARTIDO DE CADA EXPOSICIÓN

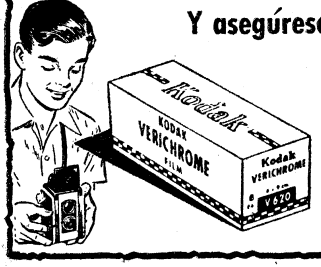


Para máximo provecho de su película:

- Mantenga la cámara firme
- Centre la imagen en el visor
- Enfoque por lo menos a 2 metros
- Fotografíe al acercarse el sujeto.
- Enrolle después de cada exposición.

Conserve la historia de los días en que sus hijos van creciendo... junto a sus padres, sus abuelos... captándola en instantáneas que merezcan elogios.

Cuando se trata de fotografías de acción rápida, sus instantáneas saldrán más claras si las toma cuando el sujeto viene hacia usted en vez de cruzar la escena.



Y asegúrese de que sea Película Kodak

Verichrome para fotos en general
Super-XX para suma rapidez
Plus-X para ampliaciones de calidad

Kodak

50 יאר קובאנער אומאפהענגיקייט

פון סעבאסטיאן קאנא

* * * *

ס'איז ניט מענלעך אין א קורצן ארטיקל צו געבן אן איבערזיפט, אפילו פון די גאר סאמע וויכטיק־סטע געשעענישן, איבער די פארגאנ־גענע 50 יאָרן פון דער קובאנער אומאפהענגיקייט. וואָס מיר באַ־צווקן איז צו פאראינטערעסירן די אידישע בירגער פון אונזער לאנד קובא, די נאטוראליזירטע ווי די גע־בוירענע, מיט דער געשיכטע פון דעם לאנד, מיט וועלכן מיר זענען אויפ־גרונדן און אין וועמענם אנטווויק־לונג מיר האָבן אויך בייגעטראָגן אונ־זער הלק.

מיר וויסן אז היינטיקע צייטן לעבט מען פון סענסאציעס. אָן די סענסאציעס איז דאָס לעבן ניט אינ־טערעסאנט... ס'איז דערפאר פאר דאָס רוב מענטשן די געשיכטע א פראָדוקט פון דעם מאָג, ניט אָבער ווי א געשעעניש אלס א רעזולטאט פון יאָרן לאנגער אנטוויקלונג.

מיר גלויבן אָבער אז אונזערע לייענער, ווי קינדער פון דעם עלטסטן פאָלק אויף דער וועלט, דארפן זיך היטן פון קורצזיכטיקייט בנוגע דער געשיכטע פון דעם לאנד אין וועלכן זיי לעבן.

וועגן די קובאנער זאָגט דער באַ־קאנטער אינטעלעקטואל דאָקטאָר כ. מאניאטש, אז זיי וויסן מער וועגן דער געשיכטלעכער אנטוויקלונג פון דעם פאָריקן יאָרהונדערט איידער וועגן די געשעענישן און זייערע סיבות פון דער צייט פון דער רע־פובליק. צוליב פארשטענדלעכע סי־בות טאָרן מיר אידן ניט אָרויס־וויזן אזא גלייכגילטיקייט צו די פאקטן און געשעענישן אין דעם קו־באנער לעבן. מיר דארפן אפילו באַ־נוצן אונזערע פייאיקייטן אויף אריינ־דרינגען אין דער צוקונפט.

מיר ווילן דעריבער אָנווארפן אוי־ניקע וויכטיקע מאָמענטן פון די פאר־גאנגענע 50 יאָרן און צום סוף באַ־רירן די פראגע פון איד און קובאנער — די אלט באקאנטע פראָבלעם פון דאָפּלטער טרייישאפט.

דעם יאָר איז דאָ געפייערט גע־ווָארן די דאטע פון 50 יאָר קובאנער אומאָפהענגיקייט. די פייערלעכקייטן האָבן ניט געטראָגן דעם כאראקטער פון דער פולער מאָס פרייד ביי דער קובאנער באפעלקערונג. מען איז נאָך

געווען אונטער דעם איינדרוק פון דער רעגירונגס איבערקערעניש פון דעם 10־טן מערץ, ווייל ווידער אמאל באשטימט ניט דאס פאלק זיין גורל, נאר דאס מיליטער. דאס האט געשאפן א שטימונג פון אפהענגיקייט און פון א געוויסן פאטאליזם.

אין דעם לעבן פון א פאלק איז 50 יאר ניט מער ווי א קליינער צייט באגריף. אין א לאנד, וואו דאס לעבן אנטוויקלט זיך נארמאל, קען מען במשך פון 50 יאר נאר א סך אויפמאכן. אין קובא, וואו די נארמאלע אנטוויקלונג פון דער עקאנאמיע, יורידסדרודענץ און פון דער קולטור איז כסדר געשטערט געווארן פון אינערלעכע אויפרוויזן און פון דער ארויסמיגרירונג פון דער רעגירונג פון די פאר־ריניקטע שטאטן, האבן די 50 יאר ניט געקענט געבן דעם סאלדא, וואס פילט האבן דערווארט.

וואס אנבאלאנגט די פאליטישע פארטייען איז די לאגע אפשר נאך ערנער ווי זי איז געווען מיט 50 יאר צוריק. די גרינדער פון דער רעפובליק האבן געהאט אידעאלן, וועלכע זיי האבן געוואלט דורכפירן אין דעם נייעם אומאפהענגיקן לאנד. די גלייך שטעלונג פון וויסע און שווארצע איז יעמאלט געווען איינע פון די סאציאלע יסודות פון דער נייער רעפובליק, מען האט זיך אויך געפטארעט אויסגלייכן אלע פאליטישע דיפערענצן כדי געמיינזאם צו בויען דאס לאנד.

ייזט האט אויך שלום געמאכט מיט די שפאניער, וואס זענען דא פארבליבן ווי גוטע שפאניש אונטערטאנען, ניט ווי קיין בירגער, ווי מען איז היינט געווואוינט צו באצייכענען, מיט שפאניע גופא האבן די קובאנער קיין שלום ניט געמאכט, ווייל מען האט זיך ניט געדעכנט מיט די פארשטייער פון דעם קובאנער פאלק. דעם 12־טן אויגוסט 1898 איז אין וואשינגטאן אונטערגעשריבן געווארן דער פרידנס אפמאך, צווישן די פאריניקטע שטאטן פון אמעריקע מיט דער באזיגטער שפאניע. קובא איז דארט ניט געווען פארטראטן ווי א צד. קובא איז אויך ניט געווען פארטראטן אויף דער פאריזער קאנפערענץ, וואו עס זענען אויסגעארבעט געווארן די באדינגונגען פון דעם שלום אפמאך.

קובא איז געווען באזעצט פון דער אמעריקאנער ארמיי און פון א גרופע באאמטע, וועלכע האבן אנגעפירט מיטן ציווילן לעבן פון לאנד. די אמעריקאנער אינטערוועניע רעגירונג איז במשך פון 1899 אנגעפירט געווארן פון גענעראל ברוק און פון 20־טן דעצעמבער 1899 ביזן 20־טן מאי 1902 פון גענעראל וואוד.

במשך פון דער צייט האבן די קובאנער ניט געווואוסט וואס זיי דערווארט אין דער צוקונפט. מען האט זיך יעמאלט אפט געשטעלט די פראגע: האט עס געלוינט אזויפיל צו קעמפן קעגן שפאניע און איצט ווערן א טייל פון די פאריניקטע שטאטן? אין די אפיציעלע קרייזן פון אמעריקע זענען געווען אנהיינגער פאר אנעקסירן קובא אין עם פארוואנדלען ווי א טייל פון די שטאטן. עס זענען אבער אויך געווען אנהיינגער פון א פרייער אומאפהענגיקער קובא, וואס די קובאנער האבן עם אויסגעקעמפט.

קובא איז דעם 20־טן מאי 1902 איבערגעגעבן געווארן די קובאנער.

די אַמעריקאַנער פֿאַן האָט איבערגע־
לאָזן דעם פּלאַץ דער קובאַנער פֿאַן
און מיט דעם איז פֿראָקלאַמירט גע־
ווארן דער געבורט פון א ניי אומאָפּ־
הענגיק לאַנד.

דאָס לאַנד איז אָבער נאָך אלץ
ניט געווען אזוי אומאָפּהענגיק ווי די
קובאַנער האָבן עס געוואָלט. מען
האָט אַרויפּגעצוואונגען דאָס אננעמען
אין דער קאָנסטיטוציע דעם אויסבע־
סערונג געוויקן פון סענאַטאָר פּלאַט,
וועלכער האָט דעם 25־טן פעברואר
1901 אריינגעטראָגן אין סענאט דעם
פֿארשלאג פון אינטערוועניר אין קובא,
ווען די פּאָליטישע לאגע ווערט פֿאר־
פֿארשארפּט. דער פּלאַט אמענדמענט
האָט נעמיזט אננעגומען ווערן פון די
קובאַנער, כדי ניט אינגאנצן צו פֿאר־
לירן זייער רעכט אנצופירן מיט די
אייגענע ענינים. דער יעמאָלטדיקער
פֿרעזידענט פון די פֿאר. שטאַטן מאק־
קינלי האָט אפן דערקלערט, אז ווען
די קובאַנער זאָגן זיך אפּ אנצונעמען
דעם פּלאַט אמענדמענט, וועט קובא
אינגאנצן אריבערגיין אין רשות פון
אמעריקע.

פּאטריאָטיזם און די בעסטע
וואונטשן זוגען ווייניק אויף אנצו־
פירן א לאַנד. פֿאר דעם נויטיקט זיך
א באשטימטע דערפֿארונג, וואס די
אנפירער פון דער קובאַנער רעוואָלו־
ציע האָבן עס ניט געקענט האָבן. דאָס
לאַנד איז אויך איבערגענומען גע־
ווארן ביי זייער טרויעריקע עקאָנאָמי־
שע באדינגונגען. בייס ענדיקן די רע־
וואלוציע איז בלויז אין פּראָצענט
פון דעם לאַנד געווען באארבעט. דער
גרעסטער טייל פון לאַנד באזיץ ווי
אויך פון די שטעט זענען געווען
פארהיפּאָטעקירט.

די ערשטע רעגירונג פון טאָמאס
עסטראדא פּאלמא האָט אָנגעהויבן
מיט דער פּולער אונטערשטיצונג פון
דעם גאנצן פּאָלק. עס זענען יעמאָלט
געווען איבער איין מיליאָן מיט 700
טויזנט איינוואוינער. דער רעגירונגס
בודזשעט איז אינגאנצן געווען נאָענט
פון 18 מיליאָן דאָלער.

עס איז אָבער באשערט געווען, אז
שוין די ערשטע קובאַנער רעגירונג
האָט צוליב א פּארטיי קאמף געמוזט
בעטן דער אמעריקאנער רעגירונג אז
זי זאָל אינטערווענירן. עס וואָלט
יעמאָלט גלייכער געווען אז מען
קומט צו א פארשטענדיקונג איידער
ווידער אכאָל איבערגעבן דאָס לאַנד
אין פרעמדע הענט. אזוי, אז פון דעם
29־טן סעפּטעמבער 1906 איז ווידער
אכאָל קובא באזעצט געווארן פון די
אמעריקאנער, וואס האָט אָנגעהאלטן
מער ווי 2 יאָר.

פּאר דעם אויפשטאַנד קעגן דעם
ערשטן פּרעזידענט טאמאס עסטראדא
פּאלמא האָט געדינט דער פאקט
וואס ער האָט זיך געלאָזט דערווייזן
אויף א צוויטן טערמין און מיט
ווייט ניט קיין לענגע מיטלען. דאָס
האָט שוין יעמאָלט באווויזן, אז דאָס
ווידערדערווייזן פּרעזידענט בריינגט
דאָס לאַנד צו שטאַרקע אויפּברויזן
און שטערט במילא דער נארמאלער
אנטוויקלונג. אין דער קאָנסטיטוציע
פון 1940 איז דערפּאר פּאראן דער
געזעץ אז א פּרעזידענט קען ערשט
8 יאָר נאָכן פּארלאָזן זיין אמט ווידער
אכאָל אָספּירירן אויף דעם פּאָסטן.

אין די צוויי יאָר מיט איבער דריי
מיאנאטן פון דער אזוי גערופענער
אינטערוועניציע פון די פּאריניקטע

שטאָטן איז דער גאנצער רעגירונגס אפּאראט אָנגעפירט געוואָרן פון טש. מאגאָן. ער האָט פארשוועדט די מיליאָנען וואָס זענען איבערגעלאָזן געוואָרן פון עסטראדא פאלמא און ער האָט אויך פארטאָגלעוועט די געלטער וואָס זענען געווען באַשטימט פאר די ווערטראנען אין אויך אַנדערע רעפאָזיטן, וואָס זענען גע־ווען פאר באשטימטע צוועקן. מאָגאָן האָט אייגנטלעך געלייגט דעם פונדא־מענט פון קאָרופּציע אין פארשוועג־דונג, וואָס האָבן אין א גרעסערער אין אין א קלענערער מאָס אָנגע־האלטן ביז צום יובל יאָר פון דער קובאנער אומאָפּהענגיקייט.

דער נאָרמאלער ריטם פון דער קו־באנער רעפובליק הויבט זיך ווידער אָן דעם 28־טן יאנואר 1909, ווען דער צווייטער דערווייטער פּרעזי־דענט, גענעראל כאָסע מיגעל גאָמעז, נעמט איבער דעם אמט. קובא האָט שוין יעמאָלט א באפעלקערונג פון איבער צוויי מיליאָן מיט 200 טויזנט איינוואוינער. דער רעגירונגס בודזשעט איז שוין איבער 34 מיליאָן דאָלער. אזוי ווי מאָגאָן האָט איבערגעלאָזן א פוסטע קאסע מיט גאָר א סך חובות, האָט שוין די נייע רעגירונג געמוזט מאכן אן הלואה פון איבער 16 מיל־יאָן דאָלער.

די אנטוויקלונג פון לאנד הויבט זיך ווידער אָן פונדאָמענטי. אין זיין צייט איז אָנגעפירט געוואָרן די נא־ציונאלע לאטעריי, וועלכע האָט פאר דער גאנצער צייט געבראכט שאָדן דער נאַציאָנאלער עקאָנאָמיק און שטענדיק געוואָרן א קוואל פאר די זייטיקע אינקונפטן פון די רעגירונגס פּאָליטיקער.

מען מוז צוגעבן, אז גענעראל גא־מעז האָט אַרויסגעווינן א פעסטע שטעלונג אין דער אינטערנאַציאָנא־לער פּאָליטיק און עס זענען פאר זיין צייט אויך צו פארציכענען א גאנצע רייע קולטורעלע אויפטוען, ווי די אקאדעמיע פאר געשיכטע, די נאַציא־נאלע אקאדעמיע פאר קונסט און לי־טעראטור און אויך דער נאַציאָנאלער מוזעאום. וואָס זענען געשאפן ge־וואָרן אין זיין צייט. גענעראל גאָמעז האָט אָבער גאָרניט געטאָן קעגן דער איינגעפירטער קאָרופּציע, וואָס האָט געשטאָמט פון דער צייט פון מא־גאָן.

גענעראל גאָמעז האָט אויף א פּריד־לעכן אופן איבערגעגעבן דעם אמט דעם נייַ דערווייַלטן פּרעזידענט, ge־נעראל מאריא גאַרסיא מענאָקאל.

גענעראל מענאָקאל האָט אָנגע־האלטן זיין אמט פון 1913 ביז 1917 איין מאָל און פון 1917 ביז 1921 נאָך אמאל. דאָס ווידערדערווייַלן איז אויך דאָס מאָל פאָרגעקומען אַרויפגע־צוואונגען מיט פארשיידענע געוואלט מיטלען. עס האָט ווידער אמאָל אַרויסגערופן אן אויפשטאנד אין לאנד, וועלכן עס איז אים געלונגען צו אונטערדריקן.

אין זיין צייט זענען אויך צו פאר־צייכענען געוויסע דערגרייכונגען אויפן עקאָנאָמישן געביט ווי אויך קולטורעלע אויפטוען. די ערשטע וועלט כלחמה האָט באזונדערס ge־ווירקט אויף דער אנטוויקלונג פון לאנד. ווי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזן איז עס געווען א ניט נאָרמאלער אויפשטייג, א דאנק דער גרויסער פאָדערונג און חויכער פּריי

פון דעם צוקער, וואָס האָט געפירט צו א געוואלטיקן קריזיס אין דעם יאָר 1921.

עס זענען בעת דער רעגירונג פון מענאָקאל געמאכט געוואָרן גרויסע פעלערן און עס זענען אויך צו פאר־צייכענען אויפטוען, ווי היסטאָריקער גיבן איבער, באקומט קובא אין יענער צייט איר רייפקייט אלס א זעלבסט־שטענדיק לאנד. דער קובאנער צוקער איז במשך פון דער צייט געשטיגן פון קנאפע 2 סענט א פונט אויף 22 און א האלב סענט. די סאפרע האָט זיך כמעט פארדאָפלט, אזוי דער סכום פון עקספּאָרט, וואָס האָט אין 1913 באטראָפן ארום 109 מיל־יאָן דאָלער איז געשטיגן אין 1920 אויף איבער טויזנט מיליאָן דאָלער. דאָס האָט געפירט צו א גאָר הויכן לעבנס סטאַנדארט אין יענער צייט וואָס ווערט באצייכנט אונטערן נא־מען פון „מיליאָנען טאַנץ". אָבער שוין צום סוף פון 1925 איז דער צו־קער ווידער געפאלן אויף דריי מיט דריי פערטל סענט דער פונט. דאָס האָט אַרויסגערופן די גרויסע עקאָנא־מישע קאטאַסטראָפע אין וועלכער א גאנצע רייע בענק האָבן פּישוט באנק־ראָטירט. קובא האָט נאָך יעמאָלט ניט כארשטאַנען אויסצונוצן די הויכע קאניוקטור און במילא אויך ניט אָנ־געזומען קיינע מיטלען קעגן אן עקא־נאָמישן קריזיס וואָס האָט שפעטער קומען. דער צוקער וואָס האָט אזוי בארזיסט דאָס לעבן האָט שפעטער געגעבן דעם ביטערן נאָך־טעם. מענא־קאל, דער פאָליטיקער פון דעם גרויס קאפיטאל, אין יענער צייט דאָס רוב אן אויסלענדישער, האָט ניט אריינגעווירן די נויטיקע פייאיקייט צו זיכערן אן אייגענע נאציאָנאלע עקאָנאָמיק.

פון 1921 ביז 1925 פארנעמט דעם אמט אלס פרעזידענט דער גרוי־סער פאטריאָט אלפרעדאָ זאיאס. דעם ערשטן שריט וואָס זאיאס טוט אלס פרעזידענט איז דאָס רופן צו זיך דעם גענעראל קראודער פון די פא־ריניקטע שטאַטן כדי מיט אים צו־זאמען רעגירן דאָס לאנד. פאקטיש ווייסט מען ניט ווער עס פירט אָן מיט דער רעגירונג — דער דערוויי־טער פרעזידענט זאיאס אָדער דער שליח פון וואשינגטאָן, גענעראל קראודער.

די קאָרופציע און דעמאָראליזאציע שטייגן אין זיין צייט. עס ווארפן זיך אין די אויגן די פארשוועדונגען און די אומזיסטיקע אָנגעשטעלטע, בא־קאנט אונטער דעם נאָמען „באָטעיאס". אין אלגעמיין ווערט יע־נע רעגירונג באטראכט אלס די ערג־סטע פאר די גאנצע צייט פון די יונגע יאָרן פון דער רעפובליק. אין יענער צייט האָט שוין קובא געהאט יעדער 3 מיליאָן אייניואיינער מיט א רעגירונגס בודושעט פון איבער 93 מיליאָן דאָלער.

אין יאר 1925 פארנעמט דעם פרעזידענטן אמט דער גענעראל מא־טשאדאָ, וועלכער ווערט נאָך היינט באטראכט ווי א פּאראדאָקס. ער האָט א סך געשאפן פארן וואוילזיין פון לאנד. ער האָט, ווי מען קען עס זאָגן, אויף א רעוואָלוציאָנערן שטיי־גער געלייגט דעם פונדאָמענט פאר דער נאציאָנאלער עקאָנאָמיק. ער איז געווען דער עיקשטער פרעזידענט,

וועלכער האָט אויף א פּלאַנירטן שטייגער אַוועקגעשטעלט די דריי הויפּט פּראָבלעמען: די עפּנטלעכע ארבעטן, די עקאָנאָמיק און די בילדונג. אויסער דעם שאָסיי, וואָס פירט דורך גאנץ קובא לויט זיין אויסער געווייניקעכן וויכטיקן באדייט, זענען א סך ארבעטן דורכגעפירט געוואָרן. עס זענען איינגעשטעלט געוואָרן אייגענע אינדוסטריעס און עס איז א סך געזאָרגט געוואָרן פאר דער אגריקולטור.

פון דער אַנדער זייט אָבער זיין גרויזאמער פּאָליטיק, באזונדערס ווען ער לאָזט זיך דערווייַלן א צווייטן מאָל דורך ענדערן די קאָנסטיטוציע און דורך די שרעקלעכע בלוטיקע פּארפּאָלגונגען פון זיינע קעגנער, האָבן שפּעטער קעגן אים ארויסגערופן אלע שיכטן פון דער קובאנער באפעלקערונג.

די רעוואָלוציע פון דעם גאנצן פּאָלק מיט דער אינטערוועניץ פון סומנער וועלט, דער שליח פון פּרעזידענט רוזוועלט, און מיטן אויפשטאנד פון דער ארמיי האָט יעמאָלט ווידער געטראָגן דעם כאראקטער פון דער באפרייאונג פון דעם קובאנער פּאָלק פון זיין אונטערדריקער. עס האָט יעמאָלט געדארפט זיך אָנהויבן א נייע עפּאָכע פאר קובא.

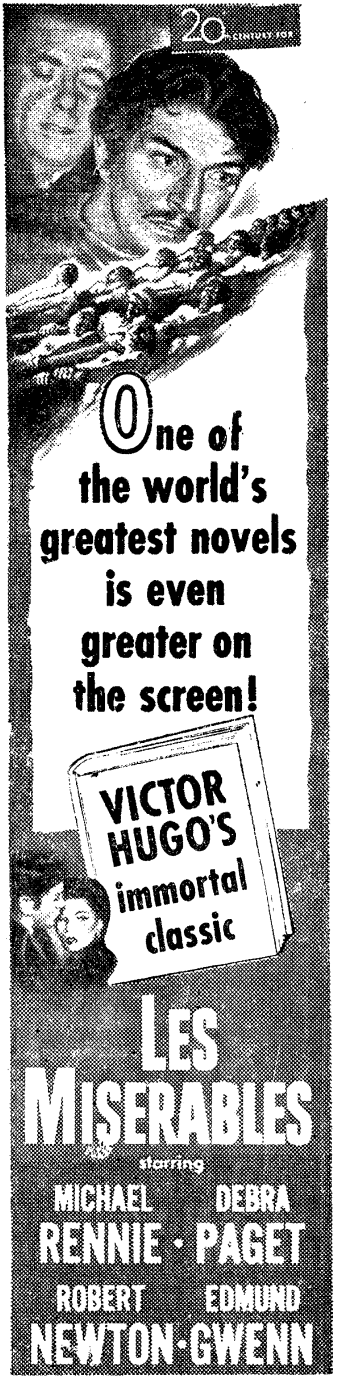
וועגן די נאָך מאַטשאַדאָ יאָרן מיט זיינע פּראָוויזאָרישע רעגירונגען ביזן קאָנסטיטואירנדע פאר־זאמלונג, ווי אויך וועגן די שפּעטערדיקע רעגירונגען ביז אויף היינטיקן טאָג ווילן מיר, צוליב מאנגל אין פּלאַץ, זיך גיט אָפּשטעלן. אלע וענען עדות פון דער לעצטער עפּאָכע, און עס איז געגנוג ווען יעדער איינער וועט אין געדאנקען לאָזן דורכלויפן די אלע לעצטע געשעענישן, צו וועלכע מיר געפינען זיך גאָר נאָענט.

ניט געקוקט אָבער אויף דעם וויט ניט נאָרמאלן וועג וואָס קובא איז דורכגעגאנגען במשך פון די פארגאנגענע 50 יאָרן, זענען צו פארצייכענען א סך דערגרייכונגען סיי עקאָנאָמיש, סיי אויף דעם געביט פון רעכט און סיי מאָראַליש. אויב מיר שטייען היינט ווידער אויף א קרייץ וועג, איז פאראן די האָפענונג און גלויבן, אז דער קובאנער פּאָלק וועט ווידער אַרויס אויפן ברייטן שליאך פון נאציאָנאלער אנטוויקלונג פון עקאָנאָמישן אויפשטייג און סאציאלער גערעכטיקייט.

קובא פארמאָגט היינט אן איינוואוינער צאָל פון ארום 5 און א האלב מיליאָן מיט א רעגירונגס בודזשעט פון איבער 300 מיליאָן דאָלער.

איצט ווייל איך אָנמערקן וועגן אונזער אידישן צוגאנג. אויב אין ערגעץ וועלט נאָך דעבאטירט איבער דער פראגע וועגן דאָפּלטער טריישאפט: אלם געהעריקער צום לאנד און אלם מיטגליד פון דער גרויסער



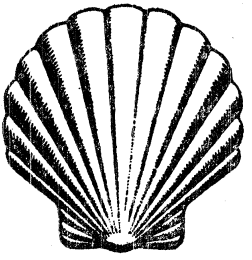


אידישער וועלט משפחה, איז אין קו־
בא ניטא אזא פראבלעם. די קובאנער,
וועלכע האבן אונז אויפגענומען מיט
דער גרעסטער גאסט פרויינטשאפט
און געגעבן אונז די מעגלעכקייט זיך
פרעי צו אנטווויקלען אויף אלע גע־
ביטן, פארשטייען אונז און באציען
זיך מיט סימפאטיע צו אונזערע גע־
פילן. זיי פארשטייען, אז מיר קענען
זיין גוטע און טרייע קובאנער און
אויך גלייכצייטיק ארויסווייזן אונזער
טריישאפט צו דער נייער אידישער
מלוכה ישראל.

ס'איז געווען נאטירלעך בעת דער
לויף פון דעם אויף דעם קארעאנער
פראנט אומגעקומענעם העלד איסאק
באנדאר, א געבוירענער קובאנער,
אז צוואמען מיט דער קובאנער פאן
האט באדעקט זיין קאסטן די
פאן פון ישראל. דאס האבן אלע קו־
באנער פארשטאנען, אז ביזן טויט
קען מען זיין טריי דעם לאנד, ווו
מען איז געבוירן, און אויך דעם
לאנד, ווו מען באפרישט אונזער נשמה.

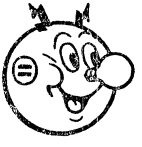
איינער א קובאנער לערער האט
דא געפרעגט א יונגן אידישן אינגל
פון 8 יאר, א קינד פון אינטעליגענטע
באלעבאטישע עלטערן, ווועמען ער
גלייבט מער, קובא צו ישראל. אויף
דעם האט אים דאס אינגל פשוט גע־
ענטפערט: „און ווועמען ליבט איר
מער אייער פאטער אדער אייער מו־
טער?" דער לערער איז געווען דער־
שטוינט פון דעם קלוגן ענטפער. דער
לערער, א גוטער קובאנער, האט גע־
לויבט דעם אידישן אינגל, ווייל אויך
ער פארשטייט, אז מיר איבן קענען
זיין גוטע געטרייע קובאנער און אויך
זיין איבערגעגעבן דעם אלגעמיינעם
אידישן אידעאל, וואס איז דער אויפ־
בוי פון ישראל.

C O R T E S I A



CIA. PETROLERA SHELL - MEX DE CUBA, S. A.

AVE. PRESIDENTE MENOCAL No. 16 TELF. U-4981
L A H A B A N A



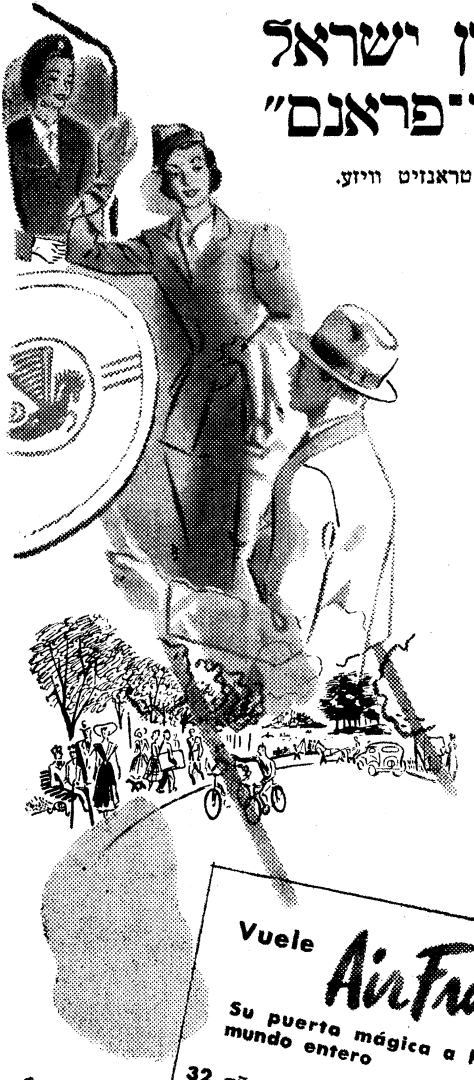
K - LISTO KILOWATT

"SU SIRVIENTE ELECTRICO"

Felicita a la Colonia Hebrea de Cuba con motivo del Año Nuevo Hebreo .

פארט קיין ישראל דורך „עיר־פראנס"

ניט נויטיק קיין טראנזיט וויזע.



פארט קיין ישראל — אדער אין וועלכן עם איז אנדער לאנד, וואס אייך אינטערעסירט — אין די גלענצנדע פאנסטעלייישנס פון **עיר פראנס**. א וועלט פארשפרייטע לופט נעץ פון לוקסוס מיט 33 יאר דערפארונג אין פלי־ען איבער די אקעאנען. פון ערשטן מאמענט פארט איר אין א ראפי־נירטער אומגעבונג פון עכט פראנצויזישן גע־שמאק. די געשמאקפטע שפייזן, אויפמערקזאמע באדינונג און אלע באַ־קוועמלעכקייטן. פארט דורך עיר פראנס און אייער רייזע וועט ביי אייך פארבלייבן ווי א שטענדיקע אנגענעמע ערינערונג.

Vuele **Air France**

Su puerta mágica a París y al mundo entero

32 años de Experiencia Transoceánica

AIR FRANCE

Trocadero 59, casi esquina a Prado, Habana
Tel. A-7094

Su agente de viajes es su mejor consejero

יום־טוב־דיקע טעג אין קובא

(צו דער דערעפענונג פון ישראל קאָנסולאַט אין קובאַ)

פון ו. דוד

* * * *

עס וועט ניט זיין איבערטריבן צו באַהויפטן, דאָס נאָך די נאָוועמבער־טעג אין 1947 און דעם 15־טן מאי 1948, זענען ביי אונז די פייערלעכסטע טעג, וועלכע האָבן אָנגענומען א בריט־נאַציאָנאלן כאראקטער, געווען צווישן 10־טן און 14־טן סעפטעמבער, בעת עס איז דערעפנט געוואָרן דער ישראל קאָנסולאט אין האוואנא.

איז עס אויך ניט צו באוואונדערן, צווישן ישראל און קובא זיך א לאנגער וועג פון איבער זעקס טויזנט מיל, איבער ימים און אָקעאַנען, דורך אמעריקע, אייראָפע צו דער פאר'חלומ'טער אלטער אזיע פון זוניקן אויפנאנג, קוים א פאָר כינים אידן זענען פאר די באלד פינף יאָר פון מדינת ישראל דעם 6.000 מיל־וועג געגאנגען, כדי אונטער די פים אייגענע מאמע־ערד צו דערפילן. אודאי פילט יעדער קובאנער איד טיף אין זיך א שטילע בייזק־שאפט נאָך דעם „לשנה הבא בירושלים" כאטש איין מאל אין לעבן, אויב ניט אויף שטענדיק, כאטש אויף א וויילעטשקע זוכה צו זיין.

האָט דערפאר טאקע ניט געקענט זיין קיין גרעסערער יום טוב אין ישוב, ווי די טעג, בעת מען האָט דערלעבט צו זען א ישראל ווינקל אין דער ווייטער קובא — א ישראל קאָנסולאט, אן אידישן קאָנסול, דערצו נאָך דעם ליבלינג פון ישוב, אונזער אלעמענס סענדער מ. קאפלאן.

פון דעם 10־טן סעפטעמבער, מיטוואָך, ווען דער ציוניסטישער פלענום האט האָט געגעבן די האָמענאכע דעם קאָנסול קאפלאן און אים איבערגענעבן די שליסלען צו די קאָנסולאט אפיסן, וועלכע זענען דורך אונז, קובאנער אידן, איינגעאָרדנט געוואָרן ווי א מתנה צום ערשטן ישראל פארטרעטער, — ביז זונטיק ביינאכט, דעם 14־טן סעפטעמבער — ביז נאָך דער ערשטער אויפנאמע, וואָס דער קאָנסול טענדער קאפלאן און זיין לי־בע פרוי כוליא, האָבן געגעבן צו געוועלשאפטלעכע פארטרעטער, שרייבער און כל ישראל — האָט די אי־דישע האוואנא אָדורכגעלעבט טעג פון פרייד און שמחה.

די עפעס מער ווי 500 אידן אין די



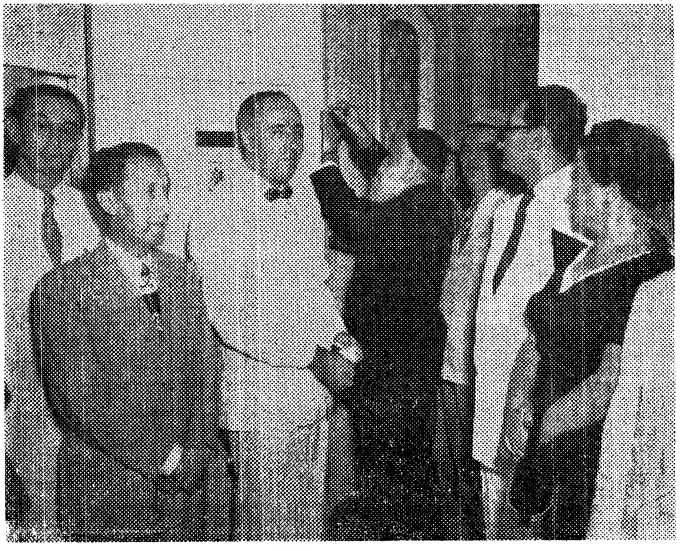
די וויים־בלוּיע ישראל פאָן וועלט אַרויפגעצויגן אין ישראל־קאָנסולאט אין קובא, בעת דער פייערלעכער דערעפענונגם־צערעמאָניע, וואָס איז פאָרגעקומען דעם לעצטן זונטיק, דעם 14־טן סעפטעמבער.

זאלן פון אידישן צענטער, ביים באַערן דעם קאָנסול און זיין פרוי האָבן געשיינט יום טוב'דיק, און פון דעם פרעזידענטן־טיש איז אָנגעשלאָגן געוואָרן דער טאָן און קאָלאָריט פון דער שמחה.

אומגעפער א האלבער מינן רעדנער: דער פרעזידענט פון דער ציונים־טישער פאַרייניקונג, איסאק בערעזדיוויץ; דער פרעזידענט פון קאָנסולאט קאָמיטעט, ה' ישראל לוסקי, דער האַוואַנער רב — הרב מאיר ראָזענבוים, דער פרעזידענט פון אידישן צענטער, ה' אשר שטישוטשינסקי;



דער קאָנסול פון ישראל ס. מ. קאָפּלאָן גיט א ברוך הבא אלע געסט וואָס זענען געקומען זיך באטייליקן אין דער דערעפענונג פון די קאָנסולארע אָפיסן און מאכט א טאָסט פאר דעם וואויל־זיין פון קובא און ישראל.



ר' ראובן אייזען קלאָפּט אָן די מזוזה אין לאָקאל פון ישראל־קאָנסולאָט אין האוואנא.

דער ישׂראל נאכט, ה' שמחה גינוסר און אנד., אלע האבן אנגעהאלטן, יעדער אויף זיין אופן, דער יום־טוב טאָן פון דעם געבענטשטן מאָמענט. עס האָט אפילו ניט געפעלט דער טראדיציאָנעלער „שהחיינו". א באזונדערע אימפּאָזאנטקייט האָט צוגעגעבן די יוגנט: דער „השומר" און „הנוער הציוני" מיט זייער פאָנען־אָריינמארשירן אין די זאלן פון אירישן צענטער.

עס איז שווער, ווייניק פּלאַץ און צייט, איבערצוגעבן אינהאלטלעך די אלע ווערטער פון די רעדנער אויף דעם האָמענאכע־אָוונט. כ'וועל מיר נאָר באנוגענען מיט אייניקע ציטאַטן, וועלכע גיבן אונז שוין א גענוג קלאָרע ליכט אין וועלכער שטימונג דער ישׂראל אָוונט אין קובא איז אַדורכגעלעבט און דורכגעפירט געווארן:

„עס זענען די טעג פון מיטוואָך ביז נעקסטן זונטיק, — פון היינט, בעת מיר גיבן איבער די שליסלען פון קאָנסולאט הויז אין רישת פון ישׂראל קאָנסול, — ביז זונטיק, וועלן דער קאָנסול און זיין פרוי וועלן געבן די ערשטע אויפנאמע אין קאָנסולאט, אין דער קליינטשינקער ישׂראל טערי־טאָריע, — טעג פון נאציאָנאלן יום טוב. עס איז א שמחה פארן אידישן ישוב קובא".

„עס זענען טעג, אויף וועלכע א פאָלק, האָט ביז מיט באלד פינף יאָר צוריק גאנצע צוואנציק דורות, צווישן טויזנט יאָר געווארט".

„עס זענען טעג, אויף וועלכע די אידישע קובא האָט נאָר דורך אילוי־יעם און זיסע חלומות פאר גאנצע באלד דרייסיק יאָר, זייט אידן לעבן דאָ, נאָר געקענט פארויסזען".

„טעג אזוינע — הייסט ניט נאָר דורכלעבן און מיטמאכן, — מאָמענטן אזוינע זינגט מען פון טיפן זיך ארויס, דער ליט מאָטיוו, דער אי־דישלעכער, דער שמחת תורה'דיקער — טאַנצט זשע ברידער שטאַרקער־שטאַרקער, זאָלן מיר לעבעדיק און פריילעך זיין! עס איז א יום טוב, וואָס אונזער דור דוקא, פאר דעם פרייז און קרבן פון א דריטל פון אונ־זער פאָלק, האָט דערלעבט, זוכה גע־וען גאולת ישׂראל"!

„דער דאָזיקער גרויסער יום טוב לעבט אין דער טיפעניש פון אונזער הארץ און נשמה יעדע שעה פון טאָג שוין באלד פינף גליקלעכע יאָר. עס איז א טיף רירנדער עמאָציאָנעלער געפיל, וואָס מיר קובאנער אידן, אמת דער גרעסטער טייל היגע בירגער, דאָך אבער פון איין פאָלק, וועזנט־לעך כמעט ארגאניש פארבונדן מיט מאכע־ערד ישׂראל, וויל... וויל אין וויטער פערעפּעקטיוו מיינט המשך ישׂראל מדינת ישׂראל. מיר די קובאנער אידן, האבן דערלעבט צו זען מדינת ישׂראל אין קובא: א ישׂראל פאר־טרעטער פאר קובא און פאר אונז אידן בתוכם".

„עס איז דער שטאָלץ גלייכצייטיק פון א פאָליטישער פארטיי, די ציונים־טישע באוועגונג, וועלכע האָט אין שוועריע אימיגראנטן טעג, פאר א פערטל יאָרהונדערט א גאנצן, צו זיך געטולעט און אויסגעווארעמט, באזונדערס אין אפט מיט טרערן באפוצט.



הרבנית סימע קאפלאן, די חשובע מוטער פון ישראל קאנסול אין קובא, שניידט איבער די סימבאלישע סינטע.



ברוך שאמעס אויפהיינגענדיק די קרן קיומת פושקע אין אפים פון ישראל־קאנסולאט.

א ווייס־בלויע פאן פון האפענונג און חלום, ביז היינט — א פאן פון מדינה און מלוכה, אויף אן הויכער מאסט איבער א ישראל קאנסולאט אין קובא, טראגנדיק דעם קובאנער פאלק אנטקעגן דעם גרוס פון א פריי־ען פאלק צו א צווייטן פרייען פאלק, פון ישראל צו קובא".

„איז עס דער שכר און שטאלץ פאר דער היגער ציוניסטישער באווע־גונג, וואס אט דעם דערהויבענעם אמט, אלס ערשטן קאנסול פון ישראל, איז ציונעטיילט געווארן ניט צו קיין אנדערן ווי צו סענדער מ. קאפלאן".

„סענדער מ. קאפלאן, דער אריענ־טאטאר און פאליטישער פירער פאר גאנצע צוואנציק יאר פון דער היגער ציוניסטישער באוועגונג; דער בכבו־דיקער פארטרעטער פאר יארן לאנג פון דער אידישער אגענטור, דער רע־דאקטאר פון דער איינציקער אידישער צייטונג — „האיואנער לעבן", דער רב הרב, דער פארדינסטפולער פירער אין ייִשוב, דער ראשייהדענער פאלקס־מענטש איז אקטיוער מילטער־גייסט".

„איז אן צווייפל מ. קאפלאן דער טרעפלעכסטער אויסדרוק מצד ישראלס אויפערן מיניסטעריום — משרד החוץ. מ. מ. קאפלאן, ישראל'ס אד־רעס אין קובא, פאר קובא און פאר איבער 50 אקרעדיטירטע עזאנדטע און קאנסולן פון גאנץ וועלט, איז דאס בכבודיקסטע, וואס ישראל האט אין קובא געקענט געפינען, און וואס מיר אלס ישוב האבן פאר דרעי צענד־ליק יאר געקענט ארויסגעבן".

„פאר אינו, ישוב קובא, ווען סענ־דער קאפלאן, דער ישראל קאנסול, דינען וויי דער שטענדיקער בריק און לעבעדיקער קאנטאקט צווישן ישראל און דעם אידישן ישוב קובא"...

דאס איז בלויז א טייל פון דאס ארויסגעזאגטע אויף דער האמענאכע פון ישוב פארן ערן קאנ־סול סענדער קאפלאן. דאס איז געווען דער ליט מאטיוו און כאראקטער פון אוונט, וועלכער האט זיך געשלאסן מיט א גייסט־רייכן וואָרט פון ערן־קאנסול און א בא'טעמ'טן לחיים און סעודה אויף א אידישלעכן שמחה שטיי־גער.

פיר טעג שפעטער, זונטיק, פון גאנץ פרי ביז שפעט אוונט, ווערט די דאזיקע ישראל־קובא שמחה, נאר אויף אן אנדער שטייגער, אריבערגע־טראגן אויף דער ישראל־טעריטאריע, אין ישראל קאנסולאט, אין וועדאדא־האוואנא.

דא טראגט די שמחה אן אנדער כאראקטער: דא זענען מיר, אירן פון קובא, די נעסט, און סענדער און כולא קאפלאן, דער קאנסול און זיין פרוי, זענען די, וואס גיבן און פירן אדורך די שמחה.

וויידער אמאל הונדערטער אידן א גיאנצן טאג, אינדערפרי נאר אייג־געלאדענע, צווישן זיי אויך פארטרע־טער פון קובאנער אויסערן מינים־טעריום און אנדערע דיפלאמאטישע פערזונלעכקייטן, און נאך מיטאג: כל ישראל.

יום טוב'דיק, אידישלעך, אידיש־צערעמאניעל און אפילו אביסעלע אידישע דיפלאמאטיע, דאס איז דער

קאָלאָריט. דאָס איז דער כאראקטער פון דער אויפנאמע אין ישראל קאָנסולאט.

דאָס אָנקלאפן א מזוזה, דאָס אויפהיינגען א ק. ק. פושקע; דער רירנדער מאָמענט בעת די רביצן, די מאמע פון אונזער קאָנסול, שניידט איבער די ווייס־בלויע סטענגע ביים אריינגאנג צום קאָנסולס, צום זונס, אויפנאָמס ציטער; דאָס אויפהיינגען אין בערן הויז צום ערשטן מאָל די ווייס־בלויע מדינה־פאָן אונטער די אָקאָרדן און געזאנג פון אידישן הימן; די טאָסטן פון קאָנסול, פון קובאנער מלוכה פּאָרשטייער און דאָס אָפיציעל ווארט אין שפאניש דורך דעם ערן קאָנסול, — דאָס אלץ צוזאמען האָט געשאפן א וואונדערבאר־שיינע סימפאָניע פון יובל און פרייד, געזאנג און ענטוזיאזם, פון אויגן פרייליעבע, פון אויגן וואו ניט וואו גלאנצנדיקע דורך פערל־שיינענדיקע טרערן פון טיפער עמאָציע; א ברכה איבער ווייַן און שאָמפאָן, א ברכה איבער ברויט און וואסער; א יאַרמלקע וואו ניט וואו; חנ'עוודיקע פנימער פון הארציקע איד. פרויען, מיט א גרויסן פלאָנטער אונטער די פים פון זיסינקע אידישע קינדערלעך — משה'לעך, שלמה'לעך, רחל'עך און שרה'לעך... אלץ, אלץ צוזאמען האָט זיך יום טוב'דיק משמח געווען: א יום טוב טאָג אין קובא אונטער ישראל'ס דאך; א יום טוב אין שייכות מיט דער אפיציעלער און פייערלעכער דערעפענונג פון דעם ישראל קאָנסולאט אין קובא.

LESLIE PANTIN & SONS

SEGUROS

——0——

AGENTES GENERALES PARA CUBA:

Norwich Union Fire Insurance Society Ltd.
Legal & General Assurance Society Ltd.
Guardian Assurance Company Ltd.
The Northern Assurance Company Ltd.

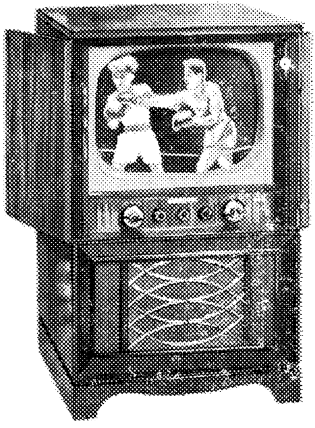
Apartado 493
Teléfono U-1047

Escobar 451
Habana

Como quiera que lo mire...



en un hallicrafters



Modelo 21939

usted puede VER la diferencia

Sólo **hallicrafters** ***le ofrece***

1. Imágenes perfectamente claras, estables y sin distorsión.
2. Sintonizador dinámico, de circuito impreso.
3. Conexión de tocadiscos.
4. Inalterable al clima.
5. Garantía de un año que cubre la totalidad de las piezas —incluyendo el tubo pantalla— y la mano de obra por servicio mecánico, sin costo adicional.

SERVICIO

Hallicrafters **garantiza el Servicio de Reparación y Piezas de Repuesto, con sus PROPIOS TECNICOS. No utiliza los de Compañías anexas o independientes.**

Vista Hace Fe

VEA y COMPARE los HALLICRAFTERS... los televisores preferidos por los expertos!

Distribuidores exclusivos:

CIA. CUBANA DE REFRIGERACION ELECTRICA, S. A.
23, No. 53, Vedado - Habana - Telf. U0-9431

א גליקלעכן יאר ווינטשן זיר אלע אידן פון קובא!

מיטן אָנקומען פון דעם נייַ-
עם יאָר תשי"ג (5713), לויט
דעם אידישן קאַלענדאַר, נע-
מען מיר זיך דאָס פאַרגעניגן
איבערצוגעבן דער פלייסי-
קער און פרעסטיזשפולער אי-
דישער קאָלאָניע פון קובאַ
אונזערע אויפריכטיקסטע
וואונטשן פון דערפאָלג און
וואוילשטאַנד.

COMPAÑIA CUBANA DE REFRIGERACION ELECTRICA, S.A.

Frigidaire
PRODUCTO DE LA GENERAL MOTORS

Distribuidores exclusivos de

hallicrafters
TELEVISION

23 No. 53 La Rampa Teléfono U0-9431. Vedado, La Habana

טרערן און בלומען...

(דערציילונג) פון **אליעזר אראנאוסקי**

אויף האוואנא גאס, הונדערט זעקס און זיבעציק, האט געשוויבלט זון געגריבלט מיט אימיגראנטן.

די צוויי שטאקן, פון פיר אפארטאמענטן, פאר פיר פאמיליעס צום זואוינען, זענען פארדונגען געווארן פאר 25-30 דאלער א צימער. אין יערן צימער האבן געוואוינט פינף-זעקס אימיגראנטן. אפילו דער באד-צימער, וואס איז געווען צווישן די שלאף-צימערן, איז פארדונגען געווארן צו אן אימיגראנט, נאכדעם ווי מען האט ארויסגענומען די וואנע, און אויף איר ארט ארייngעשטעלט אן אייזערנע בעטל. און די אלע, וואס האבן געוואוינט אין דעם אפארטאמענט, האבן זיך געמוזט באנוגענען מיט דער באד און טוש, וואס האט זיך געפונען צום סוף פון די אפארטאמענטן.

אין דעם מויער האבן געוואוינט ביי הונדערט און פופציק אידישע אימיגראנטן. יונגטלעכע — אכצן-צוואנציק יאריקע, בלוט און מילך. בלויז א צוויי-דרי פרויען, פארהייראטע, האבן זיך געפונען אין דעם מויער. א גאנצן טאג איז געווען שטיל. דאס רוב זענען געווען אין גאס, געפעדלט. וועד מיט א קעסטעלע אויפן ברוסט-קאסטן מיט זאק, שקארפעטן, זאלינגען מעסערלעך, שערלעך, שפאנקעס צו מאנושעטן און אנדערע גאלאנטעריי קלייניקייטן. ניט איינער איז ניעד ניט צעקוועטשט געווארן פון דעם טראמוויי, אויף די שמאלע טראטוארן פון אלע האוואנא, וואו אין אנדערע ערטער האט ער די ברייט ניט מער ווי א פערטל מעטער, און א מענטש אליין, אן א קעסטעלע אויף זיך, קען אויך וועדן צעדריקט.

א טייל האבן געפעדלט מיט קראוואטן, זיך ארומגעשלעפט א גאנצן טאג מיט פעק קראוואטן אויף די ארעמס, פון קאפע צו קאפע, און אז מען האט פון אין זייט ארויסגעטריבן איז מען אריין פון דער צווייטער, זיך ארומגעדרייט ביי די טישלעך און צערייצט די קונים מיט די פארביקע אוואדן פון דעם גלאנציקן זייד. א טייל זענען ארומגעפאלן מיט וועגלעך, צווויי רעדרדיקע, אנגעפילט מיט סחורה: בלויע ארבעטער הויזן, העמדער, גאטקעס, קאמיסעטעס, האנטעבער, טיכלעך, דאס רוב אין די פאפטאווע גאסן, און

ביים פּאַרט. זיי האָבן שטענדיק געדארפט זיך באוועגן, ווייל ניט אומעטום האָבן זיי געמעגט שטיין. און, ווי פון אונטער דער ערד פלעגט אויסוואקסן א פּאָליסמאַן, נעמען קלאַפּן מיט זיין שטעקן אָן טראָטואַר, מען זאָל פּאַרן וויי־טער, א ניט פארשרייבט ער שטראָף. אַנדערע זענען ארויסגעפּאַרן מיט טשע־מאָדאנעס מיט שניט, און פּעק מיט סחורה אויף זיך, ווייל זיי האָבן געפּעדלט אין די פּאַרשטעט; געגאנגען פון שטוב צו שטוב, פון הויף צו הויף מיט דער קרעמל אויף זיך. א טייל האָבן געפּעדלט מיט סאנדאלן, וועלכע זענען געהאנ־גען אויף צווויי שטעקנס ביי די זייטן. און עטלעכע זענען געגאנגען מיט לאַפּע־טעס אויף די גאסן אויף וועלכער ס'זענען געווען אויסגעוצט רינגעלעך, אויי־רינגלעך און פאנטאַזיע צירונג. זיי האָבן געבלישטשעט אנטקעגן דער זון און געמיניעט אין די אויגן פון די רייצנדע קובאנקעס.

אזוי ארום זענען אלע צימערן געווען בייטאג פארלאָזן פון די קוואט־ראנטן, בלויז אין איין צימער האָט זיך גערוכעוועט. דאָרטן זענען געזעסן קאָרטן־שפּילער, וואָס האָבן געשפּילט טאג און נאכט אין קאָרטן. זיי האָבן געווארט אויף צו־קריגן אָט־אָט־אָט די וויזע. האָט מען געלעבט פון די געשיק־טע געלטער פון די אמעריקאנער קרובים. דאָרט האָבן זיך געפונען אזוינע, וואָס אז זיי האָבן פארשפּילט די לעצטע פּאָר סענט, האָט מען געקלאפט א טעלעגראמע צום אָנקל אין די שטאָטן מיט דעם בארימטן נוסח: — „ווערי סאָק קייבל מאַני"... — און אז דער אָנקל האָט דערהאלטן אזא טעלעגראמע, האָט ער קיין סך ניט געקלערט און ארויסגעשיקט געלט זיין ארעמען פּלימע־ניק, נעבעך, וואָס איז אן עלנטער אין קובא.

אין אָוונט זענען די צימערן אָנגעפילט געווארן מיט א שפּרודלדיקער יוגנט. אויף די קעסטלעך, וואָס האָבן געדינט פאר שטולן, און די גרויסע קאסטן — פאר א טיש, זענען געזעסן גרופּעס און זיך אויסדערציילט פון די בייטאָגיקע גלייקן ביים פּעדלען, וועגן די בריוו פון דער היים מיט די גרוסן פאר אלעמען; וועגן דעם, וואָס מען האָט געזונט א גאנצן טאג ארבעט — און אומעטום האָט מען געענטפערט, אז מען דארף ניט. און אזוי רייד־דיק האָט מען זיך ארומגעזעגן, אז אָנשטאָט דא זיצן אין צימער און שוויצן, איז גלייכער ארויפצוגיין אויפן דאך און כאפן אביסל פרישע לופט. האָט מען זיך געצויגן פון אלע צימערן דאך־ארויף. ווער מיט א קאלדרע, ווער מיט א קישן. אַנדערע האָבן ארומגעשפּאצירט גרופּעסווייז רונד־ארום. מען האָט געריידט, דיסקוטירט, ביז אייגער האָט פארצויגן א ניגון און א צווייטער נאָך אים און באלד האָט שוין דער גאנצער דאך מיט איבער הונדערט יוגנטלע־כע זיך צעזונגען. און געזונגען האָט מען אלץ — רוסיש, פויליש, אידיש. „אוידא אוכניעם", „וואלגא", „באיאדערא", „טיטינא", און ווען עס איז גע־קומען צו „הוליעט, הוליעט בייזע וויינטן" — האָט עס געשטורעמט ווי א זאוועלכע פון קלאנגען אין דעם שטילן, בלויען, פארכישופטן ארום. און אמאל פלעגט נאָך ארויפקומען דער פידלער, האָט ער באגלייט דעם יוגנט־לעכן כאר, מיט די דינע קלאנגען פון דער פידל, וואָס זענען פארשלונגען

געוואָרן פון די קרעפּטיקע מענער־שטימעס, און אירע צארטע טענער האָבן אַרויסגעווויינט, ווי די ביינקשאפט פון די הערצער, וואָס האָט פארגלושעט דער געזאנג...

אין שפּעטן אָוונט, ווען די לבנה האָט זיך געשטעלט אין מיטן הימל, און איר צו זען האָט מען געמוזט אַרויפרייסן די קאָפּ אין דרויך, זענען דאָס רוב אַראָפּגענאַנגען צו זיך אין די צימערן זיך געלייגט שלאָפן אויף די אייזער־נע בעטלעך. און ווען עס האָט געפּאַרעט אין פּלייצע, האָט מען אַראָפּגעוואָרפן די קישן מיט דער קאַלדרע אויף דער ערד און בלויז אויפן לייַערך אַליין, א האַלב אָדער א גאנץ נעקעטער דורכגעשלאָפן די נאכט און אויפגעשטאַנען אין דער פרי מיט א פּלייצע ווי א זיפ פון דער דראָטענער סעטקע פון דער בעטל. אַנדערע זענען געבליבן אויפן דאך, און אַזוי אָפּגעשלאָפן ביז די זון האָט מיט שטראַליקע שפּיזלען אויפגעשטאכן זייערע אויגן־לעפּלעך און אָנגע־זאגט, אז עס אַיז דאָ א נייער טאָג אויף דער וועלט.

צווישן די געצייַלטע מיידלעך, וואָס האָבן געוואוינט בייַ פאָמיליעס אויף דעם הויף, האָט זיך געפונען איינע, אַן עלטערע. און כאָטש א מיידל אַיז גע־ווען צו יענער צייט מיט נאָלד צו גלייך, — ווייל דער נאָנצער אימיגראַציע־שטראָם אין געווען בלויז פון מענער, וואָס זענען אנטלאָפן פון מיליטער־דינסט, נאָך דער פויליש־סאָוועטישער מלחמה, נאָך די פאָגראָמען און בערד־שנייַדעריי פון די אלערטשיקעס, — דאָך, האָבן צו דער עלטערער מיידל, ווייַ־ניק בחורים זיך געקלעפּט. קיינער האָט ניט געקלערט וועגן חתונה צו האָבן. דער עיקר אין געווען מאכן א לעבן און וואָס שנעלער פּטור צו ווערן פון דעם היסן אינזל, און אַריבערצופּאָרן צו די קרובים אין די פאַרייניקטע שטאַטן.

באָשע, די עלטערע מיידל, וואָס האָט געהאט א פּאָר דאָלער נאָך מיטגע־ברַאכט פון דער אלטער היים אין האָט געהאט רייכע פּריינט אין ברוקלין, האָט פארשטאַנען, אז דאָ האָט זי מער שאנסן צו געפינען א חתן ווי אין די שטאַטן. וועגן די צוציקעס — די 18־20 יעריקע האָט זי ניט וואָס צו קלערן, ווייל זי האָט שוין געהאט אַריינגעפאָרן אין די דריימיקער. אָבער א בחור אין אירע יאָרן אָדער אביסל עלטער, וואָלט געווען דער אידעאלסטער מאן פאר איר.

און אז מען זוכט — געפינט מען. אויפן זעלבן הויף האָט זיך געפונען ראובן, א יונגערמאן פון א יאָר דריימיק, וואָס פארגלייכנדיק אים מיט די הונדערטער יונגטלעבע, האָט אים געפאסט שוין צו האָבן א פרוי.

באשטע האָט זיך גענומען ביסלעכווייז צושאַרן צו אים. זי האָט גע־וואוסט, אז ער איז אן אַרעמער ארבעטער פון א קליין שטעטל פון פּוילן, און זיינע פּריינט אין אַמעריקע זענען אויך קנאפּע גבירים. דערווייַלע זענען אונ־טערגעלאָפן די הייסע זומער־מאָנאטן, די טויטע־צייט, ווי מען רופט עס. ער האָט פארלאָרן זיין ארבעט. און פון די אָפּגעשפּארטע פּאָר דאָלער איז אים שוין אויך קנאפּ־וואָס פארבליבן. ער האָט אָנגעהויבן אונטערצוהונגערן.

זי האָט אים פֿאַרגעלייגט א הלואה'לע פון א צענערל אויף צו באצאָלן דירה־געלט, ווען זי האָט זיך דערוואוסט פון די קוואטיראנטן, או מען וועט אים אַרויסווארפן פון צימער, און ער וועט ניט האָבן ווו אַוועקצולייגן זיין קאָפּ. ער האָט בלית ברירה, געמוזט אָננעמען איר אָנבאָט. אָט אַזוי ביסלעכ־ווייז, פון אַיין זייט — די נויט; פון דער צווייטער זייט — זי, האָבן דער־פירט, אז ער איז געוואָרן, וואָס אמאָל אלץ מער אָפּהענגיק פון באשקען.

עס האָט לאנג ניט געדויערט, ס'5-6 מאָנאט נאָך זייער באקאנטשאפט זענען זיי אווּעק צום רב, זוועלכער האָט אין דער שולכל אָפּגעשטעלט א חופּה, פאר א מנין אידן, צווישן זיי עטלעבע לאָנדסלייט, און זיי זענען אין א מזל'דיקער שעה געוואָרן מאן און ווייב.

זיי האָבן געגומען בוין זייער באלעבאטישקייט אויף דעם שטייגער, ווי אלע אימיגראנטן האָבן זיך דאן געפירט.

זיי האָבן אָפּגעדונגען א צימער, און אריינגענומען צו זיך נאָך א צווויי קוואטיראנטן. ביינאכט זענען אויפגעשטעלט געוואָרן צווויי אייזערנע בעט־לעך. מען האָט פארצויגן א לייַלעך ווי א מחיצה, צווישן דער בעט פון מאן און ווייב, און די בעטלעך פון די קוואטיראנטן, און אזוי האָט מען געלעבט.

ראובן האָט ווידער געקראָגן זיין ארבעט און האָט גאנץ פיין פארדינט. באשקע, א גליקלעכע האָט אים אָפּגעהיט ווי די אויגן פון קאָפּ. זי האָט אים געקעכעלט און אים געקאָכט מארציפאנעס צי פארזיסן אים זיין לעבן. דאָס, וואָס זי האָט ניט געקענט מיט איר יוגנט אין שיינקייט, וואָס זי האָט ניט געהאט — האָט זי געזוכט צו גלוויכן מיט איר איבערגעבנקייט, מיט איר טרייקייט און אויפּפאָסן אויף אים.

אָבער, ליבע איז אזא זאך וואָס מען קען עס מיט קיין געלט, און מיט קיין שום אָנדער זאך אויף דער וועלט ניט קויפן. דאָס דאָרף אויפבליען פון זיך אלליין. עס דאָרף אויפרייסן ווי א קנאָספּ פון א בלום אין פרילינג — פון א קוש פון דער זון, פון א גלעט פון א שטראל, פון א ביינקשאפט פון דער טיף. ער האָט געווכט אַרויסצווייזן פריינטשאפט צו איר. ער האָט איר מאָלע־רירט. ער האָט איר געוואָלט אָפּדאנקען פאר איר גוטער הארץ, פאר איר מא־מעשאפט, וואָס זי ווייזט אַרוים צו אים. אָבער טיף אין הארצן האָט ער גע־פילט א פוסטקייט. א פארביטערניש צו זיך, און ממילא אויך צו איר, וואָס ער האָט זיך פארקויפט צוליב געלט, פאר א פּאָר דאָלער צו אן על־טערע מיידל.

ניט איינמאָל האָבן זיינע באקאנטע אים געגעבן אָנצוהערעניש וועגן דעם, און דאָס האָט אים דערניידעריקט ביזן גרונט... ער האָט זיך געפילט אומ־שולדיק און שולדיק צוגלייך.

און כאָטש זי, באשקע, האָט אַרויסגעווייזן אזויפיל טרייישאפט צו אים, אָבער ער האָט אין דעם געזען ניט מער ווי א זיידענעם נעיע, א גאָלדענעם אטשיק, אויף צו כאפן אים אויף דער וועלטקע...

אזוי זענען אירע גוטע טאטן אנאליזירט געוואָרן אין זיין געדאנק, ווי כיטרע מאַנעווערעס אים צו פאנגען אין איר נעץ... און א האָס צו זיך און דורך דעם אויך צו איר, האָט וואָס אמאל מערער אין אים זיך געקליבן. ניט איינמאל האָט ער געוואלט פון זיך די נארישע געדאנקען פארטרייבן. און מאדנע, וואָס מערער ער האָט זיי פון זיך געיאגט אלץ שטאַרקער האָבן זיי זיך צו אים געקלעפט, זיך אריינגעביסן אין אים, ווי ווערים געגנבערט זיין האָרץ און זיין מוח, און זיין לעבן פארביטערט.

אויסערלעך האָט מען אויף אים קיין שום ענדערונג ניט אָנגעזען. דאָס לעבן איז געגאנגען זיין טאָג־טעגלעכע רוטין. די מאָס פריינטשאפט, וואָס ער האָט אַרויסגעווויזן צו איר זינט ער האָט מיט איר חתונה געהאט האָט ער אָנגעהאלטן. קיין צופיל ליבע און ראָמאנטישע שטיק האָט זי קיינמאל פון אים ניט דערוואַרט. איז זי געווען צופרידן מיט איר לעבן און שטאלץ אויף איר שיינעם און יונגן מאַן.

אזוי ווי זייער ציל איז געווען די פארויניקטע שטאָטן האָט ער זיך געגרימען לערנען ענגליש, דרייַ מאל אין דער וואָך, אויף די אָוונט קורסן, אין דעם שפאנישן צענטער. נאָכן אָפּעסן אָוונט ברויט, האָט ער זיך פארפוצט געגומען זייַנע העפטן און אוועק אויף די קורסן.

באשקע איז געלעגן אין בעט מיט פארמאכטע אויגן, און געציילט די מיטנוטן. אלעמאל קומט ער עלף אזייגער. און אָט איז שוין צוועלף — און ער איז נאָך ניטא. וואָס קען דאָס זיין? דאָס הארץ אין איר האָט עפעס געזאָגט און אליין ניט געוואוסט וואָס...

א האָרץ נארט קיינמאל ניט אָפּ! אויף די ענגלישע קורסן האָבן זיך געלערנט מענטשן פון פארשיידענעם עלטער. צווישן זיי 17־18 יעריקע קובאנער און קובאנעס, מיט דער צייט האָבן זיך כמעט אלע באקענט, ווי דער שטייגער איז, ביי שילער פון איין קלאס. ראובן, וועלכער איז צווישן זיי אלע געווען דער העכסטער, שלאנק און בויגעוודיק, האָט זיך אריינגעפאסט צווישן דער יוגנט. דאָס וואָס ער איז געווען דער אויסלענדער, דער איראָפייער, האָט עס אים צוגעגעבן חשיבות ביי זיי אין די אויגן, און ער איז ביי זיי געווען א נאנצער יחוס...

צווישן זיי אלע איז געווען איינע א שילערין, וואָס איז פון ערשטן טאָג אן, ווי זי האָט אים געזען, ניט געווען גלייכגילטיק צו אים. ראָסיטא האָט זי געהייסן. איר פאָטער איז געווען א קאָנדוקטאָר אין האַוואַנער טראמווייַ און א חוץ דעם, וואָס ער האָט נוט פארדינט, האָט ער נאָך אויך יעדן טאָג אָפּגעשפאָרט א פאָר דאָלער, וואָס ער האָט אראָפּגעלאָזן צו זיך אין קעשענע און ניט אָפּגעפאלפט אין קאָנטראָל־זייַגער.

ראָסיטאן האָט דערפאר קיינמאל קיין פאָר דאָלער ניט געפעלט. זי האָט זיך גוט געקליידעט, א נאנצן טאָג זיך געשפּיגלט, געפלאָכטן מיט פאפירלעך

די צעפּעלעך, געפּאַרבן די ליפּן, געקאָקעטעוועט פּאָר זיך אליין. אין איר יונגער נשמה האָט געצייטיקט די בלום פון ליבע...

זי לייגט אויף דער סאָפקע מיט האלבע אַנטבלויזטע בריסט, ראָז ווי ציטיקע מאנדאָלן, וואָס רייסן זיך דורך דער קימאָנע, און שוועבט אין א וועלט פון חלומות. זי קען זיך אליין ניט פארשטיין, פון די הונדערטער קובאנער אינגלעך, וואָס זי האָט געקענט פון דער שולע, פון די שכנים און פריינט, האָט קיינער אויף איר ניט געמאכט אזא אייגדרוק, ווי אָט דער פרעמדער מיט וועמען זי לערנט צוזאמען אויף די קורסן. ער איז אַזוי הויך און שלאנק און האָט אזעלבע בלויע אויגן ווי דער הימל, און זיינע בליקן בריען ווי די שטראלן פון דער זון... זי האָט א ציטער געטאָן, ווי זי וואָלט אים דערפילט נעבן זיך, און איז אויפגעשפרונגען, ווי זי וואָלט וועלן פארטרייבן פון זיך אָט די פיינלעך־זיסע געדאנקען.

וואָכן נאָך וואָכן זענען אַריבער ביז זי איז געוואָרן געוואגטער צו אים. דאָ, מיט א תירוץ פון פרעגן אים א וואָרט; דאָ, מיטן בּאָרגן א ביכל, און אַזוי איז ניט אריבער קיין אַוונט, וואָס זי איז ניט אויסגעוואָקסן נעבן אים, און מיט אירע פייערדיקע יונגע אויגן אויפגערישן זיינע גלייכגילטיקע בליקן, ווי צו א שילערין פון זיין קלאס.

א היימער דושנעקייט האָט אָנגעפילט דעם צימער און האָט ניט געלאָזט איינשלאָפן. ער האָט זיך געוואָרפן פון איין זייט אויף דער צווייטער, וועלנדיק פארטרייבן די מחשבות... און אויף צו להכעיס, באטראכטנדיק זיין פרוי, אין וועמעס ווינקלען האָבן שוין געזילבערט גרויע האָר, — האָבן זיך גערייצט מיט אים די יונגע־אויגן, די רויטע בעקלעך מיט די פלאמיקע ליפּן פון ראָסיטען, און אים געלאכט אין פּנים אריין.

ער האָט אליין ניט געוואוסט פון וואנען דאָס קומט. דאכט זיך, ער קלערט גאָרניט וועגן איר, און דאָ, נעבן זיין געזעצלעכער פרוי, לויפט זי אים נאָך, ווי א כישוף, און רייצט זיך מיט אים.

די ערשטע צייט האָט ער פון זיך געיאָגט די נארישע געדאנקען, וואָס פּאסט פאר א אינגל, ניט פאר א פארהייראטן מאן. אָבער מיט דער צייט האָט זיך די וועלט פאר אים ווי אויבערגעביטן. די ווייב, די אימיגראנטן, דער צימער מיט די קוואטיראנטן, דאָס אלץ איז ביי אים ווי א פינסטער חלום, א קאשמאר. און א נייע וועלט, א ליכטיקע, א יוגנטלעכע, מיט אזויפיל שיינקייט און ליבע האָט זיך פאר אים און אין אים אנטפלעקט.

ראָסיטא איז געוואָרן צו אים אלץ צוגעלאָזענער. זי האָט אים פארבעטן ער זאל איר אָפּפירן א היים נאָך די קורסן. זיך צוריקנדיק צו איר האָט ער דערפילט, איר צאפלדיקן קערפער, די כוואליעס פון היץ וואָס שלאָגן מיט יוגנטלעכע פלאמען, און די פייערדיקע בליקן פון אירע אויגן, האָבן אים, פאר זיך אליין, פון דאָסנייי געבוירן. עפעס האָט ער דערפילט אין זיין הארץ אזא זאך, וואָס ביז איצט האָט ער פון דעם קיין אנונג ניט געהאט. אזא זיסע

לייד, אזא שמערצ'עכע ביינקשאפט, אזא קוואל וואס האט אויפגעריסן און שלאגט מיט אזויפיל פייער און גלוט. ווי א קראטער פון לעבן, וואס איז געוען פארשטאפט מיט שטיינערנע פעלזן פון דער ווירקלעכקייט וואלט אויפגעריסן א שפרודלדיקער יוגנט-קוואל האט ארויסגעשאסן זיין פייער שפייענדיקע לאווע פון טרוימען און ליבע...

די פרוי, האט אין אים דערקענט אן ענדערונג און צום גוטן. ער איז עפעס מוטיקער, פרייליכער און גלייקלעכער. אויף זיין פנים האט זיך אויסגעלייגט א לייטזעליקייט, ווי באלויכטן פון אן אינערלעכע ליכט. וואס איז דא מיט אים געשען? זי, דאכט זיך, איז די זעלבע ווי אלעמאל און די עקאנאמישע לאגע איז אויך ניט קיין פוינלדיקע, טא פון וואנענט קומט צו אים אזא גדולה?

פון די דרייי מאל אין וואך, וואס ער האט געלערנט ענגליש איז געוואָרן פינף מאל אין וואך. אנגעגעבן איר האט ער דעם תירוץ, — אז אין די העכערע קלאסן לערנט מען שוין 5 טעג אין דער וואך.

ער האט די צוויי פרייע אוונטן זיך געטראפן מיט ראסיטען אין א פּאַרק. אויף א באנק אין אווינקל, וואס איז געווען טונקל באלויכטן, האבן זיי זיך איינע פאר די צווייטע די הערצער אויסגערעדט. און אז קיינער איז ניט געווען האט מען זיך די ליפּן איינע אין די צווייטע איינגעבינדן און ביידע לעבנס-שטראמען אין איינעם פארייניקט.

ביידע זענען געווען גליקלעך. וואס קען נאך זיין מער גליק ווי ליבע? די עטלעכע שעה אין פּאַרק צוגעטוליעטע, פאר'סוד'עטע, ווי איבער זיי די שטערן, האבן זיי געגעבן מוט און פרייד פאר א גאנצן טאג און נאכט אַרומצוגיין זינגענדיק, אויף גאטס שיינער וועלט.

א מענטש קען ניט צעטיילן זיין האַרץ אויף צוויין. און ער האט געזוכט א מיטל, ווי אזוי זיך צו באפרייען פון זיין געזעצלעכע פרוי, וואס איז אים אלץ מערער געוואָרן דערווידער.

ניט איינמאל איז אים דורכגעלאפן א געראנק: — שוין זשע איז מיין לעבן מער ניט ווערט ווי די פאר דאלער וואס זי האט מיר געבאַרגט אויף דירה געלט? האב איך פאר די מיזעראבלע פאר דאלער זיך געראַרפט פארקויפן אויף אייביק? איז די עטלעכע יאר וואס איך לעב מיט איר ניט גענוג אפגעצאלט פאר דעם? איז מיינע פאר יאר פון יוגנן לעבן ניט מערער ווערט ווי איר געלט, איר קאכאבע, און איר ארומשמייען אַרום מיר? האב איך ניט אפגעצאלט איר דעם פולן פרייז, אז איך זאל זיך איצט מענן באפרייען און אויסלעבן מיין לעבן לויט מיינע געפילן און געדאנקען?!

וואס מערער ער האט געקלערט אלץ מער בארעטיקונג האט ער געפונען אין זיינע געדאנקען, אלץ קרעפטיקער די הנחה, אז זיין געוויסן איז ריין און ער מוז זיך באפרייען פון איר.

גוט אַרומרעדנדיקער, וואָס ער האָט צו רעדן, האָט ער, ווי אומשולדיק, פארצוגן מיט איר אוא געשפּרעך:

— ווייסט וואָס איך וועל דיר זאָגן, באשע! מיר וועלן מוזן געפינען א וועג, ווי אזוי אריבערצופאָרן אין די שטאָטן. די לאנע דא, ווערט פון טאָג צו טאָג אלץ ערגער. די מאטשאדע דיקטאטור פירט דאָס לאנד צו רואינע. פאר־ריקן שטעלן זיך אפּ, געשעפטן שליסן זיך, און מען זעט ניט קיין איינוועג צו דעם.

— איז וואָס קענסטו טאָן? — פרעגט זי אים. — אז יאָרן ווי מיר זע־נען פאררעזיסטרירט ביים אמעריקאנער קאָנסול, און מען קען אויף א וויזע זיך ניט דערווארטן!

— איך האָב א צווייטן מיטל — רעדט ער זיך ארוים טאמעוואטע. ווי ער מיינט גאָרנישט. — אזוי ווי די לעצטע צייט איז האוואנא פארפלייצט מיט אמעריקאנער עלטערע, אידישע מיידלעך, וועלכע קומען דא כאפן חתנים, און פירן זיי דורך דער וועג נאכער אריבער אין די שטאָטן, וועל איך זיך אויפזוכן אן אמעריקאנער מיידל...

— דו ביסט קלאָר צו משוגע! — האקט זי אים איבער די רייד. — דו ווייסט וואָס דו פלוידערסט?! דו ביזט דאָך א פארחייראטער מאן! ווי אזוי פאלט דיר גאָר איין אועלכעם צו טראכטן?!

— גאנץ איינפאך, — גיט ער זיך שלענגיש מיטן צינגל א רער אוים, ווי א גזלן, — איך וועל זיך דא מיט דיר אפ'גט'ן און חתונה האבן מיט אן ייערין, און אז איך וועל זיין אין די שטאָטן א שטיקל צייט, וועל איך שוין געפינען א תירוץ, ווי אזוי איר אפצו'גט'ן, און אזוי, מיט דער צייט, ארויסשיקן פאדערונגס־פאפירן פאר דיר!

אלע בייזע און פינסטערע חלומות זאל אויסגיין צו דיין קאפ! טפו זאל־סטו ווערן! — און אים אריינגעשפיגן אין פנים. — נו, און דא לעבן קען מען ניט? עס לעבן דא אזויפיל אידן וועלן מיר דא אויך לעבן. דער קריזיס וועט ניט אייביק אנהאלטן. און אז מען וועט דארפן וועל איך אויך גיין ארבעטן. און שלאָג זיך ארוים פון קאפ דיינע פלענער פון אמעריקע!

או דאָס איז מער ניט ווי א תירוץ, אַז די אמעריקע, האָט איר גאָרניט געקענט אויפאלן. דעריבער האָבן זיינע רייד אויסגעזען אזוי נאריש, וואָס האָבן ניט קיין גרונט אונטער זיך. ראובן האָט אבער אין דעם זיך אנגעהאלטן, ווי אויגער וואָס טרינקט זיך, כאפט זיך אן א ברעט וואָס לויפט מיטן שטראָם, און פריער אדער שפעטער וועט זי אים דערפירן צו א ברעג, וואָס וועט אים באפרייען פון דעם אפגרונט.

צום שלום מזל האָבן פון זעלבן הויף, עטלעכע בחורים, זייערע באקאנ־טע, חתונה געהאט מיט אמעריקאנער מיידלעך, וואָס זייערע אמעריקאנער קרובים האָבן זיי אראפגעשיקט צו דעם צוועק, און דאָס זענען איך געווען פיקטיוויע חתונות, מיטן מיין אויף זיך צו גמן שפעטער. האָט ראובן אויסגע־נוצט די געלעגנהייט און געזוכט צו ווירקן אויף איר מיט זיין פלאן.

זי האָט פון דעם ניט געוואָלט הערן און זען. איר געוונטער פרויען חוש האָט איר אונטערגעזאגט, אז צו דעם טאָר זי קיינמאָל ניט צושטימען.

דער צימער איז פארוואנדלט געוואָרן אין א גיהנום. די קריגעריי צווישן זיי איז געהאנגען אין דער לופט, ווי שווארצע שפינוועבס איבער זייערע קעפ, פון אלע ווינקלען האָבן געלויערט מרה־שחורה שפינען וואָס האָבן געזויגן זייער בלוט פון הארץ, אז ביידע האָבן עס שוין ניט געקענט איבערטראָגן.

ס'איז איינס ביינאכט. באשע לייגט אין בעט מיט פארווייניגט אויגן, א צעקלעמטע פון פיין. ער איז נאָך ניטאָ, א גרייל זענט מיט א זיגזאָגיש טריכלן, ווי ער וואָלט מיט די ציינער געזענן איר הארץ. פאר זיך זעט זי די גרויקייט פון וויסן לייגלעך, וואָס צאמט איר אָפּ פון די צווויי קוואטיראנטן, וועלכע שלאָפן און כראָפּען געשמאק.

זי איז איינע אליין מיט איר פיין. עס וואָלט זיך איר וועלן ווייניגן אין דער הויך, האָט זי אָבער מורא פאר די קוואטיראנטן. מוז זי זיך שטיקן אין זיך... די קישן איז אדורכגעוויקט פון טרערן. און ער איז נאָך אלץ ניטאָ. יעדע מינוט ציט זיך ווי א שעה, די נאכט — ווי פון פּעך, וואָס וועט זיך קיינמאָל נאָרניט ענדיקן. און דאָ איז זי אליין אין איר צער, אליין אין איר פיין, אליין אין איר עלנט, ווי א שטיין...

פארטאָג, האָט זי זיך אַרויסגעשלייכט אויפן גאס, קיינער פון די קוואטיראנטן זאָל ניט באמערקן, זי האָט קוים זיך דערוואָרט עס זאָלן זיך עפענען די געשעפטן און געלאָפן אים זוכן אויף זיין שטעלע. אלע ארבעטער זענען דאָ, נאָר ער, איינער, ניט.

— איז ער אוועק פון איר אזוי ווי ער האָט איר געסטראשעט? צו איז נעשען מיט אים אן אומגליק? — זי איז ארומגעלאָפן ווי א משוגענע א גאנצן טאָג אים זוכן. אין אוונט האָט זי געפונען אויפן טיש א בריוועלע. זי וויים ניט וואר עס האָט אים געבראכט. צי אפשר איז ער אליין נעווען? אין דעם בריוועלע האָט ער איר געמאלדן, איינס פון די ביידע: אדער זי וויל אָנגענעמען זיין פלאן פון זיך גט'ן מיט אים, דאן וועט ער קומען און זיין מיט איר ביז ער וועט אריבערפאָרן אין די שטאָטן; אדער, ער וועט שוין דאָ מער ניט קומען אינגאנצן און ער וועט איר סיי וי סיי אָפּ'גט'ן.

— זאָל ער טאָן וואָס ער וויל. קיין גט פון אים וועל איך ניט נעמען. זאָל ער יא קומען צו ניט קומען, מיין לעבן איז שוין סיי ווי פארלאָרן! — אויף איר פנים האָט זיך פארצויגן א טרויער. זי האָט נאָך אויסגעזוען עלטער ווי זי איז געווען. זי איז אוועק צוריק אין פאבריק, וואו זי האָט אמאָל געארבעט. א גוטע שניידערקע איז זי געווען, איז איר לייכט אָננעקומען צו קריגן א שטעלע. אין דעם גערויש פון די מאשינען האָט זי געזוכט צו דערשטיקן דעם געשריי פון איר הארץ. ניט איינמאָל האָבן אירע טרערן פארפלעקט די העמדער וואָס זי האָט געניטן, און אז מען האָט איר פארגעוואָרפן, ווי אזוי? האָט זי זיך פארענטפערט: — אז דאָס זענען געווען טראָפנס שוויים...

דער טאָג ווי דער טאָג, נאָר דער אָוונט, די נאכט — וואו טוט מען זיך אהין? איינע אַליין, א פּאַרלאָרענע פרוי, אַרום און אַרום שוויבלט אוֹן גריבלט מיט יוגנט . און זי גייט דאָ ארום ווי א שאטן... זי האָט אפילו ניט ווער עס זאָל אויף איר רחמנות האָבן? וואָס ווייטן זיי, אן ווי קענען זיי פּארשטיין איר צער? יעדער איינער איז פּארטאָן אין זיך, אין זיין לעבן, אין זיין יוגנט. און אויב אפילו מיט לייד האָט עס אויך טויזנט טעמים...

* * * *

ראובן האָט געדונגען א צימער פּאר זיך, אין א פּאָר־שטאָט פון האוואַנא, וואו עס האָבן קיין אידן ניט געוואוינט. די אָוונטן זענען געפלויגן ווי פון ווינטן געיאָגט. מען האָט זיך ניט ארומגעזען און עס איז שוין שפּעט אין האלבער נאכט. ראָסיטא האָט צו אים זיך געטוליעט ווי א קעצעלע, און מיט אירע גלאַנציקע אויגן — פייער פון ליבע, — האָט זי די שטערן פון הימל פּאריאָגט... ער האָט ניט געזען און ניט געפילט קיין זאָך ארום זיך נאָר איר אליין... דאָס קלאפן פון איר הארץ, די וואַרעמקייט פון איר קערפּער, דער גלי פון אירע ליפּן האָבן אים פּארשיכורט און באגליקט.

— איצטער בין איך שוין פריי! איצט בין איך דיינער אין גאנצן. קיינער קען אונז, איצט, אונזער גליק ניט צעשטערן. אוים, פּטור געוואָרן פון א צרה. א נייער טאָג גייט אויף פּאר אונז. דיך האָב איך עס צו פּארדאנקען. רו האָסט מיר צום ערשטן מאָל געעפנט מיין הארץ, אויפגעוועקט דעם קערן פון ליבע, וואָס האָט זיך פאנאנדערגעבליט אין אלע מיינע אברים, אז איך פיל זיך ווי ניי געבוירן! ווי איך וואָלט קיינמאָל ביז איצט ניט עקזיסטירט. וועג ניט דו, וואָלט איך דאָך אָפּגעלעבט א לעבן און געשטאָרבן ניט וויסנדיק, אז עס איז דאָ ליבע אויף דער וועלט! ליבע — וואָס איז די קרוין פון לעבן! די זון — פון זיין. די ליכט און קראפט, וואָס איז אלץ גובר אפילו אויפן אָפּגרונט פון לייד, און ניט מוט זיך צו ראנגלען מיט אלע די שטרויכלונגען פון לעבן, וואָס זענען אַזוי פיל אויף יעדן שריט און טריט. וועג מען דארף באצאָלן מיט מיין לעבן פאר דער ליבע, וואָלט איך טויזנט לעבנס צוועקגעגעבן פאר דער ליבע, און איך וואָלט טייער ניט באצאָלט! וואָס זענען וועדט געווען מיינע עטלעכע דרייסיק יאָר ביז איצט? — גאָרניט! א מעכאנישער מאשין פון פלייש און ביינער, וואָס האָט אויסגעארבעט א טוץ הויזן אין 8 שעה צייט, בכדי צו קענען זיך אויפהאלטן אויף די פים. דאָס — און נאָר! און איצט, ווי ליב איז מיר יעדע מינוט. ווי זים איז מיר די מי. איך פיל, אז איך לעב מיט אלע מיינע חושים און געדאנקען. איך האָב פּאר וועמען צו לעבן און פארוואָס צו לעבן. — פּאר דער ליבע! אה, געבענטשט זאָלסטו זיין אפילו אין לייד און אין פּיין!

* * * *

שטורמישע טעג זענען אָנגעקומען. די לופט איז פול מיט אומרו און רע־ וואָלט. דאָס פאָלק האָט פארלאָרן דעם גערדלר. באפרייאונגס ווינטן רייסן אויף דעם פעסטונג פון מאטשארא רעזשים. בלוט גיסט זיך איבער די גאסן. די קויל־ן קענען אָבער דעם רעוואָלוציע שטראָם ניט פארהאלטן. ווי א ווילדע סטיכע פלייצט ער איבער אלע ברעגעס. רופט, וועקט און מאָנט. נעמט אלץ פארן פאָלק, אלץ פארן לאנד.

די גאסן יובלען. די פאָנען פלאטערן. מאטשאָא איז אָפגעפלויגן ווי א שווארצע קרא, נאָך א פינסטערע און בלוטיקע נאכט. איז א ראָזער באגינען מיט נייע און ליכטיקע האָפענונגען אויפגעמאנגען.

די פארליבטע פאָרלעך האָבן זיך ווידער געטראפן אין די פארקן. אויף א זייטיקע באנק, אין פארק, באזוימט מיט פלאמיקע האָלאנדרעס, וועלכע האָבן זיך איבערגעצויגן ווי א חופה איבער זייערע קעפ, זענען ראובן און רא־ סיטא זיך געזעסן צוגעטוליעט, איינגעפלאָכטן די פינגער איינער אין דעם צווייטן, און געמאָלן פלענער פאר דער צוקונפט. א קויל־ן געקנאל האָט גערייסן אין דער לופט. נאכווייענישן פון דער רעוואָלוציע. זיי זענען געלאָפן שנעל א היים.

שטייענדיק ביים טיר פון איר הויז, זיך צעזעגענענדיק, האָבן ווידער טעמ־ פע שאָסן פארהילכט די לופט. מענטשן זענען געלאָפן ביי די זייטן פון די הייזער, אויסמיידנדיק די קויל־ן, וואָס האָבן געפייפט מיט א ווילדע טייוולא־ נישן געוואי... טירן און פענסטער זענען פארהאקט און געשלאָסן געוואָרן. האָט מען אים איינגעלאדן אריינצוגיין אין שטוב, איבערצוואוארטן די שיסעריי.

אָפיציעל הייסט אזא איינלאדונג די אנערקענונג פון די עלטערן אויפן שידוך, פאר פאקטישע התן־כלה. אָבער דא, האָט די רעוואָלוציע צוגעאייל־ט און אים אריינגעפירט אין איר הויז אומגעריכטערהייט. דער פאָטער האָט אים מכבד געווען מיט א ציגאר, די מוטער האָט צוגעטראָטן א טעפעל־ע שווער־ צע קאפע און זיי האָבן זיך אוועקגעזעצט אויף די וויג־שטול־ן ארום טיש.

דער פאָטער, א מידער פון דער ארבעט, האָט זיך אנטשולדיקט און איז אוועק שלאָפן. די מוטער איז געבליבן זיצן אן א זייט, ניט צו שטערן זיי ביידן אין די רייד, אָבער גענוג נאָענט אויף אכטונג צו געבן, ווי דער שטיי־ גער איז, אויף דער טאכטער. זיי זענען זיך געזעסן און געראדט. די מוטער האָט זיך אליין פארווויגט אויפן וויג שטול און גאנץ געשמאק איינגעשלאָפן. האָבן זיי, זיך וויגנדיק, אלץ נאָענטער זיך צוגערוקט איינער צום צווייטן, אז זי האָט געקענט אנשפאָרן איר קאָפ אויף זיין ברוסט־קאסטן און אזוי שטיל, דער מאמען ניט אויפצוואוועקן, האָבן זיי זיך געהאלדזש, נעגלעט און געקושט.

אז ער האָט זיך אויפגעשטעלט אַוועקצוגיין האָט די מוטער זיך אויפגעכאפט. זי האָט דערזען, אז עס איז שוין אזוי שפּעט, רופט זי זיך אָפּ צו איר טאכטער:

— ווייסט גאָר וואָס, אין דרויסן איז אומרואיק, ווי קען מען דאָס אים לאָזן גיין אזוי שפּעט א היים! זאָלן מיר אים גאָר אויסבעטן אין זאל, אויף דער סאָפקע, און ער זאָל דאָ, איבערשלאָפן די נאכט.

ער האָט זייער הארציק באדאנקט דער מוטער פאר איר גאסטפריינטלעכקייט, און זיך געמאכט כלומערשט, ווי ער וויל ניט. ערשטנס וויל ער זיי ניט באמיען, און צווייטנס האָט ער זיך געוואלט אויסשטעלן פאר א העלד, וואָס האָט קיין מורא ניט, ער איז א מאן, וואָס שרעקט זיך ניט.

זיי האָבן אים פאר קיין שום געלט ניט אָפּגעלאָזן. די מוטער האָט געבראכט א לייכטן, פארצויגן איבער דער סאָפקע, אַוועקגעלייגט א קישן צוקאָפּנס, און ווינטשנדיק אַ גוטע נאכט איז זי אוועק צו זיך אין שלאָף צימער. ראָסיטאָ איז געלאָפן אויפלעשן דאָס ליכט. אין דער פינסטער האָט זי נאָך צייט געהאט צוצולויפן צו אים און אָפּפרעסן א קוש אויף זיין שטערן און איז אַנטלאָפן, קעציש, געשווינד.

אויף מאָרגן, ווען ער האָט זיך אויפגעכאפט, איז זי אים געלאָפן אנטקעגן אין א זיידענע קימאָנע, פון וועלכע אירע יונגע, צאפלדיקע בריסט האָבן זיך געריסן ווי א פויגל מיט אויסגעשפרייטע פליגלען ארויסצופליען פון זייער נעסט. זי האָט אים געבראכט א גלאָז מאראנצן זאפט. אָפּדאנקענדיק פאר זייער גאסטפריינטלעכקייט האָט ער זיך מיט זיי געזעגנט, און צוגעזאגט צו קומען אין אוונט ווידער. ראָסיטא האָט אים באגלייט צום טיר. א לאנגער האנטדרוק, וואָס בויידע האָבן ניט געוואלט אָפּלאָזן, האָט זיי צעשיידט.

* * * *

אין נאם איז ווידער טומלדיק. איבער נאכט האָבן די סארושענטן אַראָפּגעוואָרפן זייערע עלטסטע, און זיך אליין דערקלערט פאר רעוואָלוציאָנערן. דאָס איז געווען די ארמיי־רעוואָלוציע פון פערטן סעפטעמבער.

די קראָמען — א טייל אָפּן, א טייל פארמאכט. אין דעם געשעפט וואו ראובן האָט געארבעט זענען זיי געווען זאלבע־דדיט. סאָלדאטן מיט ביקסן האָבן זיך באוויזן ביים אריינגאנג און אָנגעהויבן שיסן אויף זיי. זיי זענען געפאלן אויף דער ערד, געקראָכן אויף אלע פיר צום ווינקל פון דער וויטרינע און די קוילן האָבן געלעכערט. געשרייען און יללות האָבן זיך אויסגעמישט מיט די הילכיקע געקנאלן פון די ביקסן. די סאָלדאטן האָבן זיך שנעל אָפּגעטראָגן. די שכנים זענען אריין און געפונען אלע דרויי לינגדיק אין א טייך

פון בלוט. צוויי פון זיי זענען געווען טויט, אייגער, וואָס איז געלעגן אונטער זיי איז געווען פאַרוואונדעט.

די אָוונט צייטונגען האָבן געגעבן די בילדער פון די צוויי קרבנות. און ראָסיטא, איז מיט דער צייטונג געבליבן ליגן א גע'חלש'טע. ראובן איז געווען טויט.

אויף מאָרגן האָט מען ביידע הרוגים צו קבר־ישראל געבראכט. עטלעכע מנינים אידן האָבן זיך אויפגעקליבן אויפן בית עולם. צווישן זיי אויך א פרוי, א פארעלטערטע, וועלכע איז אַרויפגעפאלן אויף זיין פארבלוטיקטן קערפער, און מיט טרערן געוואשן זיין פנים, געבעטן ביי אים מחילה:

— ראובן, איך האָב דאָך דיר אַזוי ליב געהאט, כאָטש איך האָב עס קיינמאָל ניט אויף מיינע ליפן אַרויפגעבראכט. דו ווייסט ניט וואָס דו ביזט געווען פאר מיר! איך בין דיר איצט אלץ מוחל. פארוואָס האָט דאָס דיר גע־קומט אזא שרעקלעכן טויט? — איז זי אויסגעבראָכן אין א געיאָמער. — איך האָב אלץ געדיינקט, אז דו וועסט זיך אַרומזען און קומען צוריק צו מיר, און צום סוף אזא אומגליק! זיי מיר מוחל, אויב איך האָב אנטקעגן דיר אפשר צו שטרייַנג געהאַנדלט, דיר ניט געוואלט נאָכגעבן וועגן גט. נאָט איז מיין עדות אז איך האָב ניט געקענט. איך האָב עס געמיינט צום גוטן פאר אונז ביידן. נאָט זאָל דיר מוחל זיין ווי איך בין דיר מוחל! און מיט די ליפן האָט זי זיך איינגעביסן אין זיין טויטן פנים. וואָס זי האָט אים מטהר געווען מיט אירע טרערן...

קוים וואָס מען האָט אָפּגעריסן פון אים. דאָס קלינגען פון די רידּ־לען, וואָס האָבן געשאָטן דעם זאמד אין קבר, האָבן איר ווידער אויפגעריסן פון איר פאר'חלש'טן צושטאַנד, און א ריטש, ווי פון א פארוואונדעטע חיה, האָט זיך אַרויסגעריסן פון איר הארץ און געבליבן היינגען אין דער לופט. זי איז אַרויפגעפאלן אויפן קבר, אים אַרומגענומען מיט די אַרעמס, ווי מען נעמט אַרום א געליבטן, ווען מען זעגנט זיך מיט אים. מען האָט איר אויפגע־הויבן מיט געוואלד. אַנגעשפּאַרט אויף צוויי פרויען, וואָס האָבן איר געהאלטן פעסט אין די אַרעמס, האָט זי קרעכצנדיק אויסגעהערט דעם קדיש, וואָס איי־נער פון די חברה־קדישה האָט געהאלטן, און איז אַוועקגעשלעפּט געוואָרן צום מאשין, וואָס האָט איר אָפּגעפירט א היים.

אין דער לופט האָט נאָך געפלאטערט דער עכּא פון דער קלאָגנדיקער פרוי; די וואסער, מיט וועלכע די מענטשן האָבן געוואשן די הענט בייס ארוים־גאנג, האָט נאָך ניט געהאט איינגעזאפּט דאָס ערד; ס'האָט זיך געצויגן ווי א שווארצע ריטשקע, ווי א בלוטיקער וואונד פון א דערשאָסענעם — און א מאשין איז געבליבן שטיין ביים אריינגאנג.

דער שאָפער האָט אויפגעעפנט די טיר און א פרוי אין שווארצן מיט א וואוא? איבערן פּנים, און אין האנט א בוקעט פון בלוט־רויטע קלאָווען, האָט זיך געלאָזט גיין.

מיט ציטערדיקע שריט, ווי ניט צו פארשוועכן דעם הייליקן באָדן, איז זי געגאנגען אויף דער שמאָלער סטעזשקע וואָס האָט געפירט צום פרישן בערג? ערד.

זי איז אַרויפגעפאלן מיט די בלומען אויפן קבר, געקושט דעם זאמד, די שטיינער, געקניט פאר אים, ווי פאר א גאָט, צאמענדיק אין זיך אלע געפילן, האָט זי ווי מיט אונטערגעהאקטע קני קוים זיך דערשלעפט צוריק צום אויטאָ.

וואָך אין, וואָך אוים, יעדן זונטיק, קומט זי מיט א בוקעט בלומען, וועל־כע פלאמען ווי אירע אויגן אונטערן וואוא?, און לייגט עס אויף זיין קבר. לעצטנס זענען שוין אויסגעוואקסן גרעזעלעך און גלעט בלימלעך, און אז זי לייגט אוועק איר בוקעט פון צאפלדיקע בלומען נעמען די גרעזעלעך און בלי־מלעך פון זיין קבר אים ארום, פלעכטן זיך איין אין אים, ווי ער וואָלט פון קבר אַרויס זיי אַרויסגעשיקט, זיי זאָלן צונעמען אירע בלומען און אייגקלא־מערן זיך אין זיי ווי ער, אמאָל, זיינע פינגער אין אירע, אלס צייכן פון אייבי־קע ליבע, פון ליבע נאָכן טויט...

די בעסטע גליקוואונטשן דער אידישער קאָלאָניע צום נייעם יאָר ווינטשן

La Flor de Tibes, S. A.

די פּראָדוצירער פון דעם קאָפע

PILON

¡SABROSO HASTA EL ULTIMO BUCHITO!

געשמאַק ביזן לעצטן שלוק.

Mercury Express Co. Inc.

EMBARCADORES INTERNACIONALES

Habana, Cuba

Oficina en Chicago: 1320 West 18the St. Taylor 9.3317

Oficina en NEW YORK: 281 Church Srt. . Barclay 7-0703

Oficina en la Habana: Compostela No. 305 . Telf. W?4940

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט, קלינענטן און באַקאַנטע און ווינטשן
זיי אַ יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MERCURY EXPRESS Co. Inc.

c/o UNION AIR FREIGHT TERMINAL

20th St. AIRPORT MIAMI, FLORIDA

1952 — 1953 5713 — תשי"ג

Abastecedora Textil, S. A.

Fábrica de Hilados y Tejidos "EL UNIVERSO"

Veinticuatro de Febrero No. 59 (altos)

Teléfono X0-1150

REGLA — HABANA — CUBA

FABRICANTES DE LOS DRILES

"LOBO" y "ZORRO"

y otras telas para ropa de trabajo



Saludamos sinceramente a nuestros clientes y amigos de la Colonia Hebrea de Cuba en la fecha de su Año Nuevo y hacemos votos por su progreso, bienestar y propsperidad.

לשנה טובה תכתבו!

עגיפטן און מזרח סודאן

פון **א. י. בראוער**

* * * *

די נאטירלעכע און היסטאריש מצרים (עגיפטן) איז דאס לאנד פון אונטערשטן נילוס-טאל, אנהויבנדיק פון סונא (אויף אראביש: אסוואן) ביז צו דער דעלטא, וואו די אפצווייגן פון טייך גיסן זיך אריין אין מיטלענדישן ים. פארנדיק אין בערן טייך פון צפון קיין דרום, באגענט מען צום ערשטן מאל ביי אסואן פעלזן און שטיינער, וואס שטערן דעם פארקער פון שיפן און לאדקעס צו די אויבערשטע טיילן פון נילוס. אזעלכע פעלזן געפינען זיך אויף נאך עטלעכע ערטער איבער די טויזנטער קילאמעטער פון נילוס-שטראם וואס אין דרום פון אסואן.

פארצייטנס איז אסואן געווען א קעניגלעכע וואך פעסטונג אין משך פון א סך דורות. אין דער צייט פון דער פערסישער הערשאפט האט זיך אין יב (יעזיו — עלעפאנטין, אויף גריכיש), לעבן סונא, געפונען א קאלאניע פון אידישע סאלדאטן, ווי עס איז באקאנט פון די מגילות-יב. אין דרום פון סונא איז אין ענגן נילוס-טאל קיין כסדר'דיקער ישוב. פאראן דארט נאר אייניצלנע דערפער אין די ערטער, וואו דער טאל ברייטערט זיך אויס און ווערט פארפליצט פון די נילוס-וואסערן אדער וואו מען וועט באוואסערן דאס לאנד מיט דער הילף פון קאנאלן.

דאס לאנד וואס ציט זיך אין דרום פון די פעלזן פון סונא האט אין די צייטן פון ערשטן בית המקדש און עטלעכע יארהונדערטער שפעטער געהייסן אויף העבריאיש כוש (דעם דאזיקן נאמען געפינען מיר אין תנ"ך אין אין אנדערע מקורות). אין פארשיידענע תקופות האבן די מצרים ארויפגעצוואונגען זייער הערשאפט אויף די מלכים פון כוש און פארקערט, בעת מצרים איז אפגעשוואכט געוואָרן, האבן די הארן פון כוש באהערשט די מצרים.

די דרום'דיקע גרענעץ פון כוש איז ניט געווען קיין קלארע, זי איז אבער ניט דערגאנגען ווייטער ווי ביז צו דער פינפטער שורה פון פעלזן, ס'הייסט ניט ווייטער ווי 650 קילאמעטער אין א גלייכער ליניע צו דרום-צו פון סונא. דאס דאזיקע לאנד איז נאר א קליינער טייל פון דעם איצטיקן מזרח-סודאן, וואס נעמט ארום א שטח פון צוויי-און-א-האלב מיליאן קוואדראט קילאמעטער (מער ווי א פערטל פון דעם שטח פון אייראפע). עס איז קיין

ספק ניט, אז די אמאליקע כוש איז באאיינפלוסט געוואָרן פון דער מצרישער קולטור, פונקט ווי די נובן און די אַנדערע שבטים. וואָס וואוינען דאָרט איצט, האָבן אין מיטלאלטער איבערגענומען פון מצרים דעם איסלאָם. אָבער כוש איז ניט קיין טייל פון מצרים. די צוויי לענדער האָבן זיך תמיד געפילט פרעמד איינס צום אַנדערן. אין אלטע מצריש אויפשריפטן ווערט כוש כמעט שטענדיק דערמאָנט מיט אַ בטול באַציאונג: די נידעריקע כוש, די שפלע כוש א. א. ו. אוא באציאונג האָבן הויפט צו סודאָן ניט נאָר די אינטעליגענטן אין קאירא און אלעקסאַנדריע נאָר יעדער איינער אין עגיפטן. וואָס קען נאָר לייענען א בוך.

מצרים איז אייגנטלעך ניט דאָס לאַנד פון נילוס, ווי עס איז אַנגענומען בייַ די עגיפטישע אימפעריאליסטן, נאָר דאָס לאַנד פון אונטערשטן נילוס. אין די געגנטן פון מיטלען און אויבערשטן נילוס, און צווישן זיינע צופלוסן און אָפצווייגן וואוינען פעלקער וואָס אונטערשיידן זיך פון די עגיפטער ניט נאָר אין זין פון ראַסע נאָר אין א גרויסער מאָס אויך מיט זייער שפראך און רעליגיע. אויך זייערע עקאָנאָמישע אינטערעסן זענען אָפט קעגנגעזעצט צו די אינטערעסן פון מצרים.

די איינהייט פון נילוס-טאָל

מצרים שטעלט איצט ארויס דעם לאָזונג פון „איינהייט פון נילוס-טאָל", ס'הייסט עגיפטישע הערשאפט איבערן גאנצן טאָל וואָס זאָל דערמעגלעכן א ראַציאָנעלע אויסנוצונג פון די וואסערן פון טייך. ראַציאָנעלע אויסנוצונג באדייטעט פאר דעם עגיפטער אן אויסנוצונג פאר זיין טובה וועגן. דאָבי וויל ער זיך וויי־ניק וואָס רעכענען מיט די באַדערפענישן פון סודאָן און פון די אַנדערע לענדער וואָס געפינען זיך אין תחום פון נילוס און זייער צופלוסן.

די אויסשפריטונג פון דער הערשאפט פון קאירא איבער סודאָן וואָלט בלי שום ספק פאראורזאכט אן איבערוואנדערונג און קאָלאָניזיציע פון עגיפטישע פעלאכן אין סודאָן, אָבער די עגיפטישע גרונטבאזיצער זענען ניט פאראינטערעסירט אין אַרויספירן א סך לאנד אַרבעטער פון מצרים. וואָרום אזוי אָרום וואָלטן געשטיגן די ארבעט לויענן אויפן לאנד און עס וואָלט זיך פארקלענערט די קאָנקורענץ צווישן די פאכטערס פון באָדן, וואָס נעמען קלייניע שטחים אין אַרענדע פון די גרויסע גרונטבאַזיצער.

כדי צו פארשטיין די פראבלעמ מצרים־סודאָן, דארף מען באטראכטן די קארטע פון די נילוס לענדער און זיך דערמאָנען די געשיכטע פון דער דעראָבערונג פון סודאָן דורך מצרים אין נייַנצנטן יאָרהונדערט.

דער נילוס הויבט זיך אָן ווי א צוזאמענגוס פון מערערע טייכן אין דער זאָנע פון עקוואטאָר. עטלעכע פון די פלוסן שטראָמען ארויס פון אָזיערעס, וואָס די גרעסטע פון זיי איז די וויקטאריא אָזיערע. דער הויפט פלוס הייסט אויף אַראביש נאָכאר אל דזשעבל (דער טייכל פון בארג). זיינע אָפצווייגן שפרייטן זיך

אויס און שאפן א געגנט פון זומפן אויף א שטח פון פינף הונדערט קוואדראט קילאמעטער. דער טייך וואס פליסט ארויס פון די דאזיקע זומפן הייסט „דער ווייסער נילוס". ביי קארטום, די הויפט שטאט פון סודאן, באהעפט ער זיך מיט דעם בלויען נילוס, וועלכער קומט פון עטיאפיע. א צווייטער צופלוס פונ'ם פארייניקטן טייך אין דער אטבארא, וועלכער קומט אויך פון עטיאפיע. אין דרום פון קארטום זענען אויפן בלויען און ווייסן נילוס אויפגעבויט נעווארן גרויסע דאמבעס, וואס זאמלען גרויסע וואסער פאר די באדערפענישן פון מצרים. אין יענער געגנט, וועלכע הייסט אל דזשאזירא, איז אויפגעקומען א שיכט פון מיטעלע פעלאכן (פויערים), וואס באארבעטן דעם באוואסערטן באדן. זיי לעבן בשלום מיט דער בריטישער באוואסערונג געוועלשאפט און זענען ארגאניזירט אין פראדוציר און פארקויף קאאפעראטיוון. דער פעלאך פון אל דזשאזירא שטייט העכער פון דעם עגיפטישן פעלאך סיי אין זין פון היגיענע סיי מיט זיין לעבנס סטאנדארט. מען וואלט געקענט אויסברייטערן די באוואסערטע באדנם אין סודאן, אבער מצרים נויטיקט זיך אין וואסער און זי האט די אויבערהאנט. כדי מצרים זאל באקומען מער וואסער וואלט מען געדארפט דורכפירן ריזיקע ארבעטן, וואס זאל פארמיידן די אויסשפריצונג פון די וואסערן אין זומפן און זאלן אנזאמלען גרויסע רעזערוון אין דער געגנט פון עקוואטאר אין עטיאפיע. אבער די אזיערעם געפינען זיך נים אין סודאן, נאר אין עטיאפיע, אונאנדע, קעניא און טאנגאניקא, און אפילו די בעלגישע קאנגא גרענעצט זיך מיט עטלעכע פון די אזיערעם. און זיי אלע האבן א רעכט אויף די וואסערן. בקיצור, דער לאזונג „איינהייט פון נילוס טאל" איז א סך בריטער ווי דער תחום פון מצרים און סודאן צוזאמען. אויב די ענגלענדער וועלן אפילו מפקיר זיין דעם סודאן וועט נאך אזוי שנעל ניט פארווירקלעכט ווערן דער אימפעריאליסטישער איינהייטס טרוים. נאר דורך פרידלעכע אפמאכן צווישן שכנים, וועלכע וועלן האבן גלייכע רעכט, איז מעגלעך צו פארווירקלעכן די איינהייט פון די טעכניש אונטערנעמונגען אין וועלכע מצרים נויטיקט זיך.

דער אנגלא עגיפטישער סודאן

די סואוערעניטעט איבער מזרח סודאן געהערט טעארעטיש צו ענגלאנד און מצרים בשותפות זינט דעם קאירא אפמאך פון יאר 1899. שותפות פון סואוערעניטעט איז א ניט דעפינירטער באגריף אין אינטערנאציאנאלן געזעץ. אין דער געשיכטע פון די פעלקער זענען פארן וויניקע ביישפילן פון אזא שותפות און יעדער מאל האט זי געהאט אן אנדער אויסזען און אן אנדער אינהאלט. ווי אזוי איז געשאפן געווארן די שותפות צווישן מצרים און ענגלאנד אין די לעצטע פון מיטעלן און אויבערשטן נילום?

מוחאמעד אלי, אן אלבאנישער סאלדאט פון דעם טערקישן מיליטער אין עגיפטן, האט אין די ערשטע

יאָרן פון נייַנצנטן יאָרהונדערט פאר־
כאפט די מאכט אין עגיפטן. עס איז
אים געלונגען צו צעשטערן די שיכט
פון די מאַמעלוקן. וואָס האָבן זיַנט
דעם מיטלאלטער באַהערשט דאָס
לאנד, און אָפּצושאפן פאקטיש די
הערשאפט פון די טערקן. אָזוי לאנג
זיי ער האָט געקעמפט קעגן די מאַמע־
לוקן זענען די עמירן און שייכן פון
נוביע (אמאלִיקע כוש) געווען זייַנע
געוואונטשענע פארבינדעטע; ווען ער
האָט זיך אָבער פארפעסטיקט אין
דער מאכט, האָט ער זיך געזומען דע־
ראָבערן די לענדער פון מיטעלן און
אויבערשטן נילוס, וואָס הייסן איצט
מיטן אלגעמיינעם נאָמען סודאָן.
איסמאַאיל, דער זון פון מוחאַמער
אלי, האָט זיך ארייַנגערימן אין סו־
דאָן אין יאָר 1820. דאָס איז געווען
דאָס ערשטע יאָר פון דער עגיפטי־
שער הערשאפט איבער סודאָן. צוויי
ציַלן האָט איסמאַאיל געוואָלט דער־
גרייכן דורך זיין דערַאָבערונג: קנעכט
פאר זיין ארמיי און זייַנע גיטער, און
אויך די רייכטימער פון לאנד.

די מושלים פון מצרים האָבן זיך באנוצט מיט אייראָפּייאישע אָפּיצערן און האָבן אויסגעשפרייט זייער הער־
שאפט, צו דרום צו, פיל ווייטער ווי די רעליגיעז מוסולמענישע איינפלוס ספערע. אין תחום פון אנגלאָ ברי־
טישן סודאָן, וואָס זייַנע איינוואוינער דערגרייכן צו זיבן און א האלבן מיל־
יאָן נפשות, וואוינען א סך שוואַרצע שבטים וועלכע זענען נאָך ביז איצט געצנדינער, און אויך קריסטן וואָס דורכרייזנדע מיסיאָנערן האָבן בא־
קערט צום קריסטנטום. די פּראָפּאָרץ צווישן דער צאָל מוסולמענער און געצנדינער אין סודאָן איז ניט בא־
קאנט, אָבער די יעניקע וואָס פאר־
לאנגען, או סודאָן זאָל אָנגעשלאָסן
ווערן אָן עגיפטן אין נאָמען פון אים־
לאם, פעלשן סיי דעם אמת ווי אויך
די געשיכטלעכע פאקטן. וואָרום די
עגיפטער זענען פארטריבן געוואָרן
פון סודאָן, אין די אכציקער יאָרן פון
נייַנצנטן יאָרהונדערט, גראד דורך א
מוסולמענישן פאנאטיקער. א מאַהא־
די, ס'הייסט א מוסולמענישער משיח,
האָט דאָרט אויסגערופן א הייליקע
מלחמה קעגן די עגיפטישע כופרים.
אין יאָר 1885 האָט ער דערַאָבערט
קאַרטום און באַהערשט גרויסע טיילן
פון סודאָן (דרך אגב: אין משך פון
עטלעכע יאָר האָבן געוויסע געצנדי־
נערישע געגנטן פון סודאָן זיך געפו־
נען אונטער דער הערשאפט פון אי־
דישן משומד אמין פאשא, וועלכער
האָט פריער געהייסן עדוארד שני־
צער).

די הערשאפט פון די פאנאטישע דערווישן האָט גורם געווען א חורבן
אין לאנד און זייַנע איינוואוינער זע־
נען אלץ ווייניקער און ווייניקער גע־
וואָרן. אין יאָר 1898 האָט דער בריי־
טישער קאָמענדאנט קיטשענער דערַא־
בערט סודאָן מיט דער הילף פון
ענגלישע און עגיפטישע סאָלדאטן. די
ענגלענדער האָבן פאקטיש שוין גע־
האָט געהערשט אין עגיפטן זיַנט דעם
יאָר 1882 און זיי האָבן דיקטירט
עגיפטן דעם קאירער אָפּמאך, וואָס
האָט איינגעשטעלט דעם אנגלאָ בריי־
טישן קאָנדאָמיניום איבער סודאָן.
פאקטיש הערשן אין סודאָן די ענג־
לענדער. די עגיפטער האָבן נאָר פּריי־
ווילעגיעס ביים באנוצן די וואסערן
פון נילוס. דאָס רעכט פון די סודא־
נער זיך צו באנוצן מיט די וואסערן,

זואָס ווערן געזאמלט אין באסיינען אין זייער לאנד, איז שטאַרק באַשריינקט געוואָרן. די עגיפּטער פּאָדערן איצט, אז עס זאָלן צוריקגעשטעלט ווערן די לאגע פון פאר דעם מאַהאַדי'ס „הייליקן קריג". זיי האלטן, אז די דערַאָבערונגען פון איסמאָאיל זענען כשר, אָבער קיטשנערס דערַאָבערונגען זענען פסול אין זייערע אויגן.

כדי צו פארלויפן דעם וועג דער עגיפּטישער פּראָפּאגאנדע, וועלכע קומט אין נאָמען פון איסלאם און שנאה צו קריסטן, האָט דער בריטישער גובערנאטאָר אויפגעשטעלט אין סודאן א לעגיסלאַטיוון ראָט, וואָס זיין מערהייט ווערט אויסגעוויילט פון די סודאנער און זיין קלענערער טייל ווערט נאָמינירט פון דער מאכט. דער ראָט קלייבט אוים אן עקזעקוטיוו קאָמיטעט, וועלכער ארבעט מיט מיטן גובערנאטאָר. (דער גובערנאטאָר ווערט נאָמינירט פון ענגלישן קעניג מיט דער טיטל „ערשטיישער צושטימונג פון עגיפּטישן קעניג).

אין אָנבליק פון דרוק מצד עגיפּטן האָט ענגלאנד געוואלט געבן סודאן זעלבסטשטענדיקייט אויפן גרונט פון א פלעביסציט. פאראן אין סודאן אויך א פּראָ עגיפּטישע פּארטיי, עס איז אָבער שווער צו ווייסן וויפל אָנהיינגער זי ציילט. כל זמן די ענגלענדער געפינען זיך אין סודאן קענען די עגיפּטער טענה'ן, און מיט רעכט, אז זיי באאיינפלוסן די געזעלשאפטלעכע מיינונג אין לאנד. אָבער די סודאנער האָבן גיט קיין סיבה צו וועלן אָננעמען די עגיפּטישע הערשאפט און אָפּצוגעבן די וואסערן פון נילום צו מצרים. אויף וויפל עס איז פּאראן אן אויפגעקלערטע שיכט אין סודאן פארשטייט זיך, אז אן עגיפּטישער אימפּעריאליזם אָנשטאָט דעם בריטישן איז כלל גיט קיין בייט צום גוטן.



Proporciona comodidad inigualable.

Los muelles del Beautyrest están enfundados separadamente... cada cual actúa con toda independencia. Ese es el motivo por que el Beautyrest proporciona la mayor comodidad que un colchón puede dar en el mundo.

Compre un

BEAUTYREST

con facilidades de pago

SIMMONS

MONTORO No. 114
U-2120 U-1470

Cía. Comercial Genín, S. A.

CAIBARIEN

CHAROLES

GAMUZAS

PIELES

SUELAS

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

לשנה טובה תכתבו!

דער פּרץ יאָר אין קובאַ

פּרץ פייערונגען, רעפעראַטן, פּרץ-אויסגאַבן, אָפּהאַנדלונגען אין דער פּרעסע און פּעריאָדיק און קולטור אימפּרעזעס אָרגאַניזירטע אין שייכוות מיטן פּרץ יאָר.

פון 5. ד.

* * * *

1951

מאָנטיק דעם 19-טן פעברואר — האָט דער קולטור ראט ביים אידישן צענטער נערופן א ספּעציעלע באראטונג ווי אזוי דורכצופירן דעם פ ר ץ יאָר אין אונזער ישוב. די פּארזאמלטע פּאָרשטייער פון: צענטער, קולטור ראט, אידישע טאָגשול ביים צענטער, שרייבער און זשורנאליסטן קרייז, ייוואָ פּריינט און רעדאקציע „האַוואַנער לעבן", האָבן זיך קאָנסטיטואירט אין א פ ר ץ קאָמיטעט און אלס פּראָוויזאָרישע פּראָגראַם, אָנגענומען דעם דורכן פּריינט ראָן רעפערירטן ארבעטס פּראָיעקט (ז"ו 5-4 אין זאמלהעפט „די לעגענדע פּרץ").

פּרייטיק דעם 14-טן מערץ — איז אין „האַוואַנער לעבן", דערשינען דער ערשטער ביולעטין וועגן די פּרץ פייערונגען און א פּראָוויזאָרישער אינהאלט פון דער אידיש שפּאניש זאמלהעפט.

שבת דעם 17-טן מערץ — פּרץ יאָר וועדט אָרגאניזירט אין בריטן פּארנעם, „האַוואַנער לעבן", קולטור כראָניק.

מערץ — א. שטשוטשינסקי טראָגט אריין די ערשטע באשטייערונג לטובת דעם פּרץ קולטור פאָנד.

שבת דעם 1-טן סעפּטעמבער — י. באטאשאנסקי — „פּרץ און זיינע באַציאונגען מיט ביאליק, פּרישמאן און שלום עליכם", אין „האַוואַנער לעבן".

סעפּטעמבער 1951 — בילד פון י. ל. פּרץ און מיטטיילונג וועגן פּרץ יאָר אין „המשך אויף קובאַנער ערד" — יובל זאמלבוך פון אידישן צענטער. זע הילע: דרויי זייטן אויפן אלפאלפּיזן לוח.

סעפּטעמבער-אָקטאָבער — „דער תענית" פון י. ל. פּרץ, געדרוקט אין דעם אידיש שפּאנישן זשורנאל „איזראעליא", 1951, נומ. 7, זייטן 10 און 11.

פּרייטיק דעם 2-טן נאָוועמבער — דערשינען די ספּעציעלע פּרץ מאַרקעם פון קולטור פאָנד.

זונטיק דעם 4־טן נאוועמבער — די פּרץ מארקעט בריינגען אריין די ערשטע $38.60 אויף דער פייערונג לכבוד א פערטל יאָרהונדערט אידישער צענטער אין קובא.

פרייטיק דעם 30־טן נאוועמבער — אָפיציעלע דערעפענונג פון פּרץ יאָר אין האוואַנא: פרייטיק צונאכטס מיטן אָנטייל פון גאסטנדן ייוואָ דיקטאָר פאר לאטיין אמעריקע, דיכטער יעקב גלאַנץ, וועלכער האָט דערעפנט אויף דער טעמע: „די פּרץ השפּעה אויף דער אידישער ליטעראטור". דאָסגלייכן, זענען אויפגעטראָטן: לייזער ראָן, אָשר שטשורטשינסקי און י. מ. סקורניק.

נאוועמבער־דעצעמבער — „דער קונצנמאַכער" פון י. ל. פּרץ, — „איזראעליא", נום. 8, זייטן 11 און 12.

דעצעמבער — באשטייערונגען לטובת דעם פּרץ קולטור פאָנד פון: לאזאַרע לייוואוויטש, מאָריס קאָנטקי, ברוך בענעם, זלמן, יעקב און ענריקע בייקאוויטש און סאלאמאָן ריקלאנסקי.

פרייטיק דעם 28־טן דעצעמבער — י. ל. פּרץ — „א חנוכה לעמפל", געדרוקט אין „אונזער שטים" נ. 43־44.

מאָנטיק דעם 31־טן דעצעמבער 1951 — דערשינען די אידיש שפּאניש זאמלהעפט „די לעגענדע פּרץ" צוזאמענגעשטעלט דורך לייזער ראָן 52 זייטן אידיש און 24 אין שפּאניש.

1952

מיטוואָך דעם 2־טן יאנואר 1952 — נאָטיץ אין „האוואַנער לעבן": דערשינען זאמלהעפט צום הונדערסטן געבורטסטאָג פון י. ל. פּרץ, צוזאמען מיטן אינהאלט פון זאמלהעפט.

מיטוואָך דעם 2־טן יאנואר 1952 — י. ל. פּרץ — „אויב ניט נאָך הענט", געדרוקט אין „האוואַנער לעבן".

מאָנטיק דעם 14־טן יאנואר — דערשינען די אידיש שפּאניש פּרץ בראָשור פאר דער שול יוגנט, 12 זייטן, ארויסגעגעבן דורכן קולטור ראט פון צענטער.

מיטוואָך דעם 23־טן יאנואר — ספּעציעלער ביולעטין פון קולטור ראט ניים אידישן צענטער אין „האוואַנער לעבן" צום דערשיינען פון די פּרץ זאמלהעפטן מיט וועגרוגען צו דער יוגנט, אידישע צענטערס אין פראָווינץ, אירן אין קאמף און צו אלע קולטור פריינט אין האוואַנא, וועגן דער פּארשפּרייטונג פון די אויסגאבן.

יאנואר — ארויסגעשיקט פּרץ זאמלהעפטן אין 31 לענדער, צו צענטראלע אידישע ארגאניזאציעס און פּרעסע ארגאנען.

מאָנטיק דעם 11־טן פעברואר — פּרץ אוונט אין אידישן צענטער מיטן אָנטייל פון וועטעראן פון אידישן שול וועזן, דעם ציקל שליח יעקב לעווין, וועלכער האָט רעפערירט אויף דער טעמע: „י. ל. פּרץ, דער אידישסטער פון אלע אידישע שרייבער".

עם זענען אויך אַרויסגעטראָטן א. שטשוטשינסקי און ל. ראן.

פֿעברואר 1952 — א. אראנאָווסקי — „יצחק לייבוש פֿרץ" (צו זיין 100 יעריקן געבורטסטאָג), געדרוקט אין „מאריאנאָער שטימע", יערלעכע אויסגאבע פון אידישן צענטער אין מאריאנאָ. תשי"ב — 1951-1952, ז"ז 20-19.

מיטוואָך דעם 27-טן פֿעברואר — צווייטער פֿרץ אָוונט אין אידישן צענטער, באריכט אין „האוואנער לעבן" צענטער ביולעטין.

פֿרייטיק דעם 7-טן מערץ — ליטעראַרישע שמועסן — ביינאכט אויפן אָלטן מאַרק (א טומל אין איין אקט), לויט פֿרץ, געדרוקט אין „אונזער שטים" נום. 54-53 אין דער אָפּטיילונג „גיט א שמייכל" (איבערגעדרוקט פון מאַרגן זשורנאל).

מיטוואָך דעם 26-טן מערץ — זואַרט קאָנצערט פון בן יעקב און מרים גער, אין אידישן צענטער, מיט ספּעציעלע פֿרץ נומערן לכבוד דעם פֿרץ יאָר.

פֿרייטיק דעם 28-טן מערץ — נתן בן אריה — האוואנא לאחר חצות (קולטור לעבן און פֿרץ יאָר אין קובא) געדרוקט אין „אונזער שטים" נומ. 56-55.

מערץ 1952 — „יצחק לייבוש פֿרץ, קאָסמאָפּאָליטישער און אוניווערסאַלער שרייבער" פון פילים רובין, — „אייזראעליא", נום. 9, מיט א פֿרץ בילד.

שבת דעם 5-טן אַפּריל — קולטור בראַנש — קולטור קאָנגרעס און פֿרץ פייערונגען אין די שטאָטן, אין „האוואנער לעבן".

מאי — די זאמלהעפט „די לעגענדע פֿרץ" אַרויסגעגעבן דורכן קולטור ראט ביים צענטער אין קובא, ווערט אויסגעשטעלט אויף די ספּעציעלע פֿרץ אויסשטעלונגען אין: אידישן ווייסנשאפטלעכן אינסטיטוט — ניו יאָרק, אידישע פאָלקס ביבליאָטעק — מאָנטרעאָל, און אין הארווארד אוניווערזיטעט, אין קעמבריזש.

ערב שבת דעם 17-טן מאי — איז דערשינען דער ספּעציעלער פֿרץ נומער פון „האוואנער לעבן" מיט פאָלגנדע פֿרץ מאטעריאלן: א. י. דובעלמאן — „י. ל. פרצ'עס גאָלדענע קייט האָט אויך דערגרייכט צו אונזער אידישער קובא". ל. ראן — „דאטעס און פאקטן פון י. ל. פרצ'עס לעבן און שאפן". י. ל. פרץ „פיר דורות — פיר צוואות". 15 אַפּרופן ווען אזמלהעפט „די לעגענדע פֿרץ" וואָס איז אונטער דער רעדאקציע פון לייזער ראן אַרויסגעגעבן געווארן דורכן קולטור ראט ביים אידישן צענטער.

דאָנערשטיק דעם 22-טן מאי — גראנדיעזע יובל אָקאָדעמיע לכבוד דעם 100 יאָריקן געבורטסטאָג פון י. ל. פֿרץ און 50-סטער יאָרטאָג פון קורבאנער אומאָפּהענגיקייט. רעפערענט: דיסטער משה ראָלניק, ניו יאָרק. אַרטיסטישע פּראָגראם פון ספּעציעלע פֿרץ נומערן אויסגעפירט דורך די ארגענטינער אידישע שוישפילער: סאָפיא ראפאלאָוויטש, באָרים קליאָצקין און נתן קלינגער.

שבת דעם 31-טן מאי — באריכט אין „האוואנער לעבן" מיט 2 בילדער.

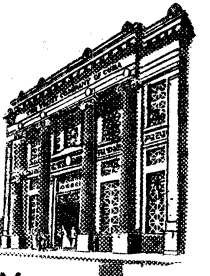
דער פון יובל אקט צום 100 יעריקן געבורטסטאג פון י. ל. פרץ און 50־סטן יאָרטאג פון דער קובאנער רעפובליק.

שבת דעם 28־טן יוני — גראדואירן אקט פון דער אויטאָנאָמער שול בייס אידישן צענטער פון י. ל. פרצ'עס 100 יאריקן געבוירנטאג. געזאנג און רעציטאציע פון פרצ'עס ווערק און אויפפירונג פון י. ל. פרצ'עס: „א דין תורה מיטן ווינט". אין לאקאל פון קינא „קאמפאמאר". אלע שול קינדער באקומען א פרץ זשעטאָן מיט א פרץ העפט ארויסגעגעבן פון צענטער.

זונטיק דעם 29־טן יוני — 9 פרי, שלום יאר פייערונג פון דער אויטאָנאָמער שול בייס אידישן צענטער מיט א ספעציעל אויסגעשלאָסענעם פרץ פראגראם, אויסגעפירט פון די קינדערלעך פון קינדער גארטן ביזן 6־טן קלאס.

יוני — די ניי איינגעארדנטע קינדער ביבליאָטעק ביי דער אויטאָנאָמער שול בייס צענטער איז לויט דעם פאָרשלאג פון ל. ראן אָנגעראָפן געוואָרן אויפן נאָמען פון י. ל. פרץ.

אויגוסט־סעפטעמבער — דערשיינט דער ספעציעלער פרץ נומער פון דער שפאָניש־ער צייטשריפט „איזראעליא" אונטער דער רעדאקציע פון א. מאָרקוס מאָטערין.



NUESTROS SERVICIOS BANCARIOS A SU DISPOSICION

The Trust Company of Cuba

Obispo 257

SUCURSALES:

EN LA HABANA:

Aguiar 402
Galiano 308
Galiano y San José
L y 23, Vedado
Línea 705, Vedado
Oficios 102
12 y 7a., Almendares
Concha y Fábrica, Luyanó

EN EL INTERIOR:

Pinar del Río
Cienfuegos
Santa Clara
Sancti Spiritus
Morón
Camagüey
Holguín
Santiago de Cuba

E-9-50

Medias de Nylon

GOLD SEAL

(Sello de Oro)

Pantalones de señora y de niña

GOLD SEAL

(Sello de Oro)

—0—

Distribuidores:

STANDARD MILLS OF CUBA, INC.

San Ignacio 22 Habana, Cuba



פֿאַרלאַנגט די מאַרקעס
ר ע ג ו א ל א ק א מ ע ר צ י א ל
ביי יעדן איינקויף וואָס איר מאַכט!

Confecciones Caribe, S. A.

de A. REDIKER

FABRICA DE ROPA INTERIOR DE SEÑORA

Beale 64 **Teléfono X-3700**

Reparto Batista, Habana, Cuba

א . ר ע ד י ק ע ר

פאַבריקאַנט פון "ער באַרימטער מאַרקע פון דאַמען־בלוזעס „דאַראַטעא"

ק ל מ ן ל א נ ד ו י

פאַרטרעטער פאַר דער אידישער קאַלאָניע

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אונזערע קליענטן, פריינט דער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ, ווי די אידן פון דער גאַנצער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Productos de calidad inmejorable

AÑIL "MAGICO"
BETUN "NUGGET"
LIMPIADOR DE METALES "BRASSO"

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

* * *

Agentes:

LORENZO SANCHEZ Y CIA., Ltda.

San Ignacio 312 **Habana**

HUGO MAY

AGENTE DE FABRICAS EXTRANJERAS

Teniente Rey 360 **Teléfono A-9481**

HABANA

מיר באַגריסן אַלע קלייענטן, פריינט און דער גאַנצער
אידישער קאַלאָניע, אוןווינטשן אַלעמען אַ
גליקלעכן דערפאָלגרייכן יאָר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

THE MAY TRADING COMPANY, S. A.

Importador y Distribuidor

ESPECIALIDADES: **CAPAS DE AGUA**

Artículos de Quincalla y Sedería

Venta al por mayor exclusivamente

Teniente Rey 359 Habana Telf. A-8495

BOSCH CARRIO Y Co.

IMPORTADORES DE TEJIDOS

MURALLA Nos. 208 y 210. — TELEFONO M-7613

HABANA.

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

FABRICA DE CARTERAS DE SEÑORA

Bolsas y Carteras, S. A.

Suárez 114-118 Teléfono A-9860

HABANA

א גליקלעכן און צופרידענעם יאר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !



SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

ח י י ם ה א ר ע נ ש ט י י ן

פאַרטרעטער פון דער באַרימטער צאַן־פּאַסטע „גראַווי"
ווינטשט אַלע זיינע קליענטן, פריינט אוך באַקאַנטע

א כתיבה וחתימה טובה!

ARARA Y GRANDA

Fábrica de Pañuelos y Ropa interior

CONFECCIONES "PACO"

Villegas No. 418 Telf. M-7393 Habana





א גליקלעכן און צופרידענעם יאר ווינטשן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאנצער אידישער קאלאניע!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Cortesía de

CHAMPS ELYSEES

SAN RAFAEL 313 TELF. W-5011

entre Galiano y San Nicolás HABANA

Especialidad en artículos para regalos y

joyería de fantasía

CONFITERIA FINA

LICORES — VINOS — CHAMPAGNES

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייַנט

און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

תשי"ג — 5713 1952 — 1953

Los Precios Fijos S.A.
REINA AGUILA ESTRELLA

די אידישע אייגנטימער פון באקאנטן

דעפארטאמענט-סטאר
לאס פרעסיאס פיכאס

באגרוסן צום נייעם יאר די בריטע אידישע
קונדשאפט, דער אידישער מאלאניע, ווי
די אידן פון דער גאנצער וועלט!

לשנה טובה תכתבו!

—0—

Los Precios Fijos S.A.
REINA AGUILA ESTRELLA

דעינא — אגילא — עסטרעיא
האוואנא

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

CUERVO y CIA.

ARTES LITOGRAFICAS
HABANA

Enna y Acierto (Luyanó) Teléfono X-2440

IMPRESOS DE CALIDAD

ENVASES DE CARTON

אלע סארטן דרוק-זאכן און שאכטלען פון קארטאן.
די בעסטע פרייזן!

די בעסטע אַרבעט!

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD.

לשנה טובה תכתבו!

INSTITUTO EDISON

Enseñanza Primaria:

Kindergarten.

Primaria Elemental.

Primaria Superior:
Preparatoria para ingresos.

Enseñanza Secundaria

Escuela del Hogar:
Incorporada a la Escuela Oficial.

Escuela de Bachillerato:
Incorporada al Instituto Oficial.

Escuela de Comercio:
Incorporada al Bergen Junior College de Teaneck, New Jersey, E. U. A.

Conservatorio de música con validez académica

PATROCINIO, POEY Y CARMEN
VIBORA, HABANA

Telfs. I-5604 — I-5704 — I-5804 — I-5805

„א י נ ס ט י ט ו ט א ע ד י ס א ן"
איז א יי נ ע ר פון די ערנסטע פּעדאַגאָגישע לערן-
אַנשטאַלטן, וואָס געפינט זיך אין אַן אייגענער גע-
ביידע, מיט מאָדערנע אייריכטונגען, וואָס האָבן צו
זיך ניט גלייכן!

די דירעקציע פון „אינסטיטוטא עדיסאן" נוצט אוים די גע-
לעגנהייט פון דעם נייעם יאָר 5713 און ווינטשט אירע אידישע שי-
לער און עקס שילער און עלטערן אגליקלעכן און צופרידן יאָר!

COLONIAL TANNING CO., INC.

207 South Street, Boston, Mass., U. S. A.

FABRICANTES DE:

CHAROLES PARA CALZADO,
CHAROLES PARA CARTERAS,
PIELES PARA GUANTES,
ELKO BLANCO Y EN COLORES,
GAMUZA DE BECERRO EN BLANCO Y COLORES,
NATURAL SOLE SPLITS,
SUEDE SPLITS,
OOZE LINNING SPLITS,
GLOVE AND GARMENT SPLITS,
SIDE LEATHER.

Representante para Cuba:

RAMON POBLET

Empedrado No. 312 — Habana

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CORTESIA DE

The Central Agency Ltd.

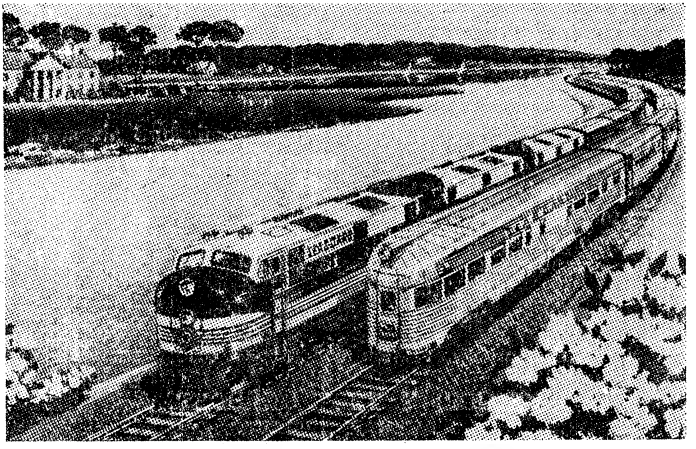
Aguacate 460 **Habana**

דעפאָזיט פון פאַדעם

אייניקע אימפאָרטירער פון די
באַוואוסטע מאַרקעס פאַדעם:

CADENA — ANCLA — etc.

SEABOARD AIR LINE RAILROAD Co.



טעגלעך צווישן באנען צווישן מיאמי און ניו יאָרק.
טיקעטס פאר קאטש און פעלמאן

די בעסטע פארבינדונג מיט די עראפלאנען פון אינדערפרי
און דער שיף. פארמיידניק פארלוסט פון צייט
און האטעל־אויסגאבן אין מיאמי.

טיקעטס צו אלע טיילן פון די
פארייניקטע שטאטן

קאנסולטירט אייער רייזע־אגענטור אדער
די הויפט־אגענטן.

Dussaq Company Ltd., S. A.

Bajos del Centro Gallego

Telf. W-5790 Habana, Cuba

1952 — 1953 תשי"ג — 5713



SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

I. SKARBREVIK & Co., S. A.

לידער...

פון א. ז. ווײנשטײן

טראָפישע וועגן

איך גיי מיך אויף טראָפישע וועגן —
אַ דאגה ווי לאַנג ס׳איז דער וועג —
איך אָטעם מיט שליאַכן מיט ברייטע
די זון — אַ צעשטראַלטער באַגלייטער —
זי ווינקט מיר און זאָגט. אז מען מעג.

מען מעג אין דעם לעבן זיך ליבן.
דו נעם אין דיין האַרצן אַריין
דעם סוד פון די גליאיקע שטראַלן.
אויף טריט דיינע וואונדיקע פאַלן
און צינד דיינע אויגן מיט שיין.

מיט שיין פון צעעפנטע אויגן
פאַרגעס דיין פאַרמאַטערטן גאַנג;
דער אייביקער ניגון פון צייטן.
ער וועט דיר דיין אומעט פאַרבייטן
אויף לויטער צעשטראַלטן געזאַנג.

געזאַנג פון ניט דערענדיקטע לידער.
פֿאַרלאַרן אין בלענדיקער לופֿט.
איך גיי. וואוהין וועל איך קומען?
געוואַלדן פון מיילער פון שטומע
פֿאַר־חלשׁט. פֿאַרצווייפֿלט. איך הער ווי מען רופֿט.

מען רופֿט. איך פֿאַרשטיי זייער לשון.
אַן וועלט־ער עס שניידט דורך אַ קול.
עס דעמפֿן צעשפּאַלטן אַטמאַלטן.
די זון אין אַ וואַלקן באַהאַלטן.
זי ווייל ניט באַגלייטן אַ קראַנקן אַמאַל...

פּעפּע

פּעפּע איז אַ שוואַרצער אינגל
הונגערט־צו ביי פּוצן שיך.
איינמאָל אַ שיין גאָלדן רינגל
אין גאַס געפֿונען. אומגעריכט.

יאָ! אַ רינגל מיט אַ שטיינדל
אין חויזן קעשענע פֿאַרשטעקט.
ווי אַ הונט געפֿינט אַ בײנדל
פּעפּע ליפּן טרוקענע באַלעקט.

— כ׳האָב דעם רינגל ניט געגנבֿעט
ערלעך אים געפֿונען כ׳האָב.
שנעל אים אָפּשטעקן און זיין וועט
אַ סעודה אַן דער מאַמעס גאָב...

ווי פֿאַרפֿאַלגט פון טויזנט אויגן
פּעפּע, אַיליק, מעסט די טריט.
איינגענורעט, איינגעבויגן,
קוקט צו קיינער זעט אים ניט.

אוי אַן אומגליק! אים אַנטקעגן,
רואיק שפּרייזט אַ פֿאַליציאַנט,
אויגן, שפּיזיק, שטעכן פּרעגן —
ער שלעפּט שוין פּעפּען פֿאַרן האַנט.

— האַסט דעם פּינגערל גע׳גנב׳עט...
זאָג ביי וועמען... און אַוואו?
אַאַ הינטל... ניט צו שאַנעווען,
אַאַ... שטערט דעם בירגערס רו.

איינגעקאַרטשעט, הויט און ביינער,
פּעפּען זיין וועט אַך און ווי;
דער פֿאַליציאַנט ער שלעפּט אים, כלומרשט
צו דעם צירקל פון פֿאַליציי.

— נעגריטאָ, דיך דער׳הרג׳ענען כ׳וועל דאָרטן,
כ׳וועל דערשטיקן דיך, גענוים.
און דערווייל אַ פּאַרק... אַ גאַרטן...
פּעפּע לויפֿט מיט פּרעמדע פּים.

פֿאַרשוואונדן. פּעפּע איז אַנטלאָפֿן.
געגעצט אַרדענונג געשמאַק.
נאָך אַן עוולה האָט געטראָפֿן
אין אַ לעכערדיקן זאַק.

פּעפּע שטילט זיך אין זיין הונגער.
מיט אַ פּאַרדרייסלעכן געוויין —
אויף אַ פּאַליציאַנטס אַ פינגער
סיגלאַנצט אַ פינגערל מיט אַ שטיין.

נאָך אַן עוולה צו פּאַרשווייגן
ווי סיוואַלט די גרעסטע דאָס געווען...
מאַך אַ וועזן... — וועמענס דאגה
וואו די מעשה איז געשען...

מעשה, העלדן, איך פּאַרזיכער
ס׳איז אַ קאָשמאַר פון הייסער נאַכט;
פּעפּע, רינגל, לידער, ביכער...
די גאַנצע מעשה אויסגעטראַכט.

פּרימאַרגן

איך וויים ניט ווער געזען האָט.
וועמען ס׳איז באַקאַנט.
ווי שיין ס׳איז דער פּרימאַרגן
אין זוניק קובא-לאַנד.

די נאַכט נאָך ניט געענדיקט.
לבנה נאָך ניט אַוועק.
די זון פּאַרבט שוין דעם פּנים
בים העלן מזרח-ברעג.

גרינער גרינען גראָזן.
דער טוי ליגט אומעטום.
די הויכע שטאָלצע פּאַלמען —
אַ תּפילה שעפּטשען פֿרום.

ווייט-ווייטע געזאַנגען.
זיי וועקן ערד פון שלאָף.
עם רעציטירט אַ ווינטל
אַ לידל. סטראָף ביי סטראָף.

בלומען אויסגעצוואָגענע.
די קעפּלעך הויבן-אויף
און שפּרייטן אַראָמאַטן
אין וואַלענציאנעם הויף.

די זון שוין אויפגעגאַנגען.
שפּאַצירט מיט דראַבנעם טראָט.
די שפּיצן פון געביידעם
מיט גאָלד באַגאָסן האָט.

שאָטנס אויסגערוטע.
באַגלייטן זיילן ליכט.
פּאַרגליווערטער פּרימאָרגן
אין ענגעווינקלעך קריכט...

אַלץ ווי אָנגעצויגן.
אָט וועט עפּעס געשען...
קומט מיט מיר אין קובאַ —
אַ פּרימאָרגן שיינעם זען.

קראַנקער דיכטער

ווי֫פֿל טרוימען אויסגעטרוימטע,
ווי֫פֿל לידער ניט דערזונגען,
אויפֿן באַרג דעם זון-באַזוימטן
פֿיבערט קראַנקער דיכטער.

ווייזעס שוועבן דאָ פֿאַרבי אים,
לאַנג פֿאַרגעסענע אילוזיעס.
און שוין לאַנג איז ער מבטל —
יענע טעג פון גלוסט פֿאַרלאַנגען.

שפּילן נימפֿעס אויף די האַרפֿן.
יונגען טרינקען דאָ לחיים;
שפּירט דער דיכטער לעצטן פֿייער —
לעבן אויסגע׳תאוח׳ט אין געזאַנגען.

עפֿעס וואַלט ער וועלן זאָגן,
נאָר צערונען ווערן רגע׳ס.
ס׳זינקט די זון, באַרג ווערט שוואַרצער,
גלאַנצט ווי שפּינוועב דיכטערס לונגען.

ס׳איז אַ ליד נאָך ניט דערזונגען...
— — — — — — — — — — —
— — ס׳איז אַ טרוים
נאָך ניט דער׳חלומ׳ט...
דיכטער גוסס׳ט. דיכטער פֿיבערט.
ס׳איז אַן אָטעם... שוין פֿאַרגליווערט.

Italian Line

"Italia" Società di Navigazione—Genova

VULCANIA — SATURNIA — CONTEBIANCHMANO

שיפן פון 25 טויזנט טאָן גייען אַרויס וועכנטלעך פון
ניו-יאָרק צום מיטללענדישן ים. מיט טראַנסאַטלאַנטישע
דאָ אין כעגאָוא און נאַפּאָלעם — קיין
חיפה, ישראל.

A. BONA y Co.

Agentes Generales

O'Reilly No. 208 — Habana — Telf. M-3333

PERMITA QUE SU PROPIO PALADAR DECIDA

REGALIAS EL CUÑO

SATISFACEN!

La Cubana

COMPAÑIA NACIONAL DE SEGUROS

FUNDADA EN 1918

: : :

Riesgos que aseguramos:

Seguros de Vida, Grupo y Colectivos.
Incendio.
Ciclón.
Ras de Mar.
Terremoto.
Motín.
Transporte Marítimo y Terrestre.
Automóviles.
Roturas de Cristales.
Accidentes Personales.
Seguro Anticipado: para fabricación y reconstrucción de edificios.

Hemos pagado más de $ 4.000,000.00 por indemnizaciones.



AGUIAR Y LAMPARILLA

HABANA

Teléfono M-8226 **Apartado 2509**

אידן אין היינטיקן דייטשלאנד

פון **פנחס קאדישזאן**

7 יאר זענען פארבי, זינט די אמעריקאנער ארמיי אין געמיינזאמען קאמף מיט די אליאירטע חילות האבן אפגעפייערט דעם לעצטן שאס צום שונא און אים געצוואונגען זיך אונטערצוגעבן. די וועלט — די צו פרייהייט שטרעבנדע דעמאקראטישע וועלט — האט געיובלט פון פרייד. איין קלייניקייט, צעשמעטערט דעם פיינט, באזיגט דעם שונא, א ענדע גע־מאכט צו דער ממשלה פון ערגסטן תליון — פון היטלער ימח שמו. אלע האבן ווי פרייער אפגעאטעמט ובתוכם אויך אידן — אחינו בני ישראל, די אממיינסטן געליטענע, די אמ־שטאדקסטן געטראפענע, די שארית־הפליטה, וואס האט באווירן דורך טויזנטער ניסים זיך ארויסצוריסן פון היטלערס גהינום נעגל און דערלעבן דעם טאג פון באפרייאונג.

מיר אלע זענען געווען זיכער, אז אויף דייטשער ערד — די מיט אי־דיש בלוט אויסגעוויקטע ערד, וועט קיין איד ניט וואוינען, ווער וועט דאס דען וועלן אטעמען מיט דער לופט פון דער חיטלער בעסטיע — פון די היטלער יונקער, ווער וועט דאס דען קענען אנקוקן דאס פרצוף פון די מערדער, פון די סאדיסטן, פון די שרעקלעכסטע קאנאליעס, ווער וועט דאס דען זיין בכוח צו באטרעטן דעם באדן פון דייטש־לאנד?

די גרעסטע מערהייט פון די געפא־טעוועטע האט טאקע פארלאזן דייטש־לאנד. א גרויסע צאל, כמעט צוויי דרittל, פילייכט נאך מער זענען גע־פאהרן קיין ישראל — אין אונזער היימלאנד, אנדערע האבן אויסגע־וואנדערט אין אנדערע לענדער — קיין צפון און דרום אמעריקע, קיין אויסטראליע, קיין אפריקע, וואו נאר מען האט געקענט באקומען א אייי־רייזע וויזע.

געבליבן איז דאך אין דייטשלאנד א צאל פון עטלעכע און צוואנציק טויזנט אידן, איינזאמע אידן, דער רוב פון זיי זענען אלט זיך אויסצו־וואנדלען און צו שוואך זיך איינצו־גלידערן אין א אנדער לאנד.

וואס איז דער מצב פון די אידן אין דייטשלאנד? ווי לעבן זיי דאס? וואס זענען זייערע האפענונ־גען און דערווארטונגען? וואס זאגן זיי אליין צו זייער אייגענעם מצב?

וועגן דעם האט דער אמעריקאנער זשורנאל „לוק", דער אממיינסטן פארשפרייטסטער אין צפון אמעריקע — פארעפנטלעכט א ארטיקל פון זיין אייראפייאישן רעדאקטאר ווילי־

אם אטוואוד אונטערן קעפל „דייטש־לאנד'ס איינואמע אידן".

דער ארטיקל איז געבויט אויף א געשפּרעך פון מחבר מיט א אידישע משפּחה אין אָפּענבאך, נעמלעך די משפּחה לעווין, און מיט אנדערע אידן.

ה' לעווין איז דער חויפּט דאָקטאָר פון דער גיניקאלאגישער אָפּטיילונג אין דעם שטאָטישן שפּיטאָל אין אָפּענבאך.

בלויז 14 אידישע משפּחות זענען פארבליבן אין אָפּענבאך. דר. לעווין איז פון די אנגעזעענסטע. די שטעלע האָט דר. לעווין באקומען אין 1949 נאָך א לענגערער שקלא וטריה פון שטאָטישן שפּיטאָל ראס. עס איז געווען א מיינונג, קיין אידן ניט צוצוגעמען אויף דער שטעלע, ווייל דייטשע פרויען וועלן זיך ניט פילן זיכער מיט א אידישן דאָקטאָר (די פרוי פון דר. לעווין און צווייז זיך זענען פון די דייטשן אומגעבראכט געוואָרן אין די גאז קאמערן, די היינטיקע פרוי פון דר. לעווין האָט אויך איר ערשטן מאן פארלאָרן אין גאז קאמער — לעווין אליין איז 5 יאָר געווען אין קאָנצענטראציע לאגערן, יעדן טאָג ערב אומגעבראכט צו ווערן, און די שפּיטאָל לייטונג האָט געטראכט, אז די דייטשע פרויען וועלן זיך ניט פילן געננג זיכער אונטער דער אויפזיכט פון א אידישן דאָקטאָר).

אטוואוד דערציילט, אז מיט א חודש צוריק האָט ער זיך באגענגט מיט דער משפּחה לעווין ביי זיי אין שטוב אין אָפּענבאך. זיי האָבן אים דערציילט, אז זיי פאָרן אָרויס קיין שווייצאריע אויף וואקאציע און וועלן דאָרט זיין איבער די יום טובים. פרוי לעווין האָט באמערקט, אז קיינמאל בלויבן זיי ניט אין דייטשלאנד יום טוב צייט, און ווען זיי קומען צוריק, פילן זיי זיך ניט ווי זיי וואָלטן געקומען א היים... דר. לעווין אליין טראָגט זיך אָרום מיטן געדאנק צו פאָרן קיין אמעריקע. ער האלט זיך אין איין נאָכפרעגן צו אלס גינעקאָלאג וועט ער קענען געפינען ארבעט אין אמעריקע.

אטוואוד האָט געפרעגט דר. לעווינען, פארוואָס ער טראכט פון אָרויספאָרן פון דייטשלאנד, א מענטש, וואָס איז אזוי אינגעאָרדנט, מיט א לוקסוס וואוינונג און מיט א פאָזיציע, מען רופט אים ניט אנדערש ווי פּראָפעסאָר, פארוואָס אוועקפאָרן, פארוואָס וויל אויך אנדערע אידן מיט וועמען אטוואוד האָט געערדט פארלאָזן דייטשלאנד, פארוואָס פילן זיך אידן אזוי אומבאקוועם אין דעם נייעם, דעמאָקראטישן, אומאָפּהענגיקן דייטשלאנד? פארוואָס זענען די לעווינ'ס פארבליבן און פריער ניט אוועקגעפאָרן, פארוואָס זענען אנדערע אידן געקומען צוריק קיין דייטשלאנד?

בכדי צו באקומען א ענוייע תשובה אויף דעם שרייבט אטוואוד איז נויטיק זיך צו באקענען מיט אביסל ציפערן.

ווען היטלער איז געקומען צו דער מאכט אין יאָר 1933 האָבן אין דייטשלאנד געלעבט 535.000 אידן. אָרום 300.000 האָבן אין משך פון 6 יאָר באווינן אויסצואוואנדערן. ווען עס איז אויסגעבראכן די מלחמה אין יאָר 1939 זענען אלזוֹ אין דייטשלאנד געווען אָרום 235.000 אידן. פון זיי האָט היטלער אומגעבראכט 180.000 טויזנט צוזאמען מיט 6 מיליאָן אייראָפּייאישע אידן.

היינט צו טאָג געפינען זיך אין

דייטשלאנד 24.000 אידן — איין צוואנציקסטל פון איין פראצענט פון דער באפעלקערונג אין מערב דייטשלאנד. דאם מיינט, אז עס זענען פאראן אזויפיל אידן אין דייטשלאנד ווי אראבער אין אמעריקע. ווי אפט זעט מען אן אראבער אין אמעריקע פרעגט אטוואוד.

די 24.000 אידן צעטיילט אטוואוד אין דרייַ קאטעגאריעס נעמלעך: 8 טויזנט זענען פליטים פון מזרח אייראפע — מערסטנס פון פוילן. 10.000 אידן זענען פון דייטשלאנד, וועלכע זענען אין די דרייסיקער יאָרן פון דייטשלאנד אוועקגעפאָרן און נאָך דער מלחמה געקומען צוריק, דער רוב פון זיי זענען: אינטעלעקטואלן, שרייבער, אקטיאָרן, אדוואָקאטן, וועלכע האבן זיך ניט געקענט אייַנארדענען אין קיין אַנדער פלאץ, צוליב דעם, וואָס זייער פראָפעסיע איז פארבונדן מיט דער שפראך, און זיי איז ניט לייכט געווען צו קענען ערלערנען אן אַנדער שפראך. 6.000 אידן זענען די לעבן געבליבענע פון די קאָנצענטראציע לאגערן, וועמען היטלער האָט ניט באווילן אומצובריינגען.

פון די 24.000 אידן וואָס לעבן היינט אין דייטשלאנד דערציילט אטוואוד זענען נאָר 10% גוט באשעפטיקט. 60 פראָצענט זענען אָפענגיק פון פילאנטראָפישער שטיצע אין אזא, אָדער א אנדער פאָרם. אלע אָבער צוזאמען האָבן איין זאך אין שותפות, דאָס איז די שוועריקייט איבערלעבעניש פון 12 יאָר היטלעריזם. אלע אָן אויסנאם האָבן געליטן, אלע האָבן פארלאָרן זייערע משפחות, די מערסטע האָבן אליין געזען ווי זייערע משפחות וועלן אומגעבראכט.

אטוואוד גיט איבער דעם אויסדרוק פון א קרעמער אין מינכען, וועלכער האָט צו אים געזאָגט: „ס'קען זיין, אז איך טרייב איבער, אָבער איך קען זיך ניט העלפן, אז איך גיי אריין אין א אָמניבוס און גיב א קוק אויף מיין שכן — הויב איך אָן טראכטן, אז מעגלעך ער איז געווען דער מערדער פון מיין פאָטער און מוטער. דאָן מוז איך אויסשטייגן פון דעם אָמניבוס, ווייל איך קען לענגער דאָרטן ניט זיצן".

די טראגעדיע פון די פארבליבענע אידן אין דייטשלאנד דערציילט אטוואוד איז די, וואָס די אין דייטשלאנד געבוירענע האָבן זיך תמיד געפילט מער דייטשיש ווי אידיש: איצט האָבן זיי אין ערגעץ ניט קיין ווארצלען, אין ערגעץ ניט קיין פלאץ, וואו זיי זאָלן זיך קענען פילן היימיש.

נאציזם איז דער פארווילקטער גייסט אין דייטשלאנד שרייבט אטוואוד. מיט דער צייט דארף מען האָבן, אז דער נאציסטישער גייסט זאָל פון דייטשלאנד אין גאנצן פארשווינדן (חלואי זאָל דאָס אמת זיין פ. ש.) דערווייל אָבער מערקט זיך נאָך שטאַרק דער פארבליבענער נאציזם. אמת איז, אז נאציזם שטאָלצירט ניט אויף דער גאס, אָבער פארפאלגט נאָך אלץ זייער שטאַרק דעם חלום פון אומצייליקע אידן. אלס משל ברייגט אטוואוד זיין געשפרעך מיט א אידן אין דארמשטאט, א קראנקן מענטשן, א קרבן פון היטלער רציהות, א פראָפעסיזיטער אין רעזולטאט פון די נאַציישע עקספערימענטן אין בוכענוואלד. דער נאָמען איז ארטור שטיינבעק. די שטאָט פארוואלטונג גיט אים 30 דאָלער א מאָנאט, בעת א מיליטערמאן פון העכערן

ראנג, וואָס האָט געדינט אין דער היטלער ארמיי באקומט איבער 200 דאָלער א חודש. מענלעך, אז זיי וועלן באדארפן ווידער די מילִיטער לייט, אָבער מיר וועלן זיי שוין קיינמאָל ניט באדארפן. דער איר שטיינבעק האָט מיט פארביטערונג געדעדט וועגן זיין קענווארט, מיט צארן אויף זיין פארגאנגענהייט און מיט אומעט וועגן זיין צוקונפט און צום סוף פון געשפרעך געפרעגט ביי אטוואודן: „זאָג מיר וועג דו וואָלסט געווען א איד, וואָלסטו דען געלעבט אין דייטשלאנד?" אויף וואָס אטוואוד האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ. (מסתמא אלס תשובה אויף ניין! פ. ש.)

די דייטשן — דערציילט אטוואוד — האָבן היינט א גרויסן דרך ארץ פאר אידן, דאָס איז געשען אין רעזולטאט פון דער עטאַבלירונג פון דער אידישער מדינה, אין רעזולטאט פון דעם זיגרייכן קאמף, וואָס צבא הגנה לישראל האָט צו פארצייכענען איבער די אָנפאלער. א העכערער אמעריקאנער באאמטער זאָל האָבן געזאָגט אטוואוד'ן, אז אינשטיינ'ס וויסנשאפטלעכע דערגרייכונגען האָבן אזוי ניט באאיינדרוקט די דייטשן, ווי די אידישע זיגן אויף די מילִיטערישע פראָנטן.

דייטשלאנד שרייבט אטוואוד האָט געלימן א טראגישן פארלוסט מיטן אומבריינגען און מיט דער דעפּאָרטאַציע פון אידן. אידן זענען געווען אין דייטשלאנד דער דינאמישער כח אין האנדל און אין דער קולטור, האָבן געגרינדעט בענק, סטימולירט איר קונסט, באריכערט איר ויסנשאפט און לִיטעראטור. אלס משל ברענגט אטוואוד די שטאָט פראנקפורט, וואָס האָט געהאט א אידישע געמיינדע פון 35.000 אידן, וואָס האָט מיט זיך פּאָרגעשטעלט א רייכן קולטור צענטער. די אידן זענען עם געווען די טאאטער באזוכער, די אָפּערע צושויער, די אידן האָבן דאָס באריכערט די קאסע פון די טעאטערן און אָפּערעס. היינט לעבן אין פראנקפורט בלויז 250 אידן. די אָפּערע פּוסטעט־ווערט, און פראנקפורט איז א שטאָט היינט אָן באראקטער, א שטאָט, וואָס האָט פארלאָרן די נשמה.

סענסיטיווע דייטשן, דערציילט אטוואוד זענען זייער באָרגט פון דעם פארלוסט. זיי האָבן, אז אידן וועלן צוריקקומען קיין דייטשלאנד, אָבער פירט אויס אטוואוד — זייער פיל דארף נאָך פון ביידע זייטן געטאָן ווערן, ביז דער קלימאט וועט זיין א פאסנדער.

געווייסע דעפוטאטן פון בונדעסטאג סטימולירן א פלאן צו געבן א סקאלערשיפּ פאר 500 סטודענטן פון ישראל, זיי זאָלן קומען שטודירן קיין דייטשלאנד, בכדי צו שאפן א נעמיינזאמע פארשטענדעניש צווישן ביידע פעלקער.

א גרופּע מענטשן, וועמענס צאָל עם דערגרייכט 30.000 פון אידישן אָפּשטאָם — דערציילט אטוואוד — באשעפטיקן זיך מיט אָרגאניזירן גרופּן פאר פארבעסערן די אידיש־דייטשע באציאונגען. זיי באטראכטן זיך אלס א בריק צווישן אידן און דייטשן, חיות זיי האָבן אליין געלימן פון היטלערן, אלס אידישע אָפּשטאָמיקע, באטראכטן זיי זיך אלס די פאסנדע פארמיטלער פאר דעם צוועק, ווייל זיי קענען פריי רעדן צו ביידע צדדים.

אטוואוד דערציילט, אז דר. לעווין האָט אים פאנאנדערגעטיילט די

דייטשן אין פֿאלגנדע דריי קאטעגאריעס לויט זייערע באציאונגען צו אידן, נעמלעך: 30 פּראָצענט נעאוראמישע נאציס; 10 פּראָצענט סימפּאטיש צו אידן און 60 פּראָצענט נייטראלע, אומדיפֿערענטע, שטיל שווייגנדע, גרייט אנצונעמען יעדער פּראָגראם, וואס ווערט פון אייבן באשטימט ווערן.

היות די פּירער פון היינטיקן דייטשלאנד זענען מענטשן פון גוטן ווילן, מיינט מען, אז עס איז זיך ניטא פּאָטענציעל צו שרעקן.

א כאראקטעריסטישן געשפּרעך האָט אשוואוד געהאט מיט דעם רעדאקטאָר פון דער אידישער צייטונג „אַלגעמיינע וואָכענצייטונג" קאָרל מארקס, וועלכער האָט נביאות געזאגט, אז בקרוב וועלן אידן אנהויבן צו קומען קיין דייטשלאנד. אבער באלד האָט ער זיך צוריקגעכאפּט און צוגעגעבן: „איך וואָלט קיינמאָל ניט אריינגעלאָזט א דייטש אין מיין שטוב, איידער איך וואָלט אויסגעפּרובירט זיין פּארנאנענהויט".

אידן לעבן אין דייטשלאנד, וויל זיי האָבן ניט קיין אַנדער ברירה — אנדערע, וויל זיי האָבן דאָרט פּאר מענן, אַנדערע וויל זיי זענען שוין אלט צו עמיגרירן, צו מיד זיך אויסצוואוואַרצלען פון א לאנד, וואס איז נאך אלעמען גענוגן זייער לעבנס־לענגלעכע היים.

עס איז אויך ניט צו דערוואַרטן קיין צוריקקער פון אידן קיין דייטשלאנד, ווער ווייל דען דאָס קומען צוריק אין א לאנד אריין און לעבן צווישן אזוי פיל רוחות?

וי עס שיינט, קומט אטוואוד צום אויספיר, וועט דאָס אויזנאמע לעבן פון אידן אין דייטשלאנד ווערן אויך זאמער. דער דורכשניטלעכער עלטער פון די אידן דאָרט איז 52 יאָר. 6 טעג האָט אטוואוד'ן געזומען צו גפינען א אידן, וואס איז אינגער פון 40 יאָר.

אויף 3.500 קהילות, וואס האָבן פּריער עקזיסטירט אין דייטשלאנד זענען נאָר 106 רעקאָנסטיטואירט געוואָרן. פון זיי ווילן נאָר צוויי עקזיסטירן אין 20 יאָר אָדום אין בערלין, און אין מינכען.

* * *

אזוי ווערט געשילדערט אידיש לעבן אין היינטיקן דייטשלאנד, געזען דורך די ברילן פון א רעדאקטאָר פון א אמעריקאנער וואכנשריפט, וואס האָט געהאט די אמביציע צו זיין אביעקטיוו און אריינבליקן טיף אין דער נשמה פון פארבליבענע אידן, אויסגעפינען די סיבות פארוואס אידן זענען געבליבן דאָרט, און זיך דערגרונטעוונען צו דער פּסיכיק פון יענן, צו זיינע מחשבות ווענן דעם אייגענעם גורל אויף מאָרגן.

* * *

לאָמיר האָפן, אז בקרוב ווערט קומען דער טאָג, ווען די איינזאמע, פון נויט געצוואונגענע פארבליבענע אידן אין דייטשלאנד, ווערלכע לעבן דאָרט אין פּחד, קענן זייער וויל — ווילן באקומען א מעגלעכקייט אויסצוואוואנדערן, צו פארלאָזן די אין אידיש בלוט אויסגעוויקטע דייטשע ערד, און גפינען זייער היים אין אונזער היימלאנד — אין מדינת ישראל.

ניט נאָר ווילן אידן זיך ניט אומקערן קיין דייטשלאנד, נאָר די שארית הפּליטה — די פארבליבענע ווילן אויך די פארשאָלטענע ערד פון דייטשלאנד פארלאָזן, הלואי זאָל דאָס געשען וואס שנעלער.

Perfume

CANASTA



de **REJANE**

Domine los corazones... los reyes... y las reinas... con el perfume que impóne la suerte, - tanto en el juego como en el amor!

Cortesía

de

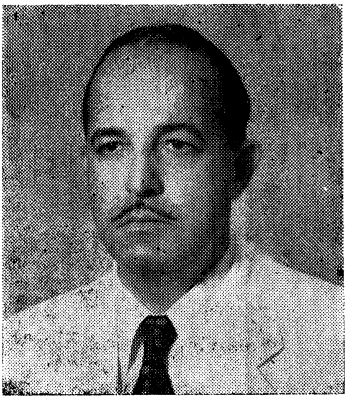
The Trust Company of Cuba

AGUIAR Y OBRAPIA

Habana

EMILIO GONZALEZ ARANGO
ALEJANDRO GONZALEZ ARANGO

CORREDORES DE
SEGUROS Y FIANZAS



Referencias de la Colonia Hebrea de Cuba, Bancarias y Comerciales

Oficina: Edificio "La Cubana", Aguiar y Lamparilla

Apartado 2509 Teléfonos U-6480 y M-8226 Habana

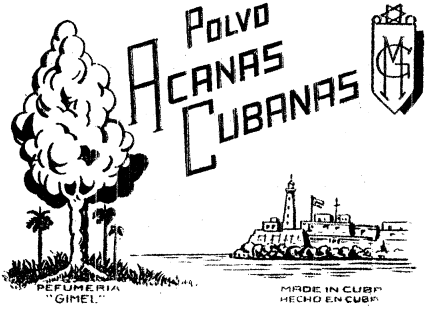
א פֿאַרזיכערונגעם - פּאליסע קאָנסאָלידירט אייער קרעדיט, באַשיצט אייערע אָנשטרענגונגען און גאַראַנטירט אייער צוקונפט!

פֿאַרזיכערונגען פֿאַר אימפּאָרט, טראַנספּאָרט, שריפֿה, ציקלאָן, לעבנס־פֿאַרזיכערונג, שוי־פענסטער, ארבעטס־פֿארזיכערונג, פֿאַרזיכערונג קעגן גנבה אין קאמערץ אין פּריוואַטער וואוינונג, אומגליקס־פֿאַלן, אויטאָ־מאָבילן און קאָמיאָנעס, אומאָרדנונג, ציווילע אויפֿרוין א. א. וו.

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,

פֿריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !



אַ גליקלעכן און צופריידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

מאַרים הימלשטיין און פאַמיליע

* * *

PERFUMERIA "GIMEL"

CREADORES DE LAS MARCAS:

Acana Cubanas — Capricho de Mujer — Normandie
La Vie Parisiene — Gran Actriz — Flor de Vida
Tú y Yo — Saudade — Malvina

REP. DEL BRASIL 256. TELF.: M-6013 .HABANA



מיט וועמען בין איך?...

אין רעליגיעזן וועלטל זענען פֿאר־געקומען גאנצע איבערקערעניש. איך וואָלט געוואָגט „רעוואָלוציעס", נאָר דאָס וואָרט פּאסט זיך ניט פֿאר די רעליגיעזע קלייזלעך. די איבערקערע־ניש איז געקומען אזוי פּלוצלינג, ווי עס וואָלט ערגעץ געפֿלאַצט א בלאָ־טער... איז דאָך א סימן אז ערגעץ איז געווען א געשווויר, אז ניט איז דאָך ניט געווען וואָס עס זאָל פּלאַצן...

נאָר דאָס אליין איז נאָך גאָרניט. איך זיץ און טראכט בלויז: מיט וועמען בין איך? בין איך פֿאר דער קהילה, אָדער קעגן דער קהילה? בין איך מיטן „עדת ישראל" אָדער קעגן אים? בין איך פֿון „כנסת ישראל" אָדער קעגן כנסת? נו יאָ, מיט וועמען בין איך? אדרבה, זאָגט איר אליין? כ'מיין, זאָגט מיר טאקע! — זאָגט צו מיר א איד וואָס איז אוים־געקאָכט אין דעם רעליגיעזן טייגל. עס איז איצט ביי א אים א פּראבלעם, דאָס ער ווייסט ניט צו וועמען ער געהערט און מיט וועמען ער גייט.

אדרבה, טוט עס א נעם די ענ־נים און הויבט אָן אנאליזירן. געווען א קהילה און לאָמיר אויך אנגענעמען, אז עס איז דאָ ווידער א קהילה. מיט איינמאל נעמט די קהילה און מאכט קענן זיך אליין אן איבערקערעניש און ערקלערט פאר כל עם ועדה, אז זיי זענען „עדת ישראל". זיי האָבן פֿלוצלינג אדורכגעפירט וואלן און דערקלערט, אז זיי זענען דאָ. פרענגט מען זיי: און די קהילה? —

— וואָס וויסן מיר פון א קהילה? וואָס גייט אונז אָן די קהילה?

— און דער לאָקאל?

— דער לאָקאל איז געווען „עדת ישראל". איז „עדת ישראל" און וועט שוין אָזוי זיין „עדת ישראל"...

— נו, און מיטן רב?

— וואָס וויסן מיר פון א רב? מיר געהערן זיך ניט אָן! עס איז דאָ א קהילה, עס איז דאָ א פּאטראָנאט, איז זאָלן זיי זיך זאָרגן! מיר זענען בלויז די חשובע באלעבאָטים, די פֿרייַנט און סימפּאטיקער פון „עדת ישראל", האָבן מיר זיך צוריק אָר־גאניזירט און שוין!...

— נו, און דער „כנסת ישראל"?

— דער „כנסת ישראל" איז ניט אונזערער! מיר זענען „עדת'ניקעס"! מער גאָרניט!...

אפּגעזאָגט, אפּגעטאָן, א קלאפּ גע־טאָן אין באלעמער:

— רבותי! אויס נדרים פאר דער קהילה, אויס נדרים פארן רב, אויס נדרים פאר תהכמוני שול!... אויס!

בלויז פאר ערת! און וויסן זאלט איר זיין קינדערלעך, אז ביי אונז דארף מען ניט צאלן קיין הונדערטער דאלארן, קיין פופציקער און קיין פינפאונצואנציקערס. נענוג פאר אונז איין דאלער! פאר איין דאלער קענט איר ווערן א „מעמבער" און איר וועט נאך באקומען ארויסגעשיקט פרייע טיקעטס אויף ימים נוראים. און דאוונען ביי אונז וועט א חזן, ווען ווען זיין וואם צו הערן!...

— פאראיארן האט דאך דער זעלבער חזן געדאוונט פאר דער קהילה?

— נו איז וואס?

— איר ווען דאך דערמיט שטערן דער קהילה?

— חלילה! חלילה! מיר זוכן קויבנעם ניט צו שטערן!

— אבער איר שטייט דאך זיי אין ווענ! איר מאכט דאך א סוף צו אלע זייערע פלענער!

— נישקשה, נישקשה קינדערלעך! עס איז דא פאר אלעמען! די קאלאניע איז ענוג רייך! זי האט פאר אלעמען! אט זעט איר דאך: עס איז דא צוויי בית עולמ'ס אין האוואנא און ביידע לעבן... ניט אזוי קינדערלעך?

מוזן מיר אנעמען, אז דעם דאזיקן פיל האבן מיר שוין ארויסגעשלונגען און שא שטיל!... איז נעמט ווידער דער „כנסת ישראל" און גייט אוועק צום אידישן צענטער און דינגט אפ א לאקאל. איז לאזט זיך אוים אז דער כנסת איז אוועק מיט דער קהילה און דער לאקאל איז טאקע געדונגען געווארן מיט דער כוונה ארויסצוזעצן דארט דעם רב מיט זיין קהילה...

האט מען זיך ערגעץ ווידער דערשראקן. מען איז געגאנגען ארויפוואראפן די קהילה, האט מען זי גאר אויפגעהויבן א שטאק העכער און נאך וואו? אין אידישן צענטער!... ניט קיין קליניקויט!

די גאנצע זאך האט ארויסגעברויגט א צעמישונג אין די כלי קודש ווינקעלעך. עס ווייזט זיך ארוים, אז אלע זענען קלוגע פאליטיקער און מען האלט זיך אין איין איבערקלוגן... מיט וואם דאם ווען זיך ענדיקן, ווייסט קיינער ניט. זיי אליין ווייסן נאך אויך ניט. נאר עס פילט זיך שוין א קריגס שטימונג, וואם ווען זיך ערשט צעפלאקערן נאך די ימים נוראים. טאמער האט די קהילה געהאט ווייניק קאפ ווייטאק ביז איצט, איז איר צוגעקומען די איבערקערעניש פון „עדת ישראל".

א סך פון די אירן פון רעליגיעזן ווינקל פרענן זיך איצט אליין: מיט ווען זענען גייען מיר? מיט ווען זענען מיר און וואם זענען מיר? זענען מיר פון „כנסת" מיט דער קהילה אדער אן דער קהילה? זענען מיר קהילה אליין אדער מיט „עדת ישראל" אדער קענען „עדת ישראל"...? וואם זענען מיר?...

איך אליין וואלט אויך די דאזיקע פראגע ניט געקענט פארענטפערן. פונקט ווי איך קען ניט פארענטפערן א סך זאכן וואם האט צו טאן מיטן רעליגיעזן געזינדל.

א איר איז אפילו געקומען צו מיר מיט א טענה:

— דער אידישער צענטער האט ארויסגעשמיסן א מעסער אין רוקן פון אונזער אינסטיטוציע!

— פון ווען לכבר אינסטיטוציע זייט איר?

— איר ווייסט דען ניט? פון „עדת ישראל"!

— נו איז וואם מיינט איר?

— וואָס מאכט איר זיך ניט וויסנ־דיק? מען האָט געגומען און פֿארדונ־גען אונזער גרעסטן קעגנער! עס איז דאָך אויך אייער קעגנער!...

— איז ערשטנס, האָב איך ניט פֿארדונגען! ניט געוואוסט אפילו!... מיר דאכט זיך אז דער צענטער אליין האָט אויך ניט געוואוסט, אז ער פֿארדינגט דער קהילה! ער האָט פֿארדונגען דעם כנסת ישראל... איבע־ריקנס: דער צענטער האָט געדארפט א „קוואַרטיראַנט" האָט ער פֿארדונ־גען!

דערצייל מען איצט אז מען האלט אין איין דראָען דעם צענטער:

— מען וועט ניט צאָלן! מען וועט אים אָנלערנען! מען וועט און מען וועט! נאָר מיר דאכט זיך אז מיט די אלע זאכן וואָס מען וויל אים בא־שטראָפן, איז ער שוין פון לאנג בא־שטראָפט געוואָרן... אז מען קומט אויף די עלטערע יאָרן, אָנשטאָט צו האָבן אן אייגן שטיקל הויז, איז דארף מען נאָר אַריינגעמען א קוואַרטי־ראט, ווי עס זאָגן די אמעריקאנער, א „באָרדער"... נו איר קענט דאָך די באָרדערס, אזוי שנעל ווי זיי ציען זיך אַריין הויבן זיי אָן קריכן צו דער מיסעס...

א גרויסער זכות וועט אָבער בייי־שטיין דעם צענטער. מען וועט יעדן טאָג האָבן א מנין צום דאוונען און מען וועט בעטן דעם וואָס לעבט אייי־ביק, ער זאָל דעם צענטער געבן כח אויסצוהאלטן די קלעפ וואָס ער בא־קומט פון דער דירעקטיוון פון איין זייט, פון די מיטגלידער פון דער צווייטער זייט און פון פאטראנאט אין דער דריטער זייט... און אזוי ווי דער צענטער האָט פיר וועגט, איז נאָך פארבליבן א וואנט וואָס האָט ניט געכאפט קיין קלעפ... אזוי אז די וואָס געפינען זיך בארעכטיקט און מיט כח, קענען קומען אויסנוצן זיי־ערע פייאיקייטן און אספּיראציעס. דער אויסגעדינטער גענעראל מיט די עפּא־לעטן גלאנצט נאָך מיט דער שילד וואָס איז איצט אָפּגעפּרישט געוואָרן: א י ד י ש ע ר צ ע נ ט ע ר אי ן ק ו ב א !

קרוב למלכות . . .

זאָגט צו מיר א איד:

— איר טרינקט א שווארץ קא־וועלע?

— איך טרינק!

— ס'איז א גוטע קאווע!

— יאָ, ס'איז גוט!

— א הייסער טאָג!

— יאָ, הייס!

— איז וואָס הערט מען נייעס?

— וואָס זאָל מען הערן?

— כ'מיין, וואָס שווייגט איר?

— וואָס מיינט איר?

— כ'מיין טאקע, א גרויסע זאך דער ענין קאָנסול און קאָנסולאט! איר זייט דאָך איצט קרוב למלכות... איר טוט זיך א נעם א וויזע און איר פֿארט... וועלן נאָר איר וויילט. ביי מיר הייסט עס אַרויפגעארבעט! קאָפּלאָן איז היינט מלכות! מען זאָגט אז ער נעמט גארניט פאר דער ארבעט! ער איז א קאָנסול וואָס נעמט ניט קיין געהאלט! וועט איר, דאָס געפעלט מיר ניט שטארק! מען האָט געדארפט באָצאָלן! נאָר צוריק געוועדט: איז דאָך עס א כבוד! מען זאָגט אפילו, אז עס זענען דא אין דער קאָלאָניע אידן, וואָס וואָלטן

נאָך צוגעצאָלט א צען טויזנט דאָ־לער, מען זאָל זיי געווען מאַכן פאַר א קאָנסול... נאָר איך זאָג אייך: א פייג פאַר וועלן! מען דאַרף זיך דער־דינען!... קאַפּלאָן איז עס ווערט! ער האָט נענוג געטאָן! כ'זאָג אייך: וועז מען מאכט א פּלעביסציט אין דער נאַנצער אידישער קאָלאָניע, וואָלטן אלע געשטימט פאר קאפּלאנען. איר וווייסט וואָס נאָך איך וועל אייך זאָגן? וועז חלילה א צווייטער ווערט קאָנסול, וואָלט עס אַלעמען פאר־דראָסן... איר קענט דאָך אונזער קאָ־לאָניע! צו קאפּלאנען האָט קיינער נאָרניט! ער האָט ניט קיין קעגנער! אוז טאָמער וועט איר געפינען עמלע־בע קעגנער, זענען זיי קענן אַלץ... עס איז א גרויסער כבוד פאר דער אידישער קאָלאָניע, דאָס וואָס מיר האָבן שוין א קאָנסול־אט!

— וואָס זאָגט איר, האָ?

— וואָס האָב איך צו זאָגן?

— כ'מיין איר זייט דאָך, קרוב למלכות! איר וווייסט דאָך בעטער! עס איז דאָך א נחת אוז א כבוד. אז איינער וועט וועלן פאָרן אין ישראל, דארף מען שוין ניט אַוועקשיקן דעם פאָס אין ניו יאָרק, מען גייט אַריין אין אידישן קאָנסול־אט אַריין, קאַפּ־לאָן שרייבט אונטער אוז מען פאָרט. עס איז וואונדערבאר!

א פאָרהאַנג...

אז דער נייער פרעזידענט פון אי־דישן צענטער האָט איבערגענומען זיין בכבודיקן אמט, האָט ער זיך אַרומגעקוקט, אז דאָס איינציקע וואָס עס פעלט דעם אידישן צענטער אין קובא איז א פאָרהאַנג פאר דער בינע. האָט ער גענומען באארבעטן איין נדבן אוז א צווייטן אוז עס איז עפעס ניט געגאנגען. האָט ווער נע־מאכט א שמחה, האָט אים דער פרעזי־דענט פאַרגעלייגט אויפצוטאָן עפעס א גוטע זאך, ער זאָל קויפן א פאָר־האַנג, דער צענטער זאָל ניט שטיין קיין נאקעטער...

די צייט שטייט ניט. דאָס יאָר פרעזידענטשאפט האָט זיך שוין באלד געענדיקט אוז צו קיין פאָרהאַנג איז ניט געקומען. האָט דער פרעזידענט געמאכט אן אפּיל ביי דער דירעקטי־ווע זיי זאָלן זיך באשטייערן צו קויפן א פאָרהאַנג, ביי א טיל ציוניסטן האָט ער שוין גענומען באשטייערונ־גען, עס פעלט אזוי ארום בלויז, אז די דירעקטיווע זאָל צולייגן א האנט.

די אָקטיוויטעטן פון אידישן צענ־טער זענען גאראטעוועט. דער פרעזי־דענט האָט אָנגעהויבן זיין פעריאָד מיטן פאָרהאַנג אוז וועט ענדיקן דאָס יאָר מיטן פאָרהאַנג... דער צענטער וועט מער ניט אויסגעשטעלט ווערן צו נאקעטקייט...

עפעס האָט אין זיך סימבאָלי־שעס: נאָך אַזויפיל יאָרן פון רייכ־קייט, שטייט דער צענטער א נאקע־טער און בעט זיך ביי דער פארוואל־טונג מ'זאָל אים באקליידן, כדי ער זאָל קענען טראָגן אויף זיך דעם „המשך" וואָס די היסטאָריע פון אי־דישן ישוב האָט איר אָנגעצייכנט.

דער פאָרהאַנג וועט שוין זיין! דער פאָרהאַנג וועט פארדעקן אוז ניט לאַזן זען די בלויזן פון דעם כשופ־דיקן שילדל: „צענטראָ איסראעליטא דע קובא"! וועז איך וואָלט געווען אביסל מליצה'דיק געשטימט, וואָלט איך א קרעכץ געטאָן אוז געזאָגט:

— פון איין זייט בויט מען א גע־
ביידע פארן המשך!...

— פון דער צווייטער זייט מאכט
מען א פאַרהאנג פארן המשך!...

או ליים און ציגל וועלן זיך באגע־
גענען ביי די רעלסן פון פאַרהאַנג
המשך, וועט זיין קיום. דער סימבאָל
אַדער דער עמבלעם פון דער געבויידע
וואָלט געדארפט זיין א פעלעשעלע
מילך וואָס די ערשטע אימיגראנטן
האָבן באקומען אין דעם ערשטן גע־
בוירענעם אידישן צענטער. או מען
וועט דאָס געדיינקען וועט זיין פאר־
שטענדניש און א צוזאמענשמעלץ
פון שלום.

ביי אונז אין די געדאנקען דארף
שטענדיק זיין אויסגעקריצט דאָס
וואָרט:

— זאָלסט געדיינקען! זאָלסט גע־
דיינקען!

אויב מען וועט געדיינקען, וועט ניט
דארפן קומען דער מאָמענט או דער
צענטער אַדער א צווייטער צענטער
זאָל דארפן אויסשטרעקן די האנט
און בעטן מיט רחמנות:

— שיינקט עפעס פאר אן אַרעמאַן!

— שיינקט עפעס פאר א בלינדן!

— שיינקט עפעס פאר א קאָליקן!

— שיינקט עפעס!...

או מען לעבט אויף רחמנות
שטאַרבט מען אין פרעמדע תכריכים...

מען זאָגט...

מען זאָגט, או מיטן אידישן צענ־
טער איז געשען דאָס זעלבע ווי מיט
יעקב אבינו...

איר ווייסט דאָך די געשיכטע פון
יעקב אבינו, או ער האָט געארבעט
זיבן יאָר ביי לבנ'ען, ער זאָל אים
געבן רחל'ען פאר א ווייב, האָט ער
אים גאָר אַריינגעטאָן לאה'ן מיט די
פארווייגטע אויגן... אַזוי ווי עס איז
געווען פינסטער ביינאכט האָט יעקב
אבינו ניט געקענט זען, ווי ער איז
אָפּגענארט געוואָרן און וויל יעקב
האָט ניט געוואָלט פארשעמען א אי־
דישע טאָכטער, האָט ער זיך גע־
שטעלט ארבעטן נייע זיבן יאָר, פאר
רחל'ען.

עפעס ענלעכעס איז געשען מיטן
צענטער. ער האָט פארדונגען א טיר,
צום „כנסת ישראל", און אַריינגע־
צויגן האָט זיך גאָר די קהילה...

לצים זאָגן אפילו, או דער צענטער
קלייבט זיך איצט צו פארדינגען א
צווייטע טיר פארן אָפּגעריסענעם
פליגל פון „עדת ישראל"...

וועט מען אַזוי ארום קענען בלייבן
גוט מיט אלע צדדים פון רעליגיעזן
וועלטל...

דער אידישער צענטער דארף בלויז
היטן דאָס „שילדל" און דאָס טוט
ער. דורך לעבעדיקע און דורך
טויטע... ווי עס איז לעצטנס באווויזן
געוואָרן.

מען זאָגט, או הרב ראָזענבוים האָט
זיך שוין צוריק איבערגעבעטן מיט
ר' באָבנערן.

קען מען שוין דערוואַרטן ישועות
פאר אידן אין דער אידישער קאָלא־
ניע...

מען זאָגט, או ביי דער דערעפע־
נונג פון ישראל קאָנסולאט האָט זיך
געגאָסן שאָמפאַן ווי וואַסער. די
טרינקערס האָבן געקלאפט מיט די
צינגער און ניט געוואָלט גלויבן, או
אזא טעם האָט טאקע שאמפאן...

אונזער דוד'ל אוטיאנסקי, האָט גע־
האט אן ארבעט, צו שווערן, אז עס
איז עכטער שאמפאַן...

מען זאָגט:

א אידיש מיידעלע איז געשטאַנען
פאררוקט אין א ווינקל און געפליר־
טעוועט מיט א מולאטיקאַ, איז פאר־
בייגענגענען א איד און געכאפט א
זייטיק בליק, האָט דאָס מיידעלע
נאנץ פרעך זיך אויסגעדרייט צום
אידן און א זאָג געטאָן:

— וואָס קוקסטו, שמוציקער פּאַ־
לאַקאַ! ער געפעלט מיר בעסער ווי
דו!...

קאַמענטאַרן זענען איבעריק...

כבוד . . .

כבוד איז א גוטע זאך. אז מען
פארדינט כבוד און מען גיט עס,
איז עס זייער א בכבודיקע זאך.
לויפן נאָך כבוד איז זייער מיאוס...
וואָס קלענער דער מענטש איז —
אלץ מער כבוד וויל ער אַרויינכאַפּן,
ער וועגדעט אָן אלע מיטלען אַרויי־
צוכאַפּן אין איין אָטעם דאָס בים־
כבוד, וואָס וועלט שיער ניט א
גרויסער אומכבוד...

דאָס איינציקע בארעכטיקטע איז:
טאָמער וויל ווער פון דיר אוועק־
נעמען אביסל כבוד, זאָלסטו זיך ניט
לאָזן.

ביי א געוויסער אונטערנעמונג
האָט זיך א איד געבעטן מ'זאָל אים
לאָזן זיצן אין פרעזידיום. ער אליין
דארף ניט קיין כבוד! ער טוט עס
בלויז צוליב דער פרוי!... זאָל זי
זען, אז ער איז ניט אבי ווער!...

זעט איר ווען אזא מין כבוד,
איז שוין שווער צו אנטשיידן...

THE BANK OF NOVA SCOTIA

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

Aceites Vegetales, S. A.

Fabricantes del Aceite EL COCINERO

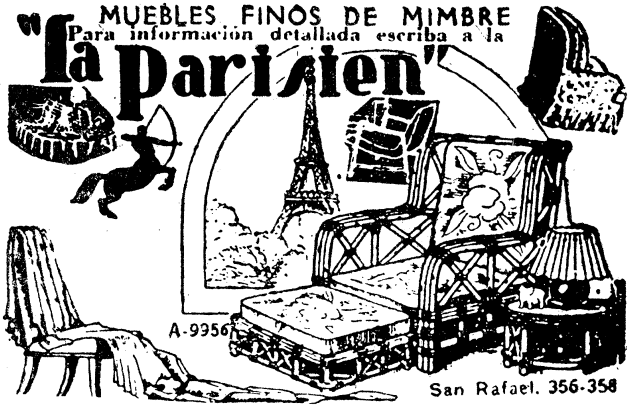
Calle 26, entre 11 y 13, Vedado, Habana, Cuba

Teléfonos: F-4432 — F-4442

מיר דאנקען אלע אידישע באלעבאָסטעם פֿאַרן צוטרוי ביז איצט
און בעטן אויך אויף ווייטער צו נוצן דעם בוימל
„על קאָסינערא"

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פֿרײַנט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!



MUEBLERIA "LA PARISIEN", S. A.

San Rafael 356-58 **Telf. A-9956**

1952 — 1953 תשי"ג — 5713



* * * *

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט, קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן
זיי אַ יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

א שטאט פון דריי מיליאן מענטשן וואס זינקט אין דער ערד...

פון חיים לאזדיסקי

אין א גרויסער און פאפולערער מעקסיקאנער צייטונג איז די טעג געווען געדרוקט זייער א גלענצנדע און פיל־זאגנדיקע קאריקאטור פון באקאנטן מעקסיקאנער צייכענער און קאריקאטוריסט, אריאס בערנאל: צוויי אמעריקאנער טוריסטן, וואס ווערן געפירט דורך די מעקסיקאנער טוריסטן־פירער כדי צו זען מערקווירדיקייטן פון מעקסיקע. שטעלן זיך אפ לעבן א בראנזאנער האלב־קייליעדיקער פלאטפארמע, וואס שטעקט ארויס פון דער ערד אן אין וועמענס שפיץ מען זעט דעם מעקסיקאנער נאציאנאלן עמבלעם, דעם אדלער מיט צעשפרייטע פליגלען, וואס בייסט איין דעם האלז פון א שלאנג. עס איז שוין דאס יאר 2.000 און אייגער פון די טוריסטן פרעגט ביי דעם וועג־ווייזער און פירער:

— דא איז דער פלאץ וואו דער בארימטער אדלער פון די אצטעקן האט אויפגעגעסן דעם שלאנג?

— ניין! — ענטפערט גאנץ קאלט־בלוטיק דער מעקסיקאנער טוריסטן־פירער — דא איז געווען אמאל דער קופאל פון אונזער „פאלאסיא דע בעיאס ארטעם" (פאלאץ פון שיינע קונסטן).

אט אזוי לאכן די מעקסיקאנער פון זייערע אייגענע צרות און פון די צרות פון זייער באליבטער הויפט־שטאט, די אזוי גערופענע „שטאט פון פאלאצן". אט אזוי זעט אריאס בערנאל מיט זיין שארפן און סאטירישן אראנישן בלייפעדער ווי אזוי דער „פאלאץ פון שיינער קונסט", וואס גענפינט זיך אין סאמע צענטער פון מעקסיקע סיטי, וועט אויסזען אין נעכטן 50 יאר ארום, אויב עס וועט אנהאלטן מיט דעם ביז איצטיקן טעמפא די איינזינקונג פון דער מעקסיקאנער מעטראפאליע. און בערנאל איז ווייט ניט דער אייניציקער. אנדערע קאריקאטוריסטן מאכן עס נאך ביסיקער און שארפער, ווי מיר ווילן דא באלד זען.

אט מיט אזא „געלעכטער מיט יאשטשערקעס", לאכן די מעקסיקאנער, מיט זייער כאראקטעריסטישער גוטמוטיקייט און נאיוויטעט, פון א ביטערן פראבלעם, וואס שטייט אויפן

סדר היום פון מעקסיקע זינט צענדליקער יאָרן. געאָלאָגן און פיזיקער ברעכן זיך די קעפ וואָס צו טאָן, כדי צו אויסמיידן די איינזינקונג פון דער מעקסיקאנער הויפט־שטאָט. עס איז אַ פעסטגעשטעלטער פאקט, אז מעקסיקע סיטי זינקט כסדר אלץ טיפער אין דער ערד. אין משך פון די לעצטע פופציק יאָר איז דער פונדאַמענט פון דער הויפט־שטאָט איינגעזונקען מיט געניוע צען מעטער טיפער. א סך סיבות האָבן בייגעשטייערט דערצו.

די מעקסיקאנער שיינע הויפט־שטאָט, וואָס איז אַרומגערינגלט מיט הויכע בערג און אויסגעלאָשענע וואולקאנען, איז געגרינדעט געוואָרן דורך די אצטעקישע אימפעראטאָרן מיט גענויע זעקס הונדערט יאָר צוריק, טאקע אויפן פלאץ וואו — לויט דער אוראלטער מעקסיקאנער לעגענדע — דער סימבאָלישער אדלער האָט געזיצן די האלז פון א שלאנג. דער פלאץ איז אבער דאן געווען איין גרויסער זומפ און פול מיט וואסער. אודאי האָט עס די אצטעקן פון פינף הונדערט יאָר צוריק נית געארט. זייער שטאָלצע הויפט־שטאָט „טענאָטשטיטלאן" איז ביסלעכווייז אויסגעטריקנט געוואָרן, אבער די כאראקטעריסטיק פון דעם באָדן, די זומפיקע פייכטקייט, איז איבערגעגאנגען בירושה צו די שפאנישע דעראבערער פון מעקסיקע און צו דער ערשטער הויפט־שטאָט פון דער נייער וועלט־קראָצערם דא אין שטאָט. עס זענען פאראן עטלעכע הויכע געביידעם וואָס לייגט צווישן די בערג און וואולקאנען, דער אזוי גערופענער „וואַיע דע מעכיקא" (דער טאָל פון מעקסיקע). אבער דער פייכטער און לוזיזער באָדן פון דער הויפט־שטאָט שאפט אלץ גרעסערע און ערנסטערע פראבלעמען פאר דער שטאָט־רעגירונג פון מעקסיקא סיטי.

מיט צוואנציק יאָר צוריק איז געוען א פלאן צו אויסבויען אונטער דער ערד פון מעקסיקא סיטי אן אונטערדישע באן, ווי אנדערע גרויסע וועלט־שטעט, ווי ניו יאָרק, לאנדאן, בוענאס איירעס און אנדערע האָבן עס. פאר אזא שטאָט ווי אונזערע, וואָס וואקסט ווי אויף היוון און וואו דער פארקער וועלט מיט יעדן טאָג מיש אלץ גרעסער און גרעסער, וואלט אזא סאבווייי אדער „סובטעראנעא", געווען א רעטונג ממש. אבער די ספעציאליסטן אינזשעניערן, וואָס זענען געבראכט געוואָרן פון אמעריקע, האָבן פעסטגעשטעלט, אז דא קען מען ניט בויען אזא אונטערדישע באן, ווייל די טונעלן וואלטן פאר־פלייצט געוואָרן מיט וואסער און זיי וואלטן פאראורזאכט שרעקלעכע קאטאסטראפעס.

די וואָס בויען הויכע געביידעם אין מעקסיקא סיטי מוזן גוט זאָרגן וועגן א שטאַרקן פונדאַמענט און דער־פאר זענען גאָרניט פאראן קיין וואלקן־קראצערם דא אין שטאָט. עס זענען פאראן עטלעכע הויכע געביידעם וואָס האָבן מער ווי צוואנציק שטאָק. זיי שטייען אין סאמע צענטער פון דער שטאָט, אבער זייער פונדאַמענט וועט אויסגעגאָסן פון שטיין אן אייזן אן ער וואט ספעציעל אויפגעהויבן מיט עטלעכע מעטער איבער דער אויבערפלאך פון דער

ערד, כדי צו לאָזן פּלאַץ פאר דער איינזינקונג, וואָס מוז קומען.

דער בעסטער ביישפּיל פאר דעם איז טאקע דער שוין דערמאָנטער „פּאַלאָסיאָ דע בעיאם ארטעם", אויף וועמענס חשבון עס לאָזן זיך וואויל־גיין די מעקסיקאנער קאריקאטוריסטן. דאָס איז א וואונדער־שיינע געביידע אינגאנצן פון ווייסן מארמאָר, וואָס איז א קונסט־ווערק אין הינזיכט פון ארכיטעקטור און דעקאָראציע פון אי־נעווייניק. אין דעם פּאַלאַץ געפינט זיך דער מעקסיקאנער נאַציאָנאַלער טעאטער און נאַציאָנאַלע אָפּערע. די באַרימטע מעקסיקאנער מאלער פירן דאָרט דורך פערמאנענטע אויסשטעל־לונגען פון זייערע קונסט־ווערק. און אָט דער פּאַלאַץ זינקט כסדר אין דער ערד, צוליב זיין שוועכער וואָג. דאָס קען מען לייכט זען, וועו מען גייט נאָר צו נאָענט און מען גיט א קוק אויף די טיפע און ברייטע שפּאַלטן וואָס רינגלען אַרום דעם פונדאמענט פון דער געביידע אויפן טראָטואר. די טרעפ וואָס פירן צו די זייטיקע אָפּטיילונגען פון דעם פּאַלאַץ זענען געשפּאַלטן געוואָרן, צוליב דעם דרוק פון דער ערד. און דער אויבנדער־מאָנטער שפּאָם מיט דער פראָגע פון די אַמעריקאַנער טוריסטן און דעם ענטפער וואָס זיי האָבן געקראָגן, איז גאָרניט אַזוי אומווארשיינלעך...

דאָס זינקען פון דער ערד אונטער די פונדאָמענטן פון דער „שטאָט פון פּאַלאַצן" האָט אין די לעצטע יאָרן געבראכט מיט זיך נאָך אן ערנסטערן פּראָבלעם: און דאָס איז די צרה פון די כסדר'דיקע פּארפלייצונגען, וואָס פּאַרוואַנדלען די סאַמע צענטראַלע גאסן פון שטאָט אין אמת'ע קאנאלן פון וועניציע. דער דרוק פון דער ערד ברעכט איבער די פּארעלטערטע און צו שמאָלע קאנאלזאציע־רערן און דאָס רעגן־וואסער קען ניט דורכ־גיין דורך זיי, נאָר שפּארט ארויס דורך די רערן אויף דער אויבערפלאך פון די גאסן. אָט טאקע אין די טעג פון יולי און אויגוסט, 1952, שטעלן מיט זיך פאר די צענטראַלסטע גאסן פון דער מעקסיקאנער הויפט־שטאָט א מערקווירדיקן און פאנטאַסטישן בילד: פון איין זייט טראָטואר ביז צו דער אַנדערער איז די גאס פול מיט וואסער, וואָס דערגרייכט ערטערווייז ביז צו 50 סענטימעטער די טיפקייט... די אויטאָס און אויטאָבוסן וואָס מוזן רייזיקירן און דורכפאָרן דורך די גאסן פאָרן טריט ביי טריט, כדי ניט אריינצופאלן אין א גרוב וואָס פעלט ניט אין אספאלט. פרויען און קינדער האָבן זיך באזאָרגט מיט גומענע שטיוול און גייען איבער אימפּראָווי־זירטע בריקלעך פון ברעטער און ציגל. דערווייל האָבן גאסן־אינגלעך געשאפן זיך א פּרנסה פון אַריבער־טראָגן פריען אויף זייערע אקסלען מיט איין זייט גאס צו דער אַנדערער. אַנדערע ווידער האָבן געמאכט צוגע־פּראָוועטע וועגלעך אויף רעדער און זייער „טראנספּארטאציע סיסטעם" כאטש גוטע געשעפטן... ביי די זייטן פון די פארזונקענע גאסן שטייען רעדלעך מענטשן און מען מאכט חכ־מית אין וויצן אויפן חשבון פון די „דרייסטע", וואָס בראָדזשיען ביז די קני אין שמוציקן און שווארצן וואַ־סער. אבער ווי זאָגט מען דאָס: „טאַ־טע די לאכסט, אז אָך און ווי צום געלעכטער". פאר די טויזנטער קרע־מער אין סוהרים, וועמעס געשעפטן

זענען פארפלייצט געוואָרן מיט וואסער און וואו קיין קונה קען ניט אריינקומען, איז דאָס שוין גאָרניט קיין געלעכטער. דריי טויזנט געשעפטן פון סאמע צענטער שטאָט האָבן געמוזט פארמאכן זייערע טירן. עס זענען פאראן עטלעכע צענדליק אידישע סוחרים און פאבריקאנטן, וואָס זענען אויך געלימיטעט פון דער פארפלייצונג און זיי פארלירן צענדליקער טויזנטער פעזעם טעגלעך.

צום באדויערן זענען ניט פאראן קיין אויסזיכטן, אז דער פראבלעם וואָל קענען געלייזט ווערן אָזוי גיך, מיט א געהעריקן דערפאלג. די שטאָט רעגירונג פון דער הויפט־שטאָט מאכט נאטירלעך אלע מעגלעכע אָנשטרענגונגען, כדי צו מאכן א סוף צו די פארזינקונגען, אבער ביז הייַנט איז ניט מעגלעך פטור צו ווערן פון דער צרה. ווי נאָר עס גייט אראָפ א שטארקער רעגן איבער דער הויפט־שטאָט ווייסט מען שוין, אז מען דארף אָנטאָן די גומענע שטיוול... און די חדשים פון יולי ביז אָקטאָבער זענען רעגן־חדשים אין מעקסיקע. כמעט יערן נאָכמיטאָג, רעגנט זייער שטאַרק.

אָן וואָס וואָלטן די מעקסיקאנער געטאָן, ווען ניט זייער חוש פאר הומאָר? זענען טאקע די צייטונגען פול מיט ביסיקע קאריקאטורן אויפן חשבון פון די פארגעסענע גאסן און פון די מאכט אָרגאנען פון דער הויפט־שטאָט, וואָס האָבן ביז איצט ניט געקענט זיך קיין עצה געבן מיט די צווייַ ביטערע פראבלעמען: מיט דער איינזינקונג פון דער הויפט־שטאָט און מיט די כסדר'דיקע פארפלייצונגען. לצים גיינען ארום און זאָגן, אז מיט דעם שטאָטישן טראנזיט דארפן איצט אָנפירן אפיצערן פון מעקסיקאנער פלאָט מיניסטער־יום און ניט די אָגענטן פון שטאָטישן טראנזיט דעפארטאָמענט. מען מאכט חשבונות, וואָס פארא גוטע געשעפטן מען קען איצט מאכן אין מעקסיקע ביים פארקויפן גומענע שטיוול, אָדער ביים איינשטעלן א טראנספָארט־ליניע פון שיפלעך מיט רעדער, וואָס זאָלן זיין גוט סיי פאר די קאנאלן און סיי פאר די טרוקענע פלעצער... און אזוי ווייטער. די רעגנס טוען זיך אבער ווייטער דאָס זייערע און די פארפלייצטע גאסן ליגן ווייטער אונטער א געדיכטער און שווארצער טוך פון „שמעקעריקע" וואסערן.

אָט אזוי לעבט איבער א טיפע און ערנסטע טראגעדיע די שטאָלצע „שטאָט פון פאלאָצן", וואָס ווערט יעדעס יאָר באזוכט און באוואונדערט דערט דורך הונדערטער טויזנטער טוריסטן, איבערהויפט אכעריקאנער.



ALMACEN DE TEJIDOS

Cía. de Tejidos 5a. Avenida, S. A.

FABRICANTES E IMPORTADORES

TELEFONO M-7198 SOL NUM. 358

Apartado 2314 La Habana



מיר באַגריסן אַלע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער
אידישער קאַלאָניע, אוןווינטשן אַלעמען אַ
גליקלעכן דערפאָלגרייכן יאָר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

5a. Avenida

ARTICULOS PARA CABALLEROS Y NIÑOS

TRAJES HECHOS Y A MEDIDA

GALIANO 554, esq. a Salud. TELF.: A-9417

Casa Luski

Tejidos, Quincalla y Artículos de Punto en General

LUKY Marca Registrada

Bernaza 248 **Tel. M-9534** **Habana**

* * * *

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרײַנט, קליענטן
און באַקאַנטע, אוך ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייד אוך פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Máquina de Calzado, S.A.

Aguacate No. 406, entre Tte. Rey y Amargura

Telf. W3902 **Habana, Cuba**

Gerson Kriger, Presidente.

—0—

אַ גליקלעכן אוך צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט אוך
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

S. ATRAN

FABRICA DE TELAS DE PUNTO

CALABAZAR —— HABANA

0 0 0

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט, קלינטן און באַקאַנטע און ווינטשן
זיי אַ יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

PIDA NUESTRAS MARCAS

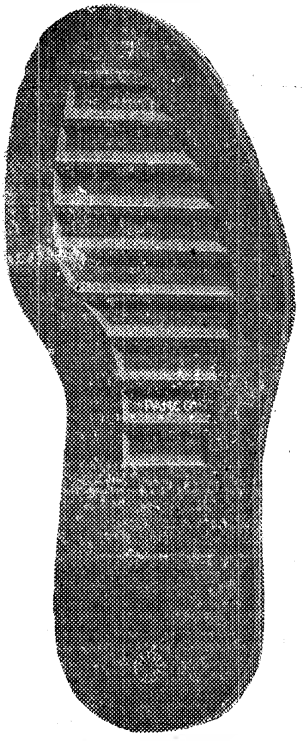
R E N O — S U P E R

Gilfarb Bros Rubber Co. S. A.

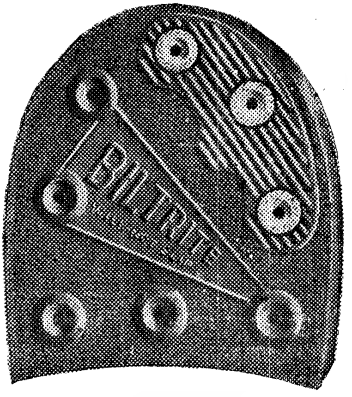
Lazaparilla 257 **Teléfono A-3044**

ALMACEN DE PIELES Y GOMAS EN GENERAL

Plástico de todas clases para forrar muebles, máquinas, manteles, cortinas, carteras y bolsas, etc.



"PANCO"
La Suela que
Deleita al Caminar



"BILTRITE"
El Tacón que
no Resbala

אלע סארטן פלאסטיק,
איבערצוג פאר מעבל,
מאשינען, טישטעכער,
פארהאנגען, טאשן
טארבעס און אנדערע

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרויינט און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

באַקאַנטמאַכונג צו אַלע אידישע סוחרים!

מיר מאַכן באַקאַנט אַלע קובאַנער אידישע סוחרים, וואָס פאַרן קויפן ווארע אין די פאַרייניקטע שטאַטן, אַז זיי זאָלן זיך פאַרשטענדיקן

מיט דער טראַנספּאָרט-פירמע:

Hargil Shipping Associates

Foreign Freight Forwarders

32 BEEKMAN STREET New York 7, N. Y.

פון וועלכער עס זענען די מענעדזשערס די אַלעמען באַקאַנטע סוחרים:

לעסטער גילפאַרב און האַרי העריסאָן

פון דער פירמע „גילפאַרב בראָס.".

איר קענט באַקומען אַלע אינפאָרמאַציעס, וואָס איז פאָר אייך נויטיק אין אָפיס פון ניו־יאָרק, אדער אין האַוואַנא בייַ:

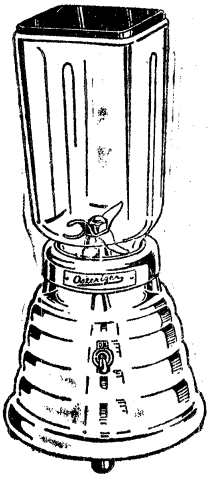
Lamparilla No. 257 **Teléfono A-3044**

גוטע און רעיעלע באַהאַנדלונג און ביליקע פריזן.

ברענגט דורך אונזער טראַנספּאָרט-פירמע אייער ווארע

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע, זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פרייד פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !



OSTERIZER

א יאר פון גליק, פרייד און
פראספעריטעט ווינטשן מיר אלע
אונזערע קליענטן, פרייגט און דער
גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

לשנה טובה תכתבו!

Henry B. Seelig

Prado No. 20 Telf. M-7631

Almacenistas de pieles y artículos para calzado

N. KUBILIUN

Teniente Rey 318, entre Compostela y Aguacate.
Teléfono M-9524 HABANA CUBA

* * *

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער
קאלאניע אין קובא, און ווינטשן אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

Compañía Nacional de Contabilidad

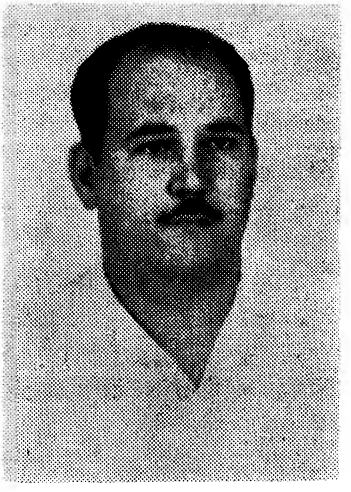
de

VALDES - PRADO Y HERNANDEZ

Oficina:

Edificio Suero, Apartamentos 5 y 6, Oficios y Lamparilla

Teléfono M-9344



ALBERTO HERNANDEZ

CORREDOR DE SEGUROS

Autorizado por el Ministerio
de Trabajo

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרייונט און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה . ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

FABRICA DE CARTERAS DE SEÑORA

LA ARGENTINA

DE JAIME TERNER

LUZ No. 317, Dpt. 48. HABANA.

* * *

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פריינט אין דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

BLUMIN TEXTILE

MURALLA 360 TELF. M-6349

Habana

: : :

מיר באָגריסן צום נייעם יאָר אונזערע קליענטן, פריינט דער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, ווי די אידן פון דער גאַנצער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

La Garantía

Ropa Interior y Camisas de Trabajo

De N. SMOLANSKY

BERNAZA NUM. 236. HABANA

Tel. A5-2812

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן

מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און

דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

פאַמיליע סמאָלאַנסקי

FABIAN WEISS

ALMACEN DE JOYERIA

Neptuno No. 311 **Habana**

Representante y distribuidor exclusivo de los relojes
OMEGA (la perfección al supremo grado)
EDOX y OLMA

—0—

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרייַנט, קליענטן
און באַקאַנטע, אוך ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייד אוך פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ARON YUKEN

Confecciones y Artículos de Punto

Bernaza No. 210 — Tel. A5-9751 — Habana

Habana

* * * *

אַ גליקלעכן אוך צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט אוך
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Riqueza maravillosa !!

En el ineludible "negocio del vivir", es más rico el que más salud tiene.

¿Vive Ud. agobiado por *crónicas dolencias* del

ESTOMAGO,

afecciones concomitantes al

hígado y VESICULA,

úlcera gástrica o duodenal, COLITIS -intestinos ?

Con Bismágen recobrará Ud. aquella *riqueza maravillosa* que es la salud: Tome usted

BISMÁGEN

BISMÁGEN ES ÚNICO. NO ACEPTE IMITACIONES... NI REGALADAS

Dolor de Estómago, Digestiones lentas o dolorosas, Empacho gástrico, Vómitos de líquido o sangre, Acidez, Eructos agrios, Ardentía, Gases, Dilatación, Mala respiración, Mal aliento, Espasmos, Cólicos, Fermentaciones intestinales, Diarrea o estreñimiento, Dolor de vientre y espalda, Inapetencia, Desnutrición; **¿presenta su enfermedad alguno de estos síntomas?**

Válgase del *notable patente Bismágen*, y

bendecirá la hora en que decidió tomarlo.

BISMAGEN: HECHO EN ESTADOS UNIDOS. — MADE IN U. S. A.

FLORIDA STORE

Vestidos Importados -

NEPTUNO No. 306 (entre Aguila y Galiano). Habana

Teléfono A-4027

: : :

אַ גליקלעכן אָן צופרידענעם יאָר ווינטשן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

UNIVERSAL TEXTILE

ALMACEN IMPORTADOR DE TEJIDOS

De M. EPSTEIN Y CIA.

Muralla 166. Teléfono A5-1022

*

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

CASA PRASCHNIK

DE

MAX PRASCHNIK y HNO.

Bernaza 238 **Teléfono M-6763**

HABANA

מיר באגריסן אלע קליענטן.
פריינט און דער גאנצער
אידישער קאלאניע אין קובא
און ווינטשן אלעמען א
גליקלעכן דערפאלגרייכן
יאר!

לשנה טובה תכתבו!

Rozen Textile

ALMACEN DE TEJIDOS

de NAUN ROZENGVAIG

Muralla 456 **Habana** **Teléfono A-2554**

—0—

אַ גליקלעכן אוֹן צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט אוֹן
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MIRAMAR

de MANDEL Y LIBERSTEIN

CONFECCIONES PARA CABALLEROS Y NIÑOS

Sol núm. 475 **Telf. A-7143**

—0❀0—

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פריינט, קליענטן
אוֹן באַקאַנטע, אוֹן ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייד אוֹן פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

Optica ORBE

De ISAAC YAVITZ

REINA 115. — TELEF. A-7973. — HABANA.

היט אַף אייערע אויגן!
מיר האָבן ספעציעלע בריליַן פאַר אייך!

בלויז אָפּטיק! נאָר אָפּטיק!

אונזער נייע אָפּטיק־סטודיע איז אויסגעשטאַטעט מיט די בעסטע און מאָדערנסטע אפּאַראַטן! אונזער נייער סאָרט בריליַן איז פון אַ ספּעציעלן סאָרט, וואָס גייט אַן שרייפלעך — די בעסטע פון דעם מין אין קובא!

דער ערשטער גראַדואירטער אידישער אָפּטיקער אין קובא.
דער אַלטמען באַקאַנטער הי איסאַק יאַוויטש, באַגריסט צום נייעם יאָר אַלע זיינע אַנצאַליקע פרייַנט, קליענטן און באַקאַנטע!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

BERNARDO BURSTEIN

SOL No. 313.

entre Compostela y Habana

מאכט באקאנט זיינע קליענטן און פרייַנט, אז ער האט זיך סטאביליזירט אויף סאל 313 מיט מענער און קינדער קאנפעקציע.

———0❀0———

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער גאנצער אידישער קאלאניע. זאל דאס נייע יאר ברייַנגען פרייַד פאר אלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

HNOS. GRINBERG

ARTICULOS DE PUNTO

Villegas 406 **Telf. W-8050**

Habana

———0❀0———

א גליקלעכן און צופריידענעם יאר וויינטשן

מיר אלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און

דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

"EL AGUILA"

FABRICA DE CAPAS DE AGUA

L. Linietsky y J. Jasinovsky

Aguila No. 110 Habana Teléfono A-8538

●

מיר באַגריסן אַלע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער
אידישער קאָלאָניע אין קובאַ
אוןווינטשן אַלעמען אַ
גליקלעכן דערפאָלגרייכן
יאָר!

לשנה טובה תכתבו!

Cía. Industrial Cubana de Gomas, S. A.

GOMAS YUMURI

MATANZAS - APARTADO 78

Desean a todos sus clientes y favorecedores
un próspero y venturoso Año Nuevo.

די ערשטע אידישע גומי פאבריק פון קובא
באגריסט צום נייעם יאר זיינע צאלרייכע קונדן און פרייַנט
און ווינטשט אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

כארלאס אייזנבערג, פארטרעטער פון דער
פירמע באגריסט אלע זיינע פרייַנט צום נייעם יאר.



Cía. Dist. de Filos
CAPITOLIO. S.A.

Sol 323 (entre Compostela y Habana) **Telf. A-6982**

Habana, Cuba

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאנצער אידישער
קאלאניע אין קובא, און ווינטשן אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

ALMACEN DE PIELES

General Leather & Rubber Co. S. A.

PIELES Y GOMAS

República del Brasil 361.—Teléfono M-2318

Habana

* * * *

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייננען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

טרייביטש און קאַלער

SINESIO ROJO

FABRICANTE DE HORMAS, TACONES Y CONTRAFUERTES

Primera y Segunda — **Reparto Modelo, Regla**
Telégrafo "Rojo" — Teléfono X0-1592

Dirección postal: Apartado 2192, Habana

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CORTESIA DE

GALLETICAS

LA BALEAR

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברייַנגען פרייד פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CINTURONES

UNIVERSAL

de Charles Bloch y Hno.

Fábrica de Tirantes, Cinturones y Carteras

Luz 364 y 366 **Teléfonos A-9500 y A5-6142**

entre Aguacate y Compostela HABANA

—0—

א גליקלעכן און צופריד׳ענעם יאָר ווינטשן

מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט און

דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!

לשנה טובה תכתבו!



Camine con Placer

USE CALZADO

Olemberg

CALIDAD ★
DISTINCION ★
GARANTIA ★



אלעמבערג - שיך

San Salvador 439, Cerro Telf. I-3504

צו באקומען אין די בעסטע פעלעטעריעס פון האוואנא און פראווינץ!
אלעמבערג איז אויך דער אייגנטימער פון דער פעלעטעריע
„מ י א מ י", אויף נעפטונא 460, טעלעפאן: 1401-5א.

א גליקלעכן און צופריעדענעם יאר ווינטשן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאנצער אידישער קאלאניע!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CIA. MERCANTIL
"LA SUCURSAL" S. A.

CHERCHES, KANNER Y POSESOWSKY

Distribuidores de Joyería, Fantasías y Quincalla en general

Sol No. 414 Telf. A5-3162

Habana

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייַנט
און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

Schuchinsky, Stein y Compañía

ALMACEN DE PIELES

Teniente Rey No. 403 **Teléfono A-8612**

Habana, Cuba



אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

לשנה טובה תכתבו!

Morro Textile, S. A.

FABRICA DE TEJIDOS DE PUNTO

Camisetas "MORRO" — Camisetas "C. M. Q."
Pantalones "TULIPAN"

Falgueras 414 — **Teléfono A-6862**
Cerro — Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

RAMON POBLET

MANUFACTURER'S AGENT

Empedrado 312 — **Tel. A-7708**

REPRESENTANTE DE

Colonial Tanning Company, Inc.
Winslow Bros. & Smith Co.
John R. Evans & Co.
Wind. Innersole & Counter Co.
International Leather Company.
Armour Leather Company.
J. S. Barnet & Sons, Inc.

Felicita calurosamente a sus numerosos clientes hebreos en particular y a la Colonia Hebrea de Cuba en general, con motivo del Año Nuevo.

Víctor M. Rodríguez

SEGUROS EN GENERAL — RECLAMACIONES

Oficinas: **Edificio Prieto**, MURALLA 474, dptos. 508-509,
Teléfono A-4255

פֿאַרזיכערונגען אין אַלגעמיין — רעקלאַמאַציעס

אין פֿאַרבינדונג מיט אַלע גאַציאָנאַלע און
אויסלענדישע פֿאַרזיכערונגס - געזעלשאַפֿטן

באַנק און קאַמערציעלע רעפֿערענצן



SEGUROS EN GENERAL — RECLAMACIONES
En conexión con todas las Compañías de Seguros
Nacionales y Extranjeras
Referencias Bancarias y Comerciales
SOLVENCIA — SERIEDAD — GARANTIA

מיר וויינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

CORTESIA DE

UNITED SHOE MACHINERY
COMPANY DE CUBA

Calzada del Cerro 1709. — Telf. I-5119.

—0—

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ALMACEN DE MUEBLES Y EQUIPOS PARA OFICINAS

LA NACIONAL

de

MANUEL NASEIRO Y CO., S. L.

MAQUINAS DE ESCRIBIR

Villegas núms. 357 y 359
entre Teniente Rey y Amargura

Teléfono A-9915
HABANA

—0—

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פריינט, קליענטן
און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייד און פּראָספּעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

S. BIGELMAN Y CIA.

" EL TANQUE "

MURALLA 455. TELEF. M-7738

HABANA

* * * *

מיר באַגריסן אַלע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער
אידישער קאָלאָניע, אוןווינטשן אַלעמען אַ
גליקלעכן דערפאָלגרייכן יאָר !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

* * * *

BIGELMAN Y CIA.

M. CORONA 603, 605, 607.

Apartado 34 **Teléfono M-2755.**

SANTIAGO DE CUBA.

CORTESIA DE

HOTEL

Palacio de la Mortera

ANIMAS 59, casi esq. a Prado

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרײַנט, קליענטן
און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א יאָר פון גליק,
פרייד און פֿראַספּעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

זלמן זעליק און פּאַמיליע

Fábrica de Tirantes, Cinturones y Carteras

CASA APOLO

de

A. NEZVADOVITZ

Animas No. 5 Tel. A5-0791

Habana.

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרײַנט און דער גאַנצער אידישער
קאַלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען

א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה!

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

KRINGER Y HNO.

ALMACEN DE PIELES

Teniente Rey 354 **Teléfono A-9085**

HABANA

—0—

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו!

LABORATORIO FOTOGRAFICO

R O M A Y

FOTOGRAFOS

Amistad No. 168, esq. a Concordia **Teléfono A-4903**

צו אַלע שמחות און געזעלשאפטלעכע אונטערנעמונגען, רופט דעם

פ א ט א ג ר א ף ר א מ א י

וועלכער איז דער באליבטסטער פאטאגראף פון אידישן ישוב!

Saludamos sinceramente a nuestros clientes y amigos de la Colonia Hebrea de Cuba en la fecha de su Año Nuevo y hacemos votos por su progreso, bienestar y prosperidad.



CREACIONES *Dessel*

FABRICA DE TRAJES

de ZISCO DESSEL

San Miguel 457, bajos **Habana**

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער

גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פרייד

פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

JULIO SERIS BOZA

MANUFACTURERS AGENT

Aguiar 574 Habana

—0—

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

Fontero FOTOS

RETRATOS DE SUPREMA CALIDAD

דער פאטאגראף פון די בלות!

Amistad 311 **Teléfono M-9365**

HABANA

Felicita calurosamente a sus numerosos clientes hebreos en particular y a la colonia Hebrea de Cuba en general, con motivo del Año Nuevo.

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

Enrique Kalusin

FABRICANTE e IMPORTADOR

EPECIALIZADO EN FABRICACION DE PEINES,
CEPILLOS DE DIENTES, CINTOS, FAJAS Y OTROS

—0—

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר
אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן
אידישן ישוב פון קובא.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייננען
פרייד פאַר אַלע אידן אויף
דער גאַנצער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Muralla 355 **Teléfono A-9353**

Habana. Cuba

ראש השנה

פון דר. י. **אונטערמאן**

ראש חשנה איז ניט תמיד געווען דער יום־טוב פון מורא און דין. זיין איצטיקע פאָרם און באדייטונג האָט זיך טראַדיציאָנעל און געשיכטלעך אַנטוויקלט, אין פאַרבינדערט וועלט־לויף דעם עקזיסטירנדיקן גייסטיקן און נאַציאָנאלן מצב.

אין דער תורה וועלט געזאָגט: „דער ערשטער טאָג אין זיבעטן חודש זאָל זיין א רו־טאָג, און צום אָנדייטק זאָל מען בלאָזן שופר". קיין אייניציק וואָרט וועלט ניט דערמאָנט וועגן ראש השנה און זיין מוראַ־דיקויט.

די נאַציאָנאל־רעליגיעזע און נא־ציאָנאל־געזעלשאפטלעכע באדייטונג האָט זיך קענטיק אויסגעדריקט בלויז דערין, וואָס אין חודש תשרי האָט זיך אָנגעהויבן די פייערונג פון אייר־זאמלען די תבואה. עס איז אָבער ניט באקאנט, אז די אידן זאָלן אין דער גאָר אלטער צייט האָבן געפייערט א ניי־יאָר יום־טוב, אויב מען האָט אין ערשטן טאָג פון תשרי געבלאָזן שופר ווי עס וועלט פארוואָגט אין דער תורה, איז עס ניט געווען צוליב דער אימה און שרעק פאר א ניי יאָר, נאָר צוליב דער פייערלעכקייט פון דעם אנקומענדיקן חג האסיף.

ערשט אין די צייטן פון דעם ערשטן בית המדרש האָבן די אידן אָנגע־הויבן צו פייערן ראש השנה, אָבער אפילו דעמאָלט איז עס נאָך ניט גע־ווען קיין רעליגיעזער יום־טוב, און איז ניט געפייערט געווארן אין דעם אייניציקן טאָג פון אָנהויב תשרי. אין יענער צייט האָבן אידן געהאט בלויז דריי ימים טובים אין יאָר: פסח, שבועות און סוכות.

די דאָזיקע דריי ימים טובים זענען געווען רייניע נאַטור־פייערונגען. פסח האָט מען געפייערט דעם אָנהויב פון תבואה־שניט; שבועות איז געווען דער אָפשלום פון די תבואה־וואָכן, און מען האָט אים דערפאר גערופן: חג הקציר, די פייערונג פון שניט; סוכות איז געווען דער יום־טוב פון איינזאמלען די תבואה: חג האסיף.

יעדער פון די דריי ימים טובים איז געפייערט געווארן אין א חיי־ליקן אָרט, אויף א בימה מיט א מזבח, וואָס האָט זיך געפונען אין יערן גרעסטערן קיבוץ. דאָרטן אויפן מזבח פלעגט דער כהן מקריב זיין א קרבן, און דער עולם פלעגט זיך דערביי גוט משמח זיין.

סוכות איז געווען דער פרייליכסטער פון די דריי ימים טובים, און דער איד איז דעמאלט שוין געגאנגען אין א באשטימטן ארט, וואו עס האט זיך געפונען א היכל, א משכן אויסגעבויט פאר גאט, און דארטן פלעגט מען דיינקען און לויבן גאט פאר דער תבואה און גערעטעניש.

אט דער דאזיקער פרייליכער יום־טוב, וואס איז אויסגעקומען אין האדבסט, האט געדינט סיי אלס ניי־יאר, ראש השנה, און סיי אלס יום־טוב פון סוכות. די אידן וועלכע זענען געווען הויפטזעכלעך אן אגריקולטור־פאלק, האבן געציילט דאס יאר פון דער צייט וואס זיי האבן אויסגעזאמלט די תבואה. און שוין אין חומש וועלט דער יום־טוב באציכנט אלס טאג „פון איינזאמלען, וועו דאס יאר לאזט זיך אויס".

ניט אלע אידן אין לאנד האבן אנגעהויבן די ניי־יאר פייערונג אין איין און דעם זעלבן טאג. עס איז תמיד געווען געווענדט אין דעם וועטער און אין דער געאגראפישער לאגע. אידן אין גליל האבן אנגעהויבן די פייערונג פריער פון די איד אין יהודה.

די פייערונג איז געווען א גראנדיעזע, פון אלע זייטן האבן זיך געצויגן קאראוואנען מיט עולי רגל־ניקעם. ווער עס איז געגאנגען קיין ירושלים, ווער קיין שילה, און ווער אין אן אנדער פארהייליקט ארט. געגאנגען זענען מענער, פרויען און אפט אויך קליינע קינדער. יעדער האט געפירט מיט זיך א קרוג מעל אדער לאגל וויין פאר א קרבן.

די עולי רגל'ניקעם האבן זיך גוט משמח געווען, געגעסן און געטרונקען שוין איבער דער מאס. דער עולם איז געווען היפשלעך אנגעשכורט, און אפילו די פרויען זענען דערפון ניט אפגעשטאנען.

עטלעכע צענדליק יאר פארן חורבן בית ראשון האט זיך די לאגע גענצלעך געענדערט. עס זענען אפגעשאפט געווארן אלע הייליקע ערטער פון דער פראווינץ, און ירושלים איז דערקלערט געווארן די איין און אייניציקע שטאט, וואו מען מעג מקריב זיין קרבנות.

די אידישע ימים טובים האבן דעמאלט אנגענומען א גאנץ נייעם כאראקטער. פון לאקאליזירטע, ריין דארפישע ימים טובים, זענען זיי פארוואנדלט געווארן אין נאציאנאל־רעליגיעזע פייער טעג, וואס יעדער איד האט געמוזט אויינצייטיק אפהיטן. א באשטימטער דאטום איז אוועקגעשטעלט געווארן אלס געוויין. און יעדער איד האט זיך געפונען פארפליכטעט עולי רגל צו זיין קיין ירושלים.

דער אידישער ניי־יאר — דער יום־טוב ראש השנה האט זיך ערשט אנגעהויבן שפעטער אין דער צייט פון גלות בבל. דעמאלט האבן די חכמים באשטימט דעם ערשטן טאג פון דעם זיבעטן חודש, תשרי, אלס דעם אנחויב יאר.

דאס אידישע לעבן אין בבל איז געווען גאנץ אנדערש ווי אין ארץ ישראל. זייענדיק אוועקגעריסן פון זייער חיים און פון זייער נאטור־לעבן, איז דער רעליגיעזער געפיל געווארן שטארקער און ערנסטער. דער פרייליכער יום־טוב פון איינזאמלען די תבואה האט זיך מער ניט ארויסגעפאסט. עס איז געווען א דראנג זיך צו פארטיפן אין דער אמונה, און מען האט דעריבער געזוכט יערן אידישן יום־טוב אנצוטאן אין א רעליגיעזן מלבוש. דער ניי־יאר וואס איז אויף

א פרייליכן אופן געפייערט געוואָרן צוואמען מיט דעם חג האסיף, סוכות. האָט מער ניט געקענט אויפגעהאלטן וועלן. עס האָט געפעלט דערצו די פרייליכע שטימונג, די צוגעבונדנקייט צום אייגענעם באָדן, און די צערעמאָניעלע פייערלעכקייט פון מקריב זיין קרבנות.

דער אידישער ניי־יאָר האָט געמוזט אָפגעטיילט ווערן בלייבן א טאָג פון רעליגיעזער און מאָראלישער דערקענטעניש, א טאָג וואָס זאָל זיין גאנץ אָנדערש סיי אין תוכן און סיי אין פאָרם פון דעם באביליאָנישן ניי־יאָר, וועלכער איז אגב געפייערט געוואָרן אין אָנהויב זומער מיט שכרות און הוליאָנקעם.

פאָרוואָס די חכמים האָבן באשטימט דעם זיבעטן חודש אלס אָנהויב יאָר, זענען פאראן נאָך פילע סיבות, פילע געלערנטע ווילן האָבן, אז דאָס קומט דערפון וואָס אידן האָבן תמיד פארהייליקט די צאָל זיבן, דער זיבעטער טאָג פון וואָך איז שבת, זיבן טעג זענען די ימים טובים פסח און סוכות, זיבן וואָכן איז צווישן פסח און שבועות, דער זיבעטער יאָר איז שמיטה, נאָך זיבן שמיטות קומט דער שנת היובל.

דער זיכערסטער טעם איז אָבער וואָס די אידן האָבן ניט געוואָלט פייערן זייער ראש השנה אין איין צייט מיט די באביליאָנער.

אין אָנהויב איז דער רעליגיעזער ניי־יאָר באשטימט געוואָרן אויף דעם צענטן טאָג תשרי, צוואמען מיט יום כפור, ווי עס ווערט קלאָר דערציילט אין יחזקאל: „בראש השנה בעשר לחודש" — אין דעם ניי־יאָר, אין דעם צענטן טאָג אין חודש. אויך די תורה הויבט אָן דעם יובל־יאָר מיט דעם צענטן טאָג אין חודש תשרי, און דער נעוזעץ זאָגט בפירוש. אז דעם צענטן טאָג אין זיבעטן חודש זאָל מען בלאָזן שופר און פראָקלאָמירן א יאָר פון באפרייאונג, וועלכן קנעכט קריגן צוריק זייער פערזענלעכע פרייהייט און פארקויפטע גיטער* קערן זיך צורייק צו זייערע ערשטע אייגנטימער.

די לעצטע ענדערונג איז געמאכט געוואָרן ערשט א קורצע צייט נאָך עזרא, פון דעם צענטן טאָג אין זיבעטן חודש האָט מען געמאכט א תענית און א יום כפור, א טאָג פון פארגעבונג, און דער אידישער ניי־יאָר איז איבערגעטראָגן געוואָרן אויפן ערשטן טאָג אין חודש. אָזוי אָרום זענען פון איין יום־טוב אין ארץ ישראל געוואָרן דריי באזונדערע ימים טובים: ראש השנה, יום כפור און סוכות.

עס איז אייגנער פון די שענסטע סימבאָלן פון דער אידישער אמונה, וואָס דוקא דער הארבסט ווען די נאטור פארבליט און פארוועלקט, איז דער סיגנאל צו רעליגיעזער דערוואָכונג, צו א חשבון הנפש און אייגענער אויסלייטערונג, אמונה איז בייד: אהבה און יראה — פאר ביידע איז פאראן א געוויסער מאָמענט — און הארבסט איז דער מאָמענט פון יראה, די פורכבארע מורא וואָס פארכאפט דעם מענטשן ביים אָנבליק פון דער גרויסער פארענדערונג אין דער נאטור, אין אזא מאָמענט איז עס גינסטיק פאר דעם אידן זיך צו פארטראכטן וועגן א יום הדין.

לויט דעם תלמוד איז ראש השנה פעסטגעשטעלט געוואָרן אלס א טאָג אין וועלכן יעדער מענטש ווערט געמשפט. דער איד איז פאראנטוואָרטלעך צו גאָט פאר זיינע מעשים, און

נאָר גאָט אליין קען אים דערויף מוחל זיין. דער איד האָט תמיד אין זיך דעם צלם אלוקים, און אפילו ווען ער זינדיקט לעבט אלץ אין אים דער געטלעכער פונק. מיט אלע זיינע שוואכקייטן און שלעכטע נויגונגען, האָט דער מענטש אין זיך אַ גייסטיקע קראפט זיך צו דערהויבן צו דער סאמע העכסטער מדרגה.

און ווען דער מענטש ווילּ ווערן בעסער, טאָן תשובה דאָרף ער דערצו ניט האָבן קיין גייסטלעכן אלם פאר־מיטלער, נאָר קען זיך אליין ווענדן צו גאָט און די זינד ווערן אים פאר־געבן ווערן. די תשובה דאָרף אָבער זיין א רייניע, אן ערנסטע, פולּ מיט אויפריכטיקייט.

באמת דאָרף דער איד יערן טאָג זיך אָפּגעבן א חשבון הנפש, אָבער ראש השנה דאָרף ער זיך ענטלעך אויסטאָן פון דעם אלטעלעכן און זיך דערהויבן צו א גייסטיקער ווערלם.

דרייסיק טעג פאר ראש השנה הויבט שוין דער איד אן זיך צוצו־גרייטן צום יום הדין. פון ראש חודש אלול אָן הויבט מען אן צו בלאָזן שופר כדי צו ווערן צו תשובה. די לעצטע וואָך פאר ראש השנה גייט מען יעדע נאכט אין שוהל זאָגן סלי־חות, די סליחות, ווערלכע זענען גע־שריבן געוואָרן מיט אידישע טרערן און בלוט פון מארטירער און קדו־שים. אין דער שטילקייט פון דער נאכט צעשפּרייט זיך א שרעקלעכער ווייי־געשרייַ פון דעם אייביקן וואנדע־רער — דאָס איז דער שטורעמדיקער אויסגוס פון דעם אידישן פאָלקס צער.

דער שופר איז אן איינפאכער האָרן פון א בארָאן און די טענער זע־נען איינפאכע. אָן מוזיקאלישן קלאנג און אינהאלט, דאָך איז דער שופר בלאָזן די סאמע ערנסטע צערעמאָניע אין דעם ראש השנה'דיקן ריטואל. יעדער טאקט איז א סימבאָל, א סיג־נאל צום אידנם באוואוסטזיין, און דרינגט אריין טיף אין דער נשמה.

דער שופר שמאָנט אָן קבלת התורה ווען גאָט האָט זיך באוויזן אויפן בארג סיני דורך קולות וברקים; דער שופר דערמאָנט אָן דער עקידת יצחק און אויך אָן דער נבואה פון ישעיה וזכריה, וועלכער רעדט פון באחרית ימים, ווען דער צוקונפט ווען דער שופט ווען בלאָזן אין פראָק־לאָמירן די דערלייזונג פון דעם אי־דישן פאָלק — והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעיה כז', יג').

דער שופר איז בכלל אן אלטער אינסטרומענט מיט וועלכן מיר האָבן זיך באנוצט ביי יעדער הייליקער געשעענים. ווען גאָט האָט זיך באַ־ווזן אויפן בארג סיני, האָט זיך דער קול פון שופר געהערט פון איין עק ווערלט ביז דעם אַנדערן, ווען משה רבינו איז צוריק ארויף אויפן בארג, נאָך דעם ווי מען האָט פארבוטן דעם גאָלדענעם קאלב, האָט מען אין דער אידישער מחנה ווידער געבלאָזן שופר. דאָס יאָר פון יובל האָט מען אויך פראָקלאָמירט דורך בלאָזן שופר.

אין דער תלמוד'ישער צייט האָט מען זיך באנוצט מיט דעם שופר מודיע צו זיין יעדע ווויכטיקע געשעע־ניש צו דער עדה, אז מען האָט גע־וואָלט אויסרופן אן איסור אדער א היתור, איז עס געווען דורך שופר בלאָזן. אז מען פלעגט עמיצן אריינ־לייגן אין חרם, איז אויך געווען דורך שופר בלאָזן. מקדיש זיין דעם נייעם חודש. פלעגט מען אויך דורך שופר

בלאָזן, און אז עמיצער איז חלילה נעשטאָרבן האָט מען עס ווידער מודיע נעווען דורך שופר בלאָזן.

פרייטיק פארנאכט פלעגט מען בלאָזו זעקס תקיעות, נאָך דער ער־שטער האָבן די ארבעטער אין פעלד אוועקגעלייגט די ארבעט. נאָך דער צווייטער — האָט מען פארשלאָסן די קראָמען; נאָך דער דריטער — האָט מען נעבענטשט ליכט, און עט־לעכע מינוט שפעטער האָט מען נע־בלאָזן א תקיעה, תרועה און תקיעה מודיע צו זיין אז עס איז שוין שבת. מוצאי שבת נאָך שקיעת החמה האָט מען ווידער געבלאָזן שופר מודיע צו זיין אז מען מעג שוין טאָן א מלאכה.

ראש השנה האָט די תורה פאר־זאָגט צו בלאָזן שופר, כדי גאָט זאָל זיך דערמאָנען אָן דער עקידת יצחק פאר וועמען אברהם האָט מקריב גע־ווען א באראן פון וואָס דער שופר ווערט געמאכט, און דאָס בלאָזן ווערט פארעכנט ווי מיר אליין וואָלטן זיך געלאָזט בינדן צו דער עקידה.

רבינו סעדיה גאון גיט אָבער אָן נאנצע צען טעמים פארוואָס מען בלאָזט שופר ראש השנה:

א) ווייל ראש השנה איז דער אָנהויב פון בראית העולם, און אזוי ווי דוד המלך האָט געזאָגט: „מיט טרומפייטן און מיט דעם קול פון שופר זאָלט איר שאַלן פאר גאָט", און אָזוי ווי דער סדר העולם איז צו בלאָזן מיט טרומפייטן ווען א מלך בשר ודם ווערט געקרוינט, אָזוי בלאָזן מיר מיט שופר קרוינענדיק דעם מלך חי וקים, דעם שעפער און קעניג פון דער וועלט.

ב) ראש השנה איז דער ערשטער טאָג פון תשובה. בלאָזט מען דערי־בער כדי צו וואָרענען די זינדיקע זיי זאָלן זיך נאָך דעם ניט האָבן צו באַקלאָגן.

ג) צו דערמאָנען אָן די עשרת הדברות, וועלכע זענען געגליכן צו היטער וואָס בלאָזן מיט טרומפייטן. אָזוי ווי עס שטייט געשריבן: „און דער וואָס וועט הערן דעם קול פון שופר און זיך ניט היטן, און די שוואַרד וועט קומען און אים אָוועק־נעמען, וועט זיין בלוט פאַלן אויף זיין קאָפּ. וועט אָבער עס וועט זיך היטן, דער וועט ראטעוון זיין לעבן".

ד) צו דערמאָנען אין חורבן בית המקדש, און דעם מלחמה שאַלן פון די שונאים, ווי עס שטייט גע־שריבן: „ווייל דעם קול פון שופר האָסטו געהערט, דעם שאַלן פון מל־חמה", און דער בלאָזן דעם שופר ווערט אונז דערמאָנען צו בעטן ביי גאָט ער זאָל צוריק אויפבויען דעם בית המקדש.

ה) צו דערמאָנען אָן עקידת יצחק און ווילליקייט זיך מקריב צו זיין פאר גאָט. אָט אָזוי ראַרף יעדער איד ווען ער הערט שופר זיין גרייט זיך מוסר־נפש צו זיין אויף קידוש השם.

ו) אַרויסצורופן אין דעם אידן מורא און חרטה, ווייל אָזוי איז דער שטייגער פון שופר צו מאכן ציטערן, ווי עס שטייט געשריבן: „קען דען ווערן געבלאָזן מיט א שופר אין א שטאָט און דאָס פאַלק זאָל ניט צי־טערן".

ז) צו דערמאָנען אָן דעם גרויסן יום הדין און צו האָבן מורא פאר גאָט, ווי עס שטייט געשריבן: „גאָטס גרויסער טאָג איז נאָענט, ער איז נאָענט און איילט זיך צום טאָג פון שופר און שאַלן".

ח) צו דערמאָנען אידן בעטן גאָט

ער זאָל צונויפקלייבן די צעוויטע און צעשפרייטע אידן, ווי דער נביא ישעיה זאָגט: „און עס וועט זיין אין יענעם טאָג וועט עס וועט געבלאָזן ווערן מיט דעם גרויסן שופר און עס וועלן קומען די פארלוירענע אין דעם לאנד און וועלן זיך בוקן צו גאָט אויף דעם הייליקן בארג אין ירושלים".

ט) צו דערמאָנען אָן תחית המתים און צו גלויבן אין דעם ווי עס שטייט געשריבן: „אָלע אייגנוואוינער פון דער וועלט, און אָלע וואָס וואוינען אויף דער ערד, ווען די פאָן וועט אויפגעהויבן ווערן אויף די בערג וועט איר זען, און ווען דער שופר וועט געבלאָזן ווערן וועט איר הערן".

דער מדרש זאָגט: ראש השנה זיצט זיך כביכול אויפן כסא המלוכה און משפט זיין פאָלק ישראל. ווען מען הויבט אָבער אָן צו בלאָזן שופר, זעצט זיך כביכול אויפן כסא הרחמים און דערבארעמט זיך אויף די אידן.

דער מדרש דערציילט אויך, אז ווען משיח וועט קומען און די מתים וועלן אויפשטיין וועט גאָט ברוך הוא נעמען א שופר און בלאָזן זיבן תקיעות. ביי דער ערשטער וועט די וועלט ציטערן ווי אַ יולדת; ביי דער צווייטער וועט די ערד זיך אויסשפרייטן און די קברים וועלן זיך עפענען; ביי דער דריטער וועלן די ביינער זיך צונויפקלייבן; ביי דער פערטער וועלן די אברים זיך אויסגלייכן; ביי דער פינפטער וועט די הויט זיך אָנקליידן; ביי דער זעקסטער וועט די נשמה און דער ריח החיים אַריין אין דעם מענטשן און ביי דער זיבעטער תקיעה וועלן זיי שטיין לעבעדיקע אויף זייערע פיס און זיין אָנגעטאָן אין זייערע בעסטע קליידער.



0 0 0

יצחק נ. לעלטשוק

לינאָטיפיסט און זעצער פון „האוואַנער לעבן", וועלכער האָט פיל מיטגעווירקט אין דעם טעכנישן צוזאַמענשטעל פון היינטיקן „האוואנער לעבן אלמאנאך 5713"

0 0 0

דער באַרג ארויף פון דער אידישער מדינה

פֿון דאנא אדאמס שמידט

בהסכם מיט א גראנדיעזן פּלאן, וואָס איז אויסגעארבעט געוואָרן פון אן אַמעריקאַנער אינזשעניער מיטן נאָמען ס. טראָון, גרייט זיך איצט די ישראל רעגירונג צו אינוועסטירן א סומע פון 615 מיליאָן דאָלער פון די רעפּאַראַציע געלטער, וואָס זיי ווערט קריגן פון מערב־דייטשלאַנד, נאָך 181 מיליאָן דאָלער. וואָס זיי ווערט באקומען פון אַנדערע לענדער, און 825 מיליאָן ישראל־פונטן. די דאָזיקע אינוועסטיציע זאָל דורכגעפירט ווערן במשך פון צען יאָר.

פון דייטשלאַנד רעכנט ישראל צו קריגן דער עיקר אין פֿראָדוקטן א קימאַ־לן פון 715 מיליאָן דאָלער. די הויפּט־פֿראָבלעמען פון די אונטערהאַנדלונגען מיט דייטשלאַנד זענען שוין געלייזט און די אָפּמאַכן זענען שוין אונטערגעשריבן געוואָרן.

לויט פּלאַן פון אינזשעניער טראָון, ווערט נאָכן צוריקקומען פון דער ישראל־דעלעגאציע פון האָג שוין עקזיסטירן א ספּעציעלע קאָמיסיע איבער די דייטשע צאָלונגען. די קאָמיסיע ווערט עפענען טעכנישע ביוראָס אין ישראל און חוץ לאַרץ צוזוגרייטן די גאַנצע טעכנישע ארבעט, אויפֿשליסלעך די רשימות פון די באשטעלונגען. ערשט דאן ווערט א רעגירונגס מיסיע מאכן די דירעקטע אייניקויפן.

די גרעסטע אינוועסטיציעס ווערט ישראל מאכן אויף די נעביטן פון באוואסערונג, הייזער־בוי, עלעקטריפיקאציע און טראנספּאָרטן, איינגעשלאָסן אייזנבאנען און שאָסייען. לויטן פּלאן זאָל מען אינוועסטירן פאלגנדיקע סומעס:

אייזנבאנען: — 87.000.000 דאָלער פון דייטשלאַנד; פון אַנדערע לענדער גאָרניט; א ס ו מ ע פון 48.500.000 ישראל־פונט.

טראנספּאָרטן: — 84.000.000 דל. פון דייטשלאַנד און גאָרניט פון אַנדערע לענדער; 2.000.000 ישראל פונט.

פֿאָרטן: — 19.500.000 דאָלער פון דייטשלאַנד; 700.000 דאָלער פון אַנדערע לענדער און 6.000.000 ישראל פונט.

טעלעקאָמוניקאציעס: — 22 מיליאָן דאָלער פון דייטשלאַנד; 19 מיליאָן דאָלער פון אַנדערע לענדער און 26.500.000 ישראל פונט.

עלעקטריפיקאציע: — 62 מיליאָן דאָלער פון דייטשלאַנד; 88.000.000 דאָלער פון אַנדערע לענדער און 67 מיליאָן ישראל פונט.

באוואסערונג: — 180.000.000 דאָלער פון דייטשלאַנד; 5.000.000 דאָלער פון אַנדערע לענדער און 152 מיליאָן ישראל פונט.

פישפאנג: — 17.000.000 דאָלער פון דייטשלאַנד; 4 מיליאָן דאָלער פון אַנדערע לענדער און 3 מיליאָן ישראל פונט.

הייזער בוי: — 112.000.000 דאָלער פון דייטשלאַנד; 64.000.000

מיליאן דאָלער פון אַנדערע לענדער און 520 מיליאן ישראל פונט.

בוי מאשינערייע: — 20 מיליאן דאָלער פון דייטשלאנד; פון אַנדערע לענדער און פון אַרטיקן מאַרק — גאַרניט.

מחוץ דייטשלאנד רעכנט מען אויפ־צוקויפן בלויז עלעקטריציטעט־ארטיק־לען, ווי דראָט, וואָס אזוי ווי אין דעם גייט אַריין א גרויסער סכום מעטאַל ניט פון אייזן, זענען זיי ניט פאראן צופיל אין דייטשלאנד.

ה' טראָון האָט אויך אויסגעארבעט א במקום־פלאן, לויט וועלכן עס וועט אינוועסטירט ווערן בערך א העלפט פון דער אויבנדערמאָנטער סומע, ד. ה. 339 מיליאן דאָלער פון דייטשע רעפאראציעס, 94 מיליאן דאָלער פון אַנדערע לענדער און 445 מיליאן יש־ראל פונט.

זייענדיק במשך פון יאָרן אָנגע־שטעלט ביי דער „דזשענעראל עלעק־טריק", האָט ה' טראָון אַבער אמאָל געארבעט אלס אינזשעניער אין דער סאָוועטישער דאמבע פון דניעפּראָ־פעטראָווסק, ווו אויך ביי דער יאלו־דאמבע אין קאַרעס. אין כינע און אין אינדיע. במשך פון די לעצטע אכט חדשים איז ער אָנגעשטעלט ביי דער ישראל רעגירונג און ער האָט איר שוין צוגעשטעלט איבער דרייסיק רעפּאָרטן וועגן פּאַרשיידענע אס־פעקטן פון דער ארטיקער ווירט־שאפט.

אינזש. טראָון האָט געפּאָדערט צו שאפן אן אריאן פּאַר אינדוסטריע־לער פּלאַנירונג, וואָס זאָל פּארנעמען דאָס אָרט פון די איצטיקע זעלבסט־שטענדיקע אָרגאַנען פון דעם מין ביי די מיניסטעריומס. ער האָט אויך פּאָרגעלייגט צו שאפן א צענטראלע עלעקטריציטעט קאָמיסיע, „וואָס זאָל זיך באשעפטיקן מיט דער פראגע פון עלעקטרישער קראפט פון איר אויס־ארבעטונג ביז איר אָנווענדונג".

די אינוועסטיציעס אין באן־ווען ווערן געפּלאַנט צוליב דעם, וואָס מען זעט פּאָר, אז א טייל פּאסאזשירן פון אויטאָבוסן וועלן זיך נעמען בא־נוצן מיט אייזנבאנען. היינט צו טאָג ווערט 88 פּראָצענט פּאסאזשירן גע־פירט אויף אויטאָבוסן און בלויז 6 פּראָצענט אויף די אייזנבאנען. ה' טראָון זעט פּאָר אין זיין פּלאַן, אז אין 1962 וועט די פּראָפּאָרציע ווין 55 פּראָצענט אויף אויטאָבוסן און 45 פּראָצענט אויף אייזנבאנען.

אינזש. טראָון האָט גע'עצהט ניט אויפצוקויפן קיין שיפן מיט רעפּא־ראציע געלטער, סיידן באסיין־שיפן פון פופצן טויזנט טאָן; ער האָט אָבער רעקאָמענדירט אַריינצולייגן 4 מיליאן דאָלער אין א שווימענדיקער דאמבע פון 12.000 טאָן.

ז מען האָט זיך שוין געמומען צו דער ארבעט פון אויסברייטן די פּאָרטן פון חיפה יפו און תל־אביב, אזוי, אז ארום 1962 זאָלן זיי ווין גענוג גרויס פּאר די באדערפענישן פון דער מרינה.

ה' טראָונס פּלאַן זעט פּאָר א הוספה פון א האלבן מיליאן קילא־וואט אין פארגרעסערן דורך דעם כך הכל עלעקטרישע קראפט פון לאנד אין צען יאָר אָרום אויף 800.000 קילאָוואט. אינזש. טראָון האָט אויך אָנגעוויזן, אז אין דעם אויסגערעכנטן יאָרצענדליק קען מען האפן צו פארדירפאכן דעם שטח באוואסערטן באָדן פון דער אידישער מדינה.

אין די ערנסטע טעג...

(אַ בילד)

פון **גרשון מינקאָוויטש**

איבערן וויגעלע פון ניי געבאָרן קינד און געזעסן די יונגע מוטער חיה. אירע גרויסע שוואַרצע אויגן האָבן געקוקט מיט אומרו און מוטער־לעכער ליבשאפט אויף איר ניי גע־בוירן מאָכטער.

איר פּנים איז געווען מיד און בלאַס. עס איז ערשט דריי וואָכן ווי זי האָט זיך אומגעקערט פון שפּי־טאָל, וואו זי האָט געבוירן איר צוויי־טע טאָכטער.

איר הויז האָט זיך געפונען לעבן ברעג ים און קרית־חיים, ביי חיפה. די הויז האָט זי ערשט נאָך מיט א קורצע צייט צוריק אויסגעבויט און פרייער אָפּגאָטעמט האָבנדיק אויפגע־בויט אן אייגן ווינקל. דאָס ניי גע־באָרן קינד איז געשלאָפן. אין א רו־איקן קינדערשן שלאָף. דערנעבן איז אויך געשלאָפן איר קליין שוועסטערל מכלכה'לע וועלכע איז שוין פיר אלט געווען.

די ניי געבאָרענע האָט געהייסן יוכבד, א נאָמען נאָך דער שוועסטער, וואָס איז אומגעבראכט געוואָרן אין פּויל־ן דורך די נאצים, אין דער לעצטער קריג.

די עלעקטרע האָט ניט געברענט, ס'זאָל ניט שטערן דעם שלאָף פון די קליינווארג.

אין ווינקל האָט געברענט א ליכט, וועלכע האָט מיט איר העלן פלעפעמע באלויכטן דעם אָרום, ניט דערגייענ־דיק מיט איר שוואכער ליכט דעם גאנצן צימער. עס איז געווען האלב טונקל און שטיל ארום, נאָר דער טיק־טאק פון וועק־זייגער האָט זיך באהאפטן מיט דער שטילקייט.

חיה איז געזעסן לעבן קינד, די הענט צונויפגעלייגט. און פארמאכנ־דיק די אויגן האָט זי איינגעדרעמלט אין א האלב זיסן דרעמל. די קליינע מלכה'לע האָט פון שלאָף עפעם וואָס געמורמלט און אראָפשלעפנדיק פון זיך דעם צודעקעלע, זיך איבערגע־דרייט אויפן אנדער זייט. איר ראָז פּנימל, האָט אויסגעזען ווי פאר־שוויצט אָבים־ל און אירע הענטלעך האָבן זיך פון צייט צו צייט ווי באוועגט אין שלאָף.

די צייטן אין לאנד זענען אומרואי־קע. די אראבער שיסן פון יעדן ווינקל, ס'פאלן אומשולדיקע הונדערטער קר־

בנות. איר מאן יצחק ארבעט אין די נאפט ראפיינערים פון חיפה.

יעדן טאג וועז ער גייט צו דער ארבעט בענטשט זי אים אין דער שטיל אין הארצן און פארנאכט ווארט זי אים אפ מיט א קלאפנדיק הארץ און מיט מוטערלעכער ביינקשאפט.

מיטאג צייט האבן די צייטונגען געבראכט א שרעקלעכע ידיעה! אין די חיפה'ער ראפיינערים האבן אומפראנטוואָרטלעכע טעראָריסטן צעשטערט דעם שלום בית צווישן די אראבישע און אידישע ארבעטער און צעגנדליקער אידן זענען אלס רעזולטאט געפאלן.

עס זענען נאך ניט באוואוסט די נעמען פון די געפאלענע. די ידיעה האט געווירקט אויף חיה'ן איבער־ראשנד; דאָרט וואו יצחק ארבעט זענען פאָרגעקומען די אומרוען און ווי א רעזולטאט פון דעם — 40 חברים טויט... האט איר געדאנק ניט אויפ־געהערט צו נאכטראכטן...

זי האט מורא געהאט קלערן וועגן דאם פאָרגעקומענע. סיי ווי איז דער וויטאק שוין געווען פאר איר גרויס. זענען דאך געפאלן פערציק יונגע לעבנס!

זי האט דאם דערפילט א מידקייט איבערן גאנצן קערפער און זיך שטאָר־קער אנגעלייגט מיט איר גוף אויף דעם ראנד פון קינד'ס וויגעלע.

דאם ניי געבאָרן קינד האט ווי א באווע גענעבן מיט זיין קליין, רויט געזיכטעלע, אבער גלייך שטיל ge־וואָרן, ניט האבנדיק נאך קיין פיל כוח צו מאכן באווענונגען און אויס־דריקן א וועלכן עס איז פארלאנג. די ליבט האט זיך געשמאלצן, ge־צאנקט, געגויגט זיך צום אויסלעשן, ווידער געפרואווט אויפשיינען פארן אויסגיין, און דאן צוריק געלאָשן זיך מיט א זשוזשענדיקן זשומערי פון זיך בארירן מיטן הייסן צעשמאלצענעם חלב.

מיט לאנגזאמע טריט האָט זיך חיה אויפגעהויבן און אָנגעצונדן א צווויי־טע ליכט, וועלכע האָט מיט איר שיין צוריק האלב באלויכטן דעם צימער, וואו די טונקלקייט האָט זיך שוין אָנ־געהויבן צו צעלייגן.

דער אוונט איז געווען א קילער, און פון ים האָט געבלאָזן א דער־פרישנד קאלטווינטל.

אָנגעלייגט אויף ביידע הענט, האבן פאר חיה'ן אָנגעהויבן אָדורכ־שווימען אָפגעריסענע דערשיינונגען און עפיזאָדן פון איר אָדורכגעמאכטן ביז איצטיקן לעבנ'ס וועג.

עס האָט זיך א שטעל געגעבן פאר די אויגן דאָס געבורט'ס שטעטעלע, די פוילישע פאָלקס־שול וואו זי האָט געלערנט. די קריסטלעכע חברות, וועלכע פלעגן אפט צו איר קומען און וועלכע האבן איר געגליכן.

שפעטער איר אפפאָר נאך א חלו־ציש הכשרה פונקט נאך טערעסטפאל נעבן בריסק, וואו זי האָט זיך אָנדער־האלבן יאָר מכשיר געווען צו א ניי פיוויש און גייסטיק לעבן אין ארץ ישראל. דאן צוריק א חיים, דער וואָרטן אויף א סערטיפיקאט אין דער צייט וועז איר ברודער שלמה פאָרט אומלעגאל, אויף דער שיף „וועל־לאם" נאך ישראל.

די שיף האָט געוואנדערט זעקס מא־נאטן צייט צווישן הימל און וואטער אן קיין לאנד האָט זיי ניט געוואָלט אריינלאָזן. פון איר רייזע נאך ארץ ישראל, וואו זי לעבט אין קיבוץ,

דערנאָך הייראט זי און באזעצט זיך אין א מושב עובדים. זי האָט זיך דערמאָנט די אומגעקומענע אין פּוילן... דאָן איז דער געדאנק אַרויפּ־געקומען אויפן אינגאַנצן ברודער וועל־כער האָט זיך געראטעוועט אין דער רוסישער ארמיי און וואנדערט נאָך אי"צט ארום צווישן פּארשיידענע לענ־דער, ניט געפּינענדיק קיין רו.

עס האָט זיך איר אין דער מינוט אַזוי געוואָלט זיין לעבן ברודער, וועלכער געפּינט זיך אין ירושלים, וועלכן זי האָט שוין א לענגערע צייט ניט געזען צוליב די אומרוען, וועלכע האָבן צעשטערט די פארבינדונג. עס האָט עפּעס אַזוי געגאָגט, און די אוי־ערן האָבן זיך צוגעהערט צו יעדן שארך.

אפשר וועט די טיר זיך עפענען באלד...

די קליינע מלכה'לע האָט פון שלאָף זיך געוועקט און געפּרעגט:

— אמה'לע איה אבא?, עוד לא בא?...

חיה האָט ווי אויפגעוואכט פון דרימל, צוגעגאנגען צום קינד און גע־זאָגט: — עוד לא בא אבא'לע, שכבי, שכבי נחמדי.

און א קוש געבנדיק דעם קינד, האָבן זיך אירע פארגלעזערט... עס האָט זיך אין דער מינוט, דערמאָנט איר מוטער, וועלכע זי האָט קיום, קוים געדיינקט, איר מוטער וועלכע איז געווען שטיל און באשיידן אין לעבן, מיט שטאָלץ, פיל געפּילן און עס איז איר ווי גרינגער געוואָרן, לעבן דער געשטאָלט פון איר מו־טער...

די טיר האָט זיך שטיל געעפּנט און יצחק איז אריינגעקומען. ווי זיין שטייגער איז ער שטיל אויף די שפּיץ פינגער אַריין אין פאָדער צי־מער, אויסגעטאָן זיין אויבער מאנטל און הוט און דאן אריין צו דער פא־מיליע. חיה אָנגעלייגט מיט בוידע הענט אויפן וויגעלע האָט זיך אַזוי ווי א צי געגעבן, האָט געטאָן א לייכטן שמייכל און האָט געזאָגט: בינסט געקומען!... כ'האָב אַזוי פיל איבער־געטראכט... אָבער באלד ווי זיך פאר־שעמט פאר איר ריידן... האָט זי צוגעגעבן: דער פאל וואָס איז געשען? ווי האָט עס פאסירט?

זיי זענען ארויס פון צימער. פארן אַרויסגיין האָט יצחק ווי א בליק ge־געבן אויף דאָס קליינוואָרג. א שמייכל פון צופרידנקייט און אומרו האָט זיך צעלייגט אויף זיין פנים.

ביים עסן האָט יצחק דערציילט וועגן דאָס פאַרגעקומענע. ער האָט דערציילט קורץ. ער איז געווען ge־רירט פון דאָס פאַרגעקומענע פערציק לעבנ'ס זענען פאר מיינע אויגן פארשניטן געוואָרן...

מער האָט מען ביים טיש ניט ge־רעדט.

יצחק האָט געגעסן ווי אַן אָפּע־טיט. אָנגעהויבן איין זאך אן איבער־לאָזנדיק אָנגעהויבן א צווייטע, און דאן האָט ער אינגאנצן איבערגעלאָזן דעם עסן, זאָגנדיק אז עס הונגערט אים ניט...

דער זייגער האָט אויסגעשלאָגן צוועלף...

זאָגנדיק שלום, זענען זיי געגאנ־גען שלאָפן.

דער זייגער האָט אויסגעקלאפט די האלבע שעה'ן און קיינער פון זיי האָט ניט צוגעמאכט קיין אויג...

די נאכט האָט זיך צעצויגן, און די געשעענישן פון טאָג האָבן דעם מח

געמאטערט.

דער פרימאַרגן האָט אריינגעקוקט דורך די פאַרמאכטע לאַדנ'ס. יצחק האָט שנעל זיך אויפגעהויבן ווי וועלנדיק איבערריסן מיט דער שלאָפ־לאַזער נאכט.

אייל־נדיק צו דער ארבעט האָט ער געזאָגט: טאָמער פארשפעטיק איך זייט רואיק, כ'וועל קומען. זאָגנדיק שלום, איז ער פארשוואונדן אויפן וועג נאָכן אויטאָבוס.

חיה האָט אים נאָכגעקוקט.

ער האָט זיך דערווייטערט, און זי האָט געטראכט: ערנסטע צייטן. ס'וועט געבאָרן די אידישע מלוכה, און די געבורטס וויייען זענען שוועריי, קומט עס שוין וואָס שנעלער!

מלכה'לע האָט געפרעגט: וואָס רעדסטו אמה'לע?

א אידישע מלוכה, א אידישע מלוכה... וועט זיין אין גיכן, מיין טייער ליב קינדעלע, און דו וועסט זיין א פרייע אידישע טאָכטער, אין א פרייען אייגן לאנד... האָט ווי פאר־טייטשט אירע געדאנקען חיה, שטייענדיק לעבן פענסטער און ארויס־קוקנדיק צום ברעג ים...

(פון דער בראָשור: „גלויבנ־דיק אין אויפקום פון מדינת ישראל", וואָס וועט דערשיי־נען אינגיכן).

Use lo Apropiado Para Su

INDUSTRIA

Hilos

BRAZOS

mayor producción

y menor costo.





TOMAS B. BESOSA

ALMACEN DE SEDERIA Y QUINCALLA

AGUIAR 560 - M-1905 - M-7983 - HABANA

Surtido completo de Cordelería de Algodón, Jarcia e Hilos de Nylon

Distribuidores Exclusivos de los Hilos LILY

כלל נדרי מיט דרייצן יאָר צוריק

(פון דער סעריע: „ניט פאַרגעסענע איבערלעבונגען)

פון **פנחס שטיינוואַקס**

●

ביי סוקעניק'ס איידעם, ביי ר' נחום טייטלבוים אין דער בעקעריי ארבעט ביי נאכט א איד, א פּליט פון וואר־שע, מען זאגט, אז דאָרט איז ער גע־וועז א אָנגעזעענער טוער אין דער ציוניסטישער באוועגונג. דער דירעק־טאָר פון דער שולע קאָנגוט ווייסט פון אים, האָט געלייענט זיינע ארטיקלען אין די צייטונגען. קאָנגוט דערציילט, אז ער איז געווען ביים ציוניסטישן קאָנגרעס אין געניף א דעלעגאַט, מיט דעם מענטשן וואָלט געווען כדאי זיך צו האלטן א עצה וואָס צו טאָן, צו זאָל מען גיין אין שוהל צו כל נדרי, אדער ניט. די פראגע איז נאָר ווי באַ־קומט מען א מעגלעכקייט מיט אים צו רעידן, ביי נאכט ארבעט ער אין דער בעקעריי, שטייט ביים אויוון, לייגט ארויין און נעמט ארויס דאָס ברויט אונטער א שמירה פון א זעל־נער, ביי טאָג האלטן זיי אים ביי אַנדערע ארבעט, סיידן מען זאָל בעטן ר' נחומ'ן, אז ער זאָל מיט אים רעידן, ער האלט זיך דאָך אויף ביי אים אין שטוב.

אזוי האָבן געשמועסט צווישן זיך אידן אין שטעטל סעמיאטיטש אין די טעג פון עשרת ימי תשובה אין יאָר 1939 אונטער דער אָקופאציע פון היטלער'ס חילות.

פאָן בראוכיטש דער דערַאבערער פון שטעט און שטעטלעך אין זיין בליץ מארש אויף וואַרשע האָט אַרויס־געגעבן אין די אָקופירטע געביטן פאר־אַרדענונגען, אז נאָך 5 אוייגער אין אָוונט טאָר קיינער פון די איינוואוי־נער ניט אַרויסגיין אויפן גאס, ווער עס וועט וואגן ניט אויסצופאָלגן דעם גע־זעץ וועט אויפן אָרט דערשאָסן ווערן.

וואָס טוט מען אָבער מיט כל נדרי, ווי וועט דאָס א עדה אידן ניט גיין אין די בתי מדרשים. בכדי בציבור צו זאָגן כל נדרי? אין די געפערלעך־סטע צייטן, וועו מען האָט געציטערט אַרויסצוגיין אין גאס — פאר די קא־זאקן פון צאָר ניקאָלאי, אָדער פאר די רוצחים פון געזעלשאפט־ערס חי־לות האָט מען דאָך ניט פארפעלט צו זאָגן כל נדרי בציבור.

דער רב פון שטעטל צוזאמען מיט א צאָל בעלי בתים זענען פארשפארט

געווארן אין תפיסה, די אקופאנטן האבן זיי געהאלטן אלס ערובניקעס, קיינער פון שטאט האט ניט געוואלט נעמען אויף זיך די אחריות און דעצידירן וואס צו טאן, אלע האבן געציטערט פון פחד, פון שרעק. מאנכע האבן ג'טענה'ט, אז מען טאר ניט געבן די מערדער א פתחון פה צו קענען חס ושלום אומבריינגען אלע אידן פון שטאט, זאל יעדער איד דאוונען ביחידות, אנדערע האבן געזאגט, אז מיט די תפילות בציבור וועט מען אומשעדלעך מאכן דעם שטן העליון און דעם שטן התחתון — און אויב חלילה עס דארף געשען, זאל דאס פאסירן אין דער צייט פון עבודת הבורא — אין דער צייט פון תחנונים און געבעט.

ערב יום כפור אין דער פרי, כעלות הבוקר האבן זיך עטלעכע אידן באגעגנט אין הויז פון ר' נחום טייטלבוים און איבערגעגעבן די געשפרעכן, מיינונגען און שטימונגען, וואס קורסירן ארום אין שטאט. לאנג זיין צוזאמען איז געווען א סכנה, אן א דעציזיע: איז מען זיך שנעל צוגאנגען, יעדער מיט א צעבראכן געמיט, מיט א פארקלעמט הארץ, פול מיט אימה און מיט פחד.

ווי גיך נאר די זון האט אנגעהויבן צו פארגיין, האט געשיקט די לעצטע שטראלן אלס אנזאג, אז עס קומט די נאכט — האבן אידן, פרויען און מענער, מיט קינדער ביים זייט אנגעהויבן שטראמען אין די בתי מדרשים אריין — ווער מיט תלית און קיטל און ווער בלויז מיטן תלית אין האנט, אנדערע האבן שוין געטראגן די תלימים אויף די אקסלען. קיינער, קיינער האט ניט פארפעלט צו גיין אין שוהל, זיין צוזאמען מיט אלע אידן און זאגן כל נדרי בציבור.

אין די בתי מדרשים האבן געברענט די וואקסענע ליכט, אלע איינגעהילט איבער די קעפ אין די תליתים, שטיל און מיט א קול דממה דקה האט דער בעל תפילה אין דער גרויסער שוהל אנגעהויבן זאגן על דת המקום ועל דת הקהל, בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה אנו מתירין להתפלל... ביי די וועלטער פון שליח ציבור האט דער גאנצער עולם ווי פרייער אפגעאטעמט, עס איז פארלאזן געגאנגען דער פחד, אוועקגענומען געווארן די שרעק, גאנץ קהל צוזאמען מיטן בית דין של מעלה האט דעצידירט, אז אלע אידן אין סעמיאטיטש זאלן זאגן כל נדרי בציבור און זיך ניט שרעקן פאר קיינעם.

ביי אלעמען איז דורכגעלאפן דער זעלבער געדאנק, אלע האבן געאטעמט מיטן זעלבן געפיל, אז מלכותא דרקיע האט גובר געווען און מבטל געמאכט די גזירות פון מלכותא דארעא.

העכער און נאך העכער — איבער די הויכקויטן פון די שערי שמים האבן זיך געצויגן די טענער פון כל נדרי ניגון — דער ניגון, וואס סינטעטיזירט אזוי דייטלעך, פחד און בטחון, וואס איז כולל **אומעט און** האפענונג, דער ניגון, וואס ברעכט הערצער, וואס איז א געמיש פון געשרייען **און** געבעט — פון **תחינה און** תפילה — פון **חרטה און תשובה**, דער ניגון האט געגרייכט צו כביכול אליין

און אלע מתפּללים האָבן זיך מיט אים באהאפטן.

דרויי מאָל האָט דער בעל תפילה געזאָגט כל נדרי, ווי דער דין איז און יעדעם מאָל שטאַרקער, העכער, מיט א פעסטערער און זיכערער שטימע. אָנגעהויבן שטיל, תחנונים'דיק, מיט א שוואכער, קוים הערבארער צע־בראָכענער שטימע, פול מיט פּחד, איבערגעלאָדן פון שרעק, פון אימה, מען האָט געקענט זען ווי נאָר די האַרץ סטרונעם באַווענגן זיך אַזוי דין, אַזוי סובטיל, אַזוי בנעימות'דיק אינטים, אַזוי צארט נשמה'דיק און אַזוי אלע מתפּללים צוזאמען ווי פאר־ווינט פון זעלבן ניגון טאָקט, פון זעלבן האַרץ ציטער, איינגעהילט אין דער זעלבער קדושה, דורכגעדרונגען מיט די זעלבע ערעורי תשובה, ווי צו־געשמידט צו איין און דעם זעלבן גורל. צום צווייטן מאָל האָט זיך די שטימע פון חזן געשטאַרקט, העכער געוואָרן, זיכערער און צום דריטן מאָל הויך, פעסט, שטורמישער, עפעקטפול ווי אלע טויערן פון הימל וואָלטן זיך געעפנט און עס איז פריי דער אריינגאנג צום כסא הכבוד, ווי רחמים וואָלטן פארביטן הארבן פסק דין, ווי אָנשטאָט משפט — איז נאָר געוואָרן א דין תורה מיט כביכול אַליין.

אויך דאָס פייער פון די ברענע־די וואקסענע ליכט איז העלער גע־וואָרן, דער פלאם שטאָלצער, זיך גע־צויגן אין דער הויך, ווי ארויסגע־קראָבן פון דער הכנעה, ווי דערפילט א פארטיידיקונגם צד אין הימל, וואָס ווערט ניט דערלאָזן צו קיין רשעות צו די מתפּללים.

די מיליטעריש ווואך איז ווי צע־מישט געוואָרן, האָט ניט געמענט פארשטיין וואָס אין שטאָט קומט פאָר. די היטלער יונקער זענען ארומ־געלאָפן ווי משוגעים, געגאנגען פון איין בית מדרש אין צווייטן און או־מעטום געזען אידן איינגעהילט אין תליתים און ריכטן אָפּ „גאָטעם דינסט".

קיינער פון די רוצחים האָט ניט געוואגט אויסצושטרעקן א האנט קעגן די שטאָלצע מתפּללים. דער ניגון פון כל נדרי, די תפילות פון יעלה תחנונינו מערב, דער גאנצער פיוט פון מעריב, די סליחות, דער השתפכות הנפש פון א עדה אידן פארן רבונו של עולם האָט אומשעדלעך געמאכט דעם שטן המקטרג אין געשטאָלט פון די היטלערֶ גזלנים.

די נאכט פון כל נדרי איז אַדורכ־געגאנגען רואיק. נאָכן דאוונען זענען נאָך פיל אידן געבליבן אין די בתי מדרשים, ווער עם האָט געוואָגט תהי־לים, ווער עם האָט געלערנט א פרק משניות אַדער א בלאט גמרא, ווער עם האָט סתם מעיין געווען אין א ספר, אַדער ארומגעשפאַצירט איבער בית המדרש און נעכאפט רעיונות, זיך באהאפטן מיט גאָר אנדערע וועלטן, וועלטן, וואָס זענען פריי פון אכזריות, פריי פון רשעות, פריי פון שלעכט'ס — וועלטן, וואו מען קען בענטשן מלכות לעולם ועד...

97 יאר פון אומאויפהערלעכער פאַרבעסערטער דינסט
אַ פּאַליסי פון „איריס“ גיט איין די העכסטע
גאַראַנטיע און די גרעסטע עקאָנאָמיע!



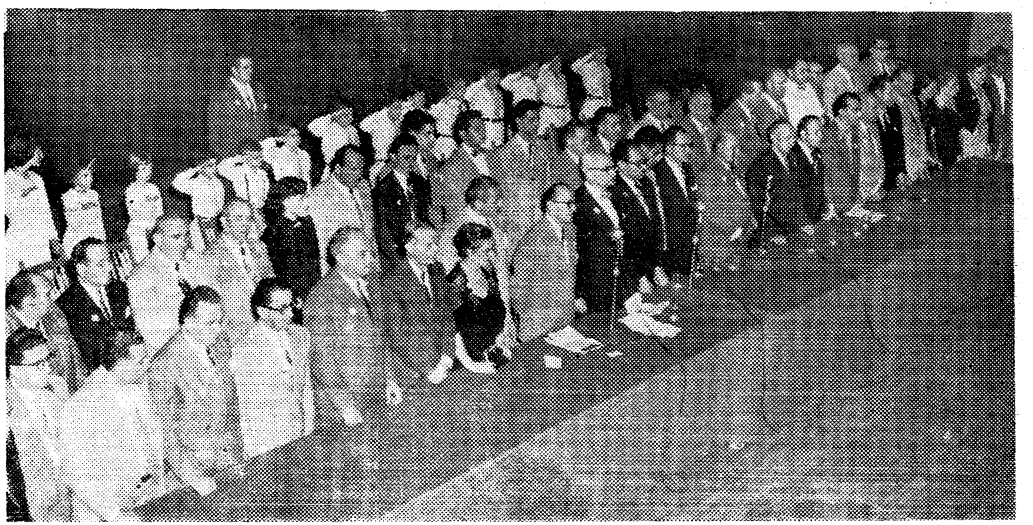
אויסגעצאָלט ביז איצט: 2.655.056.00 דאָלער
ספּעציעלער רעזערוו־פאָנד. 2.459.486.24 דאָלער
OFICINA: En su edificio propio, calle Empedrado No. 312, HABANA.—Teléfonos: M-1394 y M-2186.

TRES CEPAS

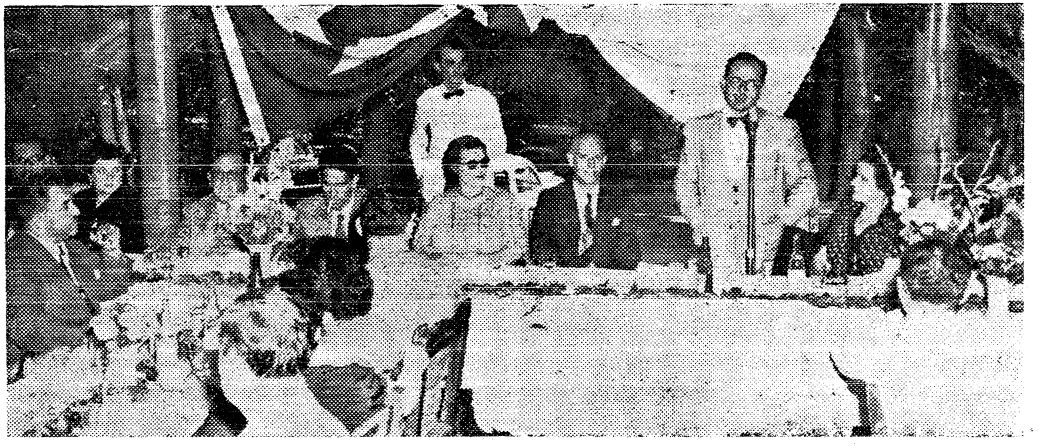
EL TRAGO PERFECTO

PARA CALIDAD... DOMEQ

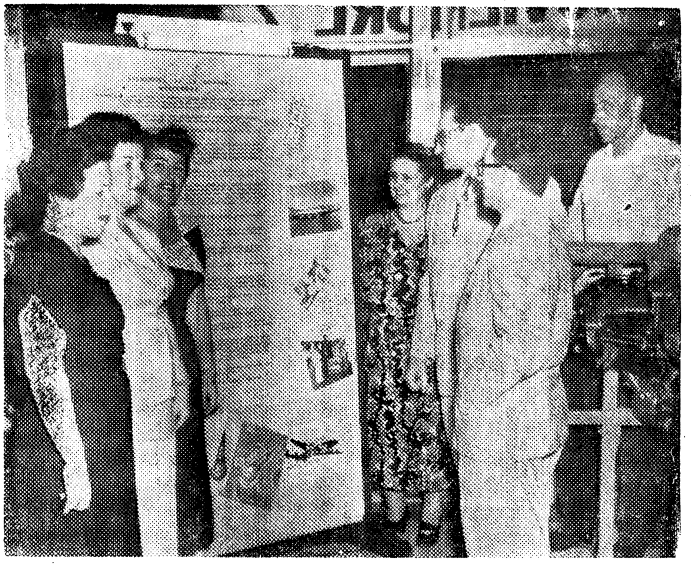
רעזמען פון נעוועלשאפטלעכן לעבן אין בילד



פרעזידיום פון דער פאלקס־מאניפעסטאציע פאר מדינת ישראל, אין שייכות מיט דער פראקלאמירונג פון באנד־
פארקויף אין קובא, פארגעקומען דעם 11־טן אקטאבער, מיט דער באטייליקונג פון זיין עקסעלענץ אמבאסא־
דאר טוב און דער ספעציעלער דעלעגירטער פון באנד־דרייוו. אינושענגיער מיראן שעסקין



זיין עקסעלענץ אמבאסאדאר מישה טוב. איז דער פעסט רעדנער אויף דעם באנקעט, אין דעם עלעגאנטן רעסטאָ־ראַן „טאָפּעקאַ", אָרגאניזירט דורך דער היגער בני־ברית לאָדזש „מיימאָנידעס", צו דער געלעגנהייט פון 108־טן יובילעי פון בני־ברית, זונטיק דעם 14־טן אָקטאָבער.





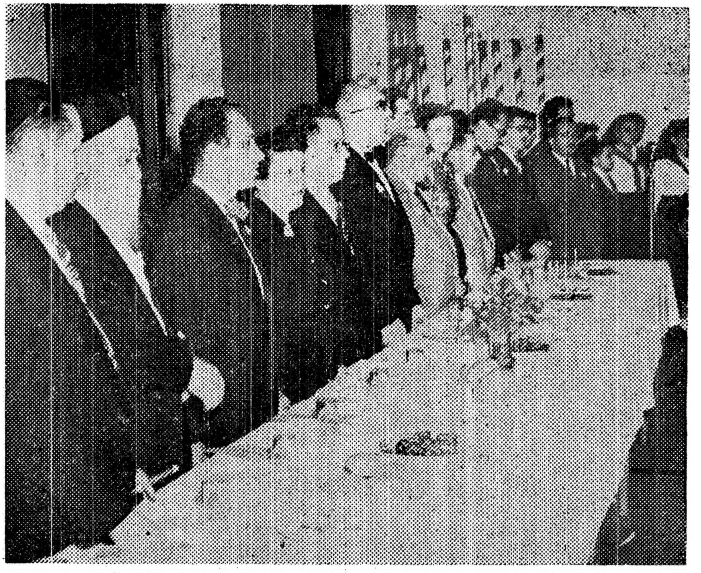
די נאציאנאלע ישראל לופט־ליניע „אל על" באטייליקט זיך אין אויס־שטעלונג פון אוויאציע, וואס איז פארנעקומען אין האוואנא צווישן דעם 23־טן אקטאבער און 15־טן נאוועמבער, ארגאניזירט אונטער דער אויפזיכט פון דער קובאנער געזעלשאפט פון די פארייניקטע פעלקער.



דעם 28־טן אָקטאָבער זוערן אויפגענומען אין אידישן צענטער פון מאריאנאָ אינזשעניער מ. שעפקין, שליח פון באָנד דרייוו און ס. כ. קאַבאַלאָ, דעלעגאַט צום 23־טן ציוניסטישן קאָנגרעס.

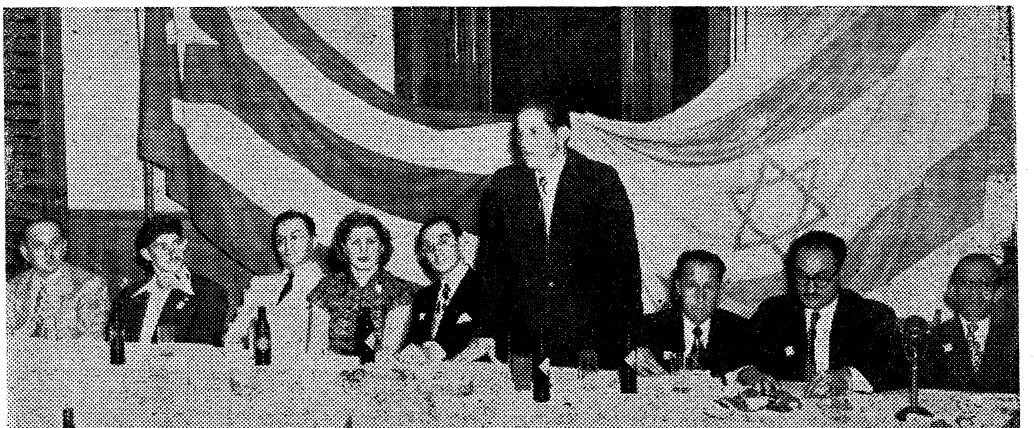


זונטיק דעם 4-טן נאוועמבער איז דורכגעפירט געווארן מיט גרויס פייערלעכקייט דער פאלקס באנקעט צום זילבערנעם יובל פון אידישן צענטער. אויפן בילד זעט מען א טייל פון פרעזידיום טיש אויף דעם אקט.





פרעזידיום (אויבן) פון חנוכה־אָוונט צום אָפּשלוס פון קרן קימת גאָלדענעם יובל־יאָר. ביי דער געלעגנהייט ווערט איבערגעגעבן צום פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פארייניקונג ה' איסאק בערעזדיווין (אונטן) זיין ספר־הזהב דיפלאָם.



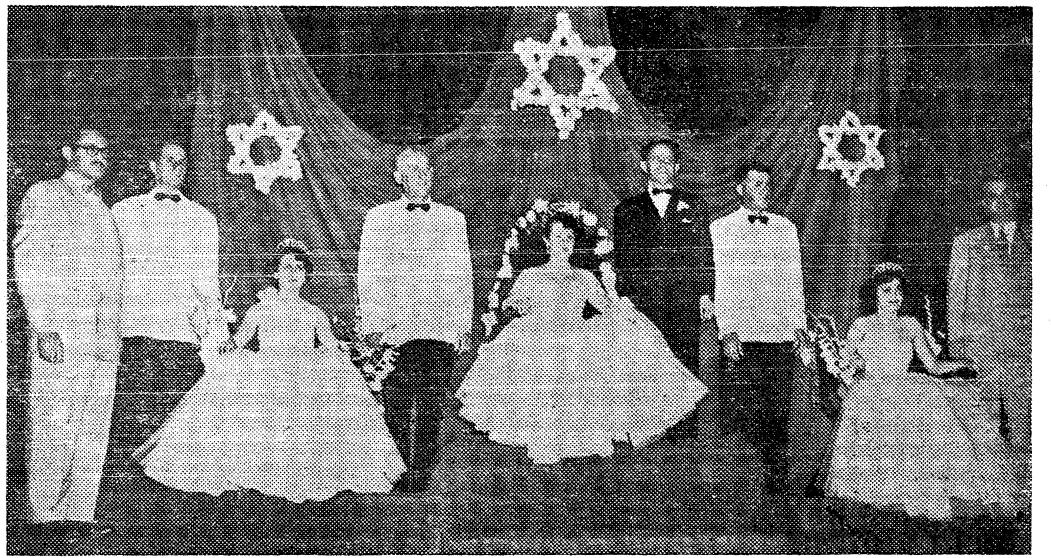
דעם 14-טן פעברואר איז דורך דער ציוניסטישער פארייניקונג אָרגאניזירט געוואָרן א קבלת פנים אָוונט פאר יוסף טשאַרניצקי, דירעקטאָר פון לאָטיין אמעריקאנער דעפארטאמענט פון קרן היסוד — המגבית המאוחדת אין ירושלים, וועלכער האָט באזוכט האוואנא, כדי צו מאכן די נעהעריקע צוגרייטונגען צו דעם פאַרשטייענדן יערלעכן קרן היסוד קאמפיין.



פאַרשטייער פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג און „ווויצאָ" זענען מקבל פּנים אין לופט פאָרט פרוי שפרה ליפסאָן, וועלכע איז אָנגעקומען דעם 12-טן מערץ, אויף אָנצופירן מיט דעם יערלעכן קרן היסוד — פאַרייניקטער ישראל קאמפיין.



דעם 1־טן אפריל קומט פאר אין דער ציוניסטישער פארוניקונג „א ישראל אוונט", וואו פרוי שפרה ליפסקאן טרעט אויף אלס די הויפט - רעדנערין.



שבת, דעם 5-טן אפריל קומט פאר די קרוינונגס צערעמאניע פון דער אסתר המלכה און אירע צוויי ערן דאמען — ארגאניזירט דורך דעם קרן קימת לאנד דירעקטאריום. אסתר המלכה 1952 — פריילין ראסיטא יעלען; ערשטע ערן דאמע — פריילין רעבעקא וויסמאן; צווייטע ערן דאמע — דולסע מאיא.



דעם 7־טן אַפּריל ווערט אָרגאַניזירט דורך דעם קרן קיומת לאַנד דירעקטאָריום א באַזונדער אָוונט פאר דעם ערן פּרעזידענט ר' ראובן אייזען שו"ב, צו דער געלעגנהייט פון איבערגעבן צוויי ספר הזהב דיפלאָמען אין שייכות מיט זיין גאָלדענער חתונה.

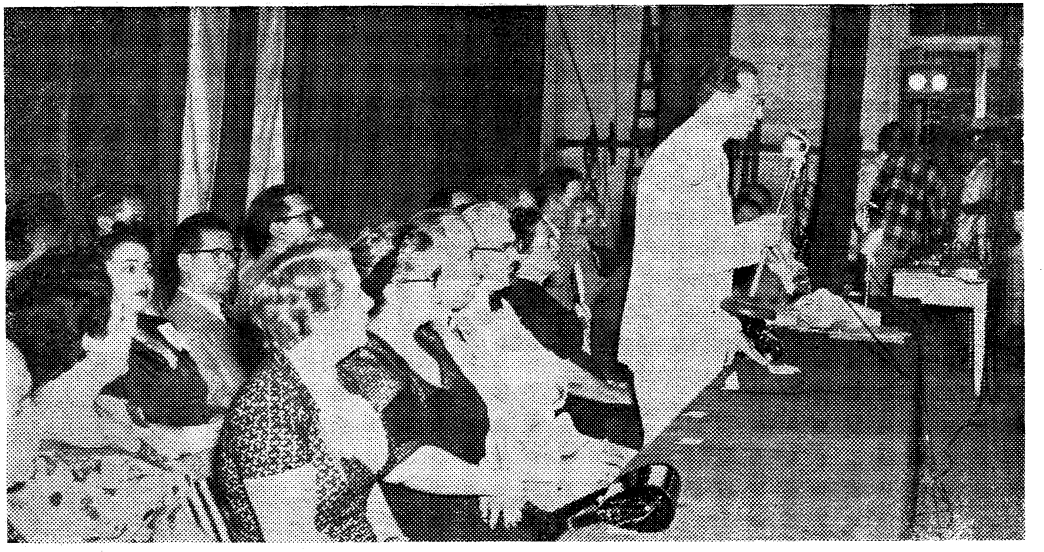


שבתי דינאר, ספעציעלער שליח פון קרן היסוד המגבית המאוחדת, האלטנדיק די הויפט רעדע אויף דעם פראָקי לאמירונגס אקט פון דעם קאמפיין אין ספרדישן סעקטאָר. (אין לאָקאל פון „שבת אחים").



א טייל פון די געסט ווען זיך באטיליקט אין דעם באנקעט פֿארגעקומען אין „טראפיקאנא", דעם 20־טן אפּריל, צום זילבערנעם יובל פון אנטי טוב. קאמיטעט.

די ניי שטוב פון דער „וויצא" נעמט אויף דער פרוי שפרה ליפסאן, שליחה פון קרן היסוד — פארייניקטער ישראל קאמפיין און מיטגליד פון דער „וויצא" וועלט - עקזעקוטיווע.



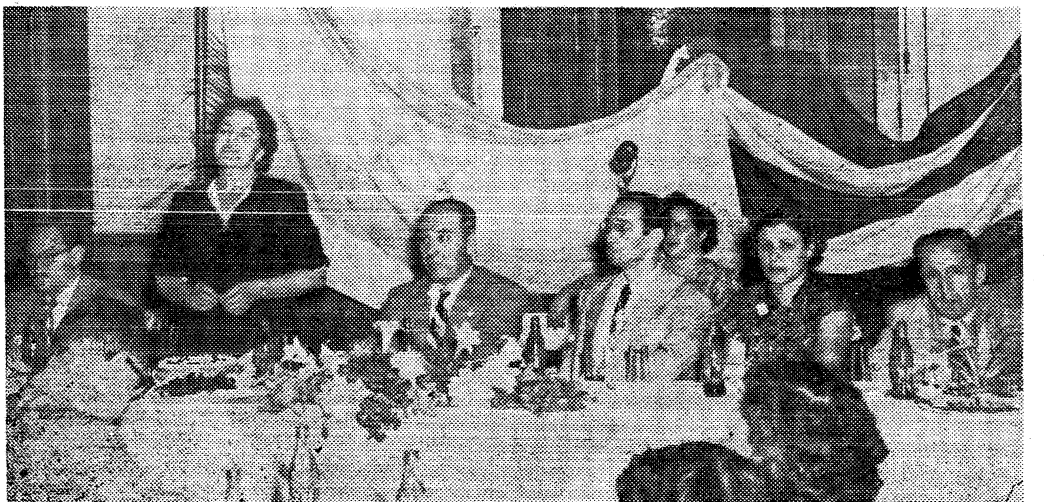
דעם 30-טן אַפּריל איז אין טעַאַטער זאל „וואלדעס ראַדריגעז", אין וועלכן פאַרנעקומען די פאַלקס פיי־ערונג צום פערטן יום העצמאות פון מדינת ישראל. אויפן בילד זעט מען א טייל פון דעם פרעזידיום טיש, אין דעם מאַמענט וועו דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג, איסאק בערעזדיווין האלט די דע־רעפענונגם רעדע.



פֿאַרשטייער פון ציוניסטישן פֿלענום ראָט און פון אידישע אינסטיטוציעס האָבן געלייגט א קראנץ בלומען בײם מאָנומענט פון כאָסע מאַרטי, אין שייכות מיטן פֿערטן יום העצמאות פון מדינת ישראל. בײם מאָנומענט האָבן געשטאַנען ס. מ. קאָפֿלאָן אוז דער אוניווערזיטעט פּראָפֿעסאָר דר. קאָליקסטאָ מאַסטאָ.



אמבאסאדאר ארטור לוריא און זיין חשובע פרוי רושאנעט ווערן באגעגנט אין לופט פאָרט דורך פאָרשטייער פון קובאנער אויסלאנדס מיניסטעריום און פון אידישע אינסטיטוציעס. אמבאסאדאר לוריא האָט פארטראָטן מדינת ישראל אויף די פייערונגען פון 50 יאָר קובאנער רעפובליק.



דעם 14-טן מאי קומט פאָר אין ציוניסטישן בית עם דעם געזעגענונגס אָוונט פאר פרוי שפרה ליפסאָן, וועלכע האָט במשך פון צוויי חדשים צייט געארבעט איבערגעגעבן און אקטיוו אלס די ספעציעלע שליחה אויף דורכצופירן דעם יערלעכן קרן היסוד — פאר־ייניקטער ישראל - קאמפיין 1952.



אמבאסאדאר ארטור לוריא, וועלכער האט פארטראטן מדינת ישראל צו די פייערונגען פון 50 יאר קובאנער אומאפהענגיקייט — פארגעקומען צווישן דעם 14־טן און 20־טן מאי — פרעזענטירט צוואמען מיט אלע אנדערע דיפלאמאטישע מיסיעס זיינע קרעדענציאלן צום פרעזידענט פון דער קובאנער רעפובליק, נענעראל פולכענסיא באטיסטא.



אונטערן אויפזיכט פון ציוניסטישן פּלענום ראט וועלט אָרגאניזירט דעם 18טן מאי, אין האָטעל נאַסיאָנאל א פּייערלעכע אויפנאמע לכבוד דעם א מבאַסאַדאָר פון ישראל, ארטור לוריא און זיין חשובע פרוי דזשאַנעט. בייט דער באטייליקונג פון פּאָרטוגיזער פון אלע אידישע אינסטיטוציעס.



פּאַרשטייער פון אידישע אינסטיטוציעס לייגן דעם 19-טן מאי א קראַנץ־בלומען ביים מאָנומענט פון קובאנער פרייהייטס־קעמפער כאָסע מאַרטי, אין שייכות מיט די פייערונגען פון 50 יאָר קובאנער אומאָפּהענגיקייט.



דער קובאנער יוסטיץ מיניסטער דר. מיגעל אנכעל סעספערעס און דרא. אפעליא דאמינגעז. ווערן אויפגענומען אין אידישן צענטער, ווען זיי קומען זיך באטייליקן אין אקט לכבוד 50 יאר קובאנער רעפובליק.



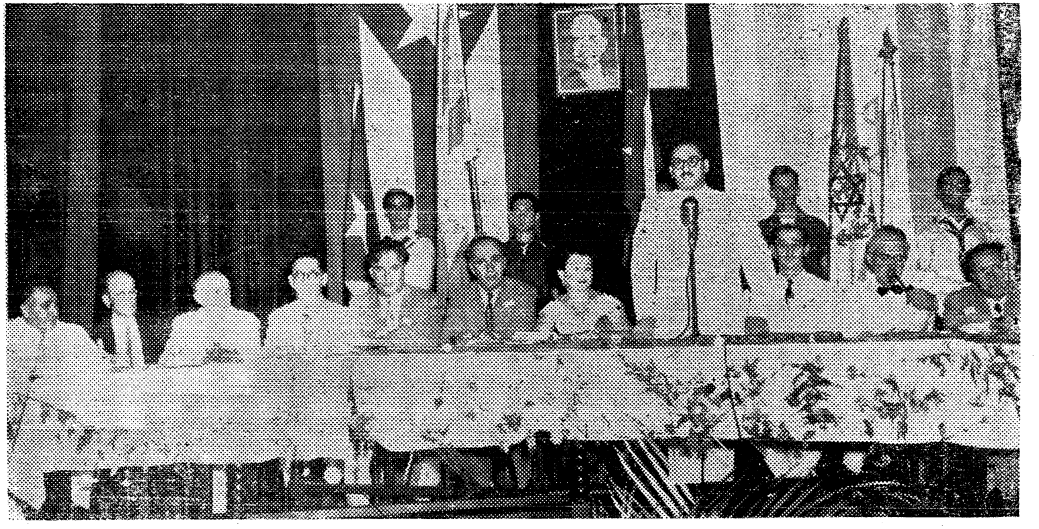
פֿרעזידיום פֿון דעם אקט אָרגאניזירט דורך דעם אידישן צענטער, דעם 22־טן מאי, אין צוזאמענהאנג מיט דעם 50־טן יובל פֿון דער קובאנער רעפֿובליק. עס רעדט ביים מיקראָפֿאָן דער יוסטיץ מיניסטער, דר. מיגעל אַנכעל סעספּעדעס.



דעם 31־טן מאי קומט פֿאָר דער דערעפענונגם אָוונט פון דער נייער ציוניסטישער יוגנט אָרגאניזאציע „בני־ציון". אויפן בילד זעט מען דעם פּרעזידיום טיש אויף דעם פּיוערלעבן אקט.



די גרופּע פון פינף קובאנער חלוצים, וועלכע זענען אין חודש יולי אָפּגע־
פֿאָרן אויף הכשרה אין אַמעריקע, פונוואַנען זיי וועלן עולה זיין קיין ישׂראל.
זיי זענען דאָ פּאָטאָגראַפירט בעת זייער באזוך אין רעדאקציע פון "האַווא־
נער לעבן". זיי זענען: אסתר בולבאנעק, יהודית שויכען, ארטשע ברום,
שאול אלטשון און יוסף קופערמאַן.



דעם 10־טן סעפטעמבער ווערט אָרגאַניזירט דורך דעם ציוניסטישן פּלענום ראט, אין די זאלן פון אידישן צענטער, א חאַמעראבע לכבוד דעם קאָנסול פון ישראל אין קובא, ה' ס. מ. קאפלאן, אין שייכות מיט דער דערעפענונג פון די קאָנסולארע אפיסן.



ה׳ אַדאָלפאָ קעיץ

פּראָמינענטער אידישער ביזנעס־מאַן און געזעלשאפטלעכער טוער וואָס איז בריט באקאנט אין די אידישע ווי קובאנער קרייזן. אין לעצטן יאָר איז ער געשטאָנען אין שפּיץ פון דעם באָנד דרייוו און פיל מיטגעווירקט צו דעם דערפאָלג פון זעלבן.



ה׳ איסאַק בערעזדיוין

באקאָנטער געזעלשאפטלעכער טוער, פּרעזידענט פון פּלענום ראָט און פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג אין קובא, וואו ער ארבעט זייער אקטיוו. איז אויך דער סעקרעטאַר פון באָנד דרייוו.



ה׳ יחיאל האָלץ

כיטאריגנטימער פון דער באקאנטער פירמע „לא קאסא כיל", פון ליכטענשטיין און האָלץ; פּרעזידענט פון דער קהילה פון האוואנא און פּראָווינץ, וועלכער האָט באקומען די גרעסטע צאָל שטימען אין די לעצטע אַרומנעפירטע וואָלן.



ה׳ מאָריס הימלשטיין

באקאנטער פּאָבריקאנט פון פּערפומען און געזעלשאפטלעכער טוער, איז געווען פּרעזידענט פון אידישן צענטער און פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג און פּרעזידענט פון דעם ערשטן נחלת יהודי קאמפּיין; איז אן איבערגעגעבענער עסקן אין דער ציוניסטישער באוועגונג.



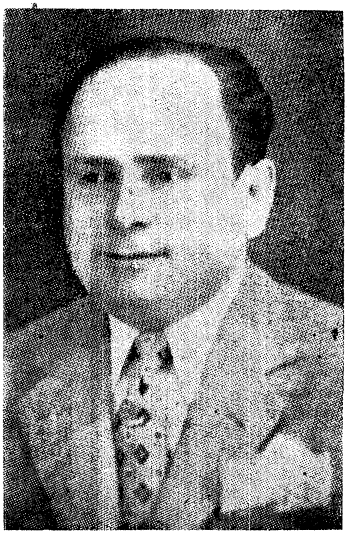
אשר שטשוטשינסקי

דיכטער און שרייבער, פרעזידענט פון אידישן צענטער וועלכער האָט פיל מיטגעווירקט אין דער פארשטאַרקונג פון די קולטורעלע אקטיוויטעטן פון אידישן צענטער.



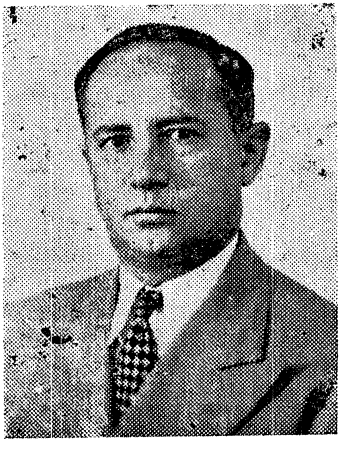
ה׳ ישראל לוסקי

באקאַנטער ציוניסטישער עסקן, פרעזידענט פון פאריניקטן ישראל קאמפּיין 1952, וואָס האָט באוויזן אַדורכציפירן דערפאַלגרייך די ישראל אַקציע אין בלויז 3 מאָנאטן.



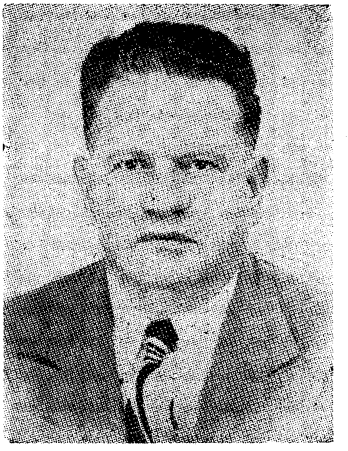
ה׳ כוליאָ קאַריטי

קאָסיר פון פּאטראָנאט, באקאנטער סוחר און אינדוסטריאַליסט, געזעלשאפטלעכער טוער. אייגנטימער פון דער באַרימטער קראָוואטן פירמע „רעפּאַרטער סעיאָ דע אַראָ".



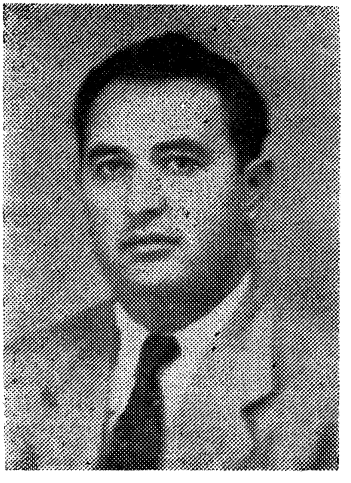
ה׳ ענריקע קאַלושין

פּרעזידענט פון „היאַס" אין קובא און עקזעקוטיוו מיטגליד פון דער צענטראַלע פון „היאַס"; אייניקער אינדוסטריאַליסט אין פּלאַסטיק פּראָדוקציע אין קובא און אָנגעזעענער ביזנעסמאַן אין דער אידישער קאַלאָניע.



ה׳ יוסף ראַבינאָוויטש

באַקאַנטער סוחר און אינדוסט־
ריאַליסט און אייגער פון די
גרינדער פון פּאַטראָנאַט.



ה׳ מאַקס שוואַרץ

אייגנטימער פון דעם ערשטן
אידישן מעבל געשעפט „לא אור־
ניקא", און וויצע פּרעזידענט פון
דעם פּאַטראָנאַט פּארן אין אייר־
גענעם בנין.



ה׳ קלמן וואדאנאס

באקאנטער אידישער סוחר און געזעלשאפטלעכער טוער; עקס פרעזידענט פון אנטי טובערקולאז קאמיטעט, וואס האט געגרימען אן אקטיוון אנטייל אין צוריק אויפשטעלן די רעליגיעזע געמיינדע „עדת ישראל".



ה׳ אשר עכענבאום

באקאנטער סוחר און אינדוסטריאליסט, איבערגעגעבענער טוער פון דער „קהילה פון האוואנא און פראווינץ", וואו ער פארנעמט דעם אמט אלס סעקרעטאר.



ה׳ משה ראָזענבערג

קאָסיר פון פּאַרייניקטן ישׂראל קאַמפּיין 1952; באַקאַנט אין דער אידישער ביזנעס וועלט; איינער פון די אייגנטימער פון דעם אַלמאַנאַך „קינטא אַוועניד׳א".



ה׳ כוליאָ ליפשיץ

באַקאַנטער פּוחר; מיט־שותף פון דעם באַרימטן אַלמאַנאַך „קינטא אַוועניד׳א"; איז אַן אַקטיווער מיטאַרבעטער פון דעם פּאַטראָנאַט.



פערנאַנדאָ מאַרטין הירשעל

ציוניסטישער עסקן און באקאנטער ביזנעסמאַן אין דעם כיראָ פון „באָ־יעריע", מאַרשפרייטער אין קובא פון די בארימטע זייגערס פון די מאַרקעס „טעיום" און „אולטראַמאַר".



מאַקס פּראַשניק

אייגער פון די עלטסטע אידישע ביזנעסלייט אין קובא באקאנט אונטער דער פירמע „מאַסא פּראַשניק".



אינוש. דזשעפערי שאַפּיראָ

דער־פאלגרייכער ביזנעסמאן, מיט־
אייגנטימער פון „לאָס פּרעסיאָס פי־
כאָס" — איינער פון די גרעסטע
דעפּארטאַמענטס סטאָרס פון קובא,
זון פון פּראָמינענטן אינדוסטריאליסט
און ביזנעסמאן טשארלעס שאַפּירא.

ניי יאר באגריסונגען פון דער ישראל־רעגירונג

באגריסונג פון יוסף שפרינצאק, אקטינג פרעזידענט פון מדינת ישראל און פארזיצער פון כנסת

יוסף שפרינצאק, צייטווייליקער פרעזידענט פון ישראל און פארזיצער פון דער כנסת, האט ארויסגעגעבן דעם פאלגנדן ראש־השנה מעסעדזש:

צוזאמען מיטן פרעזידענט פון מדינת ישראל, שיק איך ראש־השנה ברכות צו אלע בירגער פון ישראל און צום אידנטום איבער דער גאנצער וועלט.

נאך א יאר פון שפּעריישער טעטיקייט פון אויפבוי און מסירות־נפש דערנענטערט זיך איצט צום סוף. וען איך קוק צוריק אויף אונזערע באמיאונגען פון פארגאנגענעם יאר, האב איך צוטרוי צום פראגרעס, אין וועלכן אלע בירגער זענען פולע שות פים. מיר האבן אויך אין דעם יאר נעמאכט שריט פארויס אין דער ריכטונג פון באפעסטיקן אונזער דעמאקראטישער מדינה, אין דער אנטוויקלונג פון דער נאטירלעכער אנטוויקלונג פון די נאטירלעכע רייכטימער און אין איינארדנען אין דעם היימלאנד א גרויסע צאל אימיגראנטן. מיר בויען אונזער היימלאנד פאר דעם פאלק וואס האט דורות לאנג ניט געוואוסט וואס עם מיינט צו האבן א היים און זיכערקייט. איך בין מתפלל, אז אין קומענדיקן יאר וועלן מיר זוכה־זיין צו זען וויי־טערדיקע אנטוויקלונג.

עס איז ישראל'ס טיפסטער וואונטש צו זען, אז דער וועלט שלום זאל געשטארקט ווערן. דאס איז איר וואונטש סיי אלס איבערגעגעבענער מיטגליד פון דער פעלקער משפחה, און סיי אלס א פאלק, אויף וועמען עס איז ארויפגעלייגט געווארן די אויפגאבע אויפצולעבן די פארווויסטע פלעצער פון אונזער לאנד. מיר זענען באזונדערס מתפלל פאר שלום אין דעם ראיאן, אין וועלכן מיר לעבן.

די פאליטישע ענדערונגען, וואס קומען איצט פאר אין שכנות'דיקע לענדער פארקלענערן ניט אונזער זיכערקייט, אז אן אפמאך פון ברודערצאפט וועט צווישן אונז סוף כל סוף דערגרייכט ווערן היינט, ווי אין דער פארגאנגענהייט, איז אונזער האנט נאך אלץ אויסגעשטרעקט אין שלום צו אונזערע שכנים. זאלן זיי אויך איינזען, אז נאר קעגנזייטיקע פארשטענדעניש און קאאפעראציע קענען פירן צו שטענדיקער זיכערקייט, פרא־גרעס און פראספעריטעט פאר די לענדער פון גאנצן מיטעלן מזרח.

אין דעם איצטיקן ערב ראש־השנה שיקן מיר אונזערע ברכות צו אלע וואס דינען אין דער פארטיידיקונג ארמיי פון ישראל, באוואנדיק די פארטיידיקונג פון היימלאנד; צו אלע פּיאנערן קאלאניעס; צו אגריקולטור און אינדוסטריע, צו אלטע קאלאניסטן ווי אויך צו נייע; צו אלע וואס ארבעטן מיט התמדה פאר דער דערציאונג פון פאלק און דער באפעסטיקונג פון זיין נעבוירענער קולטור; צו אלע וואס ווידמען די אר־בעט פון זיערע מוחות צום וואוילזיין פון דער מדינה און צו דער אויפגאבע פון אויפשמירן גלות'ן אין איין פרייער שפעפרישער נאציע.

פון ציון שיקן מיר ברכות צו אונזערע ברידער אומעטום. זאלן זיי געפינען טרייסט און דערמוטיקונג אין דער עקזיסטענץ פון מדינת ישראל. זאלן געשטארקט ווערן די הענט פון אלע, וואס העלפן דעם אויפבוי פון דער מדינה פון דער ווייטנס, און פון די וואס ווילן ווערן א טייל פון איר. זאל דאס יאר 5713 זיין א יאר פון ברכה און שטארקייט.

באגריסונג פון אבא אבן, ישראל אמבאסאדאר צו די פאריניקטע שטאטן

„אין דער געשיכטע פון מדינת ישראל ווערט דאס יאר תשי"ב, וואס ענדיקט זיך נאכוואס, אנטפלעקן די וואקסנדע קראפט און די פארגרעסערטע דערגרייכונגען וואס זענען געקומען אין מיט אומשטענדן פול מיט שווריקייטן. אין אלע פונקטן פון דער אנטוויקלונג פון לאנד זעט זיך גרויסער פראגרעס. טויזנטער אימיגראנטן זענען איינגעגלידערט און רעהאביליטירט געווארן. די אגריקולטור און אינדוסטריע איז פארבריייטערט געווארן און נייע רעזורסן זענען געפונען געווארן. די דעמאקראטישע סטרוקטור פון לאנד איז באפעסטיקט און פארשטארקט געווארן. אין דעם דאזיקן גיכן פראצעס איז ישראל איבערגעקומען אלע נסיונות און איז ארויסגעקומען שטארקער און זיכערער ווי פריער.

„אונזערע הויפט כוחות זענען דאס יאר געווען געווענדט צו קאנסאלידירן אונזער עקאנאמישע פאזיציע. אין דעם קאנטעקסט צו אינטעגרירן די עקאנאמיע און צו פארגרעסערן די פראדוקציע, זענען די בירגער פון ישראל, וועלכע זענען שוין אזוי אויך פול מיט שווערע לאסטן, גרייט אויפצונעמען ווייטערע פליכטן.

„ישראל'ס שותפות מיטן אמעריקאנעם אידנטום האט ווידער אמאל געבראכט בריייטהארציקע און ערמוטיקנדע רעזולטאטן. אן דער דאזיקער שטיצע וואלט ישראל ניט בכוח געווען צו ערפילן איר מיסיע צום אידישן פאלק.

„די פאריניקטע שטאטן, בלייבנדיק טרוי צו איר טראדיציאנעלע סימפאטיע צו דעם אויפבוי פון מדינת ישראל און אנערקענענדיק ישראל'ס ראלע אלס פעסטונג פון דעמאקראטיע אין די אומרואיקע געגנטן פון מיטלען מזרח, האט זי באוויליקט ווייטיקע הילף און שטיצע.

„דער קומענדער יאר וועט ניט פארלאנגערן ישראל'ס פראנטוואַרטעלעכקייט. פארקערט, זיי ווילן גרעסער ווערן. ישראל, נעמענדיק אין אנכאטראכט די וויכטיקייט פון זיין וואוקס און אנטוויקלונג וועט ווייטער אומדערשראקן אנגיין מיט אירע פליכטן און אויפגאבן. דאס לאנד וועט ווייטער שעפן כח פון די גייסטיקע קוואלן פון זיין ירושה, פון דער פרייהייט וואס איז געוואונען געווארן מיט אזוי פיל בלוט, שוויים און תפילה און פון דער גרויטקייט פאר וויסערע קרבנות. מיר זענען איבערצייגט, אז דאס אמעריקאנער אידנטום וועט אויף זיך טראגן די פארפליכטונג פון איר חלק אין זייער שותפות מיט ישראל.

„צו אלע אידן פון אמעריקע שיק איך מיינע בעסטע און ווארמסטע וואונטשן צום נייעם יאר".



הקונסוליה של ישראל בקובה

באגריסט צום נייעם יאָר
התשי"ג דעם אידישן ישוב
אין קובא און די אידן פון
דער גאַנצער וועלט. ווינטשן-
דיק, אז דאָס נייע יאָר זאָל
ברייגען שלום, אויפשטייג
און פאַרפעסטיקונג פון
מדינת ישראל.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

באַגרימונג פון קרן היסוד המגבית המאוחדת לישראל

—0—

דער אוועקגייענדיקער יאָר איז געווען פול מיט אָנשטרענגונגען און שווערקייטן, אָבער אויך געבענטשט מיט דערגרייכונגען. א נייער רינג איז צוגעקומען אין דער קייט פון אונזערע אָנשטרענגונגען, זינט ס'איז אנשטאַנען די מדינה, אויפצוריכטן א פאָלק אין זיין היימלאנד. צענדליקער טויזנטער נייע עולים זענען ווידער אַריין היינטיקן יאָר אין דעם שעפּערישן לעבן פון דער מדינה און נייע וויסטע באַדן שטהים אין די בערג, אין די טאָלן און אין נגב, זענען פאַרוואַנדלט געוואָרן אין פרוכטבארע ערד וועלכע גיט איר ברויט בשפע. מיר זענען געבענטשט געוואָרן מיט נייע וועגן אין דאַרף, אין דער אינדוסטריע און אין וואַרשטאַט, וועלכע וועלכע האָבן נאָך כּיער געקרעפטיקט די יסודות פון דער ווירטשאפט אין ישראל.

אָבער דאָך זענען מיר נאָך וויט פון דעם ענאַרטן ציל פון א פולער קליטה און פון א פעסטער זעלבסט־שטענדיקער ווירטשאפט, וועלכע שפייזט אלע איינוואוינער פון לאנד. מיר שטייען נאָך אין אָנהויב וועג און די מיטלען דערפאַר ניט די באַדערפענישן און די דערגרייכונגען דערפילן ניט די בלויזן.

אין ליכט פון די דאָזיקע נויטן איז צוגעטראָטן דער קרן היסוד צו א באנייטער פארנעמפולער ארבעט און עס איז געעפנט געוואָרן א נייי און שיין בלאט אין דער טעטיקייטס געשיכטע פון די קרן היסוד עסקנים און אין דער אָפּערוויליקייט געשיכטע פון נאנצן פאָלק פאר ישראל. דער אָנהויב איז געמאכט געוואָרן און מיר גלויבן, אז די פארזעצונג וועט קומען מיט פארדאָפּלטער ענערגיע און פארשטאַרקטן כח.

מיט דעם דאָזיקן גלויבן נעמען מיר אויף דעם נייעם יאָר און שיקן איבער די בעסטע גרוסן אלע וואָס זענען זיך עוסק פאר ישראל מיט אי־בערגעבנהייט און ליבע און צום גאנצן אידישן ישוב אין קובא.

זאָל זיין פאר אונז אלעמען דער נייער יאָר א גוטער און געבענטשטער יאָר.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

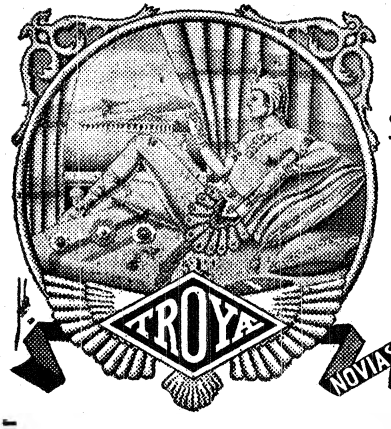
א. דובקין

א. הנטקע

צבי הרמן

Saludamos sinceramente a nuestros clientes y amigos de la Colonia Hebrea de Cuba en la fecha de su Año Nuevo y hacemos votos por su progreso, bienestar y prosperidad.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !



TIENDA SU CAMA CON

SABANAS TROYA GENUINAS

del mejor Warandol

LAS MAS BLANCAS Y MAS FRESCAS

CONFECCION PERFECTA

Garantía por 3 años

NOVIAS, COMPRAD SABANAS TROYA GENUINAS

Ortíz, Hno. y Cía. S. en C.

Sucesores de FERNANDEZ y CIA.
Casa Fundada en el año 1889
Importadores de Tejidos
MURALLA 204 y CUBA 520 TELEF. M-1290

צו אלע סוחרים און פעדלער!

מיר האבן א גרויסן אויסוואל אין אלערליי שטאפן, ווי קרעפעם, מעדא־פריא, סענוכ, באמיסטאס, עסטאמפאראס, פאפלינס, ליענזאס, מעמיראס, ווארענדאל א. א. וו.

פרייזן פון אל־פאר־מאיאר! באזוכט אונז גלייך!

Fabricantes de las afamadas sábanas TROYA



דער גראַנדיעזסטער פילם פון אַלע צייטן

וועט פרעזענטירט ווערן דורך

Metro Goldwyn Mayer

צו דער דערעפענונג פון דעם נייעם טעאַטער:

TEATRO RODI

LINEA, ENTRE A y D - VEDADO

EL LUNES 10 DE NOVIEMBRE

פרידער קאַריטי

די פֿאַבריקאַנטן פון די באַרימטע קראַוואַטן

„ר ע פּ א ר ט ע ר "

באַגריסן צום נייעם יאָר זייערע קונדן.
פריינט און אַלע אידן פון קובאַ!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פרייד
פֿאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

לאַזאַרא ליזאַוויטש

E L M A R

Almacenista y fabricante de sombreros

MARCUS KRONFELD

Damas No. 711 (entre Luz y Acosta) Teléfono M-3594.
Habana

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ALMACENES SEGAL

SEDAS Y NOVEDADES

Muralla No. 364, entre Compostela y Aguacate

Telf. A-9103 - Habana

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער
גאַנצער אידישער קאַלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברייגגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Safa

(Sociedad Anónima de Fabricantes Asociados)

DISTRIBUIDORES

"ONCE DE ONCE"

Enamorados No. 165 (Santos Suárez)

Teléfonos I-8585 e I-8586

CALCETINES Y ESCARPINES

DE LAS MARCAS

ONCE - ONCE, SAFO y JUNIOR

"UNICOS CON TRIPLE VIDA"

MULTY-PLAY PUNTO RETENIDO

NYLON BORDADOS

Escarpines "Once - Once" sinónimo

de

Presentación, Garantía y Distinción

FELIZ AÑO NUEVO 5713

SANTE MOTORS, S. A.

AUTOMOVILES "BUICK" — CAMIONES "G M C"
HABANA

HUMBOLDT No. 9. **TELFS.** { **U-2625** **U-4417** **U-8338** }

א גליקלעכן און צופריידענעם יאָר ווינטשן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרײַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Cortesía

de

PERFUMERIA DRIALYS

R E X

De Arnoldo Teichler
FABRICANTES DE JOYAS FINAS
EN ORO Y PLATINO
VIRTUDES 264 entre GALIANO Y AGUILA
Teléfonos: W-7408 - A5-7501
HABANA - CUBA

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פרײַנט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
א כתיבה וחתימה טובה!

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

Beacon Textil Mills of Cuba, S. A.

FABRICA DE TEJIDOS

CALLES 12 y 13 APARTADO No. 7

SANTIAGO DE LAS VEGAS. (PROV. HABANA).

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קלינטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

יוסף וויטקינאַס

Benjamín Terner

TERNER'S — LAS CARTERAS MODERNAS

Compostela 563 **Telf. W-3837**

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פריינט

און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

MON-VEL

FURNITURE

איר ווערט דאָרט אַטענדירט דורך שוואַרץ דושוניאר.

Ave. La Co a. ent. Ira. y ra . Miramar

Teléfono B9 2570

0

ציב נייעם יאָר באגריסן מיר אלע אונזערע

קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער

קאלאניע אין קובא, און ווינטשן אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

Televisión SYLVANIA

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייַע יאָר בריינגען פרייַד פאָר אַלע אירן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ELECTO SALES COMPANY, INC.

OFICIOS 204 **HABANA**

TELEFONO M-8824

R. T. R.

CALLE 23 No. 363, esq. a J **VEDADO**

TELEFONO F-7458

LA CASA TARZAN

Gran fábrica de Carteras "DIVA"

Industrias "TARZAN"

Muralla 414 **Telf. A-8770**

—0—

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

ISAAC BEREZDIVIN

Almacenista Impotrador de Paños y Tejidos

MURALLA 409. TELEF. M-6379

HABANA

5713

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קלינטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

CHARLES SHVARTZ

Cía. Papelera Antillana

S. A.

פון משאַרלעס שוואַרץ

San Ignacio 322, por Teniente Rey **Habana**

TELEFONO A-6813

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

א כתיבה וחתימה טובה!

Salomón Levis

CORREDOR COLEGIADO
(REAL STATE BROKER)
COMPRA-VENTA DE CASAS, EDIFICIOS DE APARTAMENTOS, SOLARES, LOTES DE TERRENOS Y FINCAS RUSTICAS DE RECREO Y LABOR
HIPOTECAS DE TODAS CLASES
ADMINISTRACION DE BIENES
SERIEDAD, DISCRECION, HONRADEZ, RAPIDEZ

COLEGIO DE CORREDORES de la Propiedad Inmueble HABANA

Manzana de Gómez 342 **Teléfono M-7029**

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אונזערע קליענטן, פריינט דער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, ווי די אידן פון דער גאַנצער וועלט!

ל שנה טובה תכתבו!

ALMACEN DE PIELES

"La Casa Gil"

de LISTEIN Y HOLTZ

Villuendas 10 **Apartado 92** **Teléfono 2961-1**
Santa Clara

TENIENTE REY 310 **TELEFONO A-7302**
HABANA

Completo surtido en pieles del país y extranjeras, hules de mesa, pergamoides para libros y hule de tapicerías.
Precio sin competencia

—0—

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט אוך דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

האָלץ און ליכטענשטיין

ALMACEN DE PIELES

LA CASA LAZARO

de

LAZARO BRINBERG

AMARGURA 361. **TELF. M-6207.**

LA HABANA

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברייגגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Fábrica de Camisas

RECORD-STRAND

de JOSE SINGER

Bernaza 219 Tel. A-0276

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LA CONFIANZA, S. A.

ALMACENISTAS E IMPORTADORES
CONFECCIONES EN GENERAL

TRAJES MASCOT

AGUACATE 509 **TELF. A-6645**

HABANA — CUBA.

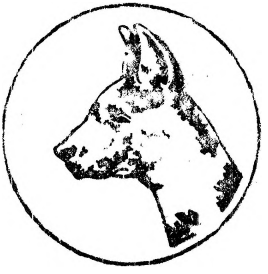
* * *

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

משה שלמינגער און פאַמיליע

די קאמיסעטעס מארקע „פערדא"
איז די מארקע פון קוואליטעט!



די עלטסטע אידישע טעקסטיל פאבריק אין קובא.
וואס ארבעט אויס די בעסטע און גראנטירטע
ארטיקולאס דע פונטא!

העכסטע קוואליטעט און נייעסטע מאדעלן!!

Tejidos y Confecciones
Perro, S. A.

PEPE ANTONIO 508 **TEL. XO-1267**
GUANABACOA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר
אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דעם גאַנצן
אידישן ישוב פון קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייגען
פרייד פאַר אַלע אידן אויף
דער גאַנצער וועלט!

לשנה טובה תכתבו

„טעכידאָס אי קאָנפעקסיאָנעס פּערראָ ס. א".

ברוך בענעס
יעקב בייקאָוויטש
ענריקע בייקאָוויטש
סאלאָמאָן ריקליאַנסקי
זלמן בייקאָוויטש

ISAAC RACHMAN

IMPORTADOR

Radios y repuestos de las mejores marcas
Efectos eléctricos en general

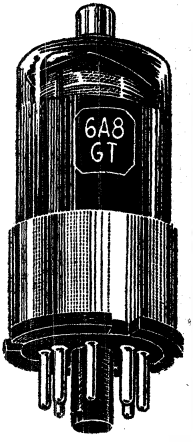
O'Reilly 504 **Telf. M-9507**

Habana, Cuba

: : :

א יאָר פון גליק, פרייד און
פראָספּעריטעט ווינטשן מיר אלע
אונזערע קליענטן, פרײַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

לשנה טובה תכתבו!



Cortesía

de

A. T.

BUFETE

Dr. Alfredo Incera

O'REILLY 251, Esq. a Cuba. Ap. 608-9. TELF. A-7067.
LA HABANA

ספעציאליזירט אין דער אדמיניסטראציע פון גיטער!
מיר גיבן זיך אפ מיט אלץ, וואס האט צו טאן מיט איינ־
מאנען דירה געלט, צאלן קאנטריבוציע, געריכטן, ארויס־
וואַרפן ש כ נ י ם , רעפּאראציעס און אזוי ווייטער.
ספעציאליזירטע אדוואקאטן! באנק און קאמערציעלע רעפערענצן!
האנאראר: זיבן פראצענט.

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

FABRICA DE PANTALONES

"EXTRAMARINO"

DE MARCIAL DIAZ

MARTI 130 TELF. X0-1805

REGLA

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

BUFETE
GURWITZ

ADMINISTRACION DE BIENES — CONTABILIDAD
LEGISLACION SOCIAL Y MERCANTIL
Lonja del Comercio, Ptos. 421, 24 y 26
Teléfonos: M-9733—A-4187—A-4663

גיט אונז איבער די אדמ׳ניסטראציע
פון אייערע הייזער!

פאר א גאנץ קליינער קוואטע וועט איר פארגרעסערן אייער איינקונפט;
טרויט אונז אן אייערע פראבלעמען; אונזער אפיס איז אונטער דער
אויפזיכט פון קאמפעטענטן און דערפארענעם פראק.

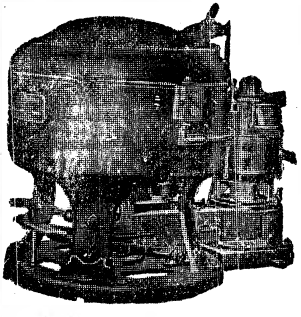
מ׳ג ע ל ג ו ר ו ׳ט ש

מיר רעדן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייגט
און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

TINTORERIA "BERTA"

Compostela 824 **Tel. A-8604**



די אייזיקע אידישע טינטארעריע,
וואס ויאשט אנצוגעבן דאמען קליידער
אין מאנטלען אין פארלויף פון

2 שעה ציט

שנעל! גוט! פינקטלעך!

שנעלע באהאנדלונג דורך;
מענסאבערס און קאמיון;
איינזיימער: אסקאר בראווערמאן

א גליקלעכן און צופריעדענעם יאר רעדן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרייגט און דער גאנצער אידישער קאלאניע!

לשנה טובה תכתבו!

KALMAN WODONOS

Almacén de Pieles Americanas y del País
Hules, Badanas y Cordones

BERNAZA 210 TELF. A-4385
HABANA

* * * *

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט, קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן
זיי אַ יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

K. WODONOS

Manufactory of Alligator Goods
Industria 117 entre Colón y Trocadero. — Teléfono M-6729.
Habana, Cuba

ALMACEN IMPORTADOR DE TEJIDOS EN GENERAL

AVANCE

de ABRAHAM U. FISCH

Bernaza 208 **Teléfono A-7142**

Habana, Cuba

———0❀0———

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

FABRICA DE CAMISETAS

Bigelman

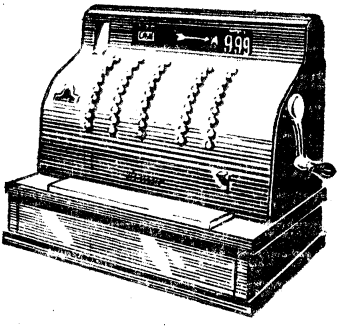
BERNAZA No. 209 HABANA

———0———

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר בריינגען פריידן
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

דער גרעסטער אויסוואל אין קעש-רעזשיסטערס
CAJAS CONTADORAS NATIONAL



די בילליקסטע
פרייזן!

זעט אונזער אויסשטעלונג
אין איר וועט זיך
איבערצייגן!

"La Casa de los Molinos"
פון משה לעווין
BELASCOAIN 904 TELF. A-0122

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרוינט און דער גאנצער אידישער
קאלאניע אין קובא. און ווינטשן אלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

Textilera F. F., S. A.

Antigua PINCUS TEXTILE MILLS

Fábrica de tejidos de punto en general

Muralla 107 **Habana** **Telf. M-7066**

MEYER FUCHSBERG FAUSTO DE LA FE

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרײַנט, קליענטן
און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרײַד און פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

DISTRIBUIDORES EXCLUSIVOS DE LAS MUÑECAS
"ROBERTA"
Marca Registrada

TOPP Y SINAI

Almacén Importador de Quincalla, Juguetería, Sedería, Fantasías y Novedades

Bernaza No. 241 Telf. A-9267 y W-8429
Habana, Cuba

* * * *

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

"LA CUEVA"

Almacén de Pieles y Artículos para Zapatería y Talabartería

Especialidad en Recortes de Pieles y toda clase de

Colores para zapatos

TENIENTE REY No. 154 **TELEFONOS:**

(entre Monserrate y Bernaza) **A5-8581 y A-8487**

LA HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר
אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און רעם גאַנצן
אידישן ישוב פון קובא.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייננען
פריידּ פאַר אַלע אידן אויף
דער גאַנצער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

"EL CAIRO"

פון פנחם פערעלים

SASTRERIA ELEGANTE

MONTE No. 465.—TELEFONO M-7098.— HABANA

Trajes hechos y a la medidas.—Siempre lo más nuevo y lo más chic a los precios más económicos

LA ETIQUETA QUE DA PERSONALIDAD

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרייַנט, קליענטן
און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייד און פֿראַספּעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MUEBLERIA

"LA VENTAJA"

de MATIAS REDLER

Juegos de Cuarto, Sala, Comedor y Living Room

Refrigeradores y Radios marca "General Electric"

MONTE 506 — Habana — Teléfonos A5-9911 y M-5745

Sucursal: Calle Habana 413 — Telf. A-7177

Fábrica de Bastidores: Inquisidor 459 — Telf. W-3370

Aceptamos sus muebles en fondo

Inigualables facilidades de pago

אַ גליקלעכן און צופֿרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Cimbler e Hijo

IMPORTADORES
DE TEJIDOS Y PAÑOS INGLESES
" STRAND "
Trade Mark

* * * *

א גליקלעכן און צופריידענעם יאר ווינטשן
מיר אלע אונזערע קליענטן. פריינט און
דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא:
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Plácido (Bernaza) No. 221.
Teléfono A5-2162.
LA HABANA

S. Braslawsky

Bernaza 233 Telf. M-1210

Habana

—0—

אַ גליקלעכן אוֹן צופֿרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פֿרײַנט אוֹן
דער גאַנצער אידישער קאָלאָנ׳ע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

L. LEVIN

Fabricante de Ropa Interior de Señora en General
Especialidad en Kimonas y Batas

Marca "ANITA"

Villegas No. 434 Telf. A5-1581

—0—

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פֿרײַנט, קליענטן
אוֹן באַקאַנטע, אוֹן ווינטשן זיי א יאָר פֿון גליק,
פֿרײַד אוֹן פֿראַספּעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"נ — 5713

Abraham Silber

IMPORTADOR DE LOTES

SEDERIA, QUINCALLA Y NOVEDADES

MONSERRATE No. 487. TELF. A-3851
Entre Muralla y Tte. Rey. Habana

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט, קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן
זיי אַ יאָר פון גליק, פרייד און פראַספעריטעט!

לשנה טובה תכתבו!

LASLO SCHVED

TRAJES, PANTALONES Y CONFECCIONES EN GENERAL

BERNAZA No. 215 — TELF. A5-8312 — HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאַלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברייַנגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

נאַנאַפאַלסקי און שוועד

CONFECCIONES FRID-ZON

DIGNA L. VDA. DE FRIDZON

Bernaza No. 215 — Telf. A5-8312 — Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער
קאַלאָניע אין קובא. און ווינטשן אַלעמען

א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

La Casa Tomás

Taller de Ropa Hecha en General

de TEWE FUKS

BERNAZA 214, Telf. A5-1181 Habana, Cuba.

מיר באַגריסן אַלע קליענטן,
פרײַנט און דער גאַנצער
אידישער קאַלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען א
גליקלעכן דערפאָלגרייכן
יאָר!

לשנה טובה תכתבו!

EL ALMACEN

Confecciones NIEMAN, S. A.

TEJIDOS Y CONFECCIONES EN GENERAL

TELEFONO A-4651

Bernaza 218 **Habana, Cuba**

—0—

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר וויינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Yuri Afrin

CONFECCIONES EN GENERAL

PLACIDO (Bernaza) 203 — Tel. A-8445 — Habana, Cuba.

—0❁0—

מיר באַגריסן צום נייַעם יאָר אַלע אונזערע פרייַנט, קליענטן
און באַקאַנטע, און וויינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייַד און פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

La Tenería Nacional

JOSE RABINOVICH

CURTIDOS DE TODA CLASE DE PIEL

Fábrica: Calzada de Luyanó

Kilómetro 4 Teléfono X-1310 Habana.

* * * *

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פרייַנט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייַנגען פרייד
פֿאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

SR. STENIO SUAREZ

ה׳ סטעניא סואַרעז פעניא

אדמיניסטראַטאָר פון

„סענטראַ מערקאַנטיל דע לאַ האַוואַנא".

אויפריכטיקער פריינט פון דער אידישער קאָלאָניע — ווינמשט צו דער גאַנצער פון נייעם יאָר 5713. אַלע ווינע אידישע פריינט און מיטגלידער פון „סענטראַ מעוקאַנטיל", א גליקלעך און צופרידן יאָר.

מיר האָבן איינגעשטעלט די פאָלגנדע דעפּאַרטאַמענטן, ווָאס גיבן אייך די בעסטע באַדינונג:

1) טראַמיטאַסיאָנעס דעפּאַרטאַמענט.
2) קאָנטאַבילידאַד דעפּאַרטאַמענט.
3) לעגאַלער דעפּאַרטאַמענט.
4) פּאַרזיכערונגס-דעפּאַרטאַמענט.

בירגער-פּאַפּירן, פּאַספּאָרטן און חתונות.

איר מאַכט דעם בעסטן געשעפט, ווען איר ווענדט אַ מיטגליד אין:

CENTRO MERCANTIL DE LA HABANA

Contabilidad — Tramitaciones — Notaría — Seguros — Compra-venta Establecimientos y Fincas.

CONCORDIA No. 313, entre LEALTAD y PERSEVERANCIA

Teléfonos: M-9417 y M-6341 — Habana

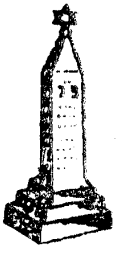
ה׳ סטעניא סואַרעז איז דער אַדמיניסטראַטאָר פון „סענטראַ מערקאַנטיל"

די אייגנטימער פון

לא דיאנא

באגרינען אויפריכטיק די
אידישע קאלאניע אין קובא
און ווינטשן אלעמען א יאר
פון גליק און פראספעריטעט!

לשנה טובה תכתבו!



JUAN CASTILLO

MARMOLISTA

עם זוערן אנגענומען אלערלייי
ארבעטן פון מ א ר מ א ר

ספעציאליטעט אין
מ צ ב ו ת

Rodríguez No. 169, **Telf. I-8116**
entre Flores y S. Benigno

Santos Suárez — Habana

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO.

לשנה טובה תכתבו!

LA PERLA

SRETER Y HNO.

GRAN SURTIDO EN JOYERIA,

QUINCALLA Y FANTASIAS EN GENERAL

Dragones 13, esq. a Zulueta Telf. W-9131

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע, זאָל דאָס נייַע יאָר בריינגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

THE FAIR

VESTIDOS Y ABRIGOS DE CALIDAD Y ESTILO
PERFECTO PARA TODAS OCASIONES

San Rafael 203 y 205 — Tel. A-6176 — Habana.

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CORTESIA

DE LOS

Perfumes

• **Bourjois**

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

The National Brush Co. of Cuba, Inc.

EL CANO, HABANA

—o—

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט אוּן דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, אוּן ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

הערש וואַקסמאַן אוּן זין

La Casa Ben

TALLER DE ROPA HECHA EN GENERAL
DE
SZUCHMACHER Y MINSKY

Avenida de Bélgica 489 (antes, Monserrate) — **Teléfono M-6176** Habana

מיר וויגטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייגט
און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא
א כתיבה וחתימה טובה!

H. KREMEN Y Co.

ALMACENISTA IMPORTADOR DE VIVERES

Cuba No. 665 — **Teléfono A-4770**

La Habana

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן, פרייגט און דער
גאנצער אידישער קאלאניע. זאל דאס נייע יאר ברייגגען פרייד
פאר אלע אידן אויף דער וועלט!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

SAMUEL GORDON

Tabaco en Rama

Monte 662 **Telf. A5-4981**

Habana

מיר באגריסן צום נייעם יאר אלע אונזערע פריינט, קליענטן
אזן באקאנטע, אזן ווינטשן זיי א יאר פון גליק,
פרייד אזן פראספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Mechaber y Loshinsky

Taller de Confecciones en General

"**PERSON**" — "**GOLDEN**"

que dan personalidad

BERNAZA 220 — Telf. A5-3581 — Habana

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פריינט אזן דער גאנצער אידישער
קאלאניע אין קובא, אזן ווינטשן אלעמען

א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה!

מעכאבער אזן לאשינסקי

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

BEN DIZIK

Fábrica de Ropa Interior y Camisas

VILLEGAS 433 TELF. A-9534

HABANA

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

LA UNICA

— DE —

MAX SHVARTZ

Sol Núm. 453-455 Teléfono A-4757

Talleres Propios: Villegas No. 507

Nuestro Lema:
MAS BARATO NADIE ¡VISITENOS!

זעט אונזער אויסשטעלונג פון לוקסוס - מעבל!
אפאראטן פון **ארץ אַקאַנדיסיאַנאדא** מארקע פריכידאירע

* * * *

מיר באַגריסן אַלע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער
אידישער קאַלאָניע, און ווינטשן אַלעמען אַ
גליקלעכן דערפאָלגרייכן יאָר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו!

COLCHONERIA

LA AMERICANA

Ave. Menocal 652 Teléfono U-6131

Habana

מיר באַגריסן אַלע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער

אידישער קאָלאָניע, און ווינטשן אַלעמען אַ

גליקלעכן דערפאָלגרייכן יאָר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LA TENERIA IMPERIAL

— DE —

USHER EJENBAUM

MARIANAO LISA — CUBA — TELF. FO-7175

UNION ZIONISTA DE CUBA

Prado 260 Habana

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

אַלע אונזערע חברים, פרײַנט און סימפּאַטיקער
בפרט, און בכלל דער גאַנצער אידישער
קאַלאָניע אין קובאַ ווינמשן מיר

א כתיבה וחתימה טובה!

מיר שיקן איבער אונזער פּלאַמיקן גרוס צו דער
אידישער מדינה ישראל און איר רעגירונג.

זאָל דאָס נייע יאָר תשי"ג
זיין א יאָר פון אויפבוי,
פאַרפעסטיקונג און שלום!

פאַרוואַלטונג פון דער
ציוניסטישע פאַרײַניקונג אין קובאַ

איסאַק בערעדיוון, פרעזידענט.

חיים שיינוק, סעקרעטאַר.

CENTRO ISRAELITA DE CUBA

Egido 504 Habana

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

מיר באַגריסן האַרציק צום נייעם יאָר
אַלע אונזערע מיטגלידער און דער
גאַנצער איד. קאַלאָניע און ווינטשן
אַז דאָס נייע יאָר זאָל ברענגען בעסע-
רע צייטן פֿאַרן אידישן פֿאָלק, און אַן
אויפשטייג אין אונזער היגן געזעל-
שאַפֿלעך און קולטורעלן לעבן!

לשנה טובה תכתבו!

פֿאַרוואַלטונג פון אידיש!
צענטער אין קובאַ

אשר שמיטשינסקי, פּרעזידענט. מאָריס קאַנסקי, גענ. סעק.

NATIONAL COMMITTEE FOR LABOR ISRAEL
Comité Nacional Pro Palestina Obrera
Departamento Latino Americano

בעסטע וואונטשן צום נייעם יאָר
צו אַלע הסתדרות פריינט און צום
גאַנצן אידישן ישוב פון קובא

די הויפט לייטונג פון הסתדרות קאמפיין פאר צפון און דרום אמעריקע שיקט אירע בעסטע חבר'ישסטע וואונטשן צו דער לינע פון ארבעטנדן ארץ ישראל און צו אלע פריינט פון דער הסתדרות, און צום גאנצן אידישן ישוב אין קובא.

מדינת ישראל וועלכע האָט געזומען אויף זיך צו לייזן דאָס פראָבלעם פון קיבוץ גלויות, שטיצט זיך הויפטזעכלעך אויף דעם גרויסן צבור פון אידישע ארבעטער וועלכע האָט דערמעגלעכט מיט איר מי, שוויים און בלוט, די פראָקלאָמירונג פון דער מדינה. און עס איז די דאָזיקע מחנה וועלכע איז אין וועט אויך זיין אין דער צוקונפט אין די ערשטע רייען פון די וועלכע פארפעסטיקן די מדינה. און פארזיכערן איר בוי און וואוקס אויף יסודות פון קאָנסטרוקטיווער ארבעט, אמת'ן יושר און פרייהייט.

דער אידישער ישוב אין קובא האָט געטאָן זיין פליכט אויף א אמת געטרייעם אידישן אופן אין דער פארגאנגענהייט און וועט אויך אין דער צוקונפט זיין אין די פראָנט רייען פון די וועלכע העלפן דער מדינה און דער הסתדרות צו דערפילן אירע גרויסע און היסטאָרישע אלע.

נאציאנאלער קאמיטעט פאר ארבעטנדן ישראל

יוסף שלאָסבערג. — נאציאנאלער פארזיצער.
א. העמלין. — נאציאנאלער סעקרעטאר.

לאטיין אמעריקאנער דעפארטאמענט פאר דער הסתדרות
דוד וועדטהיים, דירעקטאר.

אידישער וועלט קאנגרעס

די עקזעקוטיוו פון אידישן וועלט־קאנגרעס אין ניו־יארק שיקט איבער דעם אידישן ישוב אין קובא א האַרציקע ברכה פאר

א שנת הצלחה ופדות

מיר ווינטשן אונזערע ברידער אין קובא אויפצובויען א מוסטער־האפטן און אינהאלטסרייכן אידישן לעבן, און אלס אן אקטיווער טייל פון אונזער פאלק צו העלפן אונזערע באשטרעבונגען פאר א נעזונ־כערטער מדינת ישראל און א שאפערישן אידנטום אין דער גאנצער וועלט.

מיר האפן, אז דער אידישער ישוב אין קובא וועט זיין פארייניקט מיט אונז אין קאמף פאר די רעכט פון אונזער פאלק אין אלע אידישע קיבוצים.

עקזעקוטיוו פון אידישן וועלט קאנגרעס
ניו־יארק

CAMARA DE COMERCIANTES E INDUSTRIALES HEBREOS

Muralla 474 **Habana**

וועדט מיטגלידער פון דער אידישער האַנדלס־קאַמער!

די פארוואלטונג פון דער אידישער האַנדלס־קאַמער באַגריסט און ווינטשט אַלע מיטגלידער, ווי אויך דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא, א דערפאלג־רייכן און גוטן יאר!

לשנה טובה תכתבו!

י. זאמערשטיין, פרעזידענט. כאקאבא מושקאט, סעקרעטאר.

ציונים־טישע פרויען־אַרגאַניזאַציע „וויצא"
פּראַדאַ 260

אַלע אונזערע מיטגלידערינעס און
דעם גאַנצן אידישן ישוב פון קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

די פאַרוואַלטונג

פּרידא אַרבער, פּרעזידענטין. חנה קריגער, סעקרעטאַרין.

אידישע שול בייס צענטער — אויטאָנאָמע פאַרוואַלטונג
פּיגעראַ 224 — סאַנטאַס סוארעז.

לשנה טובה תכתבו!

א גליקלעך און צופרידן יאָר ווינטשן מיר די עלטערן, תלמידים-ות, דעם לערער-פערסאָנאַל, די פראַטעקטאָרן פון די ארעמע קינדער פון אונזער שול, און דער גאַנצער אידישער קאַלעקטיוויטעט!

פאַר דער פאַרוואַלטונג:

א. ז. ווייגשטיין, פּרעזידענט.
י. קאַפּוסטין, סעקרעטאַר.

מיר באגריסן אלע אונזערע חברים, עסקנים
און אלע באשטייערער בכלל מיט

א כתיבה וחתימה טובה!

און א גוט יאר.

יהי רצון, אז דער קינפטיקער יאר תשי"ג זאל ברייננגען
ישועות ונחמות פאר אלע אידן פון דער וועלט
און שלום פאר מדינת ישראל.

די עקזעקוטיוו פון לאנד-דירעקטאריום
פון קרן קימת לישראל אין קובא

י. בלומענקראנץ, פרעזידענט. ם. טוכמאן, סעקרעטאר.

ליגע פאר דער הסתדרות אין קובא

פראדא 260 — האוואנא.

די ליגע פריינט פון ארבעטנדיקן ארץ ישראל אין קובא ווינטשט א גוט יאר אירע חברים און אלע אידן בכלל

לשנה טובה תכתבו!

זאל דאס ניי יאר ברענגען דויערנדן שלום אין ישראל און אויף דער גאנצער וועלט;
אחדות אין די געשפאלטענע רייען פון דער ארבעטער באוועגונג אין ישראל, כדי מיט געמיינזאמע כוחות פארשנעלערן דעם אויבבוי פון דער מדינה אין גייסט פון ארבעט און סאציאלן יושר.

חיים שיינוק, פרעזידענט.
ס. קאנא, סעקרעטאר.
יוסף בלומענקראנץ, קאסיר.

אידישער פרויען פאַריין אין קובא
ליי-קאַסע בײַם אידישן פרויען פאַריין אין קובא
מוראַיא 424, 5-טער שטאָק, האַוואַנא.

א כתיבה וחתימה טובה!

אַלע אידישע אינסטיטוציעס, אונזערע מיטגלידער, פריינט און סימפּאַטיקער, און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא!

פֿאַרוואַלטונגען פֿון אידישן פֿרויען-פֿאַריין און פֿון דער ליי-קאַסע.

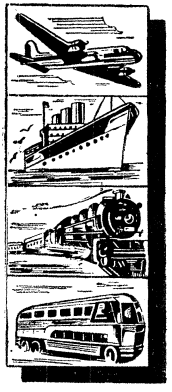
קאַמיטעט צו שטיצן טובערקולאָזע און קראַנקע
לוז 464 האַוואַנא, קובא.

ת ש י " ג 5713

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

די פאַרוואַלטונג פון אַנטי טובערקולאָז קאַמיטעט ווינטשט אַלע אי־דישע אינסטיטוציעס, די מיטגלידער פון קאַמיטעט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע, א גליקלעכן און צופֿרידענעם נייִאָר.

פאַרוואַלטונג פון אַנטי טובערקולאָז קאַמיטעט
אברהם פֿיש, פּרעזידענט.



Ship Air Land

travel & transport Agency

San Juan de Dios 213 - Telef. M-2965

פון זיידל גאברילעוויטש

איינציקער אידישער רייזע אפיס
אין האוואנא

טיקעטס פון אלע קאמפאניעס
אויף די אפיציעלע פריזן.

רעזערווירט אייערע טיקעטס באצייטנס
פאר דעם טאג וועז איר ווילט פארן

דורך די טעלעפאנען: **A-7178 y M-2965**

אין דרינגענדע פאלן ביינאכט קענט איר אפרופן אויף מיין פריוואטן

B-9-3148

אלס פארטרעטער פון **„אימטעקס"** ווערן אנגענומען באשטעלונגען אויף איבערשיקן **שפייז פאקעטן קיין ישראל**. וואס ווערן אי־ בערגענעבן אויפן צווייטן טאג.

מיר באגריסן צום נייעם יאר אונזערע קליענטן, פרוינט דער אידישער קאלאניע אין קובא, ווי די אידן פון דער גאנצער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

די פארוואלטונג פון אידישן צענטער אין מאטאנזאס ווינטשט אלע אידן אין מאטאנזאס און פראווינץ ווי אויך אלע אידן פון קובא און אומעטום א גוט יאר! א יאר פון שלום און רו; א יאר פון אויפשוואונג פון אידישן וויסן און קולטור און זאל דער נייער יאר נאך מער ברייגען פראגרעס אין אונזער היימלאנד ישראל!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

פארוואלטונג פון איד. צענטער אין מאטאנזאס:
יעקב סענאל, פרעזידענט.
ישראל איינשטיין, סעקרעטאר.
יחזקאל בראדמאן, קאסיר.

CASA BRITO

Compostela 604-606 — Telf. M-3456 — Habana
HILOS — BOTONES — ARTICULOS PARA SASTRES
— MAQUINAS —

EASTMAN de cortar telas — **REECE** de hacer ojales

א כתיבה וחתימה טובה!

אלע אונזערע קליענטן, פריינט און דעם גאנצן אידישן ישוב אין קובא.

NOVEDADES Casablank

Almacén de Joyería y Fantasías
Gran surtido en Relojes
Ave. de Bélgica (Egido) No. 503. — Teléfono M-3204
Habana

א גליקלעכן און צופרידענעם יאר ווינטשן מיר אלע אונזערע קליענטן, פריינט אוז דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

La Bodega Cubana

de KATZ y RAAB
Cuba No. 705, esq. a Acosta — **Teléfono M-5208**
Habana

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן, פריינט אין דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

JACOBO KAUFMAN Y Ca.

San Benigno 119 — **Habana** — **Teléfono A-2097**

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פריינט און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

CORTESIA
DE
KABA HERMANOS, S. en C.
ALMACEN DE TEJIDOS
MURALLA No. 368 **TELEF. M-6001**
LA HABANA

MUEBLERIA "LA ESPECIAL"
Neptuno 615 **Habana** **Teléfono U-5620**
א גליקלעכן און צופריעדענעם יאָר ווינטשן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

EL LAPICERO
DE JACOBO ISRAELIT
IMPORTADOR DE ARTICULOS DE NAYLON
BERNAZA No. 222 **TELF. A5-3582**
LA HABANA
מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרייַנט,
באַקאַנטע און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

HARRY BLOCH
UNICO EN CUBA CON EL SURTIDO MAS EXTENSO
EN HEBILLAS "**CORDOVAN**" THE PLATINIUM
OF LEATHER
AMARGURA No. 359 **TELF. A-9900**
HABANA — CUBA.
א גליקלעכן און צופריעדענעם יאָר ווינטשן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LA FERIA
de JAIME WINIKOR
Avenida de Bélgica No. 556.—Teléfono W-8044
La Habana
מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע קרוכים,
פרייַנט, קליענטן און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

EL AZOGUE
MARIANO CORRAL
Pajarito No. 357, Habana. Teléfono U-3624
צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MARIANO CORRAL Y FAMILIA
באַגריסן זייערע אויפריכטיקע און אמתע פריינט
MAX SCHWARTZ Y FAMILIA
און ווינטשן זיי פיל גליק און דערפאָלג צום נייעם יאָר!

MARIANO CORRAL Y FAMILIA
באַגריסן זייערע אויפריכטיקע און אמתע פריינט
RUBIN LEIBICK Y FAMILIA
און ווינטשן זיי פיל גליק און דערפאָלג צום נייעם יאָר!

MARIANO CORRAL Y FAMILIA
באַגריסן זייערע אויפריכטיקע און אמתע פריינט
ARBER Y CIA.
און ווינטשן זיי פיל גליק און דערפאָלג צום נייעם יאָר!

Alberto S. Gross y Hno.
SEGUROS
א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Tostadero del Café "PALATINO"
de
MASFORROL Y CIA.
Calzada del Cerro y Palatino **Habana**
צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

א כתיבה וחתימה טובה!

אלע אונזערע קליענטן, פריינט און דעם גאנצן אידישן ישוב אין קובא.

ELLAS MODAS

Vestidos, Sombreros, Carteras, Abrigos y Pieles importadas, Ropa interior, Joyería

שיקט אייערע פוטערס אין אונזער מאַרנעם פריכידאירע!

SAN RAFAEL 257, casi esq. a AGUILA

Teléfonos A-3311 y A-6670

EL COLLAR

de DAVID ZELIGMAN

MODAS FEMENINAS

Aguila 356, casi esq. a Neptuno **Telf. A-3593**

מיר ווינטשן אונזערע צאַלרייכע קונדן, פריינט און דער גאנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא צום נייעם יאָר

א כתיבה וחתימה טובה!

"LA CASA ABRAHAM"

— DE —

ABRAHAM Z. WAINSTEIN

Fantasía, Quincalla, Perfumería y Novedades en General.

DRAGONES No. 11. — Frente a la 3a. Est. de Policía.

לשנה טובה תכתבו!

צום נייעם יאָר באַגריס' מיר אַלע אונזערע קליענטן,

פריינט און דער גאנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא!

JAIME KIER

Tejidos y Retazos de Seda

Compostela No. 558 Tel. A5-9241 Habana Cub

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער קאַלאָניע און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

JURKEVICH Y KAPLAN

Artículos de Punto en General

JUGUETES Y PERFUMERIA

SEDERIA QUINCALLA "NORVY"

Cristo No. 30 Telf. A5-5191

Habana, Cuba

מיר ווינטשן אונזערע צאַלרייכע קונדן, פריינט און דער גאנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא צום נייעם יאָר

א כתיבה וחתימה טובה!

DAKAL - TEXTIL
IMPORTADOR DE TEJIDOS
CORTES Y RETAZOS
Precios especiales para revendedores
ZULUETA 505, esq. a Dragones Habana, Cuba
מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייזט און דער
גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא צום נייעם יאר
א כתיבה וחתימה טובה!

CASA LUWAIN
פין אסקאר און לייבל לוסקי
MONSERRATE 473 TELF. M-6684
casi frente a la Cruz Roja Habana
צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרייזט און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CREACIONES DE FINA LENCERIA
YAGOD
de M. FRIDMAN
Fabricante de ropa interior de señora
Obrapía 560 **Teléfono M-8713**
מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייזט און דער
גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא צום נייעם יאר
א כתיבה וחתימה טובה!

KING SALOMON'S STORE
Tabacos, Licores, Perfumes y Artículos de Cocodrilo,
Artículos de Hilo y Souvenirs
Frente al Capitolio — Bajos del Hotel Pasaje
PRADO No. 515 **TELF. M-5725**
צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרייזט אין דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

PRODUCTOS "FRANZA"
ZENEN MENENDEZ
Fábrica de Licores
Jesús María No. 64 — Telf. A-9739 — Habana,
DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

EL COLLAR
de JACOBO MUCASEY
BERNAZA No. 226. TELF.:A5-5561.
HABANA. — CUBA
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !
צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און חער נאָנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!

FABRICA DE PANTALONES
"KLEIN"
F. KLEIMAN
Monserrate No. 477 Teléfono A5-6292
Habana
מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ
א כתיבה וחתימה טובה!

GRAN FABRICA DE CINTURONES Y TIRANTES
— de —
RAFAEL GOFFMAN
Teléfono A5-6141.
Teniente Rey 506 Teléfono A5 6141
HABANA
CINTURONES Y TIRANTES "REX"
א כתיבה וחתימה טובה!
אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע!

Fábrica de Pantalones
— DE —
SAMUEL BRASLAWSKI
PANTALON "R"
Aguacate 517 Tel. A-0593
מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פריינט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא צום נייעם יאָר
א כתיבה וחתימה טובה!

KAPLAN Y PAPIR
ALMACEN IMPORTADOR DE SEDERIA Y QUINCALLA
Muralla No. 308 Teléfono A5-9311
צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

YARMUS Y WINOGRAD

Confecciones "PLANETA" y Artículos de Punto
MURALLA 256. — TELF.: A5-5172. — HABANA

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען
פרייד פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט!

NEW YORK TEXTILE

Almacenistas e importadores de Tejidos. Sedería y Retazos
De GINZBURG BERMAN y Cía.
MURALLA No. 454 TELEF. M-7661

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע און ווינטשן אַלעמען
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

SINGER STORE

Pieles, Abrigos, Trajes sastre importados, Vestidos,
Carteras, Ropa interior, etc.
NEPTUNO No. 258 TELF. A5-8662

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט אין חער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

WAINSTEIN Y BRINBERG

Confecciones

Aguacate 469 Habana, Cuba

Pieles y Abrigos Importados

B R O A D W A Y S T O R E

VESTIDOS Y SOMBREROS
Neptuno 259 Habana Telf. A-2221

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא צום נייעם יאָר
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

Taller de Confecciones AS

פון אהרן שניידער

Fabricante de Jackets y Cazadoras de piel

MAC ARTHUR

24 de Febrero No. 17 Teléfono X0-2127

Regla, Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט און דער־
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען
פרייד פאָר אַלע אירן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ALMACENES PATTERSON, S. A.

IMPORTADORES DE TEJIDOS, RETAZOS Y JOYERIA

Muralla 411 **Teléfono A-9355**

Habana, Cuba

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרײַנט,
באַקאַנטע און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ!

ל ש נ ה ־ ו ב ה ת כ ת ב ו !

CREACIONES "EL PROGRESO"

COMPOSTELA 613 TELEFONO A-7840

Habana

בריידער אלטשון און זון

ווינטשן דער פאַמיליע, פרײַנט קליענטן
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע

א כתיבה וחתימה טובה!

LEON YARMUS

MURALLA 422 HABANA TELEFONO M-8545

Confecciones "ELEGANTE"

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען
פרייד פאָר אַלע אירן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פרײַנט און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א יאָר
פון גליק, פרייד און פיל פראָספעריטעטן!

מאַקס געלער און פאַמיליע

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פרײַנט און דער גאַנצער אידישער
קאַלאָניע אין קובא, און ווינטשן אַלעמען
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

דר. מאיר ליסאָוויטש און פאַמיליע,

ברכת כתיבה וחתימה טובה

לכל בני משפחתינו באשר הם שם, ולכל הציונים והעוסקים באמונה
בבנין ארצנו ולכל אלו העומדים בקבוץ גלותנו, די בכל אתר ואתר
מברכים: רוזה ונזריאל ווייץ

מיר באגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע קרובים, פרײַנט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא, און ווינטשן זיי
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !
יוסף קליינער און פרוי

א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !
אונזערע פרײַנט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע!
הרבנית סימע קאפלאן

א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !
אַלע אונזערע פרײַנט, קרובים און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע!
איסאק בענדער און פאַמיליע

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

פיל גליק און פראָספעריטעט ווינטשן מיר צום נייעם יאָר אַלע
אונזערע קרובים, פרײַנט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא.
איסאק קאָפמאַן און פאַמיליע

פרוי דיוזל ווינשטיין

אייגנטימערין פון רעסטאראן „משה פיפיק"

אלעקטאנדער מאנפעד און פרוי

און וועלכער נעמט אן בשותפות אלע שמחות.

באגריסן צום נייעם יאר זייערע צאלרייכע קונדן און פרייגד

און ווינמשן זיי

א נ ת י נ ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

מיר ווינמשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייגד

און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א נ ת י נ ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

פאלמאן בייערמויטש און פאמיליע

צום נייעם יאר באגריסן מיר אויפריכטיק

אונזער משפחת, פרייגד און כלל ישראל

און ווינמשן אלעמען

א נ ת י נ ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

פייוול האלצמאן און פאמיליע

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,

פרייגד און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

כאקאבא גוסטוויטש און פאמיליע

א גליקלעכן און צופריעדענעם יאר. ווינטשן מיר אלע אונזערע

קליענטן, פרייגד און דער גאנצער אידישער קאלאניע !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

זשע פייסאטע און פאמיליע

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

א גליקלעכן און צופריעדענעם יאר. ווינטש איך אלע

מיינע חברים און פרייגד.

יצחק נ. לעלטשוק

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
פריינט. באַקאַנטע און די גאַנצע אידישע
קאָלאָניע אין קובאַ און ווינטשן אַלעמען
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

ראובן סאַפליצקי און פאַמיליע

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אונזערע קליענטן, פריינט
דער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ, ווי די אידן
פון דער גאַנצער וועלט.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

משה באַלדאָס און פרוי

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פריינט, קליענטן
און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פרייד און פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

סאַמועל גאַפקאָוויטש און פאַמיליע

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

פיל גליק און פראָספעריטעט ווינטשן מיר צום נייעם יאָר אַלע
אונזערע קרובים, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא.

יוסף בלומענקראַנץ און פאַמיליע

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

הערמאַן טשערוואָני און פאַמיליע

COHEN BROS

Gran surtido en sedería, quincalla y perfumería nacional y **Extranjera**, fantasías, juguetes y novedades

DRAGONES 3 TELEFONO A-7872.

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MONCARZ

IMPORTADOR Y FABRICANTE
DE TODA CLASE DE ARTICULOS DE PIEL
Especialidad en Cocodrilo.

SAN MIGUEL 110 **TELF. W-4419**

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

CONFECCIONES
A R R A

de A. RAICHMAN
Luz 320, entre Compostela y Habana **Habana**
Teléfono W-4060

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LUXOR

NEPTUNO No. 212 **TELF. A-4175**

LA HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע, זאָל דאָס נייע יאָר ברייגגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MUEBLERIA

"LA CASA JACOBO"

de HNOS. MUSHKAT

Monte 556, entre S. Nicolás y Antón Recio
Teléfono W-0789 Habana

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

כאקאבא מושקאט און פאמיליע

Z. SHAFTAL

ALMACEN DE TEJIDOS
Y CARTERAS DE SEÑORAS

Compostela 561 **Teléfono W-4690**
ent. Muralla y Sol Habana, Cuba

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער
קאלאניע אין קובא, אין ווינטשן אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

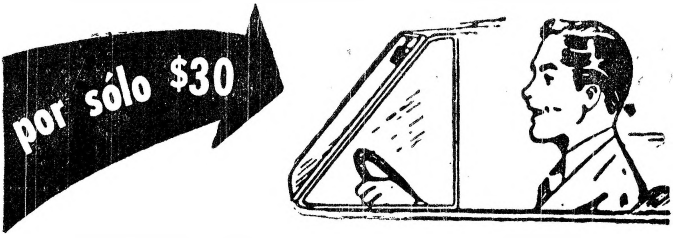
ווילט איר זיך אויסלערנען צו טרייבן אן אויטאמאביל מיט דער
פולער זיכערקייט פאר בלויז 30 דאלער, באזוכט

האוואנא אויטאמאביל שול, אויף מאר־א 60

דארט ווערט גיך ערליידיקט דאס באקומען פון דער קארטערא דאקטי־
לאר. ספעציעלע ט ע כ נ י ש ע קורסן. לייכטע באדינ־
גונגען פון צאלן.

אנגעפירט פונ'ם טעכנישן דירעקטאר הארדי ל. ספאטץ.

APRENDA a MANEJAR de VERDAD



en la Escuela de Automovilismo más ACREDITADA

- Trámite Legal de la CARTERA DACTILAR
- Automóviles y Camiones FORD 1952 con DOBLE CONTROL
- Cursos Teóricos Especiales • Facilidades de Pago

Director Técnico: Hardy L. Spatz, Autor del Libro "Maneje Usted", Graduado de la Universidad de Yale en "Educación y Entrenamiento de Choferes"

Estamos abiertos hasta las 11 de la noche

MORRO 60

HAVANA AUTOMOBILE SCHOOL

VEA y OIGA HARDY L. SPATZ en "EL TRANSITO Y USTED"
todos los Domingos a la 1 P. M. por CMQ-TV

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע
קליענטן, פריינט און דער גאנצער אידישער
קאלאניע אין קובא, און ווינטשן אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!



העלפט אייערע קרובים אין ישראל!

שיקט זיי איבער באנאס „שקיים מן אויראעל" פאר פראדוקטן
וואס זיי קענען זיך אויסקלייבן פון לאגער וואס זיי ווילן צו:
$27.50 אין $17.00 $11.50

**אויך ווערן איבערגעשיקט אונזערע סטאנדארט פא-
קעטן וויי גיוועינלעך פון אונזער דעפאזיט אין ישראל.
אויך פרידזשידעירס. מאשינען און דאסגלייכן.**

געגנוצטע קלוידער פון 11 ביז 22 פונט, לויטן טאריף
פון 64 סענט א פונט.

אלע נויטיקע אויסקונפטן, מינדלעך אדן טעלעפאניש אין

Agencia Globe

AGUIAR 555 entre MURALLA y TTE. REY, Dep. 29
TELF. A5-0951 **LA HABANA**

טעגלעך פון 9 ביז 12 אין פון 3 ביז 6.

0

מיר באגרישן צום נייעם יאר אלע אונזערע
פרייגט. קלינטן און באקאנטע און ווינטשן
זיי א יאר פון גליק, פרייד און פראספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !



Moisés Nejman



La mejor confección en ropa hecha para caballeros y niños

BERNAZA No. 217 TELF. A5-4342

Habana

מיר באגריסן צום נייעם יאר אלע אונזערע פרייַנט, קליענטן
און באקאנטע, און ווינטשן זיי אַ יאר פון גליק,
פרייד און פראספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

משה נ׳ימאן און פאמיליע

ALMACEN DE TEJIDOS

SAXONY

de ROBERTO BEHAR

TEJIDOS, SEDERIA Y FANTASIAS

MURALLA No. 424 TELF. M-7598
esq. a Villegas Habana

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ש י ק ט צו אייערע קרובים אין ישראל

וואָלפּע׳ס דאָלער-סערטיפיקאַטן פון 5, 10, 15, 20, $25

גאַראַנטירט, אז אייער קרוב אין ישראל וועט איינקויפן פאר די טשעקס וואָס פאר א שפּייז ער נויטיקט זיך אין אונזערע „בחירה״ קלייטן, אין ירושלים, תל אביב, חיפה און פּתח־תקוה.

מיר שיקן אויך איבער עלעקטרישע ניי-מאַשינען

פאַר דער פּרייז פון $94.95 ביז ישראל.

KLM
ROYAL DUTCH AIRLINES

ביליקע פרייזן צו פליען קיין
ישראל און איראָפּע.

האָוואַנא־ישראל, דירעקט אַהין און צוריק מיט האָלענדישער ליניע
פרייז: $972.50
קאַ. עלע. עמע.

קומט, שרייבט אַרער טעלעפאָנירט צו:

חיים וואָלפּע און זון

די איינציקע אידישע רייזע ביורא אין האָוואַנא, וועלכע פאַרטרעט די פּאַן־אַמעריקאַן, קובאַנער און מעקסיקאַנער לופט געזעלשאפטן, אויך אקאַסטא גאס, נומ. 404, האָוואַנא, טעל. 9465־א און 3954־א

תשי״ג 1952-1953

די רייזע ביורא פון חיים וואָלפּע און זון
און די געזעלשאַפט „בחירה מתנות לישראל״
וויגטשן אַלעמען אַ גליקלעכן ניי־יאָר
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!



Atlantic

HECHO EN CUBA

ALMACEN DE TEJIDOS

De FEDER Y RIPS

Fábrica de Calzoncillos, Pijamas, Camisas de Sport, Guayaberas y artículos de punto.

MURALLA 422-A **TELF. A-9546**

HABANA

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע, זאָל דאָס נייע יאָר ברייַנגען פרייד פּאָר אַלע אידן אויף דער וועלט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

נוצט די קאמי סטון העכסטער קוואליטעט! „באמא" איז א קאמיסעטע עטיקעט „טאמא"!



CAMISETAS BLOOMERS
SWEATERS CAMISAS

Samá Textil

FABRICA DE TEJIDOS DE PUNTO

MARIANAO

REAL No. 115 **MARIANAO** **TELF. B0-9101**

מיר באָגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרייַנט, קליענטן און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט !

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ALMACENES

Continental Sportwear

Manufacture

de GREGORIO SCHNAIDER

Habana

Compostela 762, esq. a Merced **Telf. w-4558**

דאָס וואָס איר זוכט באַקומט איר ביי אונז.

לעדערנע זשאַקעטס און קאַזאַדאָראַס
פון די אַקרעדיטירטע מאַרקעס:

מ ע ק א ר ט ו ר א ו ן ק א ַ נ ט י נ ע נ ט א ל
קאַלאַנסיאָס „סאַמאַן".

שטאַרק און דויערהאפטיק. אימפּערמעאבלעס.

אַרבעטס-הויזן: מעסקליא אזוי 220 און 8 אָנצעס. און קאַקי

שאַרטס און באָד - קאָסטיומען
פון אַלע קאָליִרן און מאַדעלן.
ספּעציעלע פּריַיזן פּאַר אַלמאַסענישטן!

ביי אונז באַקומט איר אַלע אַרטיקלען
וואָס איר באַדאַרפט.

מיר האָבן אַ ספּעציעלן פּרייז פּאַר רעווענדעדאָרעס.

אונזער סיסטעם — איז פּאָבריק-פּריַיז.

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פּרייַנט, קליענטן
און באַקאַנטע; און ווינטשן זיי אַ יאָר פון גליק,
פּרייד און פּראָספּעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

גרעגאָריאָ שניידער און פּאַמיליע

תשי"ג — 5713 1952 — 1953

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר
אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דעם גאַנצן
אידישן ישוב פון קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברייננגען
פרייד פאַר אַלע אידן אויף
דער גאַנצער וועלט!

לשנה טובה תכתבו

מאקס בלום און פאמיליע

1952 — 1953 ת ש י "ג — 5713

די בעסטע אונטערוועש ספּאָרט-העמדער פּאָר אלעמען



VILLEGAS 428 Telf. A-8481 — La Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קלייענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובא, און ווינטשן אַלעמען

א גוטע חתימה!

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

CUERVO y Cia.

Almacenistas de Tejidos

MURALLA 363 TEL. A-9090 HABANA

פֿאַרדינט געלט און ציט צו
קליענטן — פֿאַרקויפֿנדיק די
באַרימטע ליילעכער נאַוויאַ!

NOVIA



פֿאַר רעם אידישן סוחר איז אינזער געשעפֿט וווּ זיין אייגענער
אויב איר זוכט נאָך ניט אינזער קליענט, שרייבט אונז לייך אין
מיר וועלן אייך צושיקן אייער אינטערעסירנדיקע אידישע וויאַנאסטי
מיר האָבן די בעסטע סורטידע און די נידעריקסטע פּריזן

מיר האָבן שטענדיק לאַגער אין נוציאיק

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פֿריינט, קלינענטן און באַקאַנטע און ווינטשן
זיי אַ יאָר פון גליק, פֿרייד און פֿראָספּעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

„קוערוּאָ און קאַמפּאַניע"
באַגריסט קובאַנער אידן צו דער געלעגנהייט פון אידישן נייַ־יאָר 5713



ווי יעדן יאָר, דערמאָנען מיר זיך אין די פּייערלעכע טעג פון אידישן נייַ־יאָר, וואָס צייכנט שיין חיינט דאָס יאָר 5713.

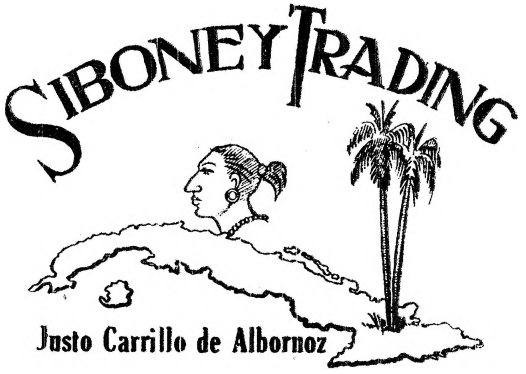
מיר צייכן צווישן דער אידישער קאַלענדאַר אַ קוכדשאַפט, צו וועלבער מיר באַציען זיך מיט יעם גרעסטן רעספּעקט.

יאָרן און יאָרן, ווי אונז קומט אויס צו שטיין אין פאַרבינדונג מיט די אידישע סוחרים און אינדוסטריעלער, און קענען בלויז אַכטונג און דאַנק־בארקייט צו זיי אויסדריקן. מיר האָבן שטענדיק וויכטיק געדינט אונזערע אנצאליקע קליענטן, און וועלן זיך וויַיטער באַמיען אַנטקעגנצוקומען מיט ראַט און טאַט דעם אידישן ביזנעסמאן.

ווי פריינט פון אידישן פאלק, האבן מיר שטענדיק אנטוויקלעט און קאַאָפּערירט מיט די פאַרשידענע אונטערנעמונגען אין אידישן ישוב לטובת א נאַציאָנאַלער היים פאַרן פאלק ישראל אין ארץ ישראל.

דערפאַר ביי דער געלעגנהייט פון נייַ־יאָר, דריקן מיר אויס אונזער אויפריכטיקן וואונטש צו אינזערע אידישע קליענטן און צום גאַנצן ישוב בכלל.

קוערוּאָ און קאַמפּאַניע



MUEBLES Y EQUIPOS PARA OFICINAS
MAQUINAS DE ESCRIBIR Y CALCULAR

●

אכטונג פּראָפעסיאָנאַלן, סוחרים
און אינדוסטריעלער!

מעבלירט אייערע אָפיסן אָדער ביזנעס אין אַ געהויבענער אָטמאָספערע ווי אייערע ביזנעס פאַרדינט.

כּדי דאָס צו דערגרייכן מעבלירט אייערע אָפיסן מיט די מעטאַל־מעבל פון וועלבע מיר זענען די איינציקע פאַרטרעטער אין קובא.

קוקט ביי אונז שרייב־צימערן מעבל, אויסגעאַרבעט לויט די מאָדערנסטע סטילן און פון די בעסטע קובאַנער האַלצן.

איר באַקומט ביי אונז אויך אַלע סאָרטן שרייב־מאַשינקעס, מימיאָגראָפן, אַדרעסאָגראָפן א. א. וו.

אונזער אויסשטעלונג סאַלאָן געפינט זיך אויף:

O'REILLY No. 360 **TELFS. A-3433 y M-5747**

LA HABANA

Saludamos sinceramente a nuestros clientes y amigos de la Colonia Hebrea de Cuba en la fecha de su Año Nuevo y hacemos votos por su progreso, bienestar y propsperidad.

breo-cubano en la flor de su juveentud. Una víctima más, de miles y miles de los mejores hijos de las Naciones Unidas y los Estados Unidos de Norte América, que ofrendan diariamente su vida en la lucha santa por la libertad y la democracia, por la razón y el derecho del hombre, contra las fuerzas opresoras de las dictaduras de todos los matices, la esclavitud y la negación de las libertades y verdades de la humanidad.

Era ISAAC BONDAR Y KRAVEZ alumno de nuestro plantel del Centro Israelita, aquí en estos mismos salones cursó sus primeros estudios, donde los maestros, los directores, han sembrado en su tierno corazón los principios más altos de la tradición judaica: AMARAS A TU PROJIMO COMO A TI MISMO, base principal de todas las virtudes y la moral más pura de la civilización contemporánea. Y los principios más altos también de la tradición cubana de lucha por la libertad y la independencia. Aquí en Cuba donde nació, en la tierra fértil de la Perla de las Antillas, que oyó su primer grito al nacer, el grito a la vida, esta tierra de Cuba, cual una madre cariñosa le acogerá pronto en su seno.

"Lloran su muerte sus padres, su familia, sus compañeros, todos nosotros, y aunque no es el momento de consuelo, abrigamos la confianza que pronto la causa justa triunfará, llevando a todos los hogares de los pueblos amantes de la libertad y la democracia el sosiego de la paz, la armonía y la felicidad.

ENCICLOPEDIA JUDAICA CASTELLANA

obra monumental en 10 tomos, en español, describiendo todos los aspectos de la vida judía. Está profusamente ilustrada, encuadernada en tela. Formato grande de 640 páginas cada tomo.

Precio de la obra total (10 tomos), US$ 110.—

por tomo, 12 dólares.

Representantes en Cuba:

JACQUES RODRIGUEZ.—Santiago de Cuba

DISCURSO DEL CONSUL DE ISRAEL, SR. SENDER M. KAPLAN

"Estos ideales son tan viejos como la Humanidad, porque desde el Principio, el hombre ha luchado por el mejoramiento de su situación, por su libertad, por su dignidad y por la democracia. Los padres del difunto Cabo Bondar han venido a estas playas como víctimas de persecuciones. Han venido aquí porque han sabido que en el continente americano y especialmente en Cuba, hay libertad, no hay persecuciones raciales.

"Y aquí, en este país, nace el héroe Isaac Bondar. Nace aquí y recibe la inspiración, bajo el techo del colegio de este "Centro Israelita" donde, a la par con los ideales de José Martí, Antonio Maceo, Máximo Gómez e Ignacio Agramonte y otros grandes patriotas cubanos, se inspira también en este libro eterno del pueblo judío que es la Biblia, este libro que ha inspirado a la Humanidad en los ideales de justicia, en los ideales épicos y morales.

"Estas dos corrientes de cultura —de la cultura hebrea y de la cultura del país donde ha nacido— inspiran a ese hombre a ser un verdadero soldado de los ejércitos de la demoeracia.

"Y hoy, cuando le rendimos el último tributo, no solamente debemos expresar nuestra condolencia y pesar, sino tomar una lección provechosa para nosotros. Que sea el cabo Isaac Bondar un ejemplo para nestro modo de pensar y estar dispuestos a luchar y morir por defender estos ideales de la Humanidad y de todos los pueblos, que son la democracia, la libertad y fraternidad entre los hombres y las naciones.

"En paz descanse el cabo Isaac Bondar".

PALABRAS DEL SR. A. Z. WAINSTEIN, EN NOMBRE DE LAS SOCIEDADES HEBREAS

"Hay momentos en la vida de un individuo, como en la vida de una colectividad, que las palabras huelgan, que la lengua enmudece ante el cuadro de dolor y pena que nos une. El Centro Israelita de Cuba, el Colegio Hebreo del mismo, las Sociedades, la Colonia —todas están de luto. Ha caído en los campos de batalla de Corea, en su puesto de honor y deber, uno de nosotros, el joven Cabo Isaac Bondar y Kravez, allá en acción con toda su fe en un mundo libre, expiró su último aliento un joven he-

tribuno nuestro en un discurso memorable —me refiero al Dr. José Manuel Cortina— que la Democracia no es un sistema político, sino una necesidad moral de la dignidad humana.

"El impulso que llevó a la guerra a este noble muchacho, hay que encontrarlo en un superior sentido de la dignidad del hombre que poseía. De origen israelita, y nacido en Cuba, fuerzas endógenas y exógenas le impulsaban el ansia de libertad en el alma. Ningún pueblo ha sido más oprimido y sojuzgado sobre la faz de la Tierra que el pueblo Hebreo; sin embargo, ha sobrevivido por su inquebrantable amor a la libertad y su invencible tenacidad en conseguirla, conquistando por su esfuerzo un sitio propio en el consorcio de los pueblos libres del Mundo. Y tampoco ningún pueblo ha amado la libertad con mayor intensidad que el pueblo de Cuba, que la conquistó con la sangre de sus mejores generaciones. Isaac Bondar era el tipo humano ideal para incorporarse a las Fuerzas de ese otro gran campeón de la libertad, los EE. UU. de América.

Frente al holocausto de una vida joven como esta, y más aún, frente a la altura de los principios que son el contenido espiritual de este holocausto, los hombres y los pueblos de América tenemos que meditar sobre la pequeñez de nuestras rencillas internas, y sobre la vecindad indiscutible de la hora que debamos incorporar todos nuestros esfuerzos y energías a la tarea universal de garantizarnos definitivamente lo que aquel gran conductor de pueblos, —Franklin D. Roosevelt— señalara como el bien supremo de la Humanidad: el derecho a vivir sin temor.

Aquí no están más que los despojos materiales del héroe; su espíritu, la luz de su generosidad permanece allí, en la línea de fuego donde cayó para preservar nuestras libertades, para defender la integridad de nuestras instituciones, la inviolabilidad de nuestros hogares, la paz de nuestras mujeres y de nuestros hijos.

"El Ejército de Cuba se une al duelo de los familiares y amigos de Isaac Bondar, sintiéndole como caído de sus propias filas".

—0—

ramente mayores. Pudo haberse retirado con sus compañeros a una posición defendible, sin embargo prefirió permanecer en su puesto.

"El Cabo Bondar dió su vida cuando le faltaban sólo 17 días para ser desenrolado con honor del ejército y ser repatriado a los Estados Unidos.

"Yo deseo expresar a los padres y familiares de este valiente soldado la honda gratitud del pueblo norteamericano. Nosotros nos sentimos orgullosos de recordar a este joven héroe, y nos sentimos honrados de que un hombre de tan noble e intrépido carácter escogiera nuestro país para pasar los últimos años de su vida y el ejército de las Naciones Unidas para luchar en las fronteras de la democracia".

——0——

PALABRAS PRONUNCIADAS POR EL CAPITAN LUCAS LAMADRID MOYA, A NOMBRE DEL EJERCITO DE LA REPUBLICA DE CUBA

"En nombre del Ejército de la República de Cuba, tengo el honor de rendir este último homenaje de admiración y fraternal reconocimiento al Cabo del Ejército de los EE. UU. de América, compatriota nuestro, Isaac Bondar.

"El Cabo Isaac Bondar ha caído en los campos de batalla de Corea sosteniendo los principios de Democracia, igualdad ante la Ley y justicia social, que son el fundamento de nuestra estructura política, como lo son de todos los Países civilizados del mundo.

"Y digo de todos los Países civilizados del mundo, porque el concepto de Civilización básicamente descansa en un sentido moral y jurídico de convivencia que armoniza la independencia individual con la intangibilidad de la soberanía del Estado. Y no han alcanzado ese concepto los Pueblos en los que —y a despecho de sus progresos técnicos— el individuo no es más que una máquina al servicio del Estado. Por eso dijera un ilustre

DISCURSO DEL CONSUL GENERAL DE LOS ESTADOS UNIDOS, SR. PAUL J. REVELEY, A NOMBRE DEL GOBIERNO AMERICANO

"Es con un sentimiento de profunda humildad, que aceptamos el privilegio de asistir a los funerales de Isaac Bondar. Se me ha pedido que exprese a sus padres y familiares, en nombre de la Embajada y el Gobierno de los Estados Unidos nuestra infinita simpatía y más sincero pésame genuinamente sentidos de este caso.

"Isaac Bondar nació en Cuba. Durante su niñez primero y su juventud después, gozó de las ventajas que ofrece un pueblo amante de la libertad. Se convirtió en miembro del Ejército norteamericano, como ciudadano cubano, cuya ciudadanía conservaba cuando murió.

"Hay una gran distancia entre Odessa, Rusia, la ciudad nativa de sus padres, Cuba, los Estados Unidos y los campos de batalla de Corea. El camino es tan largo, como árduo y duro es el trágico esfuerzo del hombre por mantener el mundo libre. Isaac Bondar fué muy lejos para ofrecer el mayor de los sacrificios que puede hacer el hombre, para que no perezcan los ideales en los que él creía.

"Durante la primera mitad de este siglo, cientos de miles de jóvenes norteamericanos han dado sus vidas en tres guerras, peleando en Europa, Asia y Africa. Este joven soldado cuya memoria honramos hoy, no era ciudadano de los Estados Unidos. No obstante, militando en las filas del ejército de su país adoptivo, dió su vida, aunque su obligación era mucho menor que la de sus compañeros de ramas.

"Se suele decir que el Cabo Bondar ofreció el supremo sacrificio de su vida defendiendo desinteresadamente la libertad de todos los hombres, ya sean cubanos, norteamericano o coreanos, y aún la de las gentes de la patria nativa de sus padres. Como es sabido Isaac Bondar fué mortalmente herido haciendo frente al enemigo, cubriendo la retirada temporal de su pelotón con una ametralladora, durante el ataque de fuerzas abrumado-



Finalizado el turno de los oradores, el rabino Lowell pronunció una breve oración, siendo extraído el ataúd que contenía los restos del cabo Bondar, descendiendo los dos pisos del "Centro Israelita" y depositándolo en el carruaje que lo habría de conducir al cementerio hebreo, en Guanabacoa, flanqueado por un pelotón de infantería del Ejército. Una banda militar ejecutó música marcial a la salida del cadáver del "Centro Israelita" y a su llegada al camposanto.

Allí, el rabino Meyer Rosenbaum realizó los ritos funerales de la religión judaica, siendo inhumados inmediatamente después los despojos mortales del joven héroe cubano-hebreo Isaac Bondar. El toque de silencio ciñó de gravedad el momento, en la tarde bochornosa, y la descarga de fusilería que le sucedió, puso punto final a las demostraciones de adhesión al inolvidable soldado que ofrendó su vida en aras del ideael democrático.

A continuación reproducimos los textos de los discursos que fueron pronunciados en esta ocasión:

HOMENAJE POSTUMO AL CABO ISAAC BONDAR

Era casi un silencio opresivo el que reinaba en el salón del Centro Israelita de Cuba, aquella tarde del 17 de septiembre cuando se rindió el último homenaje póstumo al Cabo Isaac Bondor, héroe que cayera en los campos de batalla en Corea luchando por la libertad y la democracia.

La solemnidad ambiente se había ido apoderando de todos los presentes y, escrutando los rostros, se advertía la impresión que causaba en ellos cada palabra, cada gesto, cada expresión de los oradores. El rabino Benjamín Lowell había iniciado el servicio, con una invocación pronunciada en inglés, pidiendo al Todopoderoso que velara el eterno descanso del héroe yacente.

Después, la representación del Gobierno de los Estados Unidos de América, en el cónsul general, señor Paul J. Reveley, había dicho sus palabras de consuelo a los familiares del cabo Isaac Bondar y exaltó la valentía del noble soldado; el capitán Lucas Lamadrid, del Ejército de Cuba, ponderó el gesto del ametralladorista que sólo rindió el arma cuando una bala le llevó el aliento en alas de la muerte; el cónsul general de Israel, Sender Kaplan, se refirió a los viejos ideales que había defendido con la vida Isaac Bondar y el ejemplo que nos había dado con su caída; Lusky, de la "Juventud Hebrea", comparó al hermano desaparecido con el arco-iris "que nos alegra al aparecer con sus colores que creemos eternos, pero que nos entristece al desaparecer porque se lleva la luz. Así fué Isaac Bondar"; y el señor Wainstein, representante del "Centro Israelita" que hizo el resumen, en sentida pieza oratoria.

PREPARATORIA COMERCIAL

SOL 51. **TELF. W-0578**

Director: Prof. David Pérez.

לשנה טובה תכתבו !

INGRESO - COMERCIO - BACHILLERATO - INGLES
ARTES MANUALES - EDUCACION PARA EL HOGAR

Resumen de nuestro trabajo. Ingresos durante el Curso 1952.

CURSO 1951-52

Ingresos a los Institutos de 2da. Enseñanza

Ana Rubín, Notable.
Feelipe Pistiner, Aprovechado
Enrique Yudelewsky, Aprobado
Olga Llera, Notable
Loris Jrade, Notable
Jaime Hazán, Aprobado
Efrain Taché. Aprobado
Oscar Sklarz, Notable
Reina Levis, Aprovechado
Jacobo Moreno, Aprovechado
Sarah Mizrahi, Aprovechado
Esther Waserstein, Notable
Duño Berenhaut, Sobresaliente
Segundo Lamelas, Aprovechado
Isidoro Mizrahi, Notable
Esther Bagdali, Aprobado
Ernesto Casas, Aprovechado
Alegre Albuckrek, Sobresaliente
Sarah Werbin, Aprobado
Jaime Teplicki, Aprobado
Luis Ash, Notable
Rafael Kapustin, Notable
Jaime Sucholicki, Sobresaliente
Ana Reznick, Sobresaliente
José Sherman, Notable
Isaac Gilfarb, Aprovechado

CURSILLO DE VERANO

Septiembre — 1952

Israel Carfas, Aprovechado
Isaac Matz, Aprobado
Rafael Matz, Aprobado
Rubén Matz, Notable
Alberto Karpel, Aprovechado
Magaly Reyes, Aprovechado
René Grana, Aprobado
Egon Ditgen, Notable
Marcelino Llanos, Notable
Marcos Llanos, Aprovechado
Sara Golimpol, Aprobado
Carmen Hernández, Aprobado
Israel Bigelman, Notable
Roberto González, Aprobado
Miguel Szysher, Aprobado
Miriam Blank, Aprovechado
Willy Babil, Aprobado
Regina Levy, Aprovechado
Miguel Cristal, Aprovechado
Dora Gilda, Aprovechado
Mauricio Meyers, Aprovechado
Esther Werblud, Aprobado
José Asseo, Notable
Isaac Chervony, Aprovechado

Relación de los que han logrado en un año cursar el Ingreso y 1er. Año Bachillerato

Esther Waserstein
Duño Berenhaut
Segundo Lamelas
Isidoro Mizrahi
Sara Werbin
Jaime Lejman
Luis Ash

Ingreso a la Escuela Profesional de Comercio de la Habana

Curso Profesional

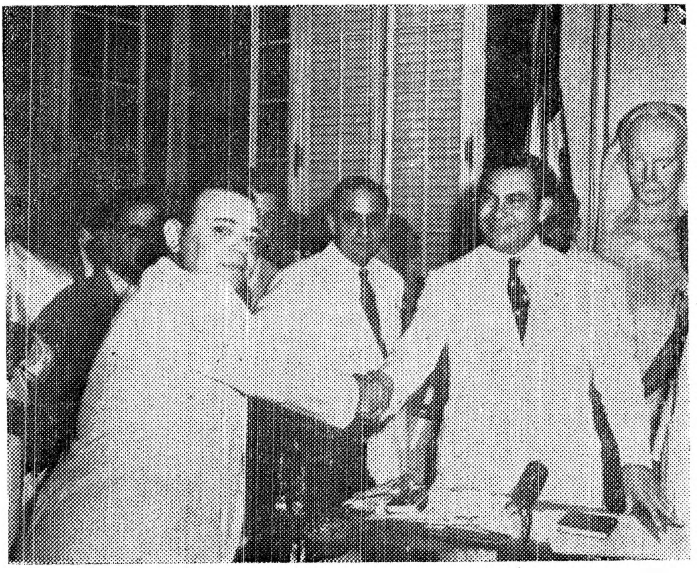
David Kronfeld
José García
Gladys Fernández
Samuel Weintraub
Carlos Cruz
Chemary Maya
David Fux
Simón Alstein



DR. MIGUEL BEREZDIVIN

Dentro de breves días regresará de los Estados Unidos el doctor Miguel Berezdivin, especialista en Piel Sífilis, así como en la aplicación de nuevos métodos de tratamiento en dicha especialidad, y en breve hará la apertura su Consultorio Médico.

El doctor Berezdivin comenzó su especialidad en el Skin and Cancer Univ de N. Y., continuándola como Residente - Jefe del Dpto. de Piel y Sífilis del New York Hospital Bellevlle - Medical Center.



El Sub-Director del periódico "Vida Habanera" y representante en Cuba de la Jewish Telegraphic Agency", señor Abraham J. Subelman, saludando al honorable Sr. Presidente de la República, general Fulgencio Batista y Zaldívar, durante la entrevista que el último le concedió para la prensa judía mundial.

Nota descollante de la psicología judía es la laboriosidad y el dinamismo interno. En este estado se ve eso palmariamente. ¡No es nada la empresa que el gobierno se ha echado sobre sus hombros! Convertir en tierras productivas los eriales que invaden su suelo. Y poco a poco, metódicamente, científicamente, va haciendo florecer los desiertos de arenas. Y si circunstancias adversas no lo impiden, día llegará no muy lejano, en que todo el Estado de Israel sea una tierra próspera, en que el suelo que antaño mereció tantos elogios por su fecundidad y hermosura, vuelva a recobrar sus antiguos prestigios.

Hoy por hoy, esto está haciéndose, está en su proceso genesíaco. Al lado de una Jerusalén con su aire de modernidad o de un Tel Aviv o Haifa, pletóricos de movimiento industrial, poseídos de fiebre constructiva, con impulsos de juventud, existen miles de casitas provisionales o tiendas de campaña orillando los campos, para trabajarlos y devolverlos a su antigua fecundidad. La vida es difícil, dura, trabajosa. El coeficiente de productividad no está en relación con el ritmo de inmigración que ha venido en riada constante sobre estas tierras que le ofrecían un hogar, un refugio, a sus sufrimientos y a la humillación de los "ghettos". Y esta ha provocado un desequilibrio económico que ha obligado al Goiberno a imponer severas leyes de racionamiento.

●

Otro punto interesante de la realidad social israelí son los experimentos que se están ensayando en sus campos colectivos llamados "kibutzim", o en sus comunidades de estructura cooperativa, conocidas con el nombre de "moshavim", pero esto requeriría mucho espacio y tiempo, de los que ando muy escaso.

BRILLANTINA (extra fina)
X... Y... Z...
de Vineuil, París.
Un rocío bienhechor para el cabello.

órbitas climatológicas y culturales diferentes, influenció decisivamente en su mentalidad y en sus hábitos exteriores.

Por eso el actual Estado de Israel es un crisol gigantesco donde se funden, para forjar una unidad de pensamientos y de acción, todas estas diferencies que son más profundas de lo que a primera vista parece. Porque, en rigor, son profundas las diferencias que median entre los diversos grupos nacionales. Y para salvarla se requerirá mucho tiempo y una acción inteligente y tesonera.

●

Una gozosa sorpresa para los hispano parlantes, es el encuentro a cada paso con judíos de habla española. Son los sefarditas que fueron desterrados de España en tiempos de la Reyes Católicos. La mayoría de ellos proceden de Turquía, hablan un castellano arcaico, con resonancias de romancero.

Publican uaqí dos periódicos, por lo menos, intitulados "La Verdad" y "El Tiempo". Al leerlos, uno cree hallarse transportado a tiempos remotos, no precisamente por sus informaciones que recogen la pulsación histórica de las últimas horas, sino por su escritura, por su léxico y por la conjugación de sus verbos. Es una prueba palpable del espíritu tradicionalista, del culto a sus usos y costumbres que profesa el judío. Nos informan estos hebreos hispano parlantes, que la lengua de su hogar es el castellano, que hay dispersos por diferentes naciones de Europa y Africa otros muchos judíos que siguen fieles a su origen español, y que algunos de ellos hasta conservan las llaves de sus antiguas casas de Toledo, Avila... heredadas de padres a hijos a lo largo de los siglos.

Creo que este fenómeno no ha de durar mucho tiempo en Israel. Antes, en la Diáspora, el castellano era un elemento de autodefensa contra la absorción del medio ambiente. Hoy, viviendo en un estado netamente judío y por los casamientos entre gentes de diverso origen lingüístico, es difícil que pueda perdurar por mucho tiempo el fenómeno.

Los esfuerzos que está desplegando el Gobierno de Israel por la difusión del hebreo, hacen prever que dentro de una o dos generaciones, la única lengua, no sólo de la calle, sino también de los hogares, será el hebreo.

●

ya ésta de los franciscanos en Tierra Santa, escrita a fuerza de sangre, valor y sacrificio a lo largo de siete siglos.

Y como es natural, no hemos visto, hasta ahora, sino los Santuarios comprendidos en el Estado de Israel. Cafarnaum, su Sinagoga derruída donde tantas veces hablara Cristo; el lugar donde Jesús proclamara la primacía de Pedro, consagrado actualmente por una preciosa capilla; el lago de Tiberíades con agua de azul intenso y dormido, surcado por leves barquichuelas; la Montaña de las Bienaventuranzas, desolada y reseca en sus laderas y coronada en su cima por una airosa iglesia de religiosas franciscanas; el Monte Tabor como un gigantesco domo en medio de la llanura, con su correspondiente Santuario Franciscano; Nazaret, típico pueblo árabe con sus callejuelas estrechas y malolientes, con las iglesias que señalan la casa donde viviera la Sagrada Familia y donde la Virgen María recibiera el mensaje del Angel el día de la Anunciación; Caná de Galilea, donde una iglesia perpetúa el primer milagro obrado por Jesús; el Monte Carmelo, cuna de la Orden Carmelitana y reducto eremítico del Profeta Elías; San Juan de la Montaña, con la iglesia que recuerda el hogar donde naciera San Juan Bautista y donde Isabel recibiera la visita de su prima la Virgen... La iglesia de la Dormición de la Virgen al cuidado de los Benedictinos alemanes y el Cenáculo...

Podría señalar todavía otros varios lugares cuyos nombres resuenan en la Biblia o en la Historia de las Cruzadas, pero temo alargarme demasiado; más, sí quiero destacar algunos ángulos, los más relevantes, de la problemática actual palestina.

●

Aquí en el Estado de Israel, se está llevando a cabo un experimento interesante, sin precedentes en la Historia: la creación de una nación con gentes traídas de todas las latitudes geográficas.

Lo que llama la atención, al primer golpe de vista, en el paisaje humano israeli es la heterogeneidad de sus habitantes: gentes vestidas con atuendo europeo o con multicolores vestimentas astrosas; hombres con largas barbas prolíficas o limpiamente rasuradas; de pelo rubio y ojos azules o morenos de mirada llameante... En fin, un mosaico de "pueblos" judíos, si se me permite la expresión, a quienes su estancia de siglos en

Un Franciscano en Tierra Santa

Por el R. P. FRAY LUIS DE ZABALA.

(Desde Jerusalén escribió un sacerdote franciscano de gran piedad y sólido prestigio intelectual, el R. P. fray Luis de Zabala, director del "Semanario Católico San Antonio", de La Habana. Visitó Tierra Santa con el grupo de peregrinos que asistieron al Congreso de Barcelona bajo la dirección del R. P. fray Francisco de Iraola, Comisario de Tierra Santa en Cuba, con residencia en la iglesia de la Santa Cruz de Jerusalén en Almendares. — Este trabajo fué publicado en las muy leídas páginas del periódico "El Mundo", de esta capital).

●

Hoy pensamos atravesar la línea fronteriza que divide esta ciudad sagrada de trágicos destinos. Hoy a la noche damos por terminado nuestro recorrido por la parte judía de Tierra Santa. Un recorrido rápido sobre el haz de las cosas. Sin tiempo ni posibilidad para penetrar en el cogollo de los problemas que agitan la tierra de Jesús. Pero así y todo, algo he podido captar, por vía directa o por informaciones bebidas en fuentes autorizadas, de la realidad presente. He aquí, en rápido esquema, sus contornos más destacados.

En primer término, están los Santuarios de la Cristiandad, levantados sobre los lugares históricos de la vida de Jesús y María... Santuarios que hablan de la munificencia de los reyes o de los pueblos católicos. Sin esta generosa colaboración económica del exterior, jamás podrían haberse construído ni conservado estos templos. Santuarios que hablan sobre todo, del temple heroico, del coraje callado, de la voluntad acerada de los franciscanos que desde el siglo XIII hanse mantenido en estos parajes inhóspitos, en medio de un pueblo hostil, con estallidos endémicos de fanatismo religioso que se traducían casi siempre en torrenteras de sangre franciscana. Grandiosa epope-

CORTESIA DE LA

PERFUMERIA

Max Factor Hollywood

JOSE SCHLACHTER

MOTOCICLETAS CZ y JAWA

MARINA 107

IMPORTADORA CAPITEX, S. A.

MUEBLES DE METAL

CALLE 23 y 26 — VEDADO

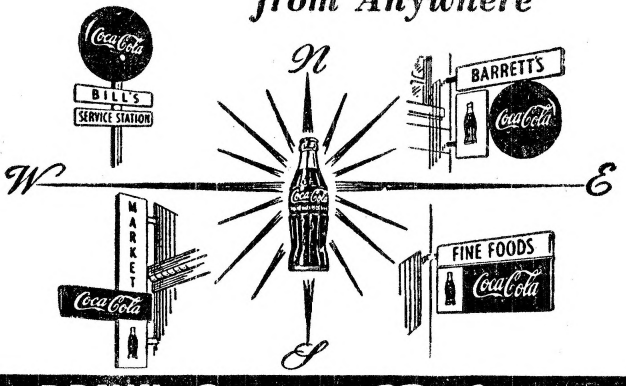
FELICITAN A LA COLONIA HEBREA CON MOTIVO

DEL AÑO NUEVO

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קלינטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ. און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

Around the Corner
from Anywhere



DRINK Coca-Cola 5¢
REG. U.S. PAT. OFF.

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

turalmente, diferencias de opinión entre los partidos, pero en el setenta u ochenta por ciento de la labor sionista en la diáspora, es virtualmente imposible descubrir diferencias. A menos que este instrumento conjunto sea formado frasaremos en nuestra labor, porque seis partidos no pueden hacer lo que una unión federada de los mismos podría cumplir.

Espero que el Ejecutivo de la Agencia Judía presente propuestas concretas de acuerdo con estas líneas en la próxima reunión del Ejecutivo Sionista. Por supuesto, tal federación debe ser obligatoria y no de una naturaleza tal que permita a los partidos unirse a ella o abandonarla. Debiera ser una federación con una constitución y congresos en los respectivos países.. Los partidos continuarán como hasta ahora.. Se presentarán individualmente a elecciones a congresos sionistas en los que sean discutidos problemas de Israel. Cada partido estará en libertad de ayudar a su partido correspondiente en otro país, y en cuanto a **jalutziut**, existirán naturalmente diferencias ideológicas. Pero debiera haber actividad conjunta en la tarea de penetrar las comunidades judías de América que no conocen diferencias de partido y que tienen un concepto diferente acerca de los partidos que prevalecían en Polonia y en Galicia.

Un movimiento voluntario no puede tolerar más que una medida limitada de partidismo. Un estado, en posesión de un ejército y de una fuerza de policía, quizás pueda tolerar una medida mayor, aunque también en un estado hay límites.

Aproximémonos ahora al debate del futuro del Movimiento Sionista con tolerancia y camaradería, con la comprensión de que lo que nos une es más poderoso que lo que nos divide. A menos que lo hagamos, el sionismo puede dejar de existir. Aproximémonos a este debate con fe en nuestra existencia y la comprensión de nuestra responsabilidad para con la historia judía. Repitamos la máxima de Herzl: "Si lo queréis....." Mucho depende de nuestra voluntad.. Espero que esta voluntad y este espíritu han de prevalecer. Si prevalecen no debemos abrigar temores. (Servicio JADLA.)

acerca de este mal pero he oído sobre él de boca de doctores. Síntoma de la enfermedad es la incapacidad del organismo a adaptarse a nuevas condiciones... Ello finalmente lleva a la muerte.

El movimiento sionista está en un estado avanzado de arterioesclerosis.. Nadie puede dudar mi lealtad sionista, pero debo señalar con franqueza que a menos que restablezcamos la juventud de nuestro movimiento, a menos que recobremos nuestra flexibilidad, nadie podrá ayudarnos

Nuevas circunstancias han aparecido. La destrucción del judaísmo europeo ha alterado la estructura de la vida judía. Los partidos sionistas de Polonia significaban algo distinto en la vida judía que los partidos sionistas en América. Ha ocurrido otro cambio. Ha aparecido el estado judío. No tenemos que llevar a cabo la labor política de otros años. Naturalmente ella ha sido retirada de nuestras manos. Los partidos tienen ahora un carácter diferente. No diré que es necesario eliminar los partidos. Si los partidos se adaptan a las nuevas condiciones y llevan a cabo las nuevas tareas su existencia es justificada. Pero es inconcebible que los partidos sean el único instrumento de las actividades sionistas de cada día. Pero si hemos de olvidar las diferencias de partido en nuestro sionismo de cada día concentrándonos en el fomento del hebreo y el sionismo entre los judíos, entonces desaparecerán todas las diferencias de opinión entre la Mizraji y el Mapam, entre los revisionistas, sionistas generales y miembros del Mapai, porque acerca de estos asuntos no hay diferencias, a menos que se fomenten artificialmente.

A menos que los partidos se adapten a las nuevas condiciones y se limiten a las actividades que son legítimamente suyas. —a las cuestiones prácticas en Israel— no podremos cumplir nuestras funciones en forma apropiada. Es necesario establecer un instrumento conjunto para las funciones decisivas de colecta de fondos, ayuda política al estado, organización de los judíos y popularización del hebreo y del sionismo. Todo esto pueden hacerlo en común todos los partidos sionistas. En cuanto a la hajshará y al adiestramiento de **jalutzim**, hay, na-

Siempre he dicho que aunque los sionistas deben mirar hacia Eretz Israel no deben olvidar de que hay judíos en todo el mundo.. Los judíos de América se colocarán a vuestra disposición para Israel si vosotros os ocupáis de sus necesidades locales. Deseo que comprendáis esta contradicción interna. Por una parte debemos unir a todos los judíos deseosos de ayudar a Israel y por otra debemos lograr libertad de acción para los principios de un sionismo pleno y no adulterado.

Nos acercamos ahora al segundo problema: las relaciones entre el sionismo y el estado..

El estado no hubiera acordado otorgarnos un **status** especial si no hubiera apreciado el hecho de que necesita al movimiento sionista. Nosotros deseamos cooperar entre el estado y el gobierno, pero que el gobierno no sienta que su soberanía ha de disminuir mediante una demostración de confianza en nosotros..

Deseo concluir esta parte de la discusión diciendo lo siguiente: que los sionistas dejen de envidiar el brillo y la gloria del estado, y que los representantes del estado dejen de ser sensitivos acerca de su autoridad..

Un movimiento es lo que sus miembros quieren que sea. Esto es tan cierto en cuanto al movimiento sionista como acerca de otros movimientos.. Desde luego, el gobierno de Israel debiera cooperar y demostrar buena voluntad, pero no es esto lo que determinará nuestra suerte. Temo que cierta rigidez está apoderándose de nosotros, que un espíritu conservador está penetrando en las filas sionistas. Durante los años pasados han surgido ciertas tradiciones de labor sionista, y no voy a juzgar si son buenas o malas.. En los cuarenta años pasados los partidos han cristalizado cierta rutina de trabajo, y si alguien requiere cambios, surgen grandes gritos de protesta. Todo es sagrado para los miembros. El **Shuljan Aruj** no es sagrado. La Torá puede ser interpretada de diversas maneras, pero la tradición sionista es absolutamente intocable.

Debemos adquirir cierta flexibilidad, ya me he referido a la arterioesclerosis que nos afecta. No soy una autoridad

sionistas tendrán que acostumbrarse. Ben Gurión ha señalado que los sionistas no han digerido todavía esta nueva realidad. El establecimiento del Estado ha dado lugar a un complejo de inferioridad entre muchos sionistas, y esto puede provocar la caída del movimiento.. Cada estado —no solamente Israel— posee brillo.. En mi opinión el mundo del futturo no estará organizado en estados.. Por lo tanto no me impresionan mucho cónsules, embajadores y ministros. Pero en el mundo de hoy un estado es algo reluciente, especialmente para un pueblo que durante generaciones tuvo rabinos y **shojtim** pero no ministros. Los representantes de Israel, por su partte, sufren de un sentimiento de superioridad que parece aumentar en proporción inversa a la importancia del puesto.

Es importante que los sionistas comiencen a contemplarse con más respeto propio y a comprender que la historia judía ha reservado para ellos un papel importante durante generaciones.

Toda tentativa de fomentar diferencias de opinión con el estado será perjudicial tanto para Israel como para el Movimiento Sionista. Nuestra tarea principal no consiste en competir con el estado sino en explicar al pueblo judío que el estado los necesita.. Es necesario ir a los judíos y decirles: Estábais en un error hace cuatro años cuando creísteis que los éxitos políticos que llevaron a la proclamación de Israel y el feliz milagro de la guerra victoriosa habían eliminado la necesidad de un movimiento sionista.

A fin de movilizar la ayuda de todos los judíos en favor de Israel debemos unirlos. Pero cuando deseamos proclamar la ideología sionista.. y explicar que el sionismo es más que la ayuda a Israel, surgen las dificultades. Si el sionismo no significara otra cosa que ayuda a Israel estaría dispuesto a sustituir el movimiento sionista por un movimiento de "amigos de Israel". Citaré un ejemplo.. En el último Congreso se discutió la cuestión de **jalutziut** y ello causó una mala impresión en los Estados Unidos. Asustó y enfureció a algunos amigos firmes de Israel. . De esta manera fuimos colocados en una posición difícil. No es sencillo para los judíos abandonar **jalutziut.**

Por otra parte, renunciar a la ayuda de estos amigos significa perder de 30 a 40 millones de dólares de ayuda para Israel.

Ningún movimiento político importante desaparece de la escena mundial a raíz de su triunfo sobre otros movimientos. Desaparece solamente cuando deja de creer en sí mismo. Creo que estamos de cierta manera en esta situación.

Existen razones objetivas para ello. El Sr. Ben Gurión se refirió a ellas y no es necesario repetirlas.. Una de las causas objetivas es la pérdida del judaísmo europeo. Es obvio que el movimiento sionista, cuya grandeza y poderío provienen de la historia judía y de las tradiciones de vida judía, recibió un golpe mortal al morir seis millones de judíos.

Eran ellos los portaestandartes de la historia y las tradiciones de nuestro pueblo, los portaestandartes intelectuales y emocionales de nuestro movimiento. El judaísmo americano no ha llegado todavía a la etapa en la que pueda asumir las funciones y herencia del judaísmo europeo. Carece de una tradición de generaciones.. Los seis millones de judíos han desaparecido. Las fuentes que alimentaban al movimiento mientras ellos estaban con vida han desaparecido también.. Creo que han de transcurrir generaciones hasta que Israel produzca las fuerzas que puedan ocupar el lugar del judaísmo europeo.

No podemos alterar causas objetivas. Pero hay causas psicológicas que podemos cambiar. Como judíos y como sionistas hemos experimentado grandes tensiones emocionales durante los quince años que precedieron al nacimiento de Israel. Ahora vivimos en períodos que pueden llamarse normales. La atención ha amenguado.. Esttamos consolidando los productos de la era más dramática de la historia judía moderna.

No luchamos ya por la inmigración, no luchamos ya contra una potencia mandataria. En consecuencia, se ha registrado una caída de la temperatura.. El movimiento sionista no debe culparse por ello.. Tampoco debemos deducir de ello que el movimiento ha perdido su valor, de que no es ya tan importante como había sido. Quizás se produzca una reintensificación de la tensión. No sé si rogar por ello. Ciertamente esperamos que no se produzca una repetición de las condiciones que nos impulsaron hacia la actividad en años anteriores.

Llego ahora a un segundo factor que deseo discutir. El establecimiento del Estado ha creado una situación a la cual los

EL MOVIMIENTO SIONISTA

Por NAHUM GOLDMANN

(La siguiente es una selección de conceptos del presidente de la Agencia Judía para Palestina)

El movimiento sionista comenzó su labor como un movimiento no práctico y durante mucho tiempo fué considerado así. No puede seguir siendo un gran movimiento que cuenta con el entusiasmo de sus adherentes si se contenta con tareas prácticas y no brinda oportunidad a las discusiones "'no prácticas". Hablo aquí no como miembro del Ejecutivo Sionista ni en nombre de la Confederación de Sionistas Generales.. Hablo solamente en nombre del judío y del sionistta Nahum Goldman. No discutiré problemas ideológicos.. Cuanto más envejezco menos creo en ideologías abstractas. Los hombres actúan por motivos psicológicos más que por razones ideológicas abstractas.

Deseo discutir los problemas que surgen de las necesidades de un movimiento sionista integrado por seres humanos, personas con sangre en sus venas, con pasiones y ambiciones. Deseo discutir los problemas psicológicos que existen y han surgido en los últimos años.. A este respecto creo que hay tres categorías de problemas que señalan las cuestiones que confrontan el sionismo y el movimiento sionista, y hablaré de ellas brevemente..

La primera categoría es la de las relaciones entre el movimiento sionista y el pueblo judío.. La segunda categoría concierne las relaciones entre el movimiento sionista y el estado de Israel.. La tercera categoría —probablemente la más importante de las tres— afecta las relaciones entre los sionistas y el sionismo.

AGUA DE COLONIA

Réve d'Or

EXQUISITA Y ECONOMICA

PERFUMERIA

L. T. PIVER

PARIS HABANA

UNITED ARTITS CORP. OF CUBA, S. A.
(Artistas Unidos)
ALMENDARES 175. **FILMCENTRO.**

saluda afectuosamente a la COLONIA HEBREA DE CUBA en ocasión de celebrar su AÑO NUEVO y aprovecha esta oportunidad para informar que sus estrenos próximos y éxitos seguros artítico-comerciales, serán:

LA ISLA DEL DESEO: en Technicolor y con Linda Darnell, Donald Gray, Tab Hunter y Sheila Chong.
RIO SAGRADO: en Technicolor con Thomas E. Breen, Patricia Walters, Adrienne Corri y RADHA.
HOMBRES DE VERDAD: en Ansco-Color, con Lew Ayres, Marilyn Maxwell, Hed de Corsia y Andy Devine.
LA VOZ DE LA PRIMERA PLANA: una relevación. Con Gene Evans, Mary Welch, Bela Kovacs y Herbert Kayes.
EL CAPITAN SCARLETT: en Technicolor, con Richard Greene, Leonora Amar, Manolo Fabregas y Nedrick Young.

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

ISIDORO ABRAVANEL Y FAMILIA

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

ción sionista femenina (Wizo). El grupo sefaradí reunió una importante suma para el estado de Israel por intermedio del Consejo pro Israel.

Las actividades en pro del estado de Israel no impiden a la comunidad incorporarse a la vida cubana en lo social y económico, a pesar de que culturalmente los judíos están aún bastante aislados.

"La adquisición de edificios para fines privados y públicos —escribe un apreciado poeta y periodista judío, antiguo residente en Cuba— demuestra que el Ishuv judío en Cuba se arraiga cada día más en el país (1). Ello explica plenamente el hecho de que los judíos cubanos residentes en los Estados Unidos se han organizado en una sociedad especial de residentes cubanos, que cuenta ya con muchos asociados y llevan una vida similar a la de su hogar, es decir a la vida judía de Cuba (2).

---

(1) Eliezer Aronovsky, en el diario "Tog" del 4 de octubre de 1950, Nueva York.
(2) "Habaner Lebn" del 22 de marzo de 1950.

SALUDAMOS CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO 5713, A NUESTROS MIEMBROS Y A LA COMUNIDAD HEBREA DE CUBA Y HACEMOS VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

Logia Maimonides No. 1516 de B'nai B'rith, Habana

MARCO PITCHON, Presidente.

Un comité para la ayuda de los enfermos mentales y de los afectados de tuberculosis se ocupa también de asistencia general y ayuda hasta a no judíos.

La comunidad judía de Cuba adquirió, andando el tiempo, una homogeneidad ideológica. El movimiento comunista en la calle judía se está liquidando por sí mismo debido a las contradicciones inherentes y a las disensiones internas. Su única escuela denominada Escuela "Shalem Aleijem", fundada en 1940, se clausuró en septiembre de 1949. Lo mismo aconteció con el Centro Popular Judío y con otras instituciones de dicha corriente ideológica.

La prensa judía cuenta con el periódico "Habaner Lebn", fundado en noviembre de 1932, que aparece dos veces por semana desde 1937. Desde 1950 la Kehilá de La Habana y provincias edita un periódico denominado "Unser Shtime" (Nuestra Voz). Además aparece durante los últimos ocho años un anuario, éditado por Habaner Lebn, que informa sobre las actividades generales en el país.

Las actividades culturales del Ishuv, tanto en idish como en castellano, nunca fueron muy intensas, pero últimamente han disminuído aún mucho más. En tiempos pasados florecieron en Cuba círculos filodramáticos judíos y sus tribunas eran frecuentadas por conferencistas, especialmente venidos de los Estados Unidos. Hoy día queda bien poco de todo esto. La prensa judía se queja que el idish desaparece de la vida societaria y se oye muy poco este idioma en reuniones y asambleas. También las bibliotecas judías, que en su tiempo eran instituciones importantes, se hacen sentir de un modo cada vez más débil.

La comunidad judía de Cuba es sionista en su mayoría. En el curso de siete meses (diciembre de 1948 a junio de 1949), 223 judíos se trasladaron al estado de Israel, entre ellos 117 refugiados. Ochenta y dos judíos cubanos se establecieron en Israel. Las campañas financieras en favor del estado de Israel se convierten en acontecimientos populares y nacionales. La organización sionista juega un papel preponderante en la sociedad y realiza también trabajos culturales dentro del marco de su programa ideológico. Mucha actividad despliega la organiza-

Israel" inauguró en 1950 una escuela bajo el nombre "Tajkemoni" que ya duplicó casi el número inicial de sus alumnos (aproximadamente 100). Una escuela particular hebreo-española tiene también 100 alumnos. Todas esas escuelas son integrales. Además del curso completo de la escuela elemental cubana se enseña el hebreo, idish e historia judía.

En lo que se refiere a la enseñanza media, la situación es muy delicada. Hay un proyecto de creación de una escuela secundaria integral; pero entretanto se pierden los resultados de la enseñanza elemental.

El mayor interés por la educación judía lo demuestran los judíso del este europeo de la primera inmigración. La mayoría de los nuevos inmigrantes, especialmente los llegados después de 1942, no tienen ningún interés por la educación judía. Ellos y también gran parte de los sefaradim prefieren enviar a sus hijos a las escuelas generales. Los alumnos de la primera Talmud Torá, fundada por los sefaradim en 1924, eran en su mayoría hijos de ashkenazim.

La vida del judaismo religioso se desarrolla en las sinagogas y "Minianim". En la Habana hay 5 sinagogas: un templo reformista, denominado Bet-Israel de los judíos norteamericanos, con cien socios y una escuela dominical, con 40 niños; tres templos de los ashkenazim y uno de los sefaradim. La generación joven demuestra en general muy poco interés por la religión. Se estima que sólo el 30 % de la población judía observa "Cashrut".

Desde que el Joint liquidó sus actividades en Cuba, las sociedades de beneficencia se encuentran en una permanente crisis financiera. Las actividades directas del Joint cesaron casi por completo, ya que quedaron muy pocos refugiados, excepto ancianos y enfermos, de los cuales se ocupan las instituciones locales que reciben para ese fin asignaciones especiales del Joint.

Las organizaciones femeninas efectúan trabajos sociales y desarrollan amplias actividades. La federación femenina judía, fundada en 1924, dispone también de una caja de préstamos.

giosa no tenía la razón de su parte porque el Centro no pretendía convertirse en una Kehilá religiosa y reconocía la autonomía de los judíos devotos con respecto a la religión.

El Centro Judío quiso que la siciedad religiosa se adhiriera y formara el departamento religioso. Igualmente estaba de acuerdo en que la organización sionista, que contaba con muchas fuerzas intelectuales, se convirtiera en el departamento cultural. El Centro en general era prosionista. Pero los judíos religiosos querían ejercer la hegemonía sobre el Ishuv y, por otra parte la organización sionista sostenía su derecho a algo más que una mera autonomía. Sin embargo, durante varios años los dirigentes del Centro lograron granjearse la confianza de los judíos cubanos y de ese modo se convirtió éste en la entidad judía representativa en el extranjero.

A pesar de nuevas sociedades surgidas con motivo del nuevo flujo migratorio, no quedó ni amenguado ni puesto en tela de juicio el carácter representativo del Centro Judío. Con el tiempo estas sociedades fueron disueltas, ya que sus miembros se adhirieron individualmente al Centro Judío. De tal manera el Centro pudo superar las pruebas de su capacidad societaria y fué reconocido por todos, excepto los izquierdistas, como la representación de la población judía de Cuba.

La sociedad religiosa "Ajdut Israel", que cuenta con 500 asociados, se empeñó sin embargo en convertirse en Kehilá. Bajo el nombre de "Kehilá Judía de La Habana y Provincias" quiso obligar a la comunidad a reconocer su autoridad. Se opusieron a ello, cuatro grandes instituciones judías: el Centro Judío, la Cámara Comercial Judía (fundada en 1936), la Organización Sionista y la Gran Escuela Judía Elemental. Durante las elecciones del Centro (4 de diciembre de 1949), la lucha se desarrolló sobre la línea de la educación religiosa o laica. La fracción que defendió el carácter representativo del Centro Judío resultó vencedora en las elecciones.

La educación judía ocupa en Cuba un lugar preponderante. Dispone de cuatro escuelas integrales, todas en La Habana, cada una de las cuales de una tendencia distinta. La escuela autónoma del Centro Israelita tiene 400 alumnos. Los sefaradim tienen una escuela propia con cien alumnos. La Kehilá "Ajdut

yoría son éstas pequeños talleres y, a menudo, las ganacias de los fabricantes no son mayores que las de sus obreros. Al principio de la inmigración, el número de los obreros judíos no era pequeño. En los años 1927-1929 llegaban al millar, pero hoy día casi ya no existen. Por otra parte, aumenta el número de nuevos artesanos gracias a la escuela del Ort en La Habana, que en los años 1943-1950 tuvo 763 alumnos, de los cuales ya se graduaron 193. En los últimos años aumentó también en el sector sefaradí el número de estudiantes entre los nativos del país.

El rápido crecimiento de la inmigración judía y paralelamente la entrada de los inmigrados en tránsito, originó el surgimiento de instituciones y organizaciones que se ocupaban preferentemente de las actividades económicas y sociales y de la ayuda religiosa y cultural. Las diferencias ideológicas no permitieron, empero, que se formara un organismo central con fines representativos para toda la comunidad ashkenazi. Los sefaradim y más tarde los judíos alemanes, se organizaron por separado. Al principio sus actividades tenían preferentemente un carácter de esclarecimiento cultural. En 1924 se funda el Centro Cultural Judío, que se llama más tarde simplemente Centro Judío. Pero su radicalismo político condujo a un cisma. Los elementos radicales crearon en 1926 la Sociedad de Cultura que se convirtió después, luego de varias metamorfosis, en la Asociación Judía de Arte y Literatura. Los judíos liberales crearon en 1925 el Centro Israelita de Cuba, conocido como Centro Judío, existente hasta hoy día. En 1938 dicho centro fué reconocido por casi todas las organizaciones judías, incluso las izquierdistas, como órgano representativo de la población judía cubana. En 1940, los elementos comunistas, que se infiltraron sistemáticamente, casi se adueñan de dicho centro. Como no pudieron lograrlo, crearon para sus fines un Centro Judío Popular. Paralelamente con este último Centro, se empezó a desarrollar en Cuba, desde 1925, una sociedad religiosa bajo el nombre de "Adat Israel", que pretendía ser la Kehilá religiosa.

También la organización sionista se afanó por conseguir la hegemonía dentro de la comunidad, debido a que la mayoría de los judíos simpatizaban con el sionismo. De tal manera, el Centro Judío tuvo oposición de ambas partes. La fracción reli-

235. Solamente en casos esporádicos y en virtud de influencias personales, tuvieron efecto últimamente algunos esfuerzos individuales para lograr la inmigración a Cuba.

De todos modos, puede considerarse la actual población judía de Cuba, que cuenta ya con un 70 % de ciudadanos naturalizados, como una comunidad estabilizada, más bien sujeta a variaciones numéricas a causa de la inmigración o la emigración. Es casi imposible fijar exactamente el número de los judíos en el país. Los cálculos más aceptables establecen que hay 12.000 judíos sobre una población general de 5 millones. Casi el 75 % vive en La Habana y el resto en las pequeñas ciudades y pueblos. En La Habana los de habla idish son la mayoría, mientras que en las provincias predominan los sefaradim de habla español.

La mayor parte de los judíos del este europeo se ocupan del comercio y de las industrias. Entre los sefaradim prevalece el pequeño comerciante y el vendedor ambulante; ya en los comienzos de la inmigración el comercio callejero era la escuela preliminar para las actividades económicas de casi todos los inmigrantes.

Con la desaparición del antisemitismo, que empezó a disminuir durante la guerra, la situación política de la población judía se volvió satisfactoria. Poco a poco la comunidad judía se integra a la vida nacional del país y las organizaciones judías participan en las manifestaciones patrióticas, por ejemplo en los festejos del centenario del pabellón nacional cubano realizados en 1950. La ley implantada en 1933, según la cual el 50 % de empleados y obreros tienen que ser cubanos nativos, no ha sido dirigida expresamente contra los judíos. Eso se convirtió, con el tiempo, en una exigencia normal que gracias al más importante papel desempeñado por los judíos en el comercio y las industrias, tuvo por consecuencia el empleo de miles de cubanos en establecimientos judíos. Con el tiempo, muchos de los comerciantes ambulantes abrieron negocios y, de artesanos y comerciantes ambulantes abrieron negocios y, de artesanos y comerciantes se convirtieron en industriales. La fabricación de ropa interior, del vestido, calzado, corbatas y artículos de cuero, fué introducida por los judíos. Entre los artesanos muchos sastres y zapateros llegaron a fundar fábricas propias. Pero en su ma-

En 1914 fundan una sociedad denominada "Shévet Ajim" (Congregación de Hermanos), que además de ser una Kehilá religiosa se dedica también a la ayuda social.

Hasta el año 1920 hubo muy pocos judíos en Cuba. En los años 1920-21 empiezan a entrar los judíos del este europeo, principalmente de Polonia, cuya intención era realmente inmigrar a los Estados Unidos. La mayor parte de estos inmigrantes logró en los años 1921-1923 entrar en los Estados Unidos. Empero, desde el momento en que se implantó una cuota para los inmigrantes a los Estados Unidos, miles de judíos quedaron en Cuba y empezaron a radicarse definitivamente en ese país con la ayuda de las organizaciones norteamericanas de socorro.

En 1924 había ya en Cuba aproximadamente mil judíos, procedentes del este europeo. La mayor parte de los inmigrados que llegaron allí antes de 1923, ya se habían trasladado, sin embargo, a los Estados Unidos. En 1925 se estima la población judía en 8 mil, 5 mil de los cuales eran judíos del este europeo (en su mayoría de Polonia) y 2.600 sefaradim. La mitad de esos inmigrantes eran solteros.

En los años 1939-1941 entran judíos alemanes y austríacos. Además emigran también judíos de Bélgica, vale decir, judíos polacos que vivieron durante muchos años en Bélgica. Al mismo tiempo aumenta el número de judíos que entran al país con el fin de canjear sus visaciones de turistas a los Estados Unidos por visaciones permanentes. Se estima que en los años 1938-1950 el número de tales residentes temporarios sobrepasa los diez mil. En 1938 el Joint creó en Cuba un comité especial de socorro para ayudar a aquellos inmigrantes en tránsito.

Poco a poco la inmigración fué paralizándose por muchos motivos. Ante todo, la crónica crisis económica en Cuba que no constituía mayor atractivo para los inmigrantes. También el aumento del antisemitismo, intensificado grandemente en los tiempos del hitlerismo, jugó un papel importante en este aspecto. El punto culminante de dicha corriente antisemita aconteció en el verano de 1939, cuando el barco "Saint Louis" que traía refugiados de Alemania, no pudo atracar y vióse obligado a buscar otro puerto. De esa manera se paralizó casi por completo la inmigración judía. A pesar de todo, entraron durante los años 1933-1943 seis mil inmigrantes; pero ya en 1947 inmigraron sólo

LA COMUNIDAD JUDIA EN CUBA

Por JACOB SHATZKY

(El presente trabajo es un capítulo del libro "COMUNIDADES JUDIAS EN LATINOAMERICA", del Dr. Jacob Shatzky, que fué publicado bajo los auspicios del American Jewish Committee, en Buenos Aires, Argentina, 1952).

La época antigua de la historia judía en Cuba está relacionada ineludiblemente con la historia de los marranos del siglo XVI, los cuales formaban pequeñas islas y que bien pronto fueron borradas por el mar del primitivo y exótico catolicismo español. Entre aquella poco numerosa y encubierta inmigración judía y la comunidad de hoy día no hay ninguna continuidad, excepto tal vez la inclinación tradicional y característica de las comunidades judías de buscar hipotéticas relaciones históricas entre los judíos de las épocas anterior y los inmigrados de la actualidad. De cualquier manera se debe fijar el comienzo de la comunidad judía en Cuba en nuestra época. A fines del siglo XIX, judíos rumanos, ya naturalizados en los Estados Unidos, intentaron establecerse en la vecina isla de Cuba. Existen también hechos comprobados que los judíos ayudaron al pueblo cubano en su lucha por la independencia. Entre los amigos del poeta y luchador José Martí hubo también judíos. Al principio del siglo actual había en Cuba unas 30 familias judías. Hacia el año 1906 se organizaron en la "Congregación Hebrea Unida" y adquirieron un terreno para cementerio.

En 1904 emigran a Cuba sefaradim de Turquía. Con los años aumenta su número y con la entrada de cierta cantidad proveniente de México (1910-1913) el sector sefaradí se convierte en una importante Kehilá de varios centenares de familias.

1952 — 1953 תשי"ג — 5713

DAVID BRANDON
Y FAMILIA

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO

DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA

DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU

BIENESTAR Y PROSPERIDAD

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

CORTESIA DE

LAINZ Y COMPAÑIA

AGUIAR No. 613-615 TELEFONOS: M-2837 y M-2887

HABANA - CUBA

Representantes de:

ROGER & GRAWFORD

J. and EAST VENANGO STREETS.

PHILADELPHIA, Pa., U.S.A.

HILAZAS PEINADAS Y MERCERIZADAS

—0—

Saludamos sinceramente a nuestros clientes y amigos de la Colonia Hebrea de Cuba en la fecha de su Año Nuevo y hacemos votos por su progreso, bienestar y propsperidad.

לשנה טובה תכתבו !

La mayor demanda para producir mejores tejidos de Lanzadera y de Punto es para los Manufacturados de **NYLON** y **ORLON**.

Todos los Fabricantes que emplean los Hilados
BOGER AND CRAWFORD
Trabajan a plena capacidad. Porque, es muy sencillo: depende de que los mejores Hilos se producen con las mejores fibras y eso es lo que nosotros estamos haciendo. Además tenemos 20 maravillosos colores sólidos que garantizan el ideal supremo de nuestra existencia:
CALIDAD.

Si usted, fabricante progresista aún no ha probado nuestros Hilados, pídanos muestras gratis.

20 AÑOS LLEVAMOS SIRVIENDO A LA INDUSTRIA TEXTIL CUBANA.

Representantes:

LAINZ Y Cía.

AGUIAR No. 613-615 **TELFS. M-2837 - M-2887**

HABANA

—0—

א גליקלעכן און ציפרידענעם יאר ווינטשן
מיר אלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער נאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

emancipadoras de Cuba; se lanzó una campaña de fondos para llevar a vías de realización del proyecto; será un testimonio perenne, para la actual y futuras generaciones, de esa aportación a la causa independentista cubana, espontánea y sincera de hebreos, muchos de los cuales ni siquiera conocían a Cuba; testimonios positivos tenemos que lo certifican..

Ellos son: la declaración escrita el 24 de febrero de 1926 por el patricio cubano coronel del Ejército Libertador de Cuba, don Fernando Figueredo y Socarrás; los libros "Héroes del Destierro" (de 1904) y "Martí, Cayo Hueso y Tampa", (de 1905) del Rev. Manuel Deulofeu; el testimonio escrito del señor Luis F. Falbello, emigrado cubano en Cayo Hueso desde el año 1885 hasta el año 1899; el saludo publicado en el periódico "Patria", de New York, del 10 de diciembre del año 1892, —órgano fundado por el apóstol Martí— elogiando a los componentes —unos 50 hebreos— de un club que formaron con el nombre "Abravanel" (personalidad hebrea del siglo XV) para ayudar a la independencia de Cuba de manera desinteresada..

En busca de más testimonios al respecto hemos emprendido, desde hace algún tiempo, una investigación histórica que está encaminada para darnos buenos resultados, de importancia para la comunidad hebrea en general. La investigación se efectúa en bibliotecas y Archivo Nacional, dirigiéndonos a instituciones y a personalidades intelectuales, historiadores, etc., de Cuba y del extranjero, tanto en casos particulares como en términos gnerales. En lo particular investigamos el caso del general Carlos Roloff,, relevante patricio (hay indicios que fué de origen hebreo, aunque en el momento no puede probarse documentalmente, como tampoco se puede probar de lo contrario); el de Louis Shlesinger, del Estado Mayor de Narciso López, en su expedición de 1851 a la provincia de Pinar del Río (respecto del cual estamos tratando de probar fehacientemente que era judío) fué hecho prisionero y mandado a Ceuta, de donde luego se escapó para los Estados Unidos; el caso, de la época remota de 1832, de "Juan Elis, de religión judía" en Santiago de Cuba, acusado por las autoridades españolas de "espía de los rebeldes colombianos" que querían liberttar a Cuba, a los que sirvió con riesgo de su vida, como agente de información, se le detuvo y se le expulsó "con prohibición absoluta de volver a la isla" (Archivo Nacional; expediente Nº 38, Legajo 35).

LA BENE-BERITH EN CUBA

Por MARCO PITCHON

La institución Bené Berith tiene como misión esencial la de reunir a hebreos de distintas procedencias para una labor en común en beneficio de la comunidad hebrea, del país en que vivimos y de la humanidad en general.

La Logia "Maimonides" de la Habana cumple a cabalidad esas altas finalidades de la institución.

En las reuniones periódicas de nuestra Logia se cultivan verdaderos lazos de amistad entre hebreos de distintos sectores.

Entre las actividades actuales de "Maimonides", que informamos habitualmente por nuestro sencillo Boletín "Fragmentos", he aquí un pequeño resumen de las de más trascendencia.

El Concurso Literario Escolar sobre el Tema: "Democracia, Libertad, Igualdad, Fraternidad", que nuestra Logia estableció en homenaje al Cincuentenario de la República, para alumnos de Escuelas Públicas Primarias y Superiores de la Habana y de provincias, tuvo franco éxito; tres de las composiciones premiadas serán publicadas; el Jurado que las seleccionó estuvo integrado por: Dra. Dulce María Escalona; Dr. Jorge L. Martí; Sr. Ernesto Ardura. De las cartas laudatorias recibidas extractamos lo siguiente: De la Escuela No. 1d de Santa Clara: "'Esta Escuela les queda agradecida por ese gesto enaltecedor de convocar a las Escuelas Superiores al desarrollo de un tema que aún sin premios sería incentivo más que suficiente para nuestra Patria por su gran trascendencia". De la Escuela "A" de Matanzas: "Permítame reiterarles una vez más mi felicitación por la feliz idea que tuvieron al organizar este concurso y por el homenaje que rindieron a nuestra querida Patria, homenaje que tanto los enaltece, diciendo mucho de vuestros sentimientos y alto nivel cultural".

Uno de los acuerdos más trascendentales de la Logia "Maimónides" que está empeñada en cumplir es el de erigir un monumento que rememore en lo adelante, la ayuda aportada por hebreos de distintas procedencias en diversas épocas a las luchas

albores de su historia. Siempre ha habido judíos, y en todas partes. Siempre y en todas partes los seguirá habiendo. Puede existir una gran distancia entre los profetas de Israel y las enseñanzas de las academias babilónicas de Sura y Pumbadita; puede haber una gran diferencia entre el judío de antaño y su hermano moderno. Pero sólo es una diferencia superficial. Fundamentalmente, en lo profundo, todo es lo mismo. Hoy continúa la tradición israelita en sentido muy real y auténtico: una luz sobre el mundo, una influencia vital y vigorosa sobre los destinos espirituales de la humanidad. Nuevamente en palabra de Israel Zangewill: "Si la historia del pueblo de Israel, que cubre todos los tiempos conocidos, no tiene significado dinámico, no da señal alguna de los destinos de la humanidad, la vida es en verdad una sombra ambulante y la historia un cuento relatado por un idiota, cargado de ruido y furia, sin ningún significado."

Automotriz Ania S.A.

AGENCIA OLDSMOBILE Cadillac CHEVROLET

EXHIBICION: EL RECODO - MALECON Y G | DEPOSITO BELASCOAIN 857 - HABANA
Vedado - Telf. F-9991 | Telfs. U-1611 y U-2204
Cable y Telégrafo "Ogramal"

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

rencia: el otro, de difusión y complejidad. La Biblia puede leerse por gusto; el Talmud debe estudiarse con cuidadosa y persistente atención.

Pero, por otra parte, el Talmud refleja en cierto sentido los azares y experiencias del pueblo judío, mejor aun que la Biblia. En tanto la influencia de ésta se ha extendido al mundo entero, la del Talmud se circunscribe a los grupos judíos. Los héroes de la Biblia tienen altares en los espíritus de miles de hombres de todas las creencias; los del Talmud, con la posible excepción del Hillel,, permanecen obscuros e ignorados. A pesar de los dos mil años que han transcurrido sobre sus páginas, el Talmud es, como los judíos mismos, la Gran Incomprensión de la Historia.

:: :: ::

No es menester exagerar la aportación judía a la civilización. El registro es tremendo, y heroico. Los judíos han influído en el mundo a través de la Biblia, por su pasión de divinidad, por sus eternas demandas de justicia y rectitud; pero la Biblia no es la única antorcha judía. La Sinagoga, no menos que la Biblia, ha llevado el mensaje judío al mundo, como dice Salomón Schechter, "con su grito largo y contínuo, en pos de Dios durante más de veintitrés siglos, con su actividad incansable en pro de la enseñanza y evolución de la palabra de Dios, con su registro constante de santos, mártires, sabios, filósofos, estudiosos, místicos; esa Sinagoga que es el único testigo auténtico del pasado, y que constituye en todas las edades la expresión más sublime de la vida religiosa de Israel..."

Y aun no hay que cerrar el registro, ya que Israel no ha muerto, ni ha terminado su influencia en el mundo. En efecto, tiene hoy tanta vida como la tuvo en la gloria primitiva de los

individuales, de hombres y mujeres, sus ambiciones y destinos inciertos, sus grandes decisiones, sus lamentables caídas, la fuerza de sus pasiones y visiones... ¿dónde encontrar tal variedad de tipos y experiencias, sino en la Biblia? Y al llegar a los Salmos de David, la flor más pura del genio literario judío, tenemos que hacer un lugar especial en la historia de la literatura, reconocer un único efecto en el corazón humano, para darnos cuenta de lo que significa tal documento. "Creo que puedo llamar a este libro —decía Calvino— anatomía de todas las partes del alma, ya que no hay movimiento espiritual que no se refleje en tal espejo. Todas las penas, trastornos, temores, dudas, esperanzas, dolores, indecisiones, tempestuosas explosiones que arrastran el alma humana, se encuentran aquí reproducidas como en vida".

Entre el último de los profetas y la redacción del Talmud, período intermedio de más de mil años, el genio creativo judío no se paralizó. Quizás cambiara el centro de la vida judía y sus condiciones exteriores, pero de ningún modo su evolución y crecimiento interior. En esos siglos de receso, los maestros religiosos judíos, llamados rabinos, explicaban, interpretaban, enmendaban y modificaban la Ley de Moisés, lo cual dió por resultado esa obra estupenda que se conoce con el nombre de Talmud.

El Talmud no se asemeja a ninguna otra obra escrita. Es un trabajo gigantesco, de dieciocho grandes volúmenes, en los cuales se refleja la vida variada del pueblo judío, a través de su religión, su moralidad, su jurisprudencia, sus leyendas y sus supersticiones. Es un campo de batalla intelectual en el cual no es preciso alzar el telón sino a medias para ver hombres, cientos de hombres, luchando, discutiendo, disputando con toda la sutileza de ingenio y lógica que requiere la necesidad de armonizar la religión de la sinagoga con las distintas condiciones de los tiempos.

Con dificultad se encontrarán dos productos del mismo espíritu tan distintos como la Biblia y el Talmud. Uno proviene del genio literario, el otro de una circunstancia nacional. El primero es fresco, vivido, lleno de dramatismo. El otro es grave, complicado y concentrado. Uno es modelo de orden y cohe-

so al corriente de los ideales morales y éticos de la Biblia Judía. Gracias a él, en gran parte, se infiltraron las enseñanzas judaicas en los círculos cultos no judíos de la época. Filón debía su filosofía a los griegos, su religión a los judíos; era hombre de gran sabiduría y extraordinaria inventiva, que se propuso tender un puente entre el monoteísmo judío y el paganismo griego. Fracasó, como tantos otros intentos hechos anteriormente en el mismo sentido. "Oriente es Oriente, y Occidente Occidente; nunca podrán reunirse los dos". Pero se debe acreditar a Filón el haber hecho retroceder los límites del judaísmo más que ningún otro hombre del mundo antiguo.

La influencia de la Biblia en el mundo, como obra literaria, no ha sido menos fuerte que sus enseñanzas morales y religiosas. Aún si la Biblia fuese un libro menos venerado, y podemos decir, aún si la aureola religiosa que la rodea la perjudicara menos, seguiría siendo una obra maestra de literatura por la belleza de su estilo, la sensillez de sus narraciones, la gran variedad de colores y matices, la elocuencia mayestática de sus expresiones proféticas y la riqueza casi fantástica de sus imágenes y figuras de dicción. En la Biblia hay una correspondencia perfecta entre la gente y su lenguaje. La nación que oyó la voz de Dios revelado en el Sinaí entre truenos y relámpagos logró desarrollar una forma de expresión que no tiene paralelo en belleza y sonoridad, ni en fuerza representativa. Los tumultos guerreros, el alzarse y caer de las olas en el mar tempestuoso, están retratados con vívida exactitud en sonidos y rugidos verbales que hieren el oído como choques de espadas y retumbar de tormentas. Por otra parte, la Biblia ofrece la dulce música de las flautas, la exquisita música de las arpas, que aquietan, consuelan y calman el espritu.

Dondequiera se reza, se reza en el lenguaje de la Biblia. Su ritmo es como un hondo pozo donde el santo y el pecador encuentran palabras y pensamientos para las más diferentes situaciones. ¡Qué diferentes son las expresiones, los sentimientos, los estilos de los profetas, salmistas, sabios de la Biblia! ¡Qué distintos los libros de David, Jeremías, Job, el Eclesiástico! En una parte de la Biblia se halla el encanto y sencillez de la verdadera poesía; en otra, la fuerza dramática; en otras, sentimientos morales y consciencia reflexiva. El curso de miles de vidas

da, en vista de la abstinencia de los judíos en los asuntos del mundo durante casi dos mil años. Pero no es necesario insistir en que los movimientos políticos en que los judíos se han visto involucrados han sido siempre, y por amplio margen, de tipo liberal.

La huella del genio judío sobre el mundo civilizado es quizás la influencia más antigua de las conocidas, y se remonta a la época clásica. Los judíos entraron en Europa Occidental mucho antes de que buena parte de los habitantes de ésta se desplazaran desde Asia e invadieran la llanura centroeuropea. Y no es imposible que lo que se conoce como cultura griega tenga también influencia hebraica. El tráfico comercial, que en tiempos del Rey Salomón cubría casi todas las partes del mundo de entonces, no podía haber olvidado las islas helénicas. En literatura rabínica se trata a los siete sabios de Atenas, con deferencia y respeto, lo cual demuestra que las relaciones entre Grecia y Judea no eran únicamente comerciales. En "Kuzari", Yehuda Haleví insiste en considerar a Aristóteles como discípulo de los profetas hebreos, y los lectores de Platón no pueden dejar de encontrar en sus diálogos filosófico-místicos, sobre todo en el "Fedón", el tono y espíritu de los más sublimes pasajes de la Biblia.

Después de las campañas militares de Alejandro Magno y la fundación de Alejandría, la influencia judía es indiscutible. En las legiones alejandrinas había buen número de judíos, buenos soldados, y, lo cual es más importante, excelentes colonizadores. Llevaban la Biblia Hebrea en sus mochilas, y en el corazón las tradiciones folklóricas de sus sabios. Se interesaban en empresas comerciales e industriales, así como en esparcir los ideales religiosos y culturales de su pueblo. Tuvieron directa influencia en los ambientes en que vivieron, y de los cuales recibieron también, a su vez, herencia vital. Por ejemplo, adoptaron gran parte de la tradición griega en literatura, y aportaron a ella la riqueza cultural y religiosa de su formación judaica original.

Filón, coetáneo más joven del Hillel y Jesús, fué un apóstol del judaísmo para el mundo helénico. Era un predicador religioso, que empleaba términos filosóficos para poner al univer-

conducta. No hay términos abstractos en la Biblia. Su lenguaje es el lenguaje de los sentidos. El atributo de su Deidad es la Justicia. La legislación mosaica es más humanitaria que teológica. Pide menos pensamiento que acción, menos credo que conducta moral. La rica floración del genio judío está dentro de los límites de la justicia y la rectitud. Lo que más enfurecía a los profetas era "unir casa con casa" y "el brillo del rostro del pobre". La nota trascendental está ausente de la religión de la Biblia. "No está en el Cielo", dice la Escritura de la Torá. El sabio y profeta están de acuerdo en señalar la Era Mesiánca, no en el vago y distante futuro de otro mundo, sino en una vida mejor en este mismo.

Y si hay una característica judía en política, nada puede ilustrarla mejor que el punto de vista de la Biblia sobre el gobierno y los problemas sociales del tiempo en que fué escrita. Renan puede haber exagerado un poco cuando dice que los profetas han sido los sublimes antecesores de Saint-Simon. Pero poca gente negará hoy seriamente que la democracia se inició por primera vez en la legislación mosaica, y que fué alimentada y llevada a su pleno florecimiento por los antiguos profetas hebreos. El instinto de la igualdad humana, el sentimiento y respeto de la dignidad de cada persona, no tienen en ninguna parte ejemplos tan gráficos y hermosos como en las páginas del Antiguo Testamento, en las enseñanzas de la tradición rabínica, e incluso en los barrios bajos de los miserables ghettos, donde la riqueza no goza de privilegios y la pobreza no es origen de vergüenza.

Aunque dos de los libros de la Biblia llevan el nombre de "Reyes", la realeza no es institución judía, y la monarquía es evidentemente una imitación de formas extrañas de gobierno. Los israelitas aborrecían por encima de todo el lujo y la extravagancia de los reyes, y emitieron leyes drásticas para doblegarlos. Y todas las voces elevadas en protesta por el despotismo hablaban el lenguaje de la Biblia. A través del largo período de la lucha del hombre contra la tiranía y la arrogancia de los reyes, la historia constitucional de Israel ha sido consultada con frecuencia por los filósofos políticos de todas las comarcas, que querían rehacer o reedificar su sistema. El mito de los judíos como fermento revolucionario es propaganda vil y estúpi-

cias más elevadas de Jesús ya eran conocidas de los judíos, tanto por su literatura bíblica como por la talmúdica. Muchas de las joyas que adornan el Nuevo Testamento se remontan a Hillel, que murió cuando el creador del Cristianismo tenía diez años. La Iglesia Cristiana es un producto directo de la Sinagoga Judía, y se edificó según su modelo. Es absurdo acusar a los judíos de ser enemigos del Cristianismo, cuando el Cristianismo, con ciertas modificaciones, no es sino una popularización de las potencialidades espirituales del Judaísmo.

La religión mahometana tiene mayor relación con el espíritutu del Judaísmo que con las religiones politeístas que su fundador derrocó. El profeta árabe, conductor de camellos poseído de profundo sentdo religioso, afanoso, en su búsqueda de un Dios, de fundar una nueva fe, se vió inevitablemente atraído por lo que dabía oído decir de la Biblia Judía. Entre los judíos y los árabes había habido relación comercial desde la época del Rey Salomón, pero sus mutuos contactos se acentuaron considerablemente en la época de Mahoma. Los judíos y los árabes no sólo verificaban intercambio de mercancías, sino de enseñanzas, y leyendas y supersticiones. Mahoma no sólo tenía genio para la religión, sino una gran inventiva y mucha memoria. Lo que oía no se le olvidaba nunca, y cuando empezó a dictar los "suras", los bordó con muchas de las historias bíblicas hebreas que recordaba.

En la trastienda del Corán hay muchas características y personalidades judías. Así como el Nuevo Testamento establece con autoridad de las escrituras la llegada de Jesús, el Corán pide al Deuteronomio salude la venida de Mahoma. Los judíos encuentran en las leyes e instituciones mulsumanas un sonido familiar. El Hadith es la exposición autoritativa del Islam como el Talmud es la del Judaísmo, y cuanto más a fondo se examinan, con mayor claridad aparece su similitud. La plegaria a horas determinadas del día es costumbre tan arraigada entre los judíos como entre los mahometanos, y nadie negará la semejanza que existe entre el grito alucinante del almuédano, que llama a la oración de lo alto del aminar, y la voz sobrenatural del shamash, que pide la suplicación del amanecer en las viejas ciudades de Europa Oriental.

El genio religioso judío es práctico. Insiste y acentúa la

tarse en los albores de nuestro mundo y no lleva ninguna traza de extinción.

Es también indiscutible la existencia de un "genio" judío, si entendemos por genio, en la definición de Somerset Maugham, un don natural creativo, presente en una persona o en un pueblo, que permite ver el mundo en su más alto grado de intensidad, pero con tal universalidad, que su fuerza no reside en un tipo u otro de hombre, sino en todos los hombres. Desde los primeros años de la historia judía, el genio judío ha sido relgioso; su visión de mundo, espiritualista, y sus convicciones radical y uniformemente éticas y morales. En los términos de Israel Zangwill, "Israel creó la justicia como Esparta la reciedumbre, Roma la conquista y China la autoconservación; era un pueblo consagrado a la consagración, y por su santidad había de santificarse el mundo". En el universo pagano no había nada como Israel, como no lo hay hoy, en el mundo gobernado por la fuerza bruta.

Es cierto que la adoración de un Dios de Justicia no ha sido una cualidad inquebrantable en Israel. Se han dado tiempos de miseria, de degradación y estancamiento. Bajo la influencia corruptora de poderes extraños y ominosos, de reyes delincuentes y jefe fraudulentos, la fibra ética y religiosa de los judíos ha sufrido corrosiones, pero no por mucho tiempo. Por delgada o fuerte que haya sido, por débil o vigorosa que sea, siempre se ha mantenido. Aún en el más bajo estrato de la decadencia, la llama original ha vuelto a encenderse al conjuro de la voz de algún sabio o profeta. Saúl inclinado ante Samuel, David intimidado por el profeta Natán, y el Rey Ahab aplastado por la denuncia de Elijah: he aquí pruebas de ternura humana en hombres que, capaces por su poder de aniquilar a sus preceptores morales, temblaban ante sus amonestaciones.

El genio judío es religioso. No precisamente por accidente, las dos religiones que dominan la mayor parte del mundo civilizado han recibido de la fuente judaica las ideas e ideales predicados en mezquitas e iglesias. Sus himnos y plegarias, sus cantos y canciones tienen un toque hebraico, cuando no han sido directamente inspirados por los Salmos de David. Las senten-

LA EPOPEYA DEL GENIO JUDIO

Por el DR. JACOBO S. MINKIN

Aún en el caso de que el peso del Espíritu no reposara sobre cada israelita, sería difícil negar que, colectivamente, los judíos han tenido en la evolución humana una influencia igualada por muy pocos otros pueblos. Por escaso que haya sido, en el curso de estos dos mil arias, el alcance político y social de los judíos, su actividad moral e intelectual no ha conocido barreras ni descanso. La aportación de Grecia y Roma fué recogida por otras civilizaciones, y en ellas terminó. Pero el legado de Israel es hoy tan fuerte y esencial al mundo como lo fué cuando se hizo patente por primera vez. Aun en momentos de degradación profunda, cuando la fuerza vital y creadora de los judíos ha parecido dormitar, han servido como red de intercomunicación, como medio de transporte de elementos científicos y filosóficos, literarios y folklórcos, comerciales e industriales, diplomáticos y políticos, entre los países islámicos y los cristianos.

La edad del pueblo judío, la seguridad de que sea el mayor, el menor o el intermedio en la historia de las razas y las naciones, es algo que interesa sólo al historiador. Lo que es indiscutible es que tenemos una historia de miles de años, con capítulos en todos los países de la tierra; que nuestra civilización y nuestra cultura pueden hallar prncipios y antecedentes en los más remotos rincones del tiempo conocido; que nuestra literatura y nuestra tradición se han mantenido sin interrupción deste tiempo inmemorial, y que nuestra religión y legislación social son tan antiguas como los Diez Mandamientos. La historia de los judíos no es relato de gestas mayoritarias; por el contrario, es la de una de las más pequeñas sectas, que empezó a manifes-

todas partes del mundo, sólo tenían en común la fe en el triunfo de la nación israelí, que tenía que basarse en el arado y en el fusil.

Recuérdese que Cuba tiene seis veces la extensión de Israel y que en aquel pequeño territorio ya viven millón y medio de personas. Claro que no todas son judías. Las hay cristianas y musulmanas también; pero la religión no es el punto fundamental del nuevo estado. Hay más interés en lo social y político que en lo religioso y, sobre todo, después de tantos siglos de lucha por todo el mundo, hay tolerancia.

Cercada por pueblos hostiles, Israel tiene que dedicar casi la mitad de su presupuesto a la preparación militar y depende en gran parte de los fondos que recibe desde el exterior. Estas dos situaciones son como frenos al estado ideal que muchos israelitas soñaron, pero son sólo transitorias y serán resueltas.

Un rincón alegre y feliz, aunque pobre, ha surgido en el Cercano Oriente. Y es reconfortante pasar un rato con alguien que regrese de allá, aunque no sea más que para recordar que aún hay pueblos que tienen fe en un futuro mejor y luchan y trabajan para lograrlo.

OZEAN/STINNES-LINIEN

Servicio regular quincenal de

Bremen, Hamburgo y Amberes para

Cuba, México y Puertos del Golfo

A. BONA & Co. Agentes Generales HABANA, CUBA

Oficinas: O'Reilly No. 208 — Apartado (P. O. Box) 2590

Cables: "ABONACO" Teléfono: M-3333

ISRAEL

Por **NESTOR SUAREZ FELIU**

(Este interesante artículo fué publicado en el periódico PRENSA LIBRE, correspondiente al 31 de agosto de 1952. Al reproducirlo en nuestras páginas rendimos un tributo de agradecimiento y admiración a su autor, que es conocido como uno de los más valiosos comentaristas de asuntos internacionales).

Desear tener una nación propia, libre de toda ingerencia extraña, es una cualidad que casi todos los pueblos han poseído; saber conservar esa nación y luchar por ella después de establecida, para que sea en la práctica el ideal de los que dieron la vida por ella, es ya más rara virtud.

Israel, uno de los pueblos más antiguos y de los estados más nuevos, ha tenido la suerte de contar con hombres patriotas antes y después de la independencia.

Para la lucha de liberación siempre hay almas grandes que se lanzan al combate; para la consolidación, cuando lo que hay que hacer es sembrar, manufacturar y tener conciencia cívica, es mucho más difícil encontrar eficientes voluntarios.

Hace pocos días llegó un amigo procedente de Israel, donde vivió varios años. Mucho hablamos de los problemas del nuevo estado, pero lo importante es que cada frase dicha era expresada con la fe del que sabe que hay un deber que cumplir y que ese debr se cumple.

El primer problema de Israel fué hacer producir a un territorio semiestéril alimentos para la creciente población. No se trataba sólo de mejorar terrenos áridos, sino de convertir en campesinos a hombres que tenían una tradición milenaria ciudadana y mercantil. Muy pocos judíos tenían tradición agrícola y nos atreveríamos a asegurar que alguno ni había visitado el campo; pero cuando se quiere ser libre e independiente, hay que sacrificarse.

Casi toda la conomía agraria está basada en cooperativas, donde el que no trabaja no come. Los zánganos tienen que ir a vivir a otra parte. Muchos de estos hombres, procedentes de

A LAS AMAS DE CASA

Ofrecemos ahora en nuestros Departamentos de Ventas al Detalle en Muralla 60 y Cristina y Vigía, cerca del Mercado Unico, con fácil y cómodo parqueo, en pequeñas cantidades.

DESINFECTANTE "HERCULES"
Poderoso Germicida de Acción Rápida y Efectiva.

INSECTICIDA "COMAX"
Para pulverizar en el Hogar. Evita moscas y mosquitos.

CUCARACHICIDA "COMAX"
Especialmente preparado para exterminar cucarachas.

WYANDOTTE DETERGENTE
Para la limpieza en general. No raya ni araña. Especial para fregado de mosaicos, mármol, superficies grasientas, etc.

WYANDOTTE F-100
Para la limpieza en general, lavado de superficies pintadas y para fregado de pisos. Remueve todas las basuras y disuelve las grasas. Puede usarse con la mano.

WYANDOTTE BENTEC
Producto especial para lavadoras automáticas. Alto poder limpiante. No afecta los tejidos. Enjuaga fácilmente. Remueve las grasas. Se usan 3 onzas por cada 9 libras de ropa.

RAX - POWDER
Mata Ratas y Guayabitos. Un producto de confianza a base de Warfarin.

Casa Turull

CIA. THOMAS F. TURULL, S. A.
Productos Químicos para Industrias, la Agricultura y la Ganadería.

MURALLA No. 60. **TELF: M-8201**

CRISTINA Y VIGIA. **TELF: W-5199**

HABANA

איידער איר פאַרזיכערט זיך

קאָנסולטירט מיט דער

CONFEDERACION DEL CANADA

Oficina Principal:
Toronto Canadá.

Oficina en La Habana:
Obispo 306.

W. A. M. HOWARD
Gerente Divisional.



Dana

PARIS · FRANCE

די פערפומען „דאַנאַ" באַגרינדעט זייערע אידישע
פרײַנט צום נייעם יאָר.

Perseguidos en nuestros países de origen, Cuba, hospitalaria, humana y acogedora, nos recibió hace años, con los brazos abiertos, cual madre cariñosa que recibe y acoje en su regazo a sus hijos... Aquí hemos formado nuestros hogares, aquí hemos luchado por nuestra superación y aquí hemos —en medida superior a nuestras fuerzas— contribuído al auge económico de la nación cubana, con nuevas industrias y comercios y al avance cultural y social, con nuestros escritores y poetas, periodistas y profesionales, con afán y anhelo de pensamiento y acción, por el progreso de esta querida tierra, tan cordial y tan prometedora de una vida feliz para todos los que vivimos —y confraternizamos en ella...

¡Qué orgullo para nosotros, que en la sangre derramada para forjar la Independencia Nacional, hállase vertido también sangre hebrea. Porque hombres hebreos han luchado conjuntamente con los heroicos mambises en los campos cubanos, que el gran Apóstol José Martí contó entre sus amigos en el destierro, con hebreos que colectaron fondos, celebraron bazares y fiestas, con el fin de recaudar dinero para el Partido Revolucionario Cubano, para la revolución en marcha por la liberación de Cuba del vasallaje de la metrópolis peninsular...

Viendo a nuestros hijos en la tierra en que nacieron, contemplándonos a nosotros, los hebreos-cubanos, con más de 3 decenios en Cuba, donde hemos encontrado pan y hogar, tranquilidad y sosiego; considerando a Cuba como nuestra tierra propia, más nuestra que nuestros mismos países de origen, nos unimos a la gran alegría nacional y a paso firme, codo a codo con todos los hijos de Cuba, lucharemos por la grandeza de esta República, de esta tierra pequeña en superficie, pero grande en su amor al derecho, a la razón, a la fraternidad, a la justicia, a la libertad y a la democracia...

Emocionado, alzo mis ojos al cielo y de mis labios sale una plegaria: **DIOS BENDIGA A CUBA PARA LA FELICIDAD DE TODOS SUS HIJOS, SIN DISTINCION DE RAZAS NI RELIGIONES, PARA QUE TODOS VIVAMOS FELICES EN ESTA HERMOSA TIERRA, TAL COMO LA SOÑO EL APOSTOL, EN SU VISION MAS QUE NACIONAL, UNIVERSAL Y GENEROSAMENTE HUMANA: ¡CON TODOS Y PARA EL BIEN DE TODOS!**

¡VIVA CUBA INDEPENDIENTE Y SOBERANA!

para lograr el engrandecimiento de la República de Cuba, el bienestar de su pueblo y el afianciamiento de los grandes ideales humanitarios que representan el verdadero espíritu de los forjadores de la patria.

Aprovecho esta oportunidad para transmitir a nombre del Centro Israelita de Cuba y a nombre de los presentes, un saludo cordial al Gobierno y al pueblo cubano en esta fecha del cincuentenario, desenado a todos, dicha, progreso y bienestar.

(Palabras pronunciadas por el Sr. Abraham Z. Wainstein, poeta y presidente del Colegio Autónomo del Centro Israelita de Cuba, en el acto para conmemorar el Cincuentenario de la República, que se efectuó en los salones del Centro Israelita el 22 de mayo de 1952).

He vivido la última semana, momentos de verdadera emoción, en relación con los festejos nacionales del Cincuentenario de la Independencia de la República.

Uno de ellos, cuando, en representación del Colegio Autónomo del Centro Israelita, acudí al Parque Central de La Habana, para —junto con otros delegados de instituciones hebreas, colocar una ofrenda floral al pie de la estatua del Apóstol José Martí, el pasado 19 de mayo, para así —modesta, pero sinceramente— honrar al Maestro en el día trágico de su caída en Dos Ríos, por Cuba, a la que tanto quiso y tanto soñó en su soberanía y felicidad...

El otro momento de emoción, lo fué el 20 de mayo, antes de ayer, cuando en este mismo salón, los alumnos de nuestro Plantel, conmemoraron con fervor patriótico el día de la soberanía nacional, de doble trascendencia esta vez, por la fecha de nacimiento de la Nación y por el Cincuentenario de la República. Viendo a nuestros niños hebreo-cubanos con santo amor a la Patria, quedé sumido en pensamientos sobre lo mucho que significa para nosotros los hebreos de Cuba, la independencia conquistada hace diez lustros por este país y la libertad y la democracia, la justicia y la cordialidad, mantenida a través de su historia republicana.

¡Quién más que nosotros los hebreos, podemos apreciar lo que significa para el hombre, para la nación, la santa palabra **LIBERTAD**!

y para todos", para los hombres de todas las razas y credos religiosos, con una República mejor.

El 20 de Mayo de 1902, cuando en el Castillo del Morro, fué izada la bandera cubana con su estrella solitaria, el pueblo cubano, obtuvo su independencia política; se ha vuelto dueño de su propio destino, y ha comenzado a realizar aquellos ideales y principios que fueron marcados por los grandes patriotas durante las guerras emancipadoras.

Es justo recordar en la fecha de hoy, que no obstante todas las dificultades y vicisitudes, la República de Cuba ha hecho grandes avances de progreso en todos los campos, no solamente en lo político sino también en los económico y en lo espiritual.

Como hebreos cubanos, nos sentimos muy orgullosos con nuestro aporte al desenvolvimiento y progreso de la República. El inmigrante hebreo de ayer, y ciudadano cubano de hoy, ha demostrado con su trabajo, abnegación y sacrificio crear en el país nuevas industrias que no solamente han proporcionado fuente de trabajo para miles de obreros, sino que han contribuído al proceso de la independencia económica de la República. Pero no solamente en el campo económico, también en lo espiritual y cultural los hebreos se han compenetrado en lo genuinamente cubano. Nuestros escritores y poetas han cantado a Hatuey y Antonio Maceo, al cielo azul de Cuba y a sus palmeras, a la rumba y al cañaveral.

Nos sentimos muy compenetrados con nuestros hermanos cubanos, no solamente en las luchas por el mejoramiento y la superación de la República, sino también estamos unidos en la lucha por todas las causas justas de la humanidad. Esta noche se encuentran presente en esta presidencia, dos auténticos representantes del pueblo cubano, me refiero a la Dra. Ofelia Domínguez y al Ministro de Justicia, Dr. Miguel Angel Céspedes, quienes en momentos cruciales en la historia de nuestro pueblo, han estado en cuerpo y alma al lado de nuestra causa, la causa de la independencia del pueblo judío.

Y hoy, cuando nos encontramos nuevamente reunidos bajo este techo del Centro Israelita, para festejar la independencia de la República de Cuba, como hebreos y cubanos, prometemos, con más vigor y entusiasmo seguir trabajando por la convivencia de los hombres de todas las razas y credos en un esfuerzo mútuo

El Cincuentenario de la República

(Palabras pronunciadas por nuestro director, Sender M. Kaplan, en el magno acto organizado por el Centro Israelita de Cuba, el 22 de Mayo de 1952, con motivo del Cincuentenario de la República).

Nos hemos reunido esta noche bajo los auspicios del Centro Israelita de Cuba, decana de nuestras instituciones hebreas, para fefstejar el cincuentenario de la Independencia, de la República de Cuba. Es un acto sencillo pero que contiene en sí, todo el amor y cariño que sentimos hacia Cuba. Y vale la pena recordar que nosotros, los hebreos, sentimos muy profundamente esta fecha, porque somos hijos de uno de los pueblos más antiguos que durante dos mil años soñó con el restablecimiento de su independencia, y en este año, precisamente, hemos festejado el 4to. Aniversario del estado libre de Israel.

Por los motivos anteriormente mencionados y también porque hemos llegado de países donde existían persecuciones raciales y religiosas, donde el derecho y la libertad del hombre eran sólo un mito, sabemos apreciar en todo el sentido de la palabra, lo que significa un país libre y democrático, y regocijados y jubilosos participamos con todo el pueblo cubano, en los festejos del cincuentenario.

Nosotros sabemos que los grandes patriotas cubanos, como el Apóstol José Martí, Antonio Maceo, Máximo Gómez y otros soñaron no solamente obtener la independencia política del país, sino que lucharon por la creación de una República donde prevalezcan los más altos principios de la igualdad, libertad, justicia y democracia. Ellos soñaron con una República "con todos

escuchará las oraciones de aquellos en cuyos corazones se planeen malas acciones para el futuro.

En los días del Templo de Jerusalem —era pre-cristiana— solamente el Gran Sacerdote no solo era la superioridad religiosa de la nación judía, sino también el jefe político de toda Palestina. Antes de la destrucción del Templo por las invasoras legiones romanas, Yom Kippur era el único día del año en el que el Gran Sacerdote entraba a un Recinto Sagrado, el cual era una pequeña y santificada habitación en la torre más alta del Templo. Aquí, solo y en completa oscuridad, el Gran Sacerdote confesaba sus propios pecados y oraba por un buen año para el pueblo de Israel.

Después que los romanos alejaron los judíos no hubo ni Templo ni Gran Sacerdote para dirigir la simbólica ceremonia de Yom Kippur. Pero los judíos sin hogar y perseguidos continuaron observando este día donde quiera que se encontraban. Sin el gran Sacerdote para actuar como intermediario, ellos mismos se dirigían directamente al Todopoderoso a través de las oraciones y confesiones.

En la actualidad, el día de Yom Kippur por la mañana, los servicios rituales del antiguo Templo son relatados por el rabí y el cantor. Y cuando describen como los judíos se lanzaban al suelo en la corte del Templo, todos en la sinagoga se prestan justamente como lo hicieron sus antecesores cuando el Gran Sacerdote que invocaba el nombre de Dios desde el Recinto Sagrado.

Al caer la tarde las llamas de los casi terminados candelabros de Yom Kippur comienzan a chisporretear y al acabarse el día la congregación se levanta, exhaustos por el ayuno y por las ardorosas horas de adoración. Ya en el momento que el sol se está poniendo con un simple sonido del shofar finaliza Yam Kippur.

Para los judíos ortodoxos el final del ayuno no es una ocasión festiva, es, desde luego, algo así como un estremecimiento de alegría porque sus almas están ya limpias de pecado, pero permanece vibrante la solemnidad de los Grandes Días Sagrados. En el corazón de cada piadoso judío está el deseo de llevar la humanidad oraba durante el año que comienza, un paso más adelante hacia la verdadera hermandad del hombre.

La religión juda prescribe se coma una comida completa antes del anochecer en la víspera de Yom Kippur, en preparación para el ayuno que le sigue. Una antigua costumbre de los judíos, la de ayunar, fué una medida práctica de humana supervivencia en los viejos tiempos de sequía, plagas de langostas y las guerras que acababan con los granos y las existencias de alimentos. Pero estos ayunos espontáneos, anunciados por el sonido del shofar también tenían un doble significado, ya que en estos días la gente con vestiduras de cilicio y cubiertas con cenizas, formaban una clamorosa procesión hasta el santuario donde rezaban a Dios pidiendo ayuda por las pruebas que amenazaban la nación.

Hoy en da,, en América y donde quiera, el ayuno de Yom Kippur es penitencial, y un ademostración de la necesidad vital del hombre sobre el alimento y la bebida, es para perfeccionar su sentido de justicia y misericordia, de compasión y bondad para obtener la armonía con el Dios Eterno. En las palabras del judaísmo moderno: ayunar es la disciplina del cuerpo que conduce a la humanidad y aflicción del alma.

Al caer el sol detrás del horizonte la Víspera de Yom Kippur, un enorme candelabro es encendido en cada hogar judío en recuerdo a los miembros ausentes de la familia. Este candelabro alumbra durante las veinticuatro horas del ayuno. La sinagoga, también, está brillantemente iluminada con cirios. Así que comienza el servicio de la tarde, la congregación escucha el alentador canto Kol Nidre, —todos votos— que es una oración pidiendo se les exonere de los votos incumplidos que se habían hecho a Dios el año anterior.

El sentimiento que nos imprime la melodía del Kol Nidre —es a veces, un agonizante lamento y un poema de tono lírico— que evoca en la congregación una sensación de acercamiento a Dios. Las palabras de la oración fueron escritas en el Noveno Siglo, pero pasaron quinientos años para que la música, compuesta por un desconocido alemán, fuera añadida.

El Kol Nidre no pide el perdón de las faltas cometidas en contra de otra persona. Ningún judío, según la tradición hebrea, puede esperar la absolución hasta que no haya hecho enmiendas a los individuos perjudicados por él lurante el año; todas las deudas morales y financieras deben ser liquidadas. Y Dios no

clarar la guerra, para intimidar al enemigo y para hacer las proclamaciones a la gente. El **shofar** es uno de los instrumentos más antiguos que se conocen.

Otro momento de gran fervor religioso en Rosh Hashanah es el cántico de una simple oración que nos dice como el Todopoderoso juzga al mundo en este temible día. "...es la verdad. Tú eres el Juez", la congregación entona. "Tú condenaste, tu fuiste testigo, anotaste y sellaste; Tú también recordaste todas las cosas que parecían olvidar... Tú numeraste y contaste y visitaste todas las almas vivientes, señalaste las limitaciones de todas tus criaturas y anotaste la sentencia de sus juicios".

"Cuantos serán los que se irán y cuantos los que vendrán a esta existencia; quien morirá por agua y quien por fuego; quien por la espada y quien por hambre; quien por terremoto y quien por plaga; quien tendrá reposo y quien desasosiego; quien estará próspero y quien afligido; quien se convertirá en pobre y quien se convertirá en rico; quien será desacreditado y quien será exaltado... Pero el arrepentimiento, oración y caridad desvían la "amenaza de maldad".

Los Diez Días de Penitencia, el período de gracia Divina dan la oportunidad de "desviar la amenaza de maldad". En la actualidad entre los judíos piadosos del mundo entero, el espíritu contrito de los Grandes Días Sagrados se profundiza al aproximarse Yom Kippur.

Se abre la sinagoga cada día para los servicios, se entrega dinero para las caridades locales; riñas y desavenencias entre vecinos y parientes son dejadas a un lado, y se hace propósito de acabar con los malos hábitos y de corregir lo sdefectos de nuestro carácter.

Muchos años atrás, los judíos de la Europa Oriental, en la tarde anterior de Día de Expiración acostumbraban a asistir a la simbólica ceremonia de ser "azotados" por sus pecados. El azotador, generalmente un pobre hombre del pueblo que era pagado para la tarea, aparecía en la sinagoga armado de un látigo de cuerdo enroscado alrededor de la muñeca. Así que cada penitente judío se postraba a la entrada de la sinagoga y confesaba sus pecados era golpeado ligeramente en la espalda treinta y cuatro veces —el número de latigazos que se infligieron a los criminales en los días de los israelitas.

Así vemos que los judíos han celebrado las ceremonias de su fé en tierras americanas desde los primeros tiempos de nuestro pueblo. Al igual que todos los días sagrados de los judíos, Rosh Hashanah, comienza con la puesta del sol del día anterior, y termina en el mismo Día del Juicio al ocultarse el sol.

Los judíos ortodoxos y conservativos observan el Año Nuevo por dos días, los judíos reformados solo un día. En la víspera de Rosh Hashanah las familias judías se reunen en la sinagoga para rezar y cantar a Dios. El servicio lo dirige el rabí, quien más que un sacerdote es un maestro y leader de su gente. No existe el gobierno eclesiástico en la religión judía, de manera que el rabí no es un miembro jerárquico; no ejecuta ningún sacramento y tampoco se encuentra presente en los ritos del judaismo. El rabí es esencialmente un literato, que posee un conocimiento encielopédico de las leyes y costumbres judías. En los **ghettos** europeos a menudo servía como juez en las disputas entre judíos. Más tarde en la víspera de Rosh Hashanah, después que los adoradores han regresado a sus casas, el cabeza de familia recita una oración en acción de gracias sobre la copa de vino sagrada. Después la comida empieza con un pedazo de pan mojado en miel o sirope —como de buen agüero para la tan deseada dulzura del año venidero.

En el día de Rosh Hashanah la ceremonia empieza al amanecer y continúa hasta la tarde. Los rezos son recitados y cantados por el rabí, el cantor, quien es un estudiante del judaísmo escogido por la belleza y resonancia de su voz, y, en turno, por el coro y la congregación. A continuación los miembros de honorde la sinagoga son llamados para leer selecciones del Torah, que es el Viejo Testamento asentado en rollos de pergamino. El Torah, por lo general está escrito en Hebreo y ricamente decorado en colores.

Después de la recitación de la Biblia viene la más grandiosa ceremonia del día, el sonido del **shofar**, o cuerno de carnero. Después los días del Templo de Salomón el agudo sonido del **shofar** ha simbolizado una llamada de alerta de la necesidad que tienen los hombres de arrepentirse de los pecados y para sonido de la corneta de los cazadores, era usado para anunciar la Luna Nueva y los meses del año, así como también para de-

crepúsculo de Yom Kippur el destino de todos ha sido determinado y los libros son sellados de nuevo para otro año. De aquí la costumbre de saludarse así entre los judíos durante Rosh Hashanah: "Pueda usted ser inscripto y sellado para un buen año".

Este dramático concepto de los "Grandes Días Sagrados" por primera vez fué históricamente relacionado por un rabi escolar del Segundo Siglo, sustentada en parte por una creencia similar de los antiguos Babilonianos, quienes mantenían que cada año Dios decide nuevamente el destino del Mundo.

Pero hoy en día, para los judos y los que no son judíos igualmente, existe detrás del misticismo de Rosh Hashanah una verdad imperecedera de humana experiencia Todo lo que nosotros decimos y hacemos constituye un record permanente, quizás inscripto en un libro celestial, y ciertamente más impreso en nuestras memorias y en los recuerdos de aquellas personas en que influenciamos. El carácter de cada hombre —la suma de sus actos y palabras pronunciadas, su moral y sus secretos pensamientos— viven sus hijos, y de aquí que a través de los años, ayude a moldear el carácter de toda la humanidad.

Los profetas judíos han destacado siempre la justicia y honradez en favor de la propia felicidad individual sobre la tierra, más que como un medio de asegurarse un lugar en el cielo después de la muerte. Ellos perciben la necesidad que tiene el hombre de re-examinar y mejorar su carácter a intervalos regulares, ambos en el caso de una paz interior y por el bien de la humanidad en general. De que Rosh Hashanah sea observado como ruego para la absolución de pecados y con votos de mejorar en el año que comienza. El Reino de Dios es asequiable en la tierra, declararon los antiguos profetas; y en la liturgia de Rosh Hashanah esta sabiduría es expresada en la súplica a Dio spor la desaparición de la maldad y tiranía entre los seres humanos y por la realización de los sueños del hombre de un mundo de hermandad.

Las Grandes Fiestas Religiosas observadas por los judios desde los tiempos de Babilonia, fueron por primera vez celebradas abiertamente en Norte América en 1655 —mucho antes de que los Estados Unidos se convirtieran en nación— cuando el primer centro de adoración judío fué dedicado en New York.

Rosh Hashanah y Yom Kipur

— Por SELWYN JAMES —

El devoto en la mayoría de las religiones cree en un día sagrado de recordación, en el que ningún mortal puede escapar de dar cuenta ante Dios por los delitos o malas acciones de su vida terrenal... En la creencia judaica —y en el corazón y mente de los judíos desde que Nabuchadnezzar los desterró de Babilonia— los cielos han proclamado este día de culto una vez cada año. La ocasión es Rosh Hashanah, el Año Nuevo Judío y el Día del Juicio para los vivos.

Rosh Hashanah es el aniversario de la creación de Dios del Universo y este año será 5,713, de acuerdo con el Viejo Testmaento —basado en el Calendario Hebreo—. En nuestra era moderna el calendario de 1952 se termina el 20 de septiembre. Diferente al Año Nuevo Secular, Rosh Hashanah es recibido no por una alegre y ruidosa celebración, pero sí con un fervoroso exámen de conciencia y una quieta contemplación del espíritu. Para la tradición judía es el pronunciamiento de un momento solemne, cuando el hombre revelado de toda su debilidad, de pie humildemente ante su Creador, ni esconde ni niega nada mientras expone los pecados y faltas cometidas durante los años anteriores y espera su sentencia. A Rosh Hashanah le siguen los Diez Díaz de Penitencia que se termina con las Veinticuatro Horas de Yom Kippur, el Día de Expiación y el supremo climax piadoso al cual el judaismo llama "Las grandes fiestas religiosas".

En la creencia de los judíos, Dios preside una corte de justicia en Rosh Hashanah y convoca a sus hijos para que rindan cuenta de sus actos. Ante El están los libros donde los actos y palabras de todos los hombres están inscriptas. La Corte Celestial los examina durante los Diez Días de Penitencia y ya en el

1952 — 1953 תשי"נ — 5713

ADOLFO KATES & HIJO

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

U. S. KEDS



¡SIEMPRE NUEVOS PORQUE SON LAVABLES!

UNITED STATES RUBBER Co., LTD.

CONCHA No. 416. **TELF. X-3382**

HABANA

צום נייעם יאָר באַנרינען מיר אלע אונזערע קליענטן,

פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Nuestro agradecimiento

QUEREMOS EXPRESAR EN ESTAS LINEAS NUESTRO AGRADECIMIENTO A LAS FIRMAS COMERCIALES QUE, AL CONCEDERNOS SUS ANUNCIOS, HAN COOPERADO A LA EDICION DE ESTE ALMANAQUE DE "VIDA HABANERA", QUE SALE A LA LUZ PUBLICA CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO HEBREO 5713. EN ESTA FORMA, NO SOLO HAN DEMOSTRADO SU INTERES HACIA LOS MILLARES DE LECTORES DEL PRESENTE ALMANAQUE, SINO QUE HAN DADO PRUEBA DE UN ALTO ESPIRITU DE COOPERACION SOCIAL Y CULTURAL. PORQUE ESTE ALMANAQUE REPRESENTA UN ESFUERZO DE SUPERACION DE "VIDA HABANERA" Y, AL PROPIO TIEMPO, UN EVENTO CULTURAL, DE SINGULAR IMPORTANCIA, EN EL SENO DE LA COMUNIDAD HEBREA DE CUBA. PARA TODOS ELLOS, COMERCIANTES, INDUSTRIALES Y PROFESIONALES —HEBREOS Y NO HEBREOS— EXPRESAMOS NUESTRA GRATITUD Y RECONOCIMIENTO.

LA ADMINISTRACION.

ALMANAQUE HEBREO

VIDA HABANERA

TOMO DECIMO

●

DIRECTORES:

S. M. KAPLAN y A. J. DUBELMAN

●

5713 SEPTIEMBRE Habana, Cuba 1952

Sol No. 153 • Editorial Vida Habanera • Tel. M-9332

Pág.

Rachman, Isaac 328
Romay, Foto 254
Rojo, Sinesio 244

— S —

Shel Mex de Cuba, S.A. 152
Santé Motors, S.A. 317
Simmon's 96-115-181
Sylvania, Televisión 320
Shaftal, Z. 373
Smoliansky, N. 233
Sortija, La 196
Segal, Almacenes 315
Szved, Laslo 340
Silber, Abraham 339
Singer, José 324
Schuchinsky, Stein y Cía. 247
Sama Textile (Reznikovich) 378
Shvartz, Max 319-351
Singer Store 367
Stenio Suárez 344
Sánchez, Lorenzo y Cía. 188
Safa 316
S. and W. 105
Shvartz, Charles 322
Seelig, Henry B. 230
Schnaider Aron 368
Schnaider, Gregorio 379
Standard Mills of Cuba 187
Schukin, N. 368
Seris Boza, Julio 255
Siboney Trading 384
Schlachter, José L
Santa Cruz, Mueblería 32
Seydel, Perf. 28

— T —

Tibes, La Flor de 174
Turull, Casa XVI
Terner, Benjamin 319

Pág.

The Central Agency, Ltd. 194
Terner, Jaime 232
Tintorería, Berta 330
Tellus, Comp. Cubana ..... Portada
Textilera F. F., S.A. 334
Trust Insurance Agency 117
Teichler, Arnoldo 317
Tous y Matas 29
Tropical Motors, S.A. 31

— U —

United States Rubber Co. III
Unión Zionista de Cuba 353
United Shoe Machinery 250

— V —

Valdés, Prado y Hernández 231
Vitkinas, Joselis .....
Volpe Jaime e Hijo 377

— W —

Waksman, Hersh 347
Wainstein, A. Z. 364
Wainstein, Kampfer 370
Wainstein y Brinberg 367
Wizo, Asociación 357
Weiss, Fabian 234
Wodonos, Kalman 331
Winokur, Jaime 362
Walkhoff Ernesto 30

— Y —

Yuken, Aron 234
Yumurí, Gomas 242
Yarmus y Winograd 367
Yarmus, León 368
Yagod, Confecciones 365
Jurkevich y Kaplan 364

— Z —

Zelik, Zalmen 252

	Pág.
Incera, Dr. Alfredo	329
Israelit Jacobo	362
Iris, El	272
Jorrín Motors	28
— K —	
K. L. M.	140
K-Listo Kilowatt	152
Kremen, H. y Cía.	348
Kaba y Hno.	362
Kaplan y Papir	366
Kaufman, Jacobo y Cía.	361
Keren Kayaeth Comite	358
Kriger y Hno.	226-253
Kubilium, N.	230
Kier, Jaime	364
Kalusin Enrique	256
King Salomon's Store	365
Katz y Raab	361
Kodak	144
Kleiman, F.	366
Kronfeld, Marcus	315
— L —	
Lainz y Comp.	XXX y XXXI
Luwain, Casa	365
Lipshitz y Rosenberg	225
Libby's	56
Listein y Holtz	323
Los Precios Fijos	Especial
Levin, L.	338
Levin, Moisés	333
Liga Pro Histadrut	358
Lusky, Israel	226
Livovich, Lázaro	314
Lewis, Salomón	322
Leslie Pantin and Sons	160
Luxor	372
— M —	
Mercury Express Co. Inc.	175
Mechaber y Loshinsky	349
Montero, Foto	255
Morro Textile	248
Metro Goldwyn Mayer	313
Masforrol y Cía.	363
Mucasey Jacobo	366
Mushkat Jacobo	373
Mandel y Liberstein	238
Moncarz	372
— N —	
Nacional, La	250
Nejman, Moisés	376
Niezvadovitz, A.	252
Nieman, S.A.	342
— O —	
Olenberg, Leon	246
Orbe, Optica (Isaac Yavitz)	239
Ortiz, Hno. y Cía.	312
— P —	
Pérez Galán	31
Perro, S. A. Tejidos y Confecciones	326-327
Pepsi-Cola	127
Perla, La	346
Praschnik Max y Hno.	237
Polar, Cerveza	133
Parisien, La	219
Poblet, Ramón	248
Pérez, David	LVII
Per. X.Y.Z.	224-150-LIV
Piver, L.T., Perf.,	XLII
— R —	
Rejane	210
Redler, Matías	336
Rodríguez, Víctor	249
Rabinovich, José	343
Regalo Comercial	187
Rozengvaig, N.	238
Raichman, A.	372

	Pág.
Corral, Marianao	363
Chilerovich, Salomón	370
Cortesía A. T.	328
Cairo, El	336
Casino	90
Casablanck	361
Colonial Tanning Co., Inc.	194
Crusellas y Cía.	47
Confecciones Caribe, S.A.	188
Cubana, La (Seguros)	204
Collar, El	364
Cueva, La	335
Cuba Mail Line	131
Castillo, Juan	345
Corona, La	105
Cuervo y Cía. (Artes Litográficas)	Especial
Champs Elysées	192
Congreso Judío Mundial	356
Centro Israelita de Matanzas	360
Coca-Cola	XLIX
— D —	
Dussaq Comp.	195
Díaz, Marcial	329
Dana, Perf.	XV
Dessel, Z.	254
Dizik, Ben	350
Diana, La	345
Drialys, Perf.	317
Dakal Textil	365
Domecq	272
— E —	
Epshtein, M. y Cía.	236
Ellas Modas	364
Especial, La	362
Edison, Instituto	193
Ejenbaum Usher	352
— F —	
Frigidaire y Hallicrafters	Especial
Fleischmann, Levadura	118
Fuks, Tewe	341
Franza, Productos	365
Fair, The	346
Feder y Rips	378
"Frid-Zon", Confecciones	340
Florida Store	236
Fisch, Abraham U.	332
Fox Film de Cuba	151
Felicitaciones Part	369-370-371
Factor, Max	L
— G —	
Genin, Cía. Comercial, S.A.	182
General Electric Cubana, S.A.	139
Gilfarb Bros	228-229
Gimelshtein M.	212
Ginzburg Berman y Cía.	367
Goffman, Rafael	366
Godd-Year	72
Gordon, Samuel	348
Gross, Alberto	363
Guris, Isaac	381
Gurvitz, Bufete	330
Gravi, Laboratorios, S.A.	191
Grinberg, Hnos.	240
General Leather and Rubber Co.	243
Globe, Agencia	375
Gancedo, S.A.	89
González Arango, Emilio y Alejandro	211
Gabrylewicz Zaidel	360
Gurian, Elías	320
— H —	
Hormigón Cubano, S.A.	64
Hugo May	189
Hilos Capitolio, Cía. Dist.	242
— I —	
Iturbe y Llama (Otero)	130
Italian Line (A. Bona y Cía.)	203

INDICE DE LOS ANUNCIANTES

Pág.

— A —

Abastecedora Textil, S.A. 176
Afrin Yuri 342
Atran, S. 227
Asociación Femenina Hebrea 353
Aviación, Compañía Cubana de 80
Artistas Unidos XLII
Automobile Scholl, Havana 374
Alchun, Hermanos 368
Abravanel, Isidoro XLI
Aceites Vegetales 219
Aguila, El 241
Automotriz Ania, S.A. ..... 63 y XXVII
Arara y Granda 192
Air France 153

— B —

Bona, A. and Co. (Ozean) XVIII
Beacon Textil Mills 318
Bacalao Noruego 88
B. O. A. C. 129
Bacardí 106
Bazar Inglés 116
Blum Max 380
Berezdivin Hnos. 220
Berezdivin Isaac 321
Bigelman, S. y Cía. 251
Bigelman, H. 332
Brito, Casa 361
Broadway, Store 367
Bloch, Charles y Hno. 245
Bosch, Carrio y Cía. 190
Bank of Canada, Royal 128
Bank of Nova Scotia 218
Bank, The Trust Comp., (Aguiar y Obrapía) 210
Bank, The Trust Comp. 186
Balear, La (Galleticas) 244

Pág.

Baldas M. 371
Burstein, Bernardo 240
Bismágen 235
Braslawsky, S. 338
Blumin Textile 232
Blumenkrantz, José 371
Brinberg, Lázaro 324
Braslaysky, Samuel 366
Bolsas y Carteras 190
Behar, Roberto 376
Brandon, David XXXII
Bnai Brith XL
Ben, La Casa 348
Bourjois, Perf. 347
Bloch, Harry 362
Besosa, Tomás B. 268

— C —

Cuban Telephone Comp. 104
Cristal, Cerveza 27
Cartonera, La Industria General 116
Cuño, El 203
Confianza, La 325
Confederación del Canada XV
Cámara Comerciantes e Industriales Hebreos 356
Carity, Hnos. ..... 314 y Portada
Centro Israelita de Cuba 354
Colegio Autónomo del Centro 357
Comité Anti Tub. 353
Cuervo y Cía. 382-383
Competidora Gaditana 48
Cía. Litográfica de la Habana, S.A. 103
Cimbler e Hijo 337
Cohen Bros 372
Cherches, Kanner y Posesowsky 246
Chervony, Herman 371
Comité Nacional Pro Israel Obrera 355